Bundel - Commissievergadering Wijchen van 17 februari 2022

Agenda bijlagen

Agenda 2022-02-17 Commissievergadering.pdf

1 Opening

Deze commissievergadering is een vervolg op de commissievergadering van 10 februari. De agenda zal voortgezet worden. Daarom zijn er geen agendapunten: Mededelingen van het college; Vragen aan het college over de gemeenschappelijke regelingen; Rondvraag.
Spreektijd vergadering: 20 minuten per fractie (1e termijn en rondvraag); college 45 minuten (incl. rondvraag).

2 54571 Detailhandelsstructuurvisie gemeente Wijchen en toekomstvisie centrum Wijchen

- Dossier 3395 voorblad
- Beslisnota Detailhandelsstructuurvisie en centrumvisie Wijchen391051_391051_1.DOCX
- DSV gemeente Wijchen en toekomstvisie centrum Wijchen def 200122
- Voorblad reactie adviezen Klankbordgroepen
- Verslag Klankbordgroep detailhandelstructuurvisie
- Verslag Klankbordgroep Toekomstvisie centrum Wijchen
- Effectenanalyse 2e supermarkt Hart van Zuid Wijchen 200122
- Effectenrapportage Wijchen DPO supermarkten (Bureau stedelijke planning)

3 63850 Beslisnota Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025

- Dossier 3040 voorblad
- Beslisnota voor de Raad
- Bijlage 1 - Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025
- Bijlage 2 - Samenwerkingsovereenkomst Wonen en Zorg Wijchen
- Bijlage 3 - Routekaart Woonzorgvastgoed Wijchen

4 69449 Kaderbrief begroting 2023-2026 MGR

- Dossier 3355 voorblad
- beslisnota 387335_1
- brief zienswijze 387530_1
- Kaderbrief 2023 MGR

5 70820 Beslisnota Evaluatie WerkBedrijf

- Dossier 3370 voorblad
- 70820 Beslisnota Evaluatie WerkBedrijf
- Bijlage 1 - Evaluatie WerkBedrijf - Brief met reactie aan DB MGR
- Bijlage 2a - Evaluatie WerkBedrijf - Aanbiedingsbrief van DB MGR
- Bijlage 2b - Evaluatie WerkBedrijf - Eindrapport
- Bijlage 2c - Evaluatie WerkBedrijf - Samenvatting eindrapport
- Presentatie gemeenteraden WerkBedrijf.pdf

6 66341 Krediet Hybrideveld Diosa

In 2014 heeft de gemeente op sportpark De Wissen een hybrideveld aangelegd. Het veld heeft vanaf de oplevering niet voldaan aan de behoefte van de vereniging en de gemeentelijke kwaliteitseisen. In de afgelopen jaren hebben we met aannemer en externe adviseur die betrokken waren bij de aanleg veel discussie gevoerd over de oorzaak van de wateroverlast en de schuldvraag. Ondertussen heeft Diosa nog steeds niet de beschikking over een veld waar zij voldoende gebruik van kunnen maken. Uit onderzoek is gebleken dat herstel niet mogelijk is, alleen nieuwe aanleg kan de bestaande problemen oplossen.
Om er voor te zorgen dat de vereniging met ingang van het voetbalseizoen 2022-2023 kan beschikken over een goed veld vragen we de gemeenteraad om het benodigde krediet.

- Dossier 3377 voorblad
- Raadsvoorstel aanleg hybrideveld Diosa 387061_1_n

7 Sluiting

Gemeente Wijchen

AGENDA COMMISSIEVERGADERING
Donderdag 17 februari 2022 om 19.30 uur
Locatie: Emiliazaal (raadszaal) Kasteel te Wijchen
Voorzitter: Peter Gatzen
Opening Deze commissievergadering is een vervolg op de commissievergadering van 10 februari. De agenda zal voortgezet worden. Daarom zijn er geen agendapunten: Mededelingen van het college; Vragen aan het college over de gemeenschappelijke regelingen; Rondvraag. *Spreektijd vergadering: 20 minuten per fractie (1e termijn en rondvraag); college 45 minuten (incl. rondvraag).*
Detailhandelsstructuurvisie gemeente Wijchen en toekomstvisie centrum Wijchen, beslisnota (54571)
Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025, beslisnota (63850)
Kaderbrief begroting 2023-2026 MGR, beslisnota (69449)
Evaluatie Werkbedrijf, beslisnota (70820)
Krediet hybride veld SC Diosa, beslisnota (66341)
Sluiting

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3395
Extern Zaak ID	Z/20/054571
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	17 februari 2022
Agendapunt	2
Titel	54571 Detailhandelsstructuurvisie gemeente Wijchen en toekomstvisie centrum Wijchen
Organisatieonderdeel	domein Fysieke leefomgeving - team Gebiedsontwikkeling
Eigenaar	Langens, Sandra
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	P3 Economie
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Derks, N.G. (Nick)

Bijlagen
Beslisnota Detailhandelsstructuurvisie en centrumvisie Wijchen391051_391051_1.DOCX
DSV gemeente Wijchen en toekomstvisie centrum Wijchen def 200122
Voorblad reactie adviezen Klankbordgroepen
Verslag Klankbordgroep detailhandelstructuurvisie
Verslag Klankbordgroep Toekomstvisie centrum Wijchen
Effectenanalyse 2e supermarkt Hart van Zuid Wijchen 200122
Effectenrapportage Wijchen DPO supermarkten (Bureau stedelijke planning)

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College BenW openbaar Wijchen	25 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	1 februari 2022
Commissievergadering Wijchen	**17 februari 2022**
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

1.De Detailhandelsstructuurvisie en de Toekomstvisie centrum Wijchen vast te stellen waarmee de gemeenteraad instemt met:

1.1 De ambities op het gebied van detailhandel in de gemeente Wijchen en de gewenste ontwikkelingen in het centrum van Wijchen

1.2 Uitvoering te geven aan de aanbevelingen die gedaan worden in de detailhandelsstructuurvisie en toekomstvisie centrum Wijchen
1.3 Het gebruik van het budget Structuurversterking van de lokale economie en de structurele bijdrage van € 15.000 voor Centrum Management Wijchen (CMW), om de winkelgebieden in heel Wijchen te ondersteunen, en deze middelen in te zetten voor uitvoering van de aanbevelingen.

Besluit

De VVD geeft aan mogelijk met een motie te komen.
Wordt er geen motie ingediend, dan is het advies van de commissie om het raadsvoorstel als hamerstuk te agenderen.

Openbaar Zaaknummer: 54571

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Detailhandelsstructuurvisie gemeente Wijchen en toekomstvisie centrum Wijchen

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

1.De Detailhandelsstructuurvisie en de Toekomstvisie centrum Wijchen vast te stellen waarmee de gemeenteraad instemt met:

1.1 De ambities op het gebied van detailhandel in de gemeente Wijchen en de gewenste ontwikkelingen in het centrum van Wijchen.
1.2 Uitvoering te geven aan de aanbevelingen die gedaan worden in de detailhandelsstructuurvisie.
1.3 Vooralsnog uit te gaan van het 'zeker' scenario zoals staat beschreven in de detailhandelsstructuurvisie, en nog geen besluit te nemen over het toevoegen en placeren van supermarktruimte in Wijchen.
1.4 Uitvoering te geven aan de aanbevelingen die gedaan worden in de toekomstvisie centrum Wijchen.
1.5 Het gebruik van het budget Structuurversterking van de lokale economie en de structurele bijdrage van € 15.000 voor Centrum Management Wijchen (CMW), om de winkelgebieden in heel Wijchen te ondersteunen, en deze middelen in te zetten voor uitvoering van de aanbevelingen.

Aanleiding

Gemeente Wijchen heeft een goedgevuld, dynamisch, afwisselend winkelaanbod dat versterkt wordt door een sterke horeca. Afgelopen jaren, mede versterkt door corona, is de samenwerking tussen alle partijen in het centrum maar ook daarbuiten verbeterd. Het Centrummanagement Wijchen (CMW) heeft hier een cruciale rol in gespeeld. Hierdoor doet Wijchen het nog steeds goed en staan we hoog genoteerd als aantrekkelijk winkelgebied in de regio. Bovendien is de leegstand nog steeds minimaal.

De retailmarkt en detailhandel zijn echter sterk aan het veranderen. Dit blijkt uit diverse marktonderzoeken. De effecten van de coronamaatregelen laten ook zijn sporen achter. Online aankopen doen groeit enorm. In het centrum van Wijchen wordt dit zichtbaar door huuropzeggingen van winkeliers.
Ook is er behoefte aan een kader voor wat mogelijk is op bedrijventerreinen. Met name op bedrijventerrein Wijchen-Oost is regelmatig onduidelijkheid over vormen van handel die beschouwd kunnen worden als detailhandel.

Kortom: de beleidsnotitie detailhandel uit 2015 is toe aan een actualisatie. We hebben de nieuwe detailhandelsstructuurvisie aangevuld met een toekomstvisie voor het centrum van Wijchen. Hiervoor hebben we gebruikgemaakt van de subsidieregeling Steengoed Benutten van de Provincie Gelderland. Omdat de detailhandelsstructuurvisie een belangrijke onderligger is voor de centrumvisie, is ervoor gekozen om deze visies in samenhang op te stellen.

Het proces voor het opstellen van de detailhandelsstructuurvisie heeft langer geduurd dan verwacht. Dit is veroorzaakt doordat er nieuwe cijfers bekend werden over het mogelijke aantal inwoners in 2030. Doordat de woningbouwopgave tot 2030 is vergroot naar 2700 woningen (versnellingsopgave woningbouw) ontstond er een groot effect op de visie. Daarnaast zijn er extra onderzoeken gedaan naar de ontwikkelingen op het gebied van dagelijkse en niet-dagelijkse boodschappen en de supermarktstructuur in Wijchen.

De visies zijn tot stand gekomen op basis van een enquête onder retail-ondernemers, bezoekersonderzoek en overleg met twee klankbordgroepen.

Eerdere besluiten

Datum	**Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)**
09-07-2015 10-01-2013	Beleidsnotitie detailhandel (15/AZ/131) Centrumvisie 2012 (13/RZ/148)

Gewenst resultaat

Het doel van de visies is te komen tot een samenhangende winkelstructuur voor de gemeente Wijchen die:

- inspeelt op veranderende consumentenvoorkeuren en –gedrag en voorziet in een toekomstbestendige detailhandelsstructuur;
- aan de gemeente kaders biedt voor het te voeren beleid, het creëren van randvoorwaarden en het toetsen van marktinitiatieven;
- voor het centrum van Wijchen een ruimtelijk – functioneel ontwikkelingskader geeft en uitdaagt tot nieuwe investeringen op de juiste locatie;
- kansen en aanbevelingen voor alle winkelgebieden formuleert voor de diverse stakeholders (ondernemers, pandeigenaren, centrummanagement, gemeente etc.)

Argumenten

1.1.1 De visies maken duidelijk wat onze ambities zijn qua toekomstige ontwikkeling op het gebied van detailhandel en centrumontwikkelingen.
Het gaat economisch goed in Wijchen, maar het vraagt inspanning om op het gewenste niveau te blijven. Daarvoor is een richting nodig en zijn kaders van belang.

1.1.2 De visies zijn opgesteld door DTNP in samenspraak met twee klankbordgroepen waaraan vertegenwoordigers uit heel Wijchen deelnamen.
Het bureau DTNP is gespecialiseerd in centrumgebieden en publieksfuncties. Naast de twee klankbordgroepen (één voor het centrum en één voor alle winkelcentra in Wijchen) is er vooraf een digitale enquête gedaan onder alle detaillisten in heel Wijchen. Daarnaast is er onder bezoekers van het centrum van Wijchen een onderzoek uitgevoerd.

1.1.3 De detailhandelsstructuurvisie biedt duidelijkheid over de supermarktruimte in gemeente Wijchen.
Op dit moment is er in Wijchen onvoldoende ruimte voor een volwaardige *nieuwe* supermarkt. We voorzien dat er, op basis van bevolkingsprognoses, over een aantal jaren (in de aanloop naar 2030) mogelijk ruimte ontstaat voor een nieuwe supermarkt in Wijchen. Onderzoeken wijzen dat ook uit. Tegelijkertijd is de detailhandel de afgelopen jaren rigoureus veranderd en die verandering zal zich de komende jaren voortzetten. Het tempo van woningbouw staat nog niet vast, en de ontwikkeling van online winkelen in de komende jaren is lastig te voorspellen. Daarom kunnen we nu nog geen besluit nemen over het toevoegen van supermarktruimte in Wijchen.

1.2.1 We ondersteunen hiermee ondernemers die door corona zwaar getroffen worden.
Veel ondernemers zijn en worden nog steeds zwaar getroffen door corona. Maar zij blijven geloof houden en zoeken naar creatieve en originele oplossingen zoals Wijchen = Samen Sterk en het thuisbezorgen door winkeliers en horeca. Het consumenten- en koopgedrag is snel veranderd. Het is belangrijk dat onze winkelgebieden aantrekkelijk blijven, en dat we leegstand zoveel mogelijk voorkomen. Voor alle winkelgebieden zijn daarom aanbevelingen geformuleerd.

1.3.1 Het tempo van woningbouw is onvoldoende duidelijk om nu een besluit over supermarktruimte te nemen.
Er zijn verschillende woningbouwontwikkelingen in Wijchen. De opgave is om tot 2030 2.700 extra woningen te bouwen. Het tempo waarop dit gebeurt staat nog niet vast. Daarom gaan we vooralsnog uit van het ‘zeker’ scenario zoals is beschreven in de detailhandelsstructuurvisie. Dat betekent dat we nu nog geen besluit kunnen nemen over het toevoegen van supermarktruimte in Wijchen, en zo ja, op welke locatie. We houden de ontwikkelingen in de gaten.

1.3.2 De retailmarkt is onvoldoende stabiel om nu een besluit over supermarktruimte te nemen.
De retailmarkt is flink in beweging. Mede door corona is er een flinke groei van online aankopen van dagelijkse boodschappen. Daarnaast heeft de lange sluiting van de horeca ook invloed op de omzet van de supermarkten. Het is nog onduidelijk hoe dit zich ontwikkelt als de markt weer normaal is. Op basis van cijfers van de afgelopen twee jaar is geen stabiel beeld af te leiden. Daarom gaan we vooralsnog uit van het 'zeker' scenario zoals is beschreven in de detailhandelsstructuurvisie. We houden de ontwikkelingen in de gaten.

1.4.1 *We ondersteunen hiermee ondernemers die door corona zwaar getroffen worden.*
Zie toelichting onder argument 1.2.1.

1.4.2 Aan de slag gaan met de aanbevelingen is onderdeel van de verantwoording van de subsidie van de provincie Gelderland.
Vanwege corona en de impact hiervan op winkelcentra ontvingen we een subsidie van de provincie voor het opstellen van een toekomstvisie voor het centrum. De provincie heeft dus actief bijgedragen aan het tot stand komen van de toekomstvisie voor het centrum. Daar hoort ook bij dat we daadwerkelijk aan de slag gaan met de aanbevelingen.

1.5.1 De visies hangen samen met de economische visie en borgen de uitvoering van het actieprogramma.
Detailhandel en centrumontwikkeling maken onderdeel uit van de economische ontwikkeling van Wijchen. We hebben geconstateerd dat de samenwerking tussen sectoren verbeterd kan worden. De klankbordgroep detailhandel is gelijk aan de overlegtafel retail. Deze overlegtafel is ontstaan in het kader van de economische visie. Hierdoor borgen we de samenhang en continuïteit.

1.5.2 We investeren in het centrum van Wijchen, de buurtwinkelcentra en dorpen van de gemeente om de leefbaarheid op peil te houden.
In de perspectiefnota is budget beschikbaar gesteld voor structuurversterking voor de lokale economie als gevolg van corona. Bij de begrotingsvergadering heeft de gemeenteraad een structureel budget van jaarlijks € 15.000,- beschikbaar gesteld om het centrummanagement blijvend financieel te ondersteunen. Het CMW zal jaarlijks verantwoorden waaraan deze gelden besteed zijn.

Tegenargumenten en risico's

1.1.3 Ontwikkelingen in bevolkingsgroei kunnen aanleiding geven om de afweging over de komst en locatie van een extra supermarkt op termijn te herzien.
Zodra ontwikkelingen hier aanleiding toe geven, beoordelen wij de situatie opnieuw en leggen we hiervoor een nieuw advies aan uw raad voor. Op dat moment beoordelen we ook de locatiekeuze van een eventuele nieuwe supermarkt.

Naar aanleiding van de discussie rondom besluitvorming van de gebiedsvisie Hart van Zuid, hebben we door twee onafhankelijke bureaus onderzoek laten doen naar de effecten van een tweede supermarkt in Zuiderpoort. (bijlage 2 en 3) . Hieruit blijkt dat de (professionele) meningen verdeeld zijn over de locatiekeuze. De afweging richt zich op de kansen die een extra supermarkt biedt voor Wijchen-Zuid versus de concurrentiepositie die ontstaat ten opzichte van het centrum. Aangezien we op dit moment nog geen besluit nemen over het toevoegen van een extra supermarkt, maken we ook nog geen afweging voor wat betreft de locatiekeuze.

1.4.1 Er is nog geen uitgewerkte begroting gemaakt op basis van de aanbevelingen.
Niet alle aanbevelingen kosten geld en niet alle kosten zijn voor rekening van de gemeente. Betrokken stakeholders (zoals bijvoorbeeld de ondernemers, de vastgoedeigenaren en het centrummanagement) kunnen ook hun bijdrage leveren. De kosten die wel voor rekening van de gemeente komen, kunnen voorlopig gedekt worden uit het budget voor structuurversterking van de lokale economie, mits het corona-gerelateerd is. Daarnaast is er vanaf 2022 budget opgenomen in de reguliere begroting.

Financiële gevolgen

De kosten voor de gemeente om uitvoering te geven aan de aanbevelingen, worden gedekt uit bestaande budgetten (structuurversterking lokale economie en het budget economie algemeen). Er zal voortdurend gezocht worden naar subsidies om zoveel mogelijk ambities te realiseren. Wanneer er voor een opgave extra financiering nodig is dat niet gedekt kan worden uit de bestaande budgetten zal hiervoor een afzonderlijk voorstel aan het college en gemeenteraad worden voorgelegd.

Communicatie

Na vaststelling van de visie zullen we deze delen via de website, gemeente pagina Wegwijs en onder de aandacht brengen bij de organisaties waarmee we in contact staan. Daarnaast informeren alle ondernemers via de online nieuwsflits ‘Goede Zaken Wijchen’ die we verspreiden met interessant nieuws voor ondernemers in de gemeente en via de gemeente pagina in Wijchen Zakenvisie.

Inwonersparticipatie
Gedurende het proces om tot deze visie te komen is meerdere malen met vertegenwoordigers uit de detailhandel en direct betrokken partijen gesproken. Dit is in

de vorm van 2 klankbordgroepen gedaan. De retail ondernemers zijn voorafgaand aan het proces betrokken via een ondernemers enquête. In deze enquête konden ze aangeven wat ze vinden van het centrum en van hun eigen bedrijfslocatie. Daarnaast bestond de mogelijkheid om wensen en ideeën kenbaar maken. De uitkomsten van deze enquête zijn verwerkt in de visie. In de maanden juni en juli is er een bezoekersonderzoek gedaan in het centrum van Wijchen.

Uitvoering of Vervolgstappen
Om uitvoering te geven aan de aanbevelingen willen we de bestaande structuren optimaliseren waarbij gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, ondernemers en direct betrokken partijen terugkomt.

Geheimhouding:

Niet van toepassing

Voorstel
Advies

Team economie
Projectleider Tussen kasteel en Wijchens Meer (TKWM)
Projectleider Hart van Zuid
Team SPA (strategische Projecten Advies)
Strategisch communicatie adviseur
Financieel consulent
DTNP (extern adviesbureau)
BSP (extern adviesbureau)

Foto: Dick Vogelzang

Detailhandelsstructuurvisie Gemeente Wijchen

en toekomstvisie centrum Wijchen

WIJCHEN
SAMEN ONDERNEMEN

Foto: Dick Vogelzang

dtnp

Adviseurs voor Ruimte en Strategie

Graafseweg 109
6512 BS Nijmegen

T 024 - 379 20 83
E info@dtnp.nl
W www.dtnp.nl

Opdrachtgever:	Gemeente Wijchen
Contactpersoon:	Mevrouw S. Langens
Projectteam DTNP:	De heer W. Frielink
	De heer P. Bos
Fotograaf:	Dick Vogelzang
Projectnummer:	2198.1120
Datum:	20 januari 2022

Detailhandelsstructuurvisie Gemeente Wijchen

en toekomstvisie centrum Wijchen

WIJCHEN
SAMEN ONDERNEMEN

Inhoudsopgave

Voorwoord

0 Managementsamenvatting 1

1 Context en Analyse 3
1.1 Inleiding 4
1.2 Ligging en positie 5
1.3 Huidig voorzieningenaanbod 8
1.4 Landelijke trends 10

2 Toekomstig haalbaar programma 14
2.1 Impact landelijke trends in Wijchen 15
2.2 Marktruimteberekening 16
2.3 Conclusie marktruimte 19

3 Visie detailhandelsstructuur 20
3.1 Ambities en uitgangspunten 21
3.2 Visie winkelstructuur 22
3.3 Aanbevelingen 25
3.4 Beleidsregels 27

4 Toekomstvisie centrum Wijchen 30
4.1 Analyse Wijchen-Centrum 32
4.2 Visie centrum Wijchen 38
4.3 Aanbevelingen centrum 41

Bijlagen 44
Bijlage 1: Ondernemersenquête 45
Bijlage 2: Middelgrote centra onderzoek 55

Nick Derks
Wethouder Economie

Wijchen=Samen Ondernemen

Eind 2020 hebben wij de Economische Visie 2020-2030 aan u gepresenteerd met ook de titel Wijchen=Samen Ondernemen. Deze titel is veelzeggend voor hoe wij door Samen te Ondernemen ook Samen Ontdekken en ook Samen Genieten. De drie slogans die Wijchen typeren. Door COVID-19 is daar Wijchen=Samen Sterk aan toegevoegd.

Samen doen

Ook de Detailhandelstructuurvisie en Toekomstvisie Centrum Wijchen is samen met winkeliers, pandeigenaren, horeca en direct betrokkenen gemaakt. Wij als gemeente kunnen het niet alleen. We willen het ook niet alleen. Door COVID-19 is de afgelopen periode voor iedereen zeer zwaar. De detailhandel en horeca worden naast verschillende andere ondernemers zwaar getroffen.

Een vernieuwde blik

De huidige detailhandelsvisie dateerde uit 2015. Tijd voor een nieuwe visie, want afgelopen jaren is er veel veranderd in de winkelcentra en dit zet de komende jaren door. Denk aan de invloed van online winkelen. Maar ook aan mooie ontwikkelingen zoals Tussen Kasteel en Wijchens Meer, de transformatie van Hart van Zuid en de woningbouwopgave van 2.700 woningen tot 2030. Vandaar dat we als gemeente samen met betrokken partijen hebben gekeken hoe we Wijchen samen sterker kunnen maken. In deze visie kijken we graag samen naar de toekomst. De winkelcentra in Wijchen zijn nog steeds goed gevuld met winkels en horeca. Er wordt steeds meer samen gewerkt tussen de winkelcentra onderling. Het centrummanagement is zeer actief en de pandeigenaren in het centrum hebben zich verenigd door een Bedrijven Investeringszone (BIZ). Een belangrijke basis om samen klaar te zijn voor een mooie toekomst!

WIJCHEN=
SAMEN ONDERNEMEN

Aanleiding en proces
Winkels, horeca, cultuur en andere publieke functies zijn een voorwaarde voor attractieve centra en vormen het hart van leefbare dorpen en wijken. Om sterker uit de coronacrisis te komen en weer over actueel beleid te beschikken, heeft de gemeente Wijchen aan DTNP opdracht gegeven de detailhandelsstructuurvisie te actualiseren en een reëel haalbare visie op het centrum van Wijchen te ontwikkelen.

Proces
Om te komen tot voorliggende detailhandels- en toekomstvisie is een zorgvuldig proces doorlopen, waarbij een zo breed mogelijke groep belanghebbenden is betrokken. Verdeeld over twee klankbordgroepen (één voor de detailhandelsstructuurvisie en één voor de toekomstvisie voor het centrum) is in gesprek gegaan over het op te stellen beleid. Onder alle ondernemers uit de gemeente Wijchen is een ondernemersenquête gehouden, waarin zij hun winkelgebied en hun eigen bedrijfslocatie konden beoordelen en gewenste acties konden beschrijven. Onder bezoekers van het centrum van Wijchen is een bezoekersonderzoek uitgevoerd.

Hoe staat Wijchen ervoor?
De detailhandelsstructuur staat er op dit moment relatief goed voor in vergelijking met andere centra en gemeenten. Dit uit zich onder andere in relatief beperkte leegstand. Tegelijkertijd zijn er ook, met name aan de randen van het centrum, transformaties zichtbaar van publiekgerichte functies (zoals winkels) naar minder of niet-publieksgerichte functies (zoals wonen en kantoren). Dit is een signaal dat in Wijchen, net als in de rest van Nederland, sprake is van een afnemende winkelmarkt.

Welke trends en ontwikkeling zijn relevant voor Wijchen?
De winkelmarkt verandert snel. Veranderend ruimtelijk koopgedrag van consumenten (meer online, meer in grote steden winkelen en minder in lokale dorpscentra) leidde er toe dat met name middelgrote centra sterk onder stuk kwamen te staan. Buurt-/wijkcentra en dorpscentra (voor boodschappen en eenvoudige niet-dagelijkse aankopen) en grote binnensteden (een dagje stad) bleven het juist nog goed doen. Wijchen-Centrum zit op het kantelpunt tussen een groot dorpscentrum en een middelgroot centrum: de boodschappenfunctie is belangrijk, maar er is ook nog een relatief uitgebreid niet-dagelijks aanbod. Juist doordat het zich op dit kantelpunt bevindt, is het de afgelopen jaren relatief goed gegaan in het centrum. Dit is echter geen vanzelfsprekendheid. De nog steeds voortdurende coronacrisis heeft reeds in gang gezette ontwikkelingen versterkt (bijvoorbeeld online boodschappen doen), waardoor ook het centurm van Wijchen geconfronteerd wordt en zal worden met nieuwe uitdagingen. Het niet-dagelijkse winkelaanbod zal verder afnemen.

Diezelfde trends en ontwikkelingen leiden er ook toe dat de wijkwinkelstructuur van Wijchen een relatief goede uitgangspositie heeft, met in iedere wijk (ten minste) een supermarkt als belangrijkste trekker. Voor Zuiderpoort, en in beperktere mate voor Wijchen-Noord, ligt er een modernisatie-opgave.

Wat speelt er in Wijchen?
In de gemeente Wijchen zijn meerdere woningbouwontwikkelingen. De gemeente gaat er op dit moment van uit dat tot 2030 er 2.700 extra

0 Managementsamenvatting

woningen worden bijgebouwd, wat, in combinatie met het kleiner worden van de gemiddelde huishoudensgrootte, zou leiden tot 45.435 inwoners in 2030. Het is op dit moment echter onduidelijk in hoeverre alle woningbouwplannen in dit tempo worden gerealiseerd. Doordat het tempo van realisatie van deze woningbouwopgave grote invloed heeft op het draagvlak voor voorzieningen, is in het rapport gerekend met twee scenario's: een 'zeker' scenario dat uitgaat van een stabilisatie van het aantal inwoners tot 2030 (waarvoor met de verwachte huishoudensverdunning ook al ca. 700 woningen bijgebouwd moeten worden tot die tijd) en een meer onzeker scenario waarin de gemeente doorgroeit tot 45.435 inwoners in 2030.

Welke marktruimte voor uitbreiding van het winkelaanbod is er?

Gelet op de onzekerheid over het realisatietempo van de woningbouwplannen, in combinatie met de onzekerheid omtrent ontwikkelingen in de winkelmarkt en de bouwsector, én gezien het feit dat winkelontwikkelingen plaatsvinden voor een langere termijn (en niet voor een korte termijn) acht DTNP het onverstandig om (te) positief te rekenen. Voor de komende jaren adviseert DTNP uit te gaan van een 'zeker' scenario (zie p. 16-19), waarbij sprake is van evenwicht tussen vraag en aanbod in de dagelijkse winkelsector (supermarkten, versspeciaalzaken en drogisten). In de detailhandelsstructuurvisie wordt er met dit scenario gewerkt.

Pas op termijn mogelijke discussie over nieuwe supermarkt
Op het moment dat er meer zicht ontstaat in het realisatietempo van de woningbouwplannen en over de ontwikkelingen in de dagelijkse winkelsector, en substantiële woningbouw is gerealiseerd, kan heroverwogen worden of er dan aanleiding is voor het toevoegen van een extra supermarkt in Wijchen. Op dat moment zal opnieuw de marktruimte voor supermarkten moeten worden onderzocht, op basis van de dan beschikbare data en kennis, en een locatie-afweging gemaakt moeten worden (i.r.t. spreiding supermarkten, gewenste totale detailhandelsstructuur én woningbouwlocaties).

Welke kernopgaven zijn leidend?

Eind 2020 heeft de gemeenteraad van Wijchen de 'Economische visie Wijchen 2020-2030' vastgesteld. Daarin zijn drie kernopgaven opgenomen die relevant zijn voor de detailhandelsstructuurvisie en waarbij wordt aangesloten.

1. Een krachtig centrum Wijchen met goede voorzieningen;
2. Het toekomstbestendig houden van winkelgebieden;
3. Mensen verleiden om Wijchen vaker en langer te bezoeken.

Welke detailhandelsstructuur wordt geadviseerd?

Op basis van de kernopgaven, de huidige situatie, relevante trends en ontwikkelingen en de marktruimte, wordt voor de toekomst de volgende detailhandelsstructuur geadviseerd:

- **Wijchen-Centrum** als hoofdcentrum van de gemeente met het grootste en meest diverse aanbod aan winkels. Ook voor sectoren als horeca, cultuur en dienstverlening is het centrum de belangrijkste locatie;
- **Drie gelijkwaardige buurtcentra** die primair gericht zijn op dagelijkse winkelaankopen: Zuiderpoort/Hart van Zuid, Wijchen-Noord en Hof van Achterlo;
- **Steunpunt Alverna** met een supermarktvoorziening die gericht is op dit dorp;
- **Twee thematisch geclusterde PDV-locaties**: de woonboulevard aan de Graafseweg-zone en doe-het zelf rondom de rotonde Nieuweweg.

Wat betekent dit voor nieuwe ontwikkelingen?

Aan nieuwe ontwikkelingen die passen binnen de genoemde detailhandelsstructuur (maar die niet passen binnen het bestemmingsplan) kan op basis van dit document medewerking worden verleend. Initiatieven buiten deze detailhandelsstructuur, of initiatieven in een winkelgebied maar die er toe leiden dat de beschreven functie en positie van dat winkelgebied worden overschreven, passen in principe niet binnen de beoogde structuur. Geadviseerd wordt daar geen medewerking aan te verlenen.

Foto: Dick Vogelzang

1 Context en Analyse

1.1 Inleiding

Aanleiding

Winkels, horeca, cultuur en andere publieke functies zijn een voorwaarde voor attractieve centra en vormen het hart van leefbare dorpen en wijken*. Om sterker uit de coronacrisis te komen en weer over actueel beleid te beschikken, heeft de gemeente Wijchen aan DTNP opdracht gegeven de detailhandelsstructuurvisie te actualiseren en een reëel haalbare visie op het centrum van Wijchen te ontwikkelen. Het opstellen van deze visie is mede mogelijk gemaakt door de subsidieregeling 'Steengoed Benutten' vanuit de Provincie Gelderland.

De huidige detailhandelsvisie van de gemeente Wijchen dateert uit 2015. Voor het centrum van Wijchen is in 2012 een centrumvisie opgesteld en in 2016 een gebiedsperspectief 2030. In het centrum van Wijchen en in de detailhandelssector als geheel is sindsdien veel veranderd. Bovendien heeft de coronacrisis een aanzienlijke impact op ondernemingen en op het aankoopgedrag van consumenten.

* Meer hierover is de lezen in **'Dynamiek door Beleid - Hoe de overheid de winkelstructuur vitaal houdt'**.

Doel

Doel is te komen tot een samenhangende visie op de winkelstructuur van gemeente Wijchen die:

- Inspeelt op veranderende consumentenvoorkeuren en -gedrag en voorziet in een toekomstbestendige detailhandelsstructuur;
- Aan de gemeente kaders biedt voor het te voeren beleid, het creëren van randvoorwaarden en het toetsen van marktinitiatieven;
- Voor het centrum van Wijchen een ruimtelijk-functioneel ontwikkelingskader geeft en uitdaagt tot nieuwe investeringen op de juiste locatie;
- Kansen en aanbevelingen voor alle winkelgebieden in Wijchen formuleert voor de diverse stakeholders (ondernemers, eigenaren, centrummanagement, gemeente etc.).

Leeswijzer

Dit rapport vertrekt in hoofdstuk 1 vanuit een duiding van de lokale context en een ruimtelijk-economische analyse van de huidige detailhandelsstructuur van de gemeente. In hoofdstuk 2 wordt bekeken wat het toekomstig haalbaar (winkel) programma is voor Wijchen. Op basis van de uitgangspunten uit de analyse volgt in hoofdstuk 3 de beschrijving van de gewenste detailhandelsstructuur op gemeenteniveau. In hoofdstuk 4 wordt specifiek voor het centrum van Wijchen een concrete toekomstvisie geschetst en worden aanbevelingen voor uitvoeringsprojecten gedaan.

Proces

Om te komen tot voorliggende detailhandels- en toekomstvisie is een zorgvuldig proces doorlopen, waarbij een zo breed mogelijke groep belanghebbenden is betrokken. Verdeeld over twee klankbordgroepen (één voor de detailhandelsstructuurvisie en één voor de toekomstvisie voor het centrum) is in gesprek gegaan over het op te stellen beleid. Daarnaast is onder alle ondernemers uit de gemeente Wijchen een ondernemersenquête gehouden waarin zij hun winkelgebied en hun eigen bedrijfslocatie konden beoordelen en gewenste acties konden beschrijven. Onder bezoekers van het centrum van Wijchen is een bezoekersonderzoek uitgevoerd (zie bijlage).

Wijchenaren ontmoeten elkaar in het centrum
Foto: Dick Vogelzang

1.2 Ligging en positie

Ligging in de regio

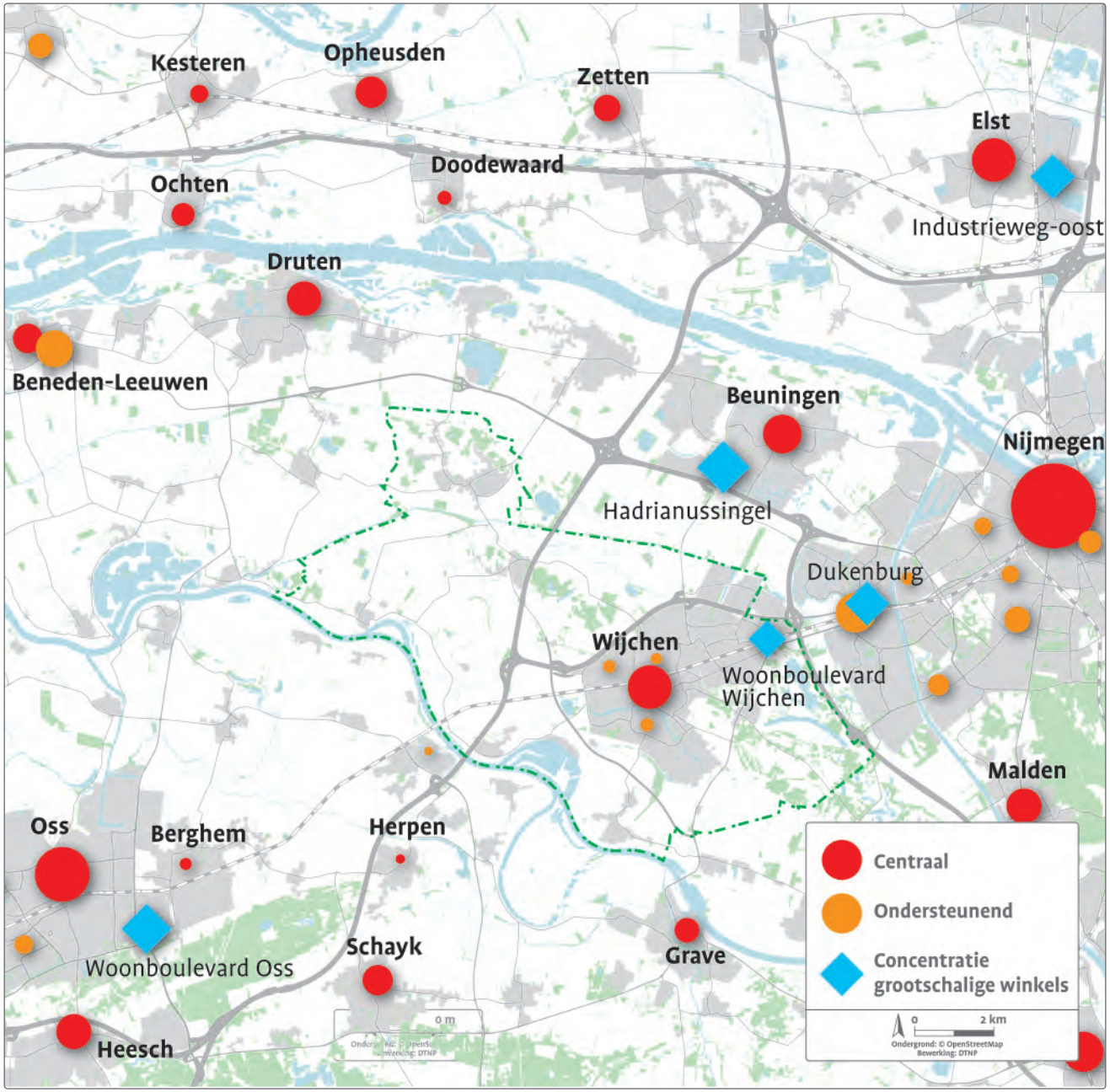
De gemeente Wijchen (ca. 41.100 inwoners) ligt in de provincie Gelderland op het snijvlak van het Land van Maas en Waal (ten westen) en het Rijk van Nijmegen (ten oosten). Ten zuiden grenst de gemeente aan de provincie Noord-Brabant. Wijchen is via de A50 en A73 goed bereikbaar per auto en beschikt dankzij het treinstation over een snelle OV-verbinding met Nijmegen en Oss. Aan de oostgrens van de gemeente ligt recreatiegebied de Berendonck, met daarbij Thermen Berendonck, en er liggen plannen voor de ontwikkeling van recreatiepark Wighenerhorst tot een vakantieresort.

Kernen binnen de gemeente

Binnen de gemeente is het dorp Wijchen (ca. 33.600 inwoners) in alle opzichten de grootste kern, zo ook wat betreft het voorzieningenaanbod in (en buiten) het centrum. Bergharen (ca. 1.800 inw.) en Alverna* (ca. 2.600 inw.) zijn na het dorp Wijchen de grootste inwonerconcentraties. De kleinere dorpen Hernen, Balgoij, Batenburg, Niftrik en Leur en het buitengebied tellen samen circa 3.150 inwoners. Al deze kleinere kernen zijn sterk op Wijchen georiënteerd.

* In formele zin onderdeel van de kern Wijchen.

Winkelgebieden in de regio, geschaald naar m² winkelvloeroppervlak (wvo)

Regionaal winkelaanbod

Wijchen is met 106 winkels in het centrum het grootste dorpscentrum van de regio, met een sterke maar lokale aantrekkingskracht op met name inwoners uit de eigen gemeente. De woonboulevard van Wijchen heeft, meer dan het centrum, een regionaal-verzorgende functie.

Nijmegen oefent als grote stad ook een sterke aantrekkingskracht uit op inwoners van Wijchen. Naast het grote centrum van Nijmegen (ca. 389 winkels) liggen de (winkel)centra Dukenburg, Druten, Beuningen, Malden en Grave in de directe omgeving van de gemeente. Een aantal van deze centra hebben een beperkte aantrekkingskracht op inwoners van Wijchen:

- Dukenburg (ca. 56 winkels) is overdekt en beschikt met een recent vernieuwde Albert Heijn XL en Amazing Oriëntal over een onderscheidend supermarktaanbod;
- Beuningen-Centrum (66 winkels) heeft met vier supermarkten een zeer compleet boodschappenaanbod;
- Grave beschikt met vier supermarkten ook over een zeer compleet boodschappenaanbod, waaronder een Nettorama.

Het kasteel als 'eye-catcher' van de gemeente
Foto: Dick Vogelzang

Wijchen is het grootste dorpscentrum in de regio
Foto: Dick Vogelzang

Woningbouw- en bevolkingsontwikkeling

In Wijchen vinden diverse woningbouwprojecten plaats. In Huurlingsedam zullen in fase 3 op korte termijn naar verwachting 250 woningen worden bijgebouwd. Wijchen-West, bij de Vormerse Plas, is de grootste woningbouwlocatie met 650 nieuwe woningen in de eerste fase. Daarnaast heeft de provincie Gelderland een verzoek van de gemeente Wijchen om bovenop de bestaande regionale afspraken nog eens 870 extra woningen mogen toevoegen aan Wijchen-West en Huurlingsedam ingewilligd. In totaal heeft de gemeente Wijchen nu de opgave tot 2030 circa 2.700 woningen worden bij te bouwen. Dit is inclusief de kleinere woningbouwprojecten Kraanvogel, Tussen Kasteel

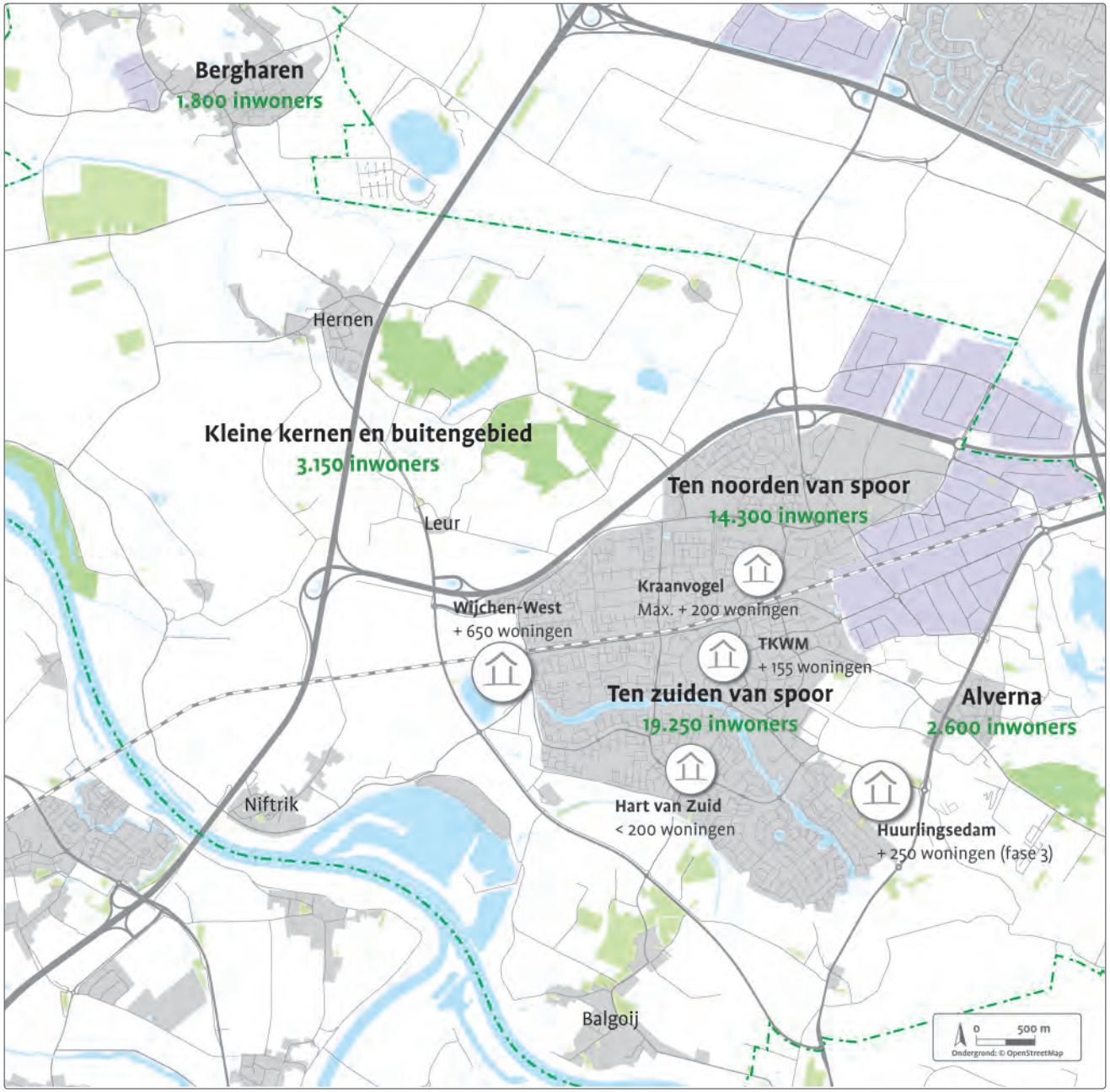
Woonboulevard met regionale functie
Foto: Dick Vogelzang

en Wijchens Meer, en Hart van Zuid die binnen de bestaande bebouwde kom van Wijchen plaatsvinden. Deze projecten variëren in omvang 155 tot 200 woningen. Ook in de kleinere kernen van de gemeente Wijchen worden nog enkele woningen gebouwd.

De bevolkingsprogsnose van de gemeente Wijchen is nog niet aangepast op de actuele versnelling van woningbouwplannen. De bevolkingsprognose voorspelt nog een lichte bevolkingsdaling voor de gemeente Wijchen tot circa 40.300 inwoners in 2030 en 39.900 in 2040.* Die krimp kan verklaard worden door de toenemende vergrijzing en huishoudensverdunning.

Indien álle actuele woningbouwplannen (+2.700 woningen) tot 2030 worden gerealiseerd, dan gaat de gemeente Wijchen uit van een 45.435 inwoners in de gemeente in 2030. Daarbij is rekening gehouden met huishoudensverdunning tot gemiddeld 2,175 in 2030.

Verdeling inwoners over de gemeente Wijchen

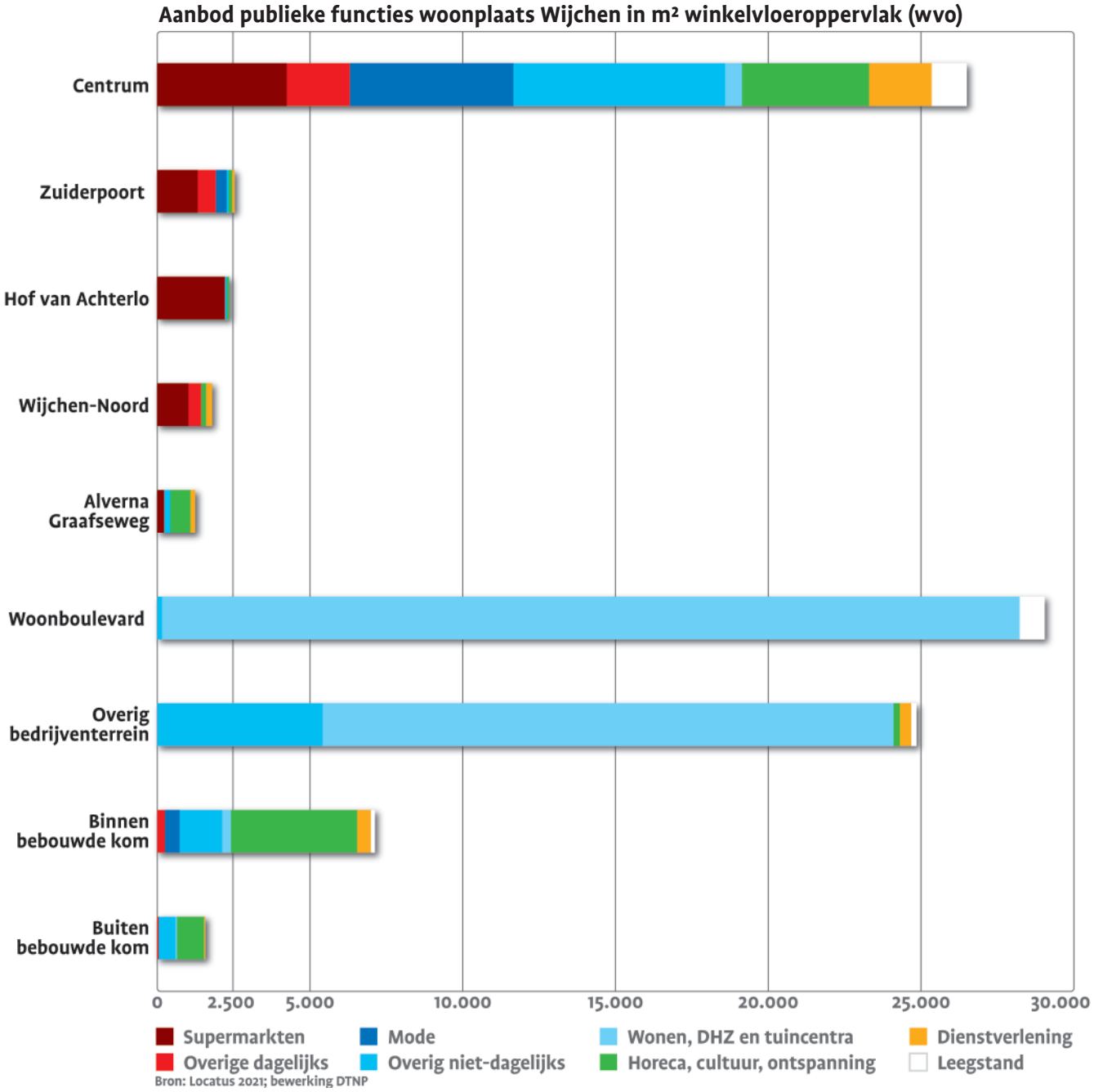
* Primos prognose op Druten-Wijchen in Cijfers (2021), Bevolking.

1.3 Huidig voorzieningenaanbod

Publieksfuncties in de gemeente Wijchen concentreren zich grotendeels binnen de gelijknamige woonplaats. In het centrum van Wijchen is verreweg het meest diverse voorzieningenaanbod te vinden, met daarin ook nagenoeg al het mode-aanbod in de gemeente. Hier zijn met de Albert Heijn (1.600 m² winkelvloeroppervlak (wvo)), Jumbo (1.400 m² wvo) en Lidl (1.100 m² wvo) drie reguliere supermarkten en één kleinere specialistische supermarkt (Tayba, 180 m² wvo) gevestigd. Verder bevinden zich in het centrum 21 overige dagelijkse winkels, 47 modezaken en 34 overige niet-dagelijkse winkels, waaronder de Hema en de Action. Behalve het winkelaanbod zijn er in het centrum van Wijchen 31 horecazaken en 32 dienstverleners te vinden (zie verder hoofdstuk 4).

Buiten het centrum is het dagelijkse winkelaanbod met name geclusterd in drie kleinere winkelcentra.

- In Zuiderpoort bevindt zich één supermarkt (Jumbo, 1.300 m² wvo) en daarnaast een compleet overig dagelijks aanbod, zoals een bakker, slagerij, kaasboer, groentewinkel en een drogist. Ook zit hier modezaak terStal en is er enige horeca (pizzeria en cafetaria).
- Hof van Achterlo beschikt met Aldi (900 m² wvo) en Jan Linders (1.300 m² wvo) over twee

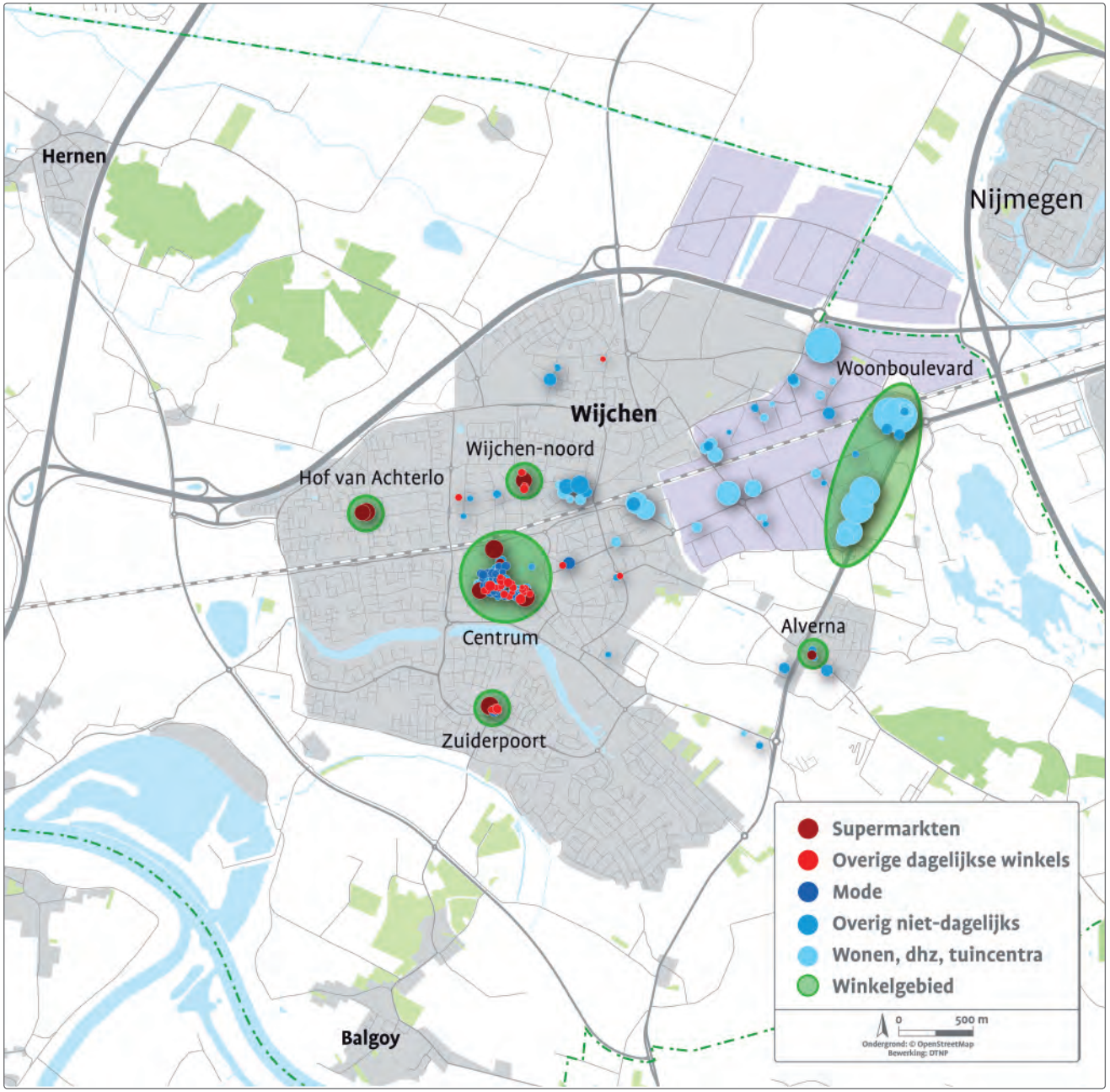

supermarkten. Een kapper en snackbar completeren dit winkelcentrum.

- In Wijchen-Noord is één supermarkt (Coop van 1.000 m²) aanwezig. Evenals in Zuiderpoort zijn ook hier een aantal overig-dagelijkse winkels te vinden, zoals een drogisterij, vershal 'Boontjes' en bakkerij Holland. Daarnaast zijn hier o.a. een copy-shop, twee kappers, een snackbar en een Chinees restaurant gevestigd.
- Op de bedrijventerreinen zijn met name grootschalige winkels gevestigd uit de branches wonen, doe-het-zelf en tuincentra. Aan de Woonboulevard Wijchen zijn, met o.a. Eltink, Tilders en Zen Lifestyle, meubelzaken van aanzienlijke omvang te vinden. Langs de Nieuweweg bevinden zich o.a. de Praxis en Stella, en op bedrijventerrein Zesweg heeft o.a. Tuinwereld (6.200 m² wvo) een vestiging. Verder bevinden zich aan de Kraanvogelstraat nog enkele winkels, waaronder fietsenzaak Smulders en Boerenbond.

Buiten de kern Wijchen is het aantal publieke functies zeer beperkt; in Bergharen is, met vier winkels, drie horecazaken en twee dienstverleners, nog het meest diverse aanbod aanwezig. Niftrik beschikt met De Haar Keukens over een niet-dagelijkse winkel van 1.500 m² wvo.

Winkelaanbod binnen woonplaats Wijchen, geschaald naar m² winkelvloeroppervlak

1.4 Landelijke trends

In deze paragraaf wordt beschreven welke landelijke trends er spelen in de detailhandels- en horecasector. In hoofdstuk 2 wordt vanuit deze landelijke trends de vertaalslag gemaakt naar de lokale situatie in Wijchen.

Consument winkelt steeds meer online

Het afgelopen decennium is het aandeel aankopen dat online wordt gedaan sterk gestegen. In 2011 werd nog circa 11% van de bestedingen in de niet-dagelijkse sector online gedaan. Inmiddels is dit aandeel al opgelopen tot ongeveer 25%. In de dagelijkse (boodschappen)sector is het aandeel online-bestedingen vooral de laatste paar jaar snel toegenomen (afgelopen twee jaar ongeveer verdubbeld) tot circa 5%. Deze toegenomen oriëntatie van de consument op webwinkels leidt tot een verminderde behoefte aan fysieke winkels.

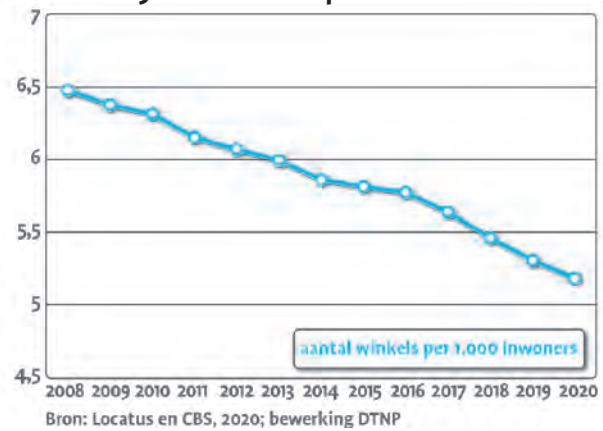
Op de 'faillissementstijdlijn' (zie figuur onderaan de pagina) valt dan ook te zien dat er de laatste jaren diverse grote winkelketens zijn omgevallen, met name uit het middensegment.

Piek in horeca-aanbod was al bereikt

Om binnen centra de overgang te maken van 'place to buy' naar 'place to be' waren horecavestigingen een geliefde nieuwe invulling voor vrijkomende winkelruimte. Bovendien was er, mede door de gunstige economische situatie voor de coronacrisis, vanuit de consument lange tijd een groeiende behoefte aan horecabezoek. Het aantal horecavestigingen bleef dan ook lange tijd groeien, maar de laatste jaren bleek de rek eruit en vlakte de groei af. Hoewel het horeca-aanbod de laatste tien jaar in totaliteit dus is toegenomen, waren er wel verschillen te zien tussen verschillende sectoren binnen de horeca:

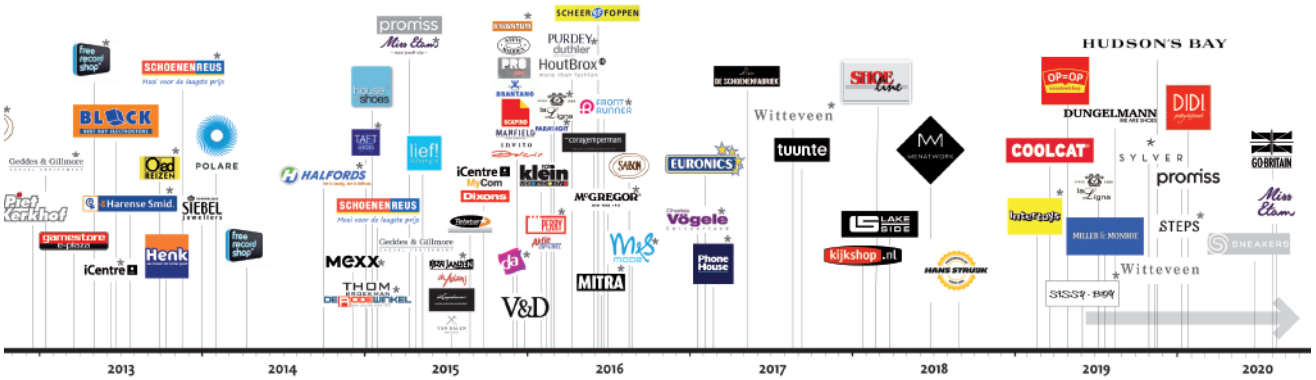
- Het aantal restaurants, lunchrooms en hotels zat in de lift. De consument van vandaag heeft meer dan vroeger behoefte aan horeca die gedurende de hele dag te bezoeken is en waar zowel gegeten als gedronken kan worden.
- Door deze veranderende behoefte van de consument neemt de drankensector (o.a. cafés) al jarenlang in omvang af.

Aantal fysieke winkels per 1.000 inwoners

Bron: Locatus en CBS, 2020; bewerking DTNP

Faillissementen winkelketens in Nederland

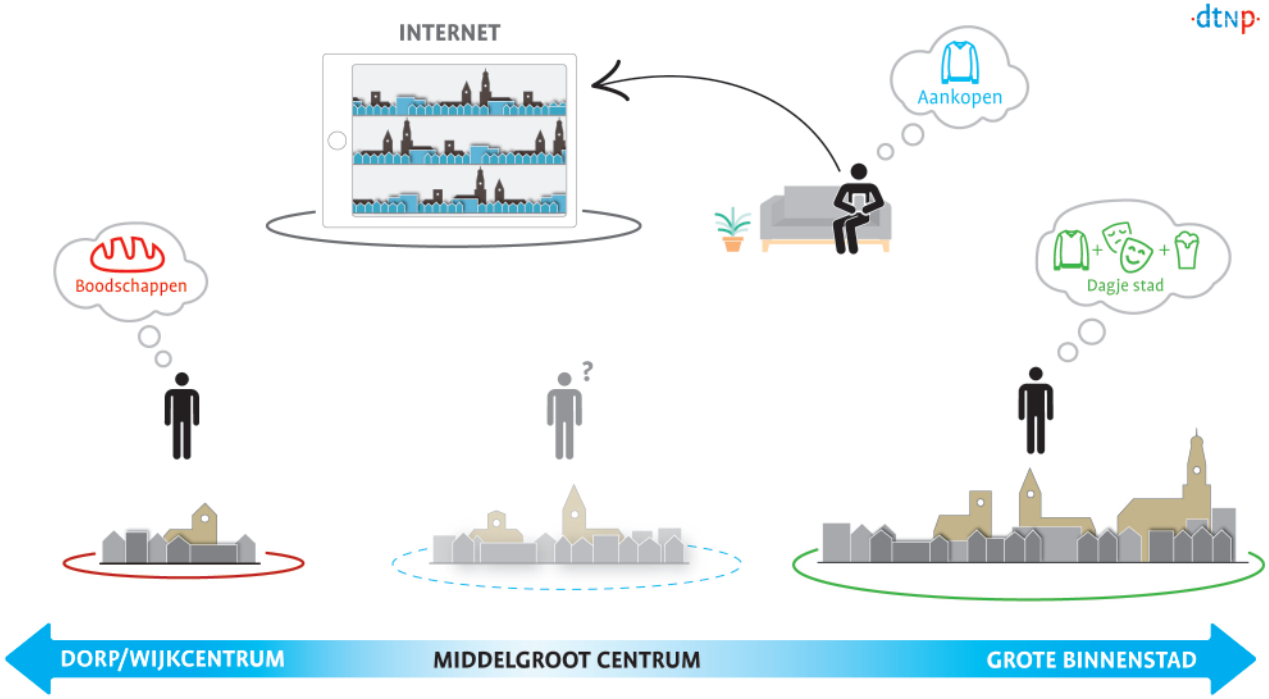

Middelgrote centra tussen tafellaken en servet

De impact van de hiervoor beschreven trends verschilt sterk per type centrumgebied.

- Voor boodschappen en andere frequente benodigdheden brengt de consument nog altijd graag een bezoek aan het dorps- of wijkcentrum, zolang dit voldoet aan de eisen van een aantrekkelijk aanbod en bezoekgemak.
- Voor de totaalbeleving van een recreatief 'dagje stad' bezoekt de consument graag de grote centra waar het bijzondere aanbod te vinden is en waar er naast winkels ook diverse andere voorzieningen en horeca te vinden zijn.
- Veel middelgrote centra bieden niet het bezoekgemak en de nabijheid van het dorps-/wijkcentrum en hebben niet het bijzondere, recreatieve aanbod van de grote stad. Deze centra vallen veelal tussen tafellaken en servet en hebben bovengemiddeld te kampen met toenemende leegstand, verminderde levendigheid en lagere investeringsbereidheid.

Consumentengedrag in periode 2010-2021

Combinatiebezoek supermarkten

Supermarkten zijn voor dorps- en wijkcentra veruit de belangrijkste functie. Ook in Wijchen is het doen van boodschappen of een andere doelgerichte aankoop het meest voorkomende bezoekmotief (zie bijlage Middelgrote Centra Onderzoek). Supermarkten trekken duizenden bezoekers per week, meer dan elke andere centrumfunctie. Overige voorzieningen kunnen profiteren van de grote bezoekersaantallen van supermarkten, mits de supermarkt goed gelegen is. In Wijchen is het aantal bezochte voorzieningen per bezoek aan het centrum de laatste jaren afgenomen (zie bijlage), net als in veel andere centra.

Uit door DTNP uitgevoerd onderzoek (zie figuur volgende pagina) onder circa 3.700 respondenten in 25 dorps- en wijkcentra in Nederland blijkt dat circa 50% van de consumenten het supermarktbezoek combineert met een of meer andere dagelijkse en niet-dagelijkse winkels in hetzelfde winkelgebied. Dit geldt zowel voor service- als voor discountsupermarkten. Het onderzoek toont aan dat het aandeel supermarktbezoekers dat ook andere winkels bezoekt, toeneemt naarmate meer winkels dicht bij de supermarkt liggen. Daarnaast blijkt dat het combinatiebezoek toeneemt naarmate er meer winkels in het zicht van de ingang van de supermarkt liggen.

Coronacrisis versnelt ontwikkelingen

In het algemeen kan gesteld worden dat de hiervoor beschreven ontwikkelingen door de coronacrisis nog eens in een versnelling zijn geraakt. Per branche of sector zijn er echter wel sterke verschillen.

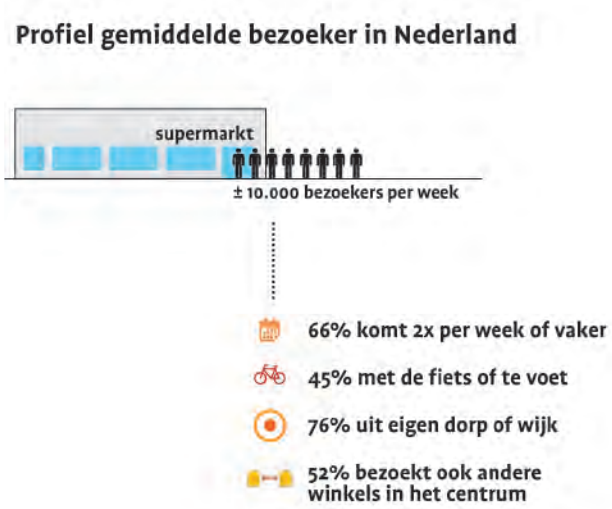
- In de detailhandelssector profiteren webwinkels, doe-het-zelfzaken en supermarkten het meest van de coronacrisis. Modewinkels krijgen de grootste klappen.
- Binnen de horecasector is de fastservicesector er redelijk in geslaagd de schade te beperken. Restaurants en cafés hebben het aanzienlijk zwaarder door de coronamaatregelen.

Naast de verschillen per branche is het effect van de coronacrisis ook verschillend per type winkelgebied.

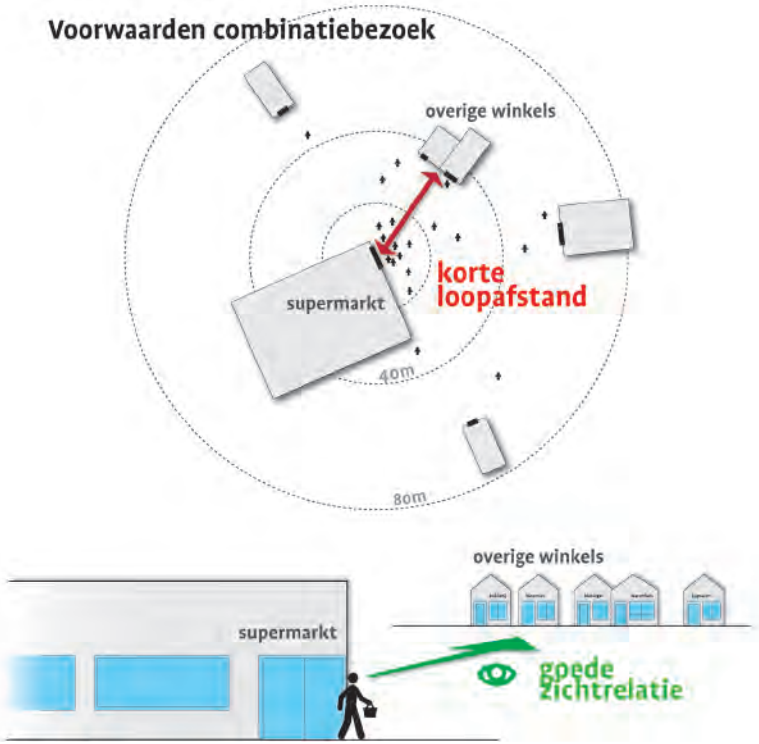
- Wijk- en buurtcentra zijn (nog) beter gaan functioneren doordat de boodschappenfunctie hier vaak dominant aanwezig is. Juist tijdens de coronacrisis zijn consumenten vaker en dichter bij huis boodschappen gaan doen.

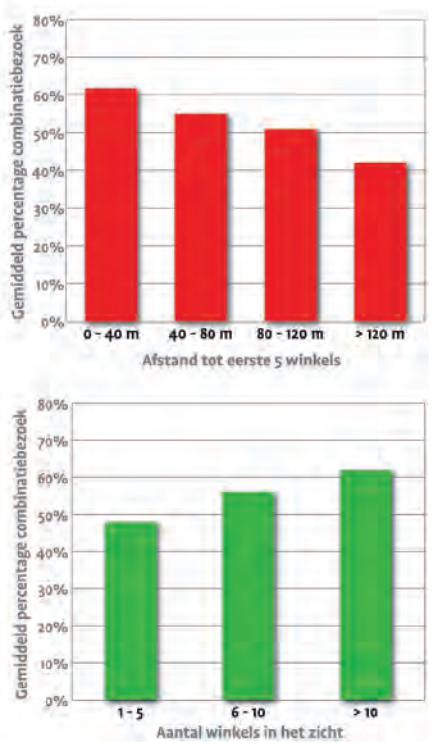

AH vervult trekkersfunctie bij Marktpromenade

Bron: DTNP (2021), Passantenonderzoek trekkersol supermarkten

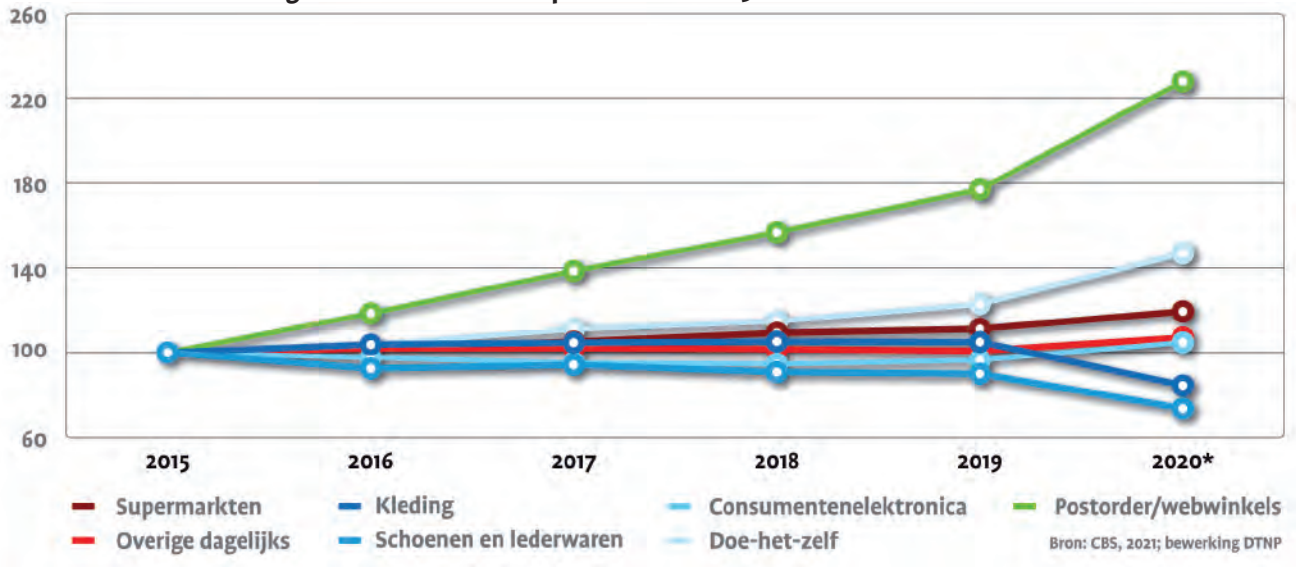

- Grote steden met een ruim recreatief voorzieningenaanbod hebben een grote klap gekregen. Verwacht wordt echter dat juist deze centra ook het meest veerkrachtig zullen zijn ná de coronacrisis, wanneer o.a. de horeca en cultuursector weer bezocht kunnen worden.
- De middelgrote centra zullen de meeste negatieve gevolgen ervaren. Consumenten hebben tijdens de coronacrisis, waarschijnlijk voor een groot deel blijvend, nog beter hun weg weten te vinden naar online-winkelen. De fysieke niet-dagelijkse winkels ondervinden hier de meeste hinder van. Juist de middelgrote centra hebben vaak een oververtegenwoordiging van dit niet-dagelijkse winkelaanbod, zonder daarbij over het zeer grote modeaanbod te beschikken dat de grote steden zo veerkrachtig maakt.

Wijchen-Centrum bevindt zich op het snijvlak tussen grotere dorpscentra en kleinere middelgrote centra. Het centrum heeft zich, in tegenstelling tot veel middelgrote centra, tot nu toe goed staande weten te houden. Dit is echter geen vanzelfsprekendheid.

Index ontwikkeling omzet detailhandel per branche 2015-2020

Index ontwikkeling omzet horeca per branche 2015-2020

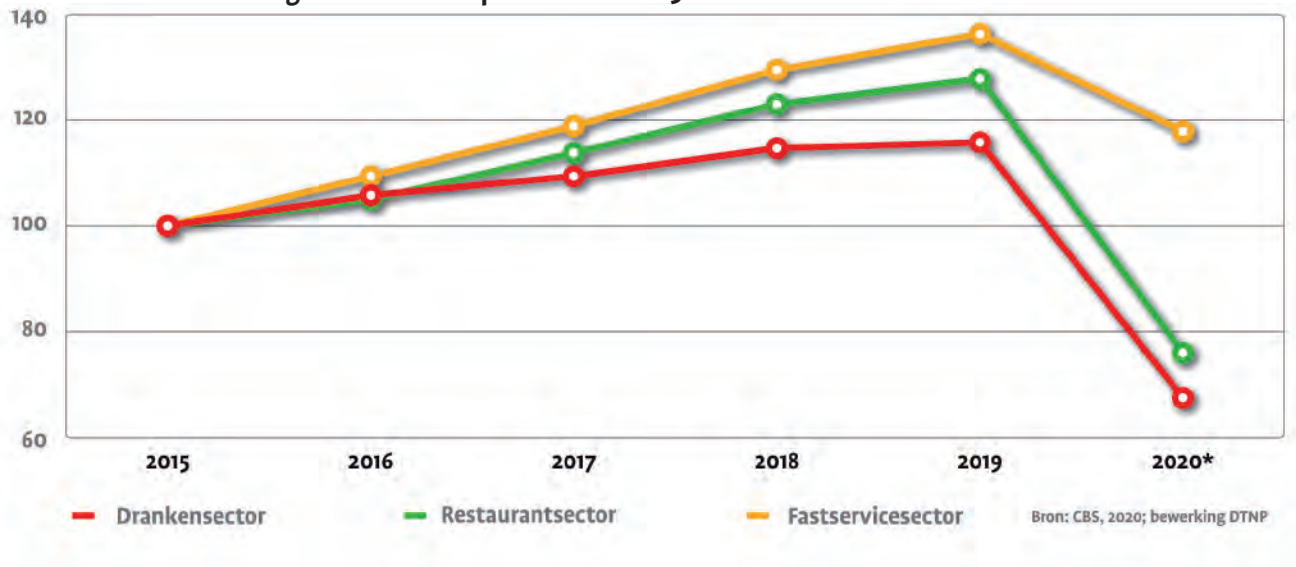

Foto: Dirk Vogelzang

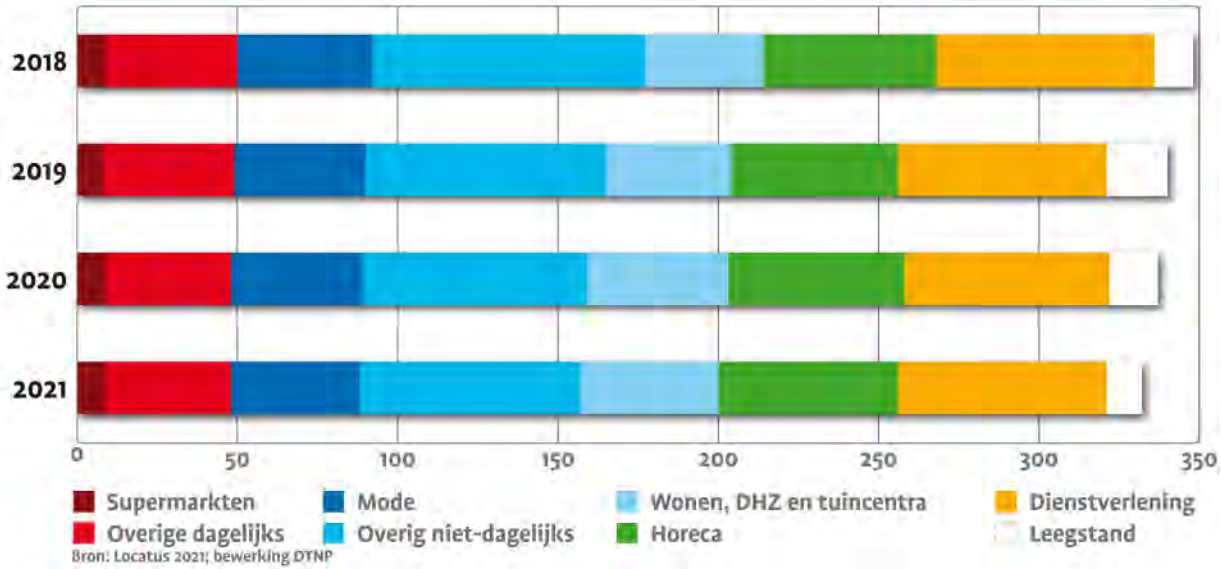
2 Toekomstig haalbaar programma

2.1 Impact landelijke trends in Wijchen

De in hoofdstuk 1 beschreven landelijke trends zijn op lokale schaal ook zichtbaar in de gemeente Wijchen. De ontwikkeling van het voorzieningenaanbod in de kern Wijchen laat zien dat het totale aantal verkooppunten de laatste jaren terugloopt en dat dit komt door een afname van het aantal winkels in de mode- en overige niet-dagelijkse branches. Het aanbod aan dagelijkse winkels, horecazaken en dienstverlening is stabiel. Het feit dat de leegstand niet is toegenomen toont aan dat er transformatie plaatsvindt van commercieel vastgoed naar niet-commerciële functies. Een voorbeeld hiervan is het pand van de voormalige Bristol op de hoek van de Spoorstraat en transformatie van het Aldi-pand naar kantoorpand voor ALEX advocaten.

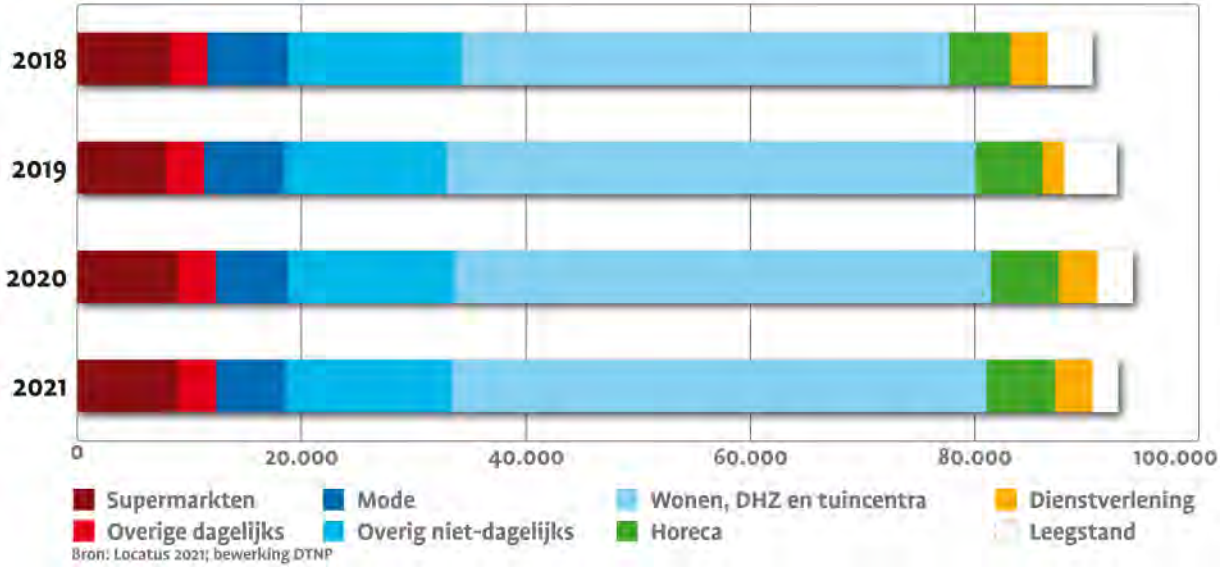
In tegenstelling tot de ontwikkeling in aantal verkooppunten is het voorzieningenaanbod in m² wvo wel toegenomen, met name door een toename van het volumineuze aanbod (wonen, DHZ en tuincentra). De krimp in het mode-aanbod is ook in m² wvo zichtbaar. Tot slot is het supermarktaanbod tussen 2019 en 2020 toegenomen door de komst van de Lidl. Wel is in dezelfde periode de Coop in Woezik gesloten.

Aanbodontwikkeling kern Wijchen in aantal verkooppunten

Bron: Locatus 2021; bewerking DTNP

Aanbodontwikkeling kern Wijchen in m² winkelvloeroppervlak

Bron: Locatus 2021; bewerking DTNP

2.2 Marktruimteberekening

Bovenstaande aanbodontwikkeling toont aan dat het voorzieningenaanbod in de gemeente Wijchen in vergelijking met de landelijke (neerwaartse) trends relatief goed op peil bleef en dat de leegstand laag is. Om een kwantitatieve inschatting te maken van de mate waarin deze transformatie ook in de toekomst nodig blijft, is een marktruimteberekening gemaakt. Met een dergelijke berekening kan ook bekeken worden of er behoefte is aan nieuwe marktinitiatieven. Uit dit zogenaamde 'Distributie-Planologisch Onderzoek' wordt (voor de dagelijkse sector) duidelijk wat het toekomstig haalbare winkelprogramma zal zijn voor de gemeente Wijchen.

Marktruimte dagelijkse winkelsector

Voor de dagelijkse winkelsector is de meest betrouwbare indicatie van de marktruimte te geven.

<u>Uitgangspunten</u>

- De Primos-bevolkingsprognose voor de gemeente Wijchen op 'Druten-Wijchen in Cijfers' is achterhaald: er wordt daarin geen rekening gehouden met de woningbouwversnellingsambitie. De gemeente Wijchen gaat uit van 45.435 inwoners in 2030 bij realisatie van álle huidige woningbouwplannen (+2.700) tot 2030. Het is op dit moment echter onduidelijk in hoeverre alle woningbouwplannen in dit tempo worden gerealiseerd*. Doordat het tempo van realisatie van deze ambities grote invloed heeft op het draagvlak voor voorzieningen, is in het rapport gerekend met twee scenario's: een 'zeker' scenario dat uitgaat van een stabilisatie van het aantal inwoners (waarvoor met de verwachte huishoudensverdunning ook al ca. 700 woningen bijgebouwd moeten worden tot die tijd) en een meer onzeker scenario waarin de gemeente doorgroeit tot 45.435 inwoners in 2030.
- Inkomenscorrectie: het gemiddeld inkomen per inwoner in Wijchen is met € 25.900 nagenoeg gelijk aan het landelijk gemiddelde van € 26.000. Dit minimale verschil is doorberekend in de bestedingen per hoofd.
- Aandeel online: het aandeel online lag in de dagelijkse sector in Wijchen in 2016 rond de 1%**, wat destijds normaal was in Nederland. Voor 2025 is het aandeel online op 7,5% geschat, mede op basis van vergelijkkaar koopstromenonderzoek in de Randstad (2016 en 2018) en recente versnellingen door corona. Gezien de onzekerheid voor de ontwikkeling van het online boodschappen doen op de lange termijn is een bandbreedte aangehouden van 10-15% online aandeel voor 2030. Gelet op de snelle ontwikkelingen voor de coronacrisis (elke twee jaar een verdubbeling van het marktaandeel) en de versnelling als gevolg van de coronacrisis, achten wij 15% waarschijnlijker dan 10%. Deze online aankopen zijn in de som verwerkt door een (tweede) correctie uit te voeren op de winkelomzet per hoofd.

* Gelet op onder andere doorlooptijden planontwikkeling, bouwcapaciteit aannemers, beschikbaarheid grondstoffen, oplopende bouwkosten, bezwaarprocedures en ervaringen bij andere grootschalige woningbouwontwikkelingen.

** I&O Research/Ecorys (2016), Kopen@Regio Arnhem-Nijmegen.

Aandeel online neemt toe in dagelijkse sector

Foto: Dick Vogelzang

Koopkrachtbinding: de koopkrachtbinding staat voor de mate waarin de dagelijkse winkels er in slagen de inwoners uit het verzorgingsgebied aan zich te binden. In 2016 is het Koopstromen-onderzoek regio Arnhem-Nijmegen uitgevoerd*. Hier is voor de hele gemeente Wijchen een koopkrachtbinding gemeten van 89% voor de bestedingen in fysieke dagelijkse winkels. Voor de som is deze binding vanaf 2020 licht naar boven bijgesteld op 90% vanwege de komst van de nieuwe Lidl die de variëteit in het super-marktaanbod van Wijchen heeft vergroot. Gezien de supermarktontwikkelingen die er spelen in o.a. Grave, het nabije aanbod in Dukenburg (AH XL) en de komst van de nieuwe Plus-supermarkt in Overasselt is 90% binding in de toekomst naar verwachting het maximaal haalbare.

Koopkrachttoevloeiing: De toevloeiing is het aandeel van de omzet dat verdiend wordt met bestedingen van consumenten van buiten de gemeente Wijchen. Uit het in 2016 uitgevoerde Koopstromenonderzoek Arnhem-Nijmegen bleek deze toevloeiing ongeveer 10% te zijn*. Sindsdien heeft Wijchen haar functie als aan-trekkelijke boodschappenlocatie behouden (o.a. bezoekgemak), maar een toevloeiing van boven de 10% lijkt gezien de ontwikkelingen in en om Wijchen niet reëel.

Vloerproductiviteit: In Nederland bedragen de gemiddelde bestedingen per m² in de dagelijkse winkelsector € 7.577 **. Ook in Wijchen moet deze landelijk gemiddelde vloerproductiviteit als ondergrens worden gezien, om consumenten een kwalitatief goed aanbod en serviceniveau te kunnen bieden.

* I&O Research/Ecorys (2016), Kopen@Regio Arnhem-Nijmegen.

** Retail Insiders (2021), Omzetkengetallen 2020

Indicatieve marktruimteberekening voor de dagelijkse winkelsector in de gemeente Wijchen*

		2025	2030 (stabiel aantal inwoners)	2030 (snelle groei inwonertal)
a	Aantal inwoners in gemeente Wijchen	41.150	41.150	45.435
b	Winkelomzet per hoofd (excl. btw en internet), gecorrigeerd voor gemiddeld inkomen in Wijchen	€ 2.466 (met 7,5% online)	→ Effect internet € **2.266** à € 2.399 (met 10 à **15% online**)	€ **2.266** à € 2.399 (met 10 à **15% online**)
c	Koopkrachtbinding	90%	90%	90%
d	Verwachte winkelomzet verzorgingsgebied (excl. btw) a * b * c	€ 91,3 mln	€ **83,9** à € 88,9 mln	€ **92,7** à € 98,1 mln
e	Aandeel vreemde koopkracht/koopkrachttoevloeiing	10%	10%	10%
f	Totale winkelomzet (excl. btw) d / (1 - e)	€ 101,5 mln	€ **93,2** à 98,7 mln	€ **103,0** à 109,0 mln
g	Gemiddelde winkelomzet per m² wvo (excl. btw)	€ 7.577	€ 7.577	€ 7.577
h	Potentieel winkelaanbod f / g	ca. 13.400 m² wvo	ca. **12.300** à 13.000 m² wvo	ca. **13.600** à 14.400 m² wvo
i	Huidig winkelaanbod	ca. 12.400 m² wvo	ca. 12.400 m² wvo	ca. 12.400 m² wvo
j	Indicatie uitbreidingsruimte h - i	ca. 1.000 m² wvo	ca. **-100** à +600 m² wvo	ca. **1.200** à 2.000 m² wvo

* Voor een toelichting op de achtergronden van deze berekening verwijzen we naar de publicatie van Retail Insiders (2021), 'Omzetkengetallen 2020 ten behoeve van ruimtelijk-economisch onderzoek'.

Vetgedrukt: de meest waarschijnlijke kant van de bandbreedte, gelet op de recente (ver)snel(de) ontwikkelingen online.

Resultaat: Uit de som komt voor 2025 kwantitatief gezien enige uitbreidingsruimte naar voren (circa 1.000 m²). Voor de langere termijn hangt de marktruimte in belangrijke mate af van het realisatietempo van de huidige woningbouwambities. Groeit de gemeente Wijchen door tot bijna 45.500 inwoners in 2030, dan ontstaat er ruimte voor het toevoegen van 1.200 à 2.000 m² wvo (komt in omvang overeen met de toevoeging van een supermarkt), blijft het aantal inwoners stabiel tot 2030, dan daalt de marktruimte tot -100 à +600 m² wvo (geen ruimte voor een extra supermarkt). Onze inschatting is dat de lage kant van de bandbreedtes de meest reële aannames zijn.

Schematische weergave koopkrachtbinding en - toevloeiing

Niet-dagelijkse winkelsector

In het koopstromenonderzoek dat in 2016 is uitgevoerd in de regio Arnhem-Nijmegen is ook gekeken naar de koopstromen in de niet-dagelijkse sector.

- Hieruit bleek dat de gemeente Wijchen een relatief sterke koopkrachtbinding van 59% heeft binnen deze sector. Na de grote steden Arnhem en Nijmegen is dit de hoogste binding binnen de onderzochte regio. De aanwezigheid van de woonboulevard in Wijchen levert een belangrijke bijdrage aan deze hoge binding. Daarnaast zijn de omvang en de diversiteit van het niet-dagelijkse aanbod in het centrum van Wijchen voor Wijchenaren

Dagelijks aanbod in het centrum van Wijchen

Divers niet-dagelijks aanbod in Wijchen-Centrum

Foto: Dick Vogelzang

voldoende aantrekkelijk om niet altijd naar de grote stad uit te wijken.

- De koopkrachttoevloeiing van de niet-dagelijkse winkelsector in de gemeente Wijchen bedraagt 25%. Dit is voor een dorp als Wijchen een 'normaal' aandeel. Het centrum van Wijchen is overwegend lokaalverzorgend, de woonboulevard oefent echter wel een regionale aantrekkingskracht uit op bijvoorbeeld inwoners van Nijmegen.
- Voor de niet-dagelijkse sector is een kwantitatieve marktruimteberekening minder eenduidig te maken dan voor de dagelijkse sector. De verschillen tussen de verdienmodellen van de verschillende branches binnen niet-dagelijkse sector zijn dusdanig groot dat er al snel een vertekend beeld ontstaat. Voor deze sector is het daarom relevanter om naar de landelijke en lokale ontwikkelingen te kijken. Deze trends tonen duidelijk aan dat de behoefte aan fysieke niet-dagelijkse winkels in Wijchen de laatste jaren is afgenomen en dat deze ontwikkeling ook in de toekomst door zal zetten. Binnen de niet-dagelijkse sector staat met name het modisch aanbod onder druk. Het is dan ook evident dat er in de gemeente Wijchen in de toekomst nog een aantal winkels uit dit segment zullen gaan verdwijnen. Hoeveel dit er precies zullen zijn, is echter lastig te voorspellen. →

2.3 Conclusie marktruimte

De gemeente Wijchen kent momenteel weinig leegstand, mede doordat vrijgekomen winkelpanden in het verleden al zijn getransformeerd naar niet-commerciële functies. De hoofdconclusie daarmee is dat Wijchen over een goede uitgangssituatie beschikt voor een vitale detailhandelsstructuur in de toekomst.

Specifiek voor de dagelijkse sector is er qua omvang momenteel een toekomstbestendige marktsituatie; in ieder geval tot 2030 is de huidige omvang 'krap genoeg' om de groei in online winkelen op te kunnen vangen zonder onder de landelijke gemiddelde vloerproductiviteit te hoeven functioneren. Als gevolg van een *mogelijk* substantiële toename van de bevolking ontstaat er mogelijk op termijn ruimte voor een extra supermarkt in Wijchen. Het realisatietempo voor de plannen van de grote woningbouwlocaties die tot substantiële groei van het aantal inwoners zullen leiden, is echter nog onzeker. Gelet op deze onzekerheid, in combinatie met de onzekerheid omtrent ontwikkelingen in de winkelmarkt en de bouwsector, én het feit dat winkelontwikkelingen plaatsvinden voor een langere termijn (en niet een korte termijn), acht DTNP het onverstandig om (te) positief te rekenen. Voor de komende jaren adviseert DTNP uit te gaan van het 'zekere' scenario, waarbij sprake is van evenwicht tussen vraag en aanbod (-100 à +600 m² wvo). In het vervolg van deze detailhandelsvisie wordt er ook met dit scenario gewerkt. Daarbij merken we op dat ook voor dit 'zekere' scenario, woningbouw (+700 tot 2030) en dus inspanning nodig is.

Binnen de niet-dagelijkse sector valt gezien de trends en ontwikkelingen wél enige krimp te verwachten, met name in het mode-aanbod.

Indien toch een berekening wordt gemaakt voor de niet-dagelijkse sector in het centrum van Wijchen, dan berekenen we een toekomstig **overaanbod van circa 1.000 m² wvo**. Deze berekening gaat met veel onzekerheden gepaard en is derhalve niet in dit rapport opgenomen. De resultaten bevestigen de verwachtingen die voortkomen uit de landelijke trends en ontwikkelingen.

Pas op termijn mogelijke discussie over nieuwe supermarkt
Op het moment dat er meer zicht ontstaat in het realisatietempo van de woningbouwplannen en over de ontwikkelingen in de dagelijkse winkelsector, en substantiële woningbouw is gerealiseerd, kan heroverwogen worden of er dan aanleiding is voor het toevoegen van een extra supermarkt in Wijchen. Op dat moment zal opnieuw de marktruimte voor supermarkten moeten worden onderzocht, op basis van de dan beschikbare data en kennis, en een locatie-afweging gemaakt moeten worden (i.r.t. spreiding supermarkten, gewenste totale detailhandelsstructuur én woningbouwlocaties).

Foto: Dick Vogelzang

3 Visie detailhandelsstructuur

3.1 Ambities en uitgangspunten

Ambities

Eind 2020 heeft de gemeenteraad van Wijchen de 'Economische visie Wijchen 2020-2030' vastgesteld. Daarin is de volgende ambitie uitgesproken voor Wijchen in 2030:

> *"Een **levendige, innovatieve** en **duurzame** economie waar door **gezamenlijk investeren** in een **excellent ondernemers- en vestigingsklimaat, samenwerking** én **duurzaam ondernemerschap** een bijdrage wordt geleverd aan het prettig ondernemen, werken, wonen, recreëren voor ondernemers, inwoners van gemeente Wijchen en bezoekers".*

In de visie zijn drie kernopgaven opgenomen die relevant zijn voor de detailhandelsstructuurvisie. Deze kernopgaven laten we ook leidend zijn bij de detailhandelsstructuurvisie. Zo sluiten beide beleidsstukken goed op elkaar aan.

1. Een krachtig centrum Wijchen met goede voorzieningen;
2. Het toekomstbestendig houden van winkelgebieden;
3. Mensen verleiden om Wijchen vaker en langer te bezoeken.

Uitgangspunten

Uit hoofdstuk 1 (analyse) en hoofdstuk 2 (toekomstig haalbaar programma) volgen de volgende uitgangspunten:

- Wijchen kent momenteel relatief weinig leegstand en heeft daarmee een gunstige uitgangspositie. Het is dan ook de ambitie dit zo te houden;
- Winkels horen in (de bestaande) winkelgebieden. Daarbuiten wordt zeer restrictief omgesprongen met nieuwe vestigingen of uitbreidingen van winkels.
- In de dagelijkse winkelsector wordt vooralsnog uitgegaan van een balans tussen het huidige aanbod en de vraag in 2030. Alleen bij realisatie van substantiële woningbouw tot die tijd ontstaat mogelijk op termijn marktruimte voor uitbreiding. Op dit moment zijn er daar nog te veel onzekerheden voor en wordt uitgegaan van géén grote toevoegingen aan het aanbod;
- Van het voorzieningenaanbod zal het niet-dagelijkse winkelaanbod de grootste klappen krijgen, zowel door de tijdelijke effecten van de coronacrisis als door de structurele trends in de detailhandel;
- Ook andere sectoren, zoals de horeca en cultuur, ondervonden (en ondervinden) ernstige hinder van de coronacrisis. Het aantal faillissementen lijkt landelijk gezien tot dusver mee te vallen.

Voorgaand beleid

De beleidsnotitie Detailhandel uit 2015 is het meest actuele beleidsstuk waarin ruimtelijk-economische keuzes zijn gemaakt over het te voeren detailhandelsbeleid en de te versterken detailhandelsstructuur op gemeente niveau.

Deze beoogde detailhandelsstructuur bestond destijds uit:

- Hoofdwinkelgebied Wijchen-Centrum (dagelijkse en niet-dagelijkse detailhandel en buurtoverstijgende voorzieningen);
- Drie buurtcentra met een nadruk op dagelijkse voorzieningen: Zuiderpoort, Wijchen-Noord (Tunnelweg) en Hof van Achterlo;
- Buurtsteunpunten Woezik en Alverna;
- Bestaande perifere locaties voor grootschalig aanbod in de branches woninginrichting, doe-het-zelf en/of tuin.

3.2 Visie winkelstructuur

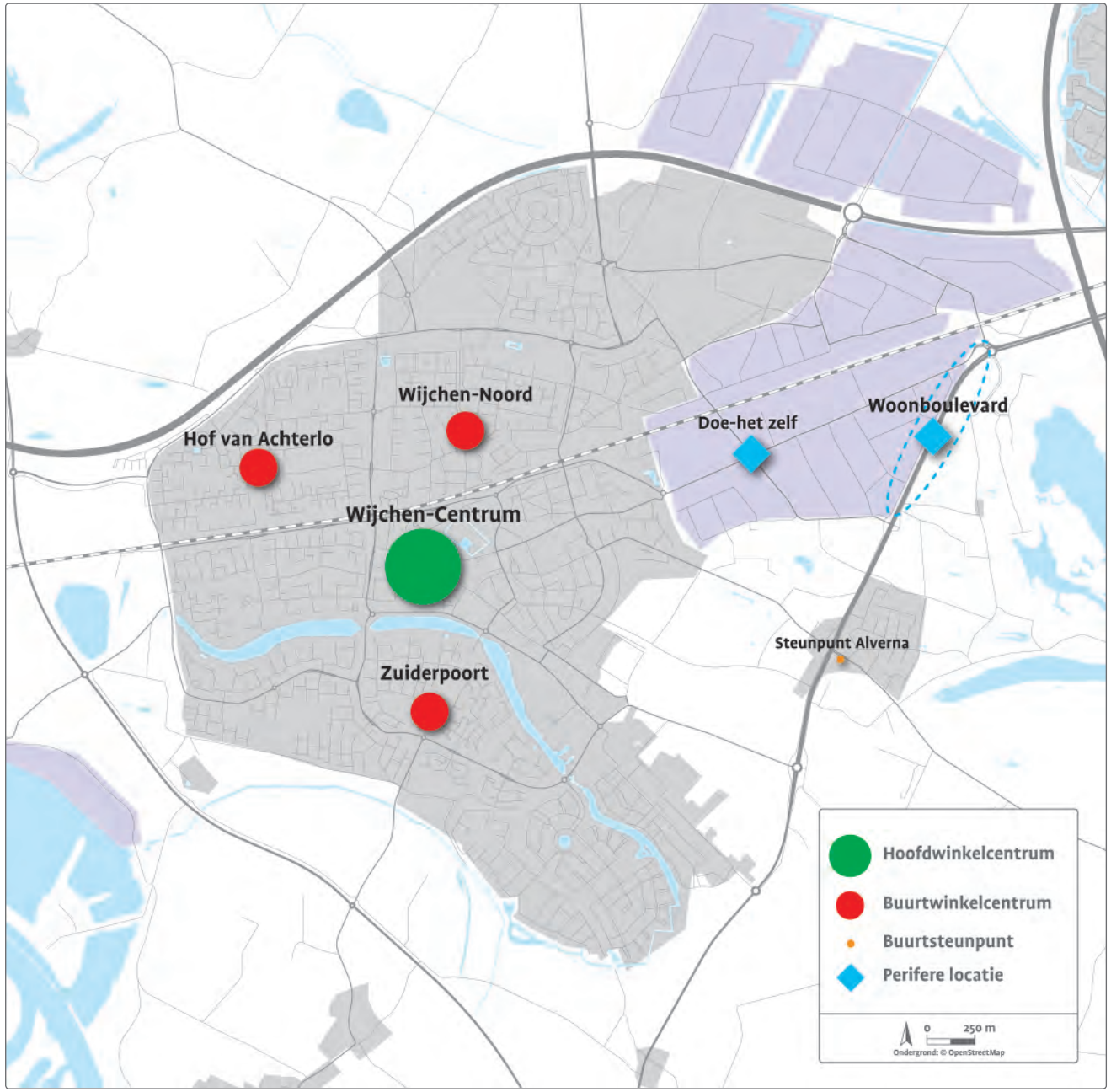
Gebaseerd op deze ambities en uitgangspunten wordt voor de toekomst ingezet op de volgende detailhandelsstructuur:

- **Wijchen-Centrum** als hoofdcentrum van de gemeente met het grootste en meest diverse aanbod aan winkels. Hier kan de Wijchenaar alles krijgen, van boodschappen tot mode, en van parfum tot leuke woonaccessoires. Ook voor de sectoren als horeca en dienstverlening is het centrum de belangrijkste locatie;
- **Drie gelijkwaardige buurtcentra** die primair gericht zijn op dagelijkse winkelaankopen: Zuiderpoort/Hart van Zuid, Wijchen-Noord en Hof van Achterlo;
- **Steunpunt Alverna** met een supermarktvoorziening die gericht is op dit dorp;
- **Twee thematisch geclusterde PDV-locaties**: de woonboulevard aan de Graafseweg-zone en doe-het zelf rondom de rotonde Nieuweweg.

Primaat bij het centrum van Wijchen

Binnen de gewenste detailhandelsstructuur functioneert het centrum van Wijchen nadrukkelijk als hét hoofdcentrum van de gemeente. Daar is een compleet aanbod te vinden en moet ook in de toekomst alles te krijgen zijn. Dankzij het ruime en diverse winkelaanbod, de aanwezige horeca en de culturele trekpleisters is het centrum ook dé

Visie detailhandelsstructuur gemeente Wijchen

ontmoetingsplek bij uitstek. Het centrum van Wijchen is centraal gelegen in de compacte kern; met de fiets is iedere inwoner van het dorp binnen 10 minuten in het centrum en met de auto zelfs binnen 6 à 7 minuten. De overige winkelcentra in de kern vooral moeten voorzien in de 'dagelijkse boodschap' voor de omliggende buurt en het hoofdcentrum dienen te ondersteunen. In hoofdstuk 4 wordt verder op het centrum van Wijchen ingezoomd.

Zuiderpoort: een compleet winkelcentrum

In winkelcentrum Zuiderpoort/Hart van Zuid is een compleet winkelaanbod aanwezig met een supermarkt, een totaalpakket verszaken, een drogisterij en fastservicehoreca. Dit aanbod past bij de wijkfunctie die Zuiderpoort vervult voor veel van de buurten ten zuiden van het meer. Het sluit ook goed aan op andere wijkvoorzieningen rondom het winkelcentrum (o.a. sporthal, wijkcentrum, basisscholen). De inzet is om dit diverse aanbod in de toekomst te behouden; een modernisatieslag van het vastgoed is wel gewenst. Vanwege de ondersteunende functie die het winkelcentrum vervult én vanwege de nabijheid van dit hoofdcentrum is één supermarkt van moderne maatvoering (ca. 1.500 m² wvo, dus een beperkte uitbreiding) op deze locatie voldoende.

Wijchen-Noord: buurtboodschappen

Wijchen-Noord vervult ook in de toekomstig gewenste detailhandelsstructuur haar functie als boodschappenlocatie voor het noordoosten van Wijchen. De supermarkt zorgt er, samen met enkele aanvullende functies, voor dat inwoners van de omliggende buurten binnen loopafstand een dagelijks voorzieningenaanbod hebben. Het deel aan de Lepelaarstraat krijgt op korte termijn de benodigde opknapbeurt. Een kleine uitbreiding van de bestaande Coop (indiciatie: +200 m² wvo) kan deze winkellocatie toekomstbestendiger maken en zo het behoud van de spreiding bewaken.

Hof van Achterlo: buurtboodschappen

Hof van Achterlo vervult in de toekomst haar functie als boodschappenlocatie voor het noordwesten van Wijchen. Eén supermarkt is voldoende om deze rol te vervullen (er zijn er nu twee). Het draagvlak neemt door de woningbouwplannen bij de Vormerse Plas (minimaal +650 woningen) wel toe, maar ook hier geldt: door de centrale ligging van het centrum van Wijchen is een tweede supermarkt bij Hof van Achterlo beleidsmatig geen doel.

Buurtsteunpunt Alverna (en andere kleine kernen)

Alverna kent een hechte lokale gemeenschap. De aanwezige buurtsupermarkt is van duidelijke toegevoegde waarde voor de leefbaarheid van dit dorp. Het is dan ook de ambitie om dit steunpunt in

Zuiderpoort als compleet buurtwinkelcentrum

Foto: Dick Vogelzang

Gevel Lepelaarstraat binnenkort opgeknapt

Foto: Dick Vogelzang

Buurtwinkelcentrum Hof van Achterlo

de benen te houden. Gezien het beperkte verzorgingsgebied is dit echter niet vanzelfsprekend. De revitalisering van Wighenerhorst kan hier wel positief aan bijdragen.

In de andere kleine kernen van de gemeente zijn geen kleine buurtsupers (meer) gevestigd. In de meeste kernen is het draagvlak ook te klein. Indien zich een initiatief voordoet, bijvoorbeeld in Bergharen, dan kan daar in het kader van de leefbaarheid aan meegewerkt worden. Het dient daarbij wel om een klein initiatief te gaan (en dus niet om een grote supermarkt).

Thematische clustering op bedrijventerrein

Op het bedrijventerrein van Wijchen worden twee uitzonderingslocaties aangewezen voor detailhandel die vanwege de aard van de verkochte producten en de omvang van de winkels niet kan 'landen' in de overige winkelcentra. Het gaat hier om winkels die actief zijn in de volumineuze branches wonen, doe-het-zelf en tuin. Voor de toekomstige structuur is ervoor gekozen deze winkels thematisch te clusteren op twee locaties, zodat de aanwezige winkels elkaar ook kunnen versterken en er voor de consument meer samenhangende gebieden kunnen ontstaan om te bezoeken. De ambitie is nieuwvestigers in deze gebieden te stimuleren en terughoudend om te gaan met nieuwe vestigingen daarbuiten.

- In de zichtzone langs de Graafseweg wordt ingezet op het thema wonen. Hier bevindt zich al op meerdere locaties Woonboulevard Wijchen met diverse woon- en meubelzaken. Met het aanwijzen van deze zichtzone als concentratiegebied voor winkels in het thema wonen wordt de ambitie uitgesproken deze 'losse' locaties meer één geheel te laten zijn.
- Rondom de rotonde Nieuweweg-Buys Ballotstraat-Kamerlingh Onnesstraat wordt ingezet op het thema doe-het-zelf. Het profiel dat autonoom daar aan het ontstaan is*, wordt zo versterkt.
- Ook in het Kraanvogelgebied ligt een cluster met detailhandel. Momenteel wordt herontwikkeling van dit gebied tot woongebied onderzocht.

Winkels buiten de gewenste structuur

Buiten de hierboven beschreven gewenste detailhandelsstructuur zijn nieuwe detailhandelsvestigingen waarvoor een bestemmingsplanwijziging nodig is ongewenst. Bestaande rechten van verspreid gevestigde winkels worden gerespecteerd en beperkte uitbreiding van deze winkels kan worden ondersteund, indien dit noodzakelijk is om te kunnen vernieuwen/verduurzamen.

* O.a. bouwmarkten, de recente opening van Toolstation en bedrijven in (grove) bouwmaterialen.

Kraanvogelgebied krijgt mogelijk andere invulling

Foto: Dick Vogelzang

3.3 Aanbevelingen

Met afgevaardigden van elk van de centra uit de gewenste detailhandelsstructuur is gesproken over kansen die specifiek voor hun winkelgebied gepakt kunnen worden. Voor het centrum van Wijchen zijn veel (nieuwe) kansen genoemd (zie hoofdstuk 4). Voor de overige centra gaat het om de volgende kansen:

Zuiderpoort

Voor Zuiderpoort is het doel dit winkelcentrum te ontwikkelen tot een aantrekkelijk 'Hart van Zuid'. Aan de hand van de gebiedsvisie kan hier een grondige herontwikkeling van de grond komen. Hierbij wordt het vernieuwde winkelcentrum gecombineerd met onder andere het wijkcentrum, een sporthal, zorgvoorzieningen en een basisschool. Bij de ontwikkeling van het nieuwe Hart van Zuid is het zaak rekening te houden met de beperkte beschikbare marktruimte en spreiding van winkels op schaal van de gemeente, en in het bijzonder van de supermarkten (zie ook paragraaf 3.2).

Wijchen-Noord

Wijchen-Noord blijft in de toekomst haar rol vervullen als (dagelijks) buurtboodschappencentrum voor het noordoosten van Wijchen.

Voor het bestendigen van deze functie liggen er een aantal kansen:

1. Het vastgoed aan de Lepelaarstraat verdient een opwaardering, zodat hier weer een aantrekkelijk winkelfront ontstaat. De vastgoedeigenaar heeft dit inmiddels ook gerealiseerd.
2. Voor de ontwikkeling van Wijchen-Noord als geheel is het van belang de vastgoedeigenaren hier meer bij te betrekken en de samenwerking tussen ondernemers en eigenaren te versterken. Ondernemers en eigenaren kunnen ook samen optrekken voor een samenhangende uitstraling en collectieve promotie van het winkelgebied.
3. Wijchen-Noord ondervindt enige overlast van hangjeugd. Deze overlast dient bij de gemeente gemeld te worden, die vervolgens overlastbeperkend kan handelen (preventie, alternatieve locaties, begrip).
4. Wijchen-Noord heeft met name op drukke momenten te maken met logistieke/verkeerskundige opgaven. Dit komt vooral voort uit de parkeersituatie (haaksparkeerplaatsen). Nader onderzoek naar mogelijke oplossingen hiervoor is gewenst.

Werk toe naar een collectieve promotie van winkelcentrum Wijchen-Noord

Foto: Dick Vogelzang

Hof van Achterlo

Ook Hof van Achterlo functioneert in de toekomstig gewenste structuur als buurtboodschappencentrum. Voor dit winkelcentrum liggen er de volgende twee kansen:

1. Meer complementair gebruik van standplaatsen. Standplaatsen zouden het aanbod van de supermarkten verder kunnen verrijken door de standplaatsmogelijkheden bij Hof van Achterlo breder onder de aandacht te brengen. De bestaande kraampjes zijn al populair.
2. Doordat nagenoeg alle winkelmeters bij Hof van Achterlo worden ingevuld door de twee supermarkten oogt de plint momenteel erg gesloten. Met name bij de parkeerplaatsen kan worden gewerkt aan een aantrekkelijker en meer open gebruik van de glazen pui.

Woonboulevard

Op het bedrijventerrein wordt toegewerkt naar een thematische clustering van functies, waarbij de woonboulevard één van deze clusters wordt. Er liggen de volgende kansen om dit te realiseren:

1. Voor een duidelijk herkenbare woonboulevard is het van belang toe te werken naar een meer aaneengesloten boulevard langs de Graafseweg. Nieuwe woonwinkels die zich melden bij de gemeente (bijvoorbeeld voor een omgevingsvergunning) of eigenaren worden door de gemeente gewezen op haar ambities tot concentratie aan de woonboulevard. Zij worden ook in contact gebracht met de eigenaar van de woonboulevard. Op deze manier worden de huidige onderbrekingen in de boulevard zoveel mogelijk opgevuld.
2. De uitstraling van de woonboulevard kan worden verbeterd door te investeren in de plekken waar het vastgoed momenteel een laagwaardige uitstraling heeft.
3. De samenwerking met het centrum van Wijchen kan worden versterkt. Bezoekers van de woonboulevard kunnen actief worden doorverwezen naar het centrum en er kunnen gezamenlijke promotieacties worden opgezet.

Verfraaien gesloten plint Hof van Achterlo

Foto: Dick Vogelzang

Werk toe naar aaneengesloten Woonboulevard

Foto: Dick Vogelzang

3.4 Beleidsregels

Vertaling naar bestemmingsplan/omgevingsplan
Met het ruimtelijk detailhandelsbeleid uit paragraaf 3.2 geeft de gemeente duidelijkheid voor marktpartijen over waar investeringen wel en niet zijn gewenst. Om succesvol ruimtelijk detailhandelsbeleid te kunnen voeren, is het van belang dat de visie wordt vertaald in bestemmings-/omgevingsplannen. Dit gebeurt in principe bij de eerstvolgende herziening van een bestemmingsplan of bij het opstellen van het nieuwe omgevingsplan (na vaststelling van de omgevingswet).

Het bestemmingsplan (omgevingsplan) is het meest krachtige instrument dat de gemeente tot haar beschikking heeft om ruimtelijk beleid te voeren. Hierin wordt door middel van bestemmingen en voorschriften structureel bepaald waar wel en waar geen detailhandel is toegestaan. In het bestemmings- (of omgevings)plan kan de gemeente gebieden aanwijzen waar detailhandel mag plaatsvinden. Hoofdstuk 3 en (voor het centrum) 4 geven daar handvatten voor.

Winkels in winkelgebieden
Buiten de aangewezen winkelgebieden wordt in principe geen (uitbreiding van) detailhandel toegestaan. Winkels horen per slot van rekening thuis in winkelgebieden. In sommige gevallen kan echter afgeweken worden van deze basislijn. Hieronder gaan we in op de specifieke uitzonderingen voor de gemeente Wijchen.

Perifere locaties: aard en omvang van goederen
De aard of omvang van goederen die winkels verkopen is ruimtelijk relevant wanneer het gaat om volumineuze goederen. De uitstalling van volumineuze artikelen is vaak moeilijk inpasbaar in reguliere centrumgebieden. Onder andere winkels binnen de volgende branches hebben daar mee te maken:

- detailhandel in volumineuze ‘woninginrichtingsartikelen’ zoals keukens, badkamers, sanitair, vloeren, zonwering, meubels en jacuzzi’s;
- bouwmarkten en andere allround doe-het-zelfzaken;
- tuincentra;
- andere detailhandel in uitsluitend zeer volumineuze artikelen (> 1 m³), zoals speeltoestellen;
- detailhandel in grove bouwmaterialen.

Het is niet wenselijk zomaar overal dit type winkels toe te staan. Veiligheid is bijvoorbeeld een zorg met consumentenverkeer op bedrijventerreinen. Op de aangewezen locaties op het bedrijventerrein van Wijchen is dit wel goed inpasbaar (reeds ingericht op en in gebruik door winkels).

De genoemde branches zijn in principe ook in centra inpasbaar. Om in aanmerking te komen voor vestiging op het bedrijventerrein moeten ze daarom voldoen aan de volgende criteria:

- van een grote omvang zijn (> 1.000 m² winkelvloeroppervlak);
- niet dan wel beperkt branchevreemd aanbod verkopen en dit aanbod moet passen bij het hoofdassortiment. Het nevenassortimentsdeel neemt niet meer ruimte in beslag dan 250 m² wvo of 10% van het netto winkelvloeroppervlak. Bovendien mag één afzonderlijke hoofdbranche niet meer dan 50 m² wvo bedragen. De reden hiervoor is dat een oppervlak van 250 m² wvo alsnog zelfstandige aantrekkingskracht uitoefent en dat is niet in lijn met de basisprincipes van het gemeentelijk detailhandelsbeleid. Ongebreidelde verkoop van branchevreemde artikelen op perifere locaties buiten de centra dient te worden voorkomen.

Winkels in de branches wonen en doe-het-zelf kunnen zich vestigen op de twee aangewezen

concentratiegebieden. Voor tuincentra en andere winkels in zeer volumineuze goederen kan naar solitaire perifere locaties worden gekeken als de behoefte daarvoor is aangetoond (regionale afstemming). Hiervoor dient een maatwerkafweging te worden gemaakt.

Detailhandel als ondergeschikte nevenactiviteit
Van oudsher vindt detailhandel plaats als ondergeschikte nevenactiviteit bij andere bedrijfsactiviteiten. De vraag die zich daarbij vaak voordoet is in hoeverre de detailhandelsactiviteit ondergeschikt is en/of deze noodzakelijk en/of gebruikelijk is voor de hoofdactiviteit. Voor de planologische vertaling in bestemmingsplannen zijn vooral de ruimtelijke effecten (beoogde detailhandelsstructuur, aantrekkende werking consumentenverkeer) en verschijningsvorm (ruimtegebruik, uitstraling, reclame) relevant. Hiervan is vooral sprake indien verkoop plaatsvindt in een fysieke uitstalruimte die gericht is op en/of toegankelijk is voor consumenten (winkelruimte).

Agrarische bedrijven
Vanuit de ambities voor een levendig, economisch gezond en toeristisch aantrekkelijk buitengebied is in beperkte mate verkoop mogelijk bij agrarische bedrijven. Deze vorm van detailhandel is voor ondernemers een extra inkomstenbron en is aantrekkelijk voor recreanten in het buitengebied. Daarom is hier wel een uitstraling als verkooppunt toegestaan. Voorbeelden hiervan zijn Kaas- en Zuivelboerderij De Diervoort en fruitbedrijf De Elshof.

De gemiddelde omvang van dagelijkse winkels, exclusief supermarkten, in de gemeente Wijchen is 86 m² wvo. Om de balans met de hoofdambitie vanuit de detailhandel te bewaken, zijn er concrete richtlijnen opgenomen voor detailhandelsactiviteiten bij boerderijen:

- de fysieke uitstalruimte die gericht is op en/of toegankelijk is voor consumenten beperkt zich tot maximaal 75 m² wvo;
- de verkochte artikelen zijn primair lokaal vervaardigd.

Trafficlocaties
Op trafficlocaties (bijvoorbeeld een tankstation, treinstation) waar ondergeschikte detailhandel plaatsvindt, dient het assortiment gericht te zijn op de behoefte van de reiziger (bijvoorbeeld motorolie, flesje drinken en belegd broodje voor onderweg).

Non-food-productiebedrijf
Bij een productiebedrijf wordt in beperkte mate detailhandel als ondergeschikte nevenactiviteit toegestaan (‘productiegebonden detailhandel’). Belangrijk is dat deze detailhandel de verkoop betreft van door het bedrijf/op het perceel zelf geproduceerde of bewerkte producten. Een voorbeeld hiervan is het laten maken van een kentekenplaat bij een autogarage. Er is geen uitstraling als winkel of vergelijkbare verkeersaantrekkende functie. De fysieke uitstalruimte is maximaal 20% van het bedrijfsvloeroppervlak, en niet meer dan 50 m² wvo.

Internetverkoop
Detailhandel betreft het bedrijfsmatig te koop aanbieden (en tonen), verkopen en/of leveren van goederen aan particuliere consumenten. Er ontstaan nieuwe vormen van detailhandel; naast de traditionele winkel zijn er allerlei vormen van internetverkoop en afhaalpunten. Voor het ruimtelijk detailhandelsbeleid en de planologische vertaling in bestemmingsplannen zijn vooral de ruimtelijke effecten (beoogde detailhandelsstructuur, verkeer) en de verschijningsvorm (ruimtegebruik, uitstraling) relevant.

De betaling ter plaatse (voorheen een belangrijk onderscheidend criterium tussen een ‘toonzaal’ en een ‘winkel’) is, met de toenemende mogelijkheden voor betaling op een andere (virtuele) locatie, niet meer relevant in het ruimtelijk beleid.

Wanneer de consument ter plaatse komt, is er sprake van een ruimtelijke detailhandelsactiviteit, die planologisch als zodanig wordt beoordeeld (incl. showroom en afhaalloket). Afhaalpunten van internetwinkels zijn derhalve alleen toegestaan in de centra. Deze activiteiten passen tenslotte prima binnen de wenselijke winkelstructuur. De gebieden binnen die structuur zijn bovendien al ingericht op consumenten(verkeer).

Internetwinkels die geen aan de winkelactiviteit gerelateerde ruimtelijke kenmerken hebben, zijn niet relevant voor het detailhandelsbeleid en moeten voldoen aan de bestemming van de betreffende locatie (wonen, bedrijf, kantoor, agrarisch). Zo is een distributiecentrum van een internetwinkel op bedrijventerreinen toegestaan, zolang hier geen consumenten ter plaatse komen.

Afwijkingsbevoegdheid

Gemeenten zijn bevoegd om gemotiveerd af te wijken van vastgesteld beleid in situaties die vanwege het uitzonderlijke karakter een bijzondere beoordeling behoeven. Eventuele afwijkingen moeten overtuigend en specifiek gemotiveerd en onderbouwd worden om een juridische toetsing te kunnen doorstaan. Met dergelijke afwijkingen dient terughoudend omgegaan te worden. Een onzorgvuldige uitzondering op beleid creëert onzekerheid en mogelijk een juridische precedent. Dit verzwakt de kracht van deze visie als beleidsinstrument.

Detailhandel op locatie buiten de gewenste structuur

Op diverse plekken in de gemeente, en dan met name in de kern Wijchen, zijn solitaire winkels gevestigd. Deze zijn zowel op bedrijventerreinen als op locaties in de (veelal oudere) wijken van Wijchen te vinden. Detailhandel op deze locaties draagt niet bij aan de gewenste detailhandelsstructuur. Er wordt op dit moment niet gekozen voor actieve sanering van deze winkels (bestaande rechten worden gerespecteerd). Wel wordt, als de eigenaar van het pand dat wenst, actief meegedacht over en meegewerkt aan transformatie naar andere functies.

Foto: Dick Vogelzang

4 Toekomstvisie centrum Wijchen

In de detailhandelsstructuur voor de gemeente Wijchen wordt het primaat bij het centrum van Wijchen gelegd. Het is hét (ontmoetings)hart van Wijchen, waar alles te krijgen is, met het meest diverse aanbod aan voorzieningen. In dit hoofdstuk zoomen we verder in op het centrum. De input vanuit de klankbordgroep is verwerkt in de analyse en visie op het centrum. Dit geldt ook voor de ondernemersenquête die is uitgevoerd. De grafieken en overige uitkomsten van de enquête zijn terug te vinden in de bijlage.

Tussen Kasteel en Wijchens Meer (TKWM)
Het centrum van Wijchen staat aan de vooravond van de grootste centrumontwikkeling in jaren tijd: TKWM. De exacte vorm, contouren en invulling van het plan worden nog uitgewerkt. In het kader op p. 35 gaan we nader in op dit grote project.

Wijchen heeft een sfeervol centrum
Foto: Dick Vogelzang

Gezellige ontmoeting op de Markt...
Foto: Dick Vogelzang

...en in het café
Foto: Dick Vogelzang

Divers palet aan voorzieningen
Foto: Dick Vogelzang

Versspeciaalzaken

4.1 Analyse Wijchen-Centrum

Aanbodontwikkeling beter dan landelijke trend

Het aanbod aan publieke functies in het centrum van Wijchen is de laatste jaren in omvang relatief stabiel gebleven en in aantal verkooppunten licht afgenomen (zie grafieken op volgende pagina).

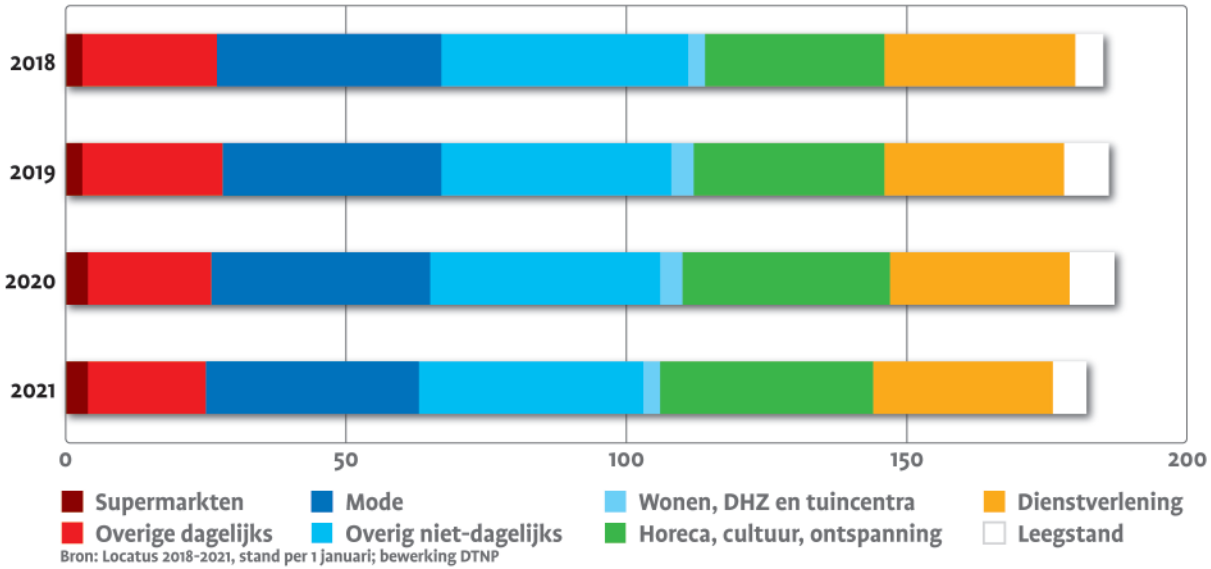
- Met de komst van Lidl in 2019 in de Touwslagersbaan werd het pand van de voormalige Jan Linders weer opgevuld.
- In 2019 werd ook de Emté-supermarkt omgebouwd tot de huidige Jumbo aan de Herenstraat.
- Het niet-dagelijkse winkelaanbod, en dan met name het aantal mode-winkels, is de laatste jaren teruggelopen. De afname is in lijn met de landelijke trend, maar wel minder hard dan in vergelijkbare (middelgrote) centra.
- De krimp in het niet-dagelijkse aanbod is qua oppervlakte grotendeels opgevangen door een toename van het horeca-aanbod.

Verschillend aanbod per straat

De straten in het centrum van Wijchen verschillen onderling sterk, mede door de verschillen in branchesamenstelling van het aanbod.

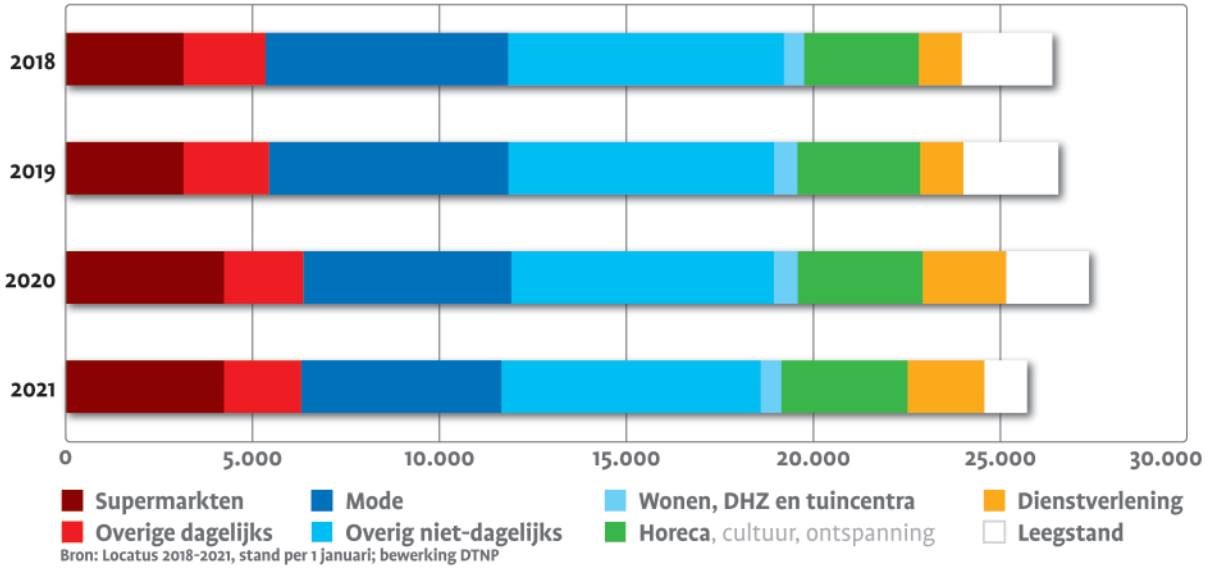
- De Markt is het hart van Wijchen-Centrum. De laatste jaren heeft dit plein zich meer en

Aanbodontwikkeling publieke functies Wijchen-Centrum in verkooppunten

Bron: Locatus 2018-2021, stand per 1 januari; bewerking DTNP

Aanbodontwikkeling publieke functies Wijchen-Centrum in winkelvloeroppervlak

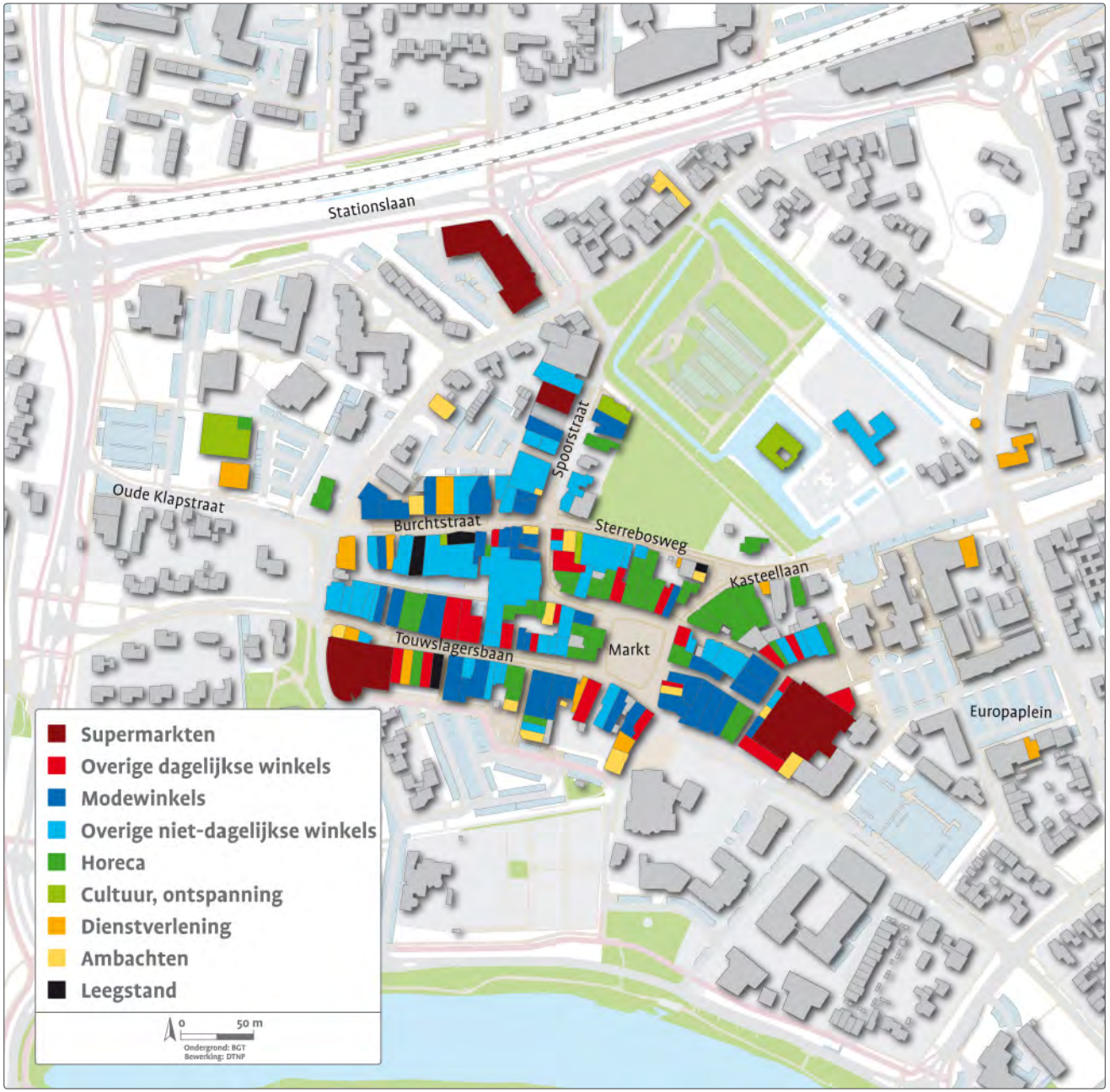

Bron: Locatus 2018-2021, stand per 1 januari; bewerking DTNP

meer ontwikkeld tot horecacluster, met aan de zuid- en oostwand nog een aantal detailhandelsvestigingen.

- Aan het Europaplein is een sterk boodschappencluster, met onder andere Albert Heijn (met 1.600 m² wvo de grootste supermarkt in Wijchen), een bakker, groenteboer, slijter, bloemist en een kleine zaak met buitenlandse producten, te vinden.
- De Marktpromenade verbindt het Europaplein met de Markt. Het aanbod in deze overdekte promenade bestaat met name uit niet-dagelijkse winkels, waaronder veel modezaken. Het (monofunctionele) vastgoed van de Marktpromenade is vooral geschikt voor winkels.
- De Touwslagersbaan is de meest diverse centrumstraat. Hier zijn naast modewinkels en overige niet-dagelijkse winkels ook versspeciaalzaken en horecazaken te vinden. Met onder andere Lidl beschikt deze straat ook over een sterke trekker. De diversiteit, de supermarkt en de parkeergelegenheid geven deze straat een gunstige uitgangspuntpositie.
- Ook in de 'Kromme Elleboog' (zuidelijk deel Spoorstraat) is een divers voorzieningenaanbod aanwezig. De Hema vervult hier de rol als publiekstrekker.

Branchekaart centrum Wijchen

- In de Burchtstraat is deze diversiteit minder aanwezig. Deze straat bestaat overwegend uit modewinkels, overig niet-dagelijks aanbod en enkele dienstverleners. Action is hier een belangrijke publiekstrekker.
- In de Spoorstraat heeft een aantal voormalige winkelpanden de laatste jaren een andere invulling gekregen (o.a. advocatenkantoor) of vindt binnenkort transformatie plaats (o.a. voormalige Bristol), in lijn met de visie op deze straat in het Gebiedsperspectief Wijchen Centrum 2030. Behalve de Tayba-supermarkt zijn hier een horecazaak, een aantal niet-dagelijkse winkels, waaronder Blokker en een sportzaak, en een fitnessstudio gevestigd.
- In de eenzijdig bebouwde Sterrebosweg lopen weinig mensen en het aantal publieke functies is beperkt. Er is onder andere een kringloopwinkel gevestigd.
- De oostzijde van de Sterrebosweg komt uit op het 'Sterrebospleintje' aan de Kasteellaan. Hier bevindt zich een horecacluster, met gevestigde namen zoals Café Anneke en Grand Café Sterrebosch.

Sterktes en kansen centrum Wijchen

Het centrum van Wijchen functioneert in de basis goed, met de geringe leegstand als duidelijk bewijs. De volgende sterke aspecten van het centrum dragen hier aan bij:

- Het kasteel van Wijchen stamt uit de renaissance en is een echte eye-catcher, die belangrijk is voor de identiteit van het dorp en de gemeente. Het kasteel is zeer recent gerenoveerd.
- Vanuit het kasteel loop je zo door naar Markt. Doordat hier de laatste jaren steeds meer horeca is gevestigd, is deze plek echt gaan functioneren als ontmoetingshart. Tijdens de coronacrisis hebben de terrassen op dit plein meer ruimte gekregen, wat door veel ondernemers en bezoekers positief werd ontvangen.
- Aansluitend aan de Markt bevinden zich de Touwslagersbaan en de 'Kromme Elleboog'. De diversiteit van het winkelaanbod maken deze straten tot de sterkste en meest toekomstbestendige straten.
- Het bezoekgemak van het centrum is goed op orde. Aan alle kanten van het centrum kan de auto gratis geparkeerd worden en er is voldoende capaciteit. Ook per fiets is het centrum goed bereikbaar en er zijn volop onbewaakte fietsenstallingen. De aantrekkelijkheid kan, met bijvoorbeeld een bewaakte fietsenstalling, nog verder vergroot worden, m.n. voor fietsers met een elektrische fiets.
- De komst van Action heeft de Burchtstraat 'opnieuw tot leven gewekt' en ervoor gezorgd dat er weer loop in deze straat is gekomen.

Recreatieve verbinding van kerk tot kasteel

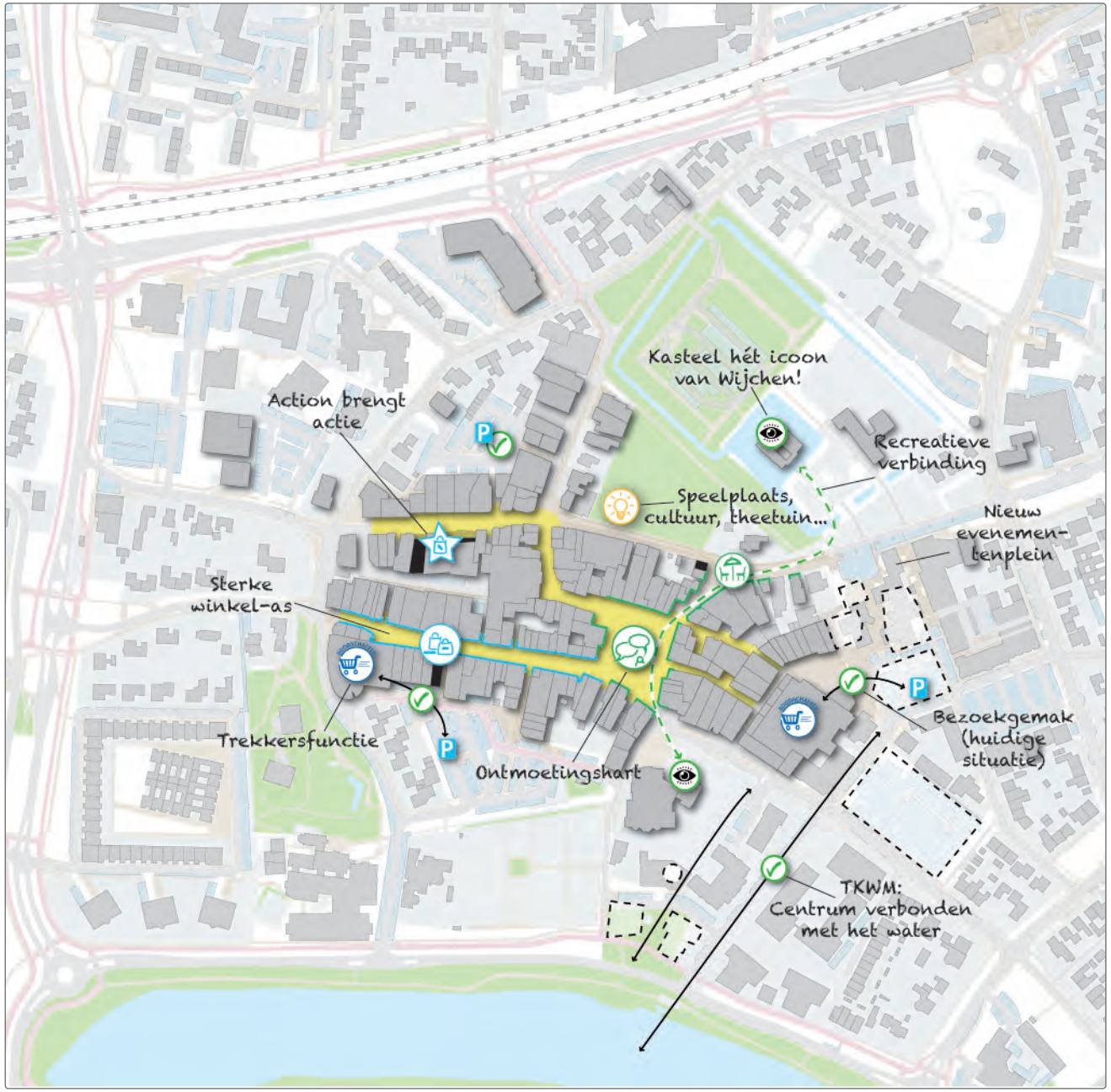
Foto: Dick Vogelzang

Bezoekgemak goed op orde in het centrum

- Het ‘Sterrebosje’ aan de Sterrebosweg is een nog onbenutte, maar kansrijke plek voor bijvoorbeeld een speelplaats of een theetuin.
- In het centrum van Wijchen hangt een gemoedelijke, gezellige sfeer. Veel bewoners kennen elkaar en er vinden vaak toevallige ontmoetingen plaats in het centrum.
- De vele evenementen die in Wijchen-Centrum plaatsvinden, worden door ondernemers zeer positief beoordeeld. Het actieve Centrum Management en Stichting Wijchen= vervullen hierin een belangrijke rol. Met het nieuwe evenementenplein, dat als onderdeel van TKWM wordt georganiseerd, worden deze evenementen verder ondersteund.
- Er liggen kansen om de Touwslagersbaan en de Burchtstraat beter met elkaar te verbinden, zodat een aantrekkelijk rondje ontstaat. De voormalige ING (kop Burchtstraat) en de villa van de voormalige huisarts Bollen zijn daarin belangrijke locaties. Ontwikkeling van deze hoek van het centrum leidt tot een betere verbinding van de horeca en leisure in deze hoek met het centrum (o.a. de bioscoop) en tot meer ‘evenwicht’ met de ontwikkeling van TKWM aan de oostzijde.
- Er is veel (woon)dynamiek in het centrum, met onder andere woonontwikkelingen boven de Action, HEMA, Blokker en in het voormalige pand van Bristol.

Sterktes en kansen Wijchen-Centrum

Zwaktes en bedreigingen centrum Wijchen

Ondanks dat het in het centrum van Wijchen dus overwegend goed gaat, vallen er ook een aantal zwaktes/verbeterpunten te noemen:

- De Jumbo-supermarkt in het noorden vervult nauwelijks een trekkersfunctie voor de rest van het centrum.
- Het winkelaanbod in de Marktpromenade bestaat grotendeels uit de door het internetwinkelen 'kwetsbare' branches in de niet-dagelijkse sector. Aangezien ook het vastgoed zich hier niet eenvoudig leent voor een alternatieve functie, is de toekomstige invulling een aandachtspunt.
- De zichtrelatie vanaf het Europaplein naar de Markt is, vanwege de knik in de Marktpromenade en de wat donkere doorgang, matig. Bovendien zorgt het Marktpad ervoor dat niet alle passanten langs de winkels in de Marktpromenade worden geleid.
- De Burchtstraat heeft een minder gevarieerd winkelaanbod dan de Touwslagersbaan. Dit maakt dat het niet vanzelfsprekend is aaneengesloten commerciële plint in de Burchtstraat te behouden.
- Gezien de afnemende behoefte aan fysieke winkels (zie p. 19) zal enige transformatie van winkelvastgoed naar een andere invulling noodzakelijk zijn. In de Spoorstraat is deze ontwikkeling reeds zichtbaar.

Zwaktes en bedreigingen Wijchen-Centrum

- In tegenstelling tot de omgeving van het centrum (met o.a. de kasteeltuin, kloostertuin en het Wijchens Meer) oogt de publieke ruimte in het centrum stenig. Er is wel groen, maar dit is veelal groen in de zomer in bakken aan (lantaarn)palen. Er is weinig laag groen (en wat er is, is vaak van horeca-ondernemers zelf). Dit geldt met name in de Touwslagersbaan en Burchtstraat. Ook zijn daar er weinig bankjes of andere rustpunten voor centrumbezoekers. Veel ruimte in het centrum wordt vrijgehouden voor fietsenstallingen of evenementen.
- De fietsbereikbaarheid in het centrum is erg goed en op veel plekken kan de fiets voor de deur gestald worden*. Dit leidt er ook toe dat op drukkere dagen fietsers en winkelend publiek elkaar meer tegenkomen en elkaar soms in de weg kunnen zitten.
- Door de stervormige structuur van het centrum zijn verbindingen tussen de uiteinden van de centrumstraten matig, er is geen logisch 'rondje centrum'. Dit gebrek is met name voelbaar aan de westzijde van het centrum, tussen de Burchtstraat en de Touwslagersbaan.

* Niet toegestaan op Markt en in Kromme Elleboog.

Geen zichtrelatie Europaplein naar Markt

Publieke ruimte oogt her en der stenig

Tussen Kasteel en Wijchens Meer

Direct ten oosten van het centrum vindt tussen het kasteel en het Wijchens Meer de komende jaren een ambitieuze gebiedsontwikkeling plaats. Het plan omvat o.a. de toevoeging van zo'n 150 woningen, commerciële ruimtes (geen detailhandel), een hotel tegenover het kasteel en de realisatie van een nieuw evenementenplein. Voor het centrum van Wijchen levert dit veel nieuwe kansen op. Met Tussen Kasteel en Wijchens Meer (TKWM) krijgt het kasteel een centralere positie in het dorp en wordt ook de verbinding met het Wijchens Meer versterkt.

De plannen voor TKWM worden de komende maanden verder uitgewerkt. Een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking is de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het centrum, zowel tijdens de bouw als na realisatie.

Overzichtskaart TKWM. Bron: Team Ter Steege

4.2 Visie centrum Wijchen

Het centrum van Wijchen staat er relatief goed voor. Daar is de afgelopen jaren hard aan gewerkt. Desondanks ontkomt Wijchen niet aan de ontwikkelingen in de sector. Het centrum zal rekening moeten houden met een afnemende behoefte aan (niet-dagelijkse) winkels, versterkt door de gevolgen van de coronacrisis. Nieuwe kansen liggen er in een sterk horeca-aanbod, het nog meer uitdragen van het beschikbare kunst en cultuuraanbod (met het kasteel als belangrijk element in de regionale culturele infrastructuur), in het toevoegen van nieuwe functies aan het centrum van Wijchen en in het nog meer uitdragen van de gemoedelijkheid van Wijchen-Centrum, om zo de bezoeker van buiten Wijchen te blijven trekken. Voor nieuwe functies gaat het zowel om publieke functies als om kunst en cultuur en ontspanning (leisure), en om werken in de rustigere delen van het centrum, zoals kleinere kantoren met en zonder baliefunctie en zorgverleners.

Aaneengesloten publiek gebied

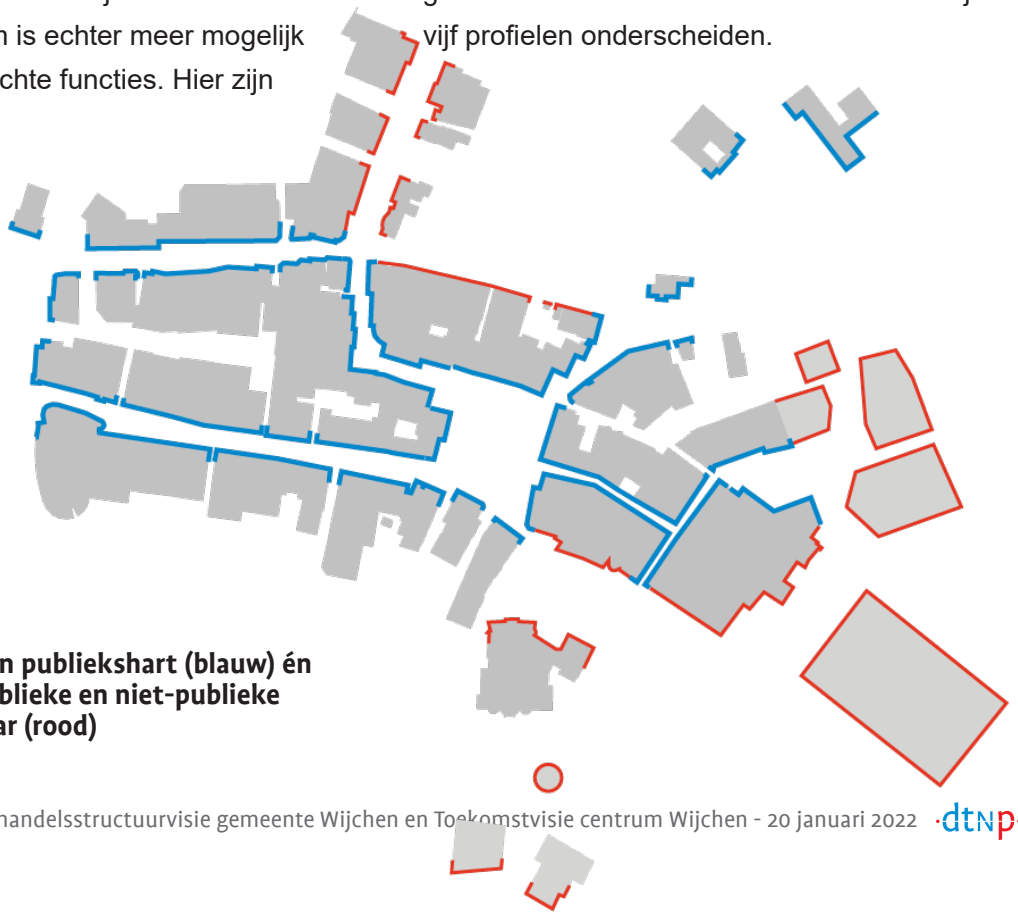
Om als compact centrum aantrekkelijk te blijven, wordt enerzijds ingezet op een gebied met een aaneengesloten plint, met (vooral commerciële) publieke functies, en anderzijds op straten waar ook niet-publieke functies zich kunnen vestigen naast publieke functies. Het aaneengesloten publieksgerichte gebied bestaat uit:

- Markt, 'horecastraatje' en (het nieuwe) evenementenplein (met o.a. kasteel en koetshuis) als verblijfs- en ontmoetingsgebied;
- Touwslagersbaan, 'Kromme Elleboog' en Marktpromenade als hoofdwinkelgebied;
- Europaplein als boodschappenplein;
- Burchtstraat als gemengde centrumstraat.

De overige centrumstraten, zoals Spoorstraat, Sterrebosweg en TKWM, maken onlosmakelijk deel uit van het centrum van Wijchen. In deze randen van het centrum is echter meer mogelijk dan alleen publieksgerichte functies. Hier zijn ook publieke en niet-publieke (werk)functies mogelijk, zoals kunst & cultuur, zorg, maatschappelijke functies, wonen en kantoren (met en zonder baliefunctie).

Profiel per straat

Ten behoeve van de herkenbaarheid voor consumenten en ondernemers is per straat een duidelijk toekomstig profiel bepaald. Door dat profiel te versterken, ontstaan duidelijke, complementaire gebieden én wordt gestuurd op 'de juiste ontwikkeling op de juiste plaats'. Het gehele centrum wordt hier sterker van. Er zijn vijf profielen onderscheiden.

Een aaneengesloten publiekshart (blauw) én een gebied met publieke en niet-publieke functies door elkaar (rood)

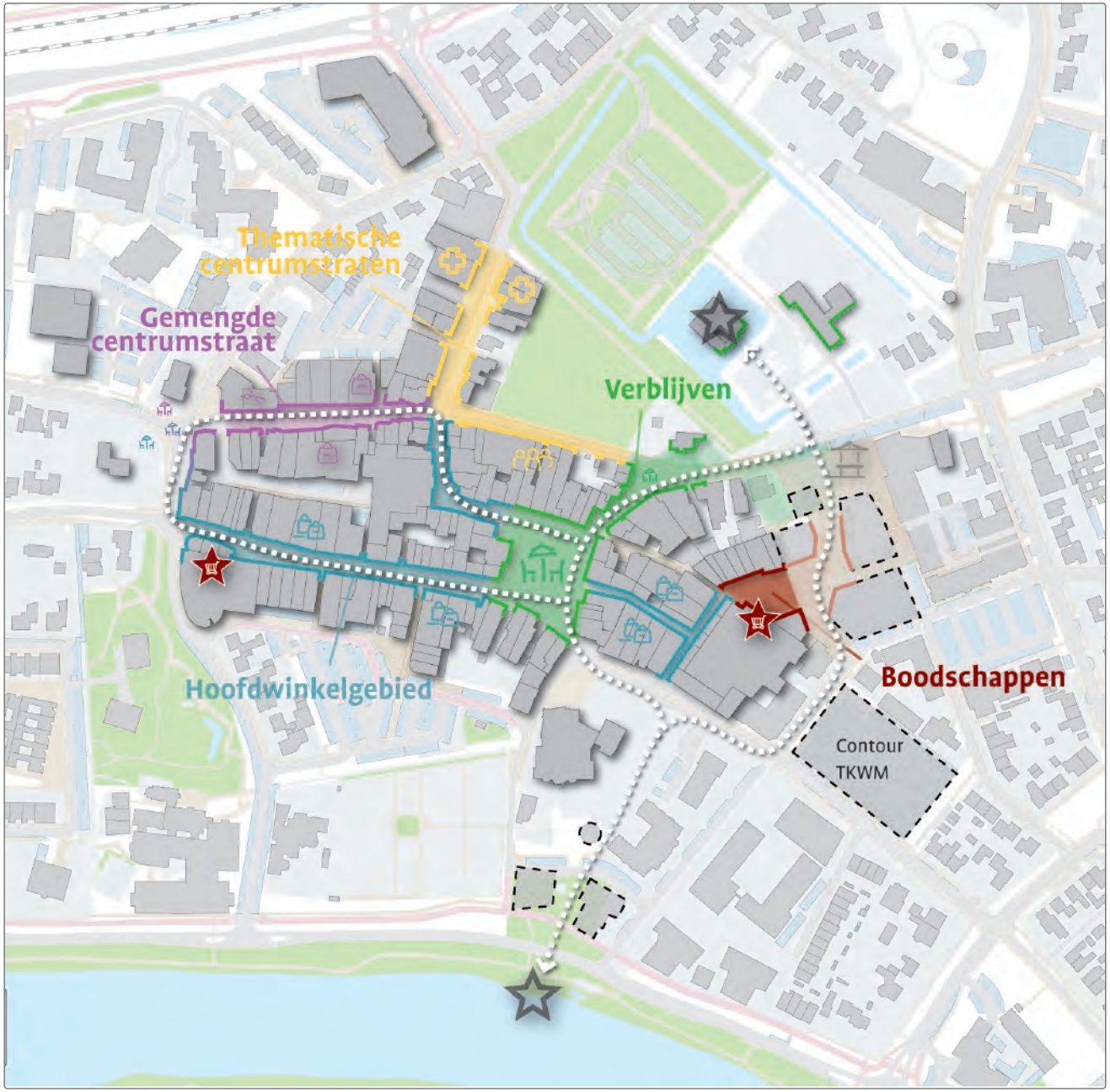
Ontmoeten en verblijven

De Markt ontwikkelt zich verder tot hét ontmoetingshart van Wijchen-Centrum, waarbij maximaal wordt ingezet op levendigheid en verblijfskwaliteit, met meer ruimte voor horeca. Het ontmoetingshart op de Markt loopt naadloos over in het horecastraatje. De route tussen het kasteel van Wijchen en het meer kan gezien worden als een ‘recreatieve route’, waarlangs men diverse gezellige cafés en restaurants passeert. Aan de westzijde van het centrum kunnen Touwslagersbaan en Burchtstraat meer met elkaar verbonden worden, door strategische toevoegingen van horeca aan de Oude Klapstraat.

Hoofdwinkelgebied

De Touwslagersbaan, de ‘Kromme Elleboog’ en Marktpromenade vormen samen het hoofdwinkelgebied. De Touwslagersbaan is dankzij het gemengde voorzieningenaanbod en de aanwezigheid van de supermarkt als trekker een toekomstbestendige winkelstraat, met voldoende passanten. Hetzelfde geldt voor de ‘Kromme Elleboog’, die qua variëteit van voorzieningen niet onderdoet voor de Touwslagersbaan en met de Hema ook over een publiekstrekker beschikt. Ook de Marktpromenade blijft, met een gunstige ligging tussen het ontmoetingshart, TKWM en het Europaplein als boodschappenplein, in de toekomst een belangrijke winkellocatie voor de Wijchenaar.

Toekomstig profiel per deelgebied centrum

Gemengde centrumstraat

Met de komst van Action heeft de Burchtstraat een sterke nieuwe publiekstrekker gekregen. Desondanks is deze straat weinig divers in aanbod en daardoor kwetsbaar. De focus ligt in deze straat op een diverser, gemengder profiel. Daarbij dient elke functie wel publieksgericht te zijn. Werkfuncties met balie, leisurefuncties, creatieve maakbedrijven en cultuur passen heel goed, maar kantoren zonder baliefunctie niet.

Boodschappen

De boodschappenfunctie blijft onverminderd belangrijk voor een dorpscentrum als Wijchen. De supermarkten aan het Europaplein en de Touwslagersbaan vervullen ook in de toekomst een cruciale rol als bronpunt voor het centrum. Met name de winkels aan het Europaplein functioneren sterk voor 'de snelle boodschap', waarbij veel combinatiebezoek tussen de supermarkt en andere voorzieningen plaatsvindt. Om deze passantenstromen te blijven garanderen is het van belang dat het bezoekgemak als randvoorwaarde voor een centrumbezoek gewaarborgd blijft. De autobereikbaarheid (voldoende parkeercapaciteit dicht bij de winkels) is daarin zeer bepalend.

Thematische centrumstraten

De Spoorstraat en de Sterrebosweg specialiseren zich in de toekomst met een eigen 'thematische invulling'. In deze straten wordt ingezet op een sterke verbreding van de aanwezige functies, enerzijds met publieksgerichte functies, anderzijds met alternatieve functies (bijvoorbeeld een kleinschalig kantoor, werkplaats of wonen).

- Voor de Spoorstraat wordt ingezet op het thema 'vitaliteit'. Momenteel zijn hier onder andere al een fysiotherapiepraktijk, fitness en een sportwinkel aanwezig. Ook de kookwinkel en ALEX advocaten passen (met enige creativiteit) binnen het thema vitaliteit. Versterking van het thema kan met bijvoorbeeld een zorgpraktijk (tandarts, verloskunde, etc.) en aan een vitale leefstijl gerelateerde winkels (audicien, opticien, zorgwinkel, natuurdrogist, fietsenwinkel).
- De Sterrebosweg kan zich onderscheiden als 'kraamkamer van ambachten'. Voor bijvoorbeeld kappers, schoonheidssalons of creatieve bedrijvigheid is dit de aangewezen plek. Ook kan hier ruimte worden geboden aan kantoren, flexwerkplekken of wonen.

Burchtstraat als gemengde centrumstraat

De Spoorstraat als toekomstige 'vitale leefstijlstraat'

4.3 Aanbevelingen centrum

Om de hiervoor beschreven visie werkelijkheid te laten worden, zijn in samenwerking met de klankbordgroep een aantal kansen benoemd. Deze kansen zijn benoemd tijdens een interactieve werksessie waarbij aan de hand van het benoemen van sterke en zwakke punten van het centrum concrete kansen voor verbeteringen, acties, projecten, et cetera naar voren kwamen. Het betreft hier geen actieprogramma, maar een groslijst aan zaken die door de verscheidene partijen uit het centrum (eigenaren, gemeente, inwoners, ondernemers) opgepakt kunnen worden.

A. Branding Wijchen

De verblijfsfunctie van centrumgebieden zoals dat van Wijchen wordt steeds belangrijker. Voor de ondernemers en de gemeente is het dan ook van belang dit te faciliteren en de gemiddelde verblijfsduur van bezoekers te verlengen. Het benutten van het toeristisch potentieel van Wijchen hoort hier ook bij. Om dit te realiseren is een gezamenlijk story-telling rondom het centrum van belang, bijvoorbeeld met het kasteel of als ‘meest Brabantse dorp van Gelderland’. Een eenduidige vermarkting van Wijchen als geheel sluit hierbij aan, waarbij ook bijvoorbeeld de Wighenerhorst en de Berendonck worden betrokken.

B. Placemaking horeca

Passend bij de toenemende verblijfsfunctie van het centrum is het doel om duidelijk herkenbare, onderscheidende en sterke horecalocaties in het centrum te realiseren. Deze dienen aantrekkelijk te zijn voor zowel inwoners, bezoekers als toeristen. Dit kan worden bereikt door de Markt te blijven ontwikkelen als dé ontmoetingsplek in het dorp. Hiervoor kan de mogelijkheid worden onderzocht om horecaterrassen op deze plek blijvend meer ruimte te geven (bijv. eilandterrassen), waarbij de afstemming met de warenmarkt een belangrijk punt van aandacht is. De andere horecalocaties dienen strategisch ontwikkeld te worden met een duidelijk eigen profiel of juist een sterk gezamenlijk profiel (bijv. dé trouwlocatie in de regio).

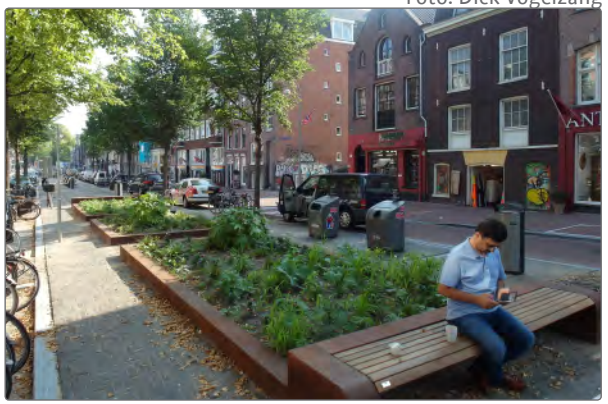
C. Plan openbare ruimte: groen, rustpunten, speelplek

Het toevoegen van bijvoorbeeld groen, rustpunten en speelplekken voor kinderen, is een sterk middel om toe te werken naar een prettig, levendig, gastvrij en klimaatadaptief centrum. Wat betreft groen gaat het om het aanbrengen van zowel vast hoog en laag groen op strategische plekken in het centrum. Ook kan onderzocht

Het kasteel biedt unieke kansen voor branding

Foto: Dick Vogelzang

Vergroening van het centrum

De Markt als centrale ontmoetingsplek

Foto: Dick Vogelzang

worden of bestaande groenplekken meer publiek toegankelijk kunnen worden gemaakt (bijv. het Sterrebosje of de tuin van het parochiehuis) of anders ontsloten en gebruikt kunnen worden (bijv. routes door de kasteeltuin of het centrum). Door het toevoegen van groen te combineren met rustpunten, of rustpunten te combineren met speelplekken voor kinderen, worden kansen gekoppeld. Deze koppelkansen kunnen (in nog) breder perspectief worden gezocht door een integraal plan voor de openbare ruimte op te stellen. Daarin zou dan ook aandacht kunnen zijn voor aanvullende zaken als water, verlichting, vlakken, openbare kunst en straatmeubilair.

D. Auto en fietsbereikbaarheid centrum

Bij een aantrekkelijk centrum hoort een goede multimodale bereikbaarheid. In dit kader is onderzoek nodig naar hoe de toegankelijkheid en vindbaarheid van parkeervoorzieningen verder verbeterd kan worden (bijv. dynamisch verwijzingssysteem). De bereikbaarheid per fiets kan worden verbeterd door veilige en ruime stallingsmogelijkheden te realiseren, met name voor de elektrische fiets. Hiertoe dient in kaart te worden gebracht wat de gewenste locaties zijn voor bijkomende stallingen en wat de gewenste capaciteit is van een mogelijke bewaakte fietsenstalling. Monitoringsonderzoek om te meten hoe effectief ingrepen zijn, vormt integraal onderdeel van de het waarborgen van multimodale bereikbaarheid.

E. Uitstraling panden

Op een aantal plekken in het centrum (zoals de Burchtstraat) kan een kwaliteitsverbetering worden doorgevoerd van de aanwezige gevels. Hierdoor wordt het straatbeeld als geheel aantrekkelijker. Om dit te bereiken is het zaak dat pandeigenaren kritisch kijken naar de uitstraling van het pand(en) en deze waar nodig opknappen. Specifieke, authentieke pandkwaliteiten dienen behouden te blijven. Het opstellen van een beeldkwaliteitsplan of -leidraad, of het laten uitvoeren van een waardestelling, is hierbij een goed instrument.

F. Centrummanagement en samenwerking

Het actieve centrummanagement van Wijchen verricht belangrijk werk voor het centrum met bijvoorbeeld het samenbrengen van verschillende partijen, het organiseren van gezamenlijke evenementen en marketinguitingen. Het behoud van een sterk, actief en slagkrachtig centrummanagement is dan ook een duidelijke kans voor het centrum. Hiervoor is een structurele borging van de financiering van het centrummanagement noodzakelijk, welke deels kan worden opgehaald bij bijvoorbeeld de gemeente, provincie, de regio of maatschappelijke

Wijchen = Samen Ondernemen

Blijf investeren in uitstraling panden

fondsen. Met behulp van een sterk centrummanagement kunnen mogelijkheden worden onderzocht de samenwerking tussen diverse actoren verder te intensiveren. Dit geldt zowel voor de samenwerking binnen het centrum als voor de samenwerking tussen het centrum en de andere winkelgebieden. Dit onder de noemer: Wijchen = Samen Ondernemen!

G. Pilot afvalverwerking

De leden van de werkgroep centrum gaven aan dat zij graag een pilot zouden zien voor de afvalverwerking in het centrum. Mogelijk kunnen ondernemers en bewoners van dezelfde afvalcontainers gebruik gaan maken, zodat er minder containers op straat hoeven te staan. Bij deze pilot dienen het centrummanagement, de betreffende ondernemers, de gemeente de de Dar betrokken te worden.

H. Openbaar toilet

Het aanbieden van een openbaar toilet past bij een gastvrij centrum. In het centrum van Wijchen is momenteel al een openbaar invalide toilet aanwezig. Deze is echter wat weggestopt aan de achterzijde van de Marktpromenade en is daardoor moeilijk vindbaar. Bovendien is dit toilet slechts beperkt te gebruiken. Door de bewegwijzering naar dit toilet te verduidelijken wordt de vindbaarheid verbeterd. Recent is in de Hema een nieuw (semi) openbaar toilet komen. Ook kan er meer ruchbaarheid gegeven worden aan de HogeNood-app. In het centrum zijn nu al 9 toiletten aangemeld bij deze app.

I. Veilige en schone omgeving

In een prettig centrum voelen bezoekers zich veilig en op hun gemak. Hierbij gaat het om veiligheid in de breedste zin van het woord; sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veilige inrichting, overzichtelijkheid etc. Bij het inpassen van bijvoorbeeld nieuwe groenelementen moet alvast worden nagedacht over het beheer en het tegengaan van verloedering. Het behouden van een veilige en schone omgeving vraagt om een continue monitoring. Veel gaat op dit gebied al goed in Wijchen; het centrum heeft inmiddels de 5e ster Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) ontvangen.

J. Warenmarkt

De warenmarkt in Wijchen is levendige gebeurtenis waar Wijchenaren elkaar ontmoeten. Voor het aantrekkelijk houden van de markt kan met marktkooplieden/de marktmeester de huidige samenstelling van de markt kritisch tegen het licht gehouden worden en waar mogelijk te moderniseren. De gewenste locatie (mede in relatie tot TKWM) van de warenmarkt vergt nader onderzoek.

Start een pilot afvalverwerking

Een veilige en schone omgeving is prettig verblijven

Foto: Dick Vogelzang

Toekomst van de warenmarkt onderzoeken

Foto: Dick Vogelzang

Foto: Dick Vogelzang

Bijlagen

Bijlage 1: Ondernemersenquête

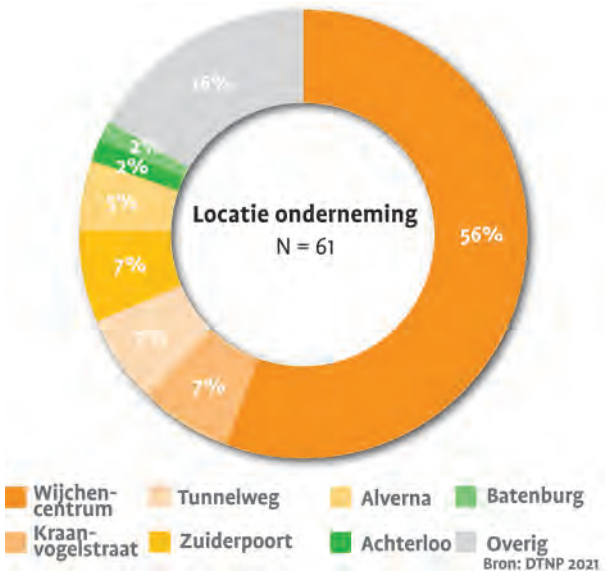
Gedurende het proces is de analyse van DTNP zoveel mogelijk aangevuld met informatie ‘uit het veld’. Naast de interactieve sessies met de klankbordgroep voor het centrum is onder alle ondernemers uit de gemeente een enquête gehouden. De resultaten van deze enquête worden hier gepresenteerd.

Respons en weergave resultaten

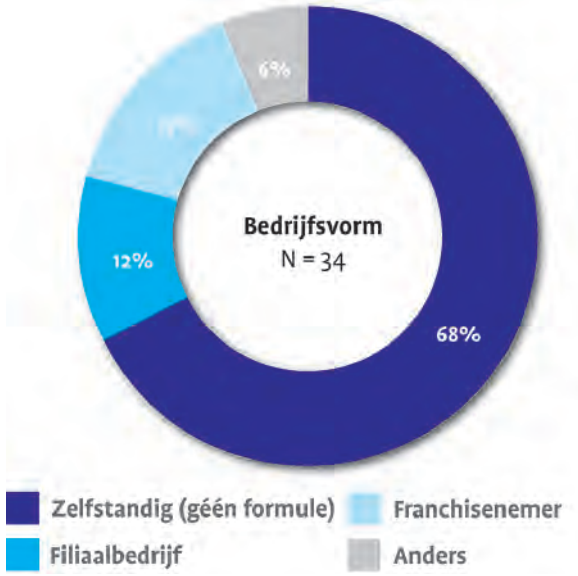
In totaal is de enquête door 61 ondernemers ingevuld. Hiervan waren er 34 gevestigd in het centrum van Wijchen.

Bij de grafieken wordt steeds vermeld hoeveel respondenten op de betreffende vraag hebben gereageerd (N = ...). Ook wordt vermeld of de uitkomsten voor de respondenten uit de gehele gemeente worden gepresenteerd, of enkel voor die uit het centrum (sommige vragen zijn alleen aan centrumondernemers gesteld). Bovendien heeft per winkelgebied buiten het centrum slechts een beperkt aantal respondenten gereageerd.

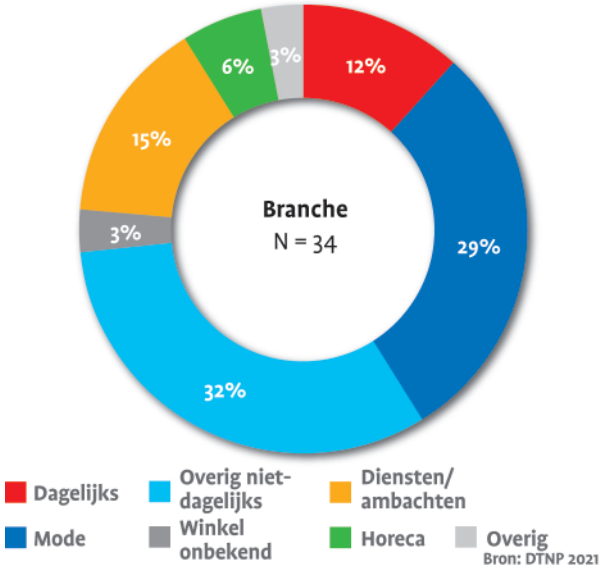
“Waar is je onderneming gevestigd?”

Bedrijfsvorm ondernemers centrum

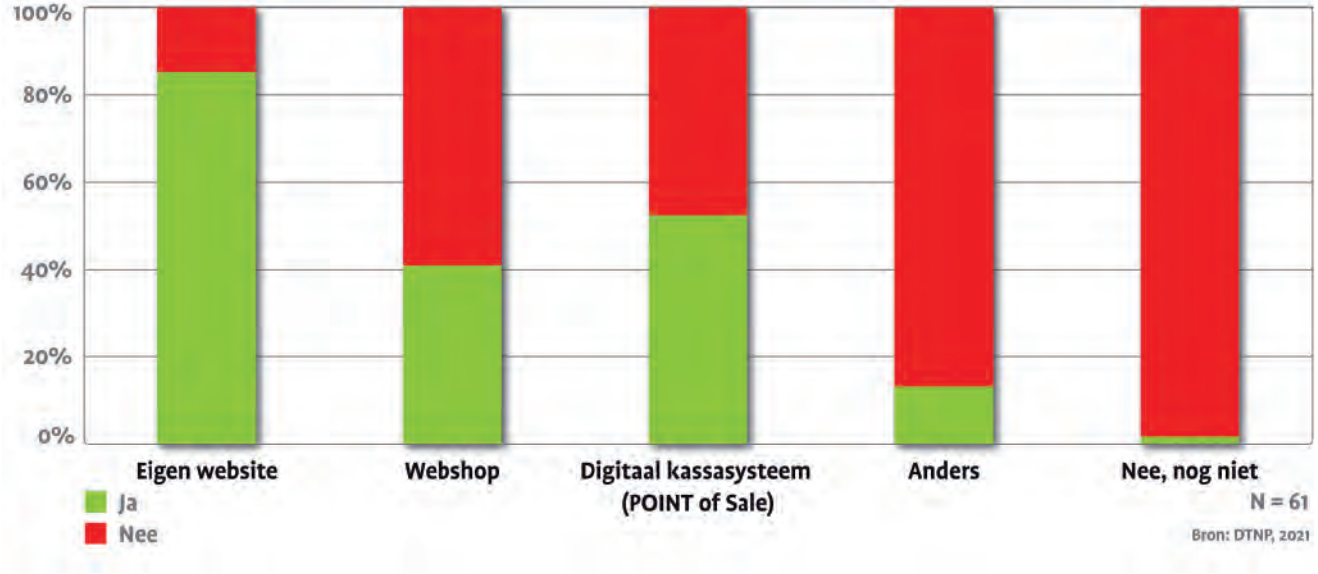
Branche ondernemers centrum

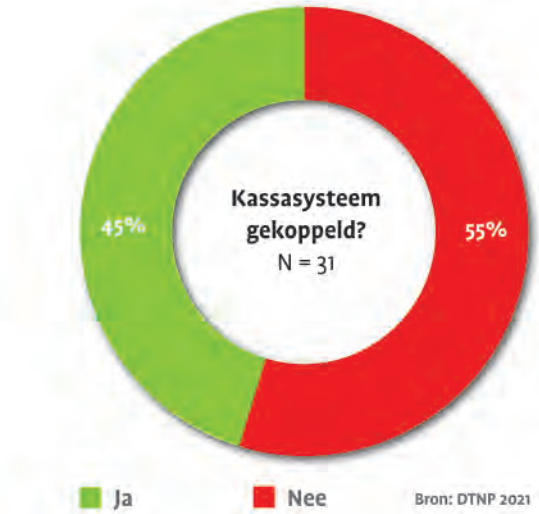
“Wat is de eigendomssituatie van je pand?”
(grafiek voor ondernemers totale gemeente)

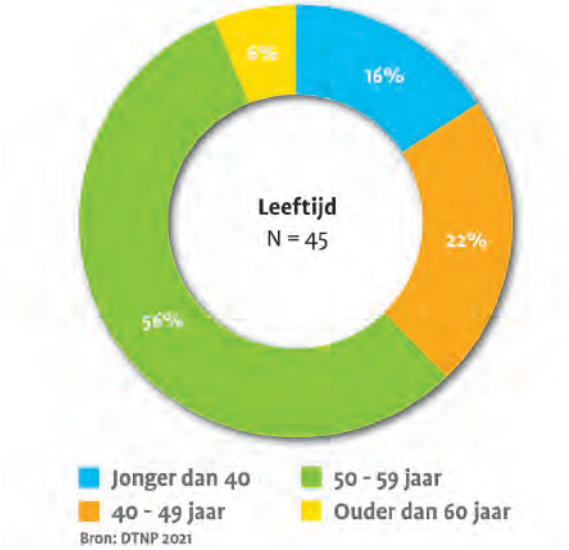
“Is uw onderneming al digitaal actief?”
(grafiek voor ondernemers totale gemeente)

“Is uw kassasysteem ook al gekoppeld aan de voorraad?”
(grafiek voor alle ondernemers met digitaal kassasysteem)

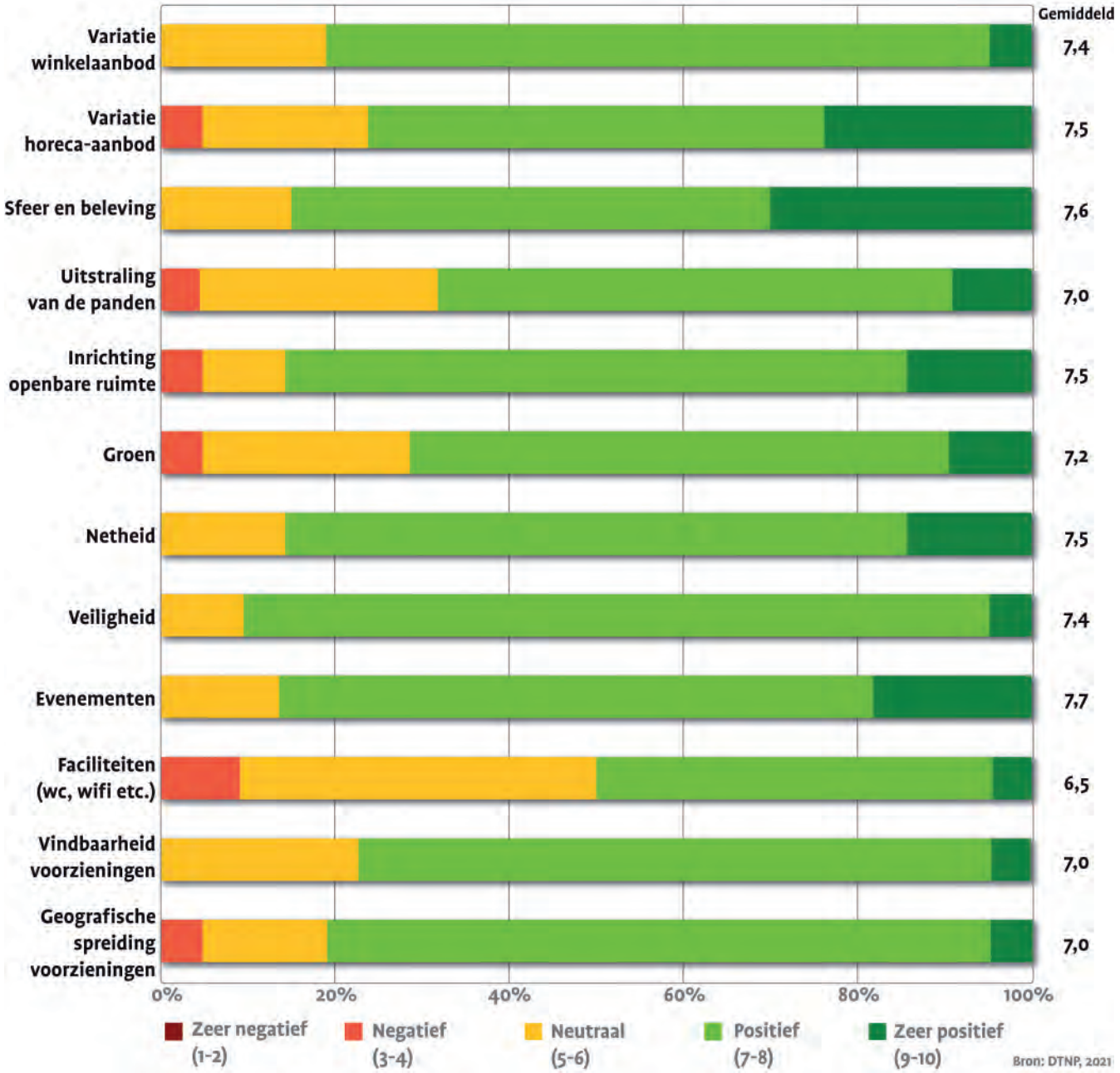

Leeftijd ondernemer
(grafiek voor ondernemers totale gemeente)

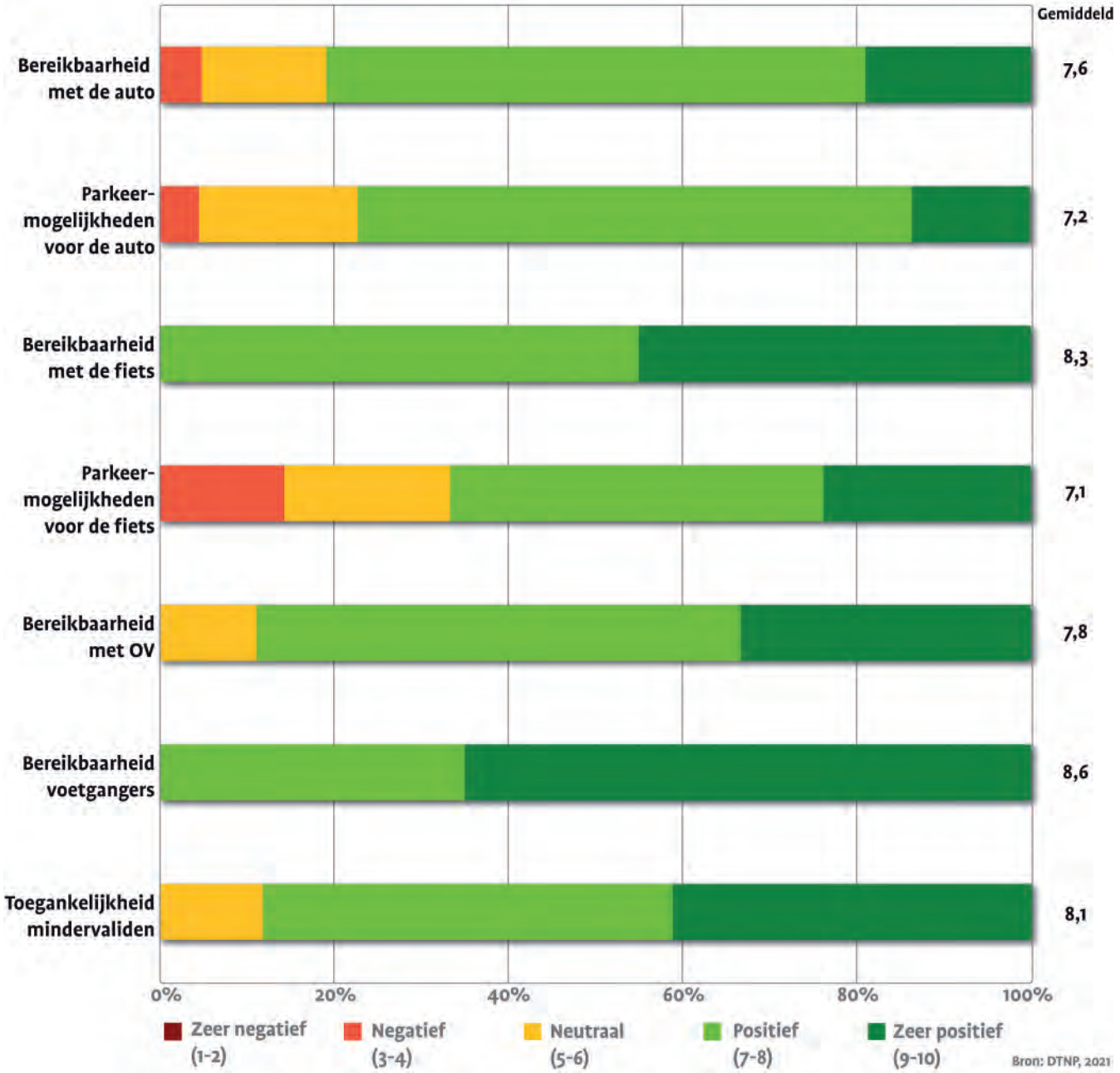
Welke beoordeling geef je WIjchen-Centrum op de volgende thema's?
(1 = zeer negatief, 10 = zeer positief)

N = 21
(grafiek voor ondernemers uit Wijchen-Centrum)

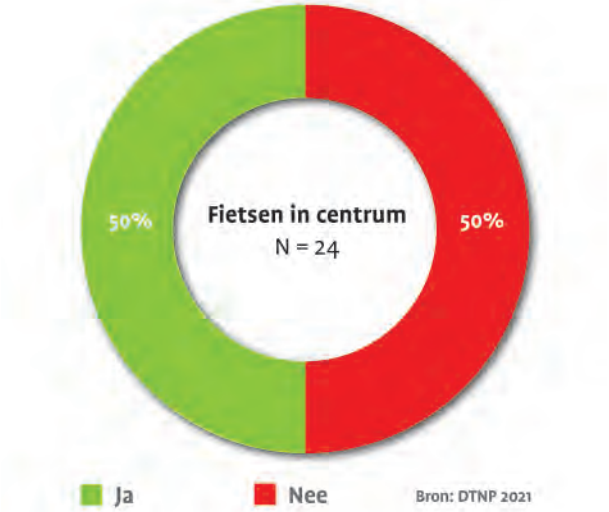

Hoe beoordeel je de bereikbaarheid van Wijchen-Centrum op de volgende aspecten? (1 = zeer negatief, 10 = zeer positief)

N = 17-22
(grafiek voor ondernemers uit Wijchen-Centrum)

"Vind je dat de fietser toegang moet houden tot het winkelgebied op drukke tijdstippen?"
(Grafiek voor ondernemers uit Wijchen-Centrum)

“Zijn er parkeerplaatsen direct voor de deur van je onderneming?”
(Grafiek voor ondernemers totale gemeente)

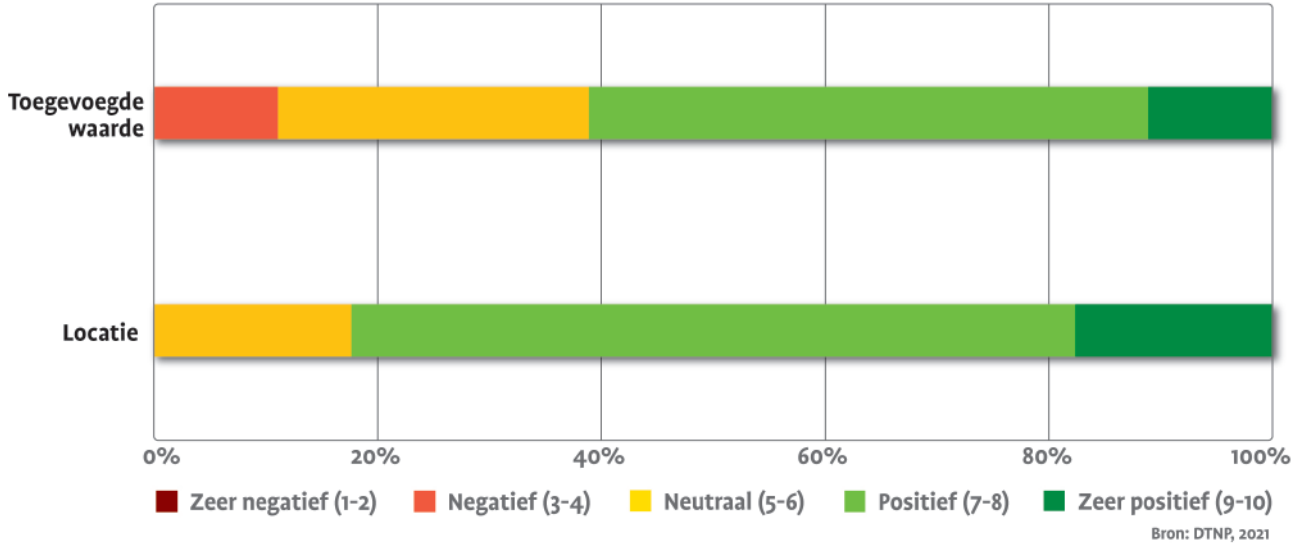

“Hoe belangrijk zijn deze direct voor de deur gelegen parkeerplaatsen voor jou?”
(1 = totaal onbelangrijk, 10 = erg belangrijk)
(Grafiek voor ondernemers totale gemeente met parkeerplaatsen direct voor de deur)

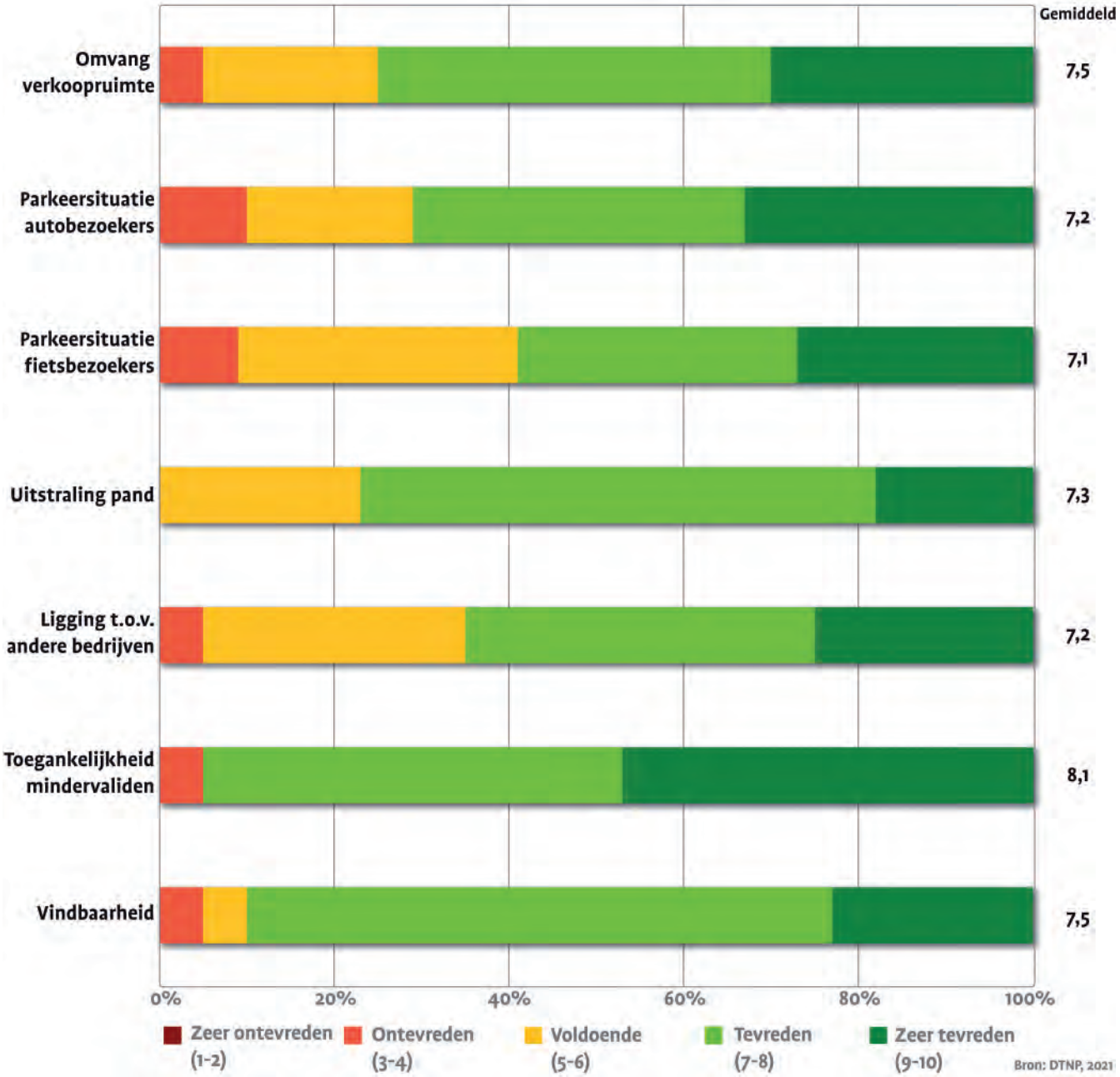
“Hoe beoordeel je de warenmarkt in het centrum van Wijchen op donderdagochtend?”
(1 = zeer negatief, 10 = zeer positief)

N = 17-18
(Grafiek ondernemers uit Wijchen-Centrum)

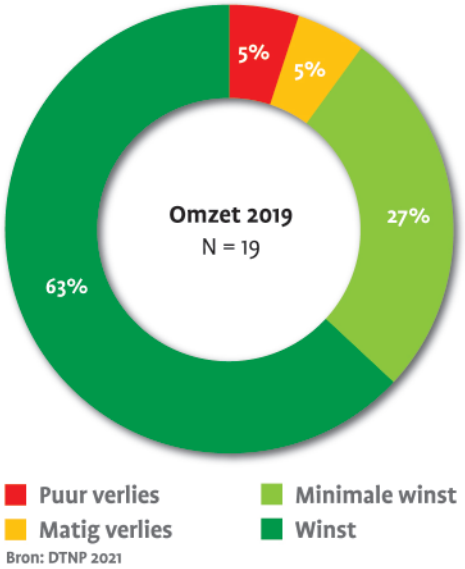

Hoe tevreden ben je over je bedrijfslocatie (pand) op de volgende aspecten?
(1 = zeer ontevreden, 10 = zeer tevreden)

N = 20-22
(Grafiek voor ondernemers uit Wijchen-Centrum)

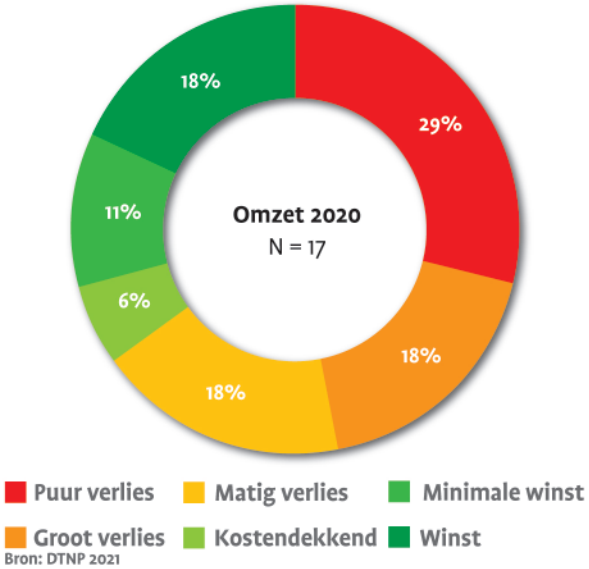

“Hoe was je omzet in 2019 (voor corona)”
(grafiek voor ondernemers Wijchen-Centrum)

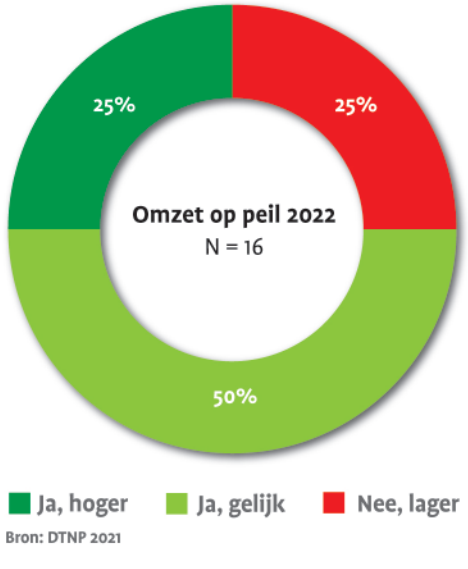
Bron: DTNP 2021

“Hoe was je omzet tijdens de corona-crisis (2020)?”
(grafiek voor ondernemers Wijchen-Centrum)

Bron: DTNP 2021

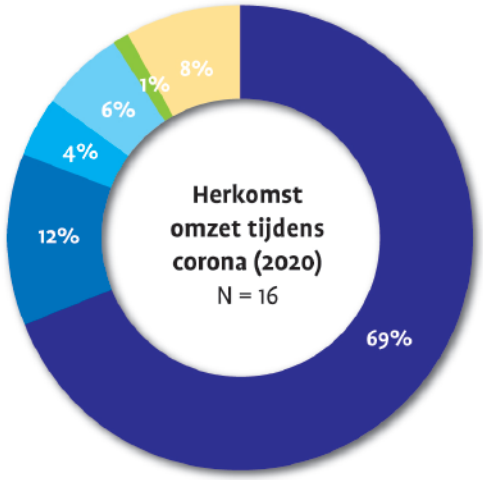
“Denk je dat je omzet in 2022 weer op peil is (zelfde niveau als voor corona)?”
(grafiek voor ondernemers Wijchen-Centrum)

Bron: DTNP 2021

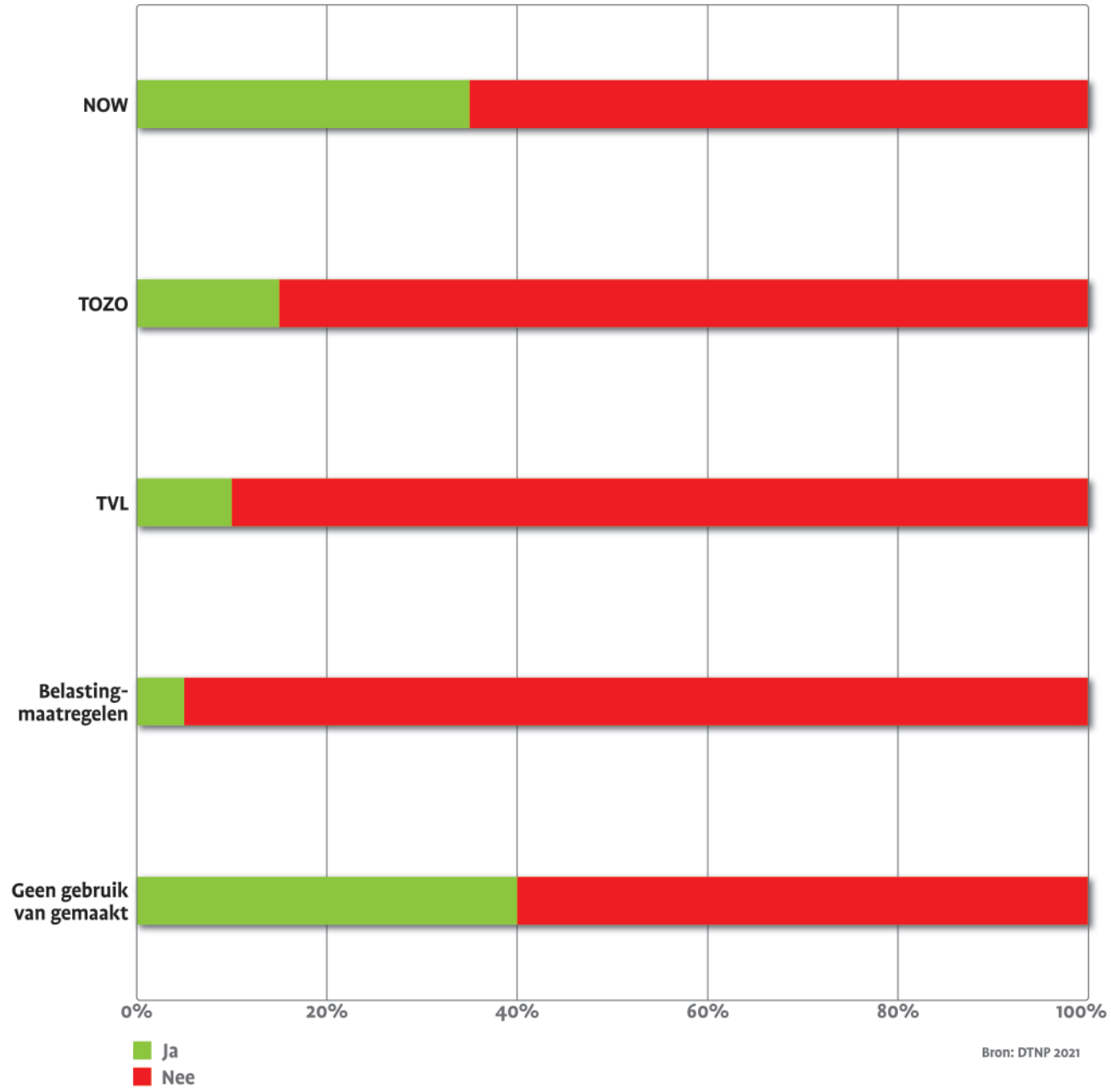
“Kun je aangeven/een inschatting maken waar je omzet in 2019 (voor corona) en 2020 (tijdens corona) vandaan kwam?”
(grafiek voor ondernemers uit Wijchen-Centrum)

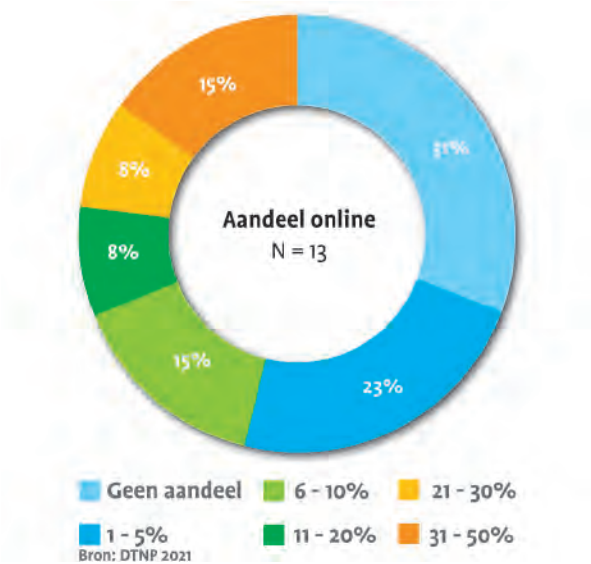

“Heb je sinds het uitbreken van de coronacrisis gebruik gemaakt van de steunmaatregelen van de overheid?”

N = 20
(Grafiek voor ondernemers <u>buiten</u> het centrum van Wijchen)

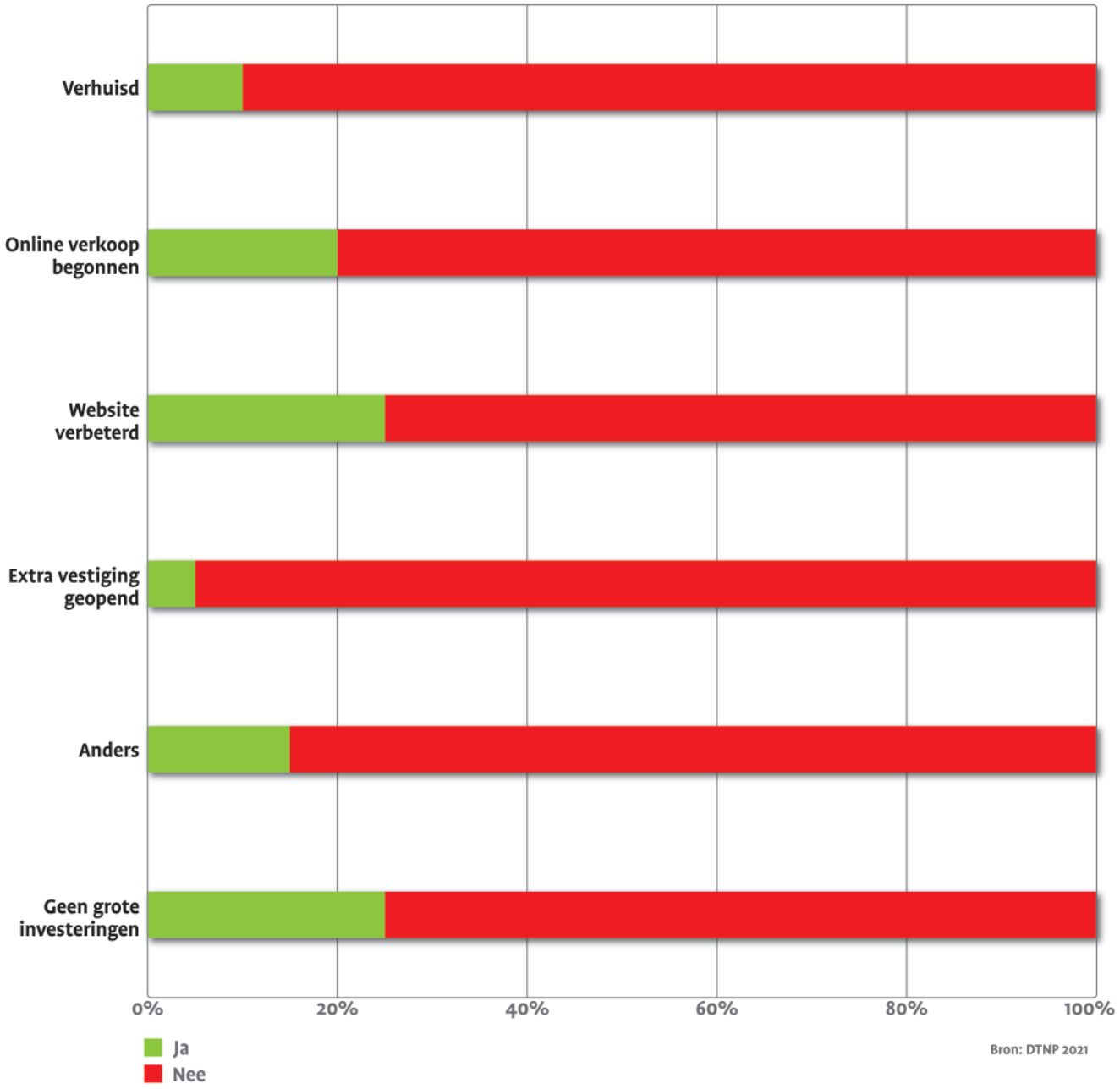

“Wat is het aandeel online bestedingen voor je onderneming in 2022 (na de coronacrisis)?”
(grafiek voor ondernemers Wijchen-Centrum)

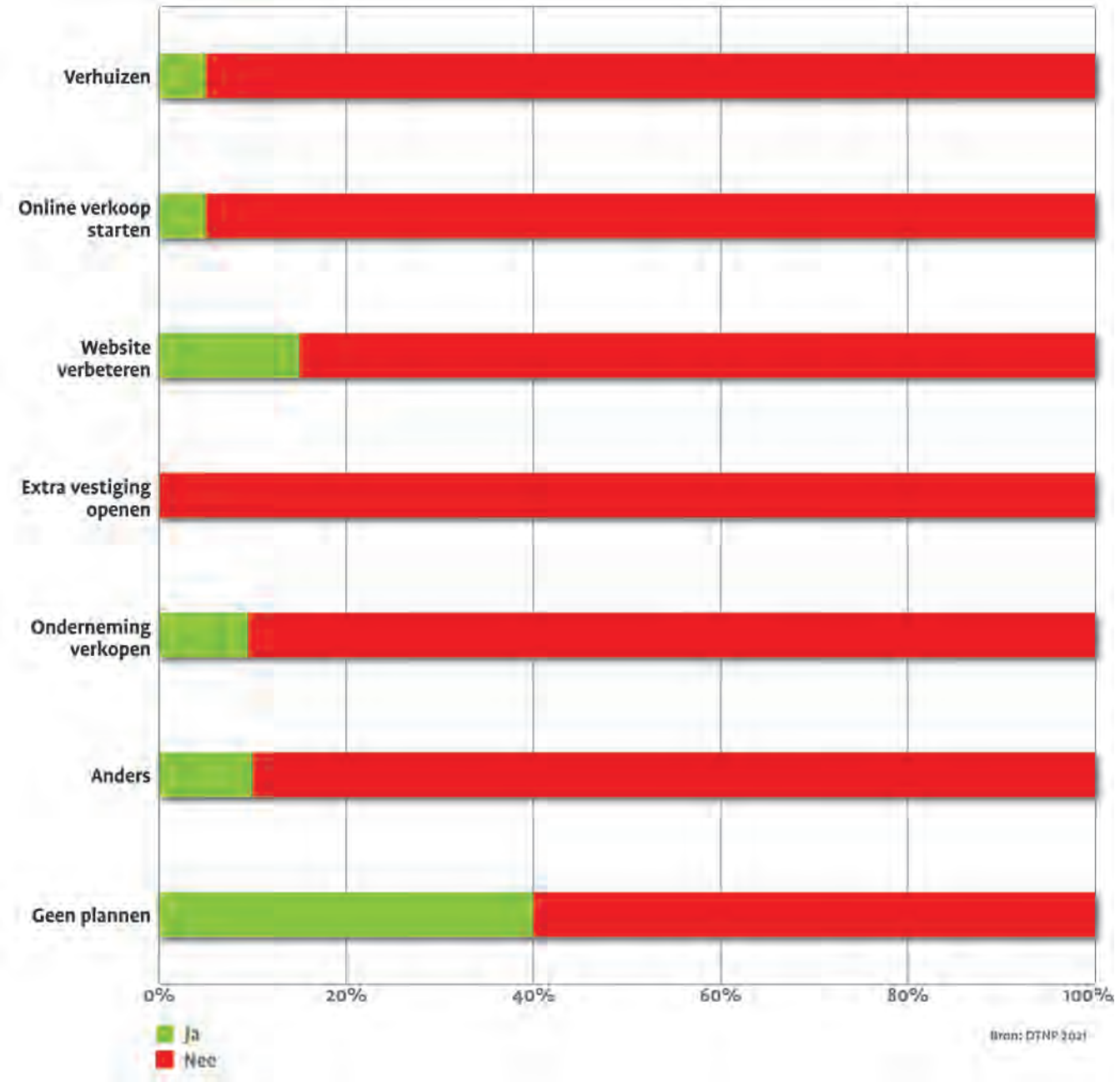
“Wat is de laatste grote investering die je hebt gedaan in je onderneming, en wanneer was dat?”

N = 20
(Grafiek voor ondernemers uit Wijchen-Centrum)

“Heb je de komende drie jaar plannen voor je onderneming?”

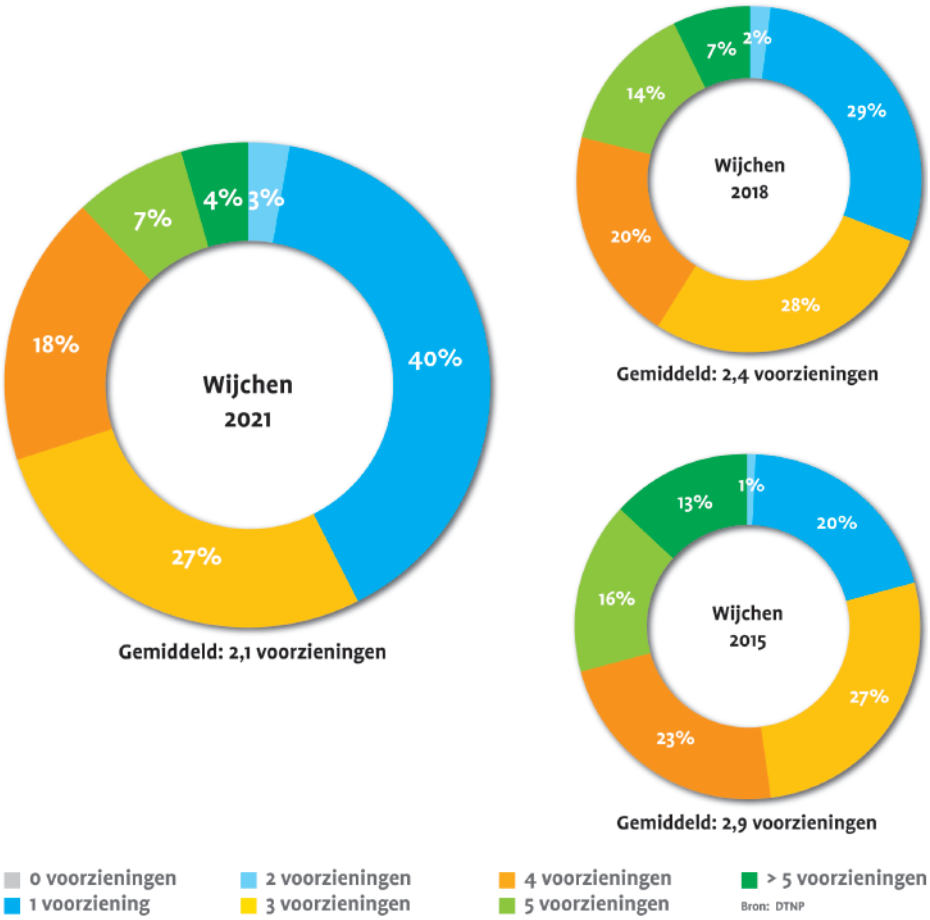
N = 20
(Grafiek voor ondernemers uit Wijchen-Centrum)

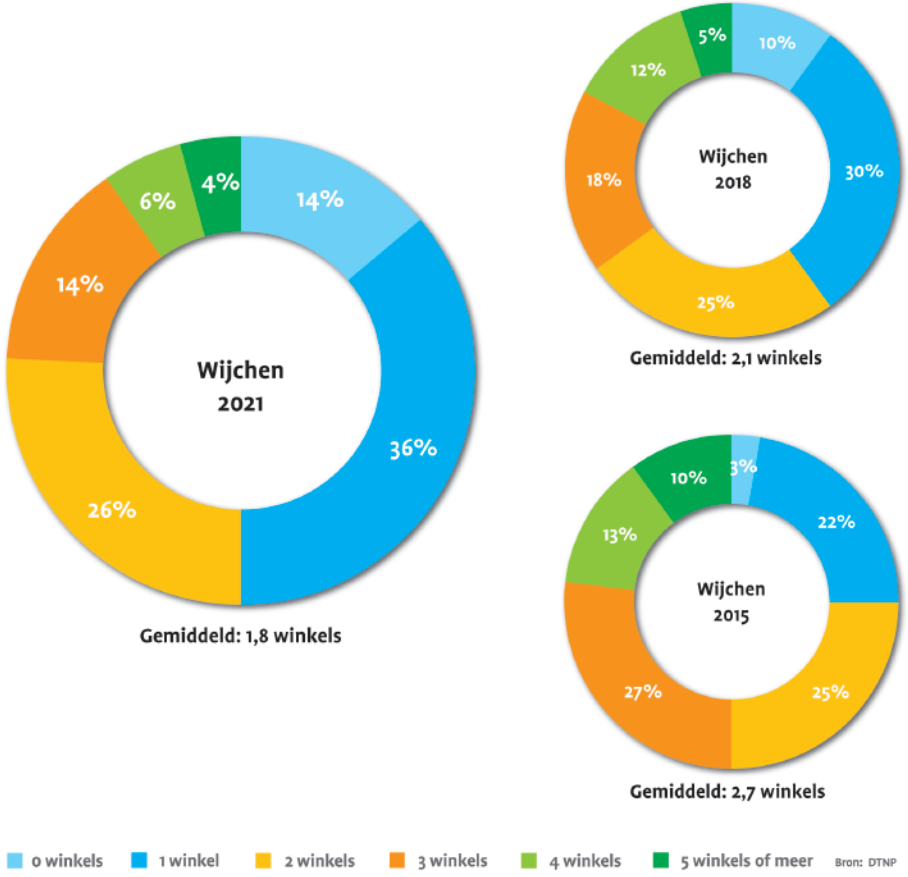
Bijlage 2: Middelgrote centra onderzoek

Dit jaar is door DTNP in samenwerking met de Radboud Universiteit voor de zesde keer het middelgrote centra onderzoek uitgevoerd. Wijchen was ook deze editie weer één van de centra die zijn onderzocht. Bij het middelgrote centra onderzoek worden aan bezoekers vragen gesteld over hun laatste bezoek aan het centrum. Er wordt dus feitelijk, daadwerkelijk gedrag gemeten. Bezoekers krijgen bijvoorbeeld vragen over hun bezoekdoel, de verblijfsduur en bezoekfrequentie. Ook geven zij het centrum een beoordeling op diverse aspecten. De uitkomsten van het middelgrote centra onderzoek voor Wijchen worden in deze bijlage in grafiekvorm weergegeven. Doordat Wijchen ook in eerdere edities al is onderzocht, kan de vergelijking met voorgaande jaren gemaakt worden.

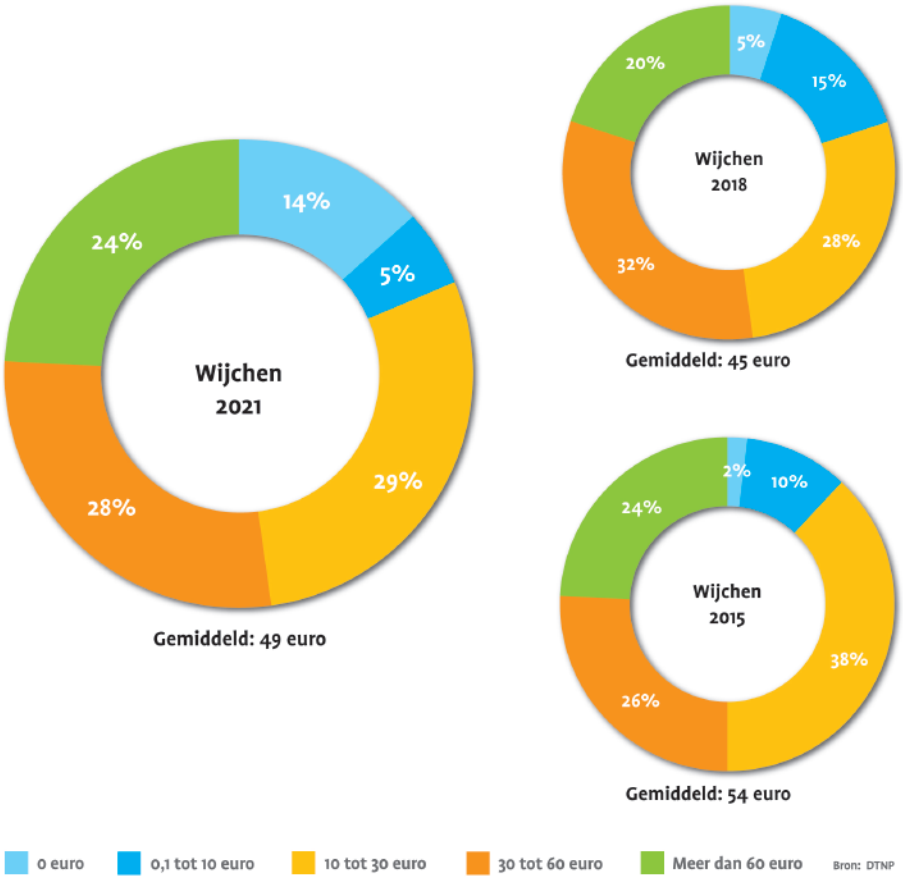
Aantal bezochte voorzieningen

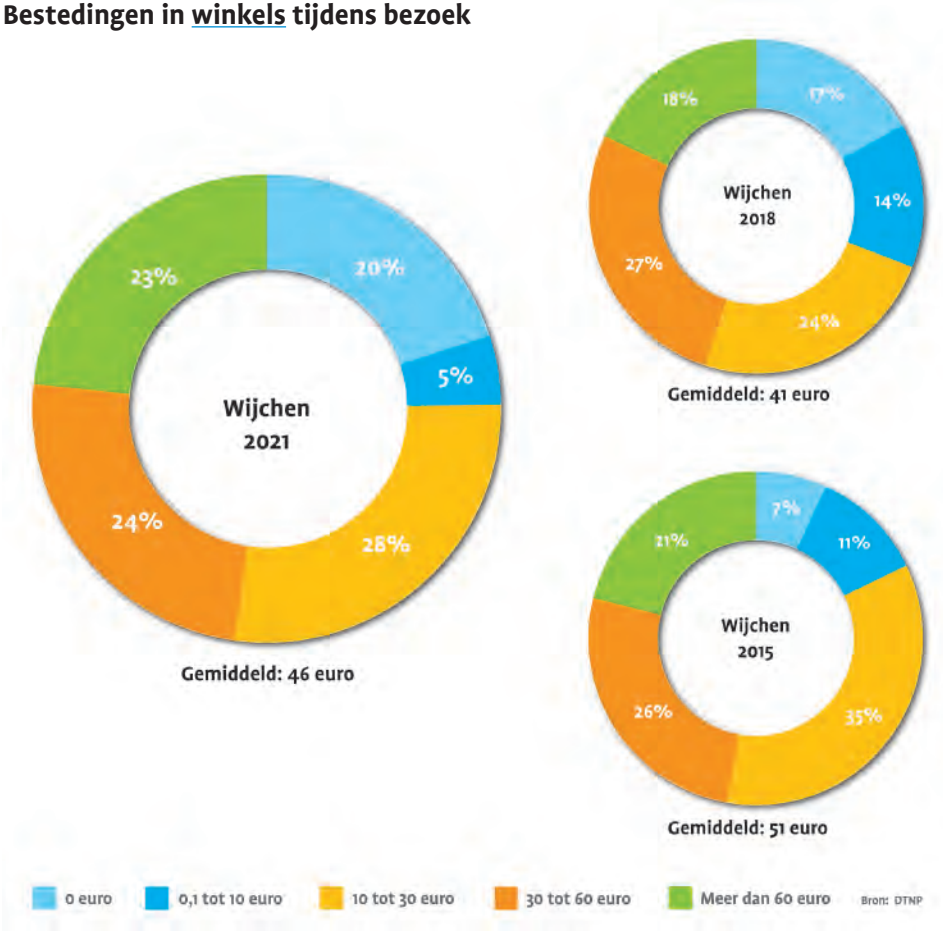
Aantal bezochte winkels

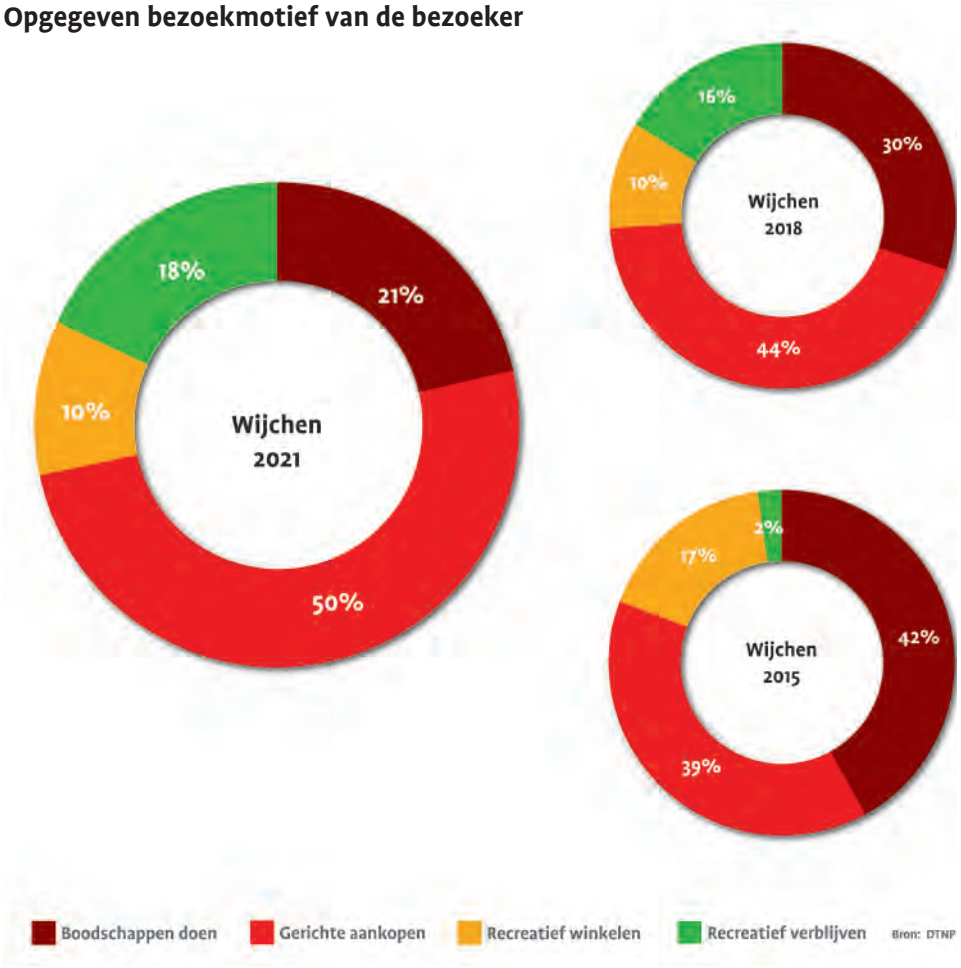
Totale bestedingen tijdens bezoek

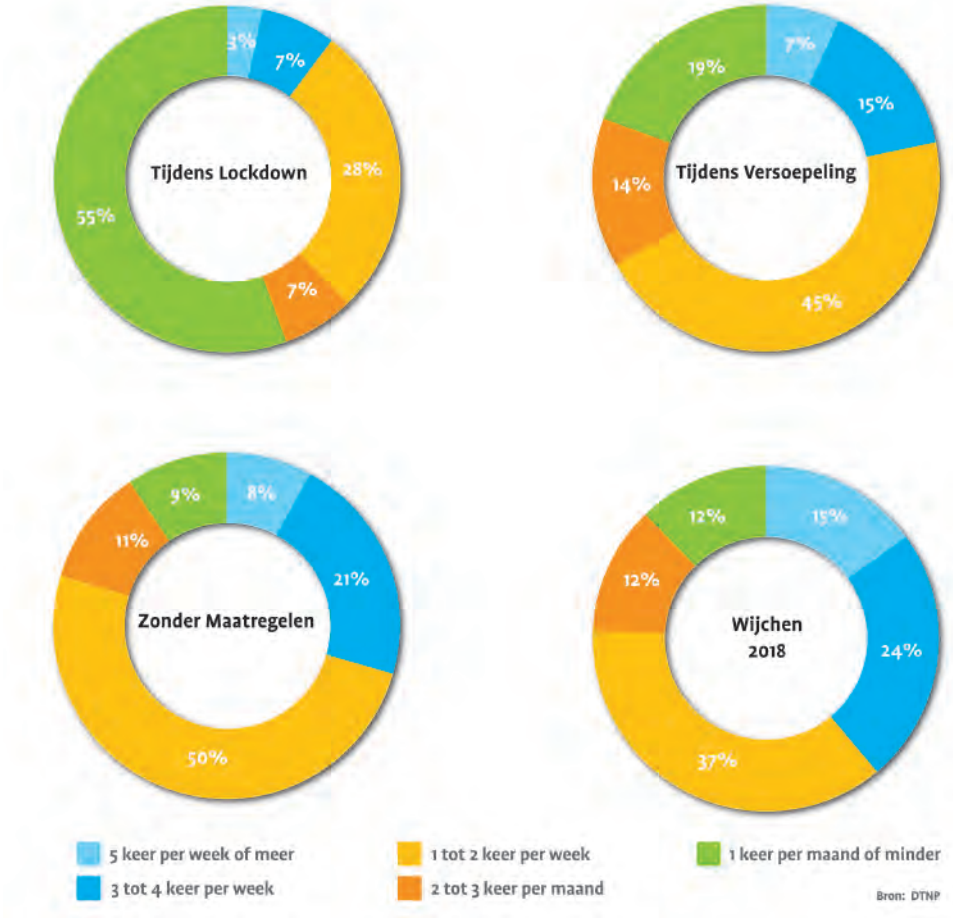
Bestedingen in winkels tijdens bezoek

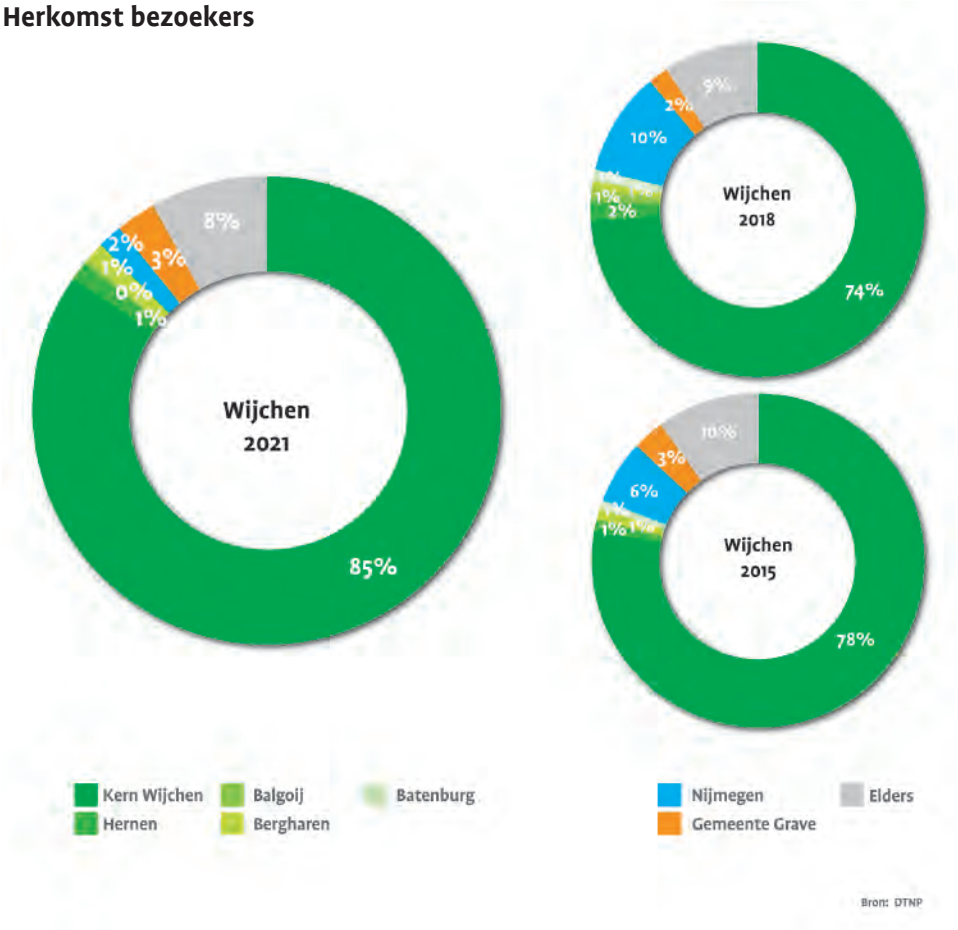
Opgegeven bezoekmotief van de bezoeker

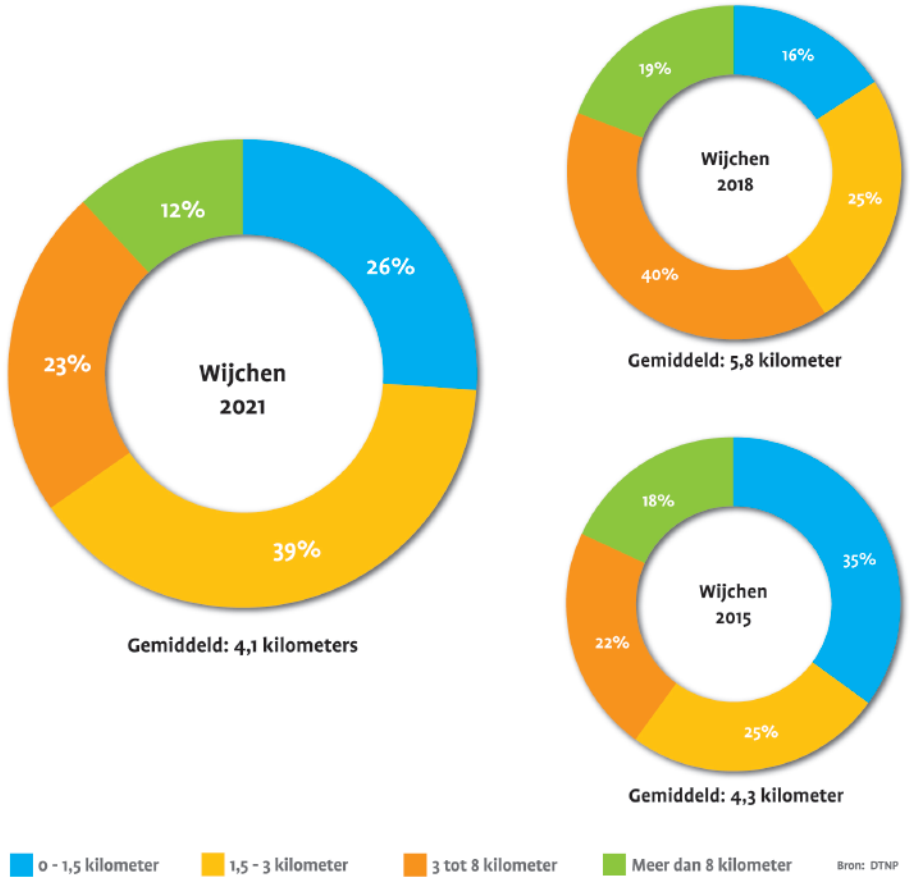
Bezoekfrequêtie aan centrum van Wijchen

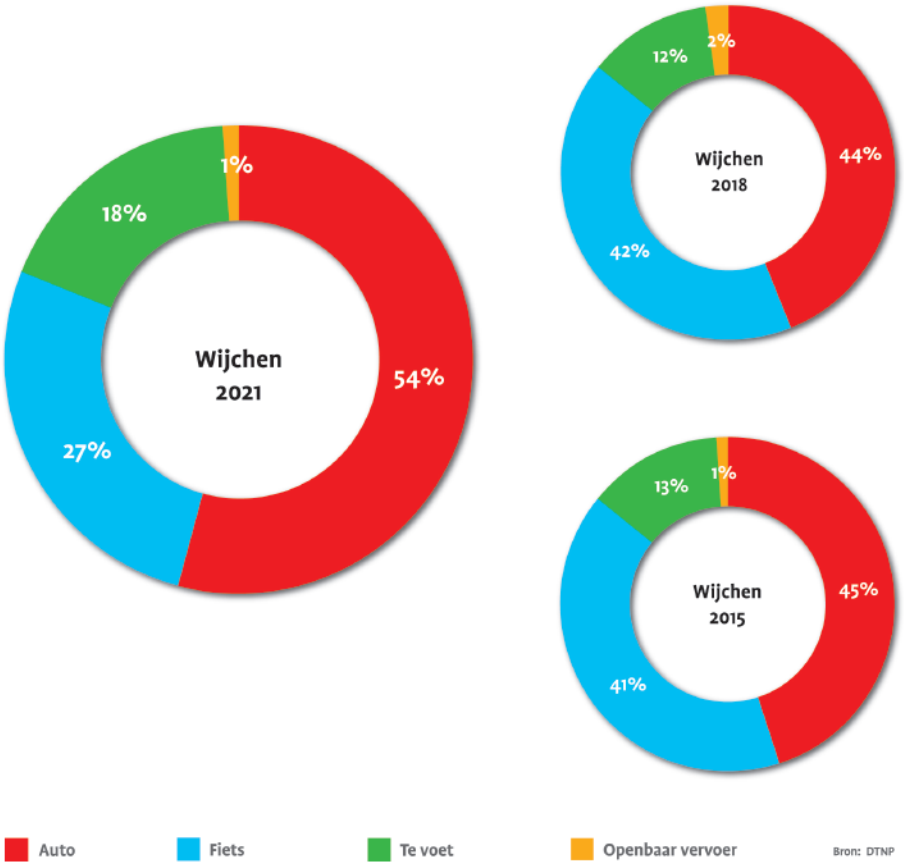
Herkomst bezoekers

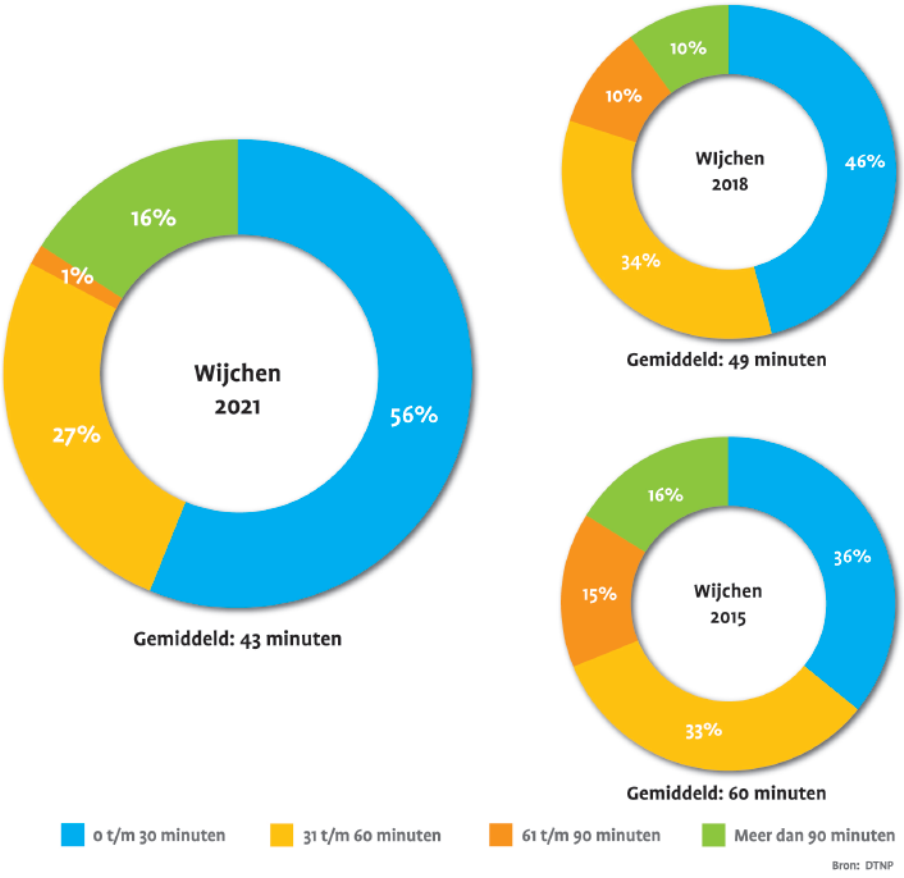
Afstand tot woning van de bezoekers

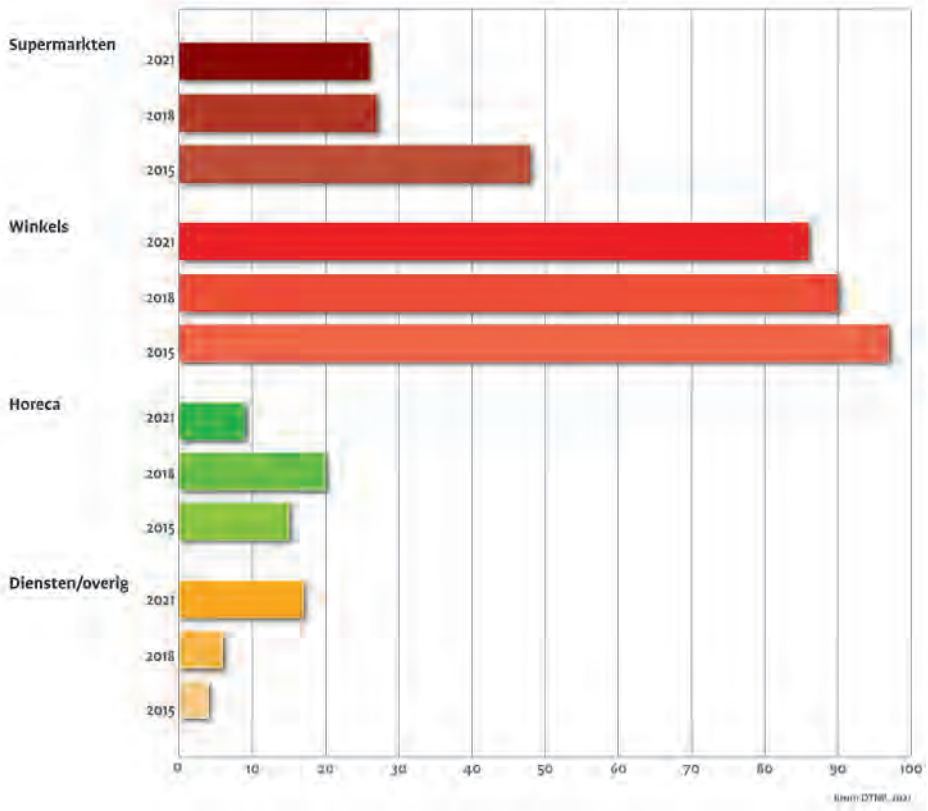
Vervoersmiddel

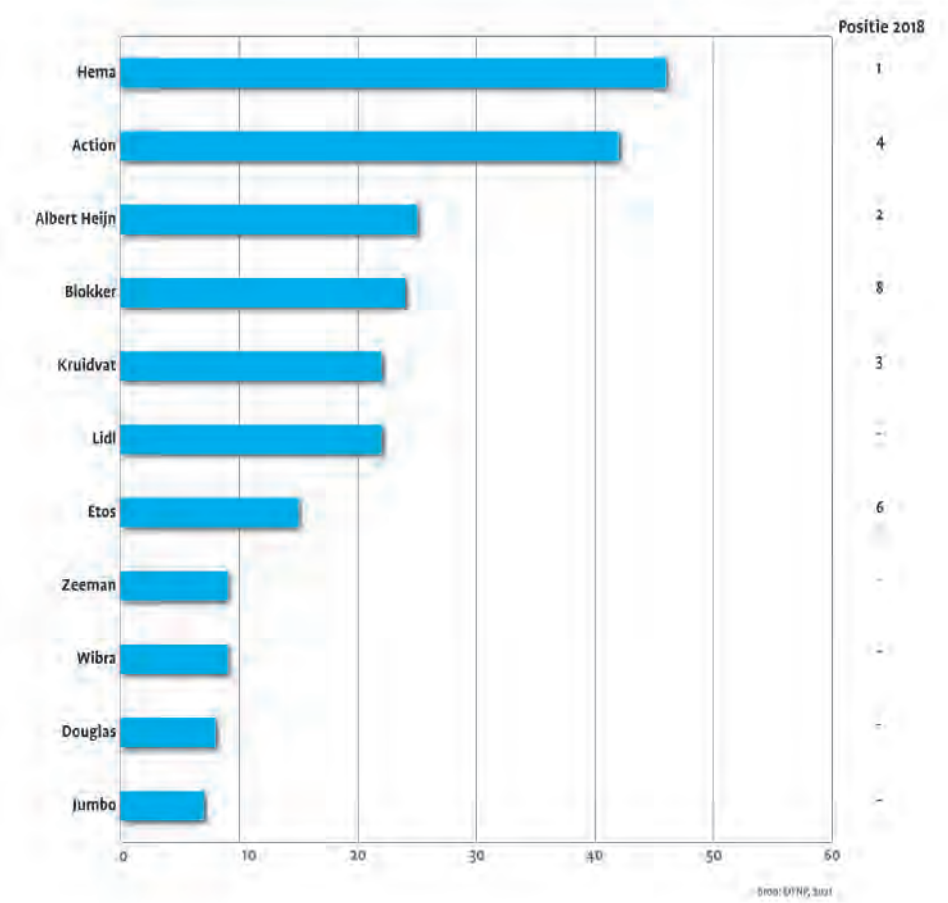
Bezoekduur

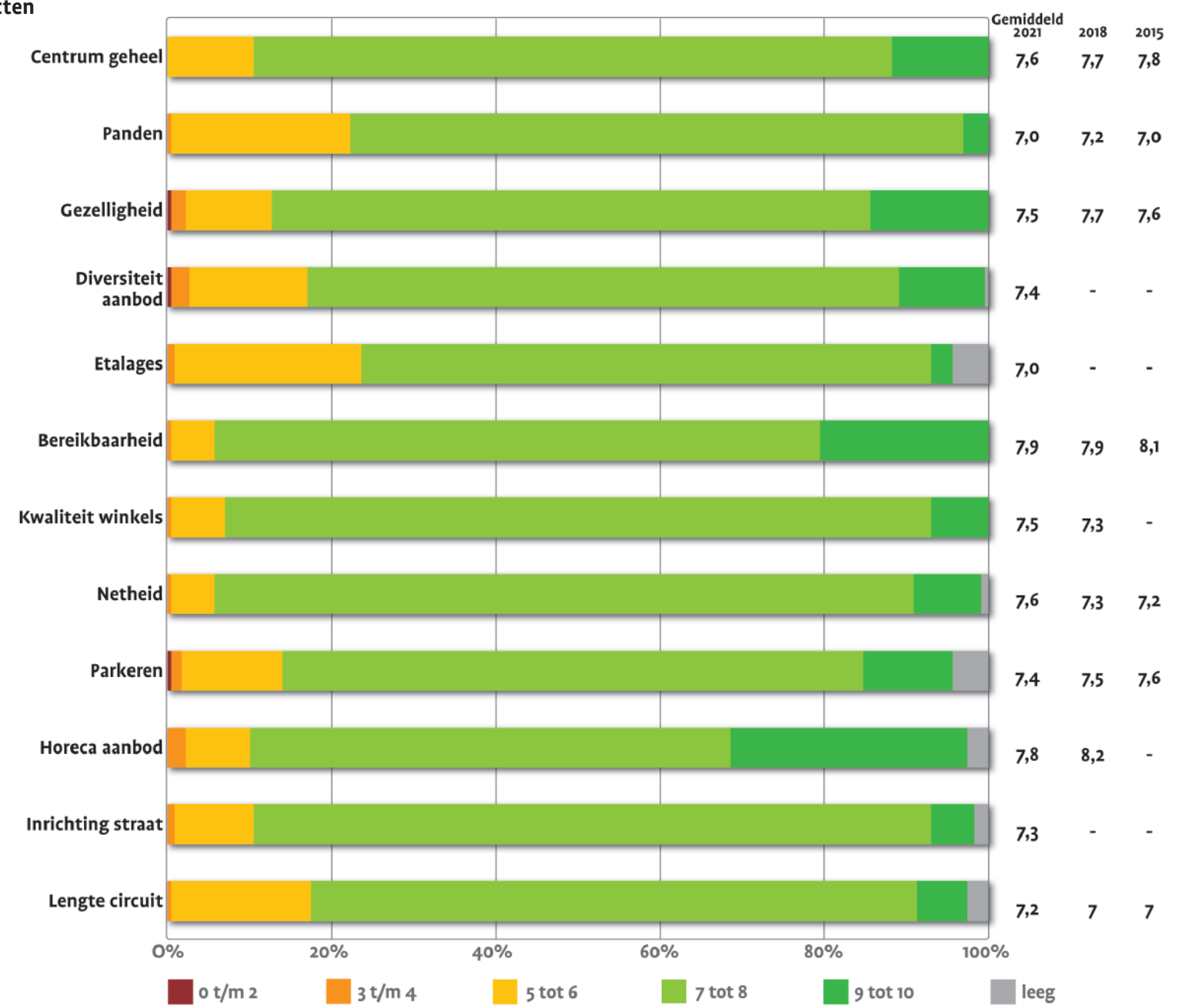
Bezochte functies

Meest bezochte winkels

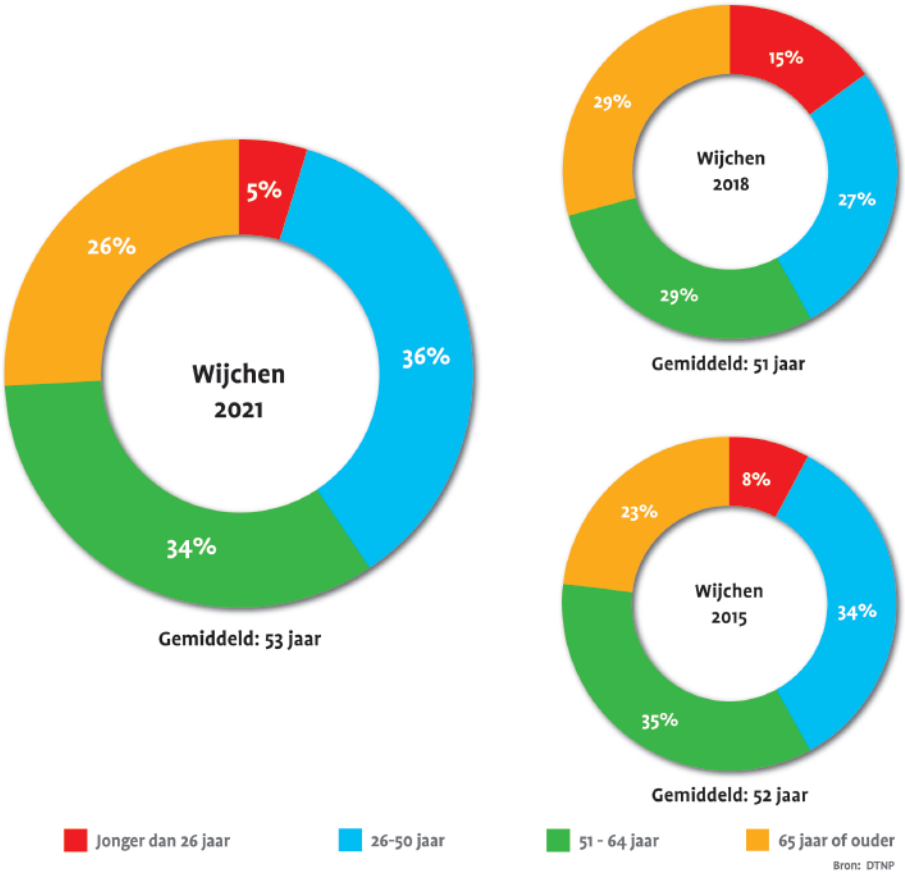

Rapportcijfer centrum op diverse aspecten

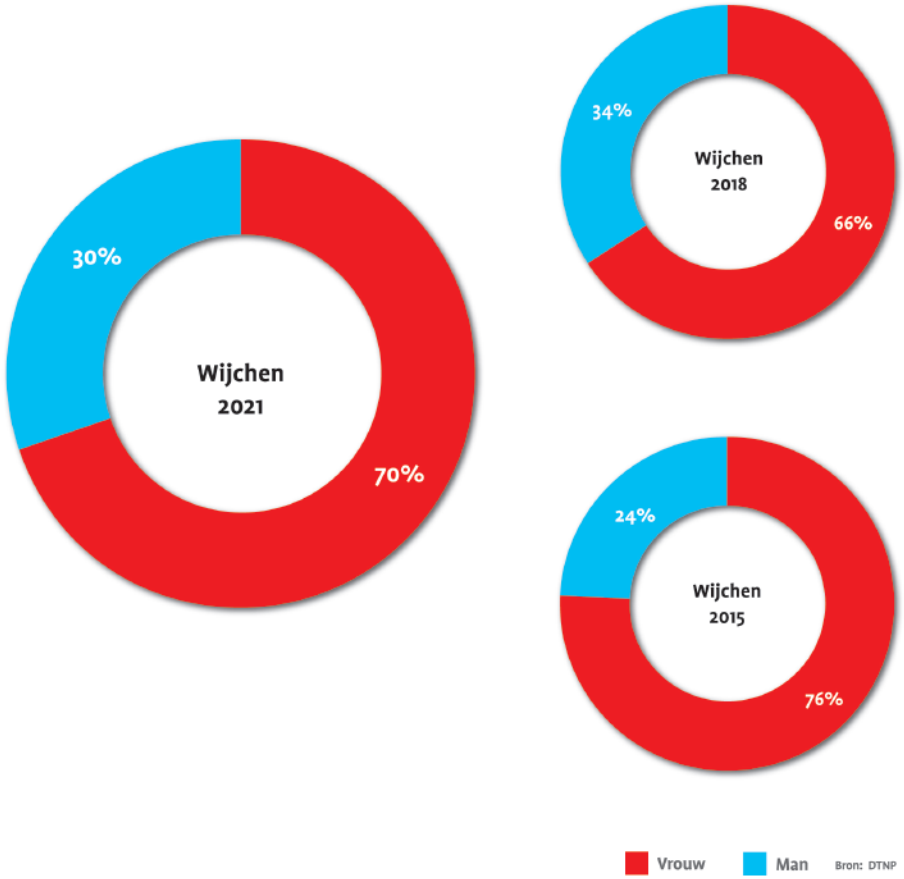

Bron: DTNP, 2021

Leeftijd respondenten

Geslacht respondenten

Droogh Trommelen en Partners (DTNP) - Adviseurs voor Ruimte en Strategie
Graafseweg 109, 6512 BS Nijmegen | T 024 - 379 20 83 | E info@dtnp.nl | W www.dtnp.nl

Klankbordgroepen Detailhandelsstructuurvisie en Toekomstvisie Wijchen Centrum

De detailhandelsstructuurvisie en de toekomstvisie voor het centrum zijn opgesteld met inbreng van twee klankbordgroepen. In dit document omschrijven we hoe dit proces gelopen is en wat we met de inbreng van de klankbordgroepen hebben gedaan.

Klankbordgroep Detailhandelsstructuurvisie
De volgende personen zijn uitgenodigd voor de Klankbordgroep Detailhandelsstructuurvisie. We hebben vanuit elk winkelgebied een afgevaardigde gevraagd om mee te denken:

- Yvette Akkermans (Centrummanager)
- Jim van Schaik (Achterlo)
- Henk Sanders (Zuiderpoort)
- Marc Smulders (Kraanvogel)
- Michel van Thiel (vastgoeddeskundige)
- Nelleke Rosmalen (Tunnelweg)

- Input bijeenkomst: donderdag 8 april 2021 8.00 tot 10.00 uur
- Bespreken conceptversie: dinsdag 11 januari 2022 8.30 tot 10.00 uur

Klankbordgroep Toekomstvisie Wijchen Centrum
De volgende personen zijn uitgenodigd voor de Klankbordgroep Toekomstvisie Wijchen Centrum:

- Martijn Koot (Café Anneke)
- Geert Sanders jr. (Sterrebosch)
- Rylana Seelen (Museum Wijchen)
- Arthur Janssen (bestuurslid CMW, vastgoedeigenaar centrum)
- Rolf Schouten (bestuurslid CMW, Hema)
- Piet Philipsen (adviseur CMW/Penningmeester)
- Yvette Akkermans (Centrummanager)
- Thalia Limburg (inwoonster centrum, was alleen bij tweede bijeenkomst aanwezig)

- Input bijeenkomst: donderdag 8 april 2021 12.30 tot 14.30 uur
- Bespreken conceptversie: woensdag 12 januari 2022 8.30 tot 10.00 uur

Verloop klankbordgroep-bijeenkomsten
Tijdens de bijeenkomsten op 8 april 2021 hebben we via digitale post-its input opgehaald voor de visie. Dit gebeurde op basis van een presentatie waarin de bevindingen uit de ondernemersenquête waren verwerkt. Tijdens de bijeenkomsten op 11 en 12 januari 2022 hebben we de conceptversie van de visie doorgenomen. We hebben toegelicht waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt en de klankbordgroepleden konden reacties en adviezen geven.

Dit zijn de belangrijkste thema's waarover gesproken is:
- mogelijke uitbreiding van marktruimte in de dagelijkse winkelsector (supermarkten, vers speciaalzaken en drogisten) op basis van bevolkingsgroei.
- mogelijke locatie voor extra supermarkt, indien uitbreiding gaat spelen.
- de trend van online boodschappen doen, en het effect hiervan op de marktruimte voor fysieke winkels.
- de impact van het project Tussen Kasteel en Wijchens Meer (TKWM) op het centrum en parkeren.

Tijdens de klankbordgroep-bijeenkomsten heeft iedereen mondeling toelichting kunnen geven. Ook hebben we de gelegenheid geboden om nog reacties/adviezen na te mailen.

Verwerking reacties/adviezen van klankbordgroepen
We hebben de reacties gebruikt als input en aanvulling op de concept Detailhandelsstructuurvisie en Toekomstvisie Wijchen Centrum. Zo hebben we:

- de formulering en duiding aangepast van ons advies om op dit moment nog geen supermarktruimte toe te kennen, in relatie tot de bevolkingsprognoses en de verwachtte ontwikkeling van het online boodschappen doen;
- een managementsamenvatting toegevoegd;
- diverse tekstuele zaken aangepast/ verduidelijkt, onder andere naar de actuele situatie (omdat we inmiddels maanden verder zijn dan toen we aan het stuk begonnen), zoals:
    - Kunst en cultuur zijn op diverse plaatsen in de visies toegevoegd;
    - Problematiek bouwsector toegevoegd;
    - Situatie winkelcentrum Wijchen-Noord;
    - Ruimte voor speelruimte en vergroening.

De verslagen van de klankbordgroep-bijeenkomsten op 11 en 12 januari zijn toegevoegd aan de beslisnota voor de gemeenteraad. Hieronder de reacties die we per mail hebben ontvangen.

Henk Sanders:
Op 11 januari 2022 heeft er een overleg plaats gevonden van de klankbordgroep, waarin het concept voor de Detailhandelsstructuurvisie Gemeente Wijchen en de toekomstvisie Centrum Wijchen (DSV) is besproken. Ondergetekende heeft daarin zitting, mede vanuit zijn relatie met en dus namens de winkeliersvereniging en de eigenaresse van Winkelcentrum Zuiderpoort.

Vanuit het belang van deze ondernemers wil ik nadrukkelijk ook schriftelijk de mening over het voorliggende concept DSV onder uw aandacht brengen. En dat moet natuurlijk direct gezien worden vanuit de relatie met de plannen om alle voorzieningen in het gebied Zuiderpoort, commercieel en niet-commercieel, op een hoger plan te brengen. Een voorzieningenniveau wat de wijk Wijchen Zuid verdient, maar meteen ook vernieuwend en bijzonder door een aanpak van samenwerking en samenhang voor alle voorzieningen waar een wijk behoefte aan heeft. Een kans die Wijchen niet mag missen. In dat kader zou het ook voor de hand liggen de hierboven genoemde betrokkenen in het project Hart van Zuid rechtstreeks bij de ontwikkeling van de DSV te betrekken op een gelijke basis als de vertegenwoordiging in de klankbordgroep uit het centrum.

Op hoofdlijnen vallen een aantal zaken op, die door de hele visie lopen en daarmee zorgen voor een (te) beperkte visie op de gehele gemeentelijke detailhandelsstructuur:
• De naam van de visie zegt alles over de manier waarop die visie tot stand is gekomen. Er is een overdreven aandacht voor het centrum van Wijchen. Aandacht en een visie die recht doet aan het belang van de rest van de winkelstructuur, voor de wijken en buurten, ontbreekt. Dat geldt niet alleen voor Zuiderpoort, maar voor alle (winkel-)voorzieningen;
• Dat blijkt vooral uit (het gebrek aan) aandacht voor ontwikkelingen en initiatieven die buiten het centrum van Wijchen spelen. Dat geldt zeker ook voor de plannen rondom Hart van Zuid, en dat steekt ons. Het doet geen op geen enkele manier recht aan de tijd en

energie die door alle betrokkenen, ook vertegenwoordigers uit uw organisatie, inmiddels aan dit project is besteed. Immers op pagina 21 wordt tussen neus en lippen wordt vastgesteld dat het winkelcentrum goed aansluit op de andere wijkvoorzieningen als de sporthal, wijkcentrum en basisscholen, terwijl het initiatief voor herontwikkeling juist voortkomt vanuit de sterk verouderde en matig functionerende opzet van de voorzieningenconcentratie Zuiderpoort. Een opzet die niet meer aansluit op hetgeen de inwoners van Wijchen-Zuid mogen verwachten. De beoogde kwaliteitssprong, niet alleen van de winkelvoorzieningen maar juist integraal, wordt gewoon genegeerd;
• In het gehele stuk komt voortdurend terug zuinig te zijn op alles wat bereikt is, en dan voor het centrum van Wijchen, en alleen al daarom geen ruimte geboden kan worden aan vernieuwingen en ontwikkelingen elders.

Cruciaal thema in de discussie in de vergadering van de klankbordgroep was het al dan niet toevoegen van een extra supermarkt in de kern Wijchen. Daarbij constateert het concept-DSV er van uit dat dit alleen mogelijk is als Wijchen groeit met ruim 4.000 inwoners. Deze beoogde groei vindt zijn oorsprong in de afspraken zoals deze gemaakt zijn in de recent tot stand gekomen Woondeal Arnhem Nijmegen, concreet voor Wijchen en gedragen door het gemeentebestuur.
Vervolgens wordt in de klankbordgroep door diverse andere leden én de adviseur gesteld dat nakoming van deze zeer recente afspraken niet realistisch is en daarom verder moet worden uitgegaan van stabilisering van het aantal inwoners in Wijchen. Dit staat haaks op elkaar. Alleen al door de afgesproken groei van Wijchen is de toevoeging van een supermarkt haalbaar.

Daarnaast is gediscussieerd over de toekomstige ontwikkeling van verkoop van levensmiddelen via het internet-kanaal. Er wordt uitgegaan van een stijging van 15% in 2030. Die stijging is een aanname gebaseerd op koffiedik, er zijn namelijk geen voorbeelden of indicaties waarop dit gestoeld kan worden, zelfs in corona-tijd. Op dit moment stagneert die ontwikkeling in Nederland, in het Verenigd Koninkrijk, een land wat veel verder is in deze ontwikkeling als Nederland, is sinds de afgelopen periode een daling gaande vooral veroorzaakt vanwege de verlieslatende exploitatie van deze vorm
van levensmiddelen. Desgevraagd werd door de adviseur aangegeven dat een voorspelling die verder gaat dan 5 jaar eigenlijk niet mogelijk is, vervolgens blijft de voorspelling van 15% tegen 2030 gewoon gehandhaafd.

Toen vervolgens de locatie voor een eventueel toe te voegen supermarkt nog even aan de orde kwam is gesteld dat dit in elk geval niet in Hart van Zuid zou zijn, dit zou de spreiding van supermarkten verstoren. In onze ogen apert onjuist, er zijn in Noord 3 supermarkten, in het Centrum 3 en in Wijchen Zuid slechts 1.

Voor alle duidelijkheid: de realisering van het plan voor de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid valt of staat met de toevoeging van een tweede supermarkt, onmisbaar om het plan in financiële zin rond te krijgen. En daarmee onmisbaar om de (zowel commerciële als maatschappelijke) voorzieningen op een kwaliteitsniveau te brengen die de wijk Wijchen-Zuid verdient.

Het zal u duidelijk zijn dat vanwege het voorbijgaan aan deze objectieve uitgangspunten het voorliggende concept-DSV niet kan rekenen op ons draagvlak. Wij stellen u daarom, voor zover dit nog niet gebeurd is, voor een second opinion op te laten stellen, rekening houdend met alle objectieve uitgangspunten. Wij zijn graag, net als alle andere belanghebbenden, betrokken bij het opstellen hiervan.

Michel van Thiel:

* Bevolkingsontwikkeling en bouw ambitie: het gaat m.i. om thans nog zeer onzekere bevolkingsgroei. Het zal vermoedelijk op initiatief van de gemeente (formeel opdrachtgever) op zijn genomen. Ik adviseer jou om op dit onderdeel volledig(er) te zijn en actualiteiten te benoemen waarom die prognose wel of niet haalbaar is, denk aan:

    * Bouwkosten stijgingen, afgelopen jaar 12%
    * materiaal en grondstof schaarste (staal en hout)
    * gebrek aan bouwvakkers / mankracht,
    * gebrek aan overheid personeel voor vergunning verlening
    * bezwaar mogelijkheden omwonenden,
    * economische neergang en crisis (theoretisch gezien elke 10-12 jaar)
    * Relatief weinig bouwers per deel gebied

Mijn opinie: de ambitie om in Wijchen 2.700 woningen in slechts 8 jaar tijd toe te voegen is een utopie! Zo'n bouwsnelheid wordt slechts in grote steden gehaald waar 10+ bouwers actief zijn op tal van locaties. Het gaat in Wijchen over slechts 2 gebieden waar veelal enkele dezelfde partijen toegelaten zijn door gemeente. Geen enkel bouwbedrijf kan het ene jaar 400 en het andere jaar 50 woningen bouwen, dus aannemers, spreiden de aantallen graag over een lange(re) tijd. Als we de helft (1.350 woningen) tot 2030 gerealiseerd krijgen zou dat m.i. al heel knap zijn, maar ik denk ook niet dat men dat zal halen. Impact retail: Met parallelle trends als bevolkingsuitdunning, vergrijzing en toename online food verkoop, staat de food wereld er dan al weer heel anders voor.

* Wanneer gaat men een voorzieningen niveau in / rondom een nieuwbouwwijk opschalen? Dat is doorgaans pas als 2/3 deel van de beoogde woningen zijn gerealiseerd. Kijk naar voorbeeld projecten als de Waalsprong (Nijmegen), Schuijtgraaf (Arnhem) en De Groote Wielen (Den Bosch), waar dit van toepassing is. Ergo, wacht nog minstens 5-7 jaar voordat je de balans opnieuw opmaakt. Juist omdat de bevolkingsgroei nu als reden wordt aangevoerd voor eventuele retail uitbreiding, is dit relevant te benoemen.

* Neem een management samenvatting op (1 A4 voorin). Schroom niet om daarin ook je allerbelangrijkste conclusie van heel het rapport te vermelden: de komende 5-7 jaar geen supermarkt toevoegen. Daar draait het momenteel om bij College, Raad, Centrum ondernemers, Zuiderpoort ondernemers etc. Ik begrijp dat het rapport over meer dan dat onderwerp gaat, maar gemeente en betrokkenen weten dat dit nu het allerbelangrijkste is. Laten we a.u.b. dat essentiële onderwerp dan benoemen om verschillende (of te grote verschillen in) interpretaties te voorkomen.

Piet Philipsen:
Toekomstvisie verticaal gescand en heb ik gezien dat opmerkingen/wensen mijnerzijds allemaal verwerkt zijn. Wat dat betreft ben ik helemaal gerustgesteld, met name de discussie over de supermarkten, detailhandel in de periferie en mogelijkheden/toekomst voor het centrum de aanpak daarvan etc.

Rylana Seelen:

Het besef neemt bij de overheid toe dat kunst en cultuur ondersteunde rollen kunnen spelen bij het realiseren van andere beleidsopgaven. De wereld waarin we leven verandert snel en de kunst en cultuursector moet mee veranderen om bij te blijven. Een veranderde bevolkingssamenstelling leidt tot andere (vormen van) cultuurconsumptie en andere smaakvoorkeuren. De overheid verwacht meer aanpassing van de sector aan de veranderde omstandigheden. Samenwerking met (lokale) ondernemers en het centrummanagement is een zeer belangrijk aspect.

Verschillende kunstdisciplines zullen elkaar in allerlei vormen opzoeken en versterken. Het rijk komt vaker met subsidieregelingen die rekening houden met deze cross-disciplinaire projecten en moedigt deze aan. De verwachting is dat deze trend in de nabije toekomst wordt voortgezet. Durven kiezen is belangrijk voor de eigen positie van het Museum Kasteel Wijchen (MKW). Er is gekozen voor een duidelijk historisch profiel, waarbij het kasteel (het prikkelende verhaal over de adellijke bewoners, waaronder Emilia van Oranje Nassau, dochter van Willem van Oranje) en de collectie (archeologie en botanische collectie) leidend is:

1. Verhalen over het kasteel - met een accent op de beroemdste bewoonster Emilia van Nassau;

2. Story telling over de regionale bewoningsgeschiedenis - met de archeologische collectie als middel;

3. Tentoonstellingen - met een controlling idea en aansluiting met de actualiteit;

4. Tourist Information Point (TIP) - versterken van de identiteit en toegankelijkheid van de regio. Deze benadrukt de functie van het kasteel als ‘poort naar het centrum’. TIP vervangt de voormalige VVV en voorziet bezoekers en inwoners van toeristische informatie.

De gemeente Wijchen beschouwt MKW als één van de ‘grote drie’ (samen met bibliotheek en theater) en bepalend binnen de regionale culturele infrastructuur. Van alle drie ligt alleen Kasteel Wijchen in het centrum. Letterlijk het middelpunt van Wijchen. Verder is het één van de weinige kastelen in Nederland, gebouwd in de stijl van de Hollandse renaissance (en dus belangrijk voor ons landelijk erfgoed) en zeer centraal gelegen: midden in het dorpscentrum en op loopafstand van het station. Met één been in het Land van Maas en Waal en met het andere in het Rijk van Nijmegen. Ook behoort MKW tot één van de grootste vrijwilligersorganisaties van Wijchen (110 vrijwilligers) waarin we een groot draagvlak hebben onder de lokale bevolking die tevens ambassadeurs zijn van het kasteel en de regio.

Belangrijk om te noemen is dat van 2022 tot 2026 in het Koetshuis stichting KunstKring Wijchen wordt gevestigd. Deze organisatie verwezenlijkt op deze plek een Kunsthuis. KunstKring Wijchen is in 2015 gestart om kunst in Wijchen op de kaart te houden. De inzet is om laagdrempelige activiteiten over beeldende kunst te organiseren voor iedereen die daarin interesse heeft. Om kunstenaars de gelegenheid te geven hun werk te tonen worden er exposities en een jaarlijkse atelierroute georganiseerd. Daarnaast is de KunstKring initiatiefnemer van het Kunstcafé en artist talks rond exposities. Dit om kunstenaar en liefhebber met elkaar in contact te brengen. Om de belangstelling voor kunst in de regio Wijchen te stimuleren organiseren zij lezingen, presentaties en cursussen. Uiteraard gaat MKW een structurele en nauwe samenwerking aan met de KunstKring.

MKW wil de collectie en het gebouw (kasteel) optimaal ontsluiten. Het voornaamste doel is om de collectie toegankelijk te maken voor zoveel mogelijk mensen. Dat wil zeggen dat niet alleen het kasteel en de tuinen fysiek toegankelijk zijn, maar ook de collectie en informatie daarover (digitaal). Het gehele kasteel (op de toren na) is rolstoelvriendelijk.

Liften, dorpelvrije doorgangen, een verlaagde balie en hellingen zijn opgenomen binnen de vernieuwde routing. Ook hulphonden zijn toegestaan in het museum. MKW wil in haar programmering toegankelijk zijn voor iedereen die nieuwsgierig is: multizintuiglijke rondleidingen en aanpassen van bestaande educatieve programma's voor specifieke doelgroepen en het inzetten van audiotours behoren tot de mogelijkheden. Een inclusief programma bieden is niet alleen maar toekomstbestendig, het is tevens een belangrijke maatschappelijke bijdrage. Dit gaat over de kasteelmuren heen: ook de gemeente wil inclusiever worden voor inwoners en bezoekers.

Gemeente Wijchen heeft voor de commerciële uitbaat van het kasteel een kasteelmanager aangesteld. Trouwerijen en (zakelijke) bijeenkomsten worden een belangrijke toevoeging in het te bieden programma. Samenwerking met de lokale horeca is zeer belangrijk. Kasteel Wijchen beschikt niet over eigen horeca (alleen een klein koffiepunt voor museumbezoekers) en zal doormiddel van catering de samenwerking met de lokale horeca aangaan.

Zoals aangegeven in het overleg vanmorgen werken we de komende jaren met drie scenario's: voorzichtig ('op het huis passen', circa 12.000 bezoekers per jaar), realistisch (samenwerking blijven zoeken en intensiveren, 15.000-20.000 bezoekers per jaar, meer vrijwilligers aantrekken) en ambitieus (20.000-30.000 bezoekers per jaar, verdubbeling vrijwilligers, het zijn van een cultureel erfgoedcentrum).

Hopelijk kunnen jullie hieruit wat aanvullingen halen voor de visieontwikkeling van het centrum en de positie van kunst, cultuur en erfgoed wat prominenter benoemen. Het draagt immers bij aan het bewoningsklimaat en is een grote trekpleister voor toerisme (gunstig voor ondernemers in het centrum).

Thalia Limburg:
Pag. 17 Algemene opmerkingen: sterke wens voor het opnemen van "trekpleisters" voor kinderen: speelplaatsen/plekken op basis van gezond buiten spelen. Je kunt ook denken aan inpandig: aanbieden van peuter en kleutergym enz. (misschien ook hierin wel blurring). Binnen en buiten zijn er opties.

Bestaande horeca aanbod is vaak nog erg gericht op de horeca zoals we die kennen. Ik zou graag meer ondernemen zien: waarin het wel hip concept is om superlekker culinair eten thuisgebracht te krijgen of op te halen. (in plaats van mu de horeca dit aanbiedt ten tijde van lockdown). De beleving zou ik dus ook bijv. thuis willen ervaren. Ik vind de afhaalmogelijkheden bij ons in het centrum nog beperkt. Of bijv. kopen van gezonde smoothies via een balie, makkelijk zonder meteen binnen te moeten gaan zitten. Nu doet iedere horeca zo'n beetje hetzelfde. Als er meer ondernemen plaatsvindt dan kun je ook marktwerking hebben in deze branche.

Ik kon niet goed terugvinden wat er gebeurt met de panden wanneer de mode (etc) daar verdwijnt in de toekomst (vanwege toename online aankopen). Bij winkelcentrum zit veel mode en daar zou dan eigenlijk een andere bestemming komen. Wil je al in dit voorstel richting geven aan een mogelijke nieuwe bestemming of bewust niet?

Pag. 41 Out of the box: plek in centrum voor je hond of wandelen met je hond door het centrum (is dat gewenst?), er is net buiten het centrum een klein hondentoilet (bij parkeerterrein Lidl en de straat over van de kerk). Niet alleen mens, maar ook dier in het centrum. Wellicht ook andere dieren mogelijk, geen idee.

Yvette Akkermans:
* Conclusies, richting, advies scherp neerzeten met feit onderbouwd niet verspreid in 'onvolledige' tabel blz 15, footnote blz 17, kader blz 22 wat betreft onderwerp waar meeste stof over opwaait;

* Handvaten, feitelijk, helder en op 1 wijze te interpreteren waarop een beslissing gemaakt moet worden om voor geheel Wijchen de marktruimte berekening te maken;
* Voorwoord Nick Derks, maar ook verderop in tekst even nalopen dat de corona crisis nog zeker niet is afgelopen. Centrumondernemers spreken nu alles aan om niet failliet te gaan (studiepotjes kids, maken schulden, en BBZ aanvragen ben je 3 dagen mee bezig). Er gaat zeker nog wat gebeuren.
* Vorige DSV is uit 2015 (niet 2016)
* blz 2 midden - genoemd aanbevelingen voor centrum en verderop uitvoeringsprogramma, maar dat zie ik niet expliciet terug in het stuk;
* blz 2 rechts - ondernemer enquête; het is een lage response, weet niet of die nu echt representatief is;
* blz 3 - er worden plannen gemaakt Wighenerhorst... er ZIJN al plannen en eea is verkocht aan resort ontwikkelaar en Landal gaat beheren;
* blz 4 rechts - ...wordt ingewilligd... het ìs door provincie ingewilligd. Weet niet of je hier al haalbaarheid van streefdatum ter discussie wil stellen. Laten we het nog op feit houden;
* blz 5 - hier zou ik zeker wel meer onderbouwing van de onzekerheid en haalbaarheid van de 2700 opschrijven. Grondstof, personeel, ambtelijke voortgang, bezwarenprocessen, ervaringen andere 2700 projecten met een doorlooptijd....
* Bij huidig voorzieningen aanbod benadrukken dat Wijchen centrum GEEN overmatig supermarkt aanbod heeft, omdat dit argument gebruikt gaat worden;
* blz 8 - 5% voor dagelijkse boodschappen is nu al voorbij gestreefd. Hoe kun je het feitelijk goed benoemen in het stuk, en waar is op een keuze moment het meest actuele % op te vragen zodat er niet op verschillende bronnen die een partij goed uitkomt, als waarheid wordt ingezet?;
* blz 9 - zou consumentengedrag nu nog iets scherper / genuanceerder zijn en ècht online ook blijven hangen?;
* paragraaf 2.2 zal, ondanks dat er echt meer onderwerpen zijn binnen de DSV, het àllerbelangrijkste zijn in de komende jaren. Deze zou nog scherper, feitelijker met bronnen (linkjes er naartoe) incl de verwerkte supermarkt onderzoeken die kennelijk in de DSV verwerkt zijn geformuleerd kunnen worden met een conclusie/verwerking - ook in de tabel (ook qua vorm, en highlighten van meest waarschijnlijke scenario, of geadviseerd scenario). De tabel gaat namelijk gekopieerd worden, zonder context!;
* blz 14 - de foto van pand naast Action, daarin komt een sushi afhaal tent (helaas niet echt branchering toegepast);
* blz 15 - de gemiddelde benodigde besteding...is hierbij ook rekening gehouden met de relatief hoge huur in centrumgebied? En staan verdienmodellen niet nog meer onder druk om dit te halen? en zou er een kanttekening gemaakt moeten worden dat als dit dus het geval is, er niet m2 toegevoegd zouden moeten worden?
* om argumenten vanuit andere onderzoeken (Bodegraven) voor te zijn, wellicht iets opnemen dat dit Wijchen specifiek is gemaakt (H 2.2?);
* blz 16 - is het feitelijk zo dat bij onzeker max scenario en uitbreiding 2.000m2 er benoemd moet worden dat dit een supermarkt kan zijn? Of kunnen het ook andere verdeelde winkels zijn? Is dit teveel naar de mond praten of feitelijk het geval?;
* blz 17 - belangrijk punt, maar in footnote verstopt -> overaanbod van 1.000m2. Conclusie zou wat meer in de vorm eruit kunnen springen, kader eromheen, korter geformuleerd, stelliger....
* blz 19 midden: derde bullit zou wat mij betreft een eerste/vetgedrukte mogen zijn;
* blz 19 midden: vijfde bullit - dit zou dit jaar wel eens hard tegen kunnen vallen;
* blz 19 midden/rechts: laatste bullit minder cryptisch omschrijven zodat een leek raadslid dit snapt!;
* blz 21 links: Zuiderpoort is reeds in aanbod compleet (en toekomstbestendig in aantal/branchering) en passend bij een wijkfunctie. Dus zou ik de laatste zin enorm benadrukken;

* blz 22 links: het kader zou ik nog aan dikken en in een conclusie / samenvatting terug laten komen;
* blz 23 rechts: Henk opperde hier aandacht voor de infrastructurele en parkeergemak.
* blz 31 - zijstraat van de Touwslagersbaan (is ook nog touwslager) zitten inmiddels behoorlijk wat afhaal bedrijven (BurgerMe, Domino, Sushi) èn is de doorloop naar de Hema weer geopend;
* blz 31 en 32 - gevoelsmatig zou ik bolletje Kromme Elleboog aansluitend/net boven het bolletje van de Spoorstraat positioneren;
* blz 32 links - in de Burchtstraat komt naast Action een Sushi tent;
* blz 32 links - in de Spoorstraat weet ik maar 1 horecazaak (Lieve Sophie) - je hebt het over twee zaken?;
* blz 32 links - in de Sterrebosweg is Olympia weg en nu in gebruik door De Cirkel;
* blz 32 midden - Het Kasteel IS gerenoveerd;
* blz 32 midden - de MEESTE ondernemers (dus niet alle) zijn positief over het terrassenplein;
* blz 32 midden - er is MOMENTEEL voldoende autoparkeercapaciteit ....nu nog wel met enorme aandacht voor wat er met TKWM gaat gebeuren;
* blz 32 midden - volop ONBEWAAKTE fietsenstallingen. Fietsdiefstal is sterk aanwezig in centrum van Wijchen, met name elektrische fietsen waardoor er weer een toename is dat mensen met de auto naar het centrum komen (zie bezoekersenquête blz 57);
* blz 33 - evenementen worden naast centrummanagement (die eigenlijk niet voor events staat opgesteld) eigenlijk door Stichting Wijchen= uitgevoerd;
* blz 33 - evenementenplein is zeker nog geen feit en centrum heeft juist event activatie IN de straten nodig om het nut van het event goed als centrumtrekker in te zetten;
* blz 33 - Voormalig ING worden senioren woningen, met max 35m2 retail/dienstverlening/service plek;
* blz 33 - betere verbinding - zeker noodzakelijk met ontwikkeling aan de oostkant door TKWM;
* nog ergens toevoegen dat er volop woonontwikkeling is boven HEMA, Action en straks ook Blokker;
* blz 34 - gezien afnemende behoefte - is daar een kwantificatie aan te hangen?;
* blz 35 - klooster? je bedoeld kloostertuin/ abt?;
* blz 35 - groen is er met name alleen in de zomer;
* blz 35 - zijn er inderdaad te weinig bankjes? Sterrebosweg heeft er al 2 of 3 die hinderlijk zijn op een aantal plaatsen;
* blz 35 - stallen van fietsen mag NIET op de markt en kromme elleboog;
* blz 35 rechts - laatste zin TKWM bereikbaarheid, zeker TIJDENS de bouw graag bereikbaarheid;
* blz 36 links - zeker met coronacrisis, die is nog niet afgelopen, pensioen/spaar/collegegelden aangesproken en schulden worden gemaakt waarbij ik verwacht dat faillissementen toenemen;
* blz 36 links - nog meer uitdragen, zeker met de hernieuwde parel Kasteel Wijchen;
* blz 36 rechts - toevoegen kunst & cultuur;
* blz 36 - business model retail staat heel erg onder druk, en alleen een fysieke winkel gaat het niet redden, moet minimaal omnichannel;
* blz 36 rechts - wie bepaald feitelijk het profiel per straat?;
* blz 37 t/m 38 - graag een nummering voor de 'kopjes' 1 t/m 5;
* blz 37 - onderaan noemen Europaplein, ook TKWM gebied noemen;
* blz 37 - ook Kromme Elleboog zit horeca;
* blz 38 links - in Burchtstraat plantage vertrekt, in AMAC komt Sushitent, ING seniorenwoningen en 35m2 commercieel;

* blz 38 links - belang van bezoekersgemak is met name het makkelijk, voldoende en gratis parkeren omdat weekboodschappen nou eenmaal vaker met de auto worden gehaald;
* blz 38 midden - fysiotherapie èn sportschool (fit35), thema gezondheid, of het bredere vitaliteit gebruiken?;
* blz 38 midden - wellicht hier ook nieuwe concepten benoemen voor Sterrebosweg als UPCYCLING (stichting butterfly is daarvoor bv onlangs opgericht en zoekt een plek);
* H 4.3 - wellicht hier ook weer nummering toepassen zodat we als we met een uitvoeringsagenda gaan starten we goed kunnen verwijzen;
* blz 39 midden - groen en rustpunten; graag zou ik zien dat we in gezamenlijkheid (pandeigenaren, gemeente, ondernemers, bewoners) een exterieurplan voor het centrum maken waarin groen, rust, kidsspeel, water, vlaggen, prullenbakken etc meegenomen zijn en we hier een meerjaren investeringsplan onder hangen, met wie wat in funding draagt;
* blz 40 links - rustpunten en kids speelplek?;
* blz 40 links - kan er onderzoek gedaan worden auto/fiets? ik zou zeggen 'moet', in ieder geval moet er gemonitord worden wat de werkelijke bezetting is versus aanstaande veranderingen/plannen rondom centrum. Dit is in het klein al lopend met CMW en gemeente, maar zou 'vaster' van opzet mogen zijn;
* blz 40 links onderaan - authentieke pandkwaliteiten behouden, maar waken voor verdozing uitstraling boven de winkels door de appartementen die gebouwd worden. En hoe waarborg je nu de kwaliteiten, of breng je ze terug?;
* blz 40 midden - funding staat nu onder druk omdat eigenlijk 95% van CMW door ondernemers via reclamebelasting gefund wordt. Pandeigenaren investeren zelf in verlichting en groen. Gemeente in onderzoek en gebruikelijke openbare ruimte net zoals andere wijken. Dus ophalen financiering, waarom staat gemeente niet in rijtje erbij? provincie, regio prima, maatschappelijke fondsen is zeer beperkt op een burendag van Oranjefonds na zeg maar;
* blz 40 midden - is het een idee na te denken over een 'retail'manager Wijchen breed? (ipv centrummanager);
* blz 40 rechts - foto logo Wijchen= is voor heel Wijchen, niet CMW;
* blz 40 rechts - foto pand, hierin is nu al een tijdje Eluniek gevestigd;
* blz 41 links - bij prikkers is een openbaar INVALIDE toilet (dus niet een gewone) en Hema 'is' gerealiseerd;
* blz 41 midden - KVO 5e ster is al ontvangen;
* blz 41 midden - advies/aanbeveling om apart onderzoek op te starten, ipv verwijzen naar CVAH, naar toekomstbestendigheid verbeteren warenmarkt Wijchen incl. locatie;
* Tekst geheel nalopen dat we nog IN de coronacrisis zetten en er dus nog niet uit zijn of dat het geweest is;
* In bezoekers enquête zie ik steeds meer gerichte aankopen, meer met auto en minder combibezoek...;
* Wensen om toe te voegen:

    * logistieke toekomst opgave voor centrum: duurzaamheid, plek van het laden/lossen (niet midden op de markt, waar dan wel), incl afval stroom (dat sterrebosweg niet de laad/los en milieustraat gaat worden);
    * nieuwe concepten / blurring de ruimte kunnen geven;
    * toekomstbestendigheid van retail heeft ook te maken met ontwikkeling zoals Rolf die bedoelde: geen verschil meer in internet en fysiek, maar geïntegreerd. Wellicht dat het niet in dit plan thuis hoort, maar dit is een groot risico voor huidige retailbezetting in centrum Wijchen, die zich hier in de meeste gevallen onvoldoende klaar voor maken. Hoe kunnen we dit aan actie/aandachtspunt meenemen?

Klankbordgroep detailhandelsstructuurvisie

Datum:	11 januari 2022
Locatie:	via ms teams
Aanwezig:	Marc Smulders (Smulders Fietsen, Kraanvogel), Michel van Thiel (Van Thiel Bedrijfsmakelaardij), Henk Sanders (Slagerij Sanders, Winkelcentrum Zuiderpoort), Yvette Akkermans (centrummanager). Ward Frielink (adviseur DTNP), Liezeth Wintjens, Edwin van Schipstal, Carianne van Kampen, Sandra Langens (gemeente Wijchen)
Voorzitter:	Sandra Langens (gemeente Wijchen)
Notulist(e):	Carianne van Kampen (Gemeente Wijchen)

1 Opening en mededelingen

Sandra opent het overleg om 08.36 uur. De klankbordgroep duurt vandaag tot 10.00 uur. Er is een korte voorstelronde. Er zijn twee klankbordgroepen, die van toekomstvisie centrum wordt morgen gehouden.

2 Proces en planning

- **Maart**: Start onderzoek door DTNP. De DSV stond al op de planning, toen kwam het verzoek om de toekomstvisie op te stellen. Deze twee zijn aan elkaar gekoppeld omdat het goed op elkaar aansluit.
- **April**: Eerste klankbordgroep: input opgehaald.
- **Mei**: Bespreking conceptversie geannuleerd i.v.m. vakantie en vervolg bezoekersonderzoek. Is een onderzoek door DNTP en Radbouduniversiteit.
- **Juni/juli**: Bezoekersonderzoek door DTNP en Radboud Universiteit.
- **Juli**: Extra onderzoek naar supermarktruimte n.a.v. vorming gebiedsvisie Hart van Zuid. Wat kan wel en wat kan niet?
- **Oktober**: Nieuwe ontwikkeling extra uitbreiding van woningen (totaal 2700). We hadden al 1430 woningen in eerste concept meegenomen maar toen bleek dat er uitbreiding was en einde dit jaar is er groen licht gekomen tot 2700 huizen.
- **December**: Aangepast concept klaar en stukken vertrouwelijk verstuurd aan klankbordgroep.
- **11 en 12 januari:** Toelichting en bespreking.
- **14 januari:** Feedback/reacties binnen en adviezen zodat we dat mee kunnen nemen in de laatste stukken die naar het college gaan.
- **25 januari:** Besluit college van B en W **> raad 24-2-2022.**

Het supermarktonderzoek is verwerkt in de DSV. De klankbordgroepleden vragen naar de onderliggende supermarktonderzoeken. Sandra geeft aan dat ze dit gaat navragen.

Actie: De gemeente zal terugkoppeling geven over het delen van de onderliggende onderzoeken.
Wijchen-West is er plotseling bijgekomen, in alle stukken via de media staat het project Kraanvogelstraat niet in. De gemeente geeft aan dat het Kraanvogelgebied een langdurig traject is. Men is ermee bezig en er wordt geprobeerd in gesprek te blijven met alle partijen, waaronder de veelvuldige vastgoedeigenaren. Er wordt verteld dat de eerste gesprekken zelfs nog moeten komen. De adviseur geeft aan dat het wel als een project is meegenomen en benoemd in de detailhandelsstructuurvisie.

Actie: De gemeente geeft deze zorg door aan de collega's die ermee bezig zijn.

Op pagina 15 staan cijfers en getallen, inwonerprognoses, waar komt die bron vandaan? De adviseur legt uit dat alle bronnen in dit stuk ook benoemd zijn, het zijn prognoses die van de gemeente afkomstig zijn. Helemaal onderaan de streep is het resultaat van de cijfers die erboven in beeld staan.

3 Hoofdlijnen visie

Aanpassen in voorwoord: Corona is er nog steeds en het is voor ondernemers nog steeds heel zwaar. En het stuk komt uit 2015 i.p.v. 2016.

a) **Dagelijkse sector**: mogelijke groei marktruimte, maar tempo van ontwikkelingen nog onzeker (woningbouwprognose: 2700 woningen tot 2030, online winkelen).

- Een klankbordgroeplid vraagt zich sterk af of die 2700 woningen gehaald wordt, en of deze onzekerheid wel genoeg naar voren komt in dit stuk.
- Pagina 60: er wordt gesteld dat het aantal supermarkten in Wijchen-Centrum overmatig is vertegenwoordigd. De adviseur geeft aan dat het logisch is dat ondersteunde centra minder aanbod hebben. Vervolgens wordt de vraag gesteld hoe dit in relatie tot Wijchen-Noord moet worden gezien, daar zijn 2 supermarkten. Wat als daar ruimte vrij komt, welke richting ga je dan kiezen?
  Adviseur: Wijchen-Centrum heeft 4 supermarkten, dat valt dus wel mee. Eigenlijk 3 reguliere, dat is geen vreemd aanbod. In Hof van Achterlo is gezien het huidige aantal inwoners in de wijk een supermarkt voldoende. Een klankbordgroeplid geeft aan dat in vergelijking met andere plaatsen Wijchen centrum vrij royaal bedeeld is, maar de adviseur is het daar niet mee eens. Een ander klankbordgroeplid oppert deze discussie mee te nemen ter informatie naar de college en de raad. Het zal prettig zijn als de juiste cijfers meegenomen kunnen worden. Adviseur: in de visie staat een beschrijving van de huidige situatie, de discussie gaat over keuzes voor de toekomst.
- Pagina 8: er wordt gevraagd of in de landelijke trends voldoende meegenomen is dat de foodsector voornamelijk aan het groeien is?
  Adviseur: deels wel en deels niet, we zitten nu in verband met corona in een situatie die niet standaard is. Tegelijkertijd zagen we al een snelle ontwikkeling dagelijkse sector online, is een blijvend effect. Versnelling van de stijging van de trends die er al waren. Deze percentages zijn gebaseerd op koopstromenonderzoek, meer actueel is er niet, waarschijnlijk komt over 3 maanden een nieuw onderzoek hiernaar.
  Er wordt gevraagd wat de verwachting is voor het aandeel online in de foodsector voor 2030? Adviseur: Zie pagina 15. We moeten inschatten wat reëel is. We rekenen ook enerzijds met een stabiel aantal inwoners. In dit scenario is rekening gehouden met woningbouw. Een klankbordgroeplid vindt het handig als dit expliciet vermeld wordt. Een ander lid geeft aan

dat de bevolkingsprognose een vrij cruciale rol gaat spelen en dat er problemen in woningbouwmarkt spelen die niet in dit onderzoek aan bod komen (grondstoffen e.d.), 2700 woningen in 8 jaar tijd komen hierdoor onder druk te staan. Als je iets gaat zeggen over bevolkingsprognose moet je die trend meenemen, verstandiger is om realistischer te zijn.
Adviseur: wij hebben in dit rapport inzichtelijk gemaakt wat er gebeurt als het niet lukt om die aantallen te realiseren, daarom ook met stabiel aantal inwoners gerekend. Wat betekent dat voor de ruimte die er is voor toevoeging nieuw dagelijks aanbod? Maar die sector is heel erg in beweging, daar gaat een drukkend effect vanuit. Hoe meer online, hoe minder fysiek aanbod mogelijk. Hoe meer woningbouw gerealiseerd, hoe meer fysiek winkelen. Zie tabel pagina 15. Niemand kan inzien welk scenario realiteit gaat worden, dus constateren we ook dat er op dit moment geen keuze gemaakt kan worden of er een supermarkt toegevoegd kan worden. Op dit moment dus nog geen supermarkt, en over een aantal jaren vervolgkeuze.

Conclusie: Nu nog geen keuze te maken omdat dit afhankelijk is van tempo bevolkingsgroei en online ontwikkeling. Er is geen jaartal aan te koppelen. Neem als je een beslissing gaat nemen, op dat moment het online percentage dagelijkse boodschappen mee en hoe de sector van dagelijkse boodschappen op dat moment is.

Een klankbordgroeplid geeft aan dat er ontwikkelingen zijn in Wijchen-Zuid, waar op korte termijn wel een keuze gemaakt moeten gaan worden. Door het project Hart van Zuid wordt Wijchen Zuid weer *toekomstbestendig*. Een ander lid reageert hierop door te stellen dat de 2de supermarkt in Hof van Achterlo een slechte ontwikkeling was.
Een ander lid geeft aan dat deze keuze feitelijk onderbouwd moet worden, het moet een leefbaar Wijchen-Zuid blijven maar het moet in verhouding zijn in de toekomst. De argumentaties in het stuk moeten helder en concreet zijn.
Adviseur: wij stellen voor om juist de keuze voor een supermarkt überhaupt nog niet te maken omdat er op dit moment teveel onzekerheid is over het tempo van de verschillende ontwikkelingen. Hierop wordt gereageerd door te stellen dat dit in de tekst dun overkomt.

- Adviseur: aandeel online voor 2025 is verwerkt in de tekst van pagina 14. 10-15% is een inschatting, het gaat echt heel erg hard. Picnics, AH, Jumbo die online heel hard groeien.
- Advies aan de adviseur voor aanpassen/verduidelijken?
    - cijfers in de tabel toevoegen en een soort van leidraad voordat je gaat kiezen voor een extra supermarkt, kijk naar de variabelen percentage online food/dagelijkse bestedingen, aantal inwoners. De informatie hierover staat wat verspreid.
    - overwegen om managementsamenvatting op te nemen in het stuk.

  Adviseur is het hiermee eens en kan het korter en krachtiger neerzetten.

b) **Niet-dagelijkse sector**: verwacht enige krimp (mode).

- Toelichting pagina 22, tweedeling: thematisch wooncluster en doe-het-zelfcluster rondom de Praxis, zijn 2 zones die al autonoom ontstaan zijn. Mocht een klein initiatief zich voordoen, dan kan je daaraan mee werken vanuit leefbaarheidsgedachten.
- Een klankbordgroeplid geeft aan dat er in Wijchen-Noord, als we zo doorgaan, alleen nog maar food en kappers overblijven, is dat wenselijk voor de leefbaarheid? Hoe wordt omgegaan met de winkels in het Kraanvogelgebied? Adviseur legt uit dat het wel het idee is om het

winkelaanbod van alles ten noorden van het spoor, te concentreren op het gebied van de Tunnelweg en dat gebied van de Kraanvogelstraat te transformeren tot woningbouw. Men zal moeten zoeken naar gepaste locaties. Het is niet zo dat de winkels actief worden weggeschreven, het is meer een toetsingskader voor nieuwe initiatieven. Dit is iets voor de langere termijn.

- Een klankbordgroeplid geeft aan dat we moeten proberen om meer winkels in het centrum te behouden, als je supermarkten in de wijken gaat zetten, komen ze helemaal niet naar het centrum. Hetzelfde geldt voor als je de doe het zelf winkels verplaatst. Een ander lid reageert: als je clustert is dat wel goed en geeft dat ook regioaantrekkingskracht.
- Een lid stelt dat je bij het Kraanvogelgebied te maken hebt met versnipperende eigendommen, te grote hoeveelheid aan verschillende belangen. Daarom komt dat niet goed van de grond af. De gemeente neemt de regie niet om te verplaatsen en ondernemers achten dat zelf niet haalbaar.

5 Reacties en adviezen

- Een klankbordgroeplid geeft aan dat Wijchen-Noord er te karig uitkomt in het rapport. Er zou aandacht moeten zijn voor de totale uitstraling, veiligheid en parkeren. Adviseur geeft aan dat er gesproken is met de woordvoerder van het winkelcentrum. Deze drie punten op pagina 23 kwamen daaruit voort, andere thema's zijn niet benoemd door de ondernemers ter plaatse. Een ander lid geeft aan dat de voorkant van de supermarkt grondig is gerenoveerd. Dus daar is wel wat in geïnvesteerd.
- Er wordt gevraagd naar de relatie met project Tussen Kasteel en Wijchens Meer? Adviseur: dat wordt morgen besproken in de klankbordgroep centrumvisie.
- Nogmaals wordt benoemd dat het advies rondom de bevolkingstoename beter gefundeerd moet worden.

6 Rondvraag en afsluiting

Schriftelijke reacties graag uiterlijk 14 januari mailen. Gemeente bedankt iedereen voor hun input en inbreng.

Klankbordgroep toekomstvisie centrum Wijchen

Datum:	12 januari 2022
Locatie:	via ms teams
Aanwezig:	Yvette Akkermans (centrummanger), Rolf Schouten (Hema), Martijn Koot (Café Anneke), Geert jr. Sanders (Sterrebosch), Rylana Seelen (Museum Wijchen), Ward Frielink (adviseur DTNP), Liezeth Wintjens, Edwin van Schipstal, Carianne van Kampen, Sandra Langens (gemeente Wijchen)
Voorzitter:	Sandra Langens (gemeente Wijchen)
Notulist(e):	Carianne van Kampen (Gemeente Wijchen)

1 Opening en mededelingen

Sandra opent het overleg om 08.30 uur. De klankbordgroep duurt vandaag tot 10.00 uur. De agenda wordt vastgesteld.

- Schriftelijke reacties op dit advies kunnen gegeven worden tot 14 januari 2022.

2 Proces en planning

- **Maart**: Start onderzoek door DTNP
- **April**: Eerste klankbordgroep: input opgehaald.
- **Mei**: Bespreking conceptversie geannuleerd i.v.m. vakantie en vervolg bezoekersonderzoek.
- **Juni/juli**: Bezoekersonderzoek door DTNP en Radboud Universiteit.
- **Juli**: Extra onderzoek naar supermarktruimte n.a.v. vorming gebiedsvisie Hart van Zuid.
- **Oktober**: Nieuwe ontwikkeling extra uitbreiding van woningen (totaal 2700 tot 2030)
- **December**: Aangepast concept klaar en stukken vertrouwelijk verstuurd aan klankbordgroep.
- **11 en 12 januari:** Toelichting en bespreking.
- **14 januari:** Feedback/reacties binnen.
- **25 januari:** Besluit college van B en W **> raad 24-2-22.** In de commissievergadering was toegezegd om alles oor het einde van het jaar af te ronden, maar we wilden de klankbordgroepen de tijd geven om het goed door te nemen.
  Reacties kunnen uiterlijk tot 14 januari toegevoegd worden.

3 Hoofdlijnen visie

a) **Dagelijkse sector**: mogelijke groei marktruimte, maar tempo van ontwikkelingen nog onzeker (woningbouw, online shoppen zoals Gorilla, Picnic).

b) **Niet-dagelijkse sector**: verwacht enige krimp (mode) met name door het online shoppen.

c) Winkels horen in bestaande winkelgebieden.

d) Focus op centrum (compleet aanbod, ontmoeting).

e) Overige centra ondersteunend.

f) Aanbevelingen per winkelcentrum.

4 Inhoudelijke toelichting door DTNP toekomstvisie centrum

Dinsdag 11 januari was er ook een klankbordsessie maar dan over de detailhandelsstructuurvisie, vandaag inzoomen op het hoofdstuk toekomstvisie centrum. De vorige visie was uit 2015 en houdt geen rekening met allerlei actuele ontwikkelingen in de markt. Daarom nu een nieuwe visie.

Woningbouw en bevolkingsontwikkelingen. In de eerste presentatie hadden we lagere bevolkingsprognoses, er is een woningbouwversnellingsopgave gekomen. Actuele stand van zaken: de gemeente heeft doel om tot 2030 2700 woningen toe te voegen. Dat betekent in 2030 op 45500 inwoners, ligt nu op 41000. Dit is substantieel hoger dan de eerdere prognoses waar we vanuit gingen. Het is een forse groei voor Wijchen. Er is ook al geconstateerd dat het tempo waarop al deze plannen worden gerealiseerd lastig te voorspellen is.

Landelijke trends: online winkelen is enorm belangrijk geworden, corona heeft dit versterkt. Ook de dagelijkse sector, de boodschappensector is nu flink gegroeid, sinds corona exponentiele groei. Nu zitten we op 5%, zelfs met pieken die hoger liggen. Dit werkt drukkend op het dagelijks winkelprogramma.
Horeca: zit een grens aan, wordt door corona het hardst geraakt, kan nadelig effect zijn.
Mode: Grote binnensteden en dorpen doen het goed, maar middelgrote centra waaronder Wijchen vallen beetje tussen wal en schip. Hoe kan je relevant blijven. Wijchen zit op de grens van groot en middelgroot. Afgelopen jaar is het aanbod vrij stabiel geweest in Wijchen centrum.

Hoe groot kan het toekomstig haalbaar programma zijn?
Voormalig Bristolpand of Aldipand, transformatie naar ander publiekgerichte functie en/of uit de markt nemen van publiekgerichte functie naar wonen.

Tabel pagina 15:
Voor de toekomst hebben we met een bandbreedte gemeten. Want 4000 inwoners erbij doet best wat voor haalbaar winkelprogramma. Je moet al woningen bijbouwen om het aantal inwoners stabiel te houden, want we hebben te maken met huishoudensverdunning. In 2035 zijn we er vanuit gegaan dat er 10-15% aan dagelijkse boodschappen online plaatsvindt. Als er beperkt woningbouw wordt gerealiseerd dan heb je een stabiel aanbod, wordt er erg veel bijgebouwd dan heb je ruimte voor toevoeging winkelaanbod zoals supermarkt. Supermarkt bouw je voor komende 20 jaar.

Advies: voeg op dit moment nog geen supermarkt toe, pas op moment meer duidelijkheid tempo en fasering woningbouw en andere ontwikkelingen dagelijkse sector, maak dan de balans opnieuw op.

Niet-dagelijkse sector: het is hiermee moeilijker om te berekenen omdat het bestaat uit veel subbranches. Het is nuttiger om te kijken naar de trends en ontwikkelingen. Met name het modeaanbod in het centrum is kwetsbaar.

Analyse Wijchen-Centrum
Straten in het centrum hebben een divers karakter:

- Markt : horeca
- Europaplein : boodschappen
- Marktpromenade : niet-dagelijks aanbod
- Touwslagersbaan : alle branches door elkaar
- Burchtstraat : ”overig” centrumstraat. Die straat is echt opgeleefd door de komst van de action.
- Spoorstraat : vitaliteit en enige transformatie door wonen.

Het centrum heeft een soort van sterstructuur, de markt is centrale plek. Bezoekersstroom ga je daardoor wel wat verdunnen, met name bij einde Touwslagersbaan en Burchtstraat zien we wel kansen om een deze met elkaar te verbinden. Verbinding Burchtstraat en parkeerterrein achter Cinema Roma, Jumbo valt eigenlijk buiten het centrum. Kunnen we niets aan veranderen.

Fietsen is specifiek aandachtspunt. Op drukkere dagen zijn er veel fietsers wat de oversteekbaarheid van de straat kan belemmeren.
Elektrische fietsstalling levert ook problemen op qua diefstal. Wat ook opviel is dat het centrum vrij stenig is. Er zijn vooral bloempotten e.d., weinig laaggroen. Voeg gemeentelijk laag groen toe om wat die manier ook meer rustpunten te creëren.

Vindbaarheid openbaar toilet is lastig, wordt nu eentje bij de Hema gebouwd. Toilet kan binnen 3 weken open.

Aandachtspunten Tussen Kasteel en Wijchens Meer: zichtbaarheid van centrum en supermarkt, nu is het duidelijk waar het centrum is, maar door de bouwmassa’s neemt het zicht weg. Een klankbordgroeplid vraagt of er een toekomstige optie is om boven de grond te parkeren? Adviseur: als je wilt verdichten dan moet je ook onder de grond. Je moet het wel echt aantrekkelijk maken. Grote entree, voldoende open en voldoende hoogte. Een ander klankbordgroeplid geeft aan dat de bereikbaarheid tijdens de bouw en naar de winkels voldoende gewaarborgd moet zijn.

Toekomst
Pagina 36.
Voor de Spoorstraat is het prima als daar niet-publieke functies mengen met publieke functies. Zoiets wil je liever niet in de blauwe delen van het centrum. Het centrum moet rekening houden met afname winkelaanbod. Winkels profiteren van elkaars nabijheid, dus keuze maken voor een aaneengesloten front om sturing te geven op concentratie. Er wordt gevraagd of in de visie meer aandacht kan komen voor kunst en cultuur (o.a. uitbreiding koetshuis) Adviseur geeft aan dit toe te voegen (pagina 36).

Pagina 37
Een klankbordgroeplid vraagt of de commerciële ruimtes binnen TKWM straks ook bij het centrum horen. Adviseur: jazeker, maar meer als gemengd centrumgebied. Gaat niet onderdeel zijn van het hoofdwinkelgebied.

Actie: Het was niet de bedoeling dat er detailhandel zou komen, gemeente gaat dat navragen. Moet verwerkt worden in de bestemmingsplannen.

Aanbevelingen

- Branding: zoek ook bij de totale branding aansluiting met Landal/Wighenerhorst, ontwikkelingen in de Berendonck zodat je dat potentieel verder kan gaan benutten.
- Horecapleinen zijn hele sterke fenomenen, kijk of het mogelijk is om er blijvend meer ruimte te geven voor die grote terrassen.

- Groen en rustpunten, bv bij het Sterrebosje. Bv een speeltuintje kan toegevoegde waarde hebben.
- Auto-fietsbereikbaarheid is winst te behalen qua stallingsmogelijkheden. Ten tijde realisatie van realisatie TKWM: centrum moet goed bereikbaar blijven.
- Uitstraling panden: oproep aan pandeigenaren, er zijn wel wat panden die echt opgeknapt kunnen worden, bv pand van de Action heeft een duidelijke facelift gekregen.
- Centrummanagement en samenwerking: structurele financiering en houdt die samenwerking in stand. De manier om als ondernemers samen te werken.
- Pilot afvalverwerking: alle containers bewoners en ondernemers samenvoegen? Agenderen bij de DAR als ondernemers en bewoners samen.
- Centrum heeft de vijfde ster KVO.
- Warenmarkt: kunnen duidelijke magneet zijn voor centrumgebied maar wat strijd opleveren met ondernemers. Moet nader onderzocht worden. Men is in gesprek over een onderzoek m.b.t. de warenmarkt

5 Reacties en adviezen

- Er is een tekort aan medewerkers in de bouw en een tekort aan grondstoffen, dus die woningbouwprognose van 45.000 is niet reëel.
  Adviseur: ons advies is om nu nog geen supermarkt toe te voegen.
- De internetverkoopontwikkeling zet heel erg door. Gaat in de supermarkten ook onherroepelijk gebeuren. Aandeel online wordt 15-20% net als in de niet dagelijkse winkels.
  Adviseur: onze oproep is om nu nog geen supermarkt toe te voegen. Alle autonome trends zorgen voor een vermindering van winkelaanbod. Enige wat werkt is woningbouw. Als we substantieel meer woningbouw hebben, zul je opnieuw de balans moeten opmaken.
- Waarom kies je niet voor 15% online, want het geeft eigenlijk een niet reële ruimte.
  Gemeente: er zijn twee variabelen die bepalend zijn: inwoneraantal en hoe ontwikkelt de markt zich. Over enkele jaren kunnen we opnieuw kijken hoe de ontwikkeling dan is.
- Hele logistiek qua laden en lossen is een aandachtspunt, komt te weinig of helemaal niet. Laden/lossen, plek en duurzaamheid.
- Exterieurplan i.p.v. alleen groenplan, is inclusief groen, rust, prullenbakken e.d.
- Kinderspeelplekken komt niet echt terug in het centrum. Blurring het mixen van bestemmingen.
- Het is belangrijk dat de bestaande horeca zich moet kunnen herstellen van de coronacrisis. Moet niet zo zijn dat er in elk leegkomend pand horeca komt.
  Adviseur: dat is reguliere marktwerking. In het centrumgebied mogen alle functies een plekje krijgen en dan is het vervolgens de marktwerking welke functie op welke specifieke plek komt. Dat levelt zichzelf ook wel uit.

Reacties kunnen tot 14 januari worden gestuurd, het definitieve rapport zal opgemaakt worden en in het college wordt aangeboden, daarna gaat het naar de raad.

7 Rondvraag en sluiting

Sandra dankt iedereen voor zijn/haar aanwezigheid en sluit om 10.00 uur de vergadering.

datum: 20-1-2022
projectnummer: 2257.0521
opdrachtgever: gemeente Wijchen
contactpersoon opdrachtgever: de heer van E. van Schipstal
contactpersoon DTNP: de heer W. Frielink

Effectenanalyse 2e supermarkt Hart van Zuid op voorzieningenstructuur Wijchen

Inleiding

De gemeente Wijchen werkt samen met onder andere woningbouwcorporatie Talis, basisschool Het Zuiderpad en Rialto Vastgoedontwikkeling (eigenaar winkelcentrum Zuiderpoort) aan het ontwikkelen van een nieuw hart voor Wijchen-Zuid. Bij de planvorming daarvoor is het toevoegen van een tweede supermarkt aan Hart van Zuid onderdeel van studie. Geconstateerd wordt dat voor alle winkelgebieden in Wijchen, uitgezonderd de bedrijventerreinen, de boodschappenfunctie heel belangrijk is.

De meest recente bevolkingsprognose gaat uit van een beperkte bevolkingskrimp van de huidige 41.150 inwoners naar 40.300 inwoners in 2030.[1] De gemeente Wijchen zet inmiddels echter in op een versnelde en vergrote woningbouwopgave van 2.700 bijkomende woningen tot 2030. De realisatie van dit complete programma in dit tempo (tot 2030) zou leiden tot een bevolkingstoename van de huidige 41.150 inwoners tot 45.435 inwoners in 2030. Het realisatietempo voor de plannen van de grote woningbouwlocaties die tot substantiële groei van het aantal inwoners zullen leiden, is echter nog onzeker.

Wanneer wordt uitgegaan de maximale inwonerontwikkeling, ontstaat tegen 2030 een marktruimte van 1.200 à 2.000 m^2 wvo voor de dagelijkse winkelsector in de gemeente, wat overeenkomt met de mogelijkheid tot het toevoegen van een extra supermarkt (zie bijlage 1). Wanneer wordt uitgegaan van een meer behoudend scenario met een stabiel inwonertal, is er in 2030 sprake van een verzadigde markt (-100 à +600 m^2 wvo marktruimte). Om uit te komen op dit stabiele inwonertal zijn, vanwege de huishoudensverdunning die optreedt, al circa 700 nieuwe woningen nodig tot 2030. De later in dit stuk beschreven scenario's dienen dan ook in het licht van deze onzekerheid omtrent de woningbouwontwikkeling te worden gelezen.

Deze context, in combinatie met het veranderende consumentengedrag, lokale ontwikkelingen en de gevolgen van de coronacrisis, stelt de gemeente Wijchen voor een keuze: wel of niet een tweede supermarkt aan Hart van Zuid toevoegen? In deze notitie gaan wij in op de hoofdlijn van de keuze die voorligt. Bij deze notitie horen een aantal bijlagen die meer gedetailleerd ingaan op relevante achtergronden en de scenariostudie:

1. Marktruimte in Wijchen
2. Het verschil tussen ruimtelijke ordening en economisch ordening;
3. De rol van supermarkten in centrumgebieden;
4. Scenario's en effectenbeoordeling.

[1] Primos prognose op Druten-Wijchen in Cijfers, 2021

Graafseweg 109
6512 BS Nijmegen
024 – 379 20 83
info@dtnp.nl
www.dtnp.nl
KVK 09209490
NL37 RABO 0382 8793 41
BTW NL8215.37.738.B01

De hoofdlijn

Het huidige cluster van voorzieningen in en om Zuiderpoort, waaronder het winkelcentrum, het wijkcentrum en de school, is gedateerd, evenals een aantal wooncomplexen in de directe omgeving. De beoogde gebiedsontwikkeling van Hart van Zuid leidt tot een compleet vernieuwd en opgewaardeerd centrumgebied in het zuiden van Wijchen. Met deze ontwikkeling wordt niet alleen het commerciële vastgoed gemoderniseerd; ook de bestaande maatschappelijke en onderwijsinstellingen krijgen met het plan nieuwe moderne huisvesting. Hart van Zuid ligt te midden van sociaaleconomisch zwakkere wijken in Wijchen. De gebiedsontwikkeling heeft als doel Zuiderpoort te ontwikkelen tot een echt hart voor de wijk, waar de hele wijk van profiteert. De toevoeging van een tweede supermarkt aan Hart van Zuid kan de impuls zijn die nodig is om de gebiedsontwikkeling zoals beoogd te realiseren.

Het toevoegen van een tweede supermarkt aan Hart van Zuid zal ontegenzeggelijk positief zijn voor de hele gebiedsontwikkeling van Hart van Zuid én voor het voorzieningenniveau in Wijchen-Zuid. Met in de huidige situatie één supermarkt in Zuiderpoort is het supermarktaanbod in Wijchen-Zuid (circa 11.000 inwoners ten zuiden het van Wijchens Meer) relatief beperkt, wanneer de wijk als zelfstandig verzorgingsgebied wordt gezien. Het aantal inwoners in de wijk is voldoende groot voor een tweede supermarkt.

Het toevoegen van een tweede supermarkt aan Hart van Zuid gaat echter ook ontegenzeggelijk (negatieve) effecten hebben op de overige winkelgebieden in Wijchen. Hoe groot die effecten zijn en wanneer die effecten zichtbaar worden, is minder duidelijk en minder zeker dan het positieve effect dat de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid op korte termijn zal hebben. In de effecten op overig Wijchen hebben veel meer variabelen een rol, waaronder variabelen waar de gemeente Wijchen slechts beperkt of helemaal geen invloed op heeft. Denk daarbij aan de algehele ontwikkeling van de fysieke winkelsector, de gevolgen van de coronacrisis en de economische weerbaarheid van ondernemers. Bovendien zijn er grote verschillen in effecten tussen scenario's; bijvoorbeeld in het geval van een verplaatsing van een supermarkt maakt het uit welke specifieke supermarkt dan verplaatst. Een verplaatsing van een supermarkt uit Wijchen-Centrum naar Hart van Zuid zal veel grotere gevolgen hebben voor Wijchen-Centrum dan wanneer bijvoorbeeld een van de twee supermarkten uit Hof van Achterlo verplaatst. Er zijn zelfs verschillen in effecten te verwachten in of het de discountsupermarkt of de service-supermarkt uit Hof van Achterlo is die zal verplaatsen, zowel voor Wijchen-Centrum als voor Hof van Achterlo.

De gemeente Wijchen kan in principe niet sturen op de formule of het soort supermarkt dat zich vestigt in Hart van Zuid (zie bijlage 2). Ook het sturen op het wel of niet vestigen van een nieuwe of verplaatsende supermarkt is zeer ingewikkeld en kent een hoog juridisch afbreukrisico. Dit betekent in de praktijk dat er door de gemeente bij het maken van de keuze voor het toevoegen van een nieuwe supermarkt aan Hart van Zuid vanuit moet worden gegaan dat het meest negatieve scenario zich zal voltrekken.

De effecten in dit meest negatieve scenario kunnen potentieel groot zijn, zowel op de korte als de middellange en lange termijn. Zeer grote kortetermijneffecten in het centrum zijn te verwachten als een centrumsupermarkt (Albert Heijn of Lidl) zal verplaatsen; middellange- en langetermijneffecten zijn te verwachten in alle situaties. Het zal daarbij naar verwachting niet

snel gaan om tientallen procenten, maar wel om meer dan enkele procenten negatief omzeteffect bij centrumondernemers. Hoe dit uitpakt voor een individuele ondernemer verschilt sterk en daar is geen inzicht in. Voor de ene ondernemer zal één procent omzetdaling al de nekslag kunnen zijn, andere ondernemers kunnen mogelijk zelfs een omzetdaling van 20% opvangen. Met de nog altijd voortdurende stevige coronamaatregelen is het echter niet onrealistisch dat er meerdere ondernemers zijn die weinig buffer meer hebben.

Dankzij consistent detailhandelsbeleid van de gemeente Wijchen en inspanningen om bijvoorbeeld supermarkt Lidl zich te laten vestigen in het centrum is de gemeente samen met ondernemers en eigenaren er tot dusver in geslaagd vitale winkelgebieden te behouden voor haar inwoners; winkelgebieden die ondanks de landelijke trends weinig leegstand kennen. Het relatief goed functioneren van het hoofdcentrum is iets waar alle inwoners van Wijchen van kunnen profiteren (voorzieningenniveau, sociale ontmoetingsplek, etc.). Door alle ontwikkelingen in de sector is deze positieve situatie geen vanzelfsprekendheid; niet voor de korte termijn én zeker niet voor de langere termijn. In de toekomstvisie op het centrum van Wijchen die inmiddels afgerond is, wordt daarom ook geanticipeerd op een verdere afname van het (niet-dagelijkse) winkelaanbod in het centrum. Dit vraagt om blijvende grote inspanning van de gemeente, ondernemers en eigenaren, en om het soms (noodgedwongen) nemen van pijnlijke verliezen. Met de keuze van de gemeente Wijchen voor het al dan niet toestaan van een tweede supermarkt in Hart van Zuid kan de gemeente invloed uitoefenen op het functioneren van Wijchen-Centrum.

In het voorgaande is vooral ingegaan op de effecten die een tweede supermarkt in Hart van Zuid heeft op het centrum van Wijchen. Effecten daar hebben gevolgen voor álle Wijchenaren, iedere Wijchenaar komt immers weleens in het centrum. Daarnaast zijn er ook effecten te verwachten in de overige winkelgebieden van de gemeente met een supermarkt. Het gaat dan dus om Hof van Achterlo en Wijchen-Noord. De effecten van een tweede supermarkt in Hart van Zuid kunnen, afhankelijk van het exacte scenario, ook grote, meer lokale, gevolgen hebben. Zo zou een verplaatsing van één van beide supermarkten uit Hof van Achterlo leiden tot een forse vermindering van het voorzieningenniveau ter plaatse. Voor inwoners van de omliggende buurten verandert er daardoor veel. Met name als het de verplaatsing van de servicesupermarkt betreft (met een veel groter assortiment dan een discountsupermarkt) dan is dit een aderlating voor de wijken.

De effecten voor Wijchen-Noord blijven naar verwachting in alle scenario's beperkt doordat inwoners uit het verzorgingsgebied van dit winkelgebied het verst af liggen van Hart van Zuid. Zij zullen daardoor het minst snel naar Hart van Zuid uitwijken en daardoor blijft ook het effect op dit winkelgebied relatief beperkt. Er is één uitzondering: indien de supermarkt uit Wijchen-Noord zou verplaatsen, dan heeft dat zéér grote gevolgen voor Wijchen-Noord. De supermarkt is daar dé drager voor de overige voorzieningen. Als de supermarkt vertrekt is er groot risico dat het hele kaartenhuis ter plaatse instort.

Het toevoegen van een tweede supermarkt aan Hart van Zuid zal de positie van het centrum in de gemeentelijke voorzieningenstructuur verzwakken, in een de context waarin het centrum al onder druk staat en in transitie is (coronacrisis, veranderende markt, lokale ontwikkelingen

zoals TKWM) en heeft effecten op het voorzieningenniveau in de andere twee boodschappencentra in Wijchen (Hof van Achterlo en Wijchen-Noord).

De vraag die daarmee voorligt is een simpele om te stellen en een moeilijke om te beantwoorden: **weegt het duidelijke en op korte termijn te ervaren positieve effect (voor Wijchen-Zuid) van een supermarkt in Hart van Zuid op tegen de potentieel grote negatieve effecten (voor héél Wijchen) op middellange en lagere termijn[2] in het centrum en overige winkelgebieden?** Dit een vraag waar het antwoord niet vanuit cijfers te geven is.

Waarom heeft een supermarkt in Hart van Zuid negatieve omzeteffecten op het centrum van Wijchen?
Hart van Zuid wordt met een tweede supermarkt veruit het sterkste boodschappencluster van Wijchen. Aan één parkeerplein zijn dan twee supermarkten gevestigd, met daaromheen een compleet pakket aan overige dagelijkse voorzieningen, zoals een bakker, slager, groente-boer, kaas- en notenhandel, drogist, apotheek en pakketpunt/tijdschriftenhandel. Nergens anders in Wijchen is dit aanbod zo compleet en dicht bij elkaar te vinden. Voor inwoners van Wijchen-Zuid is er daardoor minder aanleiding om het centrum van Wijchen te bezoeken voor de dagelijkse boodschappen. Dit leidt tot minder bezoeken van inwoners van Wijchen-Zuid aan het centrum van Wijchen.

Het sterke boodschappencluster Hart van Zuid heeft ook een aantrekkingskracht op inwoners uit overige delen van Wijchen. Voor inwoners van bijvoorbeeld Huurlingsedam is de reistijd naar Hart van Zuid en Wijchen-Centrum even lang. Zij zullen hun keuze voor een van beide boodschappenlocaties maken op basis van de aantrekkelijkheid van de locatie. Hart van Zuid wordt veel aantrekkelijker gemaakt in de nieuwe situatie, dus meer consumenten kiezen voor Hart van Zuid dan nu het geval is. Dit leidt tot een afname van het aantal bezoekers in het centrum van Wijchen. Ditzelfde proces gaat op voor andere inwoners van Wijchen.

Minder bezoekers in het centrum van Wijchen heeft negatieve omzeteffecten. Daarbij gaat in feite een heel bekend en simpel principe op: **zien kopen doet kopen**. Dit pakt op twee wijzen uit:

- Minder bezoekers aan het centrum betekent minder bezoekers die gelijk al hun frequente benodigdheden in het centrum aanschaffen.
- Minder bezoekjes aan het centrum betekent minder vaak langs een winkel lopen, en dat betekent:
  - minder snel aan die winkel denken als je iets nodig hebt (winkel is niet meer top-of-mind);
  - niet verleid worden tot een impulsaankoop van iets dat je niet nodig hebt, maar wel wil hebben omdat je het zag;
  - het product op internet bestellen, omdat je wel een product nodig hebt (en zelfs aan de winkel in het centrum dacht), maar het gemakshalve op internet bestelt, omdat je niet meer zo vaak bij de winkel in het centrum in de buurt komt.

[2] Er zijn ook kortetermijneffecten, bijvoorbeeld voor de omgeving van Lidl als die zou vertrekken, of voor de inwoners van Kraaijenberg, Homberg en Heilige Stoel als een supermarkt daar verdwijnt.

Het is overigens niet zo dat een tweede supermarkt in Hart van Zuid betekent dat bezoekers aan Hart van Zuid helemaal niet meer in het centrum van Wijchen zullen komen. De frequentie waarmee ze dat doen komt echter lager te liggen en het bezoekmotief zal ook een andere zijn.

Deze effecten pakken voor verschillende soorten winkels anders uit. Hieronder laten we ter illustratie de mentale processen zien die optreden als consumenten voor de dagelijkse boodschappen voor Hart van Zuid kiezen en daardoor minder vaak in het centrum komen voor hun dagelijkse boodschappen. Dit illustreren we aan de hand van verschillende soorten winkels. De voorbeelden laten zien hoe complex mentale processen zijn en op welke wijze er allerlei (spin-off)effecten kunnen optreden. Het illustreert daarmee ook de complexiteit om dit te kwantificeren.

- een dagelijkse winkel: de speciaalzaak (zoals de bakker of slager) is ook naast de supermarkten in Hart van Zuid gevestigd. In Hart van Zuid kan de consument alle versproducten kopen. Er is waarschijnlijk onvoldoende aanleiding om dan nog eens de verswinkels in het centrum te bezoeken.
- een modewinkel: doordat de klant minder vaak of niet meer langs de winkel loopt, ziet hij/zij net niet dat ene shirtje in de etalage hangen dat hem/haar aanspreekt. Dit shirtje wordt niet spontaan gekocht en hij/zij weet ook niet dat bepaalde (nieuwe) winkels een leuke collectie hebben. De volgende keer dat de consument daadwerkelijk een shirtje nodig heeft, staat de consument voor een keuze: naar Wijchen-Centrum, naar een groot centrum als Nijmegen of ’s-Hertogenbosch met een veel grotere collectie, of naar internet. De keuze zal net wat minder vaak op het centrum van Wijchen vallen, en dus vinden daar minder bestedingen plaats. Een nieuwe modezaak heeft zo ook minder kans om consumenten aan zich te binden, dus die zoeken hun heil eerder in de grote binnensteden.
- een boekhandel: doordat de klant minder vaak of niet meer langs de winkel loopt, wordt hij/zij niet direct op het idee gebracht om even binnen te lopen om te kijken naar de nieuwste boeken-Top 10 of om een kaartje voor iemand te kopen. De kaart wordt ‘dan maar’ gekocht bij de supermarkt of bij de tijdschriftenhandel in Hart van Zuid, het boek wordt als het een boek is uit de Top 10, gekocht bij de tijdschriftenhandel in Hart van Zuid (want “daar was ik toch”) of, als het een specifieker boek betreft, bij een online winkel als bol.com.
- een opticien: doordat een consument minder vaak of niet meer langs de opticien loopt, wordt hij/zij niet of minder snel op het idee gebracht om een nieuw montuur uit te zoeken, gewoon omdat het kan (“de zorgverzekering betaalt toch een deel mee”) en niet omdat de oude bril niet meer goed is. Dezelfde bildager zou ooit wel een keer een nieuwe bril hebben aangeschaft, maar de frequentie daarvan ligt lager. Dat betekent dus simpelweg ook minder verkochte brillen en dus minder omzet voor de opticien.

Hoe groot de bovenstaande effecten zijn (uitgedrukt in percentages omzetverlies), is niet goed in beeld te brengen. Er is simpelweg geen goed empirisch onderzoek naar gedaan. Onderzoek dat dit onderwerp raakt, betreft onderzoek van DTNP naar bezoekmotieven in middelgrote centra en recent geüpdatet onderzoek naar combinatiebezoek van supermarktklanten met andere winkels (zie bijlage 3). Op basis van deze onderzoeken kan

geconcludeerd worden dat supermarkten en boodschappenwinkels essentieel zijn voor het functioneren van het centrum van Wijchen, maar er kunnen geen harde cijfers uit worden gedestilleerd om negatieve omzeteffecten te kwantificeren als gevolg van minder direct en indirect combinatiebezoek.

Tot slot

Het al dan niet toevoegen van een tweede supermarkt op Hart van Zuid en de eventuele afweging tussen de verschillende mogelijkheden daarvoor is uiteindelijk een (politieke) keuze die de gemeente Wijchen moet maken. Wel vallen er een aantal uitgangspunten te noemen die bij het maken van deze keuze meegenomen dienen te worden:

- Hoewel in de scenariostudie (bijlage 4) de voor- en nadelen van het toevoegen van specifieke supermarktformules aan Hart van Zuid zijn besproken, dient de uiteindelijke keuze niet op basis van een specifieke supermarktformule gemaakt te worden. Planologisch gezien worden er namelijk extra supermarktmeters in het bestemmingsplan toegevoegd, onafhankelijk van de partij die deze meters invult. Na het vertrek van de eventuele voorkeurssupermarktformule x kunnen deze meters dus simpelweg door formule y worden ingevuld.
- De uiteindelijke keuze dient dan ook te geschieden op basis van gegronde ruimtelijk-economische argumenten. Voor een juridisch houdbaar plan zal moeten worden aangetoond dat er behoefte is aan een tweede supermarkt op Hart van Zuid, dat deze geen verstorende effecten heeft op de gewenste detailhandelsstructuur en dat dit leidt tot een duurzaam ruimtegebruik (zie Ladder voor duurzame verstedelijking). Hierbij dient ook rekenschap te worden gegeven aan de mogelijk precedentwerking die van een nieuwe supermarkt uitgaat. Uit de al eerder door DTNP uitgevoerde marktruimteberekening voor de dagelijkse winkelsector is gebleken dat de marktruimte op de (middel)lange termijn onzeker is, en sterk afhankelijk van het tempo waarin de woningbouwopgave in de praktijk werkelijkheid zal worden. Het benutten van eventuele toekomstige marktruimte is bovendien geen doel op zich; deze dient enkel te worden ingezet om de beoogde detailhandelsstructuur te versterken. Ook dient hierbij te worden gekeken naar de locatie van de toekomstige substantiële woningbouw.
- In de beoogde structuur heeft Hart van Zuid een aan het hoofdcentrum ondersteunende functie, het boodschappenaanbod behoort hierbij aan te sluiten. Een tweede supermarkt op Hart van Zuid zou Hart van Zuid dusdanig sterk maken in verhouding tot de overige winkelcentra dat dit winkelcentrum een wijkoverstijgende functie krijgt, wat ingaat tegen het vigerende detailhandelsbeleid. Daarmee worden potentiële bezoekers aan Wijchen-Centrum onttrokken, wat ten koste gaat van het voorzieningenaanbod in dit hoofdcentrum van de gemeente. Hierbij speelt bovendien dat de afstand tussen de winkelgebieden in Wijchen heel beperkt is en dat het centrum van Wijchen centraal in het dorp ligt. Zoals figuur 2 in bijlage 3 laat zien vormen juist de dagelijkse boodschappenwinkels het fundament waar overige voorzieningen in het hoofdcentrum van Wijchen op gestoeld zijn. Het dusdanig versterken van Hart van Zuid leidt tot het verzwakken van het fundament in het hoofdcentrum (minder bezoekers) en zet daarmee ook de overige voorzieningen in Wijchen-Centrum onder druk.

- Een tweede supermarkt op Hart van Zuid biedt voor dit winkelgebied en voor Wijchen-Zuid duidelijke meerwaarde. Het zorgt ervoor dat een bredere herontwikkeling en modernisering van het winkelcentrum plaats kan vinden waarmee ook de toekomst voor maatschappelijke functies zoals IKC Het Zuiderpad op deze plek wordt veiliggesteld. Voor de algehele leefbaarheid van Wijchen-Zuid is dit een positieve ontwikkeling.
- Zoals gezegd mag de gemeente niet sturen op formules. Een tweede supermarkt in Hart van Zuid betekent in alle scenario's de toevoeging van een grote detailhandelsunit, primair geschikt voor supermarkten en soortgelijke formules. Dit brengt dusdanige onzekerheid met zich mee dat het ongewis wordt wat de uiteindelijk uitwerking zal zijn. Het risico bestaat bijvoorbeeld dat een verhuiscarrousel op gang komt en winkels zich buiten het centrum gaan vestigen in vrijkomende winkelunits. Dit is nog een complicerende factor in de scenarioanalyse (zie bijlage 4). Het is bij de uiteindelijke afweging verstandig uit te gaan van het scenario met de grootste effecten op de overige winkelstructuur.

Bijlage 1

Marktruimte in Wijchen

Inzicht in de (toekomstige) distributieve marktruimte voor supermarkten en de dagelijkse sector (sterke relatie met de supermarktsector) is een belangrijke bouwsteen voor het bepalen van de gewenste winkelstructuur (omvang, spreiding). Hiervoor maken we een distributieve berekening op basis van bestaande onderzoeksgegevens, kengetallen en ervaringscijfers, uitgaande van een versterkt supermarktaanbod in Wijchen.

Een kwantitatieve analyse van vraag en aanbod geeft een indicatie van de aanwezige marktruimte (ruim, krap, overaanbod), maar is op zichzelf geen onderbouwing voor nieuwe ontwikkelingen.

De vraagzijde wordt bepaald door de omzet per hoofd, de omvang van het verzorgingsgebied (aantal inwoners), de mate waarin het omzetpotentieel uit dit verzorgingsgebied terechtkomt in winkels in Wijchen (koopkrachtbinding) en de mate waarin omzet van elders toevloeit (koop-krachttoevloeiing). Aan de aanbodzijde spelen de omvang (m² winkelvloeroppervlak) en de benodigde omzet per m² wvo (vloerproductiviteit) een rol.

Uitgangspunten

- Bevolkingsprognose: voor de gemeente Wijchen gaat de Primos-prognose op 'Druten-Wijchen in Cijfers' uit van een lichte bevolkingskrimp van de huidige 41.150 inwoners naar 40.300 in 2030[3]. De gemeente zet in haar nieuwste woningbouwplannen echter in op 2.700 bijkomende woningen tot 2030, wat zou leiden tot een inwonertal van 45.435. Er is echter nog onzekerheid over het realisatietempo van deze woningbouwplannen[4]. Om aan deze onzekerheid tegemoet te komen rekenen we met een bandbreedte van een stabilisatie van het inwonertal op 41.150 als minimum en een bevolkingsgroei naar 45.435 inwoners als maximum. Voor beide scenario's is substantiële woningbouw (respectievelijk 700 à 2.700 woningen tot 2030) noodzakelijk, als gevolg van de optredende huishoudensverdunning.
- Inkomenscorrectie: In Nederland is de gemiddelde besteding per hoofd van de bevolking in de supermarktsector per jaar € 2.071[5] (excl. btw, excl. internet-uitgaven) en in de dagelijkse sector € 2.587 (excl. btw, excl. internet-uitgaven). Het gemiddeld inkomen per inwoner in Wijchen is met € 26.900 nagenoeg gelijk aan het landelijk gemiddelde van € 27.000[6]. Dit minimale verschil hoeft niet doorberekend in de bestedingen per hoofd, maar hebben we vanwege zorgvuldigheid wel gedaan.
- Aandeel online: het aandeel online lag in de dagelijkse sector in Wijchen in 2016 rond de 1%[7], wat destijds normaal was in Nederland. Online boodschappen doen is sindsdien hard gegroeid. Zo zijn aanbieders als Picnic nu ook in Wijchen actief. De coronamaatregelen

[3] Druten-Wijchen in Cijfers (2021), Bevolking.

[4] Gelet op onder andere doorlooptijden planontwikkeling, bouwcapaciteit aannemers, beschikbaarheid grondstoffen, oplopende bouwkosten, bezwaarprocedures en ervaringen bij andere grootschalige woningbouwontwikkelingen.

[5] Retail Insiders (2021), Omzetkengetallen 2020.

[6] CBS Kerncijfers Wijken en Buurten, 2019

[7] I&O Research/Ecorys (2016), Kopen@Regio Arnhem-Nijmegen.

hebben deze ontwikkeling verder versneld. Inmiddels ligt dit percentage landelijk fors hoger (ca. 5%). Gelet op alle ontwikkeling in de sector, is het reëel er vanuit te gaan dat dit in de toekomst door blijft groeien. Voor 2025 gaan we uit van een online aandeel van 7,5%, voor 2030 van een bandbreedte van 10% tot 15%. De precieze langetermijnontwikkeling van online boodschappen doen is erg onzeker (verdienmodel, doelgroepen, etc.), maar dat het de komende periode verder zal groeien is duidelijk. Het is dan ook belangrijk daar rekening mee te houden bij het bepalen van de voorzieningenstructuur op de lange termijn. De omzet per hoofd in 2025 en 2030 wordt gecorrigeerd om het effect van deze ontwikkeling te duiden (minder behoefte aan fysiek verkoopoppervlak). Deze online aankopen zijn in de som verwerkt door een (tweede) correctie uit te voeren op de winkelomzet per hoofd.

- Koopkrachtbinding: de koopkrachtbinding staat voor de mate waarin de dagelijkse winkels er in slagen de inwoners uit het verzorgingsgebied aan zich te binden. In 2016 is het Koopstromenonderzoek regio Arnhem-Nijmegen uitgevoerd[8]. Hier is voor de hele gemeente Wijchen een koopkrachtbinding gemeten van 89% voor de bestedingen in fysieke dagelijkse winkels. Voor de som is deze binding vanaf 2020 licht naar boven bijgesteld op 90% vanwege de komst van de nieuwe Lidl die de variëteit in het supermarktaanbod van Wijchen heeft vergroot. Gezien de supermarktontwikkelingen die er spelen in o.a. Grave, het nabije aanbod in Dukenburg (AH XL) en de komst van de nieuwe Plus-supermarkt in Overasselt is 90% binding in de toekomst naar verwachting het maximaal haalbare.
- Koopkrachttoevloeiing: De toevloeiing is het aandeel van de omzet dat verdiend wordt met bestedingen van consumenten van buiten de gemeente Wijchen. Uit het in 2016 uitgevoerde Koopstromenonderzoek Arnhem-Nijmegen bleek deze toevloeiing ongeveer 10% te zijn*. Sindsdien heeft Wijchen haar functie als aantrekkelijke boodschappenlocatie behouden (o.a. bezoekgemak), maar een toevloeiing van boven de 10% lijkt gezien de ontwikkelingen in en om Wijchen niet reëel.
- Vloerproductiviteit: In Nederland bedragen de gemiddelde bestedingen per m² in de dagelijkse winkelsector € 7.577[9] en in de supermarktsector € 8.078[10]. Ook in Wijchen moet deze landelijk gemiddelde vloerproductiviteiten als ondergrens worden gezien, om consumenten een kwalitatief goed aanbod en serviceniveau te kunnen bieden.

Resultaten

De berekeningen van de marktruimte voor de supermarktsector en de dagelijkse sector zijn op de volgende pagina's weergegeven. Op basis van deze variabelen en uitgangspunten kan worden geconcludeerd dat de beschikbare marktruimte in zowel de algehele dagelijkse sector als specifiek in de supermarktsector sterk afhankelijk is van de mate waarin het gemeentelijke inwonertal zal toenemen.

In 2025 zou het huidige supermarktaanbod van 9.100 m² wvo circa 10% boven het landelijke gemiddelde functioneren. Op de langere termijn, wanneer de onzekerheid m.b.t woningbouw

[8] I&O Research/Ecorys (2016), Kopen@Regio Arnhem-Nijmegen.
[9] Retail Insiders (2021), Omzetkengetallen 2020
[10] Retail Insiders (2021), Omzetkengetallen 2020

toeneemt, loopt het haalbare supermarktaanbod uiteen van -200 à +750 m² wvo bij een stabilisatie van het inwonertal, tot 1.150 à 1.750 m² wvo bij een maximale bevolkingsgroei. Voor de gehele dagelijkse sector is dit minimaal -100 à +600 m² wvo en maximaal 1.200 à 2.000 m² wvo.

De indicatieve berekening voor de supermarktsector in gemeente Wijchen*

			2025	2030 (stabiel aantal inwoners)	2030 (max. toename inwoners)
a	Aantal inwoners in verzorgingsgebied		41.150	41.150	45.435
b	Winkelomzet per hoofd (excl. btw en internet), gecorrigeerd voor gemiddeld inkomen		€ 1.974	€ 1.814 à 1.921	€ 1.814 à 1.921
c	Koopkrachtbinding		90%	90%	90%
d	Verwachte winkelomzet uit verzorgings-gebied (excl. btw)	a * b * c	€ 73,1 mln	€ 67,2 á 71,1 mln	€ 74,2 á 78,5 mln
e	Aandeel vreemde koopkracht/koopkrachttoevloeiing		10%	10%	10%
f	Totale winkelomzet (excl. btw)	d / (1 - e)	€ 81,2 mln	€ 74,6 à 79,0 mln	€ 82,4 à 87,3 mln
g	Gemiddelde winkelomzet per m² wvo (excl. btw)		€ 8.078	€ 8.078	€ 8.078
h	Potentieel winkelaanbod	g / h	ca. 10.050 m² wvo	ca. 9.250 à 9.800 m² wvo	ca. 10.200 à 10.800 m² wvo
i	Huidig winkelaanbod		ca. 9.100 m² wvo	ca. 9.100 m² wvo	ca. 9.100 m² wvo
j	Huidige winkelomzet per m² wvo (excl. btw)	f / i	€ 8.930	€ 8.206 à 8.689	€ 9.061 à 9.594
k	Indicatie uitbreidingsruimte	h - i	ca. +950 m² wvo	ca. -200 à +750 m² wvo	ca. 1.150 à 1.750 m² wvo

* Voor een toelichting op de achtergronden van deze berekening verwijzen we naar de publicatie van Retail Insiders (2021), 'Omzetkengetallen 2020 ten behoeve van ruimtelijk-economisch onderzoek'.

De indicatieve berekening voor de <u>dagelijkse sector</u> in gemeente Wijchen*

			2025	2030 (stabiel aantal inwoners)	2030 (max toename inwoners)
a	Aantal inwoners in gemeente Wijchen		41.150	41.150	45.435
b	Winkelomzet per hoofd (excl. btw en internet), gecorrigeerd voor gemiddeld inkomen		€ 2.466	€ 2.266 à € 2.399	€ 2.266 à € 2.399
c	Koopkrachtbinding		90%	90%	90%
d	Verwachte winkelomzet verzorgingsgebied (excl. btw)	a * b * c	€ 91,3 mln	€ 83,9 à € 88,9 mln	€ 92,7 à € 98,1 mln
e	Aandeel vreemde koopkracht/koopkrachttoevloeiing		10%	10%	10%
f	Totale winkelomzet (excl. btw)	d / (1 - e)	€ 101,5 mln	€ 93,2 à 98,7 mln	€ 103 à 109 mln
g	Gemiddelde winkelomzet per m² wvo (excl. btw)		€ 7.577	€ 7.564	€ 7.564
h	Potentieel winkelaanbod	f / g	ca. 13.400 m² wvo	ca. 12.300 à 13.000 m² wvo	ca. 13.600 à 14.400 m² wvo
i	Huidig winkelaanbod		ca. 12.400 m² wvo	ca. 12.400 m² wvo	ca. 12.400 m² wvo
j	Huidige winkelomzet per m² wvo (excl. btw)	f / i	€ 8.181	€ 7.518 à € 7.960	€ 8.301 à € 8.789
k	Indicatie uitbreidingsruimte	h - i	ca. 1.000 m² wvo	ca. -100 à +600 m² wvo	ca. 1.200 à 2.000 m² wvo

* Voor een toelichting op de achtergronden van deze berekening verwijzen we naar de publicatie van Retail Insiders (2021), 'Omzetkengetallen 2020 ten behoeve van ruimtelijk-economisch onderzoek'.

Bijlage 2

Het verschil tussen ruimtelijke ordening en economische ordening

Er bestaat een groot verschil tussen ruimtelijke ordening (wettelijke taak van een gemeente) en economische ordening (niet toegestaan[11]). Ruimtelijke ordening gaat over de ordening van functies (bijvoorbeeld 'detailhandel'). De overheid bepaalt of een specifieke functie gewenst is op een bepaalde plek en of het nodig is om voor die betreffende functie, aanvullend aan de reeds beschikbare (schaarse) ruimte, extra ruimte te reserveren in bestemmingsplannen. Het is een wettelijke taak van een gemeente hierin een zorgvuldige belangenafweging te maken (aan goede ruimtelijke ordening te doen).

Deze afwegingsruimte gaat echter niet zo ver dat overheden kunnen sturen op specifieke bedrijven, bijvoorbeeld dat bedrijf A zich wel of niet mag vestigen of uitbreiden, omdat dat effecten heeft voor de bedrijfsvoering van bedrijf B. Dat is economische ordening en dat is niet toegestaan. Er is namelijk sprake van vrije vestiging van bedrijven.

Concreet betekent dit voor Hart van Zuid dat de gemeente Wijchen niet mag bepalen welke supermarktformule zich hier mag vestigen, maar wél of een verplaatsing of toevoeging van een supermarkt als functie aan Hart van Zuid vanwege ruimtelijke argumenten wenselijk is. Aangezien de plannen voor Hart van Zuid gelden als een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling' moet ook de 'ladder voor duurzame verstedelijking' worden doorlopen[12]. De gemeente Wijchen dient dus hoe dan ook duidelijk te motiveren of er behoefte is aan een tweede supermarkt in Hart van Zuid, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin, en expliciet mogelijke effecten mee te wegen in de besluitvorming.

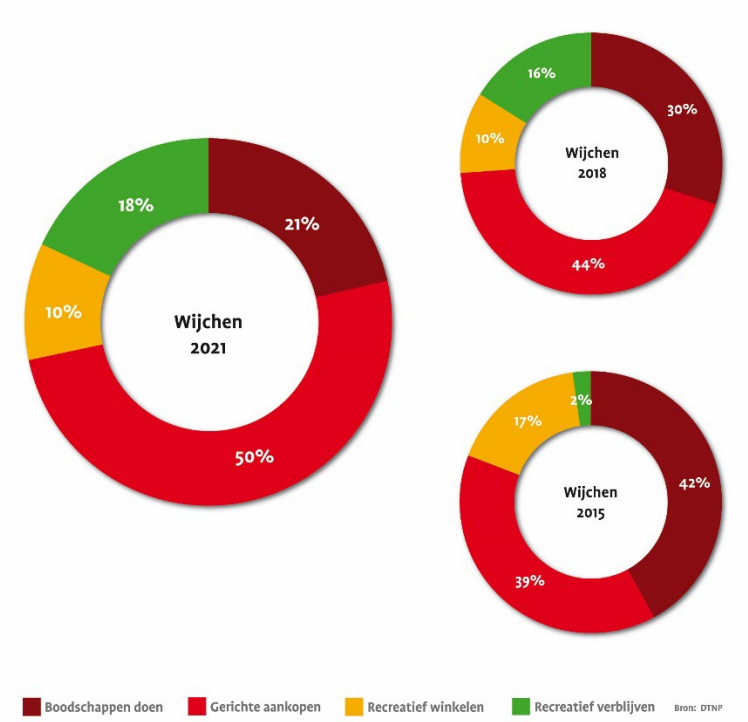
[11] Dit is onder andere geregeld in de Europese Dienstenrichtlijn en de Nederlandse implementatie daarvan in de Dienstenwet).
[12] Voor meer informatie, zie: https://iplo.nl/thema/ruimtelijke-ontwikkelingen/bijzondere-onderwerpen/ladder/winkels/#h26f5f056-4364-4263-803b-9ac31b77c698

Bijlage 3

De rol van supermarkten in centrumgebieden

Supermarkten hebben, meer dan andere publieksgerichte voorzieningen, een ruimtelijk-economisch belang in het functioneren van winkel- en centrumgebieden:

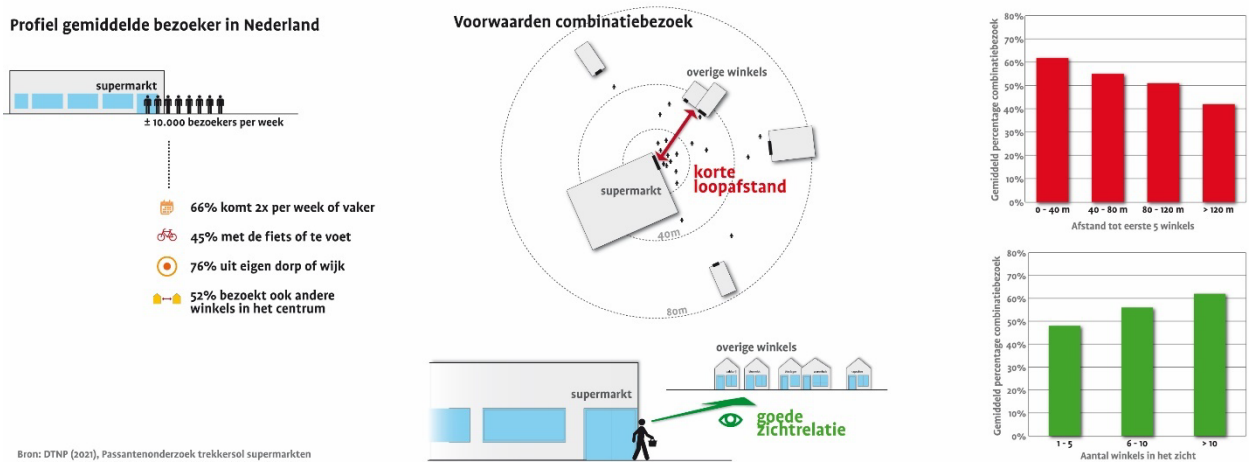
- Bezoekmotief: In een middelgroot centrum als dat van Wijchen en in een wijkcentrum zoals Hart van Zuid is het doen van boodschappen, samen met 'doelgerichte aankopen', de belangrijkste reden om dit centrum te bezoeken (zie figuur 1).[13] Het doen van fysieke boodschappen en doelgerichte aankopen is een door de jaren heen een stabiel bezoekmotief en is relatief alleen maar belangrijker geworden door de afname van het recreatieve winkelbezoek.

Figuur 1: Bezoekmotief centrum Wijchen, middelgrote Centra onderzoek 2021.

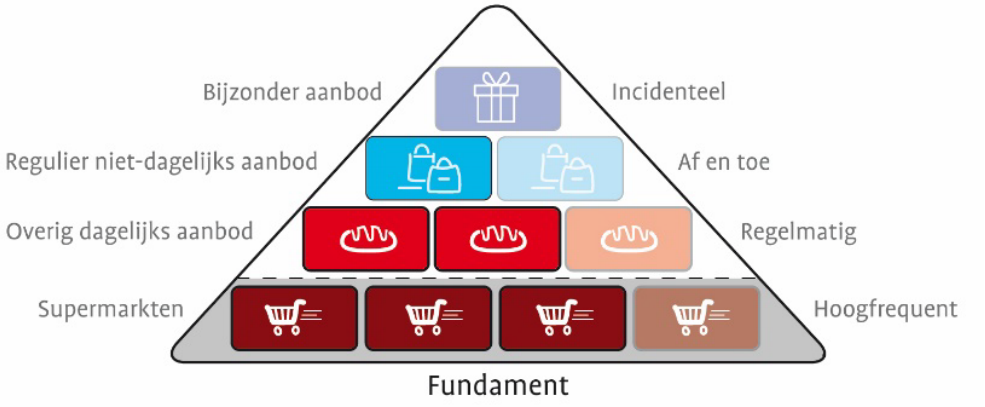
- Trekkersfunctie: een gemiddelde moderne supermarkt trekt ongeveer 10.000 bezoekers per week, meer dan iedere andere functie in een winkelgebied. Supermarkten zijn dan ook de belangrijkste publiekstrekkers én bronpunten van passantenstromen in winkelgebieden.
- Combinatiebezoek: Een supermarkt is van groot belang voor overige functies in een winkelgebied omdat een bezoek aan de supermarkt (als bronpunt) vaak gecombineerd wordt met een bezoek aan een andere publieke functie. Gemiddeld bezoekt bijna de helft van de supermarktbezoekers ook andere winkels[14]. Een goede inpassing van de supermarkt is cruciaal (o.a. nabijheid, goede zichtrelatie). Indien een supermarkt niet goed is ingepast, dan daalt het combinatiebezoek snel.

[13] DTNP (2021), Middelgrote centra onderzoek.
[14] DTNP (2021), Passantenonderzoek trekkersrol supermarkten.

Figuur 2: Combinatiebezoek van supermarktbezoekers met andere winkels in centra

- Draagvlak overige voorzieningen: Net als in de voedselketen is er ook in de samenstelling van winkelvoorzieningen in centra een opbouw en hiërarchie. De passantenstromen vanuit supermarkten en overige dagelijkse winkels vormen de basis waarop niet-dagelijkse winkels en overige voorzieningen in centra kunnen functioneren. Niet-dagelijkse winkels en overige voorzieningen zorgen op hun beurt voor aanvullende bezoekmotieven. Hierbij geldt het algemene ruimtelijk-economische basisprincipe dat een concentratie van functies en daarmee de bundeling van passantenstromen ertoe leidt dat functies elkaar gaan versterken. Het winkelcentrum als geheel wordt daarmee sterker dan de som der delen. In een middelgroot centrum als dat van Wijchen is de kritische massa en aantrekkingskracht van het niet-dagelijkse aanbod beperkt. Daardoor zijn zij voor hun functioneren deels afhankelijk van de passantenstroom van boodschappenpubliek.

Figuur 3: Dagelijkse boodschappen als fundament voor een centrum

Naast het feit dat supermarkten cruciaal zijn voor een centrum of winkelgebied als geheel vervullen zij nog bijkomende baten:

- De nabijheid van een boodschappenvoorziening verhoogt de leefbaarheid van een buurt of wijk. De buurt of wijk wordt als geheel aantrekkelijker.
- Een boodschappenvoorziening functioneert als lokale ontmoetingsplek waar buurtgenoten elkaar spontaan, tijdens het doen van een boodschap, tegenkomen en een praatje kunnen maken met elkaar.
- Supermarkten hebben voor verhuurders (vastgoedeigenaren) een lage risicofactor (stabiele huurder). Daarnaast vergroten zijn de haalbaarheid van complexe gebiedsontwikkelingen. Ze bieden investeringsperspectief voor ontwikkelaar en ondernemers.

Bijlage 4

Scenario's en effectenbeoordeling

Om helder te krijgen wat de gevolgen zijn van een tweede supermarkt op Hart van Zuid op de algehele voorzieningenstructuur van Wijchen zijn de volgende scenario's uitgewerkt[15]:

0. Nul-scenario: Er komt geen tweede supermarkt op Hart van Zuid. De huidige supermarkten blijven op hun plek.
1. Verplaatsing discounter: een discount supermarkt verplaatst vanuit een ander winkelgebied in Wijchen naar Hart van Zuid
    a. Verplaatsing van Aldi (Hof van Achterlo) naar Hart van Zuid.
    b. Verplaatsing van Lidl (centrum) naar Hart van Zuid
2. Verplaatsing service formule: Een service supermarkt verplaatst vanuit een ander winkelgebied in Wijchen naar Hart van Zuid
    a. Verplaatsing Albert Heijn (centrum) naar Hart van Zuid, met mogelijk een kleinere AH in het centrum
    b. Verplaatsing Jan Linders (Hof van Achterlo) naar Hart van Zuid
3. Nieuwvestiging (soft-discounter)[16]

In de scenario's maken we onderscheid tussen verschillende supermarktformules en type supermarkten. Ondanks dat het gemeenten niet is toegestaan te sturen op formules (zie hiervoor), is het wel relevant voor de belangenafweging om de verschillende scenario's (met elk hun eigen effecten) af te wegen.

Voor ieder scenario zijn voor zowel de korte (1 jaar vanaf ontwikkeling) als de lange termijn (10 jaar vanaf ontwikkeling) de effecten bekeken op:

- Spreiding supermarktstructuur in Wijchen
- Totale voorzieningenstructuur in Wijchen
- Voorzieningenniveau per winkelgebied
- Invulbaarheid commercieel vastgoed
- Woon- en leefklimaat
- Ondernemersklimaat en investeringszekerheid
- Consistentie van gevoerd beleid (juridisch afbreukrisico en precedentwerking)

Voor ieder scenario worden in het vervolg van deze paragraaf de effecten beschreven op de verschillende beoordelingsaspecten. Voor alle verplaatsingsscenario's zijn we er vanuit gegaan dat de achterblijvende winkel niet opnieuw wordt ingevuld met een andere winkel (uitgezonderd het AH-scenario). In de 'tot slot'-paragraaf gaan we hier nader op in.

[15] Een verplaatsing van de COOP in Wijchen-Noord wordt op alle aspecten als dusdanig negatief ingeschat dat deze niet is opgenomen in de scenariostudie. De enige supermarkt uit die winkelgebied zou dan verdwijnen, waardoor ook het bestaansrecht van de overige voorzieningen wegvalt.
[16] Onder soft-discounter kunnen bijvoorbeeld Nettorama en Dirk worden verstaan.

Nul-scenario: Voortzetting huidige situatie

- In het nul-scenario blijft de spreiding van het supermarktaanbod op het huidige niveau. Positief is dat de grootste woningbouwprojecten (Vormerse Plas, Huurlingsedam en TKWM) plaatsvinden nabij de centra met het meest ruime supermarktaanbod (Wijchen-Centrum en Hof van Achterlo).
- Voor de totale voorzieningenstructuur geldt dat het aanbod naar verwachting licht zal afnemen, als gevolg van de autonome ontwikkeling die sowieso plaatsvindt waarbij de behoefte vanuit de consument aan fysieke winkels afneemt. De invulbaarheid van publieksgericht vastgoed zal autonoom in het centrum eerder verslechteren dan verbeteren, ook wanneer Hart van Zuid niet versterkt wordt met een tweede supermarkt. Het niet toevoegen van een tweede supermarkt op Hart van Zuid zorgt er op die locatie voor dat kansen worden gemist om het voorzieningenaanbod hier een boost te geven.
- Als gevolg van de verwachte terugloop in voorzieningen zal het algehele woon- en leefklimaat in Wijchen naar verwachting ook licht verslechteren. Specifiek voor Hart van Zuid geldt dat het dan problematisch kan worden om maatschappelijke functies zoals de basisschool Het Zuiderpad een goede toekomst te bieden.
- Het nul-scenario sluit aan bij het vigerend detailhandelsbeleid (Beleidsnotitie Detailhandel, 2015). Hierin werd het primaat duidelijk bij het centrum van Wijchen gelegd, met daarnaast drie ondersteunende winkelcentra (Hof van Achterlo, Wijchen-Noord en Zuiderpoort) die geen wijk-overstijgende functie hebben. Door consistent beleid te voeren ontstaat een gunstig ondernemersklimaat en een hogere investeringszekerheid. Juridisch staat de gemeente in dit scenario sterk; de gemaakte keuze sluit aan bij het vigerende beleid. Hierdoor wordt voorkomen dat er een precedent wordt geschapen waar eventuele toekomstige ongewenste supermarktinitiatieven zich op kunnen beroepen.

Scenario1a: Verplaatsing Aldi

- Verplaatsing van Aldi vanuit Hof van Achterlo naar Hart van Zuid zou leiden tot een logischere spreiding van het supermarktaanbod. In het verzorgingsgebied van Hart van Zuid wonen immers aanzienlijk meer mensen dan in dat van Hof van Achterlo.
- Voor Hart van Zuid is de vestiging van Aldi een positieve ontwikkeling: daar ontstaat een sterke combinatie met een discountsupermarkt en een servicesupermarkt. De overige ambities die er liggen voor Hart van Zuid kunnen hiermee worden verwezenlijkt.
- De combinatie van Aldi (discountsupermarkt) met Jumbo (servicesupermarkt) maakt Hart van Zuid het enige boodschappencluster in Wijchen waar een discounter, een servicesupermarkt en een divers pakket aan verszaken en drogist naast/bij elkaar zijn gevestigd (het voorzieningenaanbod zal in Hart van Zuid op de toevoeging van Aldi na niet veranderen). Dit is een sterke basis met veel aantrekkingskracht op consumenten. Het zou van Hart van Zuid een bovenwijks- en mogelijk zelfs bovenlokaal verzorgend winkelcentrum maken. Het wordt een sterke concurrent voor het centrum van Wijchen (waar wel de combinatie van discounter en servicesupermarkt aanwezig is, maar niet in elkaars directe nabijheid), maar ook voor de overige boodschappencentra in de gemeente. Passantenstromen aan het hoofdcentrum van Wijchen worden onttrokken. Dit heeft vervolgens negatieve gevolgen voor het voorzieningenaanbod in het centrum (zie bijlage 3, figuur 3 dagelijkse boodschappen als fundament voor een centrum). Het effect op Hof van Achterlo, (en daarmee het voorzieningenniveau voor de omliggende buurten) is zeer groot, doordat ongeveer de helft van het voorzieningenaanbod vertrekt. Daar staat tegenover dat

het effect op Winkelcentrum Noord eerder positief dan negatief is. Dat winkelcentrum krijgt in feite meer lucht doordat het voorzieningenniveau elders in Wijchen-Noord af neemt.

- Een verplaatsing van Aldi vanuit het ene buurtwinkelcentrum (Hof van Achterlo) naar het andere (Hart van Zuid) is niet consistent met het detailhandelsbeleid. Het gemeentelijke beleid zette in op een versterking van het centrum en een drietal ondersteunende boodschappencentra. De versterking van het centrum heeft met de komst van Lidl plaatsgevonden. Hof van Achterlo is nu met twee supermarkten oververtegenwoordigd, maar datzelfde zou gezegd kunnen worden van een tweede supermarkt in Hart van Zuid. Tegelijkertijd gaat verplaatsing van Aldi ook niet dusdanig tegen het beleid in dat gevreesd moet worden voor een hoog juridisch afbreukrisico of precedentwerking. Dit echter wel op voorwaarde dat de door de Aldi achtergelaten supermarktmeters in Hof van Achterlo uit de markt worden gehaald en dat gemotiveerd wordt waarom specifiek een discountsupermarkt uit Hof van Achterlo zou moeten verplaatsen.
- Indien de achtergelaten supermarktmeters toch opnieuw (deels) wordt ingevuld met een supermarkt (bijvoorbeeld door schaalvergroting van Jan Linders) dan komt de dagelijkse winkelsector in de gemeente mogelijk onder druk te staan. De kwantitatieve uitbreidingsruimte op de (middel)lange termijn is immers onzeker.

Scenario 1b: Verplaatsing Lidl

- De verplaatsing van Lidl vanuit de Touwslagersbaan in het centrum naar Hart van Zuid is ongunstig voor de spreiding van de gemeentelijke supermarktstructuur. De toevoeging van Lidl aan Hart van Zuid is vanuit het aantal inwoners in Wijchen-Zuid logisch, maar met het verliezen van Lidl als supermarkt in het centrum, neemt het supermarktaanbod in het centrum fors af.
- Er wordt een sterk bronpunt in de hoofdwinkelstraat van Wijchen-Centrum weggenomen, waardoor de overige voorzieningen in het centrum niet meer profiteren van deze passanten. De effecten zullen het grootst zijn in de Touwslagersbaan, maar ook elders kunnen effecten merkbaar zijn als gevolg van minder bezoekers aan het centrum. Het algehele voorzieningenniveau van het centrum (en daarmee van de gemeente als geheel) zal teruglopen (zie figuur 3). De invulbaarheid van publieksgericht vastgoed, dat zich overwegend in Wijchen-Centrum bevindt, zal dan ook afnemen (lees: toename leegstand).
- Evenals in scenario 1a ontstaat een sterke combinatie van een service supermarkt (Jumbo) met een discountsupermarkt (Lidl) waardoor Hart van Zuid een sterke boost krijgt en bovenwijks/-lokaal zal gaan functioneren. Een dusdanige versterking van Hart van Zuid zal negatief uitpakken voor alle overige winkelgebieden in de gemeente.
- De verplaatsing van centrumsupermarkt Lidl naar Hart van Zuid is sterk inconsistent met het detailhandelsbeleid van de gemeente Wijchen, waarin het primaat bij het hoofdcentrum wordt gelegd en waarin de toevoeging van Lidl aan het centrum onderdeel was van de versterking van het centrum van Wijchen. Deze keuze zou dan ook leiden tot een hoog juridisch afbreukrisico en schept een zeer groot precedent voor volgende supermarktinitiatieven buiten het hoofdcentrum. Immers: als een supermarkt uit het hoofdcentrum mag verplaatsen, welke redenen zijn er dan om initiatieven van andere supermarkten (nieuwe of in een winkelgebied lager in de hiërarchie) te voorkomen?
- De onduidelijkheid die ontstaat door het voeren van dergelijk inconsistent beleid heeft een sterk negatief effect op de investeringszekerheid; niet alleen bij supermarktondernemers, maar ook bij andere (centrum)ondernemers en vastgoedeigenaren.

Scenario 2a: Verplaatsing Albert Heijn

De verplaatsing van Albert-Heijn vanaf het Europaplein in het centrum naar Hart van Zuid heeft in grote lijnen dezelfde effecten als de verplaatsing van de Lidl (scenario 1b).

- Ook in dit scenario verdwijnt een belangrijk bronpunt uit het centrum van Wijchen, waarmee de totale voorzieningenstructuur van de gemeente onder druk wordt gezet.
- Hoe negatief de verplaatsing van Albert Heijn daadwerkelijk uitpakt voor de totale voorzieningenstructuur van de gemeente is mede afhankelijk van de vraag of AH daarnaast een kleinere (mandjes)winkel aan het Europaplein wilt openhouden. Hoewel er geen kwantitatieve aanleiding is het aantal supermarktmeters in de gemeente uit te breiden, zou een vervangende (AH)supermarkt op de Albert Heijn-locatie het negatieve effect op de totale voorzieningenstructuur wel verzachten. Per saldo blijft het effect echter negatief.
- Met de ontwikkelingen omtrent TKWM komt de Albert Heijn locatie centraler in het centrumgebied te liggen. Albert Heijn is de grootste supermarkt in Wijchen en een cruciale publiekstrekker aan de oostzijde van het centrum.
- Hart van Zuid kan zich ook in dit scenario sterk ontwikkelen, zij het iets minder sterk omdat er met Jumbo reeds een servicesupermarkt aanwezig is. Het algehele woon- en leefklimaat gaat er in deze wijk van Wijchen op vooruit, maar niet zo sterk als bij toevoeging van een discountsupermarkt.
- Evenals een verplaatsing van Lidl geldt voor Albert Heijn dat dit inconsistent zou zijn met het vigerende detailhandelsbeleid en de daarin uitgesproken ambities voor het centrum van Wijchen, ook als AH een mandjeswinkel in het centrum open houdt. Dé complete Wijchen-verzorgende AH ligt dan in Zuid. Qua verzorgingsfunctie van winkelgebieden is dit de omgekeerde wereld.

Scenario 2b: Verplaatsing Jan Linders

- De verplaatsing van Jan Linders vanuit Hof van Achterlo naar Hart van Zuid zou, evenals een verplaatsing van Aldi, leiden tot een logischere supermarktstructuur die beter aansluit bij de verdeling van de inwoners over Wijchen. Echter, met het wegvallen van de servicesupermarkt in Hof van Achterlo wordt wel het hart uit het voorzieningenaanbod in dit winkelgebied gerukt. Dit betekent een forse verslechtering van het voorzieningenniveau voor de buurten rondom Hof van Achterlo.
- Met Jan Linders als toevoeging ontstaat in Hart van Zuid een winkelcentrum dat wijk-overstijgend gaat functioneren, maar dat wel minder krachtig is dan in de situatie met een discounter. Hart van Zuid wordt een sterke concurrent voor het centrum, wat ten koste gaat van de voorzieningenstructuur van Wijchen als geheel. De invulbaarheid van commercieel vastgoed en de investeringsbereidheid in het centrum zullen afnemen, maar niet zo sterk als in de scenario's waarin er een supermarkt uit het centrum verdwijnt of wanneer zich een discountsupermarkt vestigt in Hart van Zuid.
- Opgemerkt dient te worden dat de effecten bij een verhuizing van Jan Linders iets minder sterk zijn dan wanneer de Aldi als discountsupermarkt wordt toegevoegd als Hart van Zuid. Alleen voor Hof van Achterlo zijn de effecten veel groter.
- Voor de consistentie met vigerend beleid en het al dan niet invullen van achtergebleven supermarktmeters geldt hetzelfde als voor scenario 1a.

Scenario 3: Nieuwvestiging

De voorgaande scenario's gingen uit van de verhuizing van een supermarkt binnen de gemeente Wijchen. In al die scenario's is de mogelijkheid open gelaten dat de achtergebleven supermarktmeters uit de markt gehaald kunnen worden, wat ertoe zou leiden dat het supermarktaanbod van de totale gemeente hoe dan ook binnen de aanwezige marktruimte zou blijven. Scenario 3 gaat uit van de nieuwvestiging van een supermarkt die momenteel nog niet in de gemeente aanwezig is. Het betreft dus een toevoeging op het aanbod en daarmee een mogelijke overschrijding van de marktruimte (afhankelijk van de inwonerontwikkeling).

- Door het completere totale supermarktaanbod zal Wijchen haar regiofunctie mogelijk iets versterken, maar het aantal bijkomende bezoekers van buitenaf zal naar verwachting niet significant zijn. Extra toevloeiing zal primair terecht komen in Hart van Zuid.
- Het eventueel overschrijden van de beschikbare marktruimte leidt ertoe dat supermarkten onder het landelijk gemiddelde zullen gaan presteren. Enerzijds ontstaat de mogelijkheid dat een supermarkt op termijn weg zal vallen; anderzijds kan de kwaliteit van het aanbod onder druk komen te staan. Dit laatste kan zich bijvoorbeeld uiten in minder investeringen in de supermarkt en een minder ruime assortimenten[17].
- Op korte termijn wordt het voorzieningenniveau in Wijchen uitgebreid en dus versterkt. Het risico op structuurverstorende effecten op lange termijn is echter groot. Wanneer de groei van het gemeentelijke inwonertal tegenvalt, is het zeer goed mogelijk dat er een supermarkt wegvalt en/of verschraling optreedt in het overige dagelijkse winkelaanbod. Waar die effecten zich voordoen laat zich niet geheel op voorhand voorspellen. Het vernieuwde efficiënte en complete boodschappencentrum Hart van Zuid zal naar verwachting wel goed functioneren. Risico's op verschraling van het aanbod en toename van leegstand voor de andere winkelgebieden nemen naar verwachting toe.
- Bij het toevoegen van een extra supermarktaanbieder wordt het woon- en leefklimaat van de totale gemeente op korte termijn verrijkt, maar op lange termijn slechter als gevolg van verschraling en de reële mogelijkheid dat er een andere supermarkt weg valt. Enkel in de buurten rondom Hart van Zuid wordt het woon- en leefklimaat versterkt, dankzij de bijkomende supermarkt en de complete herontwikkeling van Zuiderpoort.
- Beoordeling van een nieuwe supermarkt in Hart van Zuid (zonder dat er elders supermarktmeters uit de markt worden gehaald) dient genuanceerd te worden beoordeeld in relatie tot het vigerende beleid. Het centrum van Wijchen is versterkt door de komst van Lidl, conform beleid. Door nu een extra supermarkt aan Hart van Zuid toe te voegen, wordt in Zuid het sterkste boodschappencluster van Wijchen gecreëerd, terwijl het primaat (ook voor boodschappen, zie figuur 3) bij het centrum ligt. De overige centra zijn aangewezen als ondersteunende centra. Gelet op de schaal en structuur van Wijchen overstijgt een wijkcentrum met twee supermarkten en aanvullend aanbod (zoals met Hart van Zuid) deze functie. Dit is niet in lijn met het beleid.

[17] Doorloop in elke supermarkt is lager, waardoor de kans op derving in versassortiment toe neemt; als reactie daarop wordt dat assortiment verkleind om voldoende doorloop van producten te houden

Tabel 1: Overzicht langetermijn-effecten per scenario. In kleur is de relatieve omvang van de effecten weergegeven: hoe donkerder hoe groter de effecten zijn van dit scenario ten opzichte van de andere scenario's. Ook in het nul-scenario staan veel oranje kleuren. De reden daarvoor is dat autonoom verwacht mag worden dat de winkelsector verder onder druk komt te staan. Groter-dan-tekens (>) geven aan dat de effecten, afhankelijk van de locatie danwel de mogelijke afgeleide ontwikkelingen, ook groter kunnen zijn dan de weergegeven beoordeling.

	Nul-scenario	1a – Verplaatsing discounter (Aldi)	1b – Verplaatsing discount (Lidl)	2a – verplaatsing service formule (Albert Heijn)	2b – verplaatsing service formule (Jan Linders)	3 – Nieuwvestiging soft-discounter
Spreiding supermarktstructuur						>
Totale voorzieningenniveau		>	>	>		>
Invulbaarheid publieksgericht vastgoed		>	>	>		>
Woon- en leefklimaat			>	>		
Ondernemersklimaat & investeringszekerheid				>		
Beleidsconsistentie				>		

WIJCHEN DISTRIBUTIEF ONDERZOEK SUPERMARKTEN

2 DECEMBER 2021

WIJCHEN DISTRIBUTIEF ONDERZOEK SUPERMARKTEN

2 DECEMBER 2021

BUREAU STEDELIJKE PLANNING

Status:
Eindrapport

Datum:
2 december 2021

Een product van:
Bureau Stedelijke Planning bv
Silodam 1E
1013 AL Amsterdam
020 - 625 42 67
www.stedplan.nl
amsterdam@stedplan.nl

Team Winkelen
Dr. Aart Jan van Duren
Arjen van Tellingen MSc

Voor meer informatie: Dr. Aart Jan van Duren, ajvd@stedplan.nl

In opdracht van:
Gemeente Wijchen

De in dit document verstrekte informatie mag uitsluitend worden gebruikt in het kader van de opdracht waarvoor deze is opgesteld. Elk ander gebruik behoeft de voorafgaande schriftelijke toestemming van Bureau Stedelijke Planning BV©.

Projectnummer: 20210253
Referentie: 20210253 Wijchen DPO supermarkten

INLEIDING 7
CONCLUSIE: SAMENVATTEND ANTWOORD OP DE HOOFDVRAGEN 8
1 VRAAG- EN AANBODANALYSE 12
1.1 VRAAGZIJDE VAN DE MARKT
1.2 AANBODZIJDE VAN DE MARKT
2 CONTEXTANALYSE 23
2.1 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN
2.2 RELEVANT BELEID
3 DISTRIBUTIEVE TOETS 29
3.1 SUPERMARKTDICHTHEDEN
3.2 DISTRIBUTIEVE BEREKENING
4 ECONOMISCHE EFFECTENANALYSE 33
4.1 MOGELIJKE VERDRINGINGSEFFECTEN
4.2 EFFECTEN OP BESTAANDE SUPERMARKTSTRUCTUUR
5 LOCATIEAFWEGING 37
5.1 NADERE BESCHRIJVING POTENTIELE VESTIGINGSLOCATIES
5.2 CONCLUSIES

INLEIDING

De gemeente Wijchen wenst zijn detailhandelsbeleid te actualiseren. Hiervoor is een actueel beeld nodig van de ontwikkelingsmogelijkheden voor supermarkten binnen de gemeente. Supermarkten zijn belangrijke, dragende functies in de Wijchense detailhandelsstructuur. De gemeente dient daarom een belangrijke keuze te maken of en waar toekomstige supermarktontwikkelingen gewenst zijn. Om die reden heeft de gemeente Wijchen Bureau Stedelijke Planning benaderd om een onderzoek uit te voeren dat antwoord geeft op drie cruciale vragen.

1. Hoe functioneert de huidige supermarktstructuur in Wijchen, en meer specifiek het centrum en de overige detailhandelsconcentraties (de wijk- en buurtwinkelcentra)?
2. Wat is het perspectief (in termen van potenties en bedreigingen) van die structuur voor de komende 10 jaar? Is er ruimte om het supermarktaanbod uit te breiden?
3. Indien dat laatste het geval is, welke locatie leent zich het best voor een nieuwe supermarktontwikkeling, gelet op een optimale en robuuste verzorgingsstructuur in Wijchen?

Opzet rapportage

De rapportage is als volgt opgebouwd:

1. Een analyse van de vraag- en het aanbodontwikkelingen van supermarkten in de gemeente Wijchen.
2. De contextanalyse van supermarkten met de belangrijkste trends en ontwikkelingen en het relevante beleid.
3. Een distributieve toets waarin de marktruimte voor supermarkten binnen Wijchen is berekend voor de komende 10 jaar.
4. Een economische effectenanalyse waarin de verdringingseffecten van een mogelijke tweede supermarkt in Wijchen worden berekend.
5. Een afweging van mogelijke locaties binnen de detailhandelsstructuur van Wijchen waar een nieuwe supermarkt het beste kan landen.

CONCLUSIE: SAMENVATTEND ANTWOORD OP DE HOOFDVRAGEN

Hoe functioneert de huidige supermarktstructuur in Wijchen, en meer specifiek het centrum en de overige detailhandelsconcentraties (de wijk- en buurtwinkelcentra)?

- Wijchen kent een duidelijke hiërarchische detailhandelsstructuur. Bovenaan staat het centrum dat wordt ondersteund door drie ondersteunende centra in de wijken. Waar het centrum de combinatie biedt van een ruim en gevarieerd dagelijks en niet-dagelijks aanbod, is in de ondersteunende centra vooral het dagelijks aanbod, en daarbinnen het supermarktaanbod, dominant.
- Het centrum fungeert in de volle breedte relatief goed. De koopkrachtbinding van de bewoners van Wijchen aan het (dagelijkse en niet-dagelijkse) winkelaanbod in het centrum is hoog en de leegstand ligt op een laag niveau. Dit relatief goede functioneren is mede het gevolg van het gevoerde beleid, met een focus op het centrum. Ook de komst van de Lidl in 2019 als derde volwaardige supermarkt (naast Albert Heijn en Jumbo) heeft voor meer aantrekkingskracht van het centrum gezorgd.
- Van de drie ondersteunende centra, zijn er twee in Noord gesitueerd en één in Zuid. Van deze centra beschikt alleen Hof van Achterlo over twee supermarkten (Jan Linders en Aldi, zonder aanvullend aanbod speciaalzaken). Dit centrum functioneert niet optimaal: het bevolkingsdraagvlak in het verzorgingsgebied is relatief beperkt in verhouding tot het aanbod, en de locatie leent zich niet voor een fors bovenwijkse functie. Het cluster in Noord functioneert goed, met een goed functionerende Coop als drager. Het centrum in Zuid (Zuiderpoort) functioneert van de ondersteunende centra echter het beste: het heeft een relatief groot bevolkingsdraagvlak, en ligt op een logische, goed bereikbare locatie.
- Het supermarktaanbod in het centrum van Wijchen neemt ongeveer 46% van het totale metrage aan supermarkten voor zijn rekening. Hiermee is de verhouding tussen het centrum en de ondersteunende structuur als het om de supermarkten wat in onbalans. Vergeleken met kernen van vergelijkbare omvang en functie (waar het gemiddelde op 30% ligt) is het aandeel supermarkten in het centrum groot (46% van het totaal in vergelijking met 30% in de referentiekernen).
- Gemiddeld genomen functioneert het supermarktaanbod in de huidige situatie al goed: de vloerproductiviteit ligt in Wijchen substantieel boven het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat er al in de huidige situatie voldoende distributieve ruimte is om het supermarktaanbod in Wijchen te versterken.

Wat is het perspectief (in termen van potenties en bedreigingen) van die structuur voor de komende 10 jaar? Is er ruimte om het supermarktaanbod uit te breiden?

- Het perspectief van de huidige structuur is overwegend gunstig. De uitgangssituatie is goed, en de groei van het bevolkingsdraagvlak tot 2030 is fors. Wel zal in het centrum de kans op leegstand toenemen, vooral onder invloed van de afnemende vraag aan niet-dagelijkse winkels, een trend die we ook in andere centra van deze omvang in Nederland zien.
- Het centrum van Wijchen zal als middelgroot centrum de reeds ingezette transitie moeten (vervol)maken van een winkelgebied naar een centrumgebied, met een veelheid van centrumfuncties, waaronder horeca, cultuur en maatschappelijke functies.
- Distributief is er onmiskenbaar verdere ontwikkelingsruimte voor versterking van het supermarktaanbod in Wijchen. In de huidige situatie functioneren de supermarkten gemiddeld genomen al ruim bovengemiddeld, en tendeert deze naar ruimte om één volwaardige supermarkt toe te voegen. Met het voorziene woningbouwvolume is die ruimte al snel na nu groot genoeg om substantiële versterking van het supermarktaanbod mogelijk te maken. Die distributieve ruimte is al halverwege de periode tussen nu en 2030 meer dan voldoende voor een volwaardige nieuwe supermarkt (ca. 1.500 m^2 wvo). Er blijft dan nog voldoende ruimte over voor optimalisering van het gevestigde supermarktaanbod.
- De positieve effecten van een nieuwe supermarkt in Wijchen overstijgen dan ook de negatieve effecten, mits de locatie goed is gekozen.
- De mogelijke komst van een nieuwe supermarkt in Wijchen zal voor positieve uitstralingseffecten kunnen zorgen (structuurversterking, versterking vestigingsklimaat, katalysator nieuwe investeringen en sociale functie voor buurt en wijk), afhankelijk van de locatie van de nieuwe supermarkt.
- Naast positieve effecten voor het gebied zelf zijn er ook negatieve effecten te duiden als gevolg van de ontwikkeling. Dit zijn de zogenaamde verdringingseffecten: het verlies van omzet als gevolg van de versterking van het supermarktaanbod in Wijchen.
- De negatieve effecten worden echter fors gedempt door de groei van het draagvlak voor dagelijkse boodschappen. Sterker nog: op het niveau van de gemeente is de groei van het bestedingspotentieel groter dan het verdringingseffect van de nieuwe supermarkt.

Indien dat laatste het geval is, welke locatie leent zich het best voor een nieuwe supermarktontwikkeling, gelet op een optimale en robuuste verzorgingsstructuur in Wijchen?

- Om de positieve effecten van een nieuwe supermarkt te maximaliseren, en de negatieve effecten te dempen is het zaak is het belangrijk dat de nieuwe supermarkt daar wordt gesitueerd waar per saldo sprake kan zijn van

structuurversterking. Daartoe hebben we een multicriteria analyse uitgevoerd. In deze analyse zijn de 4 bestaande centra en een nieuw te realiseren cluster in de grootste woningbouwlocatie, Wijchen West, getoetst op de bijdrage die een nieuwe supermarkt kan leveren aan een robuuste en perspectiefvolle verzorgingsstructuur. Op basis hiervan zijn de volgende conclusies te trekken:

- De realisering van een nieuwe supermarkt is sterk af te raden in Hof van Achterlo. Er liggen hier niet of nauwelijks marktkansen, de fysieke ruimte is er niet en de verdringingseffecten (vooral op de supermarkten in het centrum zelf) zijn overwegend negatief. Zelfs de groei van het bevolkingsdraagvlak in de nieuwbouw van West doet geen afbreuk aan deze conclusie.
- Ook de realisering van een supermarkt op een nieuwe locatie, in de nieuwbouw van West, is niet aan te raden: te weinig positieve effecten teveel verdringingseffecten, vooral op Hof van Achterlo en niet passend in het vigerende beleid. Ook is het vragelijk of er voldoende behoefte is. Het aantal nieuwe inwoners is te beperkt om een moderne supermarkt te realiseren en leent zich eerder voor een compacte buurtsupermarkt. Feitelijk zijn er hier alleen marktkansen op een locatie waarmee een groter gebied dan alleen West bediend kan worden, wat weer te grote verdringingseffecten met zich meebrengt.
- Vestiging van een vierde volwaardige supermarkt in het centrum lijkt op papier een wenselijke ontwikkeling, omdat het consistent is met het vigerende beleid. Maar het is zeer de vraag wat het daadwerkelijk toevoegt aan het centrum. Het centrum kent namelijk al een ruim en gevarieerd aanbod aan supermarkten. Een nieuwe supermarkt leidt ongetwijfeld tot sterke verdringingseffecten op de bestaande supermarkten. Daarbij komt dat de kans op verdringing van overig dagelijks aanbod groot is wanneer de supermarkt niet centraal in winkelgebied kan worden gerealiseerd en daarmee niet voor combinatiebezoek kan zorgen. Daarnaast achten wij de marktkansen niet heel groot. De huidige supermarkten in het centrum functioneren niet zodanig goed dat uitbreiding van het aanbod met een vierde volwaardige supermarkt voor de hand ligt.
- Vestiging van een nieuwe supermarkt in Noord past in veel opzichten beter dan vestiging in Hof van Achterlo, maar er zijn grote twijfels of er hier voldoende marktkansen en fysieke ruimte is om dit te realiseren. Daarnaast is de afstand tot de nieuwe bewoners van Wijchen in dit centrum relatief groot.
- Vestiging van een tweede supermarkt in Zuiderpoort scoort van de alternatieve opties het beste. Het cluster kent van de ondersteunende clusters nu al het grootste verzorgingsgebied, en de Jumbo functioneert bovengemiddeld goed. Daarnaast is er fysieke ruimte (te maken), is er marktvraag, en overstijgen de positieve effecten de negatieve effecten. Mogelijke verdringingseffecten zullen het sterkst worden gevoeld bij de Jumbo, nu nog de enige supermarkt in het winkelcentrum. In mindere mate geldt dit ook voor het aanbod in het centrum. De verdringingseffecten

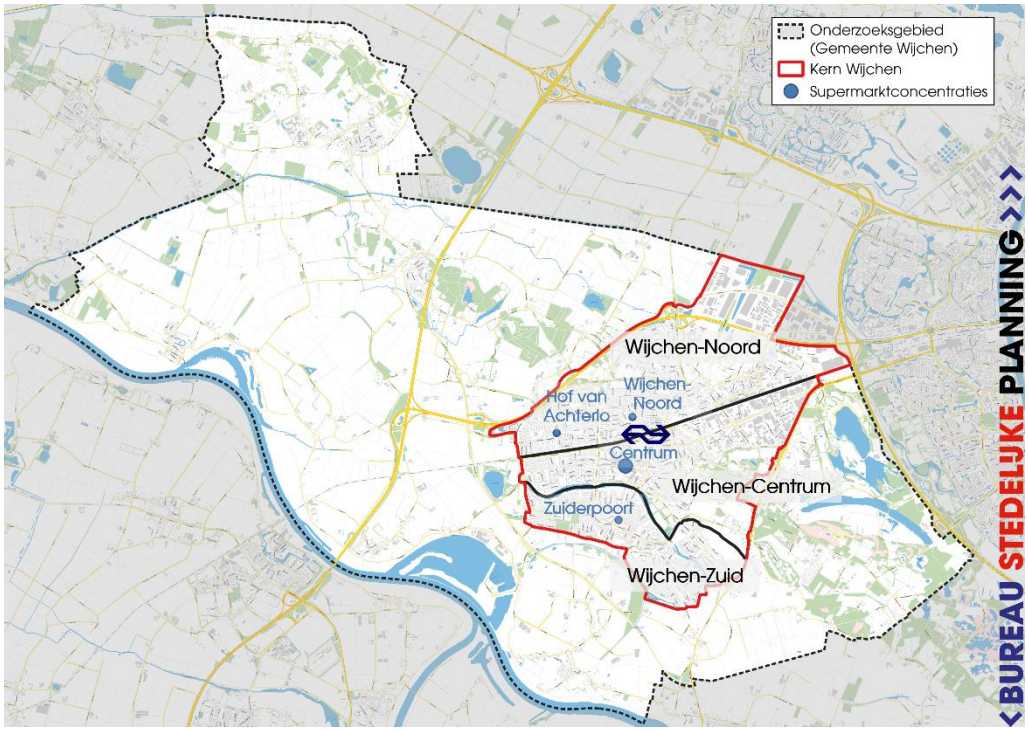
zijn echter minder groot dan bij vestiging van een supermarkt in het centrum zelf. Het centrum van Wijchen behoudt ook met een tweede supermarkt in Zuiderpoort nog steeds haar status als hoofdwinkelgebied. Het centrum van Wijchen huisvest in deze situatie nog steeds het meest uitgebreide supermarktaanbod en kent daarnaast een veel uitgebreider aanbod aan dagelijkse- niet dagelijkse winkels en overige commerciële en niet-commerciële voorzieningen.

1 VRAAG- EN AANBODANALYSE

1.1 VRAAGZIJDE VAN DE MARKT

ONDERZOEKSGEBIED

In dit onderzoek beschouwen we de gehele gemeente Wijchen als onderzoeksgebied. Daarbij zoomen we ook in op de verschillende gebieden binnen de kern Wijchen.

FIGUUR 1 ONDERZOEKSGEBIED SUPERMARKTEN WIJCHEN
Bron: BRT Achtergrondkaart; Bewerking Bureau Stedelijke Planning

De gemeente bestaat uit de kern Wijchen, waar de meeste inwoner woonachtig zijn, en een aantal kleine dorpen. De kern Wijchen is een compacte kern, maar binnen die compacte kern zijn op basis van fysieke elementen (het spoor en het Wijchense Meer) en de verzorgingsstructuur drie gebieden te onderscheiden:

- **Noord**. Alle buurten ten noorden van het spoor en de Stationslaan.[1].De nieuwbouwlocatie Wijchen-West is deels een uitbreiding van deelgebied

[1] De 12 CBS- buurten: De Saltshof, Bedrijventerrein Bijsterhuizen, Woezik, Veenhof, Verspreide huizen Woezik, Wijchen Noord, Hofsedam, Bedrijventerrein Zesweg, Lambrasse, Kraaijenberg, Heilige Stoel en Homberg.

Noord, maar ligt ook deels ten zuiden van de spoorlijn c.q. het Wijchense Meer.
- **Centrum**. Alle buurten tussen het spoor en het Wijchense Meer.[2]
- **Zuid**. Alle buurten onder het Wijchense Meer.[3] Ook de CBS-buurt Huurlingsedam, waar omvangrijke nieuwbouw wordt gerealiseerd, rekenen we tot dit gebied.

KENMERKEN ONDERZOEKSGEBIED

- De gemeente Wijchen telde op 1 januari 2021 41.261 inwoners. Hiervan woont 82% in de kern Wijchen, met name in het noordelijke en zuidelijke deelgebied.
- De leeftijdsopbouw in Wijchen wordt gekenmerkt door een relatief laag aandeel 25-45 jarigen. Er is sprake van een vergrijzende bevolking (niet rekening houdend met de vele woningbouwplannen). Het aandeel 45-65 jarigen en 65 plussers ligt hoger dan het landelijk gemiddelde.
- Gemiddeld genomen zijn de huishoudens groter dan het landelijke gemiddelde (2,3 versus 2,1). Wel is er sprake van een huishoudensverdunning door de vergrijzende bevolking. De afgelopen 10 jaar daalde de huishoudensgrootte gemiddeld met 0,5% per jaar (landelijk met 0,3%).
- Het inkomensniveau van Wijchen ligt met gemiddeld € 25.900 per inwoner iets (0,8%) lager dan het landelijk gemiddelde van € 26.100. In Wijchen-Centrum (+4,6%) en Wijchen-Zuid (+2,3%) hebben de inwoners juist een relatief hoog inkomen.

	INW.	% 0-15	% 15-25	% 25-45	% 45-65	% 65+	GEM. HH. GROOTTE	GEM. INK. PER INW.
Wijchen	41.261	15	12	21	30	22	2,3	€ 25.900
Kern Wijchen	33.805	16	12	22	30	21	2,3	€ 25.800
Wijchen-Noord	*14.290*	*15*	*12*	*21*	*30*	*23*	*2,3*	*€ 24.300*
Wijchen-Centrum	*6.990*	*13*	*11*	*17*	*27*	*33*	*12*	*€ 27.300*
Wijchen-Zuid	*12.525*	*18*	*12*	*27*	*32*	*13*	*2,4*	*€ 26.700*
Nederland		**16**	**12**	**25**	**28**	**20**	**2,1**	**€ 26.100**

TABEL 1 DEMOGRAFISCHE KENMERKEN ONDERZOEKSGEBIED
Bron: CBS Statline 2021; inkomen betreft 2018 (meest recente cijfers), percentages afgerond op gehele getallen

[2] De 7 CBS-buurten: Blauwe Hof, Aalsburg, Centrum, De Uilenboom, Valendries, Bedrijventerrein Nieuwenweg en Verspreide huizen Valendries
[3] De 19 CBS buurten: Oudelaan, De Flier, De Meren, De Lingert, Diemewei, Diepvoorde, De Weertjes, Hoogmeer, Huissteden-Zuiderpoort, Zevendreef, De Grippen, Zesakker, Elsland, Abersland, De Gamert, De Geer, Sluiskamp, De Ververt en Kronenland.

WONINGBOUWPLANNEN EN BEVOLKINGSPROGNOSE

In de regio Nijmegen en omgeving is afgesproken dat alle gemeenten inzetten op nieuwe plannen om het nijpende woningtekort in de regio op te lossen.[4] In de gemeente Wijchen zijn in 2021 afspraken gemaakt om tot 2030 ca. 2.700 woningen toe te voegen aan de bestaande voorraad.[5] Wijchen streeft naar een mix van woningtypen, zowel eengezinswoningen als kleine woningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens.

Op basis van de woningbouwplannen en de trend van huishoudensverdunning in Wijchen kan een inschatting worden gemaakt voor het aantal inwoners in 2030/2031.

- In 2021 zijn er 18.190 woningen in Wijchen[6]. Tot 2030 komen er naar verwachting 2.700 woningen bij. Dat betekent dat er in 2030 20.890 woningen zullen zijn.
- In Wijchen (en Nederland) is sprake van huishoudensverdunning. Wanneer de gemiddelde jaarlijkse afname in Wijchen van de laatste 10 jaar (-0,5%) doorzet zal de gemiddelde huishoudensgrootte eind 2030 op 2,175 uitkomen.[7]
- Met 20.890 woningen en een huishoudensgrootte van 2,175 kent de gemeente Wijchen eind 2030/ begin 2031 een inwoneraantal van 45.436
- Over het realiteitsgehalte van deze prognose is overeenstemming met de gemeente Wijchen.[8]

GEBIED	WONINGEN 2021	EXTRA WONINGEN TOT 2030	AANTAL WONINGEN 2030	GEMI. HH GROOTTE IN 2030	INWONERS 2030
Wijchen	18.190	2.700	20.890	2.175	45.436

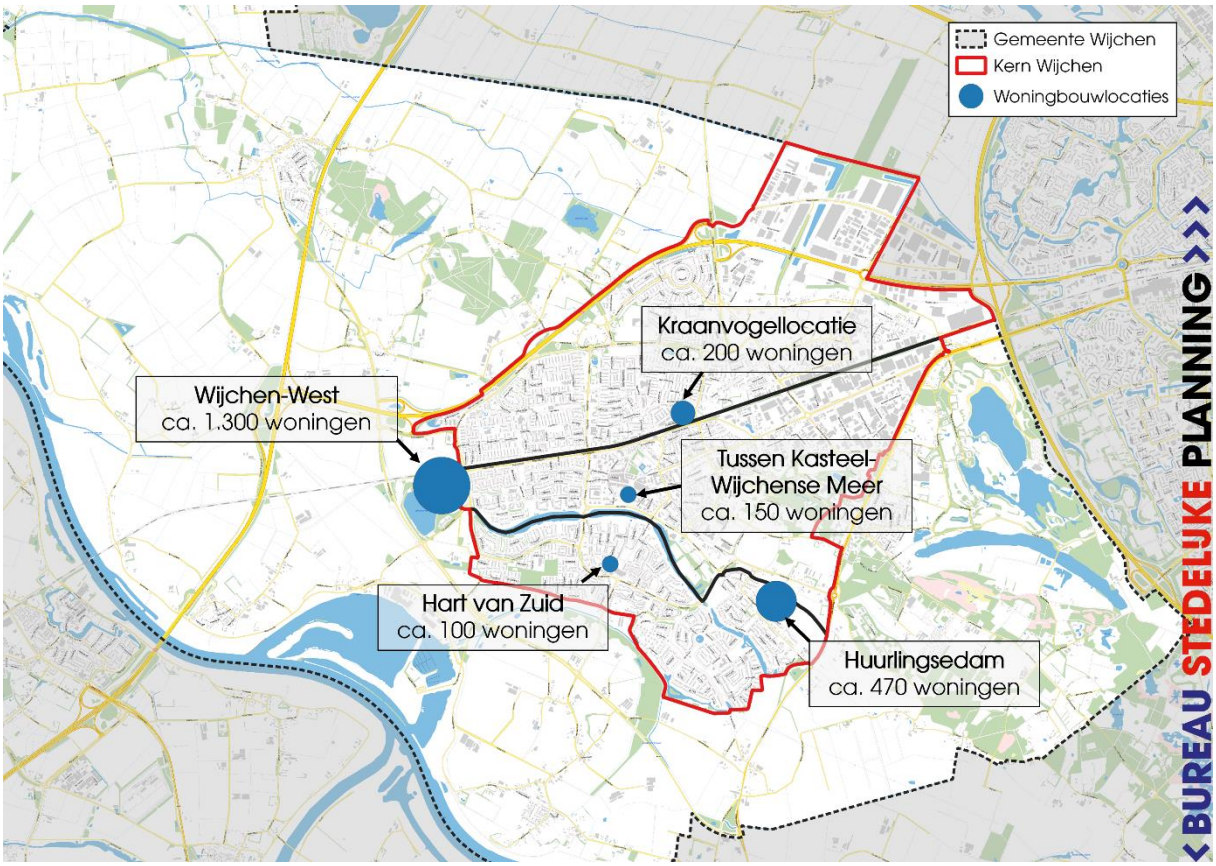
TABEL 2 INWONERSPROGNOSE WIJCHEN
Bron: Gemeente Wijchen, CBS, 2021

De gemeente zet in op twee grote woningbouwlocaties (Wijchen-West en Huurlingsedam) en een aantal kleinere ontwikkelingen in de kern Wijchen.

- **Wijchen-West**. Hier worden vanaf 2023 ca. 1.300 woningen toegevoegd.
- **Huurlingsedam**. De woningbouwlocatie Huurlingsedam is onlangs benoemd tot één van de zeven Gelderse ‘doorbraaklocaties’. Hier worden vanaf 2022 ca. 470 woningen toegevoegd.
- **Kraanvogelterrein**. Toevoeging van ca. 200 woningen.
- **Tussen Kasteel en Wijchens Meer**. Toevoeging van ca. 150 woningen.
- **Hart van Zuid**. Toevoeging van ca. 100 woningen.

[4] Besluit gemeenteraad Wijchen, d.d. 21-10-2021 over ‘Extra woningbouw Huurlingsedam en Wijchen-West
[5] Gemeente Wijchen, 2021
[6] Druten-Wijchen in cijfers, 2021
[7] Huishoudensgrootte 2021 2,29 met extrapolatie voor 10 jaar, berekening = 2,29 * (-0,5% ^10) = 2,175
[8] 9 november 2021

De woningbouwlocaties (Figuur 2) laten zien dat de grootste bevolkingsgroei zal plaatsvinden in het westen en zuiden van de kern Wijchen. Dit betekent dat ook de vraag en daarmee het draagvlak van supermarkten met name hier zal groeien.

FIGUUR 2 WONINGBOUWLOCATIES WIJCHEN
Bron: Lokale uitvoeringsagenda Wonen 2020-2030; BRT Achtergrondkaart; Bewerking Bureau Stedelijke Planning

1.2 AANBODZIJDE VAN DE MARKT

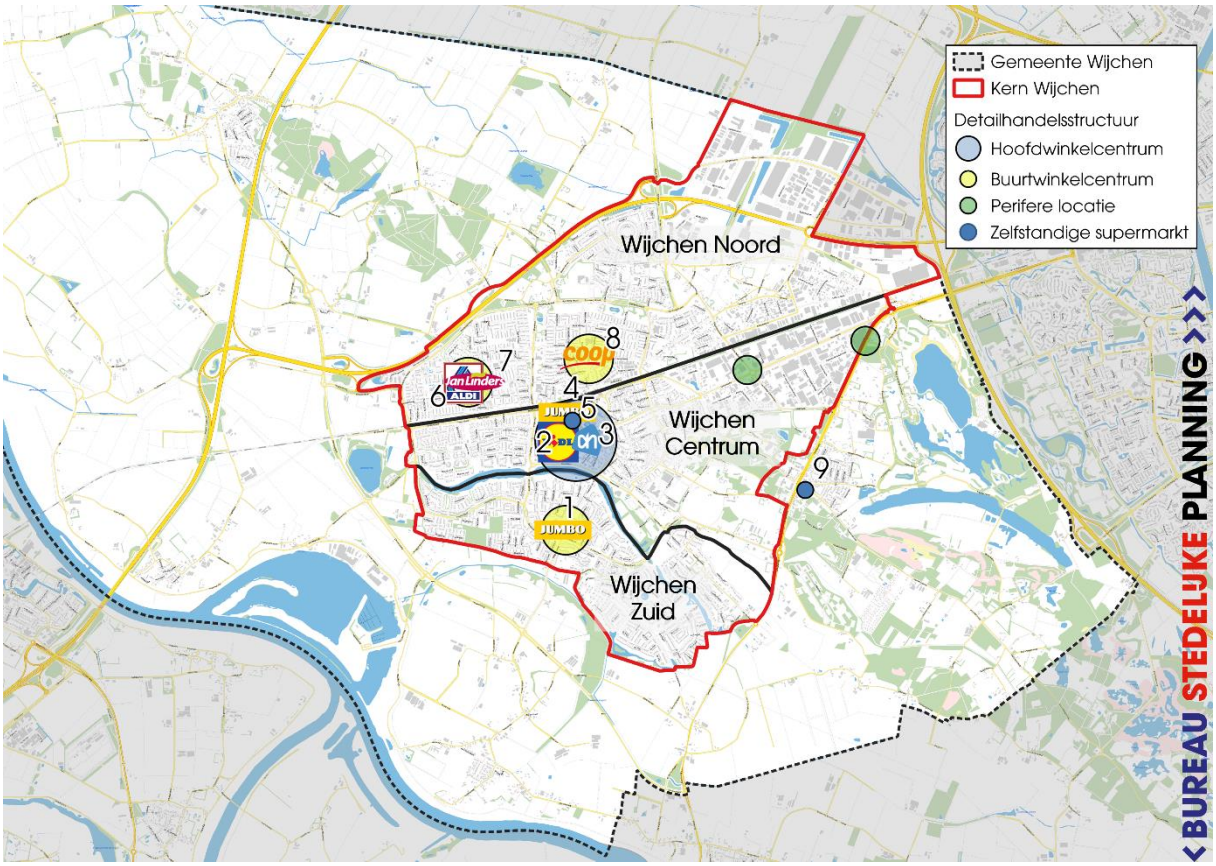
DETAILHANDEL- EN SUPERMARKTSTRUCTUUR

De gemeente Wijchen kent een duidelijke hiërarchische detailhandelsstructuur. Bovenaan staat het centrum dat wordt ondersteund door drie boodschappencentra in de wijken. Het centrum kent een ruim aanbod aan dagelijkse en niet dagelijkse winkels, waar de boodschappencentra primair gericht zijn op dagelijkse aankopen. Ook kent Wijchen nog één buurtsteunpunt in het dorp Alverna en zijn er nog twee locaties bestemd voor volumineuze detailhandel.

De gemiddelde winkelleegstand in Wijchen ligt onder het provinciaal en landelijk niveau. In 2018 stond 3% van de winkels en 4% van de vloeroppervlakte leeg. [9] In Gelderland was dat gemiddeld respectievelijk 8% en 5% en in Nederland

[9] CBS, Landelijke Monitor Leegstand, 2017-2018

respectievelijk 8% en 6%. Ondanks dat Wijchen het relatief goed doet zijn er de laatste jaren wel een aantal huuropzeggingen geweest. Daarbij is de verwachting dat de kans op leegstand toe zal nemen, net als in andere steden in Nederland.

FIGUUR 3 DETAILHANDEL- EN SUPERMARKTSTRUCTUUR (NUMMERS KOMEN OVEREEN MET TABEL 3
Bron: Supermarktgids, september 2021; BRT Achtergrondkaart; Bewerking: Bureau Stedelijke Planning

Supermarktaanbod

- In totaal zijn er negen supermarkten in het onderzoeksgebied, inclusief een tweetal zelfstandige buurtsupers. Tezamen meten de supermarkten 9.280 m² wvo.
- De gemiddelde omvang van de supermarkten in Wijchen (exclusief de Tayba Markt en buurtwinkel Alverna) is 1.238 m² wvo. Alleen de Aldi is kleiner dan 1.000 m² wvo.
- Het aanbod is divers: er zijn vijf full-service supermarkten, twee discounters en twee zelfstandige (kleine) supermarkten.
- Het centrum vormt de belangrijkste locaties voor supermarkten binnen de gemeente. In dit deel van Wijchen is bijna de helft van alle supermarktmeters binnen de gemeente gevestigd.
- Daarnaast worden de inwoners van Wijchen ook bediend door bezorgdiensten als Picnic, Jumbo.com en AH.nl.

NR	FORMULE	ADRES	M² WVO	INW.
WIJCHEN-ZUID			*1.380 (15%)*	*12.525 (30%)*
1	Jumbo	Zuiderpoort 12-14	1.380	
WIJCHEN-CENTRUM			*4.280 (46%)*	*6.990 (17%)*
2	Lidl	Touwslagersbaan 35	1.080	
3	Albert Heijn	Europaplein 85	1.600	
4	Jumbo	Herenstraat 17	1.400	
5	Tayba Markt	Spoorstraat 45A	200	
WIJCHEN-NOORD			*3.305 (36%)*	*14.290(35%)*
6	Aldi	Homberg 25-31	920	
7	Jan Linders	Homberg 2527	1.285	
8	Coop	Tunnelweg 86	1.100	
ALVERNA			**415 (4%)**	**1.610 (4%)**
9	Buurtwinkel	Heumenseweg 8	415	
GEHELE ONDERZOEKSGEBIED			**9.280**	**41.261**

TABEL 3 HUIDIG SUPERMARKTAANBOD EN AANDEEL IN HET METRAGE VAN HET ONDERZOEKSGEBIED
Bron: Supermarktgids september 2021; Bewerking: Bureau Stedelijke Planning

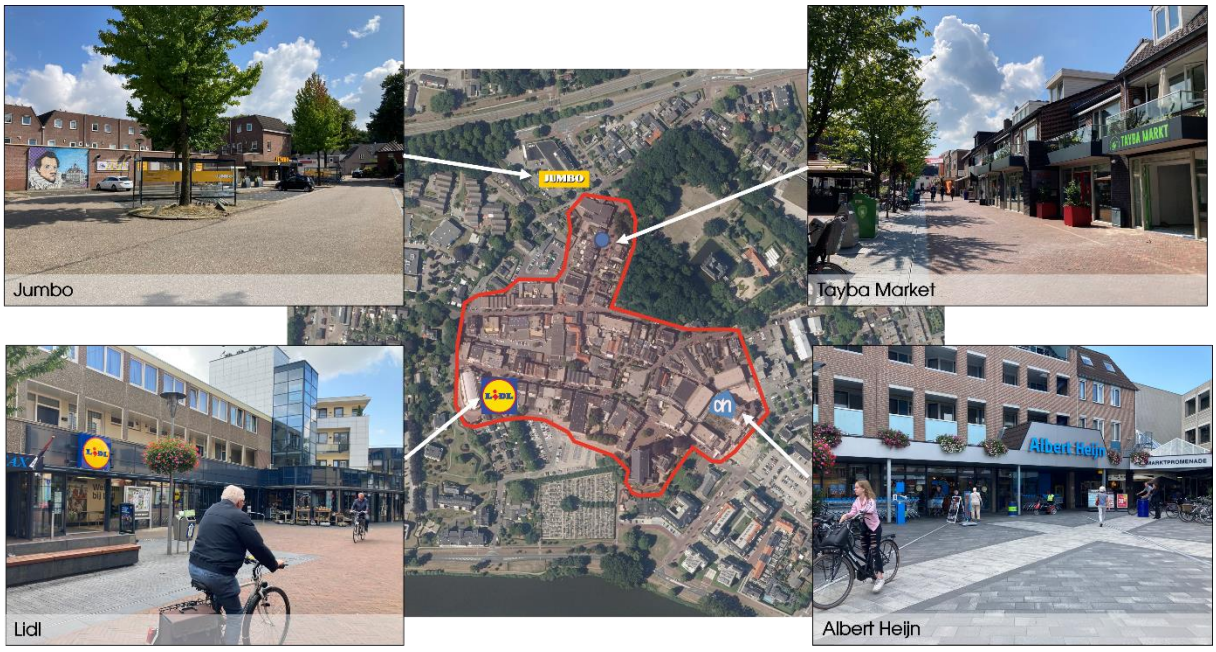
WINKELGEBIEDEN WIJCHEN

Wijchen Centrum

- Wijchen heeft een centrum van middelgrote omvang. Het centrum functioneert met 106 winkels nadrukkelijk als hét hoofdcentrum van de gemeente. In totaal zijn hier 4 supermarkten, 21 overige dagelijkse winkels, 47 modezaken en 34 overige niet-dagelijkse winkels gesitueerd. Hiermee vormt het de belangrijkste aankooplocatie binnen de gemeente voor zowel het dagelijks als niet-dagelijks aanbod. Daarnaast zijn hier ook 31 horecazaken en 32 dienstverleners.
- De vier hier gevestigde supermarkten meten samen 4.280 m² wvo, en zijn samen goed voor 46% van het totale supermarktaanbod in Wijchen. Het is daarmee de belangrijkste aankooplocatie, ook voor dagelijkse boodschappen in de gemeente. Het aandeel van 46% supermarktmeters in het centrum is opvallend hoog. Een analyse van het supermarktaanbod in vergelijkbare gemeenten[10] laat zien dat daar gemiddeld een substantieel lager aandeel van het supermarktaanbod in het centrum is gevestigd, namelijk ca. 30%.
- Het centrum functioneert goed en kent momenteel slechts beperkte leegstand. Het is goed bereikbaar en er kan gratis en voldoende geparkeerd worden. Wel zijn er zorgen over de toekomstige ontwikkeling van die leegstand, zeker als de steunmaatregelen in verband met corona komen te

[10] Gemeenten met ca. 35-45.000 inwoners die eenkernig zijn en niet tegen een grote stad aan liggen: Uden, Beverwijk, Wageningen, Heemskerk, Tiel, Zevenaar, Hellevoetsluis, Etten-Leur en Huizen.

vervallen. Ook vóór de coronacrisis waren er zorgen over die leegstandsontwikkeling, zoals in elk centrum van deze omvang, tussen klein en groot in.

FIGUUR 4 SUPERMARKTAANBOD CENTRUM – IN HET ROOD HET WINKELGEBIED
Bron: LVB Achtergrondkaart; Bureau Stedelijke Planning

- De vier supermarkten liggen verspreid aan de randen van het winkelgebied:
  - De **Albert Heijn** is naar onze inschatting de best presterende supermarkt in het centrum. De supermarkt kent een moderne omvang, maar is wel onpraktisch gelegen, verhoogd, en met het parkeren op enige afstand van de entree van de supermarkt gelegen. Rond het Europaplein ligt het belangrijkste cluster voor dagelijkse boodschappen in het centrum, met een Albert Heijn, een bakker, groenteboer en een slijter.
  - De **Jumbo** was tot 2019 een Emté (daarvoor Edah) en is bij de verbouwing gemoderniseerd. De supermarkt is weliswaar feitelijk onderdeel van het centrum van Wijchen, maar ligt in de praktijk op enige afstand van de winkelconcentratie in het centrum. De supermarkt nodigt (zeker in vergelijking met Albert Heijn en Lidl) minder uit tot (combinatie)bezoek aan het centrum.
  - De **Lidl** is de meest recente toevoeging in het centrum, in het pand waar voorheen (tot 2013) de Jan Linders zat. De winkel is niet optimaal gesitueerd, functioneert ook niet optimaal, met het parkeren op (te) grote afstand van de entree van de supermarkt.
  - **De Tayba Market** betreft een kleine lokale buurtsuper met Syrische producten en ook Syrische kleding. De supermarkt is gevestigd in een deel van het pand waar tot 2010 een Aldi gevestigd was.

- De supermarkten in het centrum hebben een functie voor de gehele gemeente Wijchen, maar trekken (in ondergeschikte mate) ook klanten van daarbuiten.
- Met de komst van de Lidl in 2019 heeft het centrum weer de grootste supermarktconcentratie en daarmee een sterke kernverzorgende boodschappenfunctie. Na het vertrek van de Aldi en Jan Linders in 2013 is dit een tijd minder geweest en daalde het bezoek aan het centrum.

Wijchen Zuid - Zuiderpoort/Hart van Zuid

- **Winkelcentrum Zuiderpoort** heeft na het centrum het meest complete winkelaanbod, met name gericht op de dagelijkse boodschappen. Het aanbod bestaat uit een supermarkt, slager, bakker, kaaswinkel, fruit- en groentewinkel, slijterij, tabakswinkel, kledingwinkel en bloemist. Ook zijn er twee horecazaken (snackbar en pizzeria) en een apotheek.
- De Jumbo is de enige supermarkt in het winkelcentrum en meet 1.380 m² wvo. Dat is 15% van het supermarktvloeroppervlakte in de gemeente.
- Het winkelgebied heeft primair een functie voor de 12.525 inwoners van de buurten in het zuiden van Wijchen (30% van het totale aantal inwoners van de gemeente). Daarbij moet nog worden aangetekend dat het winkelcentrum ook nog een belangrijke functie vervult voor overig Wijchen ten zuiden van de spoorlijn. Het verzorgingsgebied is daarmee relatief groot, terwijl het aandeel in het totaal aantal supermarktmeters in Wijchen als gezegd relatief beperkt is.
- Het winkelcentrum is het meest nabijgelegen centrum voor de inwoners van de nieuwbouwlocatie Huurlingsedam. Hier worden komende jaren ca. 470 woningen gebouwd, dat zijn ca. 1.022 extra inwoners.[11]
- Zowel aan noord- als zuidzijde van het winkelcentrum is een ruim parkeerveld gelegen. Jumbo ligt in de “halve maanpassage” en heeft twee entrees, aan de passage zelf, die toegang geeft tot de parkeervelden aan de zuidzijde en aan de noordzijde, de toegang tot het parkeerveld daar.

FIGUUR 5 JUMBO WINKELCENTRUM ZUIDERPOORT
Bron: Bureau Stedelijke Planning

[11] 470* 2,175 (verwachte huishoudensgrootte 2030)= 1.022

Wijchen Noord - Hof van Achterlo en Wijchen Noord

In Wijchen Noord zijn in totaal drie supermarkten gevestigd, verdeeld over twee clusters. Met 3.305 m^2 wvo is hier 36% van het totale supermarktvloeroppervlakte gevestigd. De supermarkten hebben primair een functie voor de inwoners van Wijchen Noord. Dit zijn 14.290 inwoners, met 35% van het totaal aantal inwoners in Wijchen ligt dit ongeveer gelijk aan het aandeel supermarktmeters.

- **Hof van Achterlo** is in 2010 ontwikkeld en bestaat uit twee supermarkten: Jan Linders en Aldi, die samen 2.205 m² wvo meten. Aanvullend winkelaanbod ontbreekt hier.
- Beide supermarkten hebben de beschikking over parkeren op maaiveld.
- Het winkelgebied heeft primair een functie voor de 5.165 inwoners in de omliggende buurten Homberg, Heilige Stoel, Lambrasse en Kraaijenberg (13% van het totale aantal inwoners van de gemeente). De combinatie van de twee complementaire supermarkten en het feit dat de formules verder in Wijchen afwezig zijn, zorgt ervoor dat het supermarktaanbod een functie heeft die groter is dan alleen de buurten waarin het aanbod gevestigd is.
- De supermarkten zijn het meest nabij de grootste nieuwbouwlocatie van Wijchen gelegen. In Wijchen West worden komende jaren 1.300 woningen gebouwd. Dat komt neer op ca. 2.830 extra inwoners[12] Voor de meeste inwoners van Wijchen West zal Hof van Achterlo het meest nabij zijn.[13].
- Vergroting van het directe bevolkingsdraagvlak is zeer wenselijk voor dit winkelgebied, omdat het in de huidige situatie niet optimaal functioneert.

FIGUUR 6 JAN LINDERS EN ALDI IN HOF VAN ACHTERLO
Bron: Bureau Stedelijke Planning

- Het **buurtcentrum Wijchen-Noord** bestaat uit 6 winkels langs de Tunnelweg en Lepelaarstraat. De supermarkt is de drager van het centrum. Het deel aan de Lepelaarstraat krijgt op korte termijn een opknapbeurt.
- De Coop is de enige supermarkt in het centrum, is in 2016 vernieuwd en heeft een oppervlak van 1.100 m² wvo. Voorheen was nabij (in de wijk Woezik) ook nog een kleine Coop gevestigd, maar die is gesloten.

[12] 1.300* 2,175 (verwachte huishoudensgrootte 2030)= 2.828 inwoners
[13] Zie ook p.14 in de Eindrapportage gebiedsvisie en ontwikkelstrategie Wijchen West (maart 2021)

- Het winkelgebied heeft primair een functie voor de 9.125 inwoners in de buurten in het noordoosten van de kern Wijchen (22% van het totale aantal inwoners van de gemeente).
- Naar verwachting zal de supermarkt, die goed functioneert, op termijn worden omgebouwd naar Plus, nu de beide ondernemingen (Plus en Coop) zijn gefuseerd en het fusiebedrijf met de Plus-formule verder gaat.

Alverna

- Alverna is de enige kleine kern binnen Wijchen met een (buurt)supermarkt. De buurtsupermarkt is de belangrijkste dagelijkse winkelvoorziening in het dorp met 1.610 inwoners (4% van het totale aantal inwoners van de gemeente). Tot 10 jaar geleden werd de supermarkt als Spar geëxploiteerd, daarna nog enige jaren als Attent. Sinds 2 jaar is de supermarkt geen onderdeel meer van een landelijke formule.

SUPERMARKTONTWIKKELINGEN

Wanneer we het supermarktaanbod in Wijchen anno 2021 vergelijken met het aanbod van 15 jaar geleden, dan komen we tot de volgende signalementen:

- Het centrum heeft met de komst van de Lidl weer een compleet aanbod aan supermarkten na het eerdere vertrek van de Jan Linders (van de huidige locatie van Lidl) en Aldi (nu Tayba).
- In Wijchen Noord is de kleine Coop in Woezik in 2018 gesloten (nu kringloopwinkel).
- Jumbo is sinds 2019 vertegenwoordigd in het centrum van Wijchen toen het de Emté (daarvoor Edah) overnam.
- Na het vertrek van Aldi uit het centrum heeft zich hier een kleine zelfstandige etnische supermarkt kunnen vestigen (Tayba Markt).
- Aldi voegde zich in 2010 bij de Jan Linders in Homberg.
- De Jumbo in Zuiderpoort was tot de overname in 2011 een Super de Boer-supermarkt.
- Tussen 2010 en 2013 heeft Jan Linders twee winkels geëxploiteerd in Wijchen, in Homberg (oude Super de Boer) en aan de Touwslagersbaan. In 2019, na 6 jaar leegstand, vulde Lidl de centrumlocatie van Jan Linders in.

SUPERMARKTEN IN DIRECTE OMGEVING VAN WIJCHEN

Naast het (supermarkt) aanbod in de gemeente zijn er nog een aantal locaties in de directe omgeving met enige aantrekkingskracht op de Wijchense consument:

- Stadsdeelcentrum Dukenburg in Nijmegen ligt op ca. 12 autominuten van het centrum van Wijchen. Het overdekte winkelcentrum heeft een ruim aanbod (56 winkels) in de dagelijkse en niet-dagelijkse sector. De recent vernieuwde Albert Heijn XL en de Amazing Oriental zijn onderscheidend en hebben een aantrekkingskracht die groter is dan het stadsdeel (en dus ook voor inwoners van Wijchen aantrekkelijk kunnen zijn).

- In winkelcentrum Meijhorst (ca. 13 autominuten van het centrum van Wijchen) is recent een nieuwe Lidl supermarkt geopend van ca. 1.500 m² wvo (1.850 m² bvo). De supermarkt kan aantrekkelijk zijn voor de inwoners van het oosten van Wijchen.
- In Grave zijn een Albert Heijn, Jumbo, Lidl en Nettorama gevestigd. De laatste drie hebben een uitbreidingswens, al dan niet in combinatie met relocatie. Het centrum ligt op ca. 11 autominuten van het centrum van Wijchen. Met name voor de inwoners van het zuiden van Wijchen, waar het aan discountsupermarkten ontbreekt, zijn vooral de Lidl en de Nettorama aantrekkelijke alternatieven.
- Tot slot verdient supermarkt Plus in Overasselt (ca. 10 autominuten van centrum Wijchen) nog een vermelding. De supermarkt is recent vernieuwd, met een grote parkeervoorziening en een gerenommeerde Keurslager. De supermarkt is vrij klein (1.000 m² wvo) en lijkt daarmee geen interessante alternatief voor de inwoners van de kern Wijchen. Wel is enige afvloeiing te verwachten vanuit de 575 inwoners in het oosten van Wijchen (de wijk Verspreide huizen Heumenseweg-Boskant).

TOEKOMSTIGE SUPERMARKTONTWIKKELINGEN

Als het gaat om toekomstige supermarktontwikkelingen: in het onderzoeksgebied zijn er buiten het initiatief om Zuiderpoort te herontwikkelen en een tweede supermarkt toe te voegen geen plannen bekend voor supermarktontwikkeling. Wel spelen er ontwikkelingen net buiten het onderzoeksgebied.

- Grave en Reek. In Grave zal Lidl zijn winkel reloceren naar het vrijgekomen tuincentrum aan de Mgr. Borretweg.[14] Nettorame wil uitbreiden op dezelfde locatie waar ze nú zitten, dankzij uitbreiding van het perceel door de aankoop van een buurpand.[15] In Reek heeft zich begin oktober 2021 een (tijdelijke) Aldi gevestigd.
- Nijmegen. In Nijmegen zal winkelcentrum Weezenhof worden herontwikkeld nadat het in 2017 grotendeels is verwoest door brand. De Lidl zal terugkomen samen met een aantal (dagelijkse) winkels. Ook bestaan er plannen om het verouderde winkelcentrum Dukeburg en het gebied eromheen te transformeren.

Bovenstaande initiatieven liggen echter te ver van de kern Wijchen af om van wezenlijk belang te zijn voor de marktmogelijkheden voor supermarkten in Wijchen.

[14] De Gelderlander, Lidl Grave toch naar Mgr. Borretweg, 17 maart 2021
[15] De Gelderlander, Grave in trek bij supermarkten, Nettorama wil nieuw bouwen en groeien, 6 maart 2021

2 CONTEXTANALYSE

2.1 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Detailhandel is een branche die altijd aan ontwikkelingen onderhevig is, denk momenteel bijvoorbeeld aan de toename van online en de effecten op de fysieke winkelstructuur. In deze paragraaf behandelen we belangrijkste trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op het supermarktlandschap.

DE BELANGRIJKSTE TRENDS IN BEELD >>

De vraag naar detailhandel en andere commerciële voorzieningen is in ontwikkeling. Onderstaand zijn een aantal belangrijke trends voor de dagelijkse sector weergegeven:

FOOD WINT AAN BELANG

Waar de niet-dagelijkse detailhandel door generieke ontwikkelingen onder druk staat, drukt de foodsector juist een steeds grotere stempel op winkelgebieden in de grote stad. De merendeels jonge en hoogopgeleide bevolking met grootstedelijke levensstijl identificeert zich sterk met zijn eetgedrag.

SUPERMARKTEN PROFITEREN

Albert Heijn liep in de jaren negentig voorop met een assortiment dat aansloot bij de behoeften van de klant (gemak, vers, kwaliteit). Inmiddels maken de andere formules met aangepaste concepten een inhaalslag en groeit de omzet in de fysieke supermarkt nog steeds.

VERSSPECIAALZAKEN ONDER DRUK

Supermarkten worden steeds belangrijker in de distributie van levensmiddelen. Ruim 85% van de bestedingen in levensmiddelen wordt gedaan in de supermarkt. Supermarkten besteden daarnaast steeds meer aandacht aan hun

SCHAALVERGROTING

Minder, maar grotere supermarkten. Naar de huidige maatstaven zijn full-service supermarkten van minder dan 1.200 m² wvo te klein en hebben een te weinig gedifferentieerd aanbod om aantrekkelijk te blijven voor de consument. Er is sprake van enerzijds uitval aan de onderkant (de kleine

	versafdelingen. Het gevolg: versspeciaalzaken staan al jarenlang onder druk. De versspeciaalzaken die nabij supermarkten zijn gelegen doen het gemiddeld wel beter gezien de mogelijkheid tot combinatiebezoek. Ook heeft de huidige coronacrisis gezorgd voor een opleving van het functioneren van de versspeciaalzaken		reguliere, buurt- en dorpsverzorgende supermarkten) en anderzijds opwaardering aan de bovenkant (vergroting/relocatie). De coronacrisis heeft de behoefte aan ruimere supermarkten alleen maar verder vergroot (bredere gangpaden, hogere plafonds e.d.).
			
	SLUITINGEN EN FAILLISSEMENTEN ZETTEN GROTERE CENTRA ONDER DRUK Het detailhandelslandschap verandert. Met name de niet-dagelijkse detailhandel staat onder druk. Verschillende formules sluiten (veel van hun) vestigingen, denk recent aan Zeeman en Steps. Anderen gaan failliet. De meeste klappen vallen in het middensegment. De afgelopen jaren gingen formules als Didi, Intertoys, Kijkshop, Charles Vögele, MS Mode, Scapino en Miss Etam failliet. Deze ontwikkeling heeft vooral impact op de middelgrote winkelgebieden (centraal en ondersteunend). De ondersteunende centra richten zich meer en meer op dagelijks gemak (supermarkten, speciaalzaken, laagdrempelige horeca en maatschappelijke wijkvoorzieningen).		**GROTE IMPACT E-COMMERCE** Ca. 5% van de totale bestedingen in dagelijkse artikelen wordt inmiddels online gedaan. Corona heeft een verdere impuls gegeven aan de ontwikkeling van online in de dagelijkse sector. Een verdere groei zal niet uitblijven, maar de brede verwachting is dat supermarkten ook in de toekomst een zeer stevige functie blijven vervullen.

Belang van supermarkten neemt toe door Coronacrisis
De urgentie om keuzes te maken wordt vergroot door de Coronacrisis waar we sinds maart 2020 mee te maken hebben. De pandemie heeft door de (tijdelijke) sluiting van horecazaken en sterk teruglopende bezoekersaantallen in de winkelstraten (mensen bleven zo veel mogelijk thuis) zijn weerslag op het retailaanbod. Dit zorgt voor onzekerheid, bij ondernemers en eigenaren.

Er wordt veel gevraagd van de ondernemerskracht, creativiteit en financiële buffers van ondernemers. Ondanks de steunmaatregelen van het kabinet zal het aantal faillissementen toenemen. Daarbinnen is er wel sprake van een gedifferentieerd beeld:

- Een aantal branches functioneert boven gemiddeld: supermarkten en de overige foodsector, tuincentra, bouwmarkten (de laatste twee naar verwachting tijdelijk);
- Een aantal branches stonden en staan nagenoeg stil: horeca, modische sector, ambachtelijke dienstverleners, leisurevoorzieningen.
- Online krijgt daarbij een extra impuls nu de consument nog meer went aan deze manier van boodschappen doen en winkelen.

FIGUUR 7 RIJEN WINKELS DOORDAT WINKELEND PUBLIEK ANDERHALVE METER AFSTAND DIENT TE HOUDEN
Bron: Oogtv (links) en Omroep Gelderland (rechts)

Onderzoeksbureau Nielsen stelt in een artikel op Retailtrends dat het belang van supermarkten door de Coronacrisis ook op langere termijn toeneemt:
"In tijden van economische zorgen of recessie zou je denken dat supermarkten een negatieve invloed kunnen ondervinden, maar het is eigenlijk het omgekeerde. Nu de consument meer tijd thuis doorbrengt, doet hij juist vaker boodschappen. Tijdens de lockdown geven consumenten meer geld uit aan boodschappen dan gewoonlijk, maar ook op langere termijn verwachten we dat door minder horecabezoek er een verschuiving zal plaatsvinden van horeca naar supermarkten."[16]

Ondernemers zijn gedwongen tot herinrichting van de eigen vestiging (winkels met verplichte looprichting, bredere entrees, restaurants met minder tafels en grotere onderlinge afstanden). Voor wat betreft supermarkten in de winkelgebieden zijn het de winkels met een moderne (ruime) maatvoering die daarmee diverse doelgroepen bedienen (inwoners, bezoekers, passanten) die het beste aan de wens van de consument (ruime winkels met brede gangpaden) tegemoet kunnen komen en daardoor succesvol zijn. De verwachting is dat deze wensen ook na de coronacrisis zullen blijven bestaan. De kleinere city concepten die voornamelijk gericht zijn op passanten hebben het daarentegen moeilijk.

[16] https://retailtrends.nl/news/60289/supermarktomzet-groeit-twee-keer-zo-hard-door-coronavirus

2.2 RELEVANT BELEID

In deze paragraaf is gekeken naar de beleidsuitgangspunten die gelden voor detailhandel en in het bijzonder supermarkten in Wijchen.

RIJKSBELEID

Op grond van artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit Ruimtelijke ordening (Bro) dienen overheden nieuwe stedelijke ontwikkelingen standaard te motiveren. Per 1 juli 2017 zijn de drie treden van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking (kortweg: Ladder) losgelaten en geldt:

> Artikel 3.1.6 lid 2: De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, bevat een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien.

Uit jurisprudentie weten we dat bij de uitbreiding van een winkel een Ladderplicht geldt bij een metrage groter dan 500 m² bvo. Wanneer in Wijchen een supermarkt wordt toegevoegd of uitgebreid met een metrage van meer dan 500 m² bvo moet deze ontwikkeling derhalve gemotiveerd worden aan de hand van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking.

PROVINCIAAL BELEID

Op dit moment liggen de geactualiseerde omgevingsvisie ‘Omgevingsvisie Gaaf Gelderland 2021’ en de’ Omgevingsverordening Gelderland’ ter inzage. Het vigerende beleid bestaat momenteel uit de beleidsstukken ‘Ontwerp-Omgevingsvisie Gaaf Gelderland 2018’ en ‘Omgevingsverordening Gelderland 2018’. Hierin is het volgende opgenomen omtrent het detailhandelsbeleid:

- De provincie streeft naar een evenwichtige en toekomstbestendige detailhandel die bijdraagt aan vitale, aantrekkelijke steden en dorpen. Om bestaande centra in de toekomst vitaal te houden streeft zij naar transformatie en vernieuwing van bestaande winkelgebieden.
- Er is echter een spanningsveld: enerzijds de wens om de bestaande fijnmazige detailhandelsstructuur te behouden en om leegstand en verpaupering te voorkomen, anderzijds de dynamiek van de markt de ruimte geven om nieuwe impulsen te stimuleren. Vernieuwing is nodig om winkelgebieden vitaal en aantrekkelijk te houden en om in te kunnen spelen op veranderende wensen en gedrag van consumenten. In de visie van de provincie gaat het om de juiste balans tussen het accommoderen van

vernieuwingsimpulsen en nieuwe ontwikkelingen (marktdynamiek) aan de ene kant, en het behouden van dat wat al sterk is aan de andere kant (veelal centrumgebieden).

- De provincie vervult een rol door stedelijke functies te bundelen en te spreiden. Het bundelen staat voor het benutten van de bestaande voorraad gebouwen in het stedelijk gebied en op mogelijke toevoegingen grenzend aan het stedelijk gebied en nabij multimodale knooppunten. Dit is in lijn met de 'Gelderse ladder voor duurzame verstedelijking'.
  - **Past het bij Gelderland en de regio?** De systematiek van de ladder is het meest waardevol als deze op regionaal en structuurvisieniveau wordt toegepast. Hiervoor is ook het Regionaal programma Stadsregio Arnhem Nijmegen (2013) van belang: hierin wordt aangegeven dat de ambitie om de concurrentiekracht van het regionale detailhandelsapparaat te versterken in belangrijke mate ingevuld moeten worden door de 7 grootste winkelcentra.
  - Binnen bestaand stedelijk gebied heeft **hergebruik, transformatie en revitalisering** van de bestaande voorraad aan gebouwen prioriteit boven het benutten van nog open plekken in stedelijk gebied.
  - **Toevoeging kwaliteit:** De ambitie is om bij de toepassing van de Gelderse ladder voor duurzaam ruimtegebruik aandacht te schenken aan de toevoeging van ruimtelijke kwaliteit en/of kwaliteit van de leefomgeving.

GEMEENTELIJK BELEID >>

Visie op de detailhandelsstructuur 2009, Beleidsnotitie Detailhandel 2015, Amendement 2017

Het detailhandelsbeleid van Wijchen wordt momenteel geactualiseerd. Tot dit nieuw beleid is vastgesteld blijft de beleidsnotitie Detailhandel uit 2015 vigerend.

In haar beleid streeft de gemeente naar het toekomstbestendig maken van de bestaande winkelgebieden, passend bij de verzorgingsfunctie van het gebied. In het beleid wordt de volgende structuur vastgesteld voor reguliere detailhandel:

- Hoofdwinkelgebied: Wijchen centrum. Gericht op dagelijkse en niet dagelijkse detailhandel
- Drie buurtwinkelcentra: Zuiderpoort, Wijchen-Noord en Hof van Achterlo. Nadruk op dagelijks aanbod.
- Buurtsteunpunten: Woezik, Bergharen en Alverna. Van deze steunpunten is momenteel alleen in Alverna nog een supermarkt gevestigd.

De gemeente stelt vast dat supermarkten van vitaal belang zijn voor de winkelgebieden in Wijchen, die alle gericht zijn op boodschappen doen en/of gerichte aankopen. De gemeente zet in op clustering, goede inpassing van trekkers en goede randvoorwaarden (parkeren, openbare ruimte en bereikbaarheid). Vestiging van supermarkten op solitaire locaties wordt niet toegestaan.
In 2017, ten tijde van de gesloten Jan Linders aan de Touwslagersbaan, is een amendement aangenomen waarin wordt ingezet op het versterken van de

bovenlokale boodschappenfunctie van het centrum door een derde supermarkt mogelijk te maken. Dat is met de vestiging van Lidl op deze locatie, in juli 2019, gerealiseerd.

Economische visie 2020-2030

In 2020 is de Economische Visie Wijchen vastgesteld. In de visie wordt ingezet op:

- Een krachtig centrum Wijchen en goede voorzieningen;
- Winkelgebieden toekomstbestendig houden;
- Mensen verleiden om Wijchen vaker en langer te bezoeken.

3 DISTRIBUTIEVE TOETS

In dit hoofdstuk bepalen we de distributieve ruimte voor supermarkten in Wijchen.

Om de kwantitatieve behoefte te becijferen worden er twee methodes gebruikt:
1. Supermarktdichtheden;
2. Distributieve berekening (DPO).

3.1 SUPERMARKTDICHTHEDEN

Voor de supermarktdichtheid is het supermarktaanbod in het onderzoeksgebied afgezet tegen het aantal inwoners van het gebied (aantal supermarktmeters per inwoner). Deze dichtheden zijn vergeleken met de situatie in Nederland.

GEBIED	WVO M²	INWONERS	SUPERMARKTDICHTHEID
Gemeente Wijchen	9.280	41.261	0,22
Nederland		-	**0,27**

TABEL 4 SUPERMARKTDICHTHEID (M² WVO SUPERMARKT PER INWONER)
Bron: Supermarktgids september 2021; CBS Statline 2020

Uit de cijfers blijkt dat het supermarktdichtheid in Wijchen achterblijft bij het landelijk gemiddelde. Met de voorziene bevolkingsgroei zal de dichtheid met het huidige supermarktaanbod verder afnemen, in 2030 tot 0,20 m^2 per inwoner.. Om het aanbod op het niveau van het Nederlands gemiddelde te krijgen is er in 2021 ca. 1.860 m^2 wvo aan extra supermarktaanbod “nodig”.[17] In 2030 is dat ca. 2.990 m^2 wvo.[18]

	INDICATIEVE UITBREIDINGSRUIMTE IN M² WVO	
	2021	2031
Gemeente Wijchen	1.860	2.990

TABEL 5 UITBREIDINGSRUIMTE SUPERMARKTEN OP BASIS VAN GEMIDDELDE DICHTHEID NEDERLAND
Bron: Huidig aanbod: Supermarktgids september 2021; Berekeningen: Bureau Stedelijke Planning

[17] Potentieel 2021 (41.261 inwoners * landelijke dichtheid van 0,27 – huidig aanbod van 9.280 m^2 wvo) = 1.860 m^2 wvo
[18] Potentieel 2030 (45.436 inwoners * landelijke dichtheid van 0,27 – huidig aanbod van 9.280 m^2 wvo) = 2.988 m^2 wvo

3.2 DISTRIBUTIEVE BEREKENING

Door middel van een distributieve berekening (DPO) kan zowel voor de huidige situatie als voor de toekomstige situatie een indicatieve uitspraak worden gedaan over het functioneren van de supermarktsector en daarmee de ontwikkelingsmogelijkheden. Kwantitatieve ontwikkelingsmogelijkheden van het aanbod kunnen worden verklaard door een te verwachten groei van het bevolkingsdraagvlak, door een bovengemiddeld functioneren van het huidige aanbod en/of door een groei in ambitie: een hogere, maar wel te verantwoorden binding en toevloeiing. Ook een combinatie hiervan kan een “driver” zijn achter de ontwikkelingsmogelijkheden.

Bij de distributieve berekening voor het onderzoeksgebied zijn de volgende (ken)getallen gehanteerd:

- **Inwoners.** Het totale onderzoeksgebied telt 41.261 inwoners in 2021. Eind 2030 zijn dat er 45.436, een groei van meer dan 4.100.
- **Bestedingen per hoofd.** De bestedingen zijn gebaseerd op de meest recente Omzetkengetallen 2020 (Panteia en INretail). Per jaar besteedt een Nederlander gemiddeld € 2.071 in fysieke supermarkten. De bestedingen zijn gecorrigeerd naar het gemiddeld 0,8% lagere inkomen in Wijchen (prijselasticiteit van 0,4). De bestedingen worden constant verondersteld tot eind 2030.
- **Bestedingen met toename online.** In het huidige bestedingscijfer in fysieke winkels zoals hierboven weergegeven zijn de bestedingen die momenteel al afvloeien naar online niet meegenomen. In de komende jaren zal de afvloeiing naar internet naar verwachting toenemen. Omdat de bestedingen in euro’s per jaar tot nu sterker groeiden dan de afname in fysieke winkels door toedoen van online bestedingen, veronderstellen we de bestedingen constant tot eind 2030. Dit is een gebruikelijke methode voor de dagelijkse sector c.q. de supermarktsector.
- **Gemiddelde vloerproductiviteit.** De gemiddelde vloerproductiviteit betreft de winkelomzet per m² wvo. Deze zijn eveneens gebaseerd op de Omzetkengetallen 2020. Voor supermarkten betreft het 5-jaarsgemiddelde van de gemiddelde vloerproductiviteit € 8.078 per m² wvo per jaar.
- **Koopkrachtbinding en - toevloeiing**. De koopkrachtbinding betreft de mate waarin inwoners van het onderzoeksgebied voor dagelijkse aankopen georiënteerd zijn op winkels in het onderzoeksgebied. De toevloeiing bedraagt het deel van de winkelomzet dat afkomstig is van inwoners buiten het onderzoeksgebied. Voor heel Wijchen zijn binding en toevloeiingscijfers bekend uit 2016.[19] Voor de dagelijkse sector was de binding 88% en de toevloeiing 9,5%. Het supermarktaanbod is in de tussentijd verbeterd met de komst van de Lidl naar het centrum, in het al jaren leegstaande pand van Jan Linders. We gaan daarom uit van een lichte toename van de binding en toevloeiing in de huidige situatie: een binding

[19] I&O Research en Ecorys, Kopen @ regio Arnhem-Nijmegen, Koopstromenonderzoek regio Arnhem-Nijmegen 2016

van 90% en een toevloeiing 10%, en veronderstellen dat deze gelijk blijft in 2030.

- **Huidig aanbod.** Het huidig aantal supermarktmeters binnen het totale onderzoeksgebied bedraagt 9.280 m² wvo.

PARAMETER	2021	2030
Inwoners	41.261	45.436
Bestedingen per hoofd in €	€ 2.071	€ 2.071
Bestedingspotentieel in € mln.	€ 85	€ 94
Bestedingspotentieel in € mln, incl. inkomenscorrectie	€ 85	€ 94
Koopkrachtbinding	90%	90%
Gebonden bestedingen in € mln.	€ 77	€ 84
Koopkrachttoevloeiing	10%	10%
Omzet door toevloeiing in € mln.	€ 9	€ 9
Totale bestedingen in € mln.	€ 85	€ 94
Gemiddelde vloerproductiviteit in € per m² wvo	€ 8.078	€ 8.078
Gerealiseerde vloerproductiviteit/functioneren	€ 9.179	€ 10.107
Haalbaar aanbod in m² wvo	10.544	11.611
Supermarktaanbod in m² wvo huidige situatie	9.280	9.280
Uitbreidingsruimte in m² wvo	**1.264**	**2.331**

TABEL 6 FUNCTIONEREN SUPERMARKTAANBOD ONDERZOEKSGEBIED EN INDICATIEVE UITBREIDINGSRUIMTE

Uit deze berekening blijkt dat de supermarkten in Wijchen een gemiddelde vloerproductiviteit realiseren van € 9.179 per m² wvo per jaar. Dit is substantieel meer dan het landelijk gemiddelde van € 8.078 m² wvo per jaar. Deze gemiddeld hoge vloerproductiviteit kan verklaard worden vanuit de lagere supermarktdichtheid, dat met 0,22 m² wvo per inwoner lager ligt dan het Nederlands gemiddelde van 0,27 m² wvo per inwoner. Daarnaast zijn toevloeiing en afvloeiing van koopkracht in de dagelijkse sector in Wijchen ongeveer in evenwicht.

In de huidige situatie is er sprake van indicatieve uitbreidingsruimte van ca. 1.260 m^2 wvo in het onderzoeksgebied. Door de toename van het draagvlak (bevolkingsgroei) zal de ruimte tot 2030 toenemen tot ca. 2.330 m^2 wvo. Dit betekent dat er al in de huidige situatie voldoende distributieve ruimte is om het supermarktaanbod in Wijchen te versterken.

CONCLUSIE KWANTITATIEVE MARKTRUIMTE

GEBIED	BEHOEFTE 2030 IN M² WVO MIDDELS DICHTHEDENANALYSE	BEHOEFTE 2030 IN M² WVO MIDDELS DPO
Totaal onderzoeksgebied	2.990	2.330

TABEL 7 KWANTITATIEVE BEHOEFTE SUPERMARKT WIJCHEN
Bron: Bureau Stedelijke Planning

- Uit de kwantitatieve analyse blijkt dat er zowel op basis van dichtheden als middels een distributieve berekening substantiële marktruimte aanwezig is voor uitbreiding van het supermarktaanbod in Wijchen.
- De marktruimte tot 2030 is met minimaal 2.000 m^2 wvo groot genoeg voor de toevoeging van één volwaardige supermarkt binnen de gemeente (ca. 1.500 m^2 wvo). Hiermee resteren er ook nog voldoende distributieve mogelijkheden voor optimalisering van het bestaande supermarktaanbod.
- Die distributieve ruimte is overigens al halverwege de periode tussen nu en 2030 meer dan voldoende voor een volwaardige nieuwe supermarkt (ca. 1.500 m^2 wvo).

4 ECONOMISCHE EFFECTENANALYSE

In dit hoofdstuk worden de economische (verdringings)effecten van een mogelijke uitbreiding van het supermarktareaal in Wijchen getoetst. Hierbij gaan we uit van de realisering van een nieuwe supermarkt met een metrage van 1.500 m^2 wvo. De positieve effecten van uitbreiding van het supermarktareaal staan centraal in hoofdstuk 5. De analyse van de verdringingseffecten doen we op een generieke wijze, zonder daarin de locatie van de nieuwe supermarkt mee te nemen. Ook dat nemen we mee in het laatste hoofdstuk.

4.1 MOGELIJKE VERDRINGINGSEFFECTEN

De toevoeging van een supermarkt kan leiden tot een mogelijke afname van de omzet van de gevestigde supermarkten in Wijchen. Een zeer grote omzetafname kan dan in theorie leiden tot mogelijke verdringing. Hoe groter de omzetclaim en hoe meer overlap met het gevestigde aanbod, des te groter het verdringingseffect.

De mate van verdringing voor individuele supermarkten hangt vooral af van:

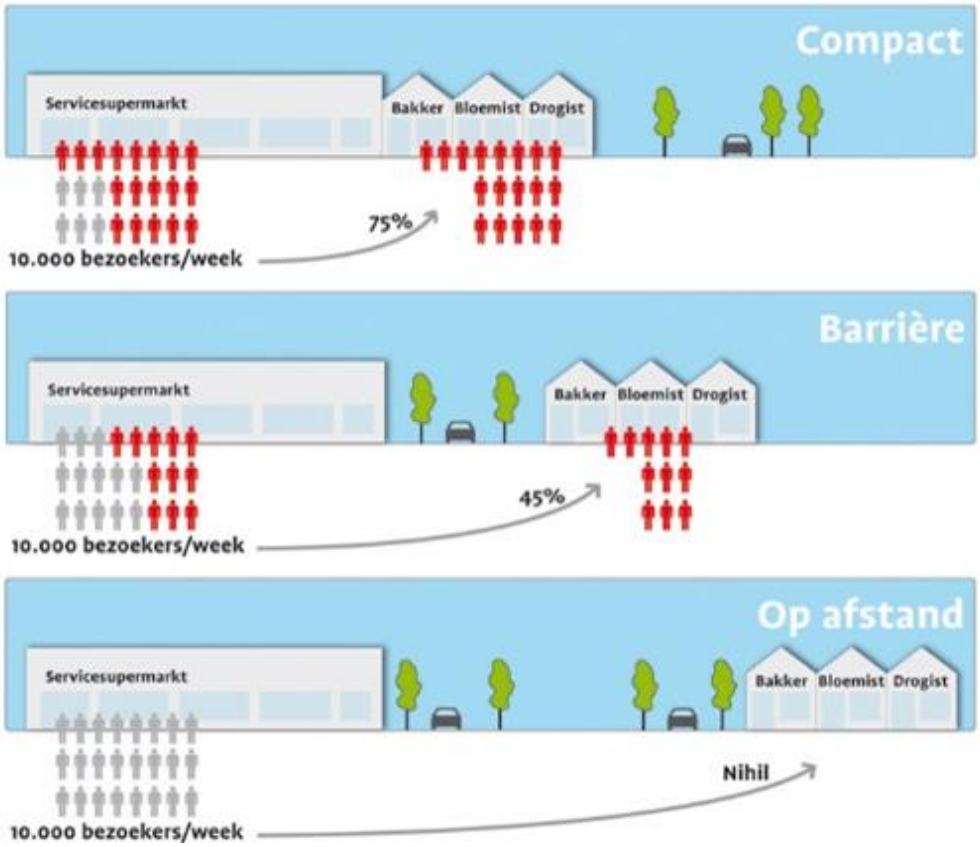
	• **Overlap in formule en functie:** Hoe meer gelijkenis met het format en overlap in functie (metrage, verzorgingsbereik, formule, prijsstelling, doelgroep), hoe groter het effect. In het onderzoeksgebied zijn alle typen supermarkten tussen discount en full-service gevestigd.
	• **Uitbreiding dan wel nieuwvesting:** In aansluiting hierop speelt mee of het een uitbreiding of een nieuwvestiging betreft. Bij een uitbreiding is de additionele omzetclaim beperkter dan die van een nieuwe winkel. Immers, een belangrijk deel van de omzet van een uit te breiden winkel is reeds aanwezig. In dit geval gaat het om nieuwvestiging.
	• **Overlap in verzorgingsgebied en afstand tot supermarkt:** Hoe groter de overlap, des te groter het effect. De afstand (in reistijd) tussen het project en de desbetreffende supermarkt is vaak maatgevend. Buiten de 10 minuten reisafstand is het effect vaak verwaarloosbaar.
	• **Het functioneren van de betreffende supermarkt:** Supermarkten die al matig of slecht functioneren, lopen echter een groter gevaar onvoldoende perspectief te hebben als gevolg van de nieuwvestiging, gesteld dat er sprake is van overlap in functie, verzorgingsgebied en formule.

RELATIE SUPERMARKT EN OVERIG DAGELIJKS AANBOD

Uit onderzoek van DTNP blijkt dat 44% van de consumenten supermarktbezoek combineert met een of meer winkels in hetzelfde winkelgebied. Dit wordt versterkt wanneer:

- De winkels dichtbij de supermarkt zijn gelegen
- De winkels in het zicht van de ingang van de supermarkt zijn gesitueerd.

Supermarkten en aanvullend dagelijks aanbod zoals de bakker, slager kunnen elkaar dus versterken als zij ruimtelijk-functioneel op een goede manier zijn geclusterd. Als dit goed op orde is zorgt dit namelijk voor meer combinatiebezoek, zie onderstaande figuur.

FIGUUR 8 CLUSTERING VAN SUPERMARKTEN EN SPECIAALZAKEN ZORGT VOOR EEN STERK COMBINATIEBEZOEK
Bron: DTNP

Wanneer er in een situatie van voldoende marktruimte een nieuwe supermarkt goed wordt ingepast en gepositioneerd ten opzichte van het overige dagelijks aanbod is er in beginsel geen sprake van verdringing maar van versterking. Dit effect wordt wel minder groot wanneer de supermarkt verder en minder zichtbaar van het dagelijks aanbod wordt gerealiseerd.

Overigens kan via dezelfde principes omzetverlies van reeds gevestigde supermarkten dus ook omzetverlies bij speciaalzaken veroorzaken.

OMZETCLAIM EN OMZETHERKOMST SUPERMARKT

Indien er een nieuwe supermarkt wordt gerealiseerd van (uitgangspunt) 1.500 m^2 wvo betekent dat rekenkundig een omzetclaim van circa € 12,1 miljoen op jaarbasis (excl. BTW). Gerelateerd aan de totale omzetclaim van het nu in Wijchen gevestigde supermarktaanbod (€ 75,0 miljoen[20]) gaat het om een additioneel aandeel in deze claim van 16%.[21]
Naar verwachting zal de nieuwe supermarkt globaal de volgende klant- en omzetherkomst hebben (gemiddeld over het jaar):

- Circa 90% van de omzet zal afkomstig zijn van de bewoners van Wijchen (zijnde € 10,9 miljoen).
- De overige 10% van de omzet zal afkomstig zijn van buiten Wijchen (zijnde € 1,2 miljoen).

4.2 EFFECTEN OP BESTAANDE SUPERMARKTSTRUCTUUR

- Bij het berekenen van de omzetverdringing gaan we uit van realisering van het initiatief in het spreekwoordelijke nu. Dus met de huidige situatie ten aanzien van draagvlak en concurrentie.
- Uit ervaringen bij soortgelijke situaties elders weten we dat maximaal de helft[22] van de additionele omzetclaim die afkomstig is van inwoners van Wijchen (€ 10,9 miljoen) te traceren is tot omzetverlies bij het nu gevestigde supermarktaanbod in Wijchen. Het theoretisch verdringingseffect bedraagt dan maximaal € 5,5 miljoen.[23] Geprojecteerd op het totale bestaande supermarktaanbod van 9.280 m² wvo is er sprake van een theoretisch maximaal verdringingseffect van 7%[24].
- Belangrijk is te vermelden dat de effecten van de groei van het inwonerspotentieel niet zijn verdisconteerd in de omzeteffecten. De omzetclaim van de nieuwe ontwikkeling (16% op de claim van het nu gevestigde aanbod in het gebied) vindt plaats tegen de achtergrond van een toenemend inwoneraantal het onderzoeksgebied. De verwachting is dat er eind 2030 ca. 45.436 inwoners zijn in Wijchen, 4.175 meer dan in 2021. Dit is een stijging van 10,1%.
- Een belangrijk deel van de omzetclaim van het nieuwe supermarktaanbod wordt dus opgevangen door de nieuwe vraag. Met 4.175 nieuwe inwoners is de additionele bestedingsimpuls zo'n € 8,6 miljoen.[25]. Met andere woorden: de groei van het bestedingspotentieel is groter dan het te verwachten verdringingseffect van de nieuwe supermarkt.
- Waar het (bruto) omzeteffect vooral neerdaalt is afhankelijk van de locatie van de nieuwe supermarkt. In het centrum van Wijchen zullen de

[20] Omzetclaim = Huidig aanbod (9.280 m^2 wvo) * gemiddelde vloerproductiviteit (€ 8.078) = € 75,0 miljoen
[21] Extra omzetclaim (€ 12,1 miljoen) / totale omzetclaim huidig aanbod Wijchen (€ 75,0 miljoen) = 16%
[22] De andere helft is (versnipperd) afkomstig van buiten het onderzoeksgebied, van andere type aanbieders en kanalen, en van marktverruiming.
[23] Berekening 0,5 * € 10,9 miljoen = € 5,5 miljoen
[24] Berekening € 5,5 miljoen/ (9.280 m² wvo * € 8.078 gemiddelde vloerproductiviteit supermarkten) = 7%
[25] Berekening: 4.175 inwoners * € 2.071

verdringingseffecten vooral neerdalen bij de daar gevestigde supermarkten. Als de nieuwe supermarkt in Zuiderpoort landt, zal dat (bruto) verlies vooral voor rekening komen van de daar gevestigde Jumbo-supermarkt, mogelijk (in beperktere mate) aangevuld met verlies door supermarkten in het centrum.

- Door de afhankelijkheid van speciaalzaken van supermarkten kunnen deze omzeteffecten ook gevoeld worden bij deze aanbieders, zowel in het geval van een nieuwe supermarkt in het centrum als in het geval van een nieuwe supermarkt in Zuiderpoort.

5 LOCATIEAFWEGING

In de voorgaande hoofdstukken hebben we kunnen concluderen dat er voldoende distributieve ruimte is voor een toekomstige uitbreiding van het supermarktaanbod in Wijchen. Voorts hebben we geconstateerd dat de generieke omzetverdringing onder invloed van de forse inwonersgroei niet zodanig is dat dit leidt tot uitval van dragende elementen in de huidige winkel- en boodschappenstructuur. Vervolgens is het belangrijk om inzichtelijk te maken op welke locatie een supermarktontwikkeling het meest wenselijk is, vanuit het oogpunt van een optimale (dagelijkse) verzorging van de inwoners van Wijchen en vanuit het oogpunt van een robuuste, toekomstbestendige (dagelijkse) verzorgingsstructuur.

In dit hoofdstuk beoordelen we aan de hand van een multicriteria-analyse een aantal potentiële locaties als vestigingslocatie voor die nieuwe supermarkt. Die mogelijke locaties zijn:

- het centrum van Wijchen;
- een van de ondersteunende centra (Zuiderpoort, Hof van Achterlo of Noord);
- (als schaduwscenario) een nieuw te ontwikkelen locatie in of bij het zwaartepunt van de nieuwbouwontwikkelingen in Wijchen.

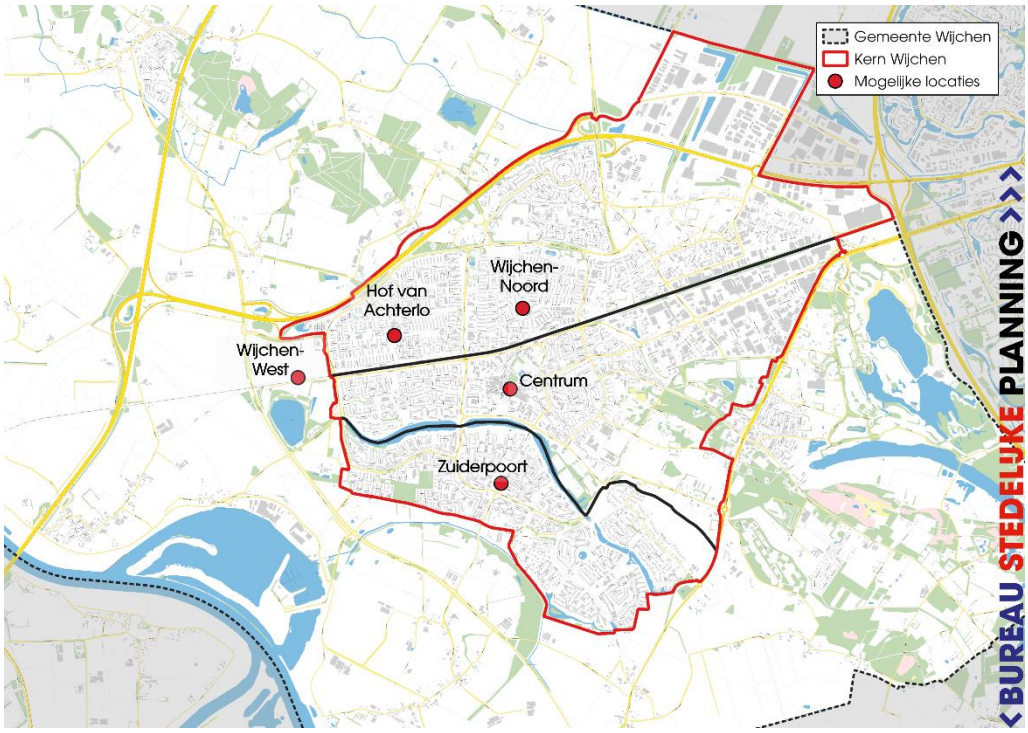
We toetsen de locaties op criteria die samen zijn te vatten onder de noemers haalbaarheid en wenselijkheid. Dit zijn:

- Consistentie met vigerend (gemeentelijk) beleid;
- Draagvlak- en draagvlakontwikkeling;
- Fysieke ruimte;
- Kwalitatieve behoefte (optimale dagelijkse verzorging inwoners Wijchen);
- Effecten (zowel positief zoals bijdrage aan functie en functioneren van het betreffende winkelcentrum, bijdrage aan versterking winkelstructuur, aan versterking gebiedsprofiel als negatief (verdringingseffecten, op structuurniveau).
- Marktkansen: is er vanuit de markt interesse te verwachten voor het vestigingspunt?

In de volgende paragrafen beoordelen we elk van de potentiële vestigingslocaties.

5.1 NADERE BESCHRIJVING POTENTIELE VESTIGINGSLOCATIES

De mogelijke plekken waar een nieuwe supermarkt kan landen zijn de bestaande winkelgebieden in Wijchen en de grootste nieuwbouwlocatie in Wijchen: Wijchen-West. De locaties zijn op onderstaande afbeelding weergeven.

FIGUUR 9 POTENTIËLE LOCATIES NIEUWE SUPERMARKT WIJCHEN
Bron: BRT Achtergrondkaart; Bewerking Bureau Stedelijke Planning

CENTRUM VAN WIJCHEN

Consistentie met vigerend beleid

- Het vigerend beleid van Wijchen zet in op behoud en versterking van de bestaande structuur, waarbinnen het centrum de belangrijkste positie inneemt.
- In 2017 is een amendement aangenomen voor versterking van het centrum door aantrekken van een derde supermarkt. Dat is met de komst van de Lidl reed gerealiseerd.

Draagvlak- en draagvlakontwikkeling

- In het centrum wonen weliswaar relatief weinig mensen ten opzichte van Noord en Zuid, maar het centrum bedient wel de gehele kern Wijchen.
- Ook het centrum kan profiteren van de woningbouwontwikkelingen aan de rand van Wijchen plaats (West en Zuid).

Fysieke ruimte

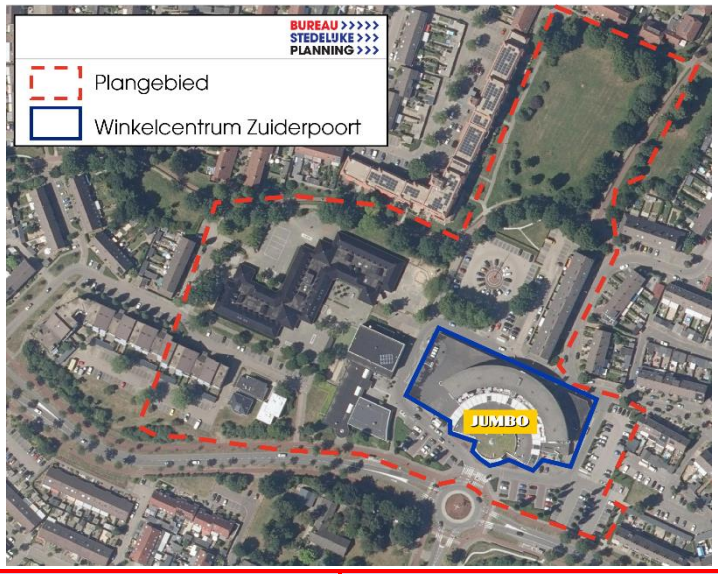
- Niet direct een locatie beschikbaar voor volwaardige supermarkt van 1.500 m^2 wvo (ca. 1.900 m^2 bvo).
- Mogelijk een locatie nabij de Albert Heijn. In de Marktpromenade zijn kwetsbare branches gevestigd waarvoor een supermarkt middels herschikking een mogelijk alternatief kan zijn.
- Een andere mogelijkheid is de locatie van de voormalige bibliotheek, nu tijdelijke parkeerplaats (hoek: Hogeweg-Oude Klapstraat). Deze locatie is echter op ruime afstand van het kernwinkelgebied gesitueerd.

Kwalitatieve behoefte

- In het centrum is nu al een compleet aanbod aanwezig, van full-service tot discount en etnisch/zelfstandig.
- Een nieuwe supermarkt kan – mits goed gesitueerd - wel leiden tot afgeleid combinatiebezoek met dagelijks en niet-dagelijks aanbod.

Ruimtelijk-economische effecten	Marktkansen
• Een supermarkt zorgt voor meer toestroom naar het centrum met mogelijkheid tot combinatiebezoek. • Centrum kent al een ruim en gevarieerd aanbod aan supermarkten. Een nieuwe supermarkt voegt daarom weinig toe en leidt ongetwijfeld tot sterke verdringingseffecten op bestaand aanbod. • Kans op verdringing van overig dagelijks aanbod wanneer supermarkt niet centraal in winkelgebied kan worden gerealiseerd en daarmee voor combinatiebezoek zorgt.	• De marktkansen achten wij niet heel groot. De huidige supermarkten in het centrum functioneren niet zodanig goed dat uitbreiding van het aanbod met een vierde volwaardige supermarkt voor de hand ligt. Bovendien worden er met Lidl, Albert Heijn, Jumbo en etnisch aanbod al veel doelgroepen c.q. bezoekmotieven bediend.

WIJCHEN ZUID - ZUIDERPOORT

Consistentie met vigerend beleid

- Het vigerende beleid (ehouden en versterken van het bestaand winkelgebied; Zuiderpoort) laat ruimte voor interpretatie inzake de wenselijkheid van een tweede supermarkt.

Draagvlak- en draagvlakontwikkeling

- Zuiderpoort heeft van alle ondersteunende winkelgebieden nu al het grootste verzorgingsgebied: 12.525 inwoners
- De komende jaren groeit het draagvlak door grote woningbouwontwikkelingen (Hart van Zuid en Huurlingsedam verder, met ca. 1.310 extra inwoners.[26]

Fysieke ruimte

- Voor het gebied rondom winkelcentrum Zuiderpoort is een visie opgesteld waarin het complete gebied wordt herontwikkeld.
- In de uitwerking daarvan wordt fysieke ruimte vrijgespeeld voor uitbreiding met een tweede supermarkt.

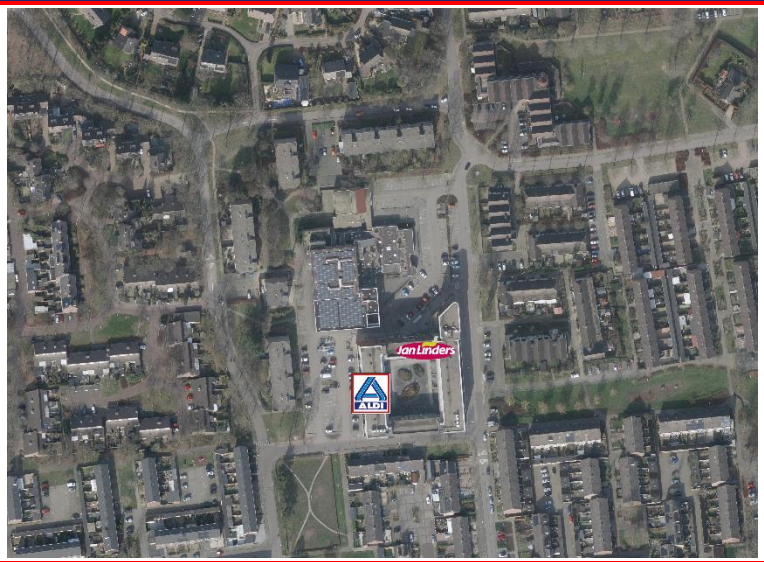
Kwalitatieve behoefte

- Momenteel hebben de consumenten slechts keuze aan één supermarkt. Met een qua segment aanvullende supermarkt hebben de consumenten meer keuzemogelijkheden.

[26] 600 woningen *2,175 (gem. hh grootte 2030) = 1.305 inwoners

Ruimtelijk-economische effecten	Marktkansen
• Structuurversterking, meer keuze voor de consument. Dit effect wordt vergroot met een aanvullende formule. • De kans op combinatiebezoek wordt vergroot door de realisering van de supermarkten dichtbij de overige winkels. • Mogelijke verdringingseffecten zullen het sterkst worden gevoeld bij de Jumbo, nu nog de enige supermarkt in het winkelcentrum. In mindere mate geldt dit ook voor het aanbod in het centrum. • De Jumbo functioneert echter goed en kan zich in een herontwikkeling ook vernieuwen. • Door het groeiende draagvlak worden mogelijke verdringingseffecten gedempt.	• Supermarktorganisaties zullen de kansen in Zuid groot achten: een centrum op een prima bereikbare locatie in een groot verzorgingsgebied, met ook nog eens een groeiend bevolkingsdraagvlak

HOF VAN ACHTERLO

Consistentie met vigerend beleid

- Met nog een extra supermarkt krijgt Hof van Achterlo net zoveel volwaardige supermarkten (3) als het centrum. Dit lijkt niet te rijmen met het beleid waarin de positie van centrum als hoofdwinkelgebied het primaat heeft.

Draagvlak- en draagvlakontwikkeling

- Het directe verzorgingsgebied van Hof van Achterlo heeft relatief weinig inwoners (ca. 4.750 inwoners)
- De locatie is wel gunstig gelegen ten opzichte van de grootste woningbouwlocatie binnen Wijchen: Wijchen West met ca. 1.300 woningen.

Fysieke ruimte

- Geen ruimte voor een moderne supermarkt van ca. 1.500 m^2 wvo (ca. 1.900 m^2 bvo) in het huidige blok.
- Alleen fysieke ruimte door de naastliggende wijkgebouwen hierin te betrekken.

Kwalitatieve behoefte

- Reeds een compleet aanbod met Jan Linders en Aldi.
- Geen aanbod aan dagwinkels die kunnen profiteren van combinatiebezoek.

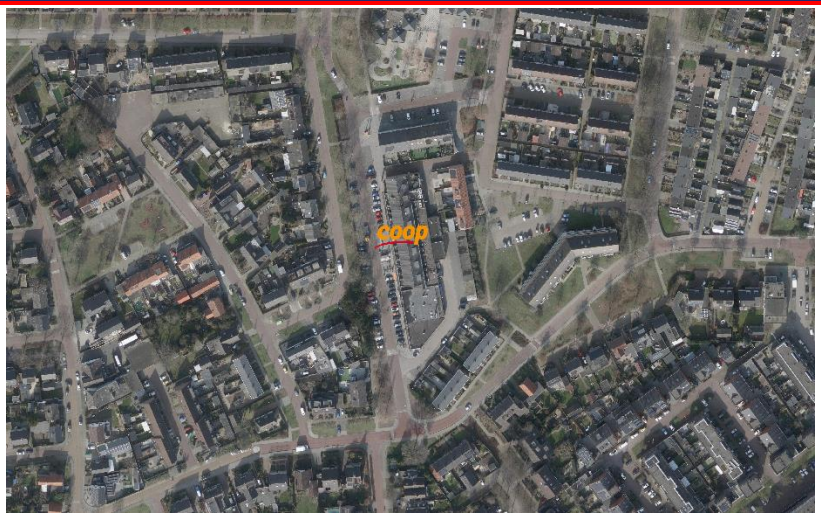
Ruimtelijk-economische effecten

- Een derde supermarkt zal relatief grote verdringingseffecten hebben op de bestaande twee supermarkten omdat zelfs in de toekomsthet draagvlak te klein is voor een gezonde exploitatie van drie supermarkten.

Marktkansen

- Reeds een groot aanbod voor het relatief beperkte draagvlak, ook met de extra inwoners in Wijchen-West.
- Huidig aanbod functioneert niet zodanig dat de marktkansen van een extra supermarkt groot zijn.

WIJCHEN NOORD

Consistentie met vigerend beleid

- Behouden en versterken (toekomstbestendig) maken van het bestaand winkelgebied; Wijchen Noord.
- Een extra supermarkt is hiervoor echter niet noodzakelijk. Het winkelcentrum (deel aan de Lepelaarstraat) krijgt op korte termijn een opknapbeurt.

Draagvlak- en draagvlakontwikkeling

- In het directe verzorgingsgebied van Wijchen Noord ruim voldoende inwoners (ca. 8.600 inwoners) voor één supermarkt.
- Locatie is het meest veraf gelegen van alle grote woningbouwlocaties in het westen en zuiden van Wijchen en het dichtst op het centrum.

Fysieke ruimte

- In directe omgeving geen ruimte voor een supermarkt van ca. 1.500 m^2 wvo (ca. 1.900 m^2 bvo).
- De enige open ruimte is de strip aan de Lepelaarstraat in combinatie met de voorliggende parkeerplaats. Dat heeft als consequentie dat parkeren niet op maaiveld kan worden opgelost.

Kwalitatieve behoefte

- Een aanvullende supermarkt biedt meer keuze voor de consument.
- Een extra supermarkt zorgt er wel voor dat er samen met het aanbod in Hof van Achterlo vier supermarkten ten noorden van het spoor gevestigd zijn. Dit is in onbalans met het centrum van Wijchen en met Zuid.

Ruimtelijke- economische effecten

- De kans op combinatiebezoek wordt vergroot door de realisering van de supermarkten naast overige winkels.
- Vanwege het beperkte draagvlak zal Coop (straks Plus) relatief grote verdringingseffecten ervaren.

Marktkansen

- Goede locatie, maar weinig fysieke ruimte en relatief dicht op het centrum .
- Naar verwachting te weinig omzetpotentieel voor twee supermarkten.

NIEUWE LOCATIE IN WEST

Consistentie met vigerend beleid

- Beleid zet in op behouden en versterken van bestaande structuur en niet op het realiseren van nieuwe locaties. Een supermarkt past niet binnen deze uitgangspunten.

Draagvlak- en draagvlakontwikkeling

- In Wijchen-West worden 1.300 woningen gebouwd, dat zijn ca. 2.820 inwoners.[27]
- Dit is een te beperkt draagvlak voor een nieuwe supermarkt.

Fysieke ruimte

- In de nieuwe wijk bestaat genoeg ruimte om een moderne supermarkt van ca. 1.500 m^2 wvo (ca. 1.900 m^2 bvo) in te tekenen.

Kwalitatieve behoefte

- Een nieuwe supermarkt zorgt ervoor dat de nieuwe inwoners in de nabijheid hun boodschappen kunnen doen.
- De twee supermarkten in Hof van Achterlo zijn relatief nabij gelegen, op ca. 6minuten fietsafstand.

Ruimtelijke- economische effecten

- Een nieuwe supermarkt zorgt voor een plek van ontmoeting voor de nieuwe inwoners.
- Vanwege de nabijheid tot het nu al matig functionerende Hof van Achterlo zullen hier naar verwachting de verdringingseffecten sterk worden gevoeld.

Marktkansen

- Hangt sterk af van de gekozen locatie: het aantal nieuwe inwoners is te beperkt om een moderne supermarkt te realiseren en leent zich eerder voor een compacte buurtsuper. Alleen marktkansen op een locatie waarmee een groter gebied dan alleen West bediend kan worden.

[27] [27] 1.300 woningen *2,175 (gem. hh grootte 2030) = 2.828 inwoners

5.2 CONCLUSIES

	CONSISTENTIE MET BELEID	AANSLUITING DRAAGVLAK (ONTWIKKELIN)	FYSIEKE RUIMTE	KWALITATIEVE BEHOEFTE	RUIMTELIJK-ECONOMISCHE EFFECTEN	MARKTKANSEN	TOTAAL
Centrum	++	+	+/-	+/-	+/-	+-/	+/-
Zuiderpoort	+/-	+	++	+	++	+	+
Hof van Achterlo	-	+/-	+/-	--	--	--	--
Wijchen Noord	+/-	+/-	-	+/-	+/-	+/-	+/-
Nieuw centrum	--	+/-	++	+/-	+/-	-	-

TABEL 8 UITKOMSTEN MULTI CRITERIA ANALYSE (MCA).
Bron: Bureau Stedelijke Planning

Op basis van een multicriteria analyse zijn de volgende conclusies te trekken:

- De realisering van een nieuwe supermarkt is sterk af te raden in Hof van Achterlo. Er liggen hier met al twee elkaar aanvullende supermarkten niet of nauwelijks marktkansen, de fysieke ruimte is er niet en de effecten (vooral op het centrum zelf) zijn overwegend negatief.
- Ook de realisering van een supermarkt op een nieuwe locatie, dichtbij de bevolkingsdynamiek in Wijchen West is niet aan te raden: te weinig positieve effecten, niet passend in het vigerende beleid en vragelijk of er voldoende behoefte is.
- Vestiging van een vierde volwaardige supermarkt in het centrum lijkt op papier een wenselijke ontwikkeling, omdat het consistent is met het vigerende beleid. Maar het is zeer de vraag wat het daadwerkelijk toevoegt aan het functioneren van het centrum: de marktkansen worden laag ingeschat, de kwalitatieve behoefte is gering (alle segmenten zijn al vertegenwoordigd) en bovendien is het de vraag of de fysieke ruimte er is om een levensvatbare supermarkt hier mogelijk te maken. Bijkomend nadeel is dat een vierde volwaardige supermarkt ook tot aanzienlijke omzeteffecten leidt bij de reeds gevestigde supermarkten in het centrum zelf, terwijl deze nu al niet alle even goed functioneren.
- Vestiging van een nieuwe supermarkt in Noord past in veel opzichten weliswaar beter dan vestiging in Hof van Achterlo, maar er zijn grote twijfels of er hier voldoende marktkansen en fysieke ruimte is om dit te realiseren. Daarnaast is de afstand tot de nieuwe bewoners van Wijchen tot dit centrum relatief groot.
- Vestiging van een tweede supermarkt in Zuiderpoort scoort van de alternatieve opties het beste. Het cluster kent van de ondersteunende clusters nu al het grootste verzorgingsgebied, en de Jumbo functioneert bovengemiddeld goed. Daarnaast is er fysieke ruimte (te maken), is er marktvraag, en overstijgen de positieve effecten de negatieve effecten.

Mogelijke verdringingseffecten zullen het sterkst worden gevoeld bij de Jumbo, nu nog de enige supermarkt in het winkelcentrum. In mindere mate geldt dit ook voor het aanbod in het centrum. De verdringingseffecten zijn echter minder groot dan bij vestiging van een supermarkt in het centrum zelf. Het centrum van Wijchen behoudt ook met een tweede supermarkt in Zuiderpoort nog steeds haar status als hoofdwinkelgebied. Het centrum van Wijchen huisvest in deze situatie nog steeds het meest uitgebreide supermarktaanbod en kent daarnaast een veel uitgebreider aanbod aan dagelijkse- niet dagelijkse winkels en overige commerciële en niet-commerciële voorzieningen.

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3040
Extern Zaak ID	Z/21/063850
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	17 februari 2022
Agendapunt	3
Titel	63850 Beslisnota Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025
Organisatieonderdeel	domein Sociale leefomgeving - team WMO, jeugd en gezondheid
Eigenaar	Horck, van, Lucas
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	P6 Sociaal domein
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Burgers, T.T.M. (Titus)

Bijlagen
Beslisnota voor de Raad
Bijlage 1 - Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025
Bijlage 2 - Samenwerkingsovereenkomst Wonen en Zorg Wijchen
Bijlage 3 - Routekaart Woonzorgvastgoed Wijchen

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College BenW openbaar Wijchen	19 oktober 2021
Stukken gemeenteraad Wijchen	2 november 2021
Commissievergadering Wijchen	**17 februari 2022**
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

Vast te stellen de Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025, met als uitgangspunten:

- Het aanbod van wonen en zorg is primair gericht op de vraag van de inwoners van Wijchen, maar we leveren onze bijdrage aan de bovenlokale vraag
- Samenwerking is noodzakelijk om in de vraag van inwoners te voorzien
- Langer zelfstandig thuis wonen heeft prioriteit
- Partijen ontwikkelen tijdig locaties voor uitbreiding of vervangende nieuwbouw voor wonen en zorg

- Het aanbod is verspreid over de gemeente Wijchen, kleinschalig en verbonden met de wijk of het dorp
- Inwoners kunnen kiezen uit verschillende aanbieders
- Zorginstellingen en gemeente zorgen voor passende zorg die van goede kwaliteit is
- Inwoners zijn ook zelf aan zet om tijdig stappen te zetten
- Goede inrichting van de fysieke leefomgeving bevordert het welzijn van inwoners

Besluit

Verschillende partijen geven aan met een motie of amendement
te komen.
De commissie adviseert om de beslisnota te agenderen als bespreekstuk
voor de raadsvergadering van 24 februari.

Openbaar Zaaknummer: 63850

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit

Vast te stellen de Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025, met als uitgangspunten:
- Het aanbod van wonen en zorg is primair gericht op de vraag van de inwoners van Wijchen, maar we leveren onze bijdrage aan de bovenlokale vraag
- Samenwerking is noodzakelijk om in de vraag van inwoners te voorzien
- Langer zelfstandig thuis wonen heeft prioriteit
- Partijen ontwikkelen tijdig locaties voor uitbreiding of vervangende nieuwbouw voor wonen en zorg
- Het aanbod is verspreid over de gemeente Wijchen, kleinschalig en verbonden met de wijk of het dorp
- Inwoners kunnen kiezen uit verschillende aanbieders
- Zorginstellingen en gemeente zorgen voor passende zorg die van goede kwaliteit is
- Inwoners zijn ook zelf aan zet om tijdig stappen te zetten
- Goede inrichting van de fysieke leefomgeving bevordert het welzijn van inwoners

Aanleiding
In 2015 maakte de gemeente Wijchen samen met zorginstellingen en woningcorporaties een eerste inventarisatie van wonen en zorg in Wijchen. Centrale vraag was wat er nodig is voor een passend aanbod van wonen en zorg voor de inwoners van Wijchen. Als Wijchen liepen we daarmee landelijk voorop. Er was een beter beeld van de opgave en er ontstond een positieve samenwerking tussen partijen het gebied van wonen en zorg.

Hoewel de inventarisatie veel opleverde bleek de samenwerking nog te vrijblijvend. Nieuwbouw- of herontwikkelingsplannen kwamen niet of moeilijk van de grond. Ook bleek er behoefte aan een duidelijk beleidskader en afwegingskader om richting te geven aan de opgave. Juist vanwege de grote urgentie om tot een passend aanbod te komen.

In 2019 heeft de gemeente Wijchen aan RuimteVisie de opdracht gegeven om de opgave wonen en zorg opnieuw in kaart te brengen. En om samen met alle partijen een visie op Wonen en zorg te ontwikkelen: een Woonzorgvisie. Dat proces is gelopen van begin 2020 tot aan de zomer van 2021; een langere doorlooptijd dan gepland doordat de coronacrisis juist een grote druk legde op zorginstellingen.

In het bestuurlijk overleg Wonen en zorg vóór de zomer van 2021 hebben alle woon-zorg partijen aangegeven zich te kunnen vinden in de concept Woonzorgvisie. Nu ligt het stuk voor ter besluitvorming aan de Raad, zodat het vaststaand beleid wordt.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit
29-03-2016	Wonen en zorg in de gemeente Wijchen - informatienota (16 IZ 127)
08-06-2017	Woonvisie "Thuis in Wijchen" (17 1 1086)
25-03-2021	Beleidsplan Wmo, jeugd en gezondheid 2021-2025 (20/056202)

Gewenst resultaat
Met de Woonzorgvisie willen we komen tot een passend aanbod van wonen en zorg voor de inwoners van Wijchen.

Argumenten

1.1 Er ligt een stevige opgave voor wonen en zorg
Op dit moment zijn vraag en aanbod voor wonen en zorg niet in balans. Door de vergrijzing is er een tekort aan ouderenwoningen. En die vraag verandert: mensen wonen (mede door landelijke regelgeving) langer thuis. Of gaan opnieuw thuis wonen als ze uitstromen uit een zorginstelling (bijvoorbeeld voor jeugd of ggz). Daardoor is er meer vraag naar zelfstandig wonen met ondersteuning nabij. Ook is er een vervangingsopgave van zorgvastgoed dat verouderd is of niet meer aan de woonwensen voldoet. Tot slot vraagt het langer zelfstandig wonen veel van mantelzorgers en buurtbewoners.

Met de Woonzorgvisie bieden we een duidelijk kader om deze uitdagingen op te pakken. Hiermee geven we als gemeente ook richting aan alle samenwerkingspartners: *dit* is de opgave waar we samen aan moeten werken.

1.2 De Woonzorgvisie is samen met partijen op het gebied van wonen en zorg tot stand gekomen
Alle partijen op het gebied van wonen en zorg in de gemeente Wijchen zijn betrokken in dit proces: woningcorporaties én zorginstellingen. Zowel grote regionale zorginstellingen als kleinschalige lokale woonzorg initiatieven. Partijen hebben veel waardevolle inbreng geleverd om een volledig beeld van de opgave te krijgen. Alle partijen vonden ook dat de gemeente uiteindelijk aan zet is om regie te voeren op de totale opgave.

1.3 De Woonzorgvisie sluit naadloos aan op het bestaande beleid
Het eerste hoofdstuk van de Woonzorgvisie grijpt terug op de Woonvisie 2016-2025 en op het beleidsplan Wmo, jeugd en gezondheid 2021-2024. Beiden geven namelijk al kaders aan: voor wonen, en voor zorg. In de Woonzorgvisie komen die samen tot één samenhangend beleid.

1.4 De Woonzorgvisie geeft een afwegingskader voor nieuwe woonzorg initiatieven.
Door uitgangspunten voor wonen en zorg te formuleren ontstaat een afwegingskader. Wanneer nieuwe initiatieven ontstaan (een partij dient bij de gemeente een verzoek in voor een woonzorgvoorziening) kunnen we op grond hiervan afwegen of het wenselijk is. Doordat onze uitgangspunten aan de voorkant duidelijk zijn maken we het proces transparanter.

1.5 Met een samenwerkingsovereenkomst maken we de samenwerking minder vrijblijvend

De afgelopen jaren was de samenwerking rond wonen en zorg te vrijblijvend: partijen hadden wel inzicht gekregen in de opgave en wisten elkaar wel te vinden, maar toch gebeurde er onvoldoende. Door een samenwerkingsovereenkomst met woonzorg partijen aan te gaan willen we meer commitment krijgen om te zorgen dat grote opgaven gerealiseerd worden.

Ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst door het college is onder voorbehoud van positieve besluitvorming over de Woonzorgvisie door uw raad.

Tegenargumenten en risico's

1.1 De opgave wonen en zorg staat en valt met constructieve samenwerking

Om een passend aanbod te realiseren hebben we de samenwerking met zorginstellingen en woningcorporaties nodig. De gemeente kan partijen niet opleggen om woonzorg voorzieningen op bepaalde locaties te realiseren. Het enige middel om enigszins te sturen is het bestemmingsplan: bepaalde locaties wel of geen maatschappelijke bestemming geven (bedoeld voor wonen en zorg). Maar dat middel is onvoldoende om te zorgen dat nieuwe locaties worden gerealiseerd. Dat is aan partijen zelf.

1.2 De opgave wonen en zorg is niet de enige urgente opgave

Hoewel er veel moet gebeuren om tot een passend aanbod van wonen en zorg te komen, heeft de gemeente ook te maken met een grote woningbouwopgave. Doordat ruimte schaars is moet de gemeente keuzes maken welke locatie daadwerkelijk voor wonen en zorg kan worden ingezet, en wanneer reguliere huisvesting gerealiseerd wordt.

Financiële gevolgen

Om uitvoering te geven aan de Woonzorgvisie is een aanjager nodig die alle betrokken partijen verbindt: een programmamanager Wonen en zorg. Indien dit niet of onvoldoende opgelost kan worden binnen de bestaande formatie in de WDW wordt dit opgenomen in de perspectiefnota in voorjaar 2022.

Uitvoering of Vervolgstappen

Om uitvoering te geven aan de Woonzorgvisie is een uitvoeringsprogramma nodig. Het is aan de programmamanager wonen en zorg om dit op te stellen samen met alle betrokken partijen. Daarbij gaat het om zowel de ruimtelijke opgaven (realiseren van woonzorg locaties) als de randvoorwaarden (zoals ondersteunen en stimuleren van langer zelfstandig wonen).

Inwonersparticipatie

Bij de uitwerking van de Woonzorgvisie in een uitvoeringsprogramma is het belangrijk om juist de doelgroep te betrekken. Hoe kunnen we nog beter aansluiten op de woonwensen van inwoners met een zorgvraag? En ook ligt er een grote opgave rond langer zelfstandig wonen: wat vraagt dit van bijvoorbeeld mantelzorgers of buurtbewoners? Samen met de woonzorg partijen geven we deze inwonerparticipatie verder vorm. De Wmo-raad heeft aangegeven hier graag over mee te denken.

Woonzorgvisie Wijchen

2021-2025

Vraaggericht samenwerken aan een passend aanbod van wonen en zorg voor de inwoners van Wijchen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

Voorwoord **4**

Samenvatting **5**
Waarom een Woonzorgvisie? 5
Grote urgentie in de opgave voor wonen en zorg 5
Samen blijven werken aan de opgave 6

1 – Beleidskaders voor wonen en zorg **7**
Woonvisie 2025 Thuis in Wijchen 7
Beleidsplan Wmo, Jeugd en Gezondheid 2021-2024 8

2 – Trends en dilemma's in wonen en zorg **9**
Vergrijzing 9
Extramuralisering: langer zelfstandig wonen 10
Uitstroom: opnieuw zelfstandig wonen 11
Mismatch in vraag en aanbod intramurale zorg 12
Inwoners aan zet 12
Ruimte is schaars 12

3 - Woonzorgvisie **13**
3.1 Vraaggericht aanbod 13
3.2 Samenwerking is de basis 13
3.3 Langer zelfstandig thuis wonen 14
3.4 Ontwikkelen passende woonzorg locaties 14
3.5 Spreiding, menselijke maat en verbinding met de buurt 15
3.6 Keuzemogelijkheid 15
3.7 Passende en goede zorg 16
3.8 Inwoners zelf ook aan zet 16
3.9 Fysieke leefomgeving en sociale veiligheid 16

4 - Afwegingskader **17**
Checklist 17

Bijlage 1 – Analyse vraag en aanbod **18**
Ouderenzorg 18
Langer zelfstandig thuis wonen 25
Ontwikkeling aanbod wonen en zorg voor ouderen 25
Ontwikkelopgave wonen en zorg ouderen 27
Gehandicaptenzorg 28
Ontwikkeling aanbod wonen en zorg gehandicapten 30
Ontwikkelopgave wonen en zorg gehandicapten 30
GGZ – Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 31
Jeugdzorg 33
Bovenlokale vraag (algemeen) 34

Bijlage 2 - Uitvoeringsprogramma **35**
1 - Wonen en woonomgeving 35
2 - Zorg en ondersteuning 35
3 – Verantwoordelijkheid inwoners stimuleren 35
Woonzorgmonitor 36
Organisatie en werkwijze 37

Voorwoord

In onze gemeente kijken mensen naar elkaar om. We helpen elkaar. En we vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Daar ben ik ontzettend trots op! Juist daarom is het zo belangrijk dat er goede hulp en zorg is, voor als het écht niet lukt. Daarbij hoort een thuis dat past bij de zorg.

De meeste mensen wonen zelfstandig, en willen dat zo lang mogelijk blijven doen. Daar hoort een passende woning bij. Met hulp van mantelzorgers en professionals nabij. Soms kan zelfstandig wonen niet, maar ook dan moeten mensen zich thuis voelen. Zo kun je in onze gemeente prettig wonen met goede en liefdevolle zorg.

Samen met zorginstellingen en woningcorporaties zorgen we hiervoor. Met deze Woonzorgvisie zijn we klaar voor de toekomst!

Titus Burgers
wethouder welzijn en zorg

We staan voor een flinke woningbouwopgave. Er komen dan ook veel nieuwe woningen in Wijchen. Bijvoorbeeld in de nieuwe wijken Huurlingsedam en Wijchen West, maar ook in herontwikkelingsgebieden als Hart van Zuid en op het Kraanvogelterrein.

Woningen bouw je niet zomaar. Eerst willen we weten wat de vraag van onze inwoners is. Iedereen moet kunnen wonen op een plek die hem of haar past. Zorg kan daarbij horen. Daarom vinden we het belangrijk om in beeld te hebben wat in onze gemeente de woonwensen en zorgbehoeften zijn. Deze Woonzorgvisie helpt ons hierbij. Zo zorgen we dat iedereen, met of zonder zorgvraag, zich in Wijchen thuis kan voelen.

Geert Gerrits
wethouder wonen

Samenvatting

Waarom een Woonzorgvisie?

In 2015 maakte de gemeente Wijchen samen met zorginstellingen en woningcorporaties een eerste inventarisatie van wonen en zorg in Wijchen. Centrale vraag was wat er nodig is voor een passend aanbod van wonen en zorg voor de inwoners van Wijchen. Als Wijchen liepen we daarmee landelijk voorop. Er was een beter beeld van de opgave en er ontstond een positieve samenwerking tussen partijen het gebied van wonen en zorg.

Hoewel de inventarisatie veel opleverde bleek de samenwerking nog te vrijblijvend. Nieuwbouw- of herontwikkelingsplannen kwamen niet of moeilijk van de grond. Ook bleek er behoefte aan een duidelijk beleidskader en afwegingskader om richting te geven aan de opgave. Juist vanwege de grote urgentie om tot een passend aanbod te komen. In opdracht van de gemeente is RuimteVisie met alle partijen aan de slag gegaan om een vervolgstap te zetten. Dat heeft geleid tot deze Woonzorgvisie. Hiermee zijn we beter in staat om de grote opgave samen aan te pakken.

Grote urgentie in de opgave voor wonen en zorg

De vraag van inwoners naar geschikte woonruimte en goede zorg groeit de komende jaren sterk. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de sterke vergrijzing. In absolute zin is de opgave voor ouderen dan ook veruit het grootst. De zorgvraag neemt door het groeiende aantal ouderen toe, terwijl er steeds minder mantelzorgers per oudere beschikbaar zijn en de zwaarte van de mantelzorg toeneemt. Ook is er een toenemend tekort aan personeel in de zorg. Daarnaast voldoet het merendeel van het bestaande woonzorgvastgoed niet langer aan de eisen om goede zorg te leveren. Ook past dit vastgoed niet langer bij de woonwensen van de inwoners. Deze trends leiden tot een groeiende zorgvraag.

Voor de oudere inwoners en voor de zorgaanbieders is het cruciaal dat ouderen in Wijchen zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Dit vraagt om meer zorggeschikte woningen, beschutte woonvormen (met name appartementen), in de nabijheid van geschikte voorzieningen zijn (ontmoeting, dagbesteding, behandeling, etc.). Daarnaast is er urgentie in de vervangende nieuwbouw van de verpleeghuizen. De verpleeghuizen uit het verleden voldoen niet meer aan de woonwensen, en wat nodig is om kwalitatief goede zorg te leveren. De urgentie voor nieuwbouw neemt dus toe.

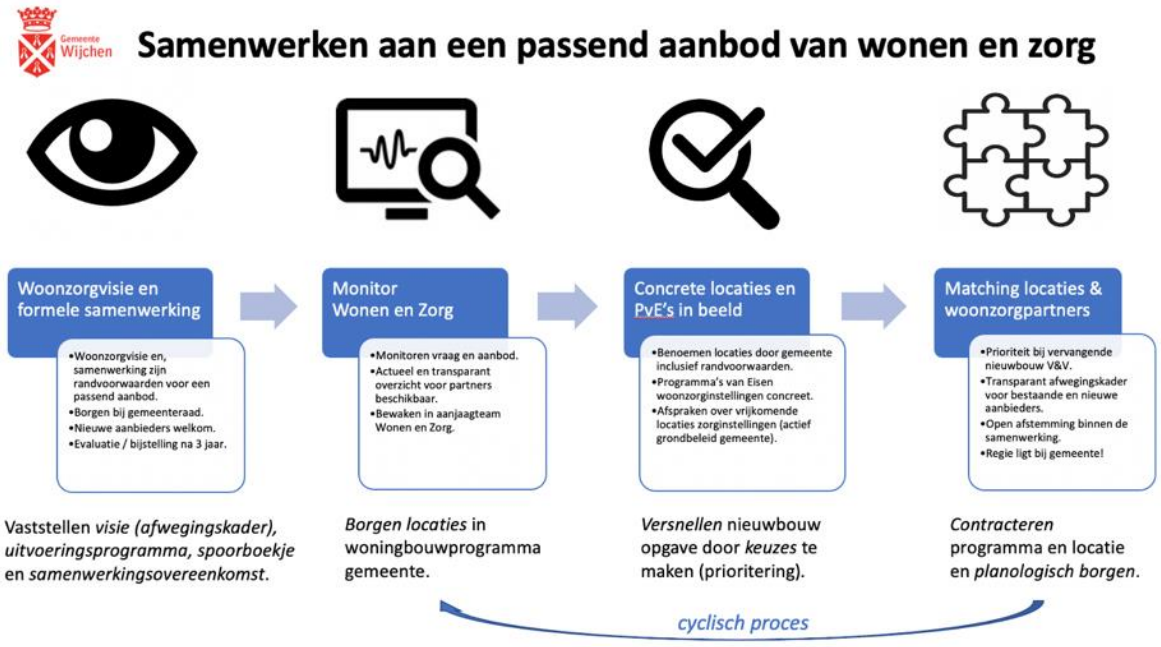
Voor de overige zorg (gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg) gaat het om een lichte toename van de zorgvraag. Hier ligt de opgave nu vooral in de vervangende huisvesting, zodat het aanbod van wonen en zorg aansluit bij de moderne woonwensen van de inwoners (m.n. meer privacy en zelfstandigheid).

Samen blijven werken aan de opgave

Om de samenwerking tussen gemeente, woonzorgpartijen en woningcorporaties te intensiveren moet deze minder vrijblijvend worden. Daarom hebben we afspraken over de samenwerking vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst wonen en zorg. Hiermee is de gezamenlijke opgave, het commitment en de rol- en taakverdeling tussen partijen geborgd. Deze samenwerking is overigens geen gesloten systeem, nieuwe aanbieders van wonen en zorg kunnen bij deze samenwerking aansluiten.

Door het inrichten van een monitoringsysteem beschikken de partners over een actueel inzicht in vraag en aanbod van wonen en zorg. De gemeente Wijchen voert hierin de regie op basis van doelstellingen van de woonzorgvisie.

De woonzorgvisie en de samenwerkingsovereenkomst vormen voor de periode 2021-2025 het afsprakenkader voor gemeente, corporaties en woonzorgaanbieders. Na vaststelling van de Woonzorgvisie ontwikkelen partners met elkaar een uitvoeringsagenda. Aan de hand van deze agenda gaan de partners aan de slag om doelgericht acties uit te voeren die een bijdrage leveren aan de doelstellingen van deze woonzorgvisie.

1 – Beleidskaders voor wonen en zorg

De Woonzorgvisie bouwt voort op twee door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders: de Woonvisie en het Beleidsplan Wmo, Jeugd en Gezondheid.

Woonvisie 2025 Thuis in Wijchen

In de Woonvisie Thuis in Wijchen volgen vanuit de gedachte 'koesteren en versterken' twee speerpunten.

1. Versterk het thuisgevoel!
2. Kijk verder dan de trends van nu!

Binnen dit laatste speerpunt vinden we met name opgaves die van belang zijn voor de Woonzorgvisie, namelijk:

- *Passende kwaliteit van wonen voor iedereen*
  Mensen met een zorgvraag blijven langer thuis wonen. Dit leidt tot een toenemende behoefte aan een meer divers woningaanbod, met woonvormen die we nu nog niet of onvoldoende beschikbaar hebben in Wijchen
- *Bewust wonen*
  Bewust wonen is in eerste instantie een eigen verantwoordelijkheid van bewoners. Dit betekent dat je verder kijkt dan de situatie van nu. Dus: vooruitdenken over de mogelijkheden en beperkingen die er zich in je wooncarrière kunnen voordoen. Door bijvoorbeeld op tijd actie te ondernemen en te verhuizen naar een passende woning. Of door de huidige woning op tijd aan te passen. Maar ook door energiebesparende maatregelen te nemen om je woonlasten te verlagen en je comfort te verhogen.

De gemeente draagt hieraan bij door:

- Extra aandacht voor specifieke doelgroepen (waaronder vitale ouderen en mensen met een zorgvraag) en daarom de bouw van kwalitatieve en betaalbare woningen voor met name eén- en tweepersoonshuishoudens.
- Beschut wonen toe te voegen door hier bij transformatieopgaven voorrang aan te verlenen en anders te labelen.
- Bij nieuwe zorgwoningen, wonen met dementie voorrang verlenen.
- Regeling van groot naar beter met corporaties afstemmen.
- Ondersteunen van bewoners in het vooruit denken over hun woonbehoeften: welke mogelijkheden en beperkingen kunnen zich voordoen? Marktpartijen kunnen aan dit bewustzijn een bijdrage aan leveren en zijn hiervoor dus medeverantwoordelijkheid.

Beleidsplan Wmo, Jeugd en Gezondheid 2021-2024

Het beleidsplan Wmo, Jeugd en Gezondheid gaat uit van de volgende uitgangspunten:

- De inwoner staat centraal. Mensen werken zelf of samen met hun netwerk aan hun welzijn en gezondheid. Ze denken na over de toekomst. Indien burgers dit niet zelfstandig kunnen kan een ander ondersteuning bieden.
- Een complexe samenleving vraagt om meer veerkracht en een grotere weerbaarheid van mensen. Denk aan prestatiedruk en meer prikkels bij jongeren. Of aan het leren omgaan met chronische ziekten en beperkingen doordat we steeds ouder worden.
- We nemen belemmeringen in de samenleving zoveel mogelijk weg. Ook vragen we om meer bewustwording van beperkingen om zo een meer inclusieve samenleving te worden.
- We denken en werken volgens de gedachte van zorg naar welzijn. We zetten in op een brede basis aan de voorkant waar een vrij toegankelijk aanbod beschikbaar is. Dit doen we omdat we vinden dat deze vorm van ondersteuning prettiger is voor inwoners en waarbij ze zonder tussen komst kunnen besluiten hiervan gebruik te willen maken. Daarvoor is het belangrijk dat inwoners en professionals bekend zijn met het aanbod. Natuurlijk blijven we ook individuele maatwerk ondersteuningen aanbieden als dat nodig is.
- Wanneer hulp nodig is, organiseren we het liefst zorg zo dicht mogelijk bij huis. Bij voorkeur in de thuissituatie, samen met het eigen netwerk en de eigen omgeving. Om beter aan te sluiten bij de eigen leefwereld werken we wijk- of dorpsgericht.
- Duurzame oplossingen hebben de voorkeur boven kortetermijnoplossingen. Ook als dit een extra investering vraagt.
- We werken zoveel mogelijk datagestuurd, zodat we investeren in de thema’s die het meeste aandacht nodig hebben. Daarnaast meten we de effecten en tevredenheid zodat we het juiste aanbod beschikbaar hebben.

Voor wonen met zorg betekent dit dat inwoners altijd een eigen verantwoordelijkheid hebben. We stimuleren inwoners na te denken over hun huidige en toekomstige woonwensen. Dat kan betekenen het tijdig aanpassen van de eigen woning, of het tijdig verhuizen naar een woning die past bij de volgende levensfase. In alle levensfasen betekent wonen iets anders: hoe wil ik wonen en wat heb ik daarbij nodig?

Het maken van eigen woonkeuzes heeft als voorwaarde dat er een passend aanbod van wonen met zorg beschikbaar is. Daarbij sluiten we aan op bovenstaand uitgangspunt dat mensen zoveel mogelijk thuis moeten kunnen blijven wonen. In de eigen omgeving en nabij het eigen netwerk. Zo thuis mogelijk en zo kleinschalig mogelijk in de wijk. Dat betekent dat we als gemeente voorzieningen lokaal willen organiseren. Daarbij hebben we ook aandacht voor wat dit betekent voor buurtbewoners, vrijwilligers en mantelzorgers.

Tot slot vinden we het belang om keuzes te maken op basis van data. Daarom omvat deze Woonzorgvisie een uitgebreide analyse van vraag en aanbod.

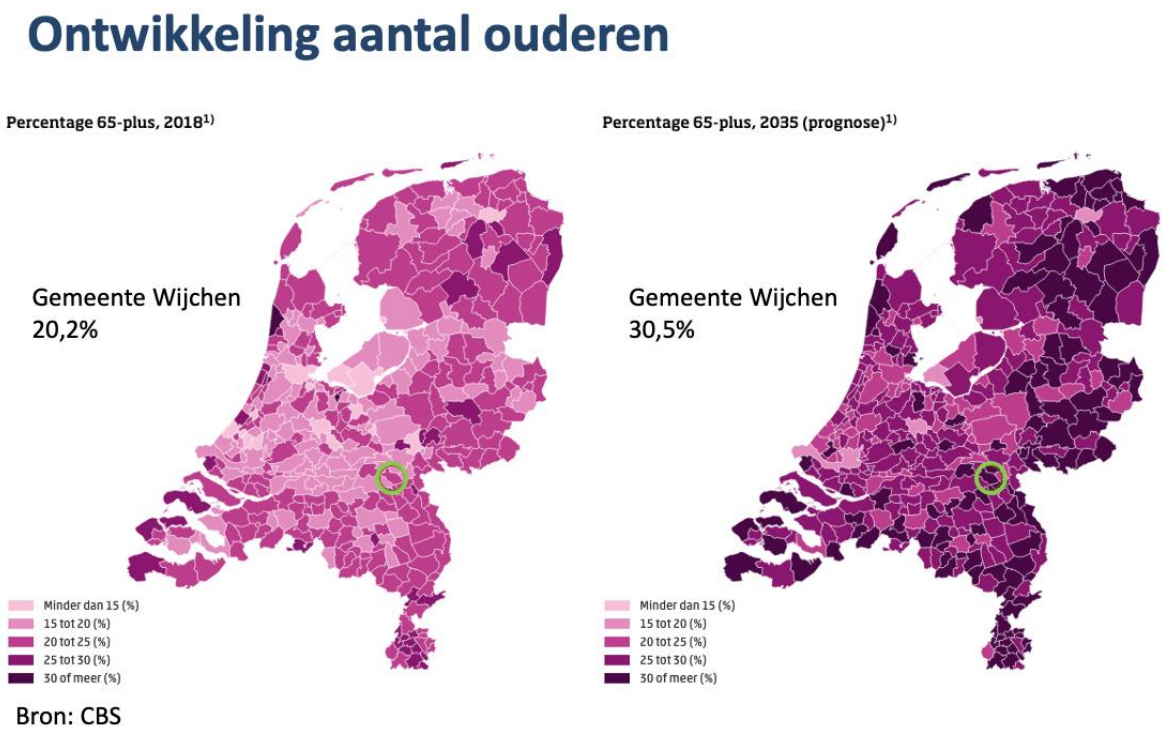
2 – Trends en dilemma’s in wonen en zorg

Diverse maatschappelijke trends hebben invloed op de woonzorg opgave. In dit hoofdstuk gaan we hier nader op in. En ook op de dilemma’s die dit oplevert.

Vergrijzing

De komende jaren neemt het aantal ouderen in de gemeente Wijchen toe. In 2020 is 8,6 procent van de bevolking 75 jaar en ouder, in 2030 loopt dit percentage op naar 13,5%. In 2050 is maar liefst 19,2 procent 75 jaar en ouder (Bron: ABF research). Dit betekent logischerwijs een toenemende vraag naar ouderenwoningen. Rond 2040 is er wel een kantelpunt te zien, waarbij er verschillen zijn tussen de wijken van Wijchen. Dit leest u in onze data analyse.

Over het algemeen willen ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Al betekent dat niet dat ze tot hoge leeftijd in dezelfde woning willen blijven wonen. Deze groep ouderen komt op een bepaald moment voor een keuze te staan: in de huidige woning blijven of op zoek gaan naar een kleinere of levensloopgeschikte woning, of andere woonvormen. Deze keuze hangt vaak samen met een afname van de fysieke of geestelijke gezondheid. Maar ook het wegvallen van een partner waardoor de zelfredzaamheid afneemt, leidt vaak tot andere woonwensen.

Extramuralisering: langer zelfstandig wonen

Ook het Rijk en gemeenten willen dat inwoners zoveel mogelijk thuis wonen in plaats van in een zorginstelling. Daarom proberen ze instroom zo veel mogelijk te voorkomen of uit te stellen. Deze beleidskeuze noemen we 'extramuralisering'. Extramuralisering heeft grote gevolgen voor het woonbeleid van gemeenten:

Toenemende vraag naar zelfstandige woningen
Extramuralisering heeft uiteraard invloed op het soort en het aantal woningen dat nodig is in de gemeente. De vraag naar zelfstandige woningen, nabij voorzieningen (zoals winkels en openbaar verover) en/of zorg, neemt toe.

Zelfstandig wonen legt grote druk op mantelzorgers
Doordat mensen langer zelfstandig thuis wonen doen ze vaker een beroep op mantelzorgers. Tegelijkertijd zien we dat het aantal mantelzorgers juist neemt. Dat betekent een toenemende druk op mantelzorgers en vrijwilligers. Dat vraagt de komende jaren om meer aandacht voor de ondersteuning van mantelzorgers vanuit welzijn.

Zelfstandig wonen vraagt om een inclusieve samenleving
In onze gemeente vinden we inclusie belangrijk: we willen dat iedereen mee moet kunnen doen in de samenleving, met en zonder beperking. Doordat mensen langer zelfstandig thuis wonen vraagt dit meer van de omgeving. Verbindingen in de buurt zorgen ervoor dat mensen naar elkaar omkijken en elkaar helpen.

Daarom is het belangrijk dat we samen werken aan wederzijds begrip in de buurt. Dat doen we door middel van thema's als dementievriendelijke gemeente, het programma 'Één tegen eenzaamheid' en het omgaan met mensen met psychische ggz-problematiek.

Er zijn wel grenzen aan de draagkracht van dorpen en wijken. Dit geldt voor zowel het langer zelfstandig wonen als het wonen op een woonzorg locatie. Daarom moet een clustering van doelgroepen worden voorkomen en ingezet worden op spreiding van kwetsbare doelgroepen over de gemeente, en over de regio.

Een passende leefomgeving
Naast de sociale impact heeft langer zelfstandig wonen ook invloed op de fysieke leefomgeving. Dat betekent dat de openbare ruimte goed toegankelijk moet zijn voor mensen die bijvoorbeeld moeilijk ter been zijn. Maar denk ook aan een omgeving die uitnodigt om vitaal oud te worden: er moet genoeg ruimte zijn voor bewegen en ontmoeten in de buurt.

Minder zorgpersoneel beschikbaar
Er is een groot tekort aan zorgpersoneel op de arbeidsmarkt. Dat betekent dat extramuraliseren niet alleen beleid is, maar ook noodzaak is. Immers, er is onvoldoende personeel voor het handhaven van de traditionele intramurale zorginstellingen.

Toepassing e-Health
Technologie biedt nieuwe kansen voor het zelfstandig wonen van de toekomst. De coronacrisis heeft laten zien dat meer digitaal mogelijk is dan we dachten. Ook voor de oudere doelgroep. Denk aan contact op afstand door beeldbellen. Maar ook sensoren op afstand, het gebruik van apps, en de ontwikkeling van zorgrobots bieden kansen.

Uitstroom: opnieuw zelfstandig wonen
Voor jeugdigen in verblijf, Beschermd Wonen (BW) GGZ en Maatschappelijke Opvang (MO) geldt dat ze daar tijdelijk wonen. Als deze inwoners voldoende zijn hersteld, stromen ze uit en gaan ze op zoek naar een eigen woonruimte. De gemeente heeft de opgave om te zorgen voor voldoende betaalbare woonruimte. Daarbij hoort ook de eerdergenoemde ondersteuning voor dorpen en wijken: wat is er qua nodig van het sociale netwerk, de buurt en professionals zodat deze mensen weer een regulier 'thuis' hebben?

Weer Thuis
In 2019 ondertekenden gemeenten, zorgcorporaties en zorgaanbieders het convenant 'Weer Thuis' over wonen na zorg. Hierin spraken we af dat we zorgen voor:
- Voldoende woningen
- Ambulante begeleiding na uitstroom
- Intensieve samenwerking op wijkniveau tussen wijkteams, corporaties en zorgaanbieders

Eén van de instrumenten die we hiervoor gebruiken is de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling (WBB). In deze WBB melden zorgaanbieders cliënten aan. De wooncorporaties zorgen voor een woonplek. Deze samenwerking verloopt goed, maar er blijft een tekort aan woningen voor de uitstroom.

Mismatch in vraag en aanbod intramurale zorg

Cijfers over onze gemeente laten zien dat het aanbod van wonen en zorg nu onvoldoende aansluit op de huidige en toekomstige vraag van inwoners met een zorg en ondersteuningsvraag. Dit geldt niet alleen voor de opgave voor zelfstandig thuis wonen en beschut wonen, zoals hierboven al geschetst. Ook is het aanbod voor intramurale huisvesting voor ouderen onvoldoende. Daarbij ligt er ook een grote vervangingsopgave.

Voor de overige zorg (gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg) gaat het om een zeer lichte toename van de zorgvraag. Hier ligt de opgave nu vooral in de vervangende huisvesting, zodat het aanbod van wonen en zorg aansluit bij de moderne woonwensen van de inwoners (m.n. meer privacy en zelfstandigheid).

Inwoners aan zet

Steeds vaker nemen inwoners zelf het initiatief. Ze ontwikkelen zelf een woonvorm die past bij hun woonwensen en zorgvraag. Een mooi voorbeeld in de gemeente Wijchen is WoonInitiatief Wijchen, waar ouders van kinderen met een beperking zelf aan de slag zijn gegaan.

Het zelf ontwikkelen van vastgoed is een langdurend en tijdrovend proces. Zelf ontwikkelen is daarom lang niet voor iedereen weggelegd. Desondanks is het belangrijk open te staan voor deze initiatieven en deze te faciliteren. De Omgevingswet biedt hierbij ook kansen.

Ruimte is schaars

De landelijke woningbouwcrisis zorgt ervoor dat de gemeente voor een grote bouwopgave staat. Er moeten grote aantallen woningen worden gerealiseerd. De beschikbare ruimte voor woningbouw is echter schaars: een bouwlocatie kan maar één keer worden bebouwd. Dat betekent dat de woonzorgopgave in zekere zin ‘concurreert’ met de reguliere woningbouwplannen, al zit er natuurlijk wel overlap in deze opgave. Ook is er beperkte ontwikkelruimte voor wonen nabij voorzieningen. Daarom is het belangrijk om bij gebiedsontwikkelingen al vroeg te kijken naar de kansen voor wonen en zorg. Denk bijvoorbeeld aan de kansen die Hart van Zuid biedt.

Deze schaarste van ruimte betekent dat de woonzorgopgave, net als het woningtekort, een opgave van de lange termijn is. De gemeente is daardoor genoodzaakt om prioriteiten te stellen en gefaseerd te werken aan de opgave. Hier speelt helaas ook mee dat de gemeente beperkte ambtelijke capaciteit heeft om alle projecten op te pakken.

3 - Woonzorgvisie

Uitgaand van het bestaande beleid op het gebied van wonen en het sociaal domein, en gezien de trends en dilemma's, zien we 9 uitgangspunten in onze Woonzorgvisie.

3.1 Vraaggericht aanbod

Het aanbod van wonen en zorg is primair gericht op de vraag van de inwoners van Wijchen, maar we leveren onze bijdrage aan de bovenlokale vraag

Hoe gaan we dit doen?

- Uitgangspunt is dat het aanbod van wonen en zorg primair gericht is op de vraag van inwoners van Wijchen.

- Er is in overleg met de gemeente ook ruimte om een bijdrage te leveren in het bovenlokale aanbod. Inwoners van Wijchen maken immers ook gebruik van bovenlokaal aanbod. De gemeente stemt dit af met andere gemeenten. Bij bovenlokaal aanbod moet er altijd ook sprake zijn van lokaal aanbod.

- Nieuwe aanbieders moeten aantonen dat ze in de vraag voorzien (o.a. wachtlijsten vanuit merendeel lokale vraag). Verdringing binnen de bestaande markt van vraag en aanbod wordt tegengegaan, mede i.v.m. de schaarste van gekwalificeerd personeel en het gebrek aan geschikte locaties.

- Gemeente en woonzorgaanbieders monitoren samen de ontwikkeling van de vraag naar wonen en zorg. Zowel kwantitatief als kwalitatief. Op basis hiervan sturen we tijdig bij in het aanbod, zowel voor wonen met zorg als voor beschutte woonvormen om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen.

3.2 Samenwerking is de basis

Samenwerking is noodzakelijk om in de vraag van inwoners te voorzien

Hoe gaan we dit doen?

- Zorginstellingen werken met elkaar samen om dit aanbod voor de inwoners te kunnen borgen. Kennisdeling, afstemming en sturing in de ontwikkeling van vraag en aanbod staan hierin centraal.

- Om de opgave te realiseren is ook van belang de samenwerking te zoeken met andere aanbieders van wonen, welzijn en zorg. Met name om te zorgen dat mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

3.3 Langer zelfstandig thuis wonen

Langer zelfstandig thuis wonen heeft prioriteit

Hoe gaan we dit doen?

- De *bestaande* woningvoorraad (zowel van de corporaties als particulier) moet een bijdrage leveren aan het langer zelfstandig thuis wonen. Gemeente en corporaties maken afspraken over aanpassingen van corporatiewoningen en de gemeente stimuleert dat woningeigenaren tijdig zelf hun woning aanpassen.

- In het woningbouwprogramma moeten voldoende *nieuwe* levensloopbestendige woningen ontwikkeld worden op locaties nabij voorzieningen.

- Tevens moeten meer beschutte woonvormen voor ouderen (wonen met een plus/tussenvorm) ontwikkeld worden. Het gaat hier zowel om het gebouwconcept als de bijbehorende infrastructuur van zorg- en dienstverlening.

3.4 Ontwikkelen passende woonzorg locaties

Partijen ontwikkelen tijdig locaties voor uitbreiding of vervangende nieuwbouw voor wonen en zorg

Hoe gaan we dit doen?

- De opgave is gericht op zowel verbeteren van de kwaliteit van de huisvesting als de uitbreiding of krimp van het aanbod. Uiteraard beiden passend bij de vraag van de inwoners.

- Vervangende nieuwbouw van woonzorgvastgoed (wonen met zorg) wordt gerealiseerd op locaties die passen bij de behoefte van de doelgroep (soms dichtbij voorzieningen; soms juist op een rustige locatie in de wijk). Indien mogelijk wordt bestaand (vrijkomend) (woonzorg)vastgoed hiervoor benut.

- De passende huisvesting voor de doelgroep ouderen heeft prioriteit. Dit is steeds groter wordende groep inwoners, waardoor de discrepantie tussen vraag en aanbod steeds groter dreigt te worden. Bovendien zit een aantal vastgoedprojecten al lange tijd in de pijplijn en is een aantal hiervan nog steeds onzeker. Het vraagt doorzettingskracht om deze projecten tijdig te realiseren.

- Zorginstellingen, corporaties en gemeente werken samen om de beschikbaarheid van geschikt vastgoed (bestaand en nieuw) en geschikte ontwikkellocaties te borgen.

3.5 Spreiding, menselijke maat en verbinding met de buurt

Het aanbod is verspreid over de gemeente Wijchen, kleinschalig en verbonden met de wijk of het dorp

Hoe gaan we dit doen?

- We vermijden concentratie van woonzorgvastgoed en zetten in op spreiding binnen de gemeente. Woonzorgvoorzieningen mogen niet te veel druk leggen op één wijk of dorp. Hiermee bevorderen we de inclusieve samenleving: gemengde dorpen en wijken met een gezonde mix aan inwoners.

- Uitzondering op bovenstaande vormen de woonservice gebieden, zoals *Hof van De Elst* en het woonservicegebied van *LuciVer* in Alverna. Daarnaast zien we kansen voor een woonservicegebied in *Hart van Zuid*.

- We sturen zoveel mogelijk op woonzorg locaties nabij voorzieningen. Dit gaat zowel om beschermd en beschut wonen, maar ook om ouderen die in reguliere woningen wonen.

- Woonzorgvastgoed met intensieve zorg houdt een menselijke maat. Zowel in de persoonlijke benadering van de inwoners als door de omvang van de woonzorgcomplexen. Inzet is kleinschaligheid, rekening houdend met een toekomstbestendige bedrijfsvoering van de woonzorgorganisaties.

- Locaties voor wonen en zorg houden zoveel mogelijk verbinding met de buurt, en kunnen rekenen op draagvlak uit de buurt. Er wordt zo veel als mogelijk gezocht naar kansen om bewoners te laten meedoen in de samenleving.

3.6 Keuzemogelijkheid

Inwoners kunnen kiezen uit verschillende aanbieders

Hoe gaan we dit doen?

- Voor de inwoners is het van belang dat zij de mogelijkheid hebben om te kunnen kiezen tussen aanbieders.

- Voor de verschillende doelgroepen bieden bij voorkeur tenminste twee aanbieders een passend aanbod van wonen en zorg. Hiermee worden de inwoners in de gelegenheid gesteld te kunnen kiezen en bevordert dit gezonde concurrentie tussen de aanbieders.

3.7 Passende en goede zorg

Zorginstellingen en gemeente zorgen voor passende zorg die van goede kwaliteit is

Hoe gaan we dit doen?

- We zetten in op terugdringen van de zorgconsumptie door tijdig passend aanbod van geschikte woningen voor met name ouderen (langer zelfstandig thuis), mantelzorgwoningen etc., maar ook door te investeren in het sociale netwerk en meer inzet op welzijn.

- Zorginstellingen, onderwijsinstellingen en gemeente werken samen om voldoende gekwalificeerd personeel te krijgen en te houden om in zorg en ondersteuning te voorzien. Wijchen moet een aantrekkelijke gemeente zijn voor mensen die in de zorg werken.

3.8 Inwoners zelf ook aan zet

Inwoners zijn ook zelf aan zet om tijdig stappen te zetten

Hoe gaan we dit doen?

- Bewonersinitiatieven die zelf passend aanbod ontwikkelen worden aangemoedigd om hun woonzorgconcepten te ontwikkelen en te realiseren. De gemeente en woonzorgaanbieders denken en helpen hierin mee.

- We stimuleren ouderen om tijdig na te denken over hun woonsituatie: hun woning aan te passen of te verhuizen naar een woning die bij hun levensfase past.

- We moedigen inwoners aan om meer om te kijken naar kwetsbare inwoners in hun straat, dorp of buurt. Daarbij hoort een integrale aanpak van onder meer mantelzorg, eenzaamheid, dementie en ggz-problematiek.

3.9 Fysieke leefomgeving en sociale veiligheid

Goede inrichting van de fysieke leefomgeving bevordert het welzijn van inwoners

Hoe gaan we dit doen?

- De gemeente zorgt voor een aantrekkelijke en veilige fysieke woonomgeving. Dit stimuleer inwoners om te bewegen, elkaar te ontmoeten in de openbare ruimte, elkaar op te zoeken en elkaar te helpen. Daarmee bevorderen we de sociale veiligheid en zelfredzaamheid van inwoners.

4 - Afwegingskader

Voor praktische toepassing van de Woonzorgvisie wordt dit afwegingskader gebruikt. Hiermee worden nieuwe initiatieven beoordeeld. Het gaat zowel om initiatieven van bestaande aanbieders (uitbreiding of herontwikkeling) als om nieuwe aanbieders.

Doel is om snel duidelijkheid te geven richting initiatiefnemer. Is het aanbod gewenst dan is het in het belang van de inwoners en aanbieder om het aanbod spoedig te realiseren. Is het aanbod niet gewenst, dan is het van belang om dit zo snel mogelijk af te wijzen.

Checklist

1. ***Voorziet het beoogde aanbod in de vraag van de inwoners conform de actuele woonzorgvisie en woonzorgmonitor?***
   Gemeente toetst aan de woonzorgvisie en de woonzorgmonitor. De initiatiefnemer moet daarbij *zelf* aantonen dat hij in de behoefte voorziet. Is er al voldoende aanbod, dan wordt geen medewerking verleend. In het geval van bovenlokaal aanbod wordt dit getoetst aan regionale afspraken.

2. ***Voorrang voor vervangende nieuwbouw***
   Omdat een aantal oude woonzorgcomplexen niet langer meer aan de hedendaagse eisen voor de bewoners en de zorgprofessionals voldoet, krijgt deze vervangende nieuwbouw prioriteit in de toewijzing van ontwikkellocaties.
   Indien er een bestaande locatie wordt verlaten, dan moeten afspraken gemaakt worden over wat te doen met de zorgbestemming van deze locatie.

3. ***Is de beoogde locatie geschikt?***
   Is de nabijheid van voorzieningen van belang (zoals winkels en ontmoeting), zijn er in de directe nabijheid nog meer zorginstellingen, ontstaat er geen te grote concentratie van zorgbehoevenden in de wijk of het dorp? En is er draagvlak in de buurt?

4. ***Is de kwaliteit en professionaliteit van de aanbieder aantoonbaar op peil?***
   Check aan de hand van bedrijfsplan, referenties, kwaliteitskeurmerken etc.

5. ***Is sprake van bovenlokaal aanbod?***
   Indien er sprake is van meerdere gegadigden voor een locatie in eigendom van de gemeente (bijvoorbeeld een oude schoollocatie) gaat aanbod dat primair gericht is op de lokale vraag vóór bovenlokaal aanbod.

6. ***Is er een bestemmingsplanwijziging en/of omgevingsvergunning nodig?***
   Ja: Principebesluit nemen op basis van bovenstaande vragen en verder reguliere afhandeling.
   Nee: Met aanbieder in gesprek voor afstemming (indien vestiging gewenst) of om aanbieder te bewegen af te zien van vestiging/investering.

Bijlage 1 – Analyse vraag en aanbod

We hebben de ontwikkeling van vraag en aanbod geanalyseerd en de opgave voor deze doelgroep in de gemeente Wijchen geduid. Dit is echter een momentopname per april 2021.

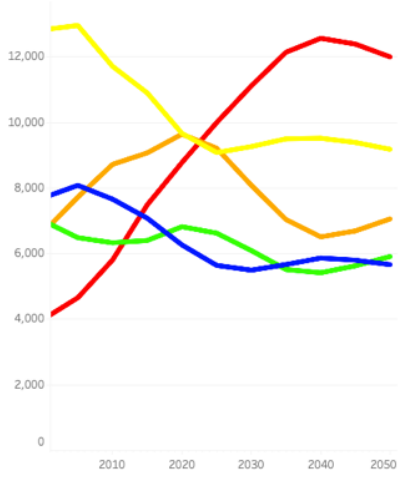
Alle onderliggende en aanvullende openbare data, grafieken en geografische informatie zijn online beschikbaar op het Dashboard Wonen en Zorg Wijchen.

Ouderenzorg

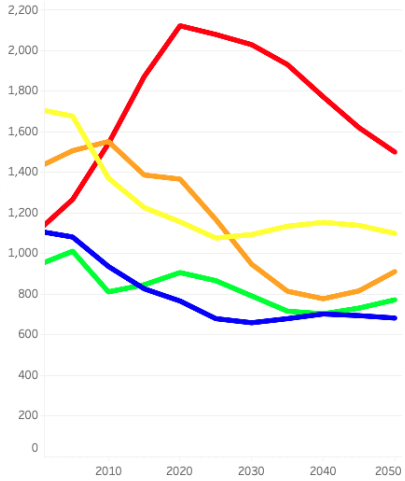
Vergrijzing en groei aantal eenpersoonshuishoudens
Kenmerkend voor Wijchen is de sterke toename van het aantal ouderen in de leeftijdsgroep boven de 75 jaar in de periode tot 2040. Binnen deze groep groeit ook het aantal eenpersoonshuishoudens fors. Als gevolg hiervan groeit zowel de vraag naar zorg als de vraag naar geschikte woningen voor ouderen.

Hieronder zijn voor de gemeente Wijchen, Wijchen Centrum en Wijchen Zuid de ontwikkeling van de verschillende leeftijdsgroepen in beeld gebracht.

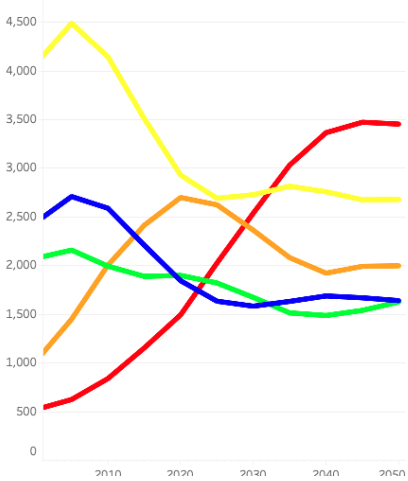
Gemeente Wijchen

Wijchen centrum

Wijchen zuid

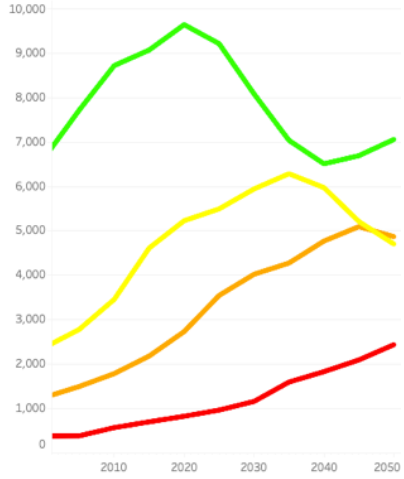
Duidelijk is dat in de gemeente Wijchen rond 2040 de groei van het aantal 65+ers afneemt, maar dat dit al eerder gebeurt in het centrum, maar weer later in Wijchen Zuid.

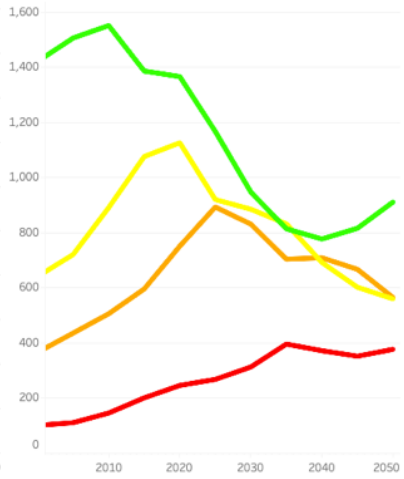
In onderstaande grafieken is ingezoomd op de oudere inwoners en is goed zichtbaar (rode lijn) dat de komende jaren het aantal 85+ers blijft groeien, ook na 2040. Vooral deze groep vraagt de meeste zorg en passende huisvesting.

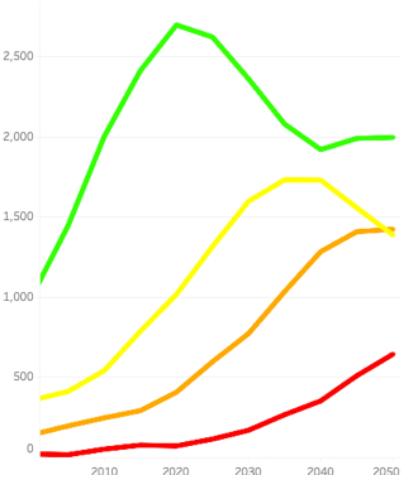
Gemeente Wijchen

Wijchen centrum

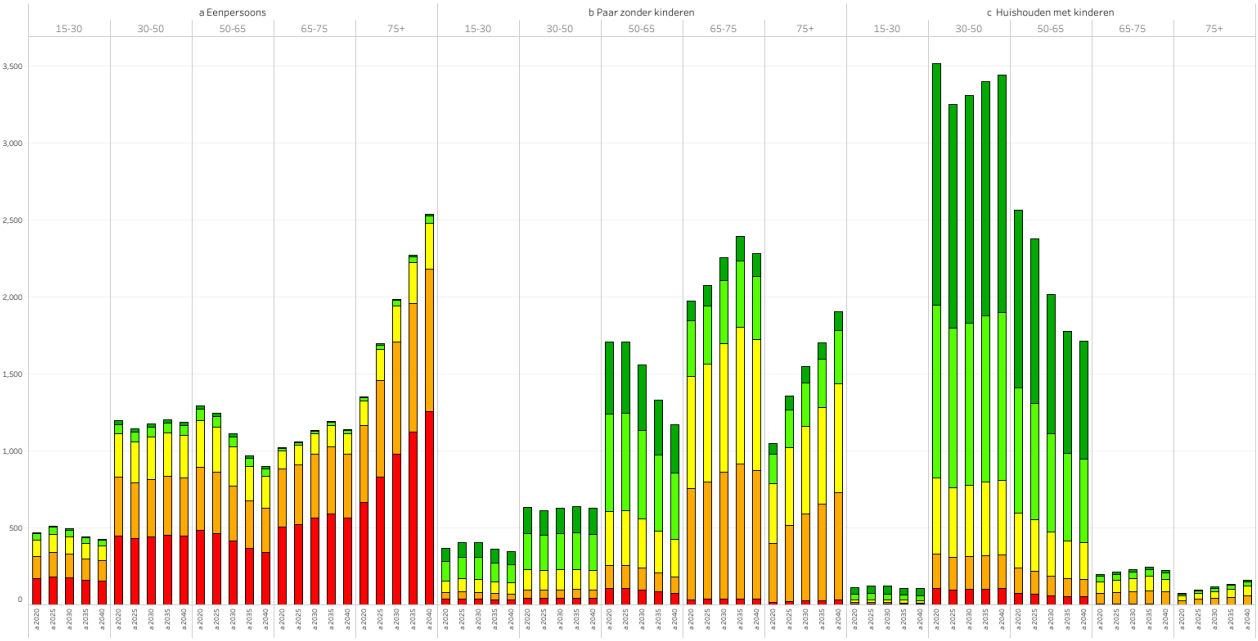
Wijchen zuid

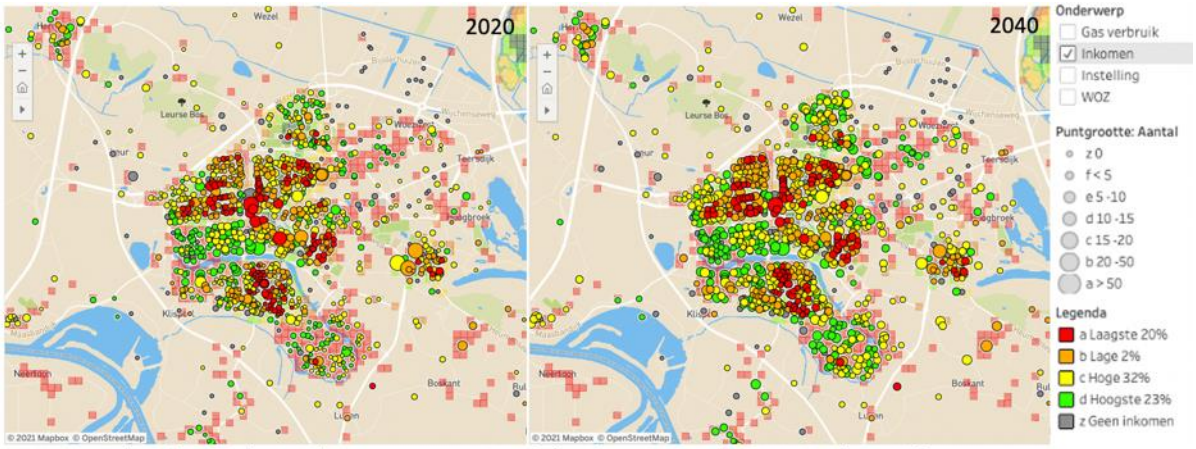
Eenpersoonshuishoudens en lage inkomens

In onderstaande grafieken is de groei van het aantal een- en tweepersoonshuishoudens in de leeftijdscategorie 75+ goed zichtbaar. Naast de groei van het aantal eenpersoonshuishoudens valt op dat het voornamelijk huishoudens met een beneden gemiddeld en laag inkomen betreft.

Geografische spreiding ouderen en inkomensgroepen
In de kaartjes hieronder is de spreiding van inkomensgroepen voor 75+ over de gemeente Wijchen in beeld gebracht. De grootte van de bolletjes geeft het aantal 75-plussers per postcode aan. De kleur van de bolletjes geeft de hoogte van het inkomen weer. Opvallend is de concentratie van de lagere inkomens.

CBS PC6 aantal 75+ huishouden en inkomens en 100 x 100 grid afstand tot supermarkt, 2020-2040 bron: Sinfore

Als we op de kaart inzoomen is duidelijk dat veel 75-plussers in het centrum van Wijchen wonen.

CBS PC6 met BAG gebruiksfuncties, 2021, percentage 75+ huishoudens, bron: Sinfore

Inzoomend op de 4-cijferige postcodegebieden wordt aantal interessante verschillen zichtbaar in de periode tot 2030, waarin het aantal 75-plussers in Wijchen toeneemt met 146% en het aantal 85-plussers met 141%. Deze groei is met name zichtbaar in het centrum van Wijchen en de gebieden ten noorden hiervan (Homberg en Woezik). Opvallend is de afname van het aantal 85-plussers in Alverna en de afname van de 75 en 85-plussers in Leur.

Ouderen in 2020 en 2030

	2020						2030						2030 - 2020			2030 / 2020		
PVnr	65+	75+	85+	% 65+	% 75+	% 85+	65+	75+	85+	% 65+	% 75+	% 85+	65+	75+	85+	65+	75+	85+
Nederland				19%	8%	2%				23%	11%	3%				125%	142%	139%
Arnhem/Nijmegen				20%	8%	2%				24%	11%	3%				126%	144%	137%
Wijchen	8.765	3.545	820	21%	9%	2%	11.105	5.171	1.156	28%	13%	3%	2.340	1.626	336	127%	146%	141%
6601 Homberg etc	2.700	1.085	225	26%	10%	2%	2.994	1.564	356	31%	16%	4%	294	479	131	111%	144%	158%
6602 Centrum etc	2.120	995	245	34%	16%	4%	2.027	1.143	312	37%	21%	6%	-93	148	67	96%	115%	128%
6603 Alverna	955	460	170	20%	10%	4%	1.029	500	123	22%	11%	3%	74	40	-47	108%	109%	73%
6604 Woezik	540	150	20	13%	4%	0%	978	350	51	25%	9%	1%	438	200	31	181%	233%	254%
6605 Wijchen-Zuid	1.490	475	70	14%	4%	1%	2.535	939	168	23%	9%	2%	1.045	464	98	170%	198%	240%
6606 Niftrik	90	30	5	22%	7%	1%	135	56	9	35%	14%	2%	45	26	4	150%	187%	182%
6613 Balgoy	120	50	10	17%	7%	1%	189	67	14	28%	10%	2%	69	17	4	157%	134%	145%
6615 Leur	30	20	10	22%	15%	7%	41	13	4	36%	11%	4%	11	-7	-6	137%	64%	44%
6616 Hernen	190	75	20	20%	8%	2%	251	110	23	28%	12%	3%	61	35	3	132%	147%	117%
6617 Bergharen	405	155	30	23%	9%	2%	499	241	52	31%	15%	3%	94	86	22	123%	156%	174%
6634 Batenburg	125	50	15	19%	8%	2%	175	72	16	28%	12%	3%	50	22	1	140%	143%	104%
Nieuwbouw							252	118	26	28%	13%	3%	252	118	26			

Bron: Sinfore

Ouderen en wonen

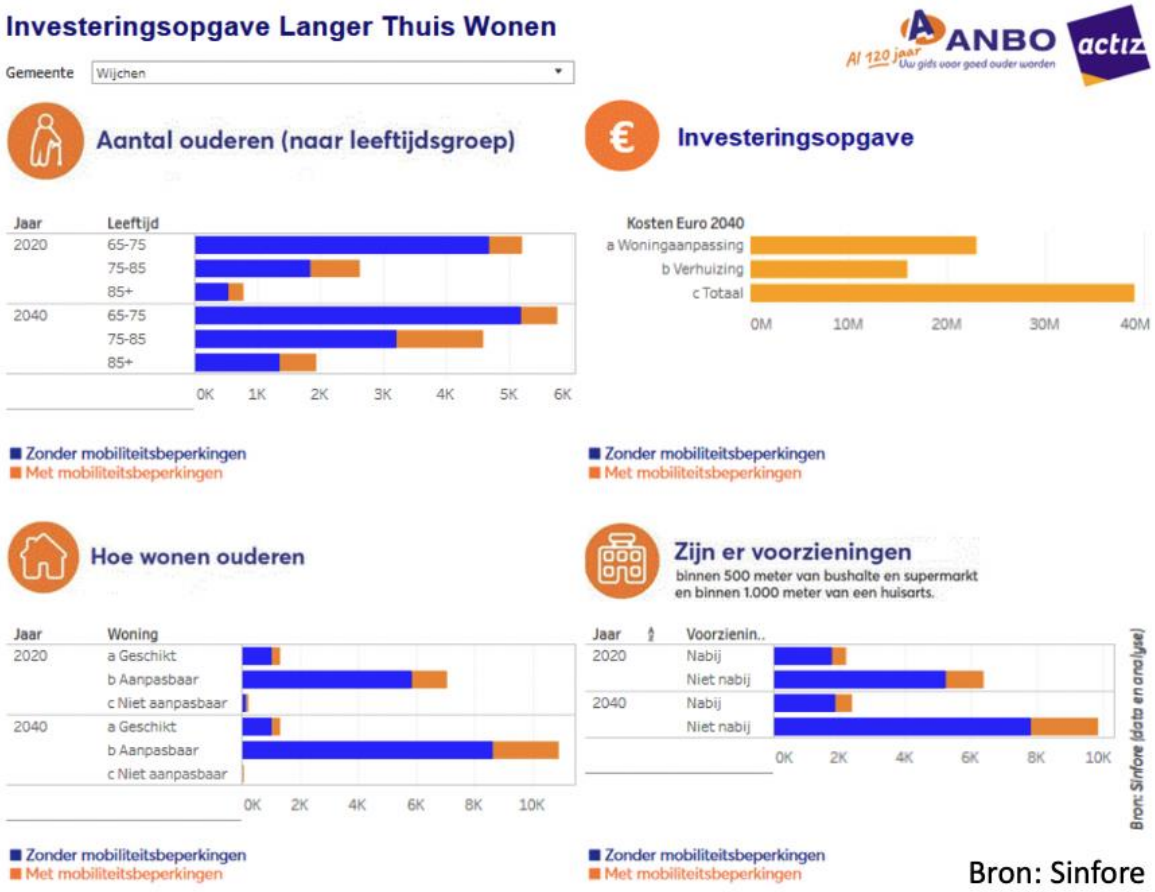

Duidelijk is dat het aantal woningen dat bewoond wordt door ouderen de komende twintig jaar fors toeneemt. Het aantal oudere eenpersoonshuishoudens neemt het overgrote deel van deze groei voor zijn rekening. Daarnaast neemt het inkomen van ouderen af. Een groot deel van de ouderen heeft ook in de toekomst een inkomen dat onder de grens van de sociale huurwoning ligt. Op zich wil dat nog niet zeggen dat deze ouderen direct zijn aangewezen op een sociale huurwoning, omdat zij vaak eigenaar van de woning zijn. Hoewel de overwaarde van de woningen meestal fors is, zit het vermogen in een groot aantal gevallen in de stenen.

De bereidheid om te verhuizen van ouderen is beperkt, maar neemt echter toe met het stijgen van de leeftijd, zodra het fysiek problemen geeft om in de huidige woning te kunnen blijven wonen. Ouderen wonen vaak in een wat gedateerde woning die lastiger is aan te passen en kostbaarder is om te verduurzamen. De eigen woningen van ouderen liggen lang niet alle gevallen in de nabijheid van voorzieningen. Bij een teruglopende mobiliteit leidt dit vaak tot problemen. Zo rond de tachtigste kiezen ouderen merendeels voor het verhuizen naar een kleinere koop of huurwoning in de nabijheid van voorzieningen als bewoning van de huidige woning lastiger wordt. In die periode wordt soms een beroep gedaan op de WMO om de woning aan te passen.

Nieuwbouw van woningen voor ouderen zullen ook in de nabijheid van voorzieningen (zorg, winkels en ontmoeting) en infrastructuur (vervoer) gebouwd moeten worden.

Het aantal voor ouderen geschikte of aanpasbare woningen nabij voorzieningen is relatief laag, circa 30%. De investeringsopgave om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen is groot. In opdracht van Anbo-Actiz is dit voor alle gemeenten in Nederland in beeld gebracht, zo ook voor Wijchen, zie onderstaande afbeelding.

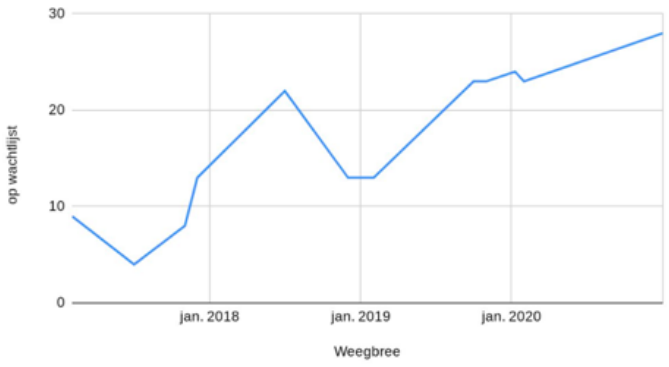
Toename vraag naar verpleging in verzorging

In onderstaande tabel is op basis van cijfers van het CBS en het RIVM in beeld gebracht hoe in de periode 2020-2030 de vraag naar verpleging en verzorging toeneemt. Mede als gevolg van de sterke vergrijzing neemt de vraag naar verpleging en verzorging in Wijchen sterker toe dan in Nederland en in de regio Arnhem-Nijmegen. Uitgaande van de beleidsarme (dus als het beleid niet verandert) prognoses van CBS en RIVM neemt in de periode 2020-2030 de vraag naar verpleeghuis- en verzorgingsplaatsen in Wijchen toe met circa 90 tot 100 plaatsen.

Verpleging en verzorging: prognoses 2020 - 2030 CBS 2060, CBS Beleidsarm, RIVM TNO Beleidsarm

	2020				2030				2030 / 2020				
	Populatie 85+	CBS Beleid 2060 Prognose	CBS Beleidsarm	RIVM Beleidsarm	Populatie 85+	CBS Beleid 2060 Prognose	CBS Beleidsarm	RIVM Beleidsarm	Inwoners	Populatie 85+	CBS Beleid 2060 Prognose	CBS Beleidsarm	RIVM Beleidsarm
Nederland									100%	139%	115%	137%	137%
Arnhem/Nijmegen	16.025	4.688	4.688	5.470	21.939	5.405	6.413	7.546	103%	137%	115%	137%	138%
Wijchen	820	253	253	202	1.156	297	351	296	97%	141%	117%	139%	146%
6605 Wijchen-Zuid	70	32	32	6	168	52	60	13	95%	240%	161%	188%	199%
6601 Homberg etc	225	73	73	2	356	88	104	1	95%	158%	120%	143%	72%
6602 Wijchen Centrum etc	245	69	69	8	312	69	83	9	95%	128%	101%	121%	117%
6603 Alverna	170	42	42	12	123	31	37	19	95%	73%	74%	87%	161%
6604 Woezik	20	11	11	33	51	19	21	44	95%	254%	175%	202%	134%
6617 Bergharen	30	10	10	102	52	13	16	139	95%	174%	137%	162%	136%
6616 Hernen	20	6	6	5	23	6	7	6	95%	117%	103%	122%	121%
6613 Balgoy	10	4	4	4	14	4	5	8	95%	145%	114%	133%	180%
6634 Batenburg	15	4	4	8	16	4	5	13	95%	104%	107%	125%	155%
6606 Niftrik	5	2	2	9	9	3	3	17	95%	182%	150%	175%	189%
6615 Leur	10	2	2	12	4	1	1	16	95%	44%	63%	73%	134%

Dit beeld wordt bevestigd door de wachtlijsten van ZZG van januari 2021, zoals weergegeven in de grafiek hiernaast. Links is het totaal aantal bezette plaatsen voor verpleging en verzorging weergegeven verdeeld over de locaties De Elst, Passerel, Hagert, Meerstaete en Weegbree. Rechts is het aantal wachtenden, waarvan het merendeel niet actief wachtend. Hieronder de specifieke situatie voor de Weegbree.

Bron: ZZG-Zorggroep

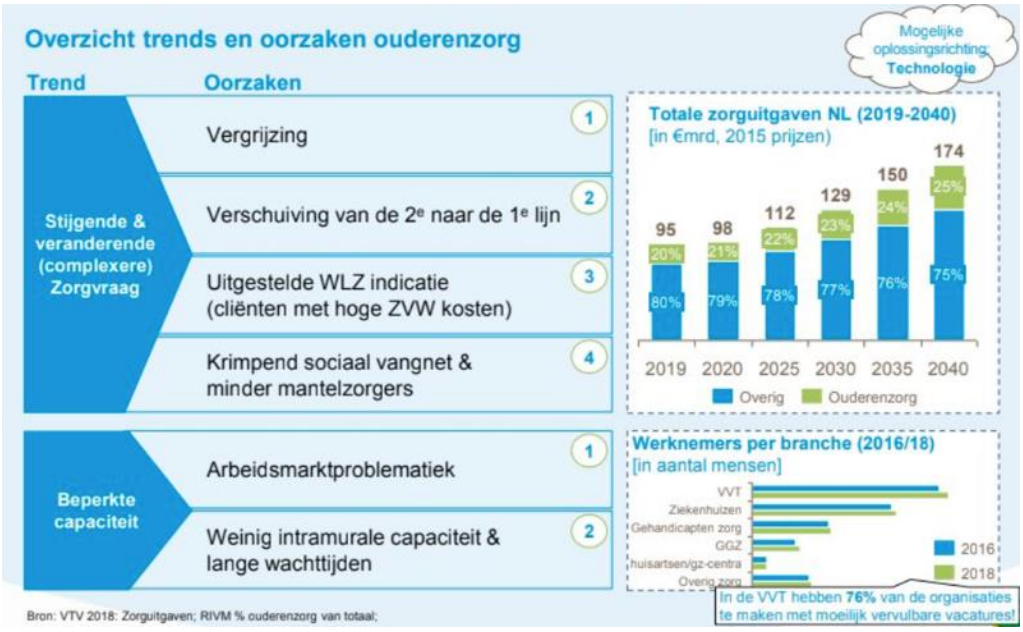
Potentieel mantelzorgers en zorgpersoneel neemt af

In onderstaande tabel is de Oldest Old Support Ratio (OOSR) in beeld gebracht. Deze ratio wordt bepaald door het aantal inwoners in de leeftijd van 50 tot 75 jaar te delen door het aantal 85-plussers. De OOSR wordt gebruikt om het potentieel aan mantelzorgers in beeld te brengen. In de tabel is ook de Grijze Druk in beeld gebracht. Deze wordt uitgedrukt in het percentage 65-plussers t.o.v. het aantal inwoners in de leeftijd van 20 tot 65 jaar. Hiermee wordt duidelijk wat het potentieel aan zorgpersoneel is (werkzame bevolking) ten opzichte van de groep die zorg vraagt.

	OOSR 50-75/85+							Grijze Druk 65+/20-65						
	'20	'25	'30	'35	'40	'45	'50	'20	'25	'30	'35	'40	'45	'50
Nederland	14	10	13	8	6	5	5	33%	37%	42%	47%	50%	49%	48%
Arnhem/Nijmegen	15	11	13	8	7	6	5	33%	37%	43%	48%	51%	51%	50%
Wijchen	18	12	15	8	7	6	5	37%	44%	52%	60%	64%	63%	60%
6605 Wijchen-Zuid	53	24	35	14	10	7	5	22%	31%	41%	51%	59%	61%	60%
6601 Homberg etc	17	9	13	6	5	5	5	48%	54%	59%	61%	61%	59%	58%
6602 Wijchen Centrum etc	10	6	8	4	4	4	4	69%	74%	78%	79%	74%	67%	60%
6603 Alverna	9	12	11	11	9	8	7	35%	35%	39%	46%	52%	59%	60%
6604 Woezik	75	30	36	16	10	6	4	21%	30%	44%	63%	72%	67%	60%
6617 Bergharen	23	11	17	8	6	5	4	41%	47%	60%	74%	81%	71%	62%
6616 Hernen	18	14	19	9	7	6	5	34%	40%	51%	64%	68%	62%	55%
6613 Balgoy	28	19	16	13	9	5	4	28%	39%	53%	74%	88%	80%	67%
6634 Batenburg	17	16	24	9	8	5	3	33%	42%	56%	78%	96%	89%	69%
6606 Niftrik	35	16	16	10	4	3	4	38%	62%	73%	77%	82%	68%	58%
6615 Leur	6	13	8	28	6	2	2	40%	57%	82%	126%	117%	132%	97%

Nieuwe visie op ouderenzorg is noodzaak

ZZG-zorggroep heeft de trends in de ouderenzorg hieronder in beeld gebracht en concludeert dat het praktisch en financieel niet haalbaar is om met de beperkte personeelscapaciteit en afname van mantelzorgers op de oude voet door te gaan met het zonder meer bijbouwen van verpleeghuizen.

Langer zelfstandig thuis wonen

Het grootste deel van de vraag naar wonen en zorg voor ouderen wordt nu en ook in de toekomst ingevuld met reguliere woningen waar mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Gelijkvloerse woningen, zonder trap en zonder drempels lenen zich hiervoor beter dan eengezinswoningen.

De bestaande woningvoorraad in Wijchen telt circa 17.500 woningen waarvan circa 2.800 appartementen (16%). Van deze appartementen is circa tweederde deel sociale huur. Het aantal appartementen is duidelijk in de minderheid en staat bovendien niet altijd in de directe nabijheid van voorzieningen zoals zorg, winkels en ontmoeting. In 2019 werden slechts 138 nieuwe woningen gebouwd waarvan slechts 9 appartementen. In de periode 2021-2023 worden circa 1.800 nieuwe woningen gepland, waarvan circa een derde deel appartementen. Daarmee neemt het aantal appartementen toe naar circa 3.400 (21%). Dit is een noodzakelijke stap om te voorzien in de toenemende behoefte aan appartementen in Wijchen.

Ontwikkeling aanbod wonen en zorg voor ouderen

Binnen de ouderenzorg (verpleging en verzorging) zijn er veel plannen in de maak en deels in uitvoering om in een passend aanbod van wonen en zorg te voorzien.

<u>Woonservicezone en beschutte woonvormen</u>

In Wijchen Zuid worden grote stappen gezet voor het project Hart van Zuid. Hierin wordt niet alleen voorzien in vervangende nieuwbouw voor een deel van de bewoners van de Weegbree (ZZG), maar ook voorzien in beschut wonen en de ontwikkeling van de woonservicezone, vergelijkbaar met de Hof van de Elst.

Daarnaast zijn er op dit moment nog geen projecten in ontwikkeling die voorzien in beschutte woonvormen voor ouderen in de nabijheid van voorzieningen.

<u>Nieuwbouw ouderenzorg</u>

Talis is gestart met de nieuwbouw van La Verna dat voorziet in 70 nieuwe verpleeghuisplaatsen voor LuciVer en een woonvorm met 20 appartementen voor Driestroom. De oudere bewoners van woonvorm Diepvoorde verhuizen naar La Verna. Daarnaast wordt de PG groep van LuciVer in Portiuncula opgeheven en omgebouwd naar beschut wonen. Talis onderzoekt momenteel of Rivo Torto door grootschalige renovatie geschikt te maken is als beschutte woonvorm voor ouderen. ZZG zorggroep is met gemeente en Talis in gesprek over de vervangende nieuwbouw van De Weegbree en De Elst op de locaties Hart van Zuid en De Veenhof. De Meerenburgh overweegt om 1 appartement toe te voegen aan haar complex. In onderstaande tabel zijn de verschillende ontwikkelingen in het aanbod weergegeven. De geel gemarkeerde cellen geven aan waar er nieuwe ontwikkelingen zijn.

Partij	Naam zorgvastgoed	Eigendom	2021	2025	PG	SOM	beschut
LuciVer	La Verna	Talis	54	40		40	
			18	30	30		
	Portiuncula	Talis	12	0			
		Talis	77	82			82
	Rivo Torto	Talis	96	96			96
	subtotaal		**257**	**248**	**30**	**40**	**178**
ZZG zorggroep	Meander	Talis	56	56			56
	De Oogst	Talis	46	23			23
	De Elst	Talis	22	0			
	Passerel	Talis	9	9	9		23
			17	14		14	
	De Hagert	ZZG-Dichterbij	18	18	18		
	De Weegbree	ZZG	72	0			
	Meerstaete	ZZG	27	27	27		
	St Jozef	ZZG					
	Nieuwe locatie Veenhof	Talis		45	45		
	Nieuwe locatie Hart van Zuid	Talis		45	45		
	subtotaal		**267**	**237**	**144**	**14**	**102**
De Meerenburgh	Woonvorm De Meerenburgh	Meerenburgh	8	9	5	4	
	subtotaal		**8**	**9**	**5**	**4**	
Driestroom	VG/ouderenzorg in La Verna	Talis		20		20	
	subtotaal		**0**	**20**		**20**	
	Totaal ouderenzorg		**532**	**494**	**179**	**78**	**280**

Talis heeft nog geen definitieve beslissing genomen over de ombouw van de twee woongroepen in Portiuncula en wil eerst onderzoeken of er een zorgaanbieder of bewonersinitiatief is waarvoor deze woonvorm geschikt is. Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot de volgende conclusies t.a.v. de intramurale zorg:.

- Het aanbod van LuciVer neemt af van 84 naar 70 plaatsen.
- Het aanbod ZZG-zorggroep neemt af van 267 plaatsen naar 237 plaatsen.
- Het aanbod van De Meerenburgh neemt toe met 1 plaats
- Het aanbod van Driestroom (VG-ouderen) neemt toe met 20 plaatsen.

Het totale aanbod verpleging en verzorging van de drie ouderenzorginstellingen (exclusief Driestroom) neemt in 2025 af met 43 plaatsen (Luciver -14, ZZG -30 en Meerenburgh +1). Hierbij is alleen de nieuwbouw van La Verna een zekerheid, de planvorming voor Hart van Zuid moet nog starten en de locatie Veenhof bevindt zich nog slechts in de onderzoeksfase. LuciVer heeft aangegeven de mogelijkheid te willen onderzoeken om haar aanbod uit te breiden door een nieuwe locatie in Wijchen Zuid / Alverna toe te voegen.

Ontwikkeling beschutte woonvormen

Talis ontwikkelt momenteel een appartementencomplex aan de Lindestraat in de wijk Valendries. Dit gaat om geclusterd wonen voor ouderen in levensloopgeschikte appartementen. Een goed voorbeeld van een beschutte woonvorm dat geheel tegemoetkomt aan de vraag van ouderen om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen.

Ontwikkelopgave wonen en zorg ouderen

Nieuwe infrastructuur is nodig

Omdat het praktisch en financieel niet haalbaar is om met de beperkte personeelscapaciteit en afname van mantelzorgers op de oude voet door te gaan met het zonder meer bijbouwen van verpleeg- en verzorgingshuizen is er nieuwe infrastructuur nodig. Deze conclusie van ZZG wordt gedeeld door beide andere aanbieders in de ouderenzorg; LuciVer en de Meerenburgh. Deze nieuwe infrastructuur betreft:

- **Nieuwe (wijk)voorzieningen** voor inloop, ontmoeting, dagbesteding, behandeling, deeltijdzorg en preventie;
- **Nieuwe woonzorgconcepten** in de vorm van beschut wonen in nieuw en bestaand vastgoed en het versterken van vitale woon- en leefgemeenschappen;
- **Nieuwe benadering van chronische zorg thuis**, waaronder sociale benadering van dementie;
- **Nieuwe vormen van bekostiging**, door 'over de domeinen heen' te kijken.
- **Pro-actief op- of afschalen** van professionele zorg en ondersteuning van de **mantelzorgers.**
- **24/7 alarmering en alarmopvolging** om langer zelfstandig te kunnen wonen.
- **E-health** voor het tijdig signaleren van gezondheidsklachten en **domotica** als hulpmiddel voor langer zelfstandig thuis wonen.

Woonservicezone Hof van De Elst

Beschutte woonvormen en vervangende nieuwbouw

De vraag naar wonen en zorg in Wijchen neemt vooral toe voor de doelgroep ouderen. Daarbij spitst deze vraag zich toe op reguliere woningen (langer zelfstandig thuis), de ontwikkeling van beschutte woonvormen en de benodigde infrastructuur in de wijken. Hier ligt in absolute zin een grote opgave om passend aanbod toe te voegen om in de toenemende vraag van de inwoners te voorzien, de vergrijzing is immers een gegeven en vraagt om oplossingen. De ontwikkeling van het aanbod loopt hier structureel achter bij de vraag van de inwoners! Daarnaast is sprake van een urgente vervangingsopgave voor LuciVer en ZZG. Voor LuciVer is de nieuwbouw van La Verna gestart. Voor ZZG moeten nog belangrijke besluiten worden genomen samen met Talis en de gemeente om in de vervangende nieuwbouw te voorzien op de locaties Hart van Zuid en Veenhof.

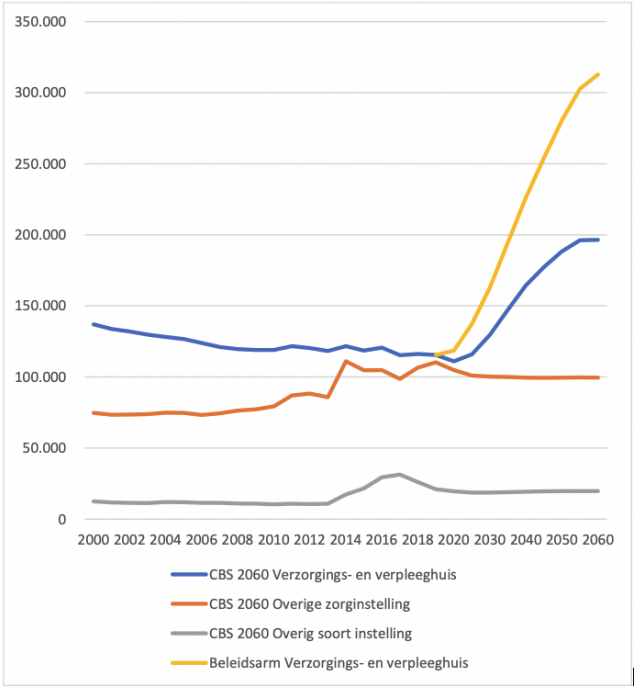
Gehandicaptenzorg

Ontwikkeling van de vraag

Naar de toekomst zal het aantal bewoners van instellingen door de vergrijzing sterk stijgen. Dit betreft voornamelijk de verpleging en verzorging. In de overige zorg, waaronder de gehandicaptenzorg, blijft het aantal bewoners naar verwachting min of meer constant.

Dit betekent dat overige zorginstellingen behalve een eventuele kwaliteitsslag, geen noodzaak tot andere huisvesting hebben. Instellingen blijven in de praktijk dan ook vaak op dezelfde locatie gevestigd.

Er zijn twee bronnen voor bewoners van overige instellingen: het CBS, dat publiceert waar mensen in een overige instelling zijn ingeschreven in de Basisregistratie personen en het CIZ dat publiceert welke personen een indicatie hebben. Deze personen hoeven – nog, mede gezien eventuele wachtlijsten – niet in een instelling te wonen. Ook is zorg mogelijk via Volledig pakket thuis (vpt), Modulair pakket thuis (mpt) of Persoonsgebonden budget (pgb). Met VPT, MPT en PGB is een financieringsvorm beschikbaar die ook de ontwikkeling van – kleinschalige – woonvormen naast de bestaande instellingen mogelijk maakt. CBS en CIZ hoeven gezien de verschillende definities niet op elkaar aan te sluiten.

Overige instellingen zijn niet gelijkmatig over het land verdeeld. Het aantal personen in instellingen kan modelmatig ook op gemeenteniveau worden bepaald met de methodiek van de CBS 2060 prognose. Deze theoretische vraag is dan te vergelijken met het aantal indicaties: het aantal indicaties is landelijk 121% van deze theoretische vraag. Dit verschilt per gemeente.

Het CBS heeft ook het aantal personen in overige zorginstellingen per gemeente gepubliceerd. Dit aantal betreft hetzelfde soort eenheid als de theoretische vraag. Ook is het aantal personen in overige instellingen te vergelijken met het totale aantal inwoners. Binnen de regio bieden Druten, Renkum, Berg en Dal, Rheden en Arnhem dan relatief veel plaatsen. Een aantal gemeenten scoort bovengemiddeld in de vraag aanbod verhouding. Wijchen scoort met Doesburg, Zevenaar, Westervoort, Duiven, Beuningen en Rozendaal beneden het gemiddelde. De verhouding Indicaties / vraag geeft eenzelfde beeld als vraag / aanbod.

Gebied	a: Inwoners 2019	b: CIZ Indicaties 2019 Overige zorg	c: Modelmatige vraag overige zorg 2020	d: Aanbod Overige zorginstelling 2019 CBS	d/a: Aanbod / Inwoner	b/c Indicaties / vraag	c /d: Vraag/Aanbod
Nederland	17.405.550	130.025	107.388	110.217	6,3	121%	97%
Arnhem/Nijmegen	742.660	6.160	4.635	5.468	7,4	133%	118%
Druten	18.925	435	116	387	20,4	374%	333%
Renkum	31.425	270	184	590	18,8	147%	321%
Berg en Dal	34.990	500	213	460	13,1	235%	216%
Rheden	43.755	455	262	347	7,9	174%	133%
Arnhem	161.350	1.670	1.031	1.338	8,3	162%	130%
Heumen	16.450	145	98	116	7,1	147%	118%
Nijmegen	177.645	1.290	1.166	1.216	6,8	111%	104%
Lingewaard	46.590	295	280	281	6,0	105%	100%
Overbetuwe	47.905	255	287	284	5,9	89%	99%
Doesburg	11.075	70	67	40	3,6	104%	59%
Zevenaar	43.740	230	265	144	3,3	87%	54%
Wijchen	41.115	235	250	131	3,2	94%	52%
Westervoort	14.970	85	93	48	3,2	92%	52%
Duiven	25.130	140	155	57	2,3	90%	37%
Beuningen	25.895	85	160	29	1,1	53%	18%
Rozendaal	1.700	0	10	0	0,0	0%	0%

Op basis van cijfers van het CIZ is een uitsplitsing naar soort handicap gemaakt, waarbij gesorteerd is op het totaal van LG en VG per 100.000 inwoners:

	Aantal							Per 100.000 inwoners							
	LG	ZGAUD	ZGVIS	VG	LVG (incl. SGLVG	GGZ-B	Partnerverblijf	LG	ZGAUD	ZGVIS	VG	LVG (incl. SGLVG	GGZ-B	Partnerverblijf	*LG+VG*
Nederland	15.825	1.240	1.740	111.635	1.950	5.210	1.860	91	7	10	641	11	30	11	*732*
Gelderland	2.100	230	275	16.205	430	645	175	101	11	13	777	21	31	8	*878*
Arnhem/Nijmegen	900	90	125	4.980	150	290	50	121	12	17	671	20	39	7	*792*
Druten	15	0	0	415	0	0	0	79	0	0	2.193	0	0	0	*2.272*
Berg en Dal	45	50	15	390	20	0	10	129	143	43	1.115	57	0	29	*1.243*
Rheden	75	0	5	365	10	5	0	171	0	11	834	23	11	0	*1.006*
Arnhem	325	10	10	1.280	40	25	20	201	6	6	793	25	15	12	*995*
Heumen	30	0	0	115	0	0	0	182	0	0	699	0	0	0	*881*
Nijmegen	205	25	15	1.015	50	30	0	115	14	8	571	28	17	0	*687*
Renkum	20	0	80	185	10	215	15	64	0	255	589	32	684	48	*652*
Lingewaard	20	0	0	280	5	0	0	43	0	0	601	11	0	0	*644*
Doesburg	20	0	0	45	0	0	0	181	0	0	406	0	0	0	*587*
Zevenaar	30	0	0	220	0	5	0	69	0	0	503	0	11	0	*572*
Westervoort	10	0	0	75	0	5	0	67	0	0	501	0	33	0	*568*
Wijchen	40	5	0	190	0	0	0	97	12	0	462	0	0	0	*559*
Duiven	20	0	0	115	0	0	0	80	0	0	458	0	0	0	*537*
Overbetuwe	35	0	0	210	15	5	5	73	0	0	438	31	10	10	*511*
Beuningen	10	0	0	75	0	0	0	39	0	0	290	0	0	0	*328*
Rozendaal	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	294	0	0	0	*294*

Op basis van bovenstaande cijfers van het CIZ is duidelijk dat in Wijchen voor inwoners met een lichamelijke beperking (LG) circa 40 indicaties zijn afgegeven en voor inwoners met een verstandelijke beperking (VG) circa 190. Het aantal inwoners met een lichamelijke beperking per 100.000 inwoners ligt in Wijchen op het niveau van Nederland en Gelderland. Opvallend is dat dit voor de inwoners met een verstandelijke beperking ver onder het niveau van Nederland (-28%) en Gelderland (-40%) ligt. In bovenstaand overzicht is de doelgroep met Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH) en bijkomende problematiek (o.a. psychisch) NAH+ buiten beschouwing gelaten.

Ontwikkeling aanbod wonen en zorg gehandicapten

WoonInitiatief Wijchen verwacht in 2021 in samenwerking met Talis te starten met de bouw van hun woongroep voor 13 jongeren met een verstandelijke of meervoudige beperking. Driestroom realiseert in de nieuwbouw van La Verna een woonvorm voor 20 oudere inwoners met een verstandelijke beperking. Daarna wordt de bestaande woonvorm Diepvoorde gerenoveerd naar een moderne woonvorm met 17 studio's voor inwoners met een verstandelijke beperking. Dichterbij onderzoekt in overleg met ZZG en Talis de mogelijkheid om op de locatie Veenhof of elders in de wijk rondom woonvorm Veenhof een vijftal studio's te huren voor inwoners met een verstandelijke beperking. Waalzorg is op zoek naar een nieuwe locatie voor herhuisvesting van haar woonvorm voor in totaal 54 (jong)volwassenen met een verstandelijke beperking. Pluryn onderzoekt de mogelijkheid voor vervangende nieuwbouw van woonvorm Heilige Stoel op de locatie Heilige Stoel. Ook wil Pluryn de locaties Trainingshuis en De Flier afstoten en op één nieuwe plek in Wijchen vervangen. Het gaat dan om (jong) volwassenen met een trainingsvraag of permanente woonvraag (waarbij geheel zelfstandig wonen nog net een stap te ver is) kunnen wonen, middels een indicatie vanuit de Wmo of Wlz.

Ook in de gehandicaptenzorg is sprake van grote dynamiek in de ontwikkeling van nieuwe woonvormen. Alleen de plannen voor Wooninitiatief Wijchen, Gezinshuis TOF en Driestroom zijn nu zeker. De andere plannen bevinden zich nu in de onderzoeksfase. Met name de plannen voor Waalzorg en Pluryn zijn urgent omdat dit hoofdzakelijk vervangende huisvesting betreft.

Het aanbod van wonen en zorg voor inwoners met een beperking neemt gestaag toe. Als alle plannen doorgaan gaat het in totaal om Wooninitiatief Wijchen (+13), TOF (+2), Driestroom (+15), Dichterbij (+5) en Waalzorg (+20), een totale toename van 55 plekken.

Ontwikkelopgave wonen en zorg gehandicapten

De ontwikkelopgave in de gehandicaptenzorg ligt vooral bij de vervangende nieuwbouw van Pluryn en Waalzorg. Deze vraagstukken lopen al vele jaren en vragen nu in 2021 om concrete keuzes en duidelijke afspraken tussen betrokken partijen. Voor wat betreft de matching tussen vraag en aanbod in de gehandicaptenzorg, voorzien de voorgenomen plannen van Wooninitiatief Wijchen, Driestroom, Dichterbij en Waalzorg in een toename van in totaal circa 55 plekken en daarmee in de lokale en bovenlokale vraag. Gelet op de autonome ontwikkeling van de vraag binnen de gemeente Wijchen is er bovenop voornoemde plannen geen aanleiding voor verdere uitbreiding van gehandicaptenzorg in Wijchen.

GGZ – Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

Ontwikkeling van de vraag
Vanuit het convenant 'Weer Thuis' spraken de gemeenten in december 2020 af dat iedere gemeente een plan van aanpak ontwikkelt. Wijchen sluit voor deze aanpak aan bij de woonzorgvisie. Hieronder staat de opgave per gemeente voor 2022 (regio Nijmegen).

gemeente	aantal inwoners	% van RvN	Opgave per gemeente 2022	Inschatting maximale plaatsing 2022 met 6% WBB	Resterende opgave
Heumen	16474	5,1%	11	6	5
Berg en Dal	34647	10,8%	23	17	6
Beuningen	25858	8,1%	17	9	8
Druten	18787	5,9%	12	5	8
Mook en Middelaar	7787	2,4%	5	1	4
Wijchen	40864	12,7%	27	16	11
Nijmegen	176157	55,0%	117	114	3
Totaal	**320574**	**100%**	**213**	**168**	**45**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de opgave voor Wijchen bestaat uit de plaatsing van 16 inwoners op basis van bijzondere bemiddeling en dat daarna nog een opgave resteert van circa 11.

Vanaf 1 januari 2022 worden alle gemeenten zelf verantwoordelijk voor Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang (MO) en dus niet langer alleen de centrumgemeente Nijmegen. Dit betekent dat nieuwe cliënten voor beschermd wonen (Wmo) onder verantwoordelijkheid vallen van de gemeente waarin de cliënt woonachtig is en vallen niet onder de verantwoordelijkheid van de centrumgemeente. Tenzij hier binnen de regio andere afspraken zijn gemaakt. Dit kan nog steeds betekenen dat iemand in een voorziening gaat wonen die niet in de eigen gemeente staat. De meeste voorzieningen zijn in Nijmegen. Dit zal na 2022 niet ineens heel anders zijn.

60% van de bestaande cliënten van Beschermd Wonen hebben in de regio al toegang gekregen tot de Wlz. Voor de gemeente heeft dit heeft een financieel gevolg. De cliënten die overgaan naar de Wlz vallen niet langer onder de Wmo. Dit deel van het budget haalt het rijk dan ook uit de Wmo middelen die de gemeenten gaan ontvangen.

Voor de zorgaanbieders betekent dit wellicht dat ze locaties anders gaan bemensen. Dat er misschien bewoners moeten verhuizen naar andere locaties. Mogelijk betekent dit dat aanbieders doelgroepen met dezelfde financieringsvorm (Wmo of Wlz) bij elkaar willen huisvesten. De vraag is wat dit betekent voor het RIBW. En of er überhaupt zoveel bewoners moeten verhuizen. In principe wonen mensen met dezelfde zorgzwaarte wel bij elkaar.

Ontwikkelopgave GGZ – Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang
De gemeente Wijchen ontwikkelt samen met de regio een regioplan Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang, gebaseerd op de actiepunten die zijn vastgesteld in het beleidsplan Samen Dichtbij. In het plan maken we afspraken over hoe we in de toekomst omgaan met BW en MO: waar handhaven/realiseren we welke voorzieningen, wie betaalt wat?

Vooruitlopend op dit plan werkt RIBW al aan ambulantisering. Dit betekent dat inwoners die beschermd wonen zo veel (zo snel) mogelijk weer uitstromen naar reguliere woonvormen en tussenvarianten ('beschermd thuis'). Met name die laatste variant moeten aanbieders nog ontwikkelen, hier ligt een opgave vanuit de opgave Wonen en Zorg in Wijchen.

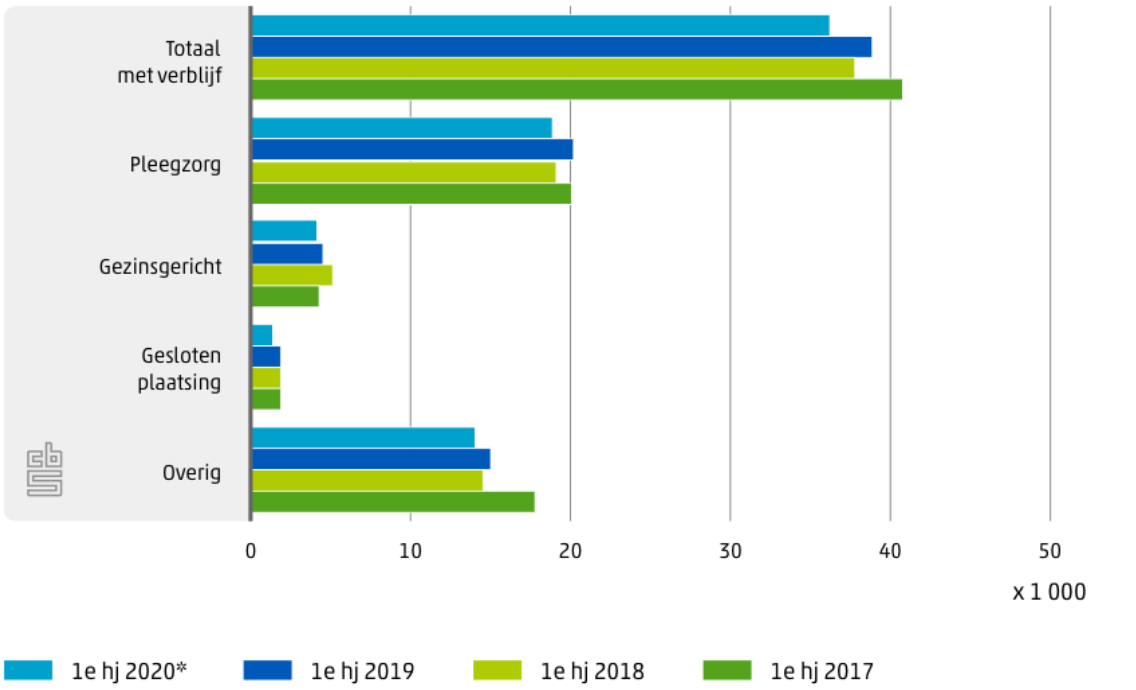
RIBW heeft aangegeven de huidige locatie Sint Jozef te willen afstoten omdat deze huisvesting niet goed past bij haar vraag. RIBW zoekt een Beschermd Wonen (Wlz) locatie voor 30 cliënten die kunnen beschikken over meer zelfstandige woonruimte (studio's). RIBW zoekt naar de mogelijkheid om haar aanbod met circa 15 tot 20 woningen uit te breiden voor Beschermd Wonen (Wmo).

Jeugdzorg

Ontwikkeling van de vraag

Het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van verblijf is landelijk redelijk stabiel.

1.0.3 Jongeren met verblijf[1)]

1) Personen van 0 tot en met 22 jaar. Jongeren met meerdere hulpvormen komen meerdere malen in de figuur voor.

Bron: CBS jeugdhulp 1e half jaar 2020

In Wijchen zien we in onze monitor Wmo-Jeugd 2020 een kleine toename van 91 jeugdigen in verblijf in 2019 naar 103 jeugdigen in gebruik in 2020. Dat strookt niet met het landelijke beeld. Er is bovendien niet altijd sprake van jeugdzorg met verblijf voor jeugdigen uit de eigen gemeente. Er wordt soms bewust gekozen voor plaatsing in een andere gemeente.

De gewenste vraag naar jeugdhulp met verblijf hangt echter sterk samen met het gemeentelijk beleid voor contractering. Het huidig beleid is gericht op zoveel mogelijk voorkomen van onnodig verblijf, maar als het nodig is zoveel mogelijk gezinsgericht aanbieden. De gemeente maakt kosten voor de jeugdigen geplaatst in de gemeente.

In 2022 verandert het woonplaatsbeginsel waardoor de gemeente waar de jeugdige vandaan komt financieel verantwoordelijk wordt. De gevolgen voor het beleid zijn nog niet duidelijk.

Ontwikkeling aanbod jeugdzorg

Gezinshuis TOF heeft in 2020 haar nieuwe locatie aan de Graafseweg op Alverna in gebruik genomen en daarmee haar aanbod voor jongeren met een verstandelijke beperking met twee plekken uitgebreid naar in totaal 8. Shelterzorg heeft geen plannen voor nieuw aanbod, maar ervaart wel een grote vraag. ’s Heeren Loo heeft het plan om naast het gezinshuis Merelstraat nog een tweede gezinshuis te starten. Hiermee is het aanbod van jeugdzorg (LVG) redelijk stabiel.

Ontwikkelopgave jeugdzorg

Zoals gezegd is de ontwikkelopgave sterk afhankelijk van het gemeentelijk contracteringsbeleid. Die voorziet op dit moment niet in een groei van jeugdzorg met verblijf.

Bovenlokale vraag (algemeen)

Naast de ontwikkeling van de lokale vraag voor de verschillende doelgroepen, is er ook ontwikkeling van de bovenlokale vraag. Dit betreft onder andere de vraag naar intramurale zorg voor cliënten met een forensische achtergrond (justitie). De bereidheid vanuit gemeenten om deze groep cliënten een intramurale plek aan te bieden staat zwaar onder druk. Het is niet een probleem van Wijchen, maar een regionaal / boven regionaal dilemma. Daarnaast zijn er andere specifieke doelgroepen en woonzorgconcepten die binnen de regio op zoek zijn naar locaties voor wonen en zorg, bijvoorbeeld voor mensen met niet aangeboren hersenletsel (NAH) of voor verslavingszorg. De vraagontwikkeling hiervan is in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Bijlage 2 - Uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma is een concretisering van de doelstellingen zoals geformuleerd in de woonzorgvisie. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De partijen werken met elkaar samen aan concrete resultaten.
- Niet alles kan tegelijkertijd worden opgepakt, daarom worden prioriteiten gesteld.
- Het bestuurlijk overleg is opdrachtgever voor het uitvoeringsprogramma.
- Er wordt een programmamanager aangesteld die optreedt als aanjager en regisseur van het uitvoeringsprogramma (voorzitter aanjaagteam).

Het uitvoeringsprogramma bestaat uit de volgende drie speerpunten:

1 - Wonen en woonomgeving

- Integreren en prioriteren woonzorg opgave in woonvisie en woningbouwprogrammering, mede op basis van de woonzorg monitor (zie volgende pagina).
- Levensloop geschikt maken bestaande woningvoorraad (incl. upgrade bestaande wooncomplexen tot beschutte woonvormen).
- Verkennen Hart van Zuid als woonservicegebied
- Aantrekkelijke woonomgeving voor bestaande en nieuwe beschutte woonvormen.

2 - Zorg en ondersteuning

- Versterken sociale samenhang en samenwerking met gelegenheid voor ontmoeting (o.a. benutten ontmoetingsruimte in beschutte en beschermde woonvormen).
- Versterken draagkracht mantelzorgers: erkenning, coaching, ondersteuning, respijtzorg, etc.
- Versterken en uitbouwen professionele netwerken welzijn en zorg: 1e lijn zorg, thuiszorg, Sociale Wijkteam, etc.
- Lokale samenwerking versterken op thema's als nachtverantwoordelijkheid, 24/7 alarmering en alarmopvolging.

3 – Verantwoordelijkheid inwoners stimuleren

- Bewust wonen: aanmoedigen en ondersteunen van inwoners naar een passende woning/omgeving.
- Inrichten informatievoorziening voor inwoners met een actueel aanbod van wonen, welzijn en zorg en informatie over langer zelfstandig thuis wonen. Dit ter bevordering van de tijdige doorstroming van ouderen naar geschikte woningen en tijdige inzet van zorg en ondersteuning.

Woonzorgmonitor

De ontwikkeling van vraag en aanbod wordt jaarlijks gemonitord door de gemeente Wijchen. Hiermee beschikken de samenwerkingspartners voortdurend over een compleet en actueel beeld en kunnen partijen sturen op de ontwikkelopgave zodat in een passend aanbod voor de inwoners kan worden voorzien.

Routekaart Woonzorgvastgoed als instrument voor versnelling

Om de doelstellingen van de woonzorgvisie te kunnen realiseren is het van belang dat er voortgang wordt geboekt in de ontwikkeling van beschutte woonvormen voor ouderen en vervangende nieuwbouw voor bestaand woonzorgvastgoed.

Dit gaat niet vanzelf. De ervaring van de afgelopen jaren heeft geleerd dat veel ontwikkelingen niet van de grond komen: er zijn diverse opties in beeld, er is onduidelijkheid over wat partijen nu wel of niet willen, welke locaties er beschikbaar zijn of komen en waaraan de gemeente nu wel of niet medewerking wil verlenen.

De urgentie is nu dermate groot dat partijen met elkaar echt intensiever moeten samenwerken. Dit betekent keuzes maken en afspraken maken en daarna vol inzetten op de ontwikkeling van de nieuwbouw of verbouw projecten.

Door de combinatie van vervangende nieuwbouw en veelal uitbreiding van het aantal woningen, moet in de meeste gevallen eerst nieuwbouw gerealiseerd worden, waarna de oude locatie beschikbaar komt voor transformatie of herontwikkeling.

Door het beperkte aantal geschikte locaties waar gestart kan worden met nieuwbouw, en de vrijkomende locaties vaak ook geschikt zijn voor wonen en zorg, is een routekaart uitgewerkt om de ontwikkeling van woonzorgvastgoed en beschutte woonvormen te versnellen. In de routekaart is per doelgroep het programma, de locatie, de verantwoordelijke zorginstelling en vastgoedontwikkelaar benoemd, gekoppeld aan een planning.

Deze routekaart geeft inzicht in de optimale route op basis van de (op termijn) beschikbare ontwikkellocaties en de ontwikkelvraag van de woonzorg aanbieders. Dit wordt getoetst aan de woonzorgvisie, de woonzorgmonitor en het afwegingskader. De routekaart wordt – net als de woonzorgmonitor – jaarlijks geactualiseerd: wat is de voortgang van de projecten, zijn er nieuwe projecten, zijn er nieuwe locaties in beeld etc. Vanwege het dynamische karakter van deze routekaart, maakt deze geen deel uit van de woonzorgvisie, maar is deze wel als bijlage opgenomen bij de samenwerkingsovereenkomst wonen en zorg Wijchen.

Organisatie en werkwijze

Goede en slagvaardige samenwerking is vereist om de complexe opgave te realiseren. Deze samenwerking is daarom niet langer vrijblijvend. Partijen hebben daarom met elkaar een samenwerkingsovereenkomst wonen en zorg gesloten waarin zij met elkaar de woonzorgvisie, het uitvoeringsprogramma en het sturingsmodel onderschrijven.

De werkwijze bestaat in de basis uit de volgende activiteiten:

- Opstellen en jaarlijks actualiseren van een eenvoudige en doelmatige woonzorg-monitor waarin ontwikkeling van vraag- en aanbod voor alle woonzorg partners inzichtelijk is.
- Formeren aanjaagteam met als taak versnelling van de ontwikkeling van nieuwe beschutte woonvormen en realisatie van (vervangende) nieuwbouw woonzorgvastgoed. Dit aanjaagteam stuurt - op basis van afwegingskader en woonzorg-monitor - de ontwikkeling van het aanbod van wonen en zorg (zowel bestaande als nieuwe aanbieders).
- Uitwerking en organisatie van het uitvoeringsprogramma door het aanjaagteam.
- Jaarlijkse evaluatie in projectgroep en bijsturing in stuurgroep, waarin alle partners deelnemen.

Om uitvoering te kunnen geven aan de woonzorgvisie wordt de volgende organisatie voorgesteld:

- Bestuurlijk Overleg, minimaal 1 en maximaal 2 keer per jaar.
- Projectgroep, minimaal 1 en maximaal 2 keer per jaar.
- Aanjaagteam gemeente (regie) met Talis (structureel) en ontwikkelaars (ad-hoc), 1 keer per zes weken.
- Programmamanager / woonzorg-coördinator, 1 a 2 dagen per week (afhankelijk van rol in onderdelen uitvoeringsprogramma).
- Tijdelijke werkgroepen afhankelijk van de opgave.

De organisatie van de samenwerking, de doorontwikkeling van producten en met name de inzet van een programmamanager vraagt om een structurele investering. Daarnaast vraagt de samenwerking tijd en aandacht van alle betrokken organisaties. Als de samenwerking verloopt zoals bedoeld verdient deze tijd en energie zich meteen terug.

Samenwerkingsovereenkomst

Wonen en Zorg
in de gemeente Wijchen

ONDERGETEKENDEN:

Gemeente Wijchen, statutair gevestigd te Wijchen en kantoorhoudende aan Kasteellaan 27, 6602 DB Wijchen, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heren T.T.M. Burgers en G.W.R. Gerrits, in hun functie als wethouder, ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders van 12 oktober 2021, hierna te noemen **"Gemeente"**;

en

Talis, statutair gevestigd te Nijmegen en kantoorhoudende aan Waalbandijk 18, 6541 AJ Nijmegen, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 10017157, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer R. Leushuis, in zijn functie als bestuurder, hierna te noemen **"Talis"**;

en

Woonstichting De Kernen, statutair gevestigd te West Maas en Waal en kantoorhoudende aan Korenstraat 1, 5321 GV Hedel, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 10031122, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. M. Kempe, in zijn functie als directeur-bestuurder, hierna te noemen **"De Kernen"**;

en

Stichting Dichterbij, statutair gevestigd te Gennep en kantoorhoudende aan Zwerfheide 2, 6591 RC Gennep, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 16079866, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. C.C. de Snoo, in haar functie als directeur Noord Midden, hierna te noemen **"Dichterbij"**;

en

Stichting Driestroom, statutair gevestigd te Overbetuwe en kantoorhoudende aan Industrieweg-Oost 27, 6662 NE Elst, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 09077651, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. E.A.M. Nelissen, in haar functie als bestuurder, hierna te noemen **"Driestroom"**;

en

Stichting 's Heeren Loo zorggroep, statutair gevestigd te Amersfoort en kantoorhoudende aan Berkenweg 11, 3818 LA Amersfoort, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41190166, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. T. Geurink, in haar functie als regiodirecteur zuid oost Nederland, hierna te noemen **"'s Heeren Loo"**;

en

Stichting LuciVer, statutair gevestigd te Wijchen en kantoorhoudende aan Leemweg 134, 6603 AM Wijchen, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41055319, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. drs. T.M.M. Froidbise, in haar functie als bestuurder, hierna te noemen **"LuciVer"**;

en

De Meerenburgh, statutair gevestigd te Leur en kantoorhoudende aan Meerenburg 10, 6615 AA Leur, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 10030057, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. F.S.M. Sneep, in haar functie als directeur-bestuurder, hierna te noemen **"De Meerenburgh"**;

en

Pluryn, statutair gevestigd te Nijmegen en kantoorhoudende aan Industrieweg 50, 6541 TW Nijmegen, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 09109774, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. E. van Doorn, in zijn functie als voorzitter raad van bestuur, hierna te noemen **"Pluryn"**;

en

Stichting Regionale Instelling voor Begeleiding en Wonen Nijmegen & Rivierenland (RIBW), statutair gevestigd te Nijmegen en kantoorhoudende aan Kerkenbos 11-03A, 6536 BC Nijmegen, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41057184, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door E. ten Holte, in zijn functie als directeur-bestuurder, hierna te noemen **"RIBW"**;

en

Shelterzorg, statutair gevestigd te Wijchen en kantoorhoudende aan Leemweg 112, 6603 AM Wijchen, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 63017784, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. M.T. Langeler, in zijn functie als directeur, hierna te noemen **"Shelterzorg"**;

en

Gezinshuis TOF, statutair gevestigd te Leur en kantoorhoudende aan Hazenpad 26, 6615 AK Leur, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 62757997, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. Leon van den Heuvel/dhr. F. Schraven, in zijn/haar functie als directeur, hierna te noemen **"Gezinshuis TOF"**;

en

Waalzorg, statutair gevestigd te Wijchen en kantoorhoudende aan Graafseweg 290, 6603 CJ Wijchen, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 71035834, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. L. de Waal/mw. C. de Waal, in haar functie als directeur, hierna te noemen **"Waalzorg"**;

en

Stichting WoonInitiatief Wijchen, statutair gevestigd te Wijchen en kantoorhoudende aan Graafseweg 548, 6603 CK Wijchen, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 68788010, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. G.W. Klein Kranenbarg, in zijn functie als bestuursvoorzitter, hierna te noemen **"WoonInitiatief Wijchen"**;

en

Stichting ZZG zorggroep, statutair gevestigd te Groesbeek en kantoorhoudende aan Nijmeegsebaan 29, 6561 KE Groesbeek, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 09162727, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. A. Jansen, in haar functie als voorzitter raad van bestuur, hierna te noemen **"ZZG zorggroep"**;

Alle hierna gezamenlijk te noemen: "**Partijen**" of ieder afzonderlijk **"Partij"**;

OVERWEGENDE DAT:

a. De vraag van inwoners van de gemeente Wijchen naar goede zorg en geschikte woonruimte de komende jaren groeit, in belangrijke mate veroorzaakt door de sterke vergrijzing;
b. Partijen op initiatief van de gemeente Wijchen eind 2019 met elkaar in overleg zijn getreden over de opgave voor wonen en zorg in de gemeente Wijchen;
c. Het merendeel van de Partijen al sinds 2016 met elkaar informeel samenwerken en deze samenwerking nu willen formaliseren en intensiveren;
d. Partijen vraaggericht willen samenwerken aan een passend aanbod van wonen en zorg voor de inwoners van de gemeente Wijchen;
e. Partijen in samenwerking een Woonzorgvisie hebben opgesteld die de inhoudelijke basis is voor samenwerking, richting geeft, concrete doelen stelt en als afwegingskader dient voor lopende en nieuwe initiatieven op het gebied van wonen en zorg;
f. De Woonzorgvisie een directe beleidsmatige relatie heeft met de Woonvisie, het beleid Wmo, jeugd en gezondheid, en de Prestatieafspraken zoals bedoeld in de Woningwet;

VERKLAREN OVEREEN TE ZIJN GEKOMEN ALS VOLGT

Artikel 1 Doel van deze overeenkomst

Doel van deze overeenkomst is afspraken vast te leggen tussen Partijen, zodat Partijen met elkaar vraag gestuurd samenwerken met als doel het zorgdragen voor een passend aanbod van wonen en zorg in de gemeente Wijchen.

Artikel 2 Woonzorgvisie

1. Partijen onderschrijven de Woonzorgvisie gemeente Wijchen 2021-2025.
2. Partijen onderschrijven het daarin opgenomen afwegingskader voor nieuwe initiatieven.
3. Partijen spannen zich met elkaar in de doelen uit het uitvoeringsprogramma te realiseren zoals beschreven in de Woonzorgvisie.

Artikel 3 Organisatie

1. Partijen onderschrijven het sturingsmodel zoals omschreven in de Woonzorgvisie, waarbij Partijen samen sturen op een passend aanbod van wonen en zorg, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. De gemeente treedt hierbij op als regisseur en leidt het proces.
2. Partijen zetten de in 2019 ingerichte programma organisatie voort waarbij het bestuurlijk overleg optreedt als opdrachtgever en de projectgroep zorgdraagt voor de uitvoering van het programma.
3. Gemeente stelt een programmamanager wonen en zorg aan, die optreedt als aanjager en regisseur van het uitvoeringsprogramma en voorzitter is van de projectgroep Wonen en Zorg. De aanstelling van een programmamanager wordt jaarlijks geëvalueerd en vindt alleen plaats indien voor de aanstelling budget beschikbaar is.
4. Gemeente formeert een aanjaagteam met als taak versnelling van de ontwikkeling van nieuwe beschutte woonvormen en realisatie van (vervangende) nieuwbouw woonzorgvastgoed.
5. Gemeente stelt een eenvoudige woonzorgmonitor op waarin de ontwikkeling van vraag- en aanbod voor alle woonzorg partners inzichtelijk is gemaakt en actualiseert deze tenminste 1 keer per jaar.
6. Alle partijen zijn verantwoordelijk voor tijdige inbreng van de benodigde informatie voor het actueel houden van de woonzorgmonitor.
7. Communicatie over de samenwerking en resultaten van Partijen in het programma Wonen en Zorg Wijchen, verloopt in principe altijd via de gemeente. Partijen zijn vrij om zelf te communiceren over de voortgang en ontwikkeling van eigen projecten.
8. Na ondertekening van deze overeenkomst wordt de projectorganisatie en werkwijze nader uitgewerkt door de programmamanager.

Artikel 4 Routekaart Woonzorgvastgoed

1. Partijen hebben in overleg met elkaar een Routekaart Woonzorgvastgoed opgesteld. Deze Routekaart geeft voor Partijen voor de korte termijn de gewenste routes en alternatieven aan voor de ontwikkeling en realisatie van Woonzorgvastgoed en beschutte woonvormen voor ouderen.
2. Mede op basis van deze routekaart spannen de organisaties die bij deze ontwikkelingen betrokken zijn zich in om de beoogde versnelling van ontwikkeling woonzorgvastgoed met elkaar te realiseren.
3. Partijen onderschrijven het belang van de ontwikkeling en realisatie van vervangende nieuwbouw voor het woonzorgvastgoed van ZZG zorggroep (locatie Weegbree), Pluryn (locatie Heilige Stoel) en Waalzorg.
4. Deze overeenkomst laat de uitoefening van alle publiekrechtelijke bevoegdheden voor de gemeente onverlet. De gemeente heeft in dit kader bijvoorbeeld wettelijke taken en bevoegdheden bij het vaststellen van bestemmingsplannen, verlenen van omgevingsvergunningen en dergelijke.

Artikel 5 Kosten en opdrachtgeverschap

1. Partijen dragen elk hun eigen kosten voor de samenwerking voor wat betreft de inzet vanuit hun eigen organisaties.
2. Voor de uitvoering van concrete onderzoeken of projecten die voortvloeien uit het uitvoeringsprogramma, wordt per geval door de programmamanager een

inhoudelijk voorstel gedaan inclusief voorstel voor de inzet van mensen en middelen. Dit voorstel wordt dan ter besluitvorming voorgelegd aan het Bestuurlijk Overleg.

Artikel 6 Duur, aanpassing, beëindiging en ontbinding van de overeenkomst

1. De overeenkomst treedt in werking op het moment van ondertekening door Partijen.
2. De overeenkomst eindigt in ieder geval van rechtswege op 31 december 2025.
3. Partijen treden tijdig met elkaar in overleg over de eventuele verlenging van deze samenwerkingsovereenkomst.
4. Nieuwe aanbieders die – op basis van het in de Woonzorgvisie opgenomen afwegingskader – een bijdrage leveren aan een passend aanbod van wonen en zorg in Wijchen, kunnen zich bij de samenwerking aansluiten door medeondertekening van deze overeenkomst. Hiervoor kunnen zij een verzoek indienen bij Gemeente.
5. De overeenkomst eindigt tevens van rechtswege in de navolgende gevallen:
   a. faillissement, surseance van betaling, verlies van of ingrijpende beperking in de beschikkingsbevoegdheid over het vermogen van een individuele Partij, waarbij uitsluitend de overeenkomst tussen deze individuele Partij en de overige Partijen eindigt;
   b. bij het sluiten van een nieuwe overeenkomst.
6. Bij beëindiging van deze overeenkomst zijn Partijen elkaar over en weer niets verschuldigd en kunnen Partijen geen verdere rechten meer ontlenen aan deze overeenkomst.
7. Ieder der partijen is bevoegd tussentijds uit deze samenwerkingsovereenkomst te treden en dient dit voorafgaand schriftelijk aan de gemeente bekend te maken. De samenwerkingsovereenkomst blijft bij een uittreding door één of meerdere partijen tussen de resterende partijen ongewijzigd in stand.

Artikel 7 Overleg en geschillen

1. Partijen verplichten zich om, indien er geschillen ontstaan omtrent de uitleg van de inhoud of uitvoering van deze overeenkomst, met elkaar in overleg te treden, waarbij zal worden getracht dergelijke geschillen in der minne te beslechten.
2. Alle geschillen die naar aanleiding van of in verband met de uitleg of de tenuitvoerlegging van de overeenkomst tussen Partijen ontstaan en die door Partijen niet in der minne zijn beslecht, zullen aanhangig worden gemaakt bij de rechtbank Arnhem.

Aldus overeengekomen en ondertekend te Wijchen op - - .

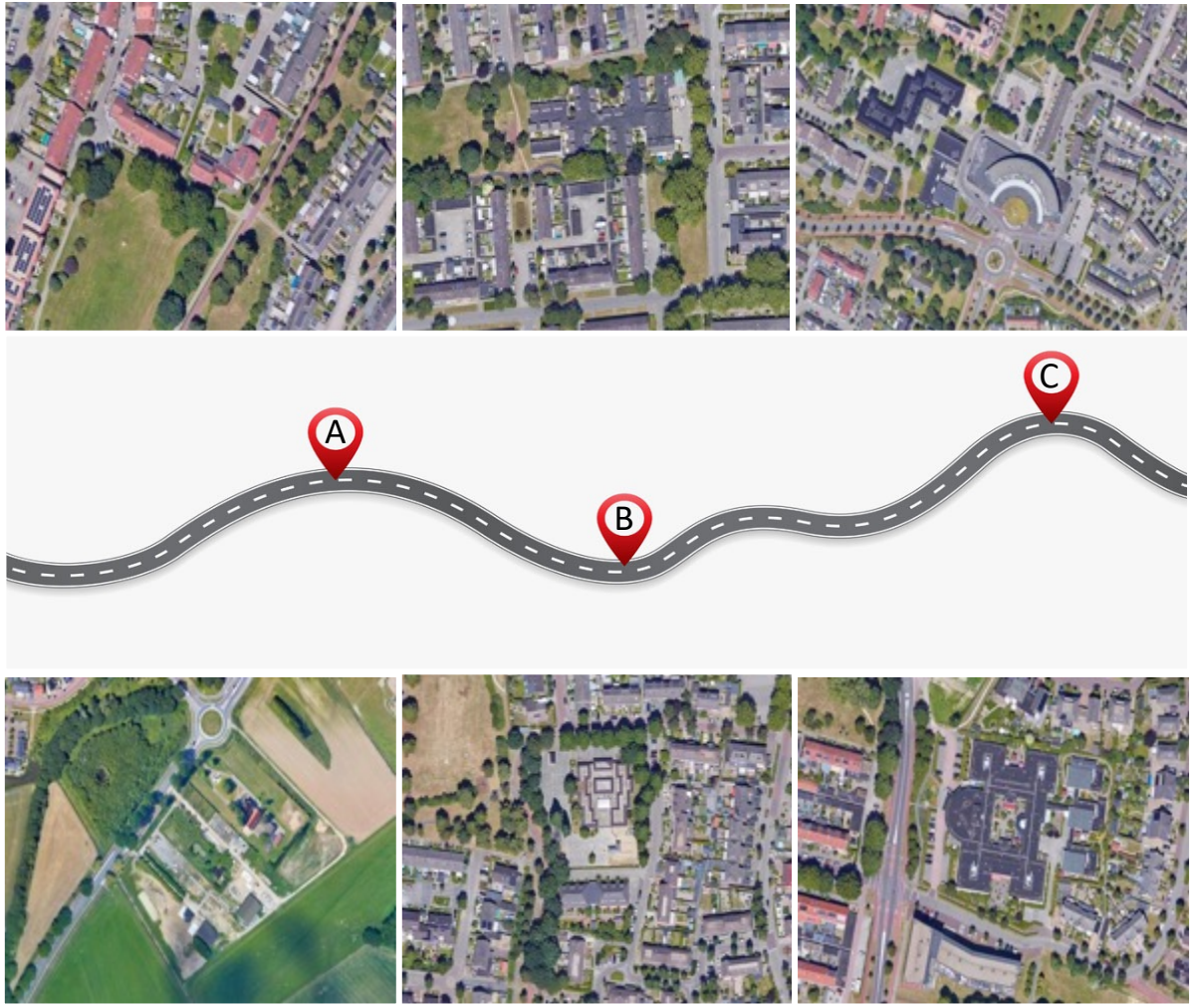
Gemeente Wijchen G.W.R. Gerrits, wethouder wonen	 T.T.M. Burgers, wethouder welzijn en zorg
Talis R. Leushuis, bestuurder	**De Kernen** M. Kempe, directeur-bestuurder
Dichterbij C.C. de Snoo, directeur noord midden	**Driestroom** E.A.M. Nelissen, bestuurder
's Heeren Loo T. Geurink, regiodirecteur zuid oost Nederland	**LuciVer** T.M.M. Froidbise, bestuurder
De Meerenburgh F.S.M. Sneep, directeur-bestuurder	**Pluryn** E. van Doorn, voorzitter raad van bestuur

RIBW E. ten Holte, directeur-bestuurder	**Shelterzorg** M.T. Langeler, directeur
Gezinshuis TOF L. van den Heuvel / F. Schraven, directeur	**Waalzorg** L. de Waal / C. de Waal, directeur
WoonInitiatief Wijchen G.W. Klein Kranenbarg, bestuursvoorzitter	**ZZG zorggroep** A. Jansen, voorzitter raad van bestuur

Bijlagen

1. Woonzorgvisie Wijchen 2021-2025 (onder voorbehoud goedkeuring gemeenteraad Wijchen).
2. Routekaart Woonzorgvastgoed Wijchen

Wonen en zorg in Wijchen

Routekaart Woonzorgvastgoed Wijchen
28 april 20201
Patrick Gering

RUIMTEVISIE

Doel en status routekaart woonzorgvastgoed

- De routekaart wonen en zorg Wijchen geeft inzicht in de ontwikkelopgave van **beschutte woonvormen voor ouderen (langer zelfstandig thuis) en woonzorgvastgoed**.

- De routekaart geeft inzicht in de opgave met peildatum 1 april 2021. Daarbij gaat het om de **vraag van inwoners en woonzorginstellingen** naar passende woningen en het **aanbod van ontwikkellocaties.**

- Met de verschillende **‘routes**’ wordt inzicht gegeven in de kansen voor gemeente, Talis, De Kernen en de woonzorginstellingen om te **versnellen in de ontwikkeling en realisatie**.

- De routekaart is voor betrokken partijen het **vertrekpunt voor ontwikkeling van concrete projecten.** Hiervoor moeten partijen per project met elkaar tot afspraken komen.

Opzet routekaart

- Deel 1 gaat in op de opgave voor de toekomst.
- Deel 2 gaat in op de (op termijn) beschikbare locaties.
- Deel 3 gaat in op de wensen van de verschillende woonzorginstellingen.
- Deel 4 vorm de routekaart voor betrokken partijen om concrete stappen te zetten

Deel 1: opgave 2021-2030

Mismatch vraag en aanbod 2021

1. **Urgentie zit bij vervangingsvraag:** merendeel vastgoed voldoet niet aan woonwensen en kwaliteitseisen vanuit de zorg. Situatie sinds 2016 is in essentie nog ongewijzigd.

2. **Tekort** aan woningen voor ouderen: **PG en SOM, maar ook tekort zorgpersoneel en mantelzorgers.** Tevens **groot tekort** in aanbod **beschut wonen** (langer zelfstandig thuis!). Daarom prioriteit in vervanging woonzorgvastgoed en toevoegen aanbod beschut wonen.

3. Vraag naar woningen voor VG en LG stabiel, aanbod woningen voor VG ligt nog achter op de huidige vraag. Er is vooral een **kwalitatieve mismatch tussen vastgoed en woonwensen**. Daarom prioriteit in vervanging. Woonzorgvastgoed.

4. Voor GGZ ook vervangende nieuwbouw.

Momentum nu benutten

1. **Er is nu momentum** om de woonzorgvastgoed opgave nu daadwerkelijk op gang te krijgen.

2. Er komt nu meer **scherpte in de programma's van eisen** voor het vastgoed en de benodigde ruimtelijke setting (terrein, bouwlagen, parkeren, nabijheid voorzieningen etc).

3. Gemeente kan steeds meer duidelijkheid geven over de beschikbaarheid van bouwlocaties en de daarbij horende **ruimtelijke en programmatische kaders**.

4. De **beoogde ontwikkelingen van woonzorginstellingen sluiten aan bij de programmatische doelstellingen.** Het aanbod loopt eerder achter bij de vraag, dan dat er sprake is van overaanbod. Tempo maken is voor alle betrokken partijen van belang. De kans is groter dat er te weinig wordt gerealiseerd dan te veel.

Deel 2: De vastgoedpuzzel van Wijchen

Woonzorgvastgoed opgave is een schuifpuzzel…

- Welke locaties (puzzelstukjes) doen mee?
- Waar kunnen we beginnen (lege vakje?)
- Zowel locaties als gebouwen…
- Wat is een handige volgorde?
- Welke routes voor ontwikkeling zijn denkbaar?

Puzzelen met programma en ruimte

Passend aanbod van wonen in Wijchen

Programma wonen en zorg

- Aantal woningen
- Doelgroepen
- Typologieën
- Prijsklassen
- Etc.

Woningbouwprogramma

- Aantal woningen
- Doelgroepen
- Typologieën
- Prijsklassen
- Etc.

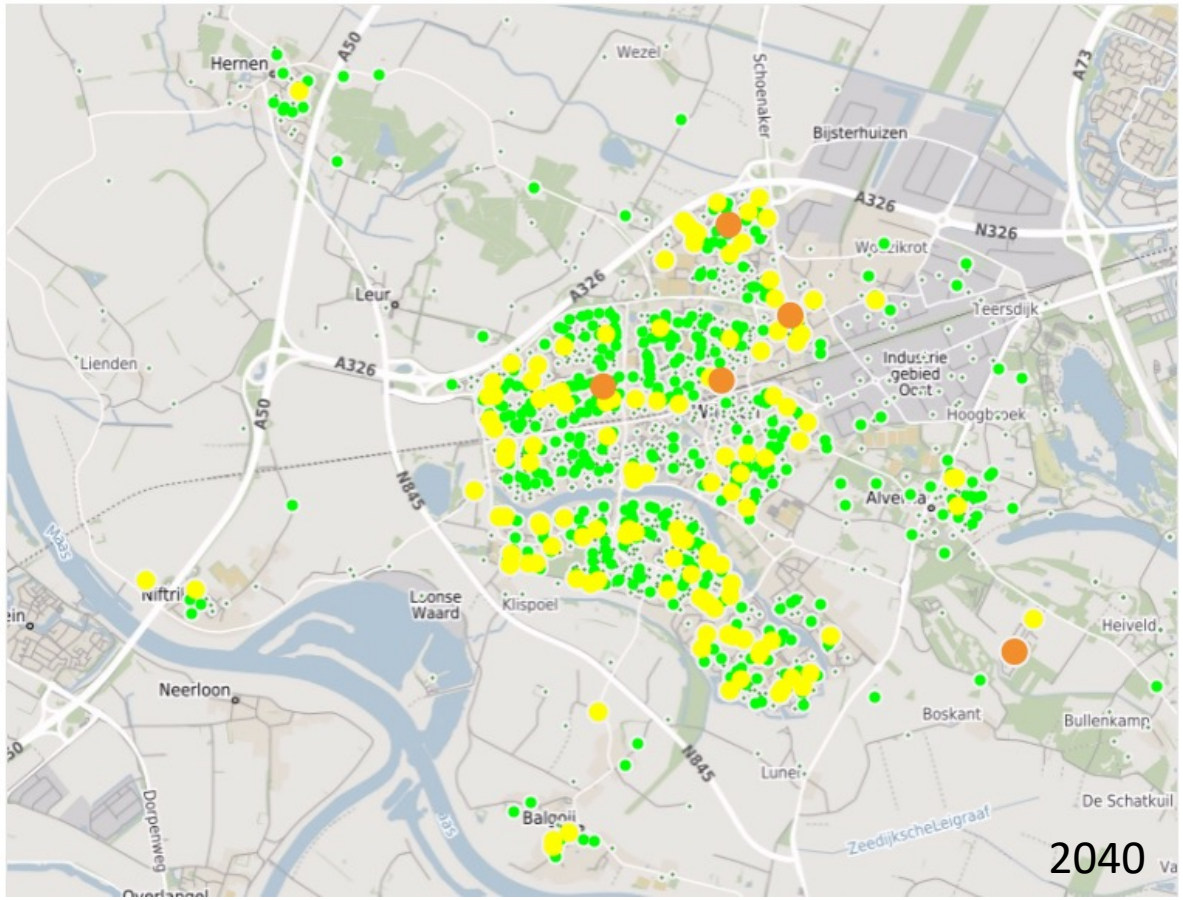
Maatschappelijk Vastgoed

- Vrijkomende scholen
- Nieuwbouw MFA's

Beschutte woonvormen (langer zelfstandig thuis)

Kansrijke locaties:

- Tussen Kasteel en Wijchens Meer
- Kraanvogelterrein
- Hart van Zuid
- Veenhof
- Weegbree
- Rivo Torto
- Valendries (in ontwikkeling)
- Huurlingsedam
- Sint Jozef (Westflank)
- Kraaijenberg
- Blauwe Hof
- Wijchen West

Uitbreiding woonservicegebieden - langer thuis

Bestaande woonservicegebied:

Noord (Meander e.o.)

Alverna: La Verna – Rivo Torto

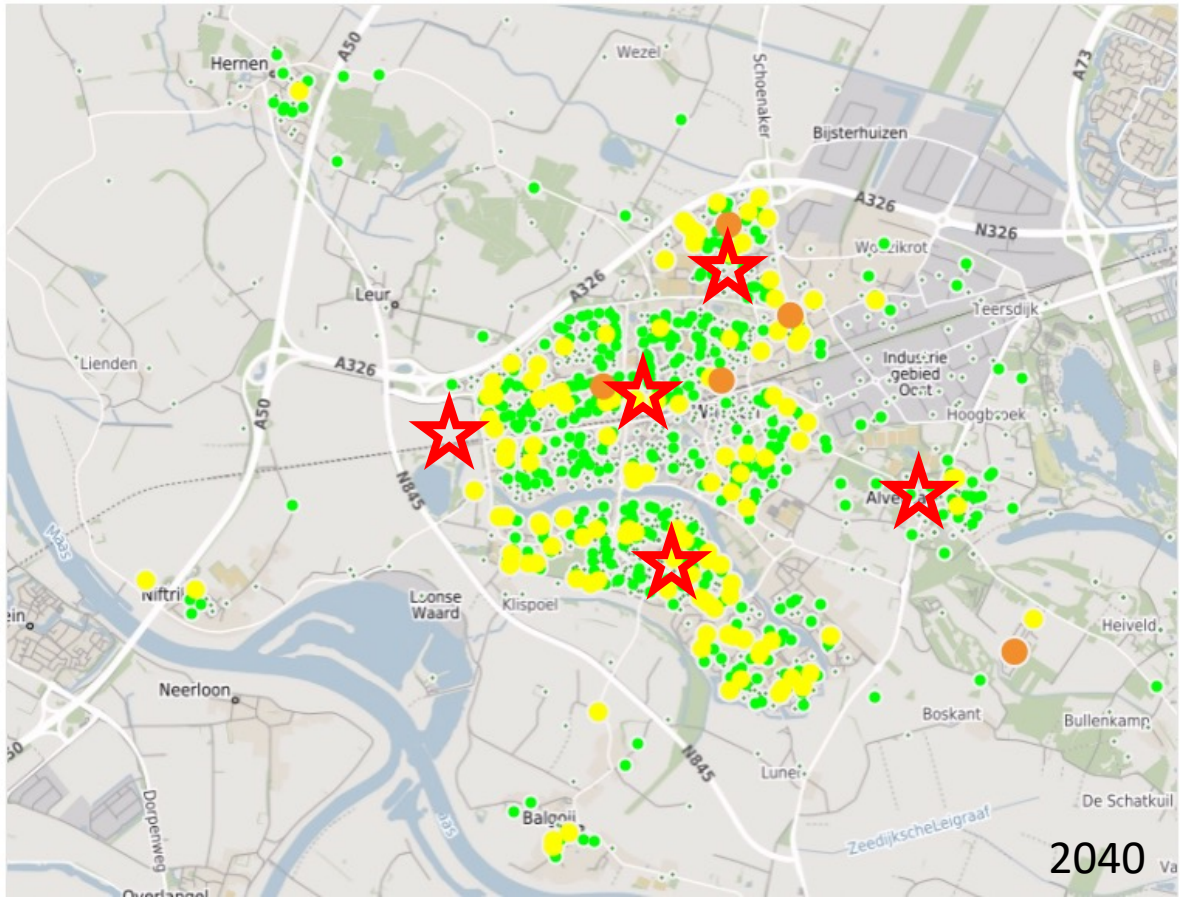
In ontwikkeling:

Hart van Zuid

Toekomstige kansen:

Woezik: Veenhof

Wijchen West

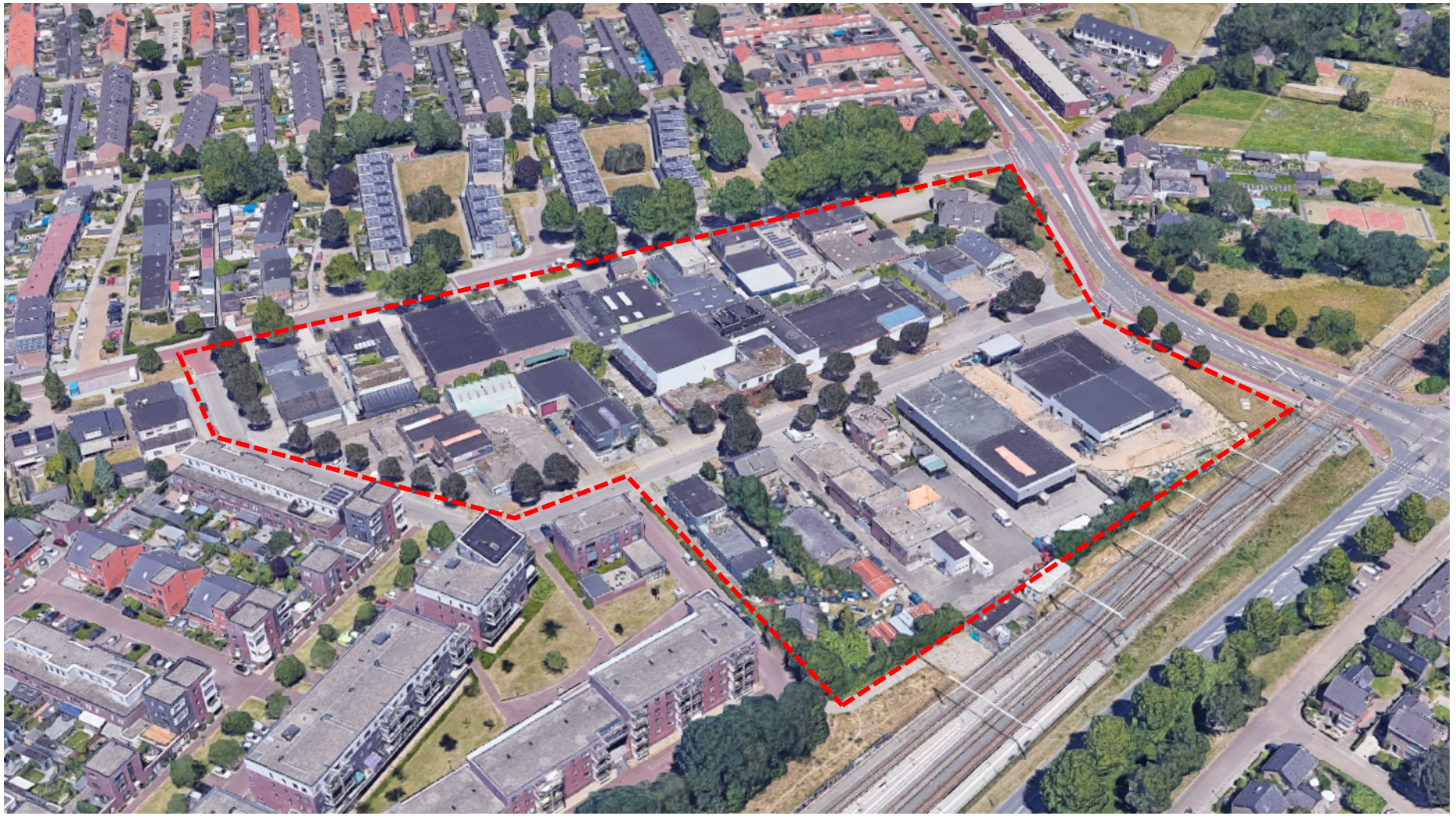

Potentiële locaties

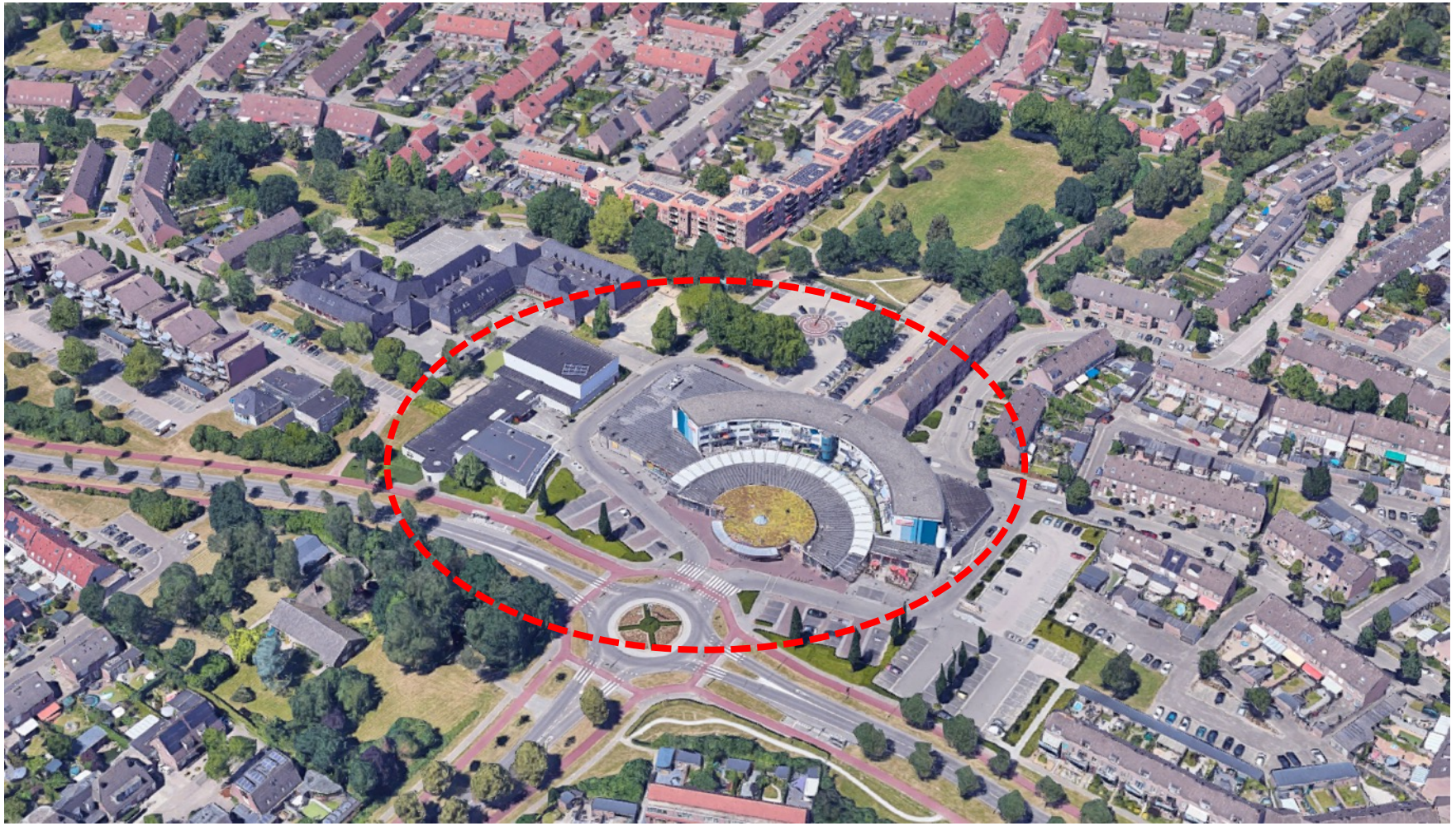
Veenhof

Potentiële locaties

Kraanvogelterrein

Potentiële locaties

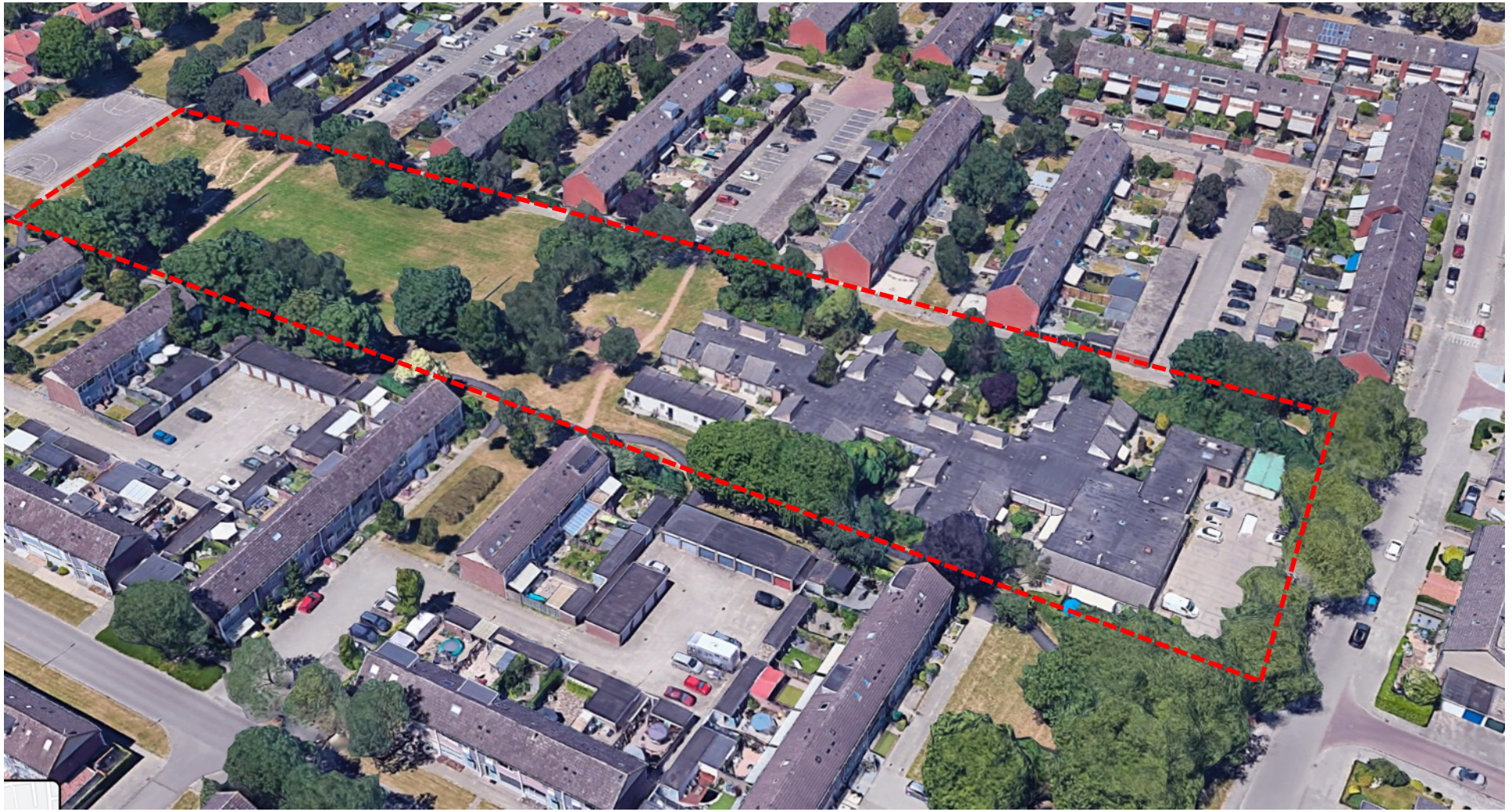
Hart van Zuid

Potentiële locaties

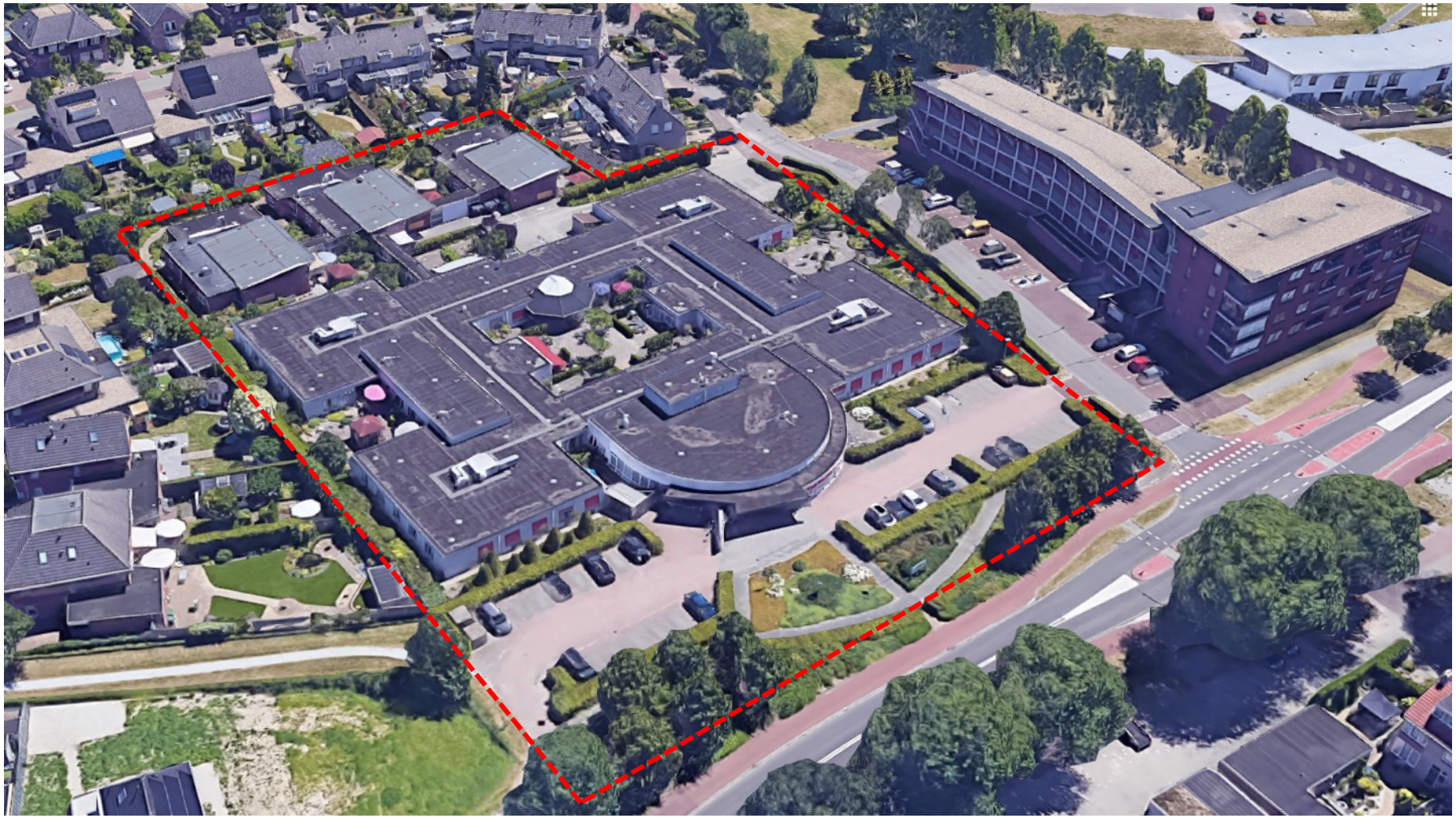
Sint Jozef en omgeving (RIBW)

Potentiële locaties

Heilige Stoel (Pluryn)

Potentiële locaties

Weegbree (ZZG)

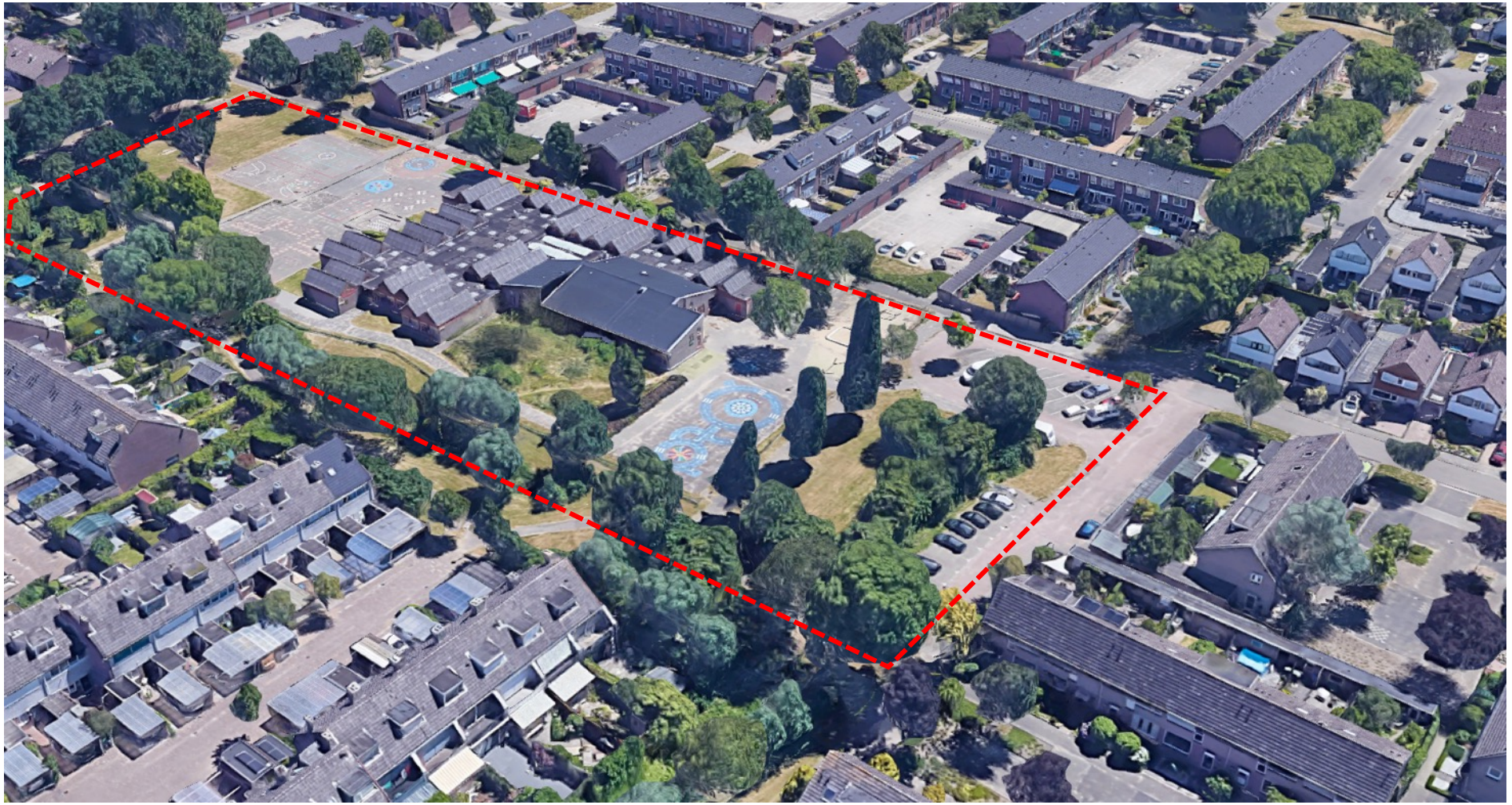
Potentiële locaties

Leemweg (op langere termijn na vertrek tijdelijke school)

Potentiële locaties

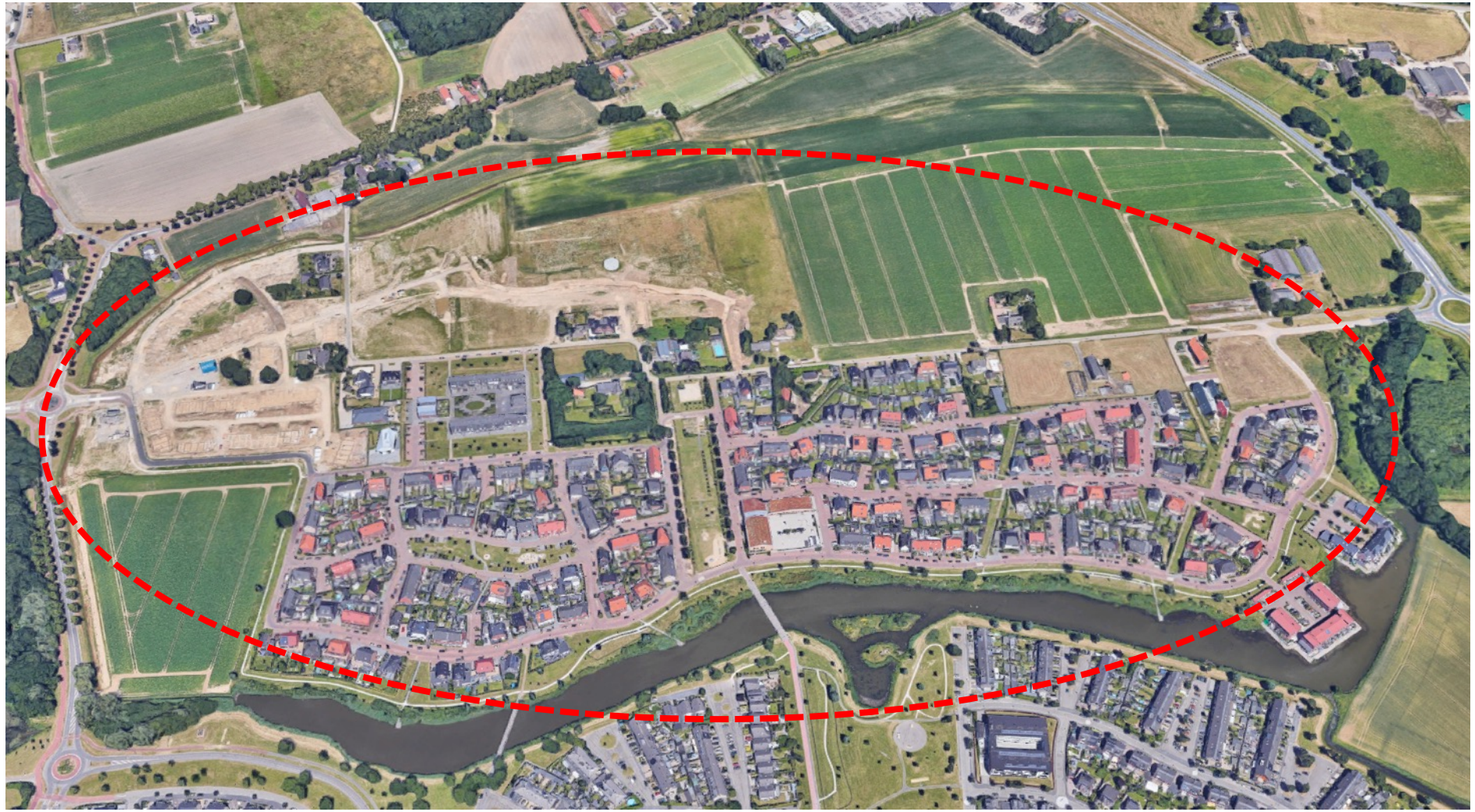
Kraaijenberg (na nieuwbouw MFA)

Potentiële locaties

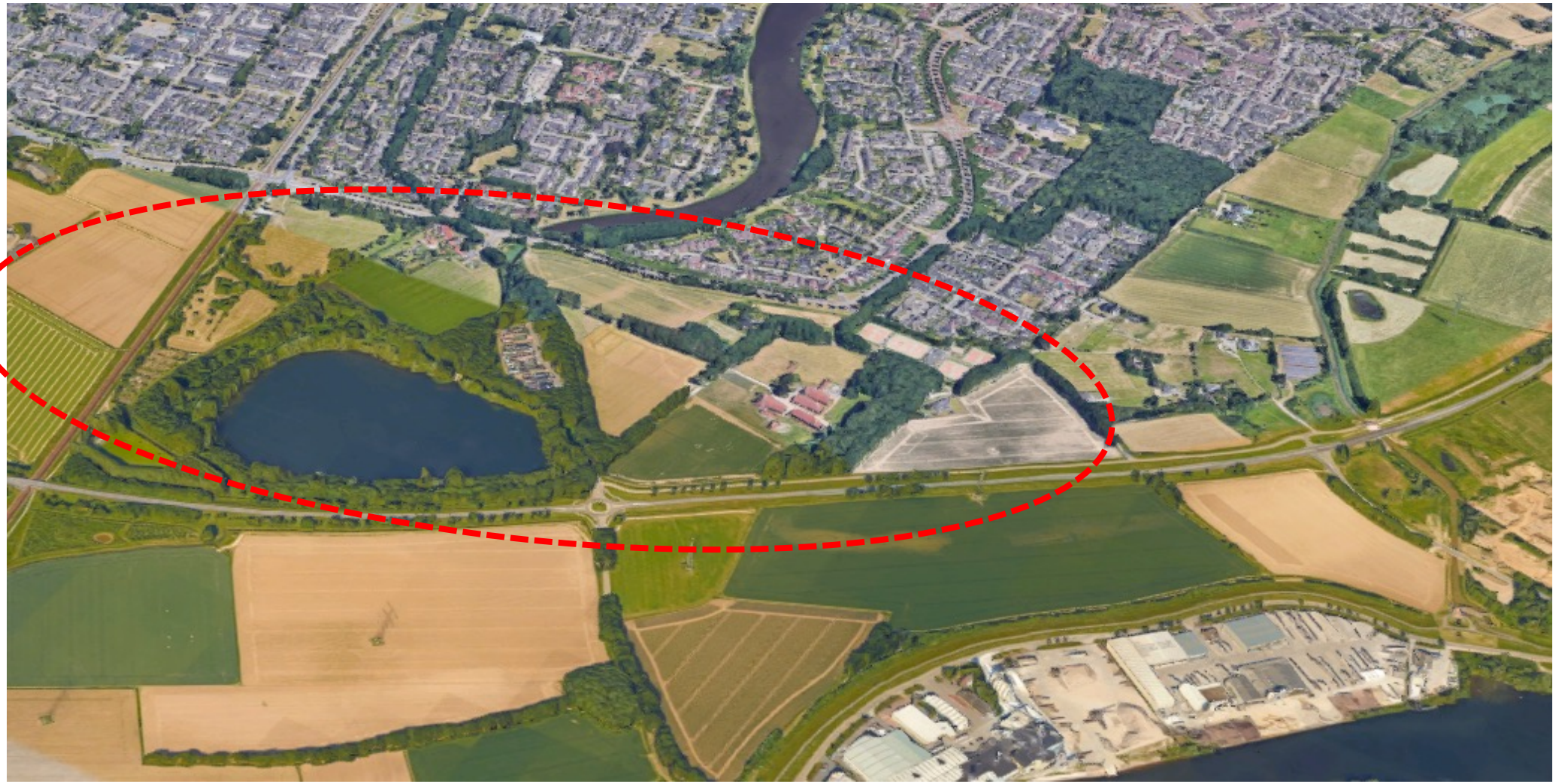
Blauwe Hof (na nieuwbouw MFA)

Potentiële locaties

Huurlingsedam

Potentiële locaties

Wijchen West

Is er een logische schuifpuzzel in Wijchen?

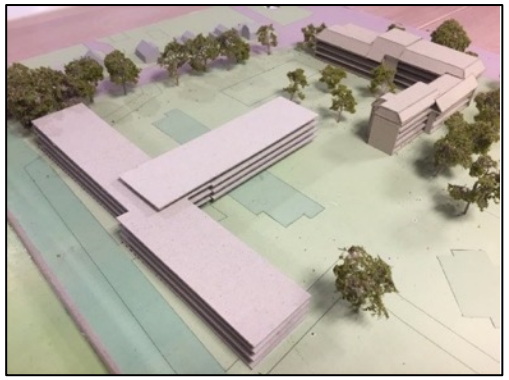

Deel 3: Wensen en eisen woonzorginstellingen

Op de volgende sheets is per woonzorgpartner aangegeven wat de plannen, wensen en eisen zijn als input voor de routekaart.

LuciVer

- Nieuwbouw La Verna 30 PG en 40 SOM (in uitvoering)
- **Nieuwbouw circa 45 app. (PG)** Leemweg (voorkeur) of Huurlingsedam
- Beschut Wonen in Rivo Torto 2.0? (92 app, Talis, scheiden wonen en zorg)

Totaal LuciVer: bestaand 30 PG en 54 SOM = 84 intensieve zorg
nieuwbouw 30 + 45 PG en 40 SOM = 115 intensieve zorg
totaal uitbreiding 31 woningen (PG/SOM).

Langer zelfstandig thuis wonen in beschutte woonvormen met VPT en MPT heeft de voorkeur ten opzichte van intramurale setting vanwege het grote personeelstekort op de arbeidsmarkt. LuciVer ziet meeste toekomst in thuiszorg.

ZZG zorggroep

- De Hagert, Meerstaete en Passerel: 54 PG en 14 SOM
- **Nieuwbouw Hart van Zuid:** 45 PG (vervanging Weegbree en De Elst)
- **Nieuwbouw Veenhof:** 45 PG (vervanging Weegbree)
  Kraanvogelterrein valt hiermee af.
- Afstoten Weegbree (72) en De Elst (22)
- **Geen uitbreiding intramurale capaciteit, toenemende vraag accommoderen in beschutte woonvormen (langer zelfstandig thuis)!**

De Meerenburgh

- Uitbreiding van 8 naar 9 appartementen (korte termijn).
- Eventueel op termijn optie voor uitbreiding met 8 appartementen.

Totaal uitbreiding met minimaal 1 en maximaal 9 woningen.

Ouderenzorg subtotaal

- Afname aanbod ZZG met 40, o.a. door afbouw zorgwoningen De Oogst.
- Potentiële toename 31 (LuciVer) en 9 (De Meerenburgh) = 40 woningen.
- Indien nieuwbouw 20 woningen voor ouderen van Driestroom (VG) bij La Verna wordt meegerekend, komt het totaal op toename van maximaal circa 60 woningen.
- Kans voor nieuwe aanbieder ouderenzorg, complementair aan doelgroepen ZZG, LuciVer en De Meerenburgh, in Wijchen Zuid (Huurlingsedam).

Hiermee wordt groeidoelstelling van circa 100 in periode tot 2030 niet gehaald.

Enorme vergrijzing i.c.m. toenemend tekort aan personeel en mantelzorgers noodzaakt tot andere benadering: investeren in beschutte woonvormen en goede infrastructuur in de vorm van optimale samenwerking tussen netwerken in de zorg en sociaal domein.

Pluryn

- **Vervangende nieuwbouw voor Woonvorm Heilige Stoel.**
- Afstoten trainingshuizen Hombergh en De Flier (app. Talis) en vervangen door **1 nieuw trainingshuis**.

- Nieuwbouw woonvorm op korte termijn mogelijk direct naast bestaande woonvorm Heilige Stoel (in naastgelegen park).

- Alternatieve locaties:
  - Kraanvogelterrein
  - Veenhof
  - De Elst, zodra ZZG vervangende locatie heeft.

Driestroom

- Nieuwbouw La Verna (vervanging deel Diepvoorde) staat vast.

- Diepvoorde, renovatie t.b.v. 17 appartementen (instroom uit regio).

Gezinshuis TOF (Driestroom)

- Tweede fase gezinshuis op locatie Graafseweg in Alverna is gerealiseerd.
- Toename aantal bewoners van 6 naar 9.

Dichterbij

We dagen ieder mens uit!

- Behoud complex Veenhof.

- Nieuwbouw 4 tot 6 studio’s op naastgelegen schoolterrein (Veenhof) of eventueel benutten bestaande voorraad Talis in de omgeving Veenhof.

RIBW

- Zoekt Beschermd Wonen (Wlz) locatie voor 30 cliënten met ruimere huisvesting (Sint Jozef niet toekomstbestendig).

- Zoekt clusters Beschermd Wonen (Wmo), aantal 15-20 appartementen.

Geschikte locaties:

- De Elst (22 appartementen t.b.v. Wmo cliënten?)
- Kraanvogelterrein
- Veenhof
- Heilige Stoel
- Etc.

Waalzorg

Op zoek naar vervangende huisvesting (bestaand of nieuw) voor groei van 35 naar 42 studio's en 2 groepswoningen voor elk 6 bewoners, totaal 54 bewoners. Huidige locatie niet geschikt omdat hier geen zelfstandige studio's gerealiseerd kunnen worden.

Geschikte locaties:
Kraanvogelterrein, Leemweg, Veenhof, Sint Jozef, Blauwe Hof, Kraaijenberg, Weegbree en Huurlingsedam.

Locatie Graafseweg herbestemmen naar regulier wonen omdat deze als woonzorglocatie niet geschikt wordt geacht. Dit vraagt om overleg met eigenaar.

Woondroom Wijchen

WoonDroom Wijchen

Nieuwbouw op locatie Kasteellaan i.s.m. Talis is in voorbereiding, totale capaciteit 13 bewoners.

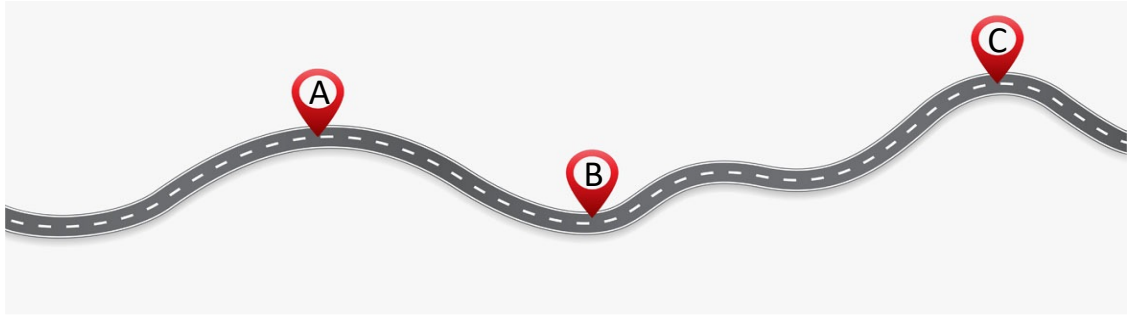
Deel 4: routekaart

- Noodzakelijk om **strategisch de juiste volgorde te bepalen** voor de ontwikkeling van locaties.

- Uitdaging om **meerdere 'routes'** te duiden, waarbij een partij nieuw bouwt op locatie A, en vervolgens haar eigen locatie B vrijkomt voor andere partij, die vervolgens ook haar eigen locatie weer vrijspeelt.

Locaties waar relatief snel gestart kan worden:

- Heilige Stoel (park westzijde Pluryn)
- Veenhof
- Kraanvogelterrein
- Hart van Zuid

Routekaart (2)

- **Urgentie bij ZZG, Pluryn, Waalzorg en RIBW**, ook om huidige locaties vrij te spelen (Weegbree, De Elst en Sint Jozef). Daarnaast **urgentie nieuwbouw beschutte woonvormen en uitbreiding V&V.**

Potentiële koplopers om snel door te pakken zijn:

- **Nieuwbouw Woonvorm Pluryn op locatie Heilige Stoel (westzijde)**
- **Nieuwbouw ZZG op Veenhof en Hart van Zuid (Weegbree vrij en De Elst Vrij)**
- **Nieuwbouw RIBW op Kraanvogelterrein of naar De Elst (Sint Jozef vrij)**
- **Nieuwbouw LuciVer op Huurlingsedam of Leemweg (op termijn)**
- **Nieuwbouw Waalzorg op Huurlingsedam of Leemweg (op termijn)**

Vrijkomende locaties kunnen vervolgens worden ingevuld beschutte woonvormen voor ouderen (vlakbij voorzieningen) en reguliere woningen (o.a. Weegbree, Sint Jozef e.o, etc).

Routekaart (3)

De locaties Hart van Zuid en Kraanvogelterrein zijn nog niet 100% zeker en/of laten nog een tijdje op zich wachten.

Om te voorkomen dat de vastgoedtrein van ZZG vastloopt, wordt geadviseerd de locatie Veenhof in combinatie met Hart van Zuid hiervoor te ontwikkelen.

Hiermee komt de reservering voor Kraanvogelterrein te vervallen.
En komen de locaties De Elst en Weegbree op afzienbare termijn beschikbaar.

Routekaart (4)

Voor zowel het woonzorgvastgoed als de **beschutte woonvormen** zijn de **vrijkomende schoollocaties** interessant, maar afhankelijk van de nieuwbouw van een vervangende MFA .

- Blauwe Hof
- Kraaijenberg
- Leemweg (tijdelijke locatie voor nieuwe school)

Deze locaties lijken het meest geschikt voor beschut wonen. Zodat ouderen in hun eigen wijk kunnen doorverhuizen naar een levensloopbestendige woning.

Mogelijk dat Blauwe Hof of Kraaijenberg benut worden voor nieuwbouw brede school.

Basisschool de Speelhoeve Wijchen. © Google

Wijchen investeert 16,7 miljoen in onderwijshuisvesting: Speelhoeve binnen vijf jaar in één nieuw gebouw

WIJCHEN - De Wijchense basisschool De Speelhoeve zit binnen vijf jaar in een nieuw gebouw. Ook het PRO College (praktijkonderwijs) krijgt een grotendeels nieuwe behuizing. Het staat in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, waarmee Wijchen twintig jaar vooruit kijkt.

Menno Pols 12-09-20, 07:00

Route 1: LuciVer - Driestroom

Stap 1: nieuwbouw La Verna t.b.v. LuciVer en Driestroom

Stap 2: renovatie Diepvoorde t.b.v. Driestroom

Stap 3: nieuwbouw uitbreiding LuciVer (PG) op locatie Leemweg of Huurlingsedam

Stap 4: renovatie Rivo Torto t.b.v. beschutte woonvorm – woonservicezone

Resultaten:

- Nieuwbouw LuciVer (vervangend)
- Nieuwbouw LuciVer (uitbreiding)
- Nieuwbouw Driestroom (vervanging)
- Renovatie Driestroom (uitbreiding)
- Uitbreiding aanbod beschut wonen – ontwikkeling woonservicezone Alverna

Stappen 1 en 2 zijn al vastgelegd, de vraag is of stappen 3 en 4 ook gerealiseerd kunnen worden…

Route 2: Pluryn

Stap 1: nieuwbouw Pluryn in het park achter huidige woonvorm Heilige Stoel

Stap 2: sloop huidige woonvorm Heilige Stoel

Stap 3: beschutte woonvorm op locatie oude woonvorm Pluryn Heilige Stoel

Stap 4: Inrichting nieuwe parkachtige omgeving rondom beide woonvormen

Resultaten:

- Nieuwbouw woonvorm Pluryn (24)
- Nieuwbouw beschutte woonvorm (25-30), sociale huur of koop (zelfstandig wonen!)
- Nieuw park rondom de woonvormen

Stappen 1 en 2 zijn voorwaarde, stappen 3 en 4 zijn optioneel, uit nader onderzoek moet blijken of dit haalbaar is.

INVUL OEFE NING

Spoor 3: ZZG, vervangende nieuwbouw Weegbree

Stap 1: Nieuwbouw ZZG (vervanging Weegbree) op locatie Veenhof

Stap 2: Eerste fase Weegbree beschikbaar voor onder andere beschut wonen

Stap 3: Nieuwbouw ZZG (vervanging Weegbree en De Elst) in Hart van Zuid

Stap 4: Tweede fase Weegbree beschikbaar voor regulier wonen

De Elst eventueel beschikbaar voor RIBW

Stap 5: Sint Jozef beschikbaar voor beschut en regulier wonen

Resultaten:

- Nieuwbouw ZZG 45 PG op locatie Veenhof
- Nieuwbouw ZZG 45 PG in Hart van Zuid
- RIBW (Wlz) kan eventueel verhuizen naar De Elst
- Weegbree en Sint Jozef beschikbaar voor beschut wonen en regulier wonen

Route 4: Waalzorg

Stap 1: nieuwbouw Waalzorg op locatie Huurlingsedam (of andere geschikte locatie).

Stap 2: bestemmingswijziging Graafseweg naar regulier wonen

Resultaten:

- Nieuwbouw Waalzorg (42)
- Reguliere woningen Graafseweg.

Alternatieven voor Huurlingsedam zijn o.a.:

Leemweg, Kraanvogelterrein.

INVUL OEFE NING

Locaties woonzorgvastgoed 2021

1. Heilige Stoel (Pluryn)
2. Weegbree (ZZG)
3. Waalzorg
4. LuciVer
5. Driestroomhuis TOF
6. Diepvoorde (Driestroom)
7. Sint Jozef (RIBW)
8. Meerstaete (ZZG)
9. Woonservicegebied Noord (ZZG)
10. De Veenhof (Dichterbij)
11. Zandroos (Shelterzorg)
12. De Meerenburgh
13. De Hagert (ZZG/Driestroom)
14. Havenweg (Compass)
15. Hoefblad (‘s-Heerenloo)
16. Woondroom (in ontwikkeling)

Wonen en zorg in Wijchen

Situatie 2025-2030

1. Heilige Stoel: nieuwbouw Pluryn
2. Weegbree: beschut wonen
3. Graafseweg: regulier wonen
4. La Verna: nieuw LuciVer / Driestroom)
5. Gezinshuis TOF (incl. Graafseweg)
6. Diepvoorde: renovatie Driestroom
7. Sint Jozef/Westflank: beschut wonen
8. Meerstaete (ZZG)
9. Woonservicegebied Noord (ZZG)
10. De Veenhof (Driestroom)
11. Zandroos (Shelterzorg)
12. De Meerenburgh (incl uitbreiding)
13. De Hagert (ZZG/Driestroom)
14. Havenweg (Compass)
15. Hoefblad (‘s-Heerenloo)
16. Woondroom: nieuwbouw

Situatie 2025-2030

17 Veenhof: nieuwbouw ZZG

18 Kraanvogel: beschut wonen

19 Valendries: beschut wonen (Talis)

20 TKWM: beschut wonen

21 Hart van Zuid: nieuwbouw ZZG

22 De Elst: RIBW of ?

23 Blauwe Hof: beschut wonen

24 Kraaijenberg: beschut wonen

25 Huurlingsedam: Waalzorg?

26 Wijchen West: nieuwbouw ???

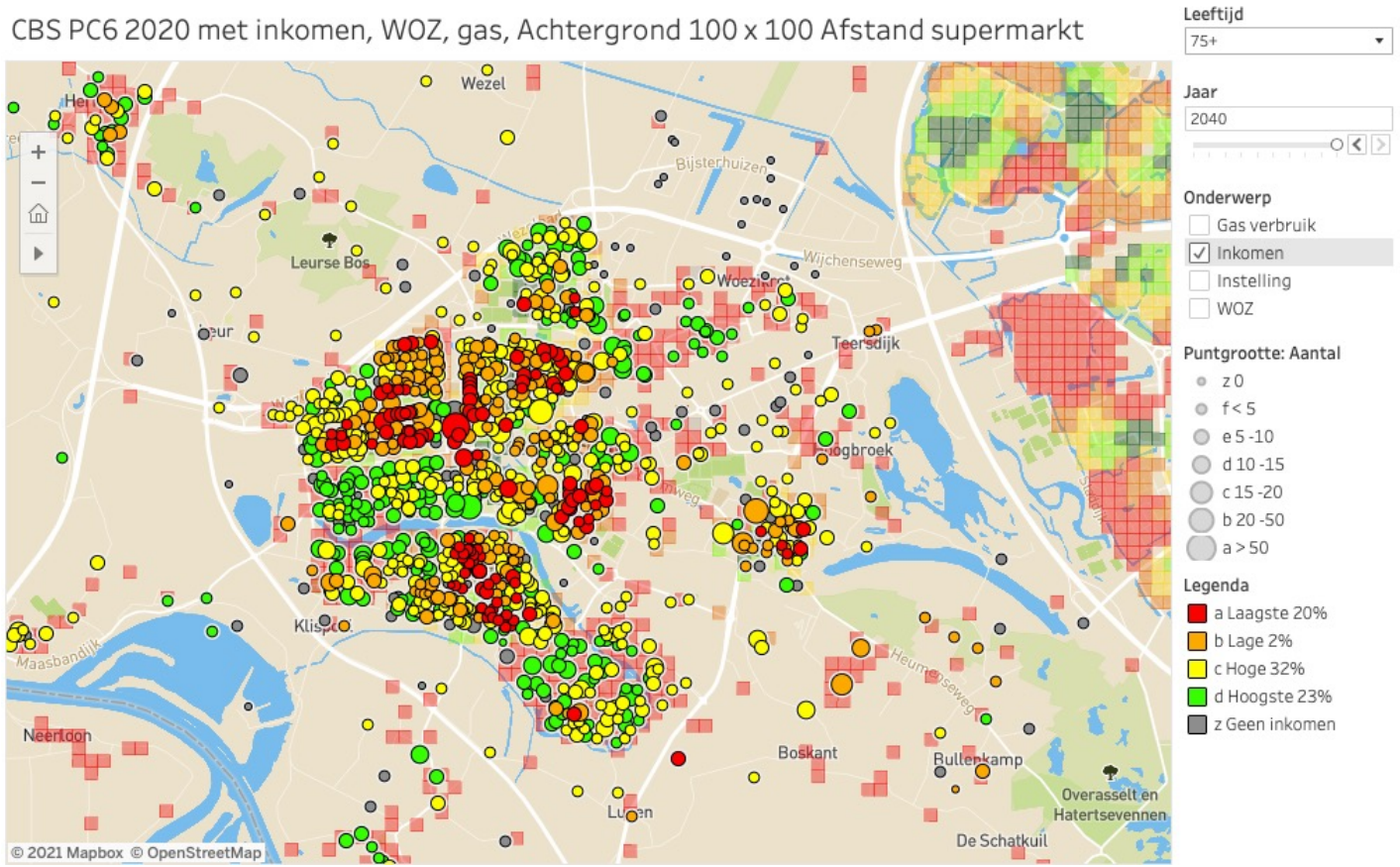
27 Leemweg: LuciVer uitbreiding?

28 Rivo Torto 2.0: beschut wonen

Woningbouwprogramma Wijchen:

- Waar zijn de (levensloopbestendige) appartementen geprogrammeerd?
- Waar kunnen nog beschutte woonvormen ontwikkeld worden nabij voorzieningen?

Optimale locatiekeuzes beschut wonen o.b.v. data

Beoordeling locaties op:

- Nabijheid voorzieningen.
- Bevolkingssamenstelling van de wijk (leeftijd etc).
- Matching van doelgroep aan locatie (o.a. nabijheid voorzieningen).

Data analyse wordt benut voor optimale matching van locatie en programma.

Slagvaardige samenwerkingscoalities vormen

- Om tempo te maken en commitment te krijgen en te houden, is het cruciaal niet te veel partijen aan elkaar te verbinden.
- Met slagvaardige samenwerkingscoalities kan op alle vier sporen tegelijkertijd tempo gemaakt worden.
- Samenwerkingscoalities zijn:
  - ZZG, Talis en gemeente (Veenhof en Weegbree)
  - Pluryn, Talis en gemeente (Heilige Stoel)
  - ZZG en RIBW (De Elst – Sint Jozef).
  - LuciVer, Driestroom en Talis (La Verna en Diepvoorde)
  - Waalzorg, HMV Invest BV en VOF Huurlingsedam?

Conclusies vastgoedopgave

- **Het onderzoek toont aan dat er diverse mogelijkheden zijn om de woonzorg vastgoed opgave nu daadwerkelijk op gang te krijgen.**
- Er is steeds meer **scherpte in de programma's van eisen** voor het vastgoed en de benodigde ruimtelijke setting (terrein, bouwlagen, parkeren, nabijheid voorzieningen etc). Er is nog **onvoldoende scherpte** in de bebouwingsmogelijkheden van de verschillende **locaties**.
- De beoogde ontwikkelingen sluiten aan bij de programmatische doelstellingen en **passen binnen het afwegingskader** dat onderdeel uitmaakt van de woonzorgvisie.
- Naast de matching van vastgoed en locatie, moet ook een **verdiepingsslag** gemaakt worden naar de geografische ligging en de samenstelling van de buurt/wijk.
- **Als partijen deze verdiepingsslag met elkaar maken, kunnen snel besluiten worden genomen en afspraken gemaakt worden om concrete projecten op te starten**.
- Deze projecten doorlopen allemaal **reguliere planologische procedures**.

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3355
Extern Zaak ID	Z/21/069449
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	17 februari 2022
Agendapunt	4
Titel	69449 Kaderbrief begroting 2023-2026 MGR
Organisatieonderdeel	domein Sociale leefomgeving - team Werk en inkomen
Eigenaar	Koning, de, Bert
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	§8 Verbonden partijen
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Derks, N.G. (Nick)

Bijlagen
beslisnota 387335_1
brief zienswijze 387530_1
Kaderbrief 2023 MGR

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College BenW openbaar Wijchen	11 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	25 januari 2022
Commissievergadering Wijchen	**17 februari 2022**
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

1. Zienswijze op de kaders van de MGR begroting 2023-2026 vast te stellen.

Besluit

Agenderen als hamerstuk voor de raadsvergadering van 24 februari.

Openbaar Zaaknummer: 69449

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Kaderbrief begroting 2023-2026 MGR

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

1. Zienswijze op de kaders van de MGR begroting 2023-2026 vast te stellen.

Aanleiding
Sinds de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen per 1-1-2015 wordt voorafgaand aan het opstellen van een ontwerpbegroting, algemene financiële en beleidsmatige kaders toegezonden aan de raden van de deelnemende gemeente. Vanuit de MGR zijn de kaders voor de begroting 2023-2026 ontvangen. Op gebruikelijke wijze hebben wij de gelegenheid gekregen om onze zienswijze, verwoord in bijgaande brief aan de MGR, voor 1 februari 2022 aan het Algemeen Bestuur van de MGR kenbaar te maken.

Eerdere besluiten

Datum	**Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)**

Gewenst resultaat
Het Algemeen Bestuur van de MGR middels bijgevoegde brief te informeren over uw zienswijze op de kaders van de MGR-begroting 2023-2026.

Argumenten
1. *Met het vaststellen van de zienswijze op de kaders voor de begroting 2023-2026, komen we tegemoet aan de 'democratische' eisen van verlengd lokaal bestuur.* Goed bestuur hoort democratisch gelegitimeerd te zijn. Bij verlengd lokaal bestuur zet u met uw zienswijzen de samenwerking in MGR-verband in om de eigen gemeentelijke doeleinden te bereiken. Op deze wijze heeft u invloed op het beleid en de begroting van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling 'Rijk van Nijmegen'.

Tegenargumenten en risico's
Geen.

Financiële gevolgen

In de kaderbrief zijn t.b.v. de op te stellen begroting 2023-2026 en bijstelling begroting 2022 nagenoeg geen financiële consequenties genoemd.

De uitgangspunten voor de financiële kaders wijzigen niet ten opzichte van voorgaande jaren. Voor de sociale werkvoorziening, de participatie en de arbeidsmatige dagbesteding (op weg naar werk) volgt de MGR de ontwikkelingen (wijziging verdeelsystematiek) op het gebied van de rijksbudgetten. De MGR blijft op deze onderdelen begroten en verantwoorden.

Bij de IRvN wordt de derde 1% bezuiniging vanaf 2023 betrokken bij de resultaten van het PWC-evaluatieonderzoek. Hierop heeft overigens nog geen besluitvorming plaatsgevonden.
Overigens is deze 1% bezuiniging formeel in de BRN 2023 komen te vervallen (vastgesteld in december). Wij moedigen de IRvN wel aan een inspanning te leveren om de afgeschafte bezuinigingstaakstelling toch te halen. In de begroting 2022 van de MGR is rekening gehouden met deze korting.

Naar verwachting nemen de noodzakelijke exploitatiekosten en investeringen voor het borgen van de informatieveiligheid toe. Deze financiële ontwikkelingen alsook de bezuinigingsopdracht vanaf 2023 zijn nog niet meegenomen in de begroting 2022. Het is dus niet waarschijnlijk dat alles binnen de financiële kaders gerealiseerd kan worden.
De financiële resultaten voor de onderdelen automatisering en informatie- en applicatiebeheer blijven apart inzichtelijk.

Communicatie
Niet van toepassing

Inwonersparticipatie
Niet van toepassing

Uitvoering of Vervolgstappen
De zienswijze versturen we naar het Algemeen Bestuur van de MGR. Uiterlijk op 1 april 2022 verwachten we de jaarstukken (rekening 2021 en conceptbegroting 2023-2026 van de MGR. Ook hierop geven we een zienswijze aan het Algemeen bestuur van de MGR af.

Geheimhouding:
Niet van toepassing

Voorstel
Advies
Raoul van Orsouw,
Evert Bos
Huub van Nijnatten
Roald Schel

Gemeente Wijchen
Kasteellaan 27
Postbus 9000
6600 HA Wijchen

t 088 432 70 00
e gemeente@wijchen.nl

contactpersoon
Bert de Koning
t 088 432 7306

ons kenmerk
Z/21/069449

Regio Rijk van Nijmegen
Postbus 38165
6503 AD Nijmegen

datum 23 december 2021
onderwerp zienswijze op kaderbrief
verzonden

Geacht bestuur,

Wij hebben uw brief van 27 november 2021 m.b.t. de te hanteren kaders voor de ontwerpbegroting 2023-2026 ontvangen. In deze brief vraagt u ons om voor 1 februari 2022 onze zienswijze kenbaar te maken.
In onze vergadering van 28 januari 2022 hebben wij onze zienswijze op de kaders voor de op te stellen ontwerpbegroting 2023-2026 vastgesteld.

Hierbij maken we de volgende opmerkingen:

1. In de kaderbrief begint u over de wijziging van de begroting 2022. Ondanks het feit dat u in uw brief hierop ingaat, lezen wij niet om welke wijzigingen het voor de jaarschijf 2022 concreet gaan.

2. De kaderbrief zien wij als een beleidsmatig document. Vanuit de inhoud gaat u in op tal van bestaande en nieuwe ontwikkelingen. U heeft nauwelijks (streef)cijfers en financiële cijfers in de kaderbrief opgenomen. Wel geeft u aan dat de uitgangspunten zoals die geformuleerd zijn bij eerdere edities van de begroting van kracht blijven. Het gaat vooral om de nieuwe uitgangspunten als gevolg van nieuwe ontwikkelingen. In de bijstelling van de begroting 2022 en de nieuwe op te stellen begroting 2023-2026 vertaalt u de nieuwe ontwikkelingen financieel. Pas op dat moment kunnen we een gewogen zienswijze formuleren op de nieuwe begroting 2023-2026 en de bijgestelde begroting 2022.

3. In het kader van het ‘Breed Offensief’ is voor ons de ‘banenafspraak’ een belangrijk instrument om een inclusieve arbeidsmarkt dichterbij te brengen. In de huidige praktijk hebben wij al enkele mensen met een beperking op detacheringsbasis in dienst van de WDW. Dat zien wij graag verder uitgebreid worden. Samen met u willen wij de mogelijkheden niet alleen in het licht van het ‘breed offensief’ maar ook voor het project ‘Simpel Switchen’ (voor onze de kwetsbare inwoners) verkennen.

   Het vergroten van de maatschappelijke participatie van statushouders is naar ons oordeel eveneens van groot belang voor de integratie. Voor de mensen in deze

doelgroep is het van belang dat zij hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Hierbij gaat het om het leren omgaan met de Nederlandse werkcultuur. Door op een werkplek aan de slag te gaan, krijgen ze het gevoel ergens onderdeel van te zijn, ergens bij te horen en als volwaardig persoon gezien te worden. Als gemeente ondersteunen we dat van harte. Graag gaan wij hierover met u in gesprek.

4. Arbeidsmarktkansen zien en pakken. Met de ontwikkelingen (nieuwe bedrijven) op o.a. Bijsterhuizen en Wijchen Oost zien wij de werkgelegenheid in onze gemeente groeien. Hierbij staat de vraag centraal wat bieden wij onze ondernemers die een vestigingswens of uitbreidingswens hebben hierin. Wij willen met u hierover in gesprek gaan.

5. We hebben onlangs ingestemd met de wijziging van de MGR-regeling. Nu is het mogelijk om de CAO 'Aan de slag' in te voeren. Wij zien detacheren als een laagdrempelige manier om ondernemer en kandidaat kennis met elkaar te laten maken. Door een kandidaat te detacheren, helpt de MGR potentiële werkgevers van hun koudwatervrees af. Werkgevers kunnen zo laagdrempelig kennis maken met het werken met kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door kandidaten met een indicatie banenafspraak of beschut werk de arbeidsvoorwaarden de cao 'Aan de slag' aan te bieden wanneer ze bij de MGR in dienst treden zetten we met detachering een stap in de goede richting. Al eerder schreef u dat u een jaarlijks potentieel tekort van rond de € 350.000,- bij een werknemerspopulatie van 100 fte verwacht. Wij gaan ervan uit dat u dit bedrag alsnog in de begroting 2022 en de begroting 2023-2026 verwerkt.

6. In elke geschreven kaderbrief heeft u aangegeven dat het terugdringen van het ziekteverzuim onder de SW-medewerkers een aandachtpunt is. U onderzoekt nu een tweetal alternatieven. In een van de alternatieven – het investeren op extra begeleiding – ziet u een mogelijke oplossing. Wat zijn de resultaten van de inspanningen in het verleden om terugdringing van het ziekteverzuim gerealiseerd te krijgen? En gaan de voorgestelde alternatieven wel de gewenste oplossingen bieden? Hoe kijkt u hier tegenaan?

7. Aan het project 'Doe je mee?' nemen de gemeenten Wijchen, Berg en Dal en Heumen geen deel. Wij gaan zelf tijdelijk met een extra participatiecoach aan de slag (en de andere zaken die we uit dit "Corona-budget' financieren). Ook onze ervaringen zullen een "input opleveren voor de verdere ontwikkeling van de gezamenlijke dienstverlening en producten voor bijstandsgerechtigden". Mogelijk treden wij t.b.v. het evaluatieonderzoek op als 'controlegroep'.

8. Voor het onderdeel informatieveiligheid willen wij als prestatieafspraak toevoegen dat de MGR (IRvN) werkt aan een structurele verantwoordingscyclus. Onderdeel van deze cyclus is een Third Party Memorandum (TPM), een verklaring die wordt afgegeven door een onafhankelijke auditpartij aan de IRvN, om verantwoording af te kunnen leggen aan de deelnemende gemeenten. Met een TPM krijgen de deelnemende gemeenten een onafhankelijke bevestiging dat de informatiebeveiliging van IRvN voldoet aan de wet- en regelgeving. Dit is belangrijk voor ons als opdrachtgever en eindverantwoordelijke, maar ook voor verantwoording naar externen zoals de accountantscontroles en de ENSIA. De WDW realiseert zich dat informatieveiligheid een steeds belangrijker onderdeel uit maakt van ons werk en dat het geld kost om de informatiebeveiliging op niveau te houden om de toenemende risico's op dit gebied samen het hoofd te kunnen

bieden. Hierover blijven wij graag met de IRvN in gesprek.

9. Voor het onderdeel kostenverschuiving verwachten wij dat IRvN de ombuiging van (verminderde) beheertaken naar meer projectbegeleiding, regie-taken en dergelijke op een transparante wijze in beeld brengt en communiceert aan de deelnemers. En dat u hierbij ook de kosten en baten betrekt van de overgang naar de Cloud die de komende jaren verder doorgezet wordt. Wij gaan ervan uit dat dit zoveel mogelijk binnen de afgesproken middelen en kwaliteitsafspraken wordt gerealiseerd.

10. Wij hebben vanuit de accountantscontrole het advies gekregen om in gesprek te gaan in hoeverre IRvN al kan voldoen aan de eisen van de ISAE 3402 standaarden en welke noodzakelijke stappen gezet moeten worden om te waarborgen dat de dienstverlening naar de gemeenten op niveau blijft. Het gaat dan om een ISAE 3402 assurance rapport, waarmee IRvN kan laten zien dat zij aantoonbaar in control is ten aanzien van de belangrijkste bedrijfsprocessen.

Tot slot, wij wensen u succes toe met uw werkzaamheden in de voortdurende coronaperiode. Gelet op alle economische ontwikkelingen in het afgelopen jaar en de daaruit voortkomende openstaande vacatures biedt de huidige moeilijke coronaperiode ook kansen om mensen aan het werk te krijgen. Daar zijn nieuwe creatieve ideeën voor nodig. Wij moedigen u aan om hiermee blijvend voortvarend te werk te gaan.

Met vriendelijke groet,
gemeenteraad van Wijchen,

M. van Beek
voorzitter

drs. A.B. Berendsen
griffier

REGIO
RIJK VAN
NIJMEGEN

Aan de colleges en raden in de regio
Rijk van Nijmegen

Datum
26 november 2021

Contactpersoon
Ina Hol

Onderwerp
Beleidsmatige en financiële kaders voor meerjarenbegroting 2023 – 2026

Direct telefoonnummer
024 3293198

Geachte leden van het college en de raad,

In deze brief schetsen we de hoofdlijnen voor de begroting van de Modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) voor het jaar 2023. Net als voorgaande jaren heeft u de mogelijkheid om hierop een zienswijze te geven, nog voordat de ontwerpbegroting wordt opgesteld. Zo bent u betrokken en kunt u sturen op de inhoud van de ontwerpbegroting. De zienswijze op de kaderbrief 2023 kan tot uiterlijk 1 februari 2022 bij ons bestuur worden ingediend.

De ontwerpbegroting 2023 – 2026 bevat óók een wijziging van de vastgestelde begroting 2022. Daarom gaan we in deze kaderbrief ook in op het jaar 2022. De ontwerpbegroting ontvangt u vóór 1 april 2022. Uiteraard krijgt u daarna ook de mogelijkheid een zienswijze te geven op dat ontwerp.

De MGR heeft een platformfunctie voor de samenwerking in de regio. Daarnaast kennen we twee modules waarin werkzaamheden worden uitgevoerd: WerkBedrijf en iRvN. Onderstaand gaan we in op de financiële kaders voor de MGR als geheel en benoemen we relevante inhoudelijke ontwikkelingen voor beide modules en de platformfunctie.

Algemeen

We hanteren bij het opstellen van de begroting de kaders 2023, opgesteld door uw regionale adviesfunctie Gemeenschappelijke Regelingen (BRN normen). De gevolgen van de BRN normen voor de module iRvN brengen we in de komende begroting in beeld. Inhoudelijk gaan we hier verder op in bij de paragraaf over de module iRvN.

De BRN normen gelden niet voor de module WerkBedrijf. Hiervoor geldt dat we de septembercirculaire 2021 hanteren voor de bepaling van de rijksbudgetten 2022 en 2023-2026.

Vanaf 2022 gaat de wet- en regelgeving rondom de rechtmatigheid wijzigen. Gemeenschappelijke regelingen worden op dat moment zelf verantwoordelijk voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. De voorbereidingen lopen. De MGR heeft de jaren 2020 en 2021 als oefenjaren gebruikt.

Platformfunctie
De MGR biedt een platform voor samenwerking en afstemming in de regio Rijk van Nijmegen.

In maart 2022 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Dit betekent mogelijk iets voor de bestuurssamenstelling van de MGR. We gaan er vooralsnog vanuit dat in alle deelnemende gemeenten de colleges rond het zomerreces gevormd zijn. We zullen daarom vanaf september voor onze bestuurders in het dagelijks en algemeen bestuur een introductie in de juridische regeling MGR en in het bijzonder de mogelijkheden die de platformfunctie biedt voor samenwerking en afstemming, verzorgen. Voor onze bestuurders betrokken bij onze modules zullen we een introductie in de betreffende module verzorgen.

WerkBedrijf
WerkBedrijf bemiddelt, ontwikkelt en begeleidt werkzoekenden met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt naar werk. Iedereen verdient namelijk een (werk)plek in onze maatschappij.

Onze ambitie
We willen maatschappelijk effect realiseren op de (duurzame) arbeidsparticipatie van inwoners in de regio Rijk van Nijmegen. Onze aandacht gaat uit naar werkzoekenden met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. We willen dat mensen aan het werk gaan en dat zij dit werk ook kunnen behouden. Hierop zijn onze inspanningen gericht. Het maatschappelijk effect vertalen we in de meerjarenbegroting 2023 en verdere jaren in ambities op drie onderdelen:

a. Arbeidsbemiddeling
   WerkBedrijf voert de Participatiewet uit met betrekking tot de ondersteuning bij arbeidsinschakeling. WerkBedrijf voert de matching van werkgevers en kandidaten uit. WerkBedrijf heeft hierbij de verantwoordelijkheid vanaf de aanmelding tot en met plaatsing en nazorg en begeleiding na plaatsing van kandidaten op de markt.
b. Arrangementen in Op Weg Naar Werk
   WerkBedrijf voert de regie over de arbeidsmatige dagbesteding. Dit houdt in dat WerkBedrijf de begeleiding inkoopt, de toeleiding en doorstroom organiseert en/of uitvoert.
c. Sociale werkvoorziening
   WerkBedrijf biedt aan de medewerkers die onder de voormalige Wet sociale werkvoorziening vallen, passend werk aan. Bij voorkeur doet WerkBedrijf dit samen met ondernemers. De onderscheiden werkvormen zijn: begeleid werken, individuele detachering en (beschutte) groepsdetachering.

De huidige arbeidsmarkt biedt kansen. We zien dat er meer vacatures dan werkzoekenden op de arbeidsmarkt zijn. Daartegenover zien we ook dat er nog steeds een (kwalitatieve) mismatch is. Deze spanning blijft een uitdaging voor ons. Via combinatietrajecten bestaande uit werk- en scholingsactiviteiten, investeren we in de kwalificatie van onze kandidaten. We ondersteunen ondernemers door te adviseren bijvoorbeeld jobcarving toe te passen, om zo de beschikbare vacature passender te maken voor onze kandidaten.

We zien ook kansen voor nieuwe (of uitbreiding van) werkgelegenheid in onze regio, voor onze kandidaten. Op het moment dat een ondernemer een vestigings- of uitbreidingswens heeft, stemmen we af met de afdelingen Economische zaken (en of Grondzaken) van uw gemeenten. Werkgelegenheid, met banen op laaggeschoold niveau in bijvoorbeeld de maak- en productiesector is wenselijk, gezien de mogelijkheden van onze kandidaten. Dit wordt nog kansrijker nu we meer groepsgewijs kunnen plaatsen (al dan niet via detacheren met behulp van de nieuwe Cao-aan de Slag).

Ontwikkelingen in beleidsmatig kader

Het beleidsmatige kader voor de realisering van maatschappelijke effecten en ambities wordt gevormd door:

- De Participatiewet en aanverwante wet- en regelgeving;
- Het regionale beleidskader *Werk voorop!*;
- De dienstverleningsovereenkomst tussen college en bestuur MGR.

Deze wet- en regelgeving biedt in principe voldoende ruimte om werkzoekenden in de huidige omstandigheden naar werk te bemiddelen en te begeleiden. Dit neemt niet weg dat in de komende periode wijzigingen zullen optreden. Hieronder lichten we deze op hoofdlijnen toe.

Inburgering

Per 1 januari 2022 treedt de Wet Inburgering 2021 in werking. Een deel van de taken op grond van deze wet voert WerkBedrijf uit voor de regiogemeenten. Het gaat met name om de zogenoemde Module Arbeidsmarkt en Participatie uit de Wet Inburgering. Gemeenten en WerkBedrijf hebben het voornemen hiervoor eind 2021 een addendum af te sluiten op de dienstverleningsovereenkomst. We informeren de gemeenten inhoudelijk hierover in onze ontwerpbegroting. Vooralsnog heeft deze extra taak geen financieel effect op onze begroting over 2022. De eventuele impact op de begroting 2023 bepalen we op basis van de ervaringen in 2022. Op dit moment kunnen we het financiële effect vanaf 2023 en verder nog niet bepalen.

Breed Offensief

In 2022 verwachten we dat regeringsvoorstellen de Participatiewet te wijzigen door de Tweede Kamer worden vastgesteld. Deze wetsvoorstellen zijn bekend onder de noemer Breed Offensief, een brede agenda om de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking te vergroten. Een deel van de wijzigingen (met name rondom het harmoniseren van de werkwijze wettelijke loonkostensubsidie) is wel doorgevoerd, andere delen niet (onder andere aanvraagmogelijkheid voor ondersteuning op maat). Volledige invoering van de brede agenda speelt waarschijnlijk in 2022 en uitvoering in 2023.

Dienstverleningsovereenkomsten

De huidige dienstverleningsovereenkomst tussen gemeenten en WerkBedrijf kent een looptijd tot en met 2022. In het komende jaar worden de voorbereidingen getroffen een nieuwe overeenkomst af te sluiten per 1 januari 2023.

Sociaal ontwikkelbedrijf

Begin 2021 is een initiatiefnota van SP en CDA over het sociaal ontwikkelbedrijf in de Tweede Kamer behandeld. Medio 2021 hebben Cedris, VNG en Divosa in een gezamenlijke brief aan minister Koolmees het belang van een stevige publieke sociale infrastructuur voor het realiseren van een inclusieve arbeidsmarkt, benadrukt. Naast het maatschappelijk belang bestaat hiervoor ook een economische noodzaak. Op dit moment staan mensen aan de kant die willen en kúnnen werken, maar hierbij wel enige ondersteuning nodig hebben. We verwachten in de loop van 2022 of 2023 dat een nieuw kabinet de handschoen oppakt en er (mede) voor zorgt dat iedereen kan meedoen op de arbeidsmarkt.

Evaluatieonderzoek WerkBedrijf

In 2021 hebben we een (onafhankelijke) evaluatie naar WerkBedrijf en de realisatie van het maatschappelijke effect uit laten voeren. Op het moment van schrijven van de Kaderbrief 2023 wordt het evaluatieonderzoek afgerond. Ons dagelijks bestuur zal het evaluatieonderzoek medio december bespreken en vervolgens aan de deelnemende gemeenten toesturen. De resultaten en aanbevelingen uit het evaluatieonderzoek zijn nu niet in de Kaderbrief 2023 opgenomen. We gaan ervanuit dat we deze wél in onze ontwerpbegroting kunnen verwerken.

Ontwikkelingen en accenten op uitvoeringsniveau

Arbeidsmarktkansen zien en pakken
Een belangrijke rode draad in onze koers is en blijft de zoektocht naar kansen op de arbeidsmarkt. Zonder ondernemer is er geen werkplek en is er geen sprake van een geslaagde match op de arbeidsmarkt. Onze uitdaging is die externe oriëntatie op de arbeidsmarkt en het verder professionaliseren van onze dienstverlening aan ondernemers.

Momenteel zien we dat ondernemers moeilijk aan personeel kunnen komen. Er is op de huidige arbeidsmarkt zelfs sprake van meer vacatures dan werkzoekenden. Vaak gaat het om vacatures voor specialistisch werk in onder andere de zorg, techniek en bouw. Onze kandidaten zoeken juist werk voor praktisch geschoold werk. De (kwalitatieve) mismatch op de arbeidsmarkt zoals voor de coronapandemie bestaat nog steeds en zal ook de komende periode de nodige tijd en investeringen vragen. Juist daarom blijft het voor ons van belang, óók nu er meer vacatures dan werkzoekenden zijn, te investeren in werkgelegenheid voor praktisch (geschoolde) mensen. Investeringen voor een inclusieve arbeidsmarkt, een arbeidsmarkt waarop iedereen kan meedoen zijn van groot belang. Ontwikkelen van producten en het (mee)creëren van randvoorwaarden voor geschikte werkplekken bij die ondernemers, betekenen kansen op duurzaam werk voor onze kandidaten. Het gaat om verschillende interventies, zoals jobcarving, rendementscoaching van ondernemers, detacheren waardoor praktische belemmeringen bij de ondernemer weg worden genomen en openingen creëren waardoor een ondernemer kiest om eenvoudig werk in onze regio te organiseren.
Arbeidsbemiddeling blijft óók investeren in kandidaten door het bieden van kwalificatietrajecten, het ontwikkelen en ontdekken van competenties en als het nodig is ondersteuning op een werkplek (blijven) bieden.

Detacheren
Detacheren is één van de manieren om ondernemers te ondersteunen in hun personeelsvraag en kandidaten betaald te laten werken. Detacheren kennen we vanuit de SW en zetten we ook in bij de PW (bijvoorbeeld het 100-banenplan). We willen ons aanbod in het detacheren van PW-kandidaten verder ontwikkelen.

Een detachering is voor een kandidaat altijd een opstap naar regulier werk. We streven ernaar dat de kandidaat vanuit een detachering doorstroomt naar een regulier dienstverband bij een ondernemer. Detachering is daarom altijd tijdelijk. Kandidaten zo regulier mogelijk plaatsen en de plaatsing verduurzamen blijft onze focus.

Het detacheren van kandidaten kunnen we op verschillende manieren vormgeven. We onderzoeken in welke mate we met marktpartijen (private detacheerders) kunnen samenwerken om detacheren mogelijk te maken. Daarnaast kunnen we vanaf 1 januari 2022 (onder voorbehoud van positieve besluitvorming) detacheren vanuit de MGR conform de cao *Aan de slag* voor een specifieke groep kandidaten met een indicatie banenafspraak of beschut werk. We zijn momenteel met de voorbereiding hiervan bezig. We voorzien voor de uitvoering van deze extra taak een financieel effect die we in onze begroting verwerken.

We verwachten de exploitatie van de uitvoering van de cao *Aan de slag* niet kostendekkend te realiseren. Dit heeft met name te maken met dat we voor deze groep geen dekkende uurtarieven uit de markt kunnen halen. De uitvoering kan betekenen dat onze meerjarenbegroting jaarlijks tussen € 0,3 en € 0,4 miljoen uitzet. We hebben dit onderbouwd in onze brief over de uitvoering van de cao *Aan de slag*. In onze ontwerp-meerjarenbegroting stellen we een dekking voor.

Begeleiding SW op orde
SW-medewerkers hebben in de loop van hun dienstverband bij ons meer aandacht en begeleiding nodig. Uit een (kwalitatieve) uitvraag onder SW-medewerkers naar hun beleving en hun ideeën over

werk en ziekteverzuim, blijkt dat als begeleiders meer tijd en aandacht zouden kunnen geven de SW-medewerker beter gehoord wordt. Dit verhoogt het werkplezier en vermindert de stress en ziekteverzuim. We onderzoeken momenteel twee alternatieven om ziekteverzuim te verlagen. Eén alternatief is nagaan of er mogelijkheden zijn voor vervroegde (gedeeltelijke) uittreding voor SW-medewerkers (bovenop de recente mogelijkheden hiervoor in de cao WSW). Het tweede alternatief is extra investeren in begeleiding, zodat er meer aandacht is voor de SW-medewerkers. Deze kosten schatten we nu in op jaarlijks € 0,21 miljoen. In onze ontwerp-meerjarenbegroting maken we een keuze en stellen voor het gekozen alternatief een dekking voor.

Simpel switchen: Op Weg Naar Werk
Het doel van de (WMO-)voorziening arbeidsmatige dagbesteding is dat kwetsbare inwoners met enig arbeidsvermogen naar vol vermogen kunnen meedoen en zich hierin zo ver als mogelijk ontwikkelen, als het kan naar betaald werk. Onder intensieve begeleiding leveren zij enige productie op een werkplek, zonder werkdruk. Met de sluiting van de WSW en veranderingen in de Wajong vanaf 2015 is deze dagbesteding voor deze groep inwoners een noodzakelijke voorziening geworden om mee te kunnen doen.

Momenteel is WerkBedrijf met (een aantal) aanbieders en (een aantal) gemeenten aan het experimenteren met het simpel switchen bij de arbeidsmatige dagbesteding en ontwikkelingsgerichte dagbesteding. De pilot die we uitvoeren is gericht op de zogenoemde stabiele groep deelnemers. Deze deelnemers nemen deel aan dagbesteding naar vermogen en hebben baat bij bestendigen van deze dagbesteding en geen perspectief (meer) op betaald werk. Anderzijds kan het zijn dat binnen de groep deelnemers aan ontwikkelingsgerichte dagbesteding wel potentie is op het vergroten van het arbeidsvermogen. Centrale vraag is op welke wijze kunnen we bereiken dat aanbieders eenvoudig kunnen inzetten wat nodig is, of dit nu ontwikkelingsgericht is, arbeidsmatig of hybride vormen?

Per 1 januari 2023 lopen de huidige contracten met aanbieders voor de arbeidsmatige dagbesteding af. De pilot levert leerervaringen op die we mee kunnen nemen bij het nieuwe aanbestedingstraject voor (de inkoop van) intensieve begeleiding bij arbeidsmatige dagbesteding dat in 2022 start.

Project Doe je mee?
In het najaar 2021 zijn we gestart met (de voorbereidingen van) het project *Doe je mee?*. Dit is een meerjarig project (tot en met 2024) en gericht op alle bijstandsgerechtigden die in de gemeenten Beuningen, Druten, Mook en Middelaar en Nijmegen wonen. De overige gemeenten hebben gekozen voor versterking van de eigen dienstverlening aan hun bijstandsgerechtigden. De centrale vraag is hoe we een impuls kunnen geven aan brede dienstverlening voor bijstandsgerechtigden in onze regio. De kern is dat we met meer bijstandsgerechtigden in persoonlijk contact komen en beter behoeften van mensen kunnen detecteren op de leefgebieden werk, participatie, activering, financiële situatie en gezondheid. En op basis hiervan een passend vervolg aan (reguliere) dienstverlening kunnen bieden.
Kenmerken van het project zijn:
- bijstandsgerechtigden worden in gezamenlijkheid door Werk en Inkomen gesproken en in beeld gebracht;
- uitgangspunt is dat alle bijstandsgerechtigden worden gesproken; juist degenen die al langere tijd een uitkering ontvangen en niet (meer) aangemeld zijn bij WerkBedrijf;
- het in beeld brengen is niet beperkt tot werk. Ook andere leefgebieden worden meegenomen, zoals participatie, activering, financiële situatie en gezondheid.

WerkBedrijf en gemeenten geven zo gezamenlijk een impuls aan de verbetering van de dienstverlening aan individuele bijstandsgerechtigden. Voor WerkBedrijf geldt dat we baat hebben bij een omvangrijker aantal kandidaten, die een stap kunnen zetten naar werk. De verdere ontwikkeling van detacheren (zie hiervoor) biedt ook meer kansen voor kandidaten om stapsgewijs aan het werk te komen. Het project levert daarnaast input op voor de verdere ontwikkeling van de gezamenlijke

dienstverlening en producten voor bijstandsgerechtigden. Verantwoording en voortgang van het project nemen we mee in onze rapportages aan (alle) deelnemende gemeenten.

Uitgangspunten
De uitgangspunten voor het financiële kader wijzigen in 2022 en 2023 niet ten opzichte van voorgaande jaren. Dit betekent dat we:

- Administratief de financiële resultaten voor sociale werkvoorziening, participatie en arbeidsmatige dagbesteding inzichtelijk blijven maken. In 2023 wijzigt de verdeelsystematiek van rijksbudgetten. We volgen de ontwikkelingen nauwgezet op effecten voor WerkBedrijf en de afspraken over de overheveling van gemeenten naar MGR. We streven ernaar om deze effecten in onze ontwerp-meerjarenbegroting te verwerken. Voor de komende meerjarenbegroting blijft gelden dat we conform de afspraken op de financiële resultaten op de drie onderdelen begroten en verantwoorden.

- Voor *onderdeel SW* op twee sturingselementen rapporteren: ziekteverzuim en omzet (toegevoegde waarde per SW-medewerker).
  Net als in eerdere jaren houden we rekening met een kostendekkende bijdrage per gemeente voor het onderdeel SW. Er wordt een kostprijs per SE berekend. Deze prijs vormt de basis voor de bijdrage van iedere gemeenten.

- Voor *onderdeel WERK* rapporteren op (minimaal) het sturingselement: aantallen uitstroom uit de bijstand naar werk en plaatsingen op werk.
  Gemeenten leggen hun participatiebudget in.
  De bijdrage voor de loonkostensubsidies wordt bepaald per gemeente op basis van de verwachte te realiseren aantallen. Voor beschut werk houden we hierbij aan wat het rijk van onze regio verwacht.
  Vanaf 2020 en verder beheert WerkBedrijf rijksmiddelen voor de uitvoering van Perspectief op Werk. WerkBedrijf is één van de uitvoeringspartijen van dat programma.

- Voor *onderdeel Op Weg Naar Werk (arbeidsmatige dagbesteding)* rapporteren over (minimaal) het aantal gerealiseerde plekken.

ICT Rijk van Nijmegen (iRvN)

IRvN
ICT Rijk van Nijmegen (iRvN) beheert, exploiteert en ontwikkelt de technische ICT-infrastructuur van en voor de gemeenten in de Regio Rijk van Nijmegen en voor de MGR. Voor WerkBedrijf en de Omgevingsdienst in het Rijk van Nijmegen verzorgt iRvN tevens het functioneel Informatie- en Applicatiebeheer. Dat laatste gebeurt ook voor het overgrote deel van het applicatielandschap van Gemeente Nijmegen en daarnaast verzorgt iRvN daar waar gewenst ook het functioneel Informatie- en Applicatiebeheer voor andere gemeenten in de regio.

Ontwikkelingen

Technologische ontwikkelingen en innovaties
De Informatietechnologie staat absoluut niet stil. Voor onze gemeenten zijn de ontwikkelingen en innovaties op het gebied van cloudcomputing (w.o. Software as a Service), mobiele (samen)werkomgeving, IoT, Datawarehouse en Business Intelligence (datagedreven werken) de komende jaren de belangrijkste. In nauwe samenwerking met de gemeenten wordt een Cloud-strategie opgesteld inclusief de financiële, personele en organisatorische randvoorwaarden voor alle partijen. Dit is noodzakelijk om de voorziene migratie van 'on-premis'-informatiesystemen naar SAAS-informatiesystemen (abonnementen) die elders (in de cloud) door leveranciers aangeboden worden,

soepel te laten verlopen. Dit raakt investeringen, onderhoud- en beheerkosten. iRvN zal daar zoveel mogelijk op anticiperen om de innovatie binnen de (lokale) overheidsinformatievoorziening te stimuleren en te faciliteren.
Mogelijk dat technologische innovaties in de toekomst een kostenverschuiving kunnen laten zien in de verschillende vormen van beheer. Zelden is er sprake van verlaging van beheerkosten, integendeel. Daarnaast heeft het verleden aangetoond dat de technologisch innovaties binnen de (lokale) overheid minder snel geadopteerd worden dan in de markt.

Mobiel tenzij....
De ontwikkeling naar de 100% mobiele werkplekken, werken op afstand, etc. vereisen een flexibele maar vooral ook een (informatie)veilige inrichting van de mobiele devices en van het door alle gemeenten in gebruik zijnde samenwerkingsplatform Microsoft365. Samen met grote gemeenten, VNG en Microsoft streven we continu naar een optimale, flexibele en veilige (AVG-proof) standaard inrichting, -gebruik, -beheer en ondersteuning.

Informatieveiligheid
Informatieveiligheid (BIO, AVG, etc) blijft uiteraard veel aandacht vragen. Wij blijven alle landelijke ontwikkelingen, wetgeving, aanbestedingen, etc. volgen en lopen waar mogelijk mee voorop bij implementatietrajecten.

Evalautie iRvN
PWC heeft in oktober 2021 haar eindrapport "Evaluatie iRvN en de regionale I&A-organisatie, met het oog op de toekomst" opgeleverd. Dit rapport geeft een beeld over de positie van iRvN en haar rol de komende jaren. Momenteel wordt de besluitvorming m.b.t. de door PWC geadviseerde ontwikkelingen voorbereid door uw colleges.

Ontwikkelingen organisatie ICT-Rijk van Nijmegen
De taken van iRvN gaan veranderen, ICT-beheer zal zich van uitvoering geleidelijk in de richting van regie gaan ontwikkelen. De focus zal, naast directe dienstverlening aan de (mobiele) eindgebruikers, steeds meer gericht zijn op data- en informatie(stromen)beheer en vooral op informatiebeveiliging en privacy.
I&A-denkkracht (I-beleid en -ontwikkeling) blijft nadrukkelijk de verantwoordelijkheid van gemeenten. Beheerkracht is regionaal belegd bij iRvN, primair ICT-infrastructuur en, daar waar gewenst, applicatiebeheer. Slagkracht (implementatie van nieuwe informatiesystemen) vraagt nadrukkelijk om steeds meer (projectmatige)inzet van iRvN.
Het is nog onduidelijk of de totale iRvN-formatieomvang voldoende zal zijn om alle geschetste ontwikkelingen te kunnen gaan ondersteunen. Het zal echter wel verandering van taak- en functie-inhoud tot gevolg hebben. Het strategisch iRvN personeels- en organisatieplan (2018) zal aangepast worden met de huidige (externe) ontwikkelingen en de besluitvorming naar aanleiding van het PWC-evaluatieonderzoek zowel met betrekking tot opleiding en loopbaanontwikkeling als met betrekking tot mobiliteit en iRvN-organisatie.

Bezuiniging
Zoals afgesproken zal de invulling van de derde 1%-korting vanaf 2023 betrokken worden bij de resultaten van het PWC-evaluatieonderzoek. Er heeft nog geen definitieve besluitvorming plaatsgevonden met betrekking tot de conclusies en aanbevelingen.

Informatieveiligheid vraagt in toenemende mate aandacht en passende maatregelen en beveiligingsvoorzieningen. Naar verwachting zullen noodzakelijke investeringen en exploitatiekosten voor het borgen van de informatieveiligheid toenemen. Deze kostenontwikkeling is niet meegenomen in de begroting 2022-2023. Terwijl ook de opgelegde bezuinigingsopdracht vanaf 2023 nog niet is meegenomen. Dit alles betekent dat het onwaarschijnlijk is dat de inspanningen voor de informatieveiligheid binnen de huidige financiële kaders gerealiseerd kunnen worden.

Kostenverschuiving:
Naast de bezuiniging zullen ook voor gemeenten kostenverschuivingen zichtbaar worden als gevolg van de migratie van informatiesystemen naar de cloud (Software-as-a-Service). De verwerkingskosten verschuiven geleidelijk van iRvN naar externe providers/leveranciers die de informatiesystemen (via internet) als een dienst aanbieden. Deze ontwikkeling gaat gefaseerd en bestrijkt een periode van jaren. Deze "Going-to-the-Cloud" beweging heeft organisatorische en financiële consequenties voor iRvN én voor gemeenten. In december 2021 geeft iRvN een aanzet voor een eenvoudige, transparante en rechtvaardige verrekening die door iRvN en gemeenten in 2022 verder uit gewerkt kan worden tot een voorstel hoe, m.n. de financiële gevolgen opgevangen kunnen worden zodat de ontwikkeling soepel begeleid kan gaan worden.

Datagestuurd werken:
We zien dat enkele gemeenten plannen maken, en m.n. Gemeente Nijmegen al verdere stappen zet, in datagestuurd werken en Business-Intelligence. Dat vraagt nadrukkelijk andere vormen van data- en informatiebeheer. Conform het iRvN bedrijfsplan (2015) en nogmaals bevestigd door het evaluatieonderzoek PWC is (en blijft) dit de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Uiteraard speelt iRvN hierbij een rol omdat zij vooral in technische zin de data beheren.
In samenspraak met Nijmegen wordt ook deze ontwikkeling, de rol en de consequenties voor iRvN in 2022 uitgewerkt.

Common Ground:
iRvN blijft aangesloten bij alle ontwikkelingen in het kader van Samen Organiseren en Common Ground zodat het een ICT-infrastructuur aan haar deelnemende gemeenten kan blijven aanbieden die hen in staat stelt optimaal gebruikte maken van de landelijke ontwikkelingen. Dat wil zeggen dat de regionale iRvN-infrastructuur geen belemmering vormt om het eigen tempo te kunnen bepalen in welke mate zij mee wil ontwikkelen met de technologische innovaties binnen gemeentelijke informatievoorziening.

<u>Uitgangspunten</u>

- Administratief blijven de financiële resultaten voor de onderdelen Automatisering en Informatie- & applicatiebeheer apart inzichtelijk.

- IRvN levert naast standaardproducten en diensten ook plusproducten en diensten. Deze worden kostenneutraal in rekening gebracht. Als deze plusproducten en diensten een meerjarig karakter hebben, zijn ze nu al in de meerjarenbegroting van 2021 opgenomen. Tussentijds zal de begroting voor het lopende jaar worden bijgesteld op basis van inschatting van de totale omvang van alle plusproducten.

- Voor onderdeel Automatisering is de generieke korting van 1% in 2022 (bovenop de 1% generieke korting die al in 2021 is doorgevoerd) verwerkt.

- 2022 (bovenop de 1% generieke korting die al in 2021 is doorgevoerd) verwerkt. Voor onderdeel Informatie- & applicatiebeheer is een structurele bezuiniging slechts te realiseren indien de formatie wordt teruggebracht. Dit is alleen mogelijk als Gemeente Nijmegen aangeeft welke applicaties niet meer door iRvN beheerd hoeven te worden (zoals besproken in de begroting, p. 56).

Tot besluit

Op maandag 13 december is door uw raadsgriffies een (online) informatiebijeenkomst georganiseerd waarin de gemeenschappelijke regelingen hun financiële uitgangspunten en beleidsmatige kaders voor 2023 kunnen toelichten. We maken hier graag gebruik van en zullen onze Kaderbrief 2023 tijdens de bijeenkomst vanaf 20:45 uur toelichten.

Hoogachtend,
Algemeen Bestuur modulaire gemeenschappelijke regeling Rijk van Nijmegen,

De Voorzitter,

drs. H.M.F. Bruls

De Secretaris,

J. Hol

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3370
Extern Zaak ID	Z/21/070820
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	17 februari 2022
Agendapunt	5
Titel	70820 Beslisnota Evaluatie WerkBedrijf
Organisatieonderdeel	domein Sociale leefomgeving - team Werk en inkomen
Eigenaar	Nijnatten, van, Huub
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	P6 Sociaal domein
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Derks, N.G. (Nick)

Bijlagen
70820 Beslisnota Evaluatie WerkBedrijf
Bijlage 1 - Evaluatie WerkBedrijf - Brief met reactie aan DB MGR
Bijlage 2a - Evaluatie WerkBedrijf - Aanbiedingsbrief van DB MGR
Bijlage 2b - Evaluatie WerkBedrijf - Eindrapport
Bijlage 2c - Evaluatie WerkBedrijf - Samenvatting eindrapport
Presentatie gemeenteraden WerkBedrijf.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College BenW openbaar Wijchen	18 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	25 januari 2022
Commissievergadering Wijchen	**17 februari 2022**
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Voorgesteld besluit

In te stemmen met de reactie van het college op het eindrapport “Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten” (bijlage 2) zoals geformuleerd in onze brief aan het dagelijks bestuur van de MGR (bijlage 1), dat wil zeggen;

a. De regionale inzet voor de betrokken gemeenten zoals die gestalte krijgt in de dienstverlening van WerkBedrijf volmondig te ondersteunen en deze dienstverlening blijvend te willen financieren zoals in 2019 vastgelegd in de nota ‘Werk voorop!’.

b. Voorlopig onverkort vast te willen houden aan WerkBedrijf als arbeidsbemiddelingsbedrijf,

waarbij de gemeente primair zelf lokaal dienstverlening aanbiedt om de ontwikkeling van zelfredzaamheid en participatie te versterken.
c. WerkBedrijf sterker te willen positioneren als strategische arbeidsmarktspeler en hieromtrent graag een nader voorstel ontvangt.
d. Een aanpassing van het 'Informatieprotocol' wenselijk te achten met indicatoren waaruit blijkt hoe bij WerkBedrijf aangemelde inwoners zich stapsgewijs ontwikkelen gedurende de dienstverlening van WerkBedrijf.

Besluit

Kernachtig Wijchen geeft aan mogelijk met een motie te komen.
Wordt er geen motie ingediend, dan is het advies van de commissie om het raadsvoorstel als hamerstuk te agenderen.

Openbaar Zaaknummer: 70820

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Evaluatie WerkBedrijf

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

In te stemmen met de reactie van het college op het eindrapport "Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten" (bijlage 2) zoals geformuleerd in onze brief aan het dagelijks bestuur van de MGR (bijlage 1), dat wil zeggen;

a. De regionale inzet voor de betrokken gemeenten zoals die gestalte krijgt in de dienstverlening van WerkBedrijf volmondig te ondersteunen en deze dienstverlening blijvend te willen financieren zoals in 2019 vastgelegd in de nota 'Werk voorop!'.
b. Voorlopig onverkort vast te willen houden aan WerkBedrijf als arbeidsbemiddelingsbedrijf, waarbij de gemeente primair zelf lokaal dienstverlening aanbiedt om de ontwikkeling van zelfredzaamheid en participatie te versterken.
c. WerkBedrijf sterker te willen positioneren als strategische arbeidsmarktspeler en hieromtrent graag een nader voorstel ontvangt.
d. Een aanpassing van het 'Informatieprotocol' wenselijk te achten met indicatoren waaruit blijkt hoe bij WerkBedrijf aangemelde inwoners zich stapsgewijs ontwikkelen gedurende de dienstverlening van WerkBedrijf.

Aanleiding

De gemeenteraad van Wijchen nam in juni 2020, bij de behandeling van de begroting van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling 'Rijk van Nijmegen' (MGR) voor 2021-2024, de motie van de VVD fractie aan waarin het college werd opgeroepen om "een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar de wijze waarop het WerkBedrijf uitvoering heeft gegeven aan zijn taken". Het algemeen bestuur (AB) van de MGR heeft deze oproep overgenomen. Het onderzoeksbureau 'De Beleidsonderzoekers' heeft het onderzoek in zomer en najaar van 2021 uitgevoerd. Het inhoudelijke vertrekpunt van de evaluatie is de nota "Sterke Werkwoorden", waarin de betrokken gemeenten in 2014 hun visie op het op te richten WerkBedrijf vastlegden.

Het dagelijks bestuur van de MGR (DB) vraagt de colleges van de betrokken gemeenten om een reactie op het eindrapport en de daarin geformuleerde conclusies en aanbevelingen. De conclusies en aanbevelingen raken de bevoegdheden van zowel college (de dienstverleningsovereenkomst (DVO)), als de raad (beleidskader) als vanzelfsprekend ook de MGR, c.q. WerkBedrijf, (uitvoering) zelf. Vanuit deze achtergrond spreekt het voor zich dat ook de raad zich uitspreekt over onze reactie op dit onderzoek. Het college houdt in essentie vast aan de eerder geformuleerde visie en beleid. Voor een verbeterslag zien wij met name aangrijpingspunten in de aansluiting van de dienstverlening van WerkBedrijf met de dienstverlening die wij lokaal organiseren. Een eventueel stevigere positionering van WerkBedrijf als 'strategisch arbeidsmarktspeler' kan worden meegenomen in een nieuw, door de raden vast te stellen, beleidskader dat moet gaan gelden vanaf 2024.

Eerdere besluiten

Datum	**Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)**
22-05-2014	Sterke Werkwoorden (14 AZ 003)
19-12-2019	Werk voorop! (Z/19/036842)
18-06-2020	Motie Evaluatie WerkBedrijf 2015-2020 (47417)

Gewenst resultaat

Het uiterlijk 15 maart 2022 meegeven van de reactie van gemeente Wijchen aan het AB van de MGR ten behoeve van het vervolgproces van het uitgevoerde onderzoek.

Argumenten

1. (a) *Matching van werkzoekenden en werkgevers op regionale basis biedt de beste kansen voor een optimale en duurzame match.*
   Met de keuze voor een regionaal WerkBedrijf kozen gemeenten in 2015 voor een optimale dienstverlening naar hun inwoners, zowel werkzoekenden als werkgevers. Door de ondersteuning en bemiddeling regionaal in plaats van binnen gemeentegrenzen te organiseren zijn voor werkzoekenden, via WerkBedrijf, aanzienlijk meer directe plaatsingsmogelijkheden beschikbaar bij een grote diversiteit aan werkgevers. Voor werkgevers in onze arbeidsmarktregio is één aanspreekpunt die voor alle werkzoekenden gelijksoortige ondersteuning biedt. Een grotere diversiteit aan plaatsingsmogelijkheden biedt de randvoorwaarden voor een optimale match; een optimale match biedt de beste garanties voor duurzame uitstroom. Uit het onderzoek blijkt dat deze dienstverlening door de betrokkenen wordt gewaardeerd en tot goede resultaten leidt.

2. (a) *Een mismatch tussen vraag en aanbod vraagt om aanzienlijke en langdurige investeringen om uitstroom naar werk te realiseren.*
   De laatste jaren blijkt de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te groeien. Talenten en competenties van onze doelgroep sluiten steeds minder eenvoudig aan bij wat werkgevers vragen voor de mogelijkheden die zij kunnen bieden. Dat vraagt enerzijds om het meer investeren in kandidaten en, waar mogelijk, een verandering van functie-eisen (zie ook argument 5). Ook bemiddeling en plaatsing is echter mensenwerk. Voor deze dienstverlening is het opbouwen en onderhouden van goede relaties met zowel werkgevers als werkzoekenden van doorslaggevend belang. Dat vraagt om een uitvoeringsorganisatie waarvan de mogelijkheden en de continuïteit goed zijn geborgd.
   Bovendien moet WerkBedrijf blijvend een groeiende groep met loonkostensubsidie geplaatste mensen (indicatie-banen) ondersteunen. Met de invoering van de Participatiewet in 2015 stromen ook mensen die voorheen een beroep konden doen op de Wajong en de Wsw in in de bijstand. Ook als deze groep uitstroomt uit de uitkering hebben zij veelal blijvend begeleiding nodig van WerkBedrijf.

3. (a) *Er is geen tegenstelling tussen regionale dienstverlening en lokale afspraken*
Zowel de regionale dienstverlening als de lokale afspraken daarbinnen dienen één en hetzelfde doel: zoveel mogelijk mensen uit de doelgroep ondersteunen naar (economische) zelfstandigheid en werk. De ruimte voor lokale afspraken (25% van het klassieke participatiebudget) werd vastgelegd in het beleidskader 'Werk voorop!'. De wijze waarop we dit invullen, aan de hand van een 'Keuzekaart', hebben we afgesproken met de DVO voor 2020 en 2021. Uit deze Keuzekaart kunnen gemeenten vormen van dienstverlening kiezen die zij in hun gemeenten willen benadrukken en/of de beste verbinding maken met specifieke lokale omstandigheden. De Keuzekaart wordt opgesteld door WerkBedrijf in overleg met gemeenten. Op deze wijze versterken het lokale perspectief en het regionale perspectief elkaar wederzijds en voorkomen we dat inefficiënte versnippering van dienstverlening de resultaten negatief beïnvloedt, c.q. WerkBedrijf wordt "uitgehold".

4. (b) *Voor alle doelgroepen blijft het uiteindelijk wenselijk om hun talenten te koppelen aan de mogelijkheden bij werkgevers.*
Bij oprichting van WerkBedrijf is heel bewust gekozen om uit te gaan van 'werk' en waar dat gevonden wordt: bij werkgevers. In de afgelopen jaren is er vanuit WerkBedrijf zeker ook meer aandacht gekomen voor ontwikkeling van kandidaten, maar altijd vanuit het uitgangspunt (zoveel mogelijk regulier) werk bij een werkgever. Naast deze regionale dienstverlening kennen alle gemeenten, lokaal, een breed scala aan andere vormen van dienstverlening: (Wmo-) zorg, schuldhulpverlening, vrijwilligersbeleid en diverse participatie- en welzijnsinitiatieven. Een aanzienlijk deel van de mensen die WerkBedrijf bemiddelt maakt gebruik van meerdere vormen van, ook lokale, dienstverlening. Deze vormen van dienstverlening moeten goed op elkaar ingrijpen. Op dit moment zien wij geen aanleiding om de rolverdeling tussen WerkBedrijf en gemeenten te wijzigen, door óf de taken van WerkBedrijf uit te breiden (bijvoorbeeld ook participatiecoaches) óf door WerkBedrijf zich meer specifiek op een bepaalde groep te laten richten (bijvoorbeeld alleen die groep binnen de Participatiewet die de meeste ondersteuning vraagt). Wij hechten er juist aan om specifiek de arbeidsbemiddelingsexpertise regionaal te organiseren. Daarmee voorkomen we dat er voor werkgevers een lappendeken ontstaat aan contactpersonen en mogelijkheden. Die expertise verbinden wij aan onze lokale dienstverlening en de mogelijkheden die daarbinnen ontstaan.

5. (c) *Juist bij mismatches is het van belang om voor re-integratie ook onderwijs en (het type) werkgelegenheid op elkaar te betrekken.*
In de nota 'Werk voorop!' is reeds een aanvang gemaakt om re-integratie, onderwijs en economie beter op elkaar aan te laten sluiten. Door opleidingstrajecten beter te laten aansluiten bij (o.a.) onze doelgroep en ook sterker het type werkgelegenheid dat we als regio aantrekken mede in dit licht te beoordelen vergroten we de kansen op een echt inclusieve arbeidsmarkt. WerkBedrijf is goed toegerust om dit regionaal meer vorm te geven.

6. (d) *We zoeken naar indicatoren die de sturing kunnen ondersteunen.*
De indicatoren waarover WerkBedrijf periodiek rapporteert (factsheet in mei, halfjaar rapportage in september en de jaarrekening in april) liggen vast in het informatieprotocol van de MGR. Deze indicatoren richten zich, naast die over de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), op (gedeeltelijke) uitstroomresultaten naar objectief onderscheidbare doelgroepen en instrumenten. Wij zoeken vooral naar indicatoren die inzicht bieden in wat de dienstverlening van WerkBedrijf toevoegt aan de

bemiddelbaarheid van kandidaten die (nog) niet zijn uitgestroomd. Dergelijke indicatoren moeten het mogelijk maken om dienstverlening en instrumenten, waar wenselijk, meer af te stemmen op de ontwikkelmogelijkheden van de kandidaten. In zoverre participatie in benchmarks echt regionale vergelijking mogelijk maakt zouden deze meegenomen moeten worden in het protocol.

Tegenargumenten en risico's

1. (a) *Lokaal teleurstellende (uitstroom-) resultaten hebben lokaal financiële consequenties in de vorm van (extra) te betalen uitkeringen of andere kosten.*
   Ook als WerkBedrijf zijn regionale resultaten behaalt is het mogelijk dat deze voor specifieke gemeenten toch achterblijven; dit vertaalt zich lokaal in meer uitkeringen die de gemeente moet betalen. Ook is het mogelijk dat resultaten regionaal binnen de begroting blijven, maar lokaal toch tot extra kosten leiden. Dit is het geval als binnen één gemeente méér mensen op 'Op Weg naar Werk'-trajecten (arbeidsmatige dagbesteding) of indicatiebanen zijn geplaatst dan verwacht.
   Dergelijke situaties komen echter ook voor als de dienstverlening niet regionaal maar lokaal wordt georganiseerd. Doordat lokaal voortdurend mensen in- en uitstromen in de uitkering, wijzigt ook de samenstelling van de groep voortdurend. In het ene jaar zijn er meer mensen die (relatief eenvoudig) uitstromen dan in het andere, of meer mensen die een beroep kunnen doen op een indicatiebaan. In de afgelopen jaren is WerkBedrijf altijd bereid geweest om samen met de gemeente te bezien in hoeverre dit echt aan lokale omstandigheden ligt, of dat specifieke interventies vanuit WerkBedrijf dit kunnen oplossen.

2. (b) *We moeten expertise ontwikkelen en verankeren waar die het meeste effect sorteert voor onze inwoners.*
   Op dit moment hebben wij onze expertise ten aanzien van arbeidsbemiddeling regionaal georganiseerd. Lokaal kennen wij diverse andere vormen van dienstverlening, waar ook veel mensen uit de Participatiewet een beroep op doen. Sinds 2018 werken wij ten behoeve van de doelgroep die (nog) niet is aangemeld bij WerkBedrijf met participatiecoaches. Zij activeren mensen en plaatsen hen waar mogelijk op vrijwilligerswerk. Zij werken nauw samen met dienstverleners van WerkBedrijf.
   WerkBedrijf is in 2021 gestart met het project 'Doe je mee?' in vier gemeenten (Nijmegen, Mook en Middelaar, Beuningen en Druten). In dit project wordt, in overleg met lokale consulenten, een groot deel van de niet bij WerkBedrijf aangemelde uitkeringsgerechtigden gesproken. Daar wordt ook een vervolg aangekoppeld die deze mensen de dienstverlening biedt die bij hen past (zorg, participatie, schuldhulpverlening of arbeidsbemiddeling). Het project loopt door tot in 2024. Mogelijk geven de resultaten van dit project aanleiding om de taken en/of rolverdeling tussen WerkBedrijf en gemeenten te heroverwegen. Dit kan, op basis van tussentijdse resultaten, worden meegenomen in een nieuw op te stellen beleidskader dat gaat gelden vanaf 2024.

3. (d) *Dienstverlening zelf dient voorop te staan.*
   Dat WerkBedrijf zich verantwoordt naar de betrokken gemeenteraden over de behaalde resultaten en inzicht biedt hoe die resultaten zijn behaald spreekt voor zich. De dienstverlening zelf, naar de betrokken inwoners, dient echter voorop te staan. Veel informatie over bemiddelbaarheid is "vloeiend" en bepaalt door een grote diversiteit aan factoren die zich niet altijd even makkelijk laten categoriseren of kwantificeren. Gemeenten mogen er vanuit gaan dat de dienstverleners van WerkBedrijf, in lijn met de gestelde regels en beschikbare instrumenten, hun

dienstverlening altijd zoveel als mogelijk op maat snijden voor een optimale match tussen kandidaat en ondernemer. Verdere detaillering van indicatoren, en daarmee de omvang en zorgvuldigheid in registratie die dit vraagt, dient altijd goed te worden afgewogen tegen welke verbetering het daadwerkelijk mogelijk maakt in de dienstverlening die wij bieden.

Financiële gevolgen

Er zijn geen financiele gevolgen.

Communicatie

Communicatie over het eindrapport ligt in eerste instantie bij de MGR zelf.

Inwonersparticipatie

De kandidatenraad van WerkBedrijf evenals diverse ondernemers zijn betrokken bij het onderzoek.

Uitvoering of Vervolgstappen

- Onze reactie (bijlage 1) uiterlijk 15 maart toesturen aan het DB van de MGR
- Het DB legt de reacties van de verschillende gemeenten voor aan het algemeen bestuur, voorzien van een implementatietraject
- Het proces loopt, afhankelijk van het besluit van het algemeen bestuur, verder; hierbij zal rekening worden gehouden met de verschillende bevoegdheden van alle betrokken organen.
- Lokaal zullen we ook over dit rapport in gesprek gaan met onze consulenten en de consulenten van WerkBedrijf die specifiek bij onze gemeente zijn betrokken.

Geheimhouding:

Niet van toepassing.

Voorstel
Advies

Niet van toepassing

Gemeente Wijchen
Kasteellaan 27
Postbus 9000
6600 HA Wijchen

t 088 432 70 00
e gemeente@wijchen.nl

contactpersoon
Huub van Nijnatten
t 088 432 7322

ons kenmerk
Z/21/070820

Dagelijks bestuur MGR 'Rijk van Nijmegen'
Postbus 38165
6503 AD NIJMEGEN

datum 25 februari 2022
onderwerp Evaluatie WerkBedrijf
verzonden

Geachte leden van het dagelijks bestuur,

Eind december 2021 ontvingen wij van u het eindrapport 'Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten' met het verzoek hierop te reageren, in het bijzonder welke richting van de aanbevelingen wij uitgewerkt willen zien. Wij hebben deze reactie, vanzelfsprekend, ook doorgesproken met onze raad en sturen deze mede namens hen.

Voor wat betreft de conclusies herkennen wij ons zeker in het door de Beleidsonderzoekers geschetste beeld. Wij hebben daar slechts een tweetal kanttekeningen bij, die in essentie ook weer terugkomen in onze reactie op de aanbevelingen;

- Wij hebben begrip voor kandidaten die persoonlijke aandacht willen (pag. 102), maar het verbaast ons dat sommige kandidaten meer focus willen op wat hij of zij 'wil' in plaats van 'kan'. Wij zijn van mening dat uw focus op wat 'kan' uiteindelijk ook het meest zal bijdragen aan wat iemand (nog meer) 'wil'.
- Hoewel wij u ook zeker als unieke organisatie ervaren (pag. 103), zijn wij verrast dat dit zo ver strekt dat uw resultaten niet eenvoudig te vergelijken zijn met andere arbeidsmarktregio's. Dat betreuren wij.

Samen met u menen wij dat u met recht trots kunt zijn op wat uw organisatie in inderdaad relatief korte tijd heeft weten te realiseren van wat de gemeenten van u verwachtten. Onderstaand gaan wij op hoofdlijnen in hoe wij aankijken tegen de aanbevelingen die voortvloeien uit het onderzoek. Wij houden daarbij de volgorde aan zoals die in het rapport wordt gehanteerd.

Opdracht en financiering

Wij ondersteunen volmondig de regionale inzet voor de betrokken gemeenten zoals die gestalte krijgt in de dienstverlening van WerkBedrijf. Wij zullen deze dienstverlening blijvend financieren zoals in 2019 vastgelegd in de nota 'Werk voorop!'.

Wij zijn van mening dat door de ondersteuning en bemiddeling regionaal in plaats van binnen gemeentegrenzen te organiseren voor werkzoekenden, via WerkBedrijf,

aanzienlijk meer directe plaatsingsmogelijkheden beschikbaar zijn bij een grote diversiteit aan werkgevers. Tegelijkertijd is er voor werkgevers in onze arbeidsmarktregio is één aanspreekpunt die voor alle werkzoekenden gelijksoortige ondersteuning biedt. Een grotere diversiteit aan plaatsingsmogelijkheden biedt de randvoorwaarden voor een optimale match; een optimale match biedt de beste garanties voor duurzame uitstroom. Daarbij komt dat de groeiende mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt juist vraagt om een uitvoeringsorganisatie waarvan de mogelijkheden en de continuïteit goed zijn geborgd. Deze mismatch vraagt immers enerzijds om het meer investeren in kandidaten en, waar mogelijk, een verandering van functie-eisen. Maar ook is bemiddeling en plaatsing mensenwerk. Juist bij een groeiende mismatch is het opbouwen en onderhouden van goede relaties met zowel werkgevers als werkzoekenden van doorslaggevend belang voor succesvolle bemiddeling.

Wij zijn mening dat er geen tegenstelling bestaat tussen regionale dienstverlening en lokale afspraken, laat staan dat wij als gemeente WerkBedrijf, onbedoeld, "uithollen". In de werkwijze zoals we die hebben vastgelegd in 'Werk voorop!' en het hanteren van een Keuzekaart bij de DVO zien wij eerder het tegenovergestelde: het lokale en regionale perspectief versterken elkaar wederzijds. De expertise in arbeidsbemiddeling is in één regionale organisatie verankerd en geborgd en sluit, binnen de mogelijkheden van uw organisatie, aan bij verschillende lokale situaties en (politieke) wensen. Weliswaar is het in enig jaar mogelijk dat lokale (uitstroom) resultaten kunnen tegenvallen. Echter dergelijke situaties komen ook voor als de dienstverlening niet regionaal maar lokaal wordt georganiseerd. In de afgelopen jaren is WerkBedrijf altijd bereid geweest om samen met ons te bezien in hoeverre dit aan lokale omstandigheden ligt, of dat specifieke interventies vanuit WerkBedrijf dit kunnen oplossen.

Beleidsvisie op WerkBedrijf

Wij houden, voorlopig, onverkort vast aan WerkBedrijf als arbeidsbemiddelingsbedrijf, waarbij de gemeente primair zelf lokaal dienstverlening aanbiedt om de ontwikkeling van zelfredzaamheid en participatie te versterken. In het verlengde hiervan willen wij WerkBedrijf ook sterker positioneren als strategische arbeidsmarktspeler; wij zouden hier graag een nader uitgewerkt voorstel over ontvangen.

Arbeidsbemiddeling hebben wij via uw organisatie regionaal georganiseerd. Naast deze dienstverlening kennen alle gemeenten, lokaal, een breed scala aan andere vormen van dienstverlening: (Wmo-) zorg, schuldhulpverlening, vrijwilligersbeleid en diverse participatie- en welzijnsinitiatieven. Een aanzienlijk deel van de mensen die uw organisatie bemiddelt maakt gebruik van meerdere vormen van, ook lokale, dienstverlening. Deze vormen van dienstverlening moeten goed op elkaar ingrijpen. Op dit moment zien wij geen aanleiding om de rolverdeling tussen WerkBedrijf en gemeenten te wijzigen door óf de taken van WerkBedrijf uit te breiden (bijvoorbeeld ook participatiecoaches) óf door WerkBedrijf zich meer specifiek op een bepaalde groep te laten richten (bijvoorbeeld alleen die groep binnen de Participatiewet die de meeste ondersteuning vraagt). Wij hechten er aan om juist de arbeidsbemiddelingsexpertise regionaal te organiseren. Daarmee voorkomen we dat er voor werkgevers een lappendeken ontstaat aan contactpersonen en mogelijkheden. Die expertise verbinden wij aan onze lokale dienstverlening en de mogelijkheden die daarbinnen ontstaan.

Daarbij tekenen wij aan dat wij onze expertise dáár moeten ontwikkelen en verankeren waar die het meeste effect sorteert voor onze inwoners. Sinds eind 2021 bent u in vier gemeenten gestart met het project "Doe je mee?". Mogelijk geven de resultaten van dit

project aanleiding om de taken en/of rolverdeling tussen WerkBedrijf en gemeenten te heroverwegen. Dit kan in onze ogen, op basis van tussentijdse resultaten, worden meegenomen in een nieuw op te stellen beleidskader dat gaat gelden vanaf 2024. Dat geldt even zo voor uw mogelijke rol als strategische arbeidsmarktspeler: juist de groeiende mismatch op de arbeidsmarkt vraag om opleidingstrajecten die beter aansluiten bij (o.a.) onze doelgroep en om een beoordeling in dit licht van het type werkgelegenheid dat we als regio aantrekken. Zo kunnen we de kansen op een echt inclusieve arbeidsmarkt vergroten. WerkBedrijf is goed toegerust om deze rol regionaal meer vorm te geven.

Sturing en verantwoording

Wij achten een aanpassing van het 'Informatieprotocol' wenselijk met indicatoren waaruit blijkt hoe bij WerkBedrijf aangemelde inwoners zich stapsgewijs ontwikkelen gedurende de dienstverlening van WerkBedrijf.

Wij zoeken vooral naar indicatoren die inzicht bieden in wat de dienstverlening van WerkBedrijf toevoegt aan de bemiddelbaarheid van kandidaten die (nog) niet zijn uitgestroomd. Dergelijke indicatoren moeten het mogelijk maken om dienstverlening en instrumenten, waar wenselijk, meer af te stemmen op de ontwikkelmogelijkheden van de kandidaten. Wij wijzen er wel op dat verdere detaillering van indicatoren, en daarmee de omvang en zorgvuldigheid in registratie die dit vraagt, altijd goed afgewogen moet worden tegen welke verbetering het mogelijk maakt in de dienstverlening die wij bieden. Tot slot: in zoverre participatie in benchmarks echt regionale vergelijking mogelijk maakt zouden deze meegenomen moeten worden in het protocol.

Tot slot

Wij houden in essentie vast aan de eerder geformuleerde visie en beleid. Voor een verbeterslag zien wij met name aangrijpingspunten in de aansluiting van de dienstverlening van WerkBedrijf met de dienstverlening die wij lokaal organiseren. Een eventueel stevigere positionering van WerkBedrijf als 'strategisch arbeidsmarktspeler' kan in onze ogen meegenomen worden in een nieuw, door de raden vast te stellen, beleidskader dat moet gaan gelden vanaf 2024. Dat geldt tevens voor een eventuele ontwikkeling richting "mensontwikkelbedrijf", op basis van de ervaringen die u opdoet in het project "Doe je mee?".

Na bespreking van de reacties van alle gemeenten in uw algemeen bestuur stellen wij het op prijs een procesvoorstel te ontvangen waarin u de stappen schetst voor een gezamenlijk implementatietraject. Zoals u terecht opmerkt zal dit ongetwijfeld na de komende gemeenteraadsverkiezingen zijn. In welke samenstelling dan ook: wij kijken uit naar onze gezamenlijke nieuwe uitdagingen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

drs. R. Boer
gemeentesecretaris

M. van Beek
burgemeester

REGIO
RIJK VAN
NIJMEGEN

Aan de colleges in de regio Rijk van Nijmegen

Datum
21 december 2021

Contactpersoon
Ina Hol

Onderwerp
Aanbieding rapport *Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten. Evaluatie WerkBedrijf Rijk van Nijmegen*

Direct telefoonnummer
06 54234003

Geachte leden van het college,

In de afgelopen maanden heeft De Beleidsonderzoekers de module WerkBedrijf in opdracht van ons geëvalueerd. Het eindrapport *Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten* hebben we 13 december 2021 vastgesteld en bieden we u bij deze aan. We vragen u ons uw reactie te geven op het eindrapport. Deze reactie ontvangen we graag voor 15 maart 2022. Verderop in de brief lichten we het vervolg toe. Eerst staan we stil bij de centrale onderzoeksvraag en enkele conclusies en aanbevelingen uit het rapport.

De centrale vraag die De Beleidsonderzoekers heeft onderzocht is in hoeverre de doelen in de afgelopen vijf jaar zijn gerealiseerd vanuit het perspectief van ondernemers, kandidaten en gemeenten. De evaluatie richt zich op de primaire taken van WerkBedrijf op het gebied van arbeidsbemiddeling, arbeidsmatige dagbesteding en sociale werkvoorziening. Het evaluatieonderzoek is gebaseerd op een bronnenstudie, een analyse van cijfermatige ontwikkelingen bij WerkBedrijf en vergelijkbare organisaties en (groeps)interviews met 61 stakeholders en medewerkers van WerkBedrijf.

Bij de oprichting van de module WerkBedrijf heeft u als gemeenten uw doelen, ambities en uitgangspunten verwoord in *Sterke werkwoorden* (november 2013). De conclusie is dat WerkBedrijf er in is geslaagd deze te verwezenlijken. Dit verheugt ons en stemt ons trots op wat in relatief korte tijd is gerealiseerd door onze uitvoeringsorganisatie.

WerkBedrijf is een **wendbare uitvoeringsorganisatie met een herkenbare visie**. In de afgelopen periode is de dienstverlening aan ondernemers en kandidaten ingericht, is eenheid in missie, cultuur en structuur gecreëerd, sluit de dienstverlening aan bij de visie om mensgericht te werken, focus te hebben op de vraag van ondernemers en aan te sluiten bij de mogelijkheden van kandidaten. De uitvoeringsorganisatie is ook wendbaar gebleken; knelpunten binnen de sociale werkvoorziening zijn aangepast, arbeidsmatige dagbesteding is opgezet en de arbeidsbemiddeling wordt op basis van inzichten verbeterd.

Gemeenten, ondernemers en kandidaten hebben over **het algemeen waardering voor de organisatie en dienstverlening**. Gemeenten waarderen WerkBedrijf als een herkenbare, solide en deskundige organisatie met een groot netwerk van ondernemers. Gemeenten zien verbeterpunten in de samenwerking rond individuele kandidaten. Ondernemers waarderen de consulenten van WerkBedrijf en de voorzieningen die geboden worden. Zij geven ook aan dat niet altijd voldaan kan worden aan hun verwachtingen ten aanzien van personeel. Ook de rol van Werkbedrijf na een plaatsing van kandidaten kan steviger. Kandidaten ten slotte zijn over het algemeen tevreden over de dienstverlening van consulenten. Zij geven aan dat de dienstverlening minder goed aansluit op kandidaten met een zwaardere problematiek. Meer persoonlijke aandacht, nazorg en focus op wensen wordt wel eens gemist.

De Beleidsonderzoekers constateert dat WerkBedrijf een **unieke organisatie** is die in hoofdlijnen hetzelfde presteert als andere werkbedrijven. WerkBedrijf is uniek, omdat de wijze waarop wij de arbeidsinschakeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding hebben georganiseerd niet voorkomt in Nederland. Enigszins vergelijkbare regio's zijn Gorinchem, Rivierenland en Helmond-De Peel. Ook in de regio's neemt de uitstroom naar werk in 2019 en 2020 af, neemt het aantal werkenden in de doelgroep Banenafspraak toe en is sprake van een toenemend verzuim in de sociale werkvoorziening.

De **prestaties** van WerkBedrijf vertonen een stijgende lijn, maar niet alle doelen worden gehaald. De Beleidsonderzoekers stelt vast dat WerkBedrijf in de periode 2015 tot en met 2020 op de meeste indicatoren steeds betere realisaties laat zien, behalve in het coronajaar 2020. Daarnaast is het ziekteverzuim in de sociale werkvoorziening net als bij de start van WerkBedrijf nog steeds hoger dan het landelijk gemiddelde.

De **verantwoording** door WerkBedrijf is voor verbetering vatbaar. Aangegeven wordt dat er bij de geïnterviewden behoefte is aan meer verantwoording op kwantitatief en kwalitatief niveau: bijvoorbeeld hoe duurzaam is de uitstroom, welke tussenstapjes zetten kandidaten op weg naar werk en informatie over daadwerkelijke ervaringen van mensen.

Een laatste conclusie van De Beleidsonderzoekers is dat lokale sturing op uitstroom het **draagvlak voor regionale samenwerking** kan ondergraven. Het bureau geeft hierbij aan dat (in situaties) het lokaal perspectief prevaleert. Dit is begrijpelijk, maar kan het draagvlak en efficiëntie verminderen.

Het eindrapport bevat ook aanbevelingen. Eén hiervan is het waken voor **uitholling** van WerkBedrijf door onder andere terugkerende discussies over lokale prestaties, over toenemende inzet van lokale accenten en over eventuele overheveling van taken naar gemeenten. Met het oog op continuïteit van de dienstverlening en de regionale samenwerking is het belangrijk als gemeenten zich blijvend verbinden aan de regionale samenwerking binnen WerkBedrijf. Een andere aanbeveling is het maken van **heldere keuzes voor de beleidsvisie** op WerkBedrijf. Hierbij maakt De Beleidsonderzoekers een onderscheid in een keuze voor uitstroom naar betaald werk of voor participatie en ontwikkeling van mensen. In het rapport wordt gesproken over een keuze voor een arbeidsbemiddelingsbedrijf of een mensontwikkelbedrijf. Integrale dienstverlening staat bij die laatste centraal. De begeleiding heeft dan (ook) betrekking op problemen zoals schulden, verslaving of een onstabiele thuissituatie en in de dienstverlening gaat het om de ontwikkeling van werknemersvaardigheden en het opdoen van werkervaring. Bemiddeling naar regulier werk en (volledige) uitstroom uit de uitkering zijn geen hoofddoel van de dienstverlening, maar kunnen op de langere termijn wel tot de mogelijkheden behoren. Ten aanzien van de beleidsvisie geeft De beleidsonderzoekers ook de aanbeveling mee **WerkBedrijf als strategische arbeidsmarktspeler** binnen het veld van overheid, ondernemers en onderwijs nadrukkelijker te positioneren. Een ambitieuzere invulling van het regionale arbeidsmarkt- en re-integratiebeleid houdt in dat beleid en uitvoering op het vlak van economie, arbeidsmarkt en arbeidsbemiddeling meer met elkaar verbonden worden. Tot slot worden in het rapport aanbevelingen over de **sturing en verantwoording** gedaan. Het gaat hier onder andere over de

wijziging van indicatoren die weergeven wat gemeenten van WerkBedrijf verwachten en participeren in benchmarks.

In het eindrapport staat een samenvatting en in hoofdstuk 6 staan alle conclusies en aanbevelingen.

Vervolg

We horen graag uw reactie op het eindrapport *Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten*. We zijn vooral benieuwd of u de conclusies en aanbevelingen onderschrijft en welke richting van de aanbevelingen u uitgewerkt wilt zien in de dienstverlening aan ondernemers en kandidaten in onze regio Rijk van Nijmegen door WerkBedrijf. We ontvangen uw reactie **graag voor 15 maart 2022**. Deze termijn biedt u als college de mogelijkheid uw reactie met uw raad af te stemmen. We realiseren ons dat de gemeenteraadsverkiezing óók nadert. We hechten er echter aan dat de conclusies en aanbevelingen uit het eindrapport niet blijven liggen en worden opgepakt. Door uw reacties te richten aan ons bestuur is dit en bovendien het regionale karakter en de inbreng van onze uitvoeringsorganisatie geborgd.

Nadat wij van iedere deelnemende gemeente de reactie hebben ontvangen zullen we deze bezien en voorzien van een implementatietraject en voorleggen aan ons algemeen bestuur. Vanzelfsprekend houden wij hier voor ogen welk bestuursorgaan de bevoegdheid heeft om de (visie op de) dienstverlening aan ondernemers en kandidaten vast te stellen. Uw raad heeft de bevoegdheid de strategische visie vast te stellen, u de dienstverleningsovereenkomsten (eventueel na afstemming cq vaststelling in uw raad) en ons bestuur de verordening, beleidsregels en uitvoeringsbeleid.

Tot besluit

Het eindrapport *Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten* is openbaar. De directie van WerkBedrijf heeft het eindrapport met de medewerkers van WerkBedrijf gedeeld en andere stakeholders. Tevens is het rapport op websites te raadplegen (onder andere regiorvn.nl en werkbedrijfrvn.nl uiterlijk vanaf 23 december). Ons algemeen bestuur dat gevormd wordt door leden van uw college informeren we 13 januari 2022 over het eindrapport, de conclusies en aanbevelingen.

We hebben bewust gekozen de aanbieding van het eindrapport aan u als college te richten. Deze route geeft u de ruimte om uw eigen proces en reactie in te richten, eventueel in samenspraak met uw raad. We veronderstellen dat ieder college ervoor kiest het eindrapport ook met de raad te bespreken. Om dit gesprek te faciliteren zijn we in overleg met uw griffiers om een regionale informatiebijeenkomst voor raadsleden op 17 januari a.s. te organiseren waarin De Beleidsonderzoekers het evaluatierapport, de conclusies en aanbevelingen toelichten.

Hoogachtend,
Dagelijks Bestuur modulaire gemeenschappelijke regeling Rijk van Nijmegen,

De Voorzitter,

drs. H.M.F. Bruls

De Secretaris,

J. Hol

debeleidsonderzoekers

Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten

Evaluatie WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

7 DECEMBER 2021

Projectnummer P0216

Onderzoek in opdracht van Modulair Gemeenschappelijk Regeling Rijk van Nijmegen

Auteurs: Lennart de Ruig, Marjolein Sax en Noortje Hippert

© 07 December 2021 | De Beleidsonderzoekers | www.beleidsonderzoekers.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt via druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Inhoud

		Samenvatting	**4**
1.		**Inleiding**	**13**
	1.1	Achtergrond en aanleiding	13
	1.2	Centrale vraagstelling van de evaluatie	14
	1.3	Scope, evaluatiekader en deelvragen	14
	1.4	Onderzoeksverantwoording	17
	1.5	Leeswijzer	19
2.		**Beleidskaders en context van WerkBedrijf**	**21**
	2.1	Oprichting WerkBedrijf Rijk van Nijmegen	21
	2.2	Beleidskaders	24
	2.3	Taken en middelen	26
	2.4	Ontwikkelingen in de context	32
	2.5	Opvattingen over beleidskaders, taken en middelen	36
	2.6	Deelconclusie	40
3.		**Uitvoering taken**	**43**
	3.1	Werkwijze in de praktijk	43
	3.2	Ontwikkelingen in de dienstverlening	50
	3.3	Ervaringen met en opvattingen over dienstverlening	59
	3.4	Deelconclusie	64
4.		**Prestaties van WerkBedrijf**	**67**
	4.1	Prestatie-indicatoren en verantwoording door WerkBedrijf	67
	4.2	Resultaten per taakgebied	71
	4.3	Doelmatigheid	85
	4.4	Opvattingen over de prestaties	86
	4.5	Deelconclusie	87
5.		**Vergelijking met andere arbeidsmarktregio's**	**89**
	5.1	Taken van het regionale werkbedrijf	89
	5.2	Sturing en verantwoording	91
	5.3	Ontwikkelingen in de doelgroep	93
	5.4	Prestaties	94
	5.5	Deelconclusie	98
6.		**Conclusies en aanbevelingen**	**101**
	6.1	Conclusies	101
	6.2	Aanbevelingen	104

Samenvatting

Dit rapport bevat de resultaten van de evaluatie van de module WerkBedrijf van de modulair gemeenschappelijke regeling Rijk van Nijmegen. Het rapport geeft inzicht in de mate waarin de doelen in de afgelopen vijf jaar zijn gerealiseerd en bevat aanbevelingen voor de toekomst.

Inleiding

De zeven gemeenten uit de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen - Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen hebben een modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) voor arbeidsbemiddeling en ICT. De module 'WerkBedrijf Rijk van Nijmegen' bestaat formeel sinds 1 januari 2015. Vanaf hier spreken we vanwege de leesbaarheid over 'WerkBedrijf'. WerkBedrijf voert de arbeidsbemiddeling in het kader van de Participatiewet uit, evenals de regie over de arbeidsmatige dagbesteding. Sinds 1 januari 2016 voert WerkBedrijf ook de Wet sociale werkvoorziening uit.

De gemeenteraad van de gemeente Wijchen heeft op 16 juni 2020 een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen "een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar de wijze waarop WerkBedrijf uitvoering heeft gegeven aan zijn taken". De overige deelnemende gemeenten verenigd in het algemeen bestuur van de MGR hebben deze oproep overgenomen.

Gemeenten hebben bij de start van WerkBedrijf per 1 januari 2015 een aantal doelen beoogd, zoals omschreven in het visiedocument 'Sterke werkwoorden'. De centrale vraagstelling voor het evaluatieonderzoek zoals geformuleerd door het dagelijks bestuur van de MGR is:

- In hoeverre zijn deze doelen in de afgelopen vijf jaar gerealiseerd vanuit het perspectief van ondernemers, kandidaten en gemeenten?
- Welke conclusies kunnen getrokken worden uit de door WerkBedrijf behaalde resultaten ten opzichte van vergelijkbare organisaties in andere arbeidsmarktregio's?
- Welke aanbevelingen naar de toekomst kunnen worden geformuleerd op grond van de resultaten en ervaringen in de afgelopen vijf jaar?

In de evaluatie richten wij ons op de primaire taken van WerkBedrijf op het gebied van arbeidsbemiddeling, arbeidsmatige dagbesteding en sociale werkvoorziening in de periode 2016 tot en met 2020. Het evaluatieonderzoek is gebaseerd op een documentenstudie, een analyse van cijfermatige ontwikkelingen bij WerkBedrijf en vergelijkbare organisaties en (groeps)interviews met in totaal circa 61 stakeholders en medewerkers van WerkBedrijf.

Uitvoering taken en ervaringen van stakeholders

WerkBedrijf is een wendbare uitvoeringsorganisatie met een herkenbare visie

WerkBedrijf heeft na de start dienstverlening ingericht voor arbeidsbemiddeling en arbeidsmatige dagbesteding. WerkBedrijf kon in de eerste jaren voortbouwen op de sociale werkvoorziening die al aanwezig was bij voorloper Breed. In de eerste jaren na oprichting heeft WerkBedrijf – een fusie van acht organisaties – geïnvesteerd in het creëren van eenheid door het formuleren van een gedeelde missie, het werken aan een gedeelde organisatiecultuur en het inrichten van een duidelijke organisatiestructuur. Hierdoor staat er inmiddels een adequaat functionerende organisatie met een regionale aanpak voor kandidaten, werkgevers, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. WerkBedrijf is er in het bijzonder in geslaagd een groot netwerk van ondernemers op te zetten waar zij kandidaten kan plaatsen. Dat brengt zodoende meer kansen voor kandidaten met zich mee. Er is veel professionaliteit en deskundigheid opgebouwd binnen de organisatie en daar hebben gemeenten naar eigen zeggen profijt van.

De aangeboden dienstverlening en werkwijze van WerkBedrijf sluiten goed aan bij de visie die is neergelegd in het document Sterke Werkwoorden in 2013. WerkBedrijf voert arbeidsbemiddeling uit met als doel zoveel mogelijk uitstroom van kandidaten naar regulier werk. WerkBedrijf heeft in de praktijk oog voor zowel de vraag van de ondernemer als de mogelijkheden van de kandidaat. In de ervaringen en opvattingen van stakeholders horen wij impliciet de kernwaarde terug dat 'iedereen van waarde is'. Ook ligt het accent in de dienstverlening op wat mensen *wel* kunnen, conform de kernwaarde uit Sterke Werkwoorden.

WerkBedrijf is op veel punten ook een wendbare organisatie gebleken. We zien dat met name in de SW, waar bij de start van WerkBedrijf de al aanwezige knelpunten rond ziekteverzuim, arbeidsomstandigheden, werkaanbod, begeleiding en cultuur zijn aangepakt. Ook de samenwerking met BlueView laat zien dat WerkBedrijf adequaat blijft inspelen op kansen en

bedreigingen in de SW. De arbeidsmatige dagbesteding heeft in de loop der jaren steeds meer vorm gekregen, waarbij de nu resterende uitdaging is hoe deze voorziening zo soepel mogelijk kan aansluiten op de arbeidsbemiddeling.

Ook op het gebied van arbeidsbemiddeling zien we dat WerkBedrijf veranderingen heeft doorgevoerd, al zijn die beperkter dan bij de andere taken. WerkBedrijf heeft onderzoek verricht naar de arbeidsbemiddeling en de uitkomsten aangegrepen om knelpunten op te lossen of dienstverlening te verbeteren. Ook heeft WerkBedrijf feedback van kandidaten aangegrepen om de bejegening en communicatie te verbeteren. We merken op dat de door WerkBedrijf zelf uitgevoerde evaluaties nog enkele grote uitdagingen bevatten die voor zover wij weten, nog niet zijn opgepakt.

Meer lezen over de uitvoering? Ga naar hoofdstuk 3

Ondernemers en gemeenten hebben over het algemeen waardering voor de organisatie en dienstverlening; deel kandidaten wil andere focus

Gemeenten vinden dat er een herkenbare, solide en deskundige organisatie staat. WerkBedrijf is niet gericht op regels en is in de uitvoering betrekkelijk vrij van politieke druk, zodat de focus op de kandidaat en de ondernemer kan liggen. WerkBedrijf is er volgens gemeenten vooral in geslaagd een groot netwerk van ondernemers op te zetten en te onderhouden waar zij kandidaten kan plaatsen. Dat brengt meer kansen voor kandidaten met zich mee. Een duidelijk knelpunt is volgens gemeenten de soms gebrekkige samenwerking tussen gemeenten en WerkBedrijf rond individuele kandidaten. We concluderen dat gemeenten waardering hebben voor de wijze waarop WerkBedrijf zijn taken uitvoert, maar een stuk kritischer zijn over de samenwerking met WerkBedrijf op kandidaatsniveau.

Ondernemers zijn over het algemeen tevreden met de dienstverlening en de consulenten van WerkBedrijf. WerkBedrijf heeft ook veel en bruikbare voorzieningen voor ondernemers. Een knelpunt is de mismatch die soms optreedt tussen de verwachtingen van ondernemers en het aanbod van kandidaten. Sommige ondernemers verwachten dat WerkBedrijf gemakkelijk inzetbare mensen kan leveren en ook na de match een structurele rol bij de begeleiding van kandidaten met motivatieproblemen kan blijven spelen. We stellen vast dat WerkBedrijf de verwachtingen van ondernemers over het algemeen waarmaakt, maar ondernemers nog beter kan voorbereiden op de komst van kandidaten met complexe problematiek en de rol van WerkBedrijf daarbij.

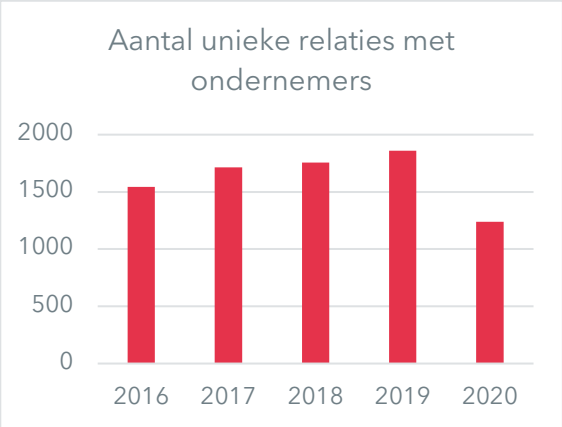
Kandidaten ten slotte zijn over het algemeen redelijk tevreden over de dienstverlening van WerkBedrijf. Ze vinden de consulenten van WerkBedrijf vriendelijk, hebben het gevoel dat ze serieus genomen worden en ervaren de begeleiding door WerkBedrijf als prettig. De dienstverlening biedt veel mogelijkheden en de mens staat centraal. De dienstverlening sluit minder goed aan bij de groeiende groep kandidaten met zwaardere problematiek en op de behoeften van hoger opgeleide kandidaten. Een deel van de kandidaten heeft behoefte aan meer persoonlijke aandacht en nazorg, focus op de wat de kandidaat wil in plaats van kan, en begeleiding op andere leefgebieden dan werk.

Meer lezen over de ervaringen van stakeholders? Ga naar hoofdstuk 3

Prestaties, sturing en verantwoording

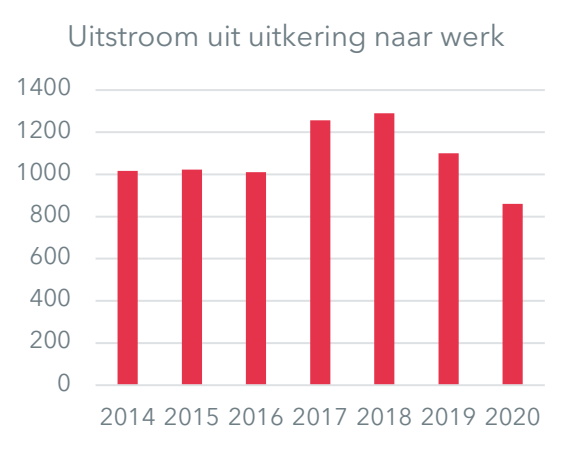
De prestaties van WerkBedrijf vertonen een stijgende lijn, maar niet alle doelen worden behaald

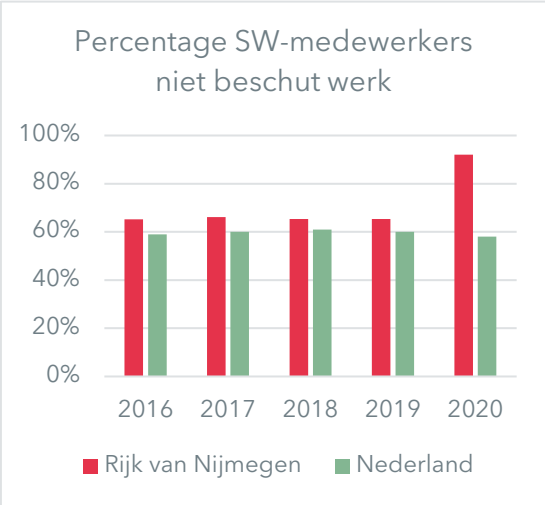
De prestaties en het doelbereik van WerkBedrijf laten een gemêleerd beeld zien. We stellen vast dat WerkBedrijf in de periode van 2015 tot en met 2020 op de meeste indicatoren steeds betere realisaties laat zien, behalve in coronajaar 2020. WerkBedrijf heeft tot 2020 steeds meer unieke relaties met ondernemers; plaatste meer mensen op (parttime) werk, vooral jongeren tot 27 jaar en statushouders; verstrekte meer loonkostensubsidies; registreerde tot 2019 een stijging van de uitstroom uit de bijstand naar werk; realiseerde een aanzienlijke toename van de toegevoegde waarde per fte SW; liet meer SW'ers buiten de muren van WerkBedrijf werken en zag een forse groei in het aantal kandidaten dat actief was binnen Op Weg Naar Werk. Op sommige indicatoren is het beeld minder positief. Het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering nam fors af en het ziekteverzuim in de SW is net als bij de start van WerkBedrijf nog steeds hoger dan het landelijk gemiddelde.

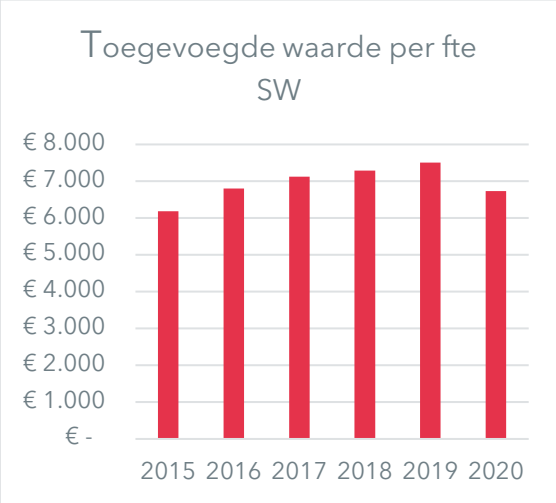

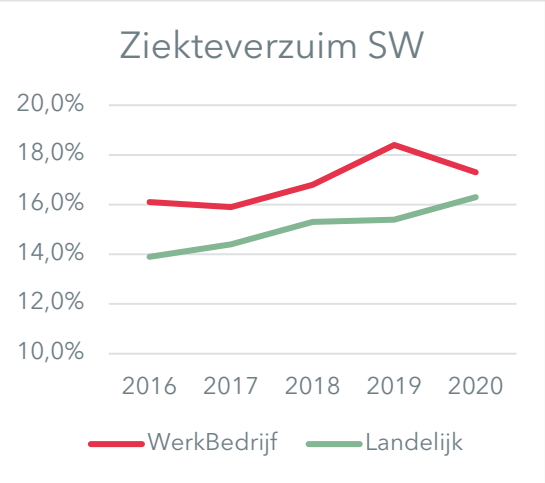

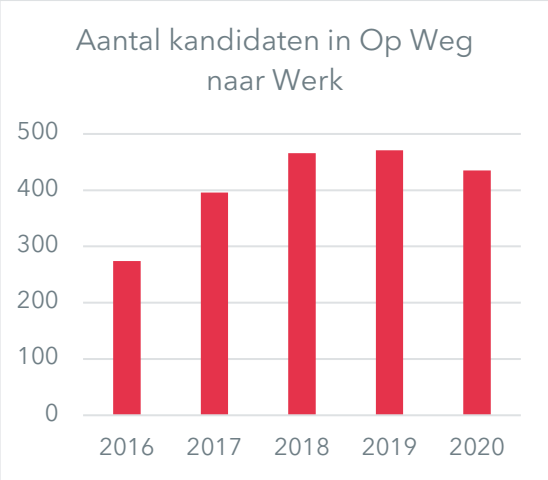

We constateren tevens dat WerkBedrijf niet alle doelen behaald. De doelrealisatie bij de sociale werkvoorziening blijft achter. Wat betreft arbeidsbemiddeling zijn de doelen in de jaren 2017 tot en met 2019 behaald, terwijl de jaren 2016 en 2020 achterblijven qua doelrealisatie. Het niet behalen van doelen heeft mogelijk te maken met de toename van het aandeel kandidaten met een hoge uitkeringsduur en oudere SW-medewerkers. Dat zien we ook in andere arbeidsmarktregio's.

Tabel S1 *Doelbereik kritieke prestatie-indicatoren 2016 t/m 2020*

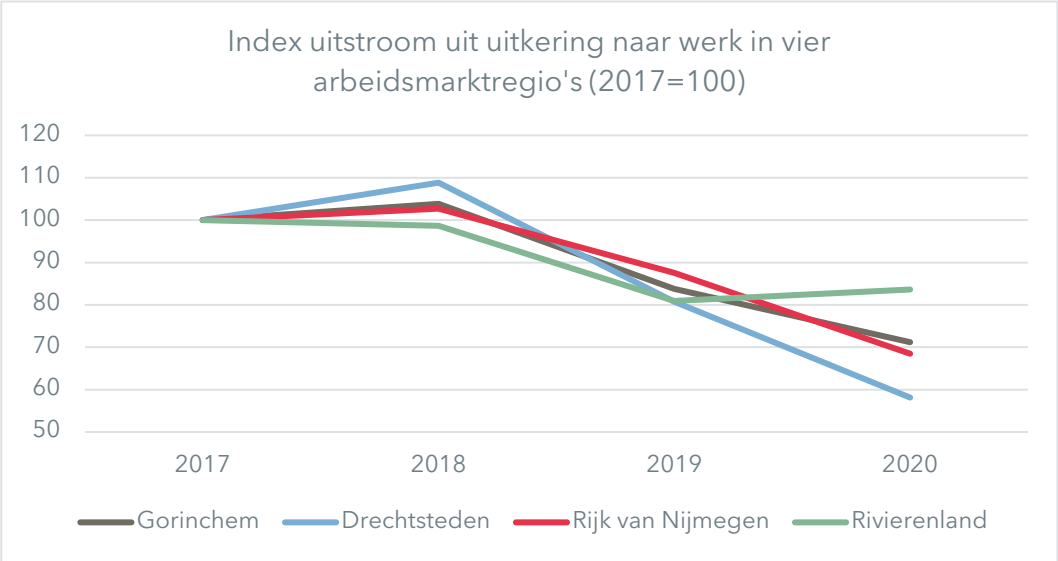
	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal plaatsingen op fulltime/parttime werk	.	✓	✓	✓	✗
Uitstroom uit bijstand naar werk	✗	✓	✓	✓	✗
Toegevoegde waarde SW per fte	✗	✓	✗	✗	✗
Verzuimpercentage SW	✗	✗	✗	✗	✗
Aantal kandidaten Op Weg Naar Werk	✗	✗	✓	✓	✗

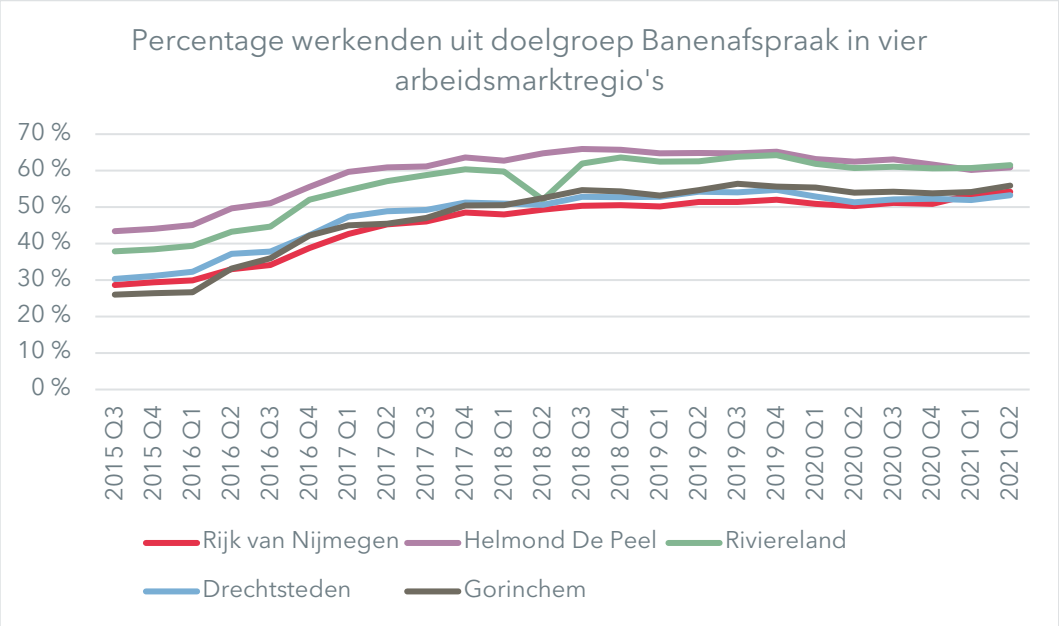
Meer lezen over de prestaties? Ga naar hoofdstuk 4

WerkBedrijf is een unieke organisatie die in hoofdlijnen hetzelfde presteert als andere werkbedrijven

Waar in veel arbeidsmarktregio's gekozen is voor een lichte organisatie voor het werkbedrijf in de vorm van een bestuurlijk platform of samenwerkingsverband, is in het Rijk van Nijmegen een uitvoerende organisatie neergezet met een breed regionaal takenpakket. WerkBedrijf Rijk van Nijmegen is niet alleen een samenwerking tussen de zeven gemeenten op het gebied van arbeidsbemiddeling en arbeidsmatige dagbesteding, maar ook een integratie met het voormalige SW-bedrijf Breed. De regio heeft als geheel één re-integratieverordening en één set prestatie-indicatoren. We stellen vast dat WerkBedrijf daarmee een betrekkelijk unieke organisatie in Nederland is. Van de 35 arbeidsmarktregio's zijn er naast Rijk van Nijmegen drie arbeidsmarktregio's met een redelijk vergelijkbare, sterk geïntegreerde regionale uitvoeringsstructuur: Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem.

Niet alleen in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen, maar ook landelijk en in andere regio's wordt gesignaleerd dat kandidaten in de loop der jaren moeilijker bemiddelbaar zijn geworden. En net als in Rijk van Nijmegen is ook landelijk het aandeel jongeren in de uitstroom relatief hoog. De ontwikkelingen op een aantal prestatie-indicatoren komen in de regio Rijk van Nijmegen redelijk overeen met die in vergelijkbare arbeidsmarktregio's en met landelijke trends. We zien dat de uitstroom uit de uitkering naar werk in zowel Rijk van Nijmegen als Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem afneemt na 2018, waarbij het coronajaar 2020 in alle regio's een dieptepunt vormt. Het percentage werkenden uit de doelgroep Banenafspraak neemt van 2015 tot en met 2020 juist in alle regio's toe. De relatieve stijging is in Nijmegen nog wat sterker dan in de andere regio's. We concluderen hiermee dat de prestaties van Rijk van Nijmegen over het algemeen vergelijkbaar zijn met het landelijke beeld en met de prestaties van andere arbeidsmarktregio's.

Meer lezen over andere arbeidsmarktregio's? Ga naar hoofdstuk 5

De verantwoording door Werkbedrijf is voor verbetering vatbaar

WerkBedrijf rapporteert jaarlijks in de jaarstukken over de prestaties op het vlak van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, vinden de verantwoording van WerkBedrijf over het algemeen adequaat, maar zouden willen dat de verantwoording zowel kwantitatief als kwalitatief diepgravender wordt en antwoord geeft op vragen als: Hoe duurzaam is de uitstroom? Welke verhalen hoor je van kandidaten? Welke tussenstapjes zetten kandidaten op weg naar werk? Daarbij maken sommige gemeenten de kanttekening dat extra verantwoording wel doelmatig moet zijn en niet gepaard moet gaan met een forse stijging van de administratieve lasten voor WerkBedrijf en/of gemeenten. Vanuit de Kandidatenraad is opgemerkt dat WerkBedrijf (te) veel stuurt op 'harde' kwantitatieve indicatoren die te weinig zeggen over de daadwerkelijke ervaringen van mensen. Gezien de aard van de SW – mensen ontwikkelen – zou de verantwoording ook meer daarop gericht moeten zijn.

Wij signaleren dat de cijfers die WerkBedrijf heeft over prestaties – en die zijn aangeleverd ten behoeve van deze evaluatie – beperkingen hebben. Hierdoor zijn ze niet toereikend om een compleet inzicht te verkrijgen in de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening, in langetermijntrends en in de prestaties van de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen in vergelijkend perspectief. WerkBedrijf is daarin niet uniek. Geen van de vier organisaties in andere arbeidsmarktregio's waarmee we WerkBedrijf hebben vergeleken, heeft targets geformuleerd op het niveau van *outcome*, zoals kwaliteit van leven van kandidaten of duurzaamheid van werk. De prestatie-indicatoren betreffen in hoofdzaak gegevens die gemakkelijk te registreren zijn en die gemakkelijk uit bestaande registratiesystemen te halen zijn. De prestatie-indicatoren van arbeidsmarktregio's hebben vooral betrekking op *output* zoals uitstroom uit de uitkering en *throughput*, zoals het aantal kandidaten dat wordt begeleid. We zijn onder de drie arbeidsmarktregio's waarmee we vergelijken geen *best practice*

tegengekomen die inzicht biedt in de effectiviteit van de dienstverlening of de kwaliteit van de uitstroom.

Meer lezen over de verantwoording? Ga naar hoofdstuk 4

Lokale sturing op uitstroom kan het draagvlak voor regionale samenwerking ondergraven

Bij de oprichting van WerkBedrijf was er bij lokale bestuurders een groot draagvlak voor regionale samenwerking. Wij constateren dat gemeenten nog steeds voordelen zien in de aanwezigheid van een regionaal opererend werkbedrijf, maar dat het lokale perspectief de afgelopen jaren meer is gaan prevaleren. Dat is te zien aan de toenemende behoefte van gemeenten aan lokaal maatwerk, aan de neiging van gemeenten om de opbrengsten van WerkBedrijf af te meten aan de lokale uitstroom uit de uitkering, en aan de sterker wordende roep in enkele gemeenten om de re-integratie misschien maar weer zelf te gaan doen.

Deze tendens lijkt niet zozeer ingegeven door de prestaties van WerkBedrijf – die immers niet verslechterd zijn op coronajaar 2020 na – maar door de 'natuurlijke' neiging van gemeenten om financiële afwegingen en lokale belangen mee te wegen. De gemeenten in de regio verschillen aanzienlijk qua wensen, politieke kleur, visie en afwegingskader. Gemeenten dragen hun participatiebudget over aan WerkBedrijf en verwachten daar primair op lokaal niveau de resultaten van te zien. Dit geldt zeker voor die gemeenten die te maken hebben met een krappe begroting. Ook speelt mee dat gemeenten verantwoordelijk blijven voor de dienstverlening aan hun eigen burgers en wethouders daarover lokaal verantwoording moeten afleggen.

Het regionale niveau waarop WerkBedrijf acteert vraagt echter om een regionaal perspectief, met een goede afweging van de verschillende belangen. De toenemende wens tot lokaal maatwerk maakt het soms lastig om tot een duidelijke regionale lijn te komen en taken efficiënt uit te voeren. Bovendien signaleren wij een spanning tussen de wijze waarop gemeenten sturen op de prestaties van WerkBedrijf in termen van uitstroom aan de ene kant en aan de andere kant de vraag van gemeenten om meer aandacht voor moeilijke bemiddelbare kandidaten die minder kans hebben op uitstroom naar betaald werk.

Meer lezen over de lokale sturing? Ga naar hoofdstuk 2

Aanbevelingen

Op basis van onze conclusies en de suggesties van stakeholders formuleren we de volgende aanbevelingen:

- Waak voor de uitholling van WerkBedrijf en voorkom a) terugkerende discussies over lokale prestaties en *return on investment*, b) toenemende inzet van maatwerk en c) eventuele overheveling van taken naar gemeenten.
- Geef WerkBedrijf een meerjarige opdracht en meerjarige middelen om de taken adequaat uit te kunnen blijven voeren.

- Maak een heldere politieke keuze voor de beleidsvisie op WerkBedrijf: als een bemiddelingsbedrijf gericht op uitstroom of (vooral) als een mensontwikkelbedrijf gericht op participatie en ontwikkeling van mensen.
- Overweeg een beleidsvisie waarin participatie en ontwikkeling van mensen meer centraal komen te staan, maar vergeet daarbij niet dat ondernemers nodig zijn om werk te vinden.
- Leg meer nadruk op persoonlijke aandacht voor de wensen en beleving van kandidaten.
- Positioneer WerkBedrijf nadrukkelijker als strategische arbeidsmarktspeler binnen de 'triple helix' van overheid, ondernemers en onderwijs.
- Formuleer als gemeenten gezamenlijke indicatoren die goed weergeven wat gemeenten van WerkBedrijf verwachten.
- Zoek naar indicatoren en vormen van verantwoording die – aansluitend bij de visie op WerkBedrijf – meer inzicht geven in de ontwikkeling van kandidaten en de kwaliteit van de uitstroom.
- Participeer in benchmarks zodat een zuivere regionale vergelijking mogelijk is.

Meer lezen over de aanbevelingen? Ga naar hoofdstuk 6

Inleiding

Dit rapport presenteert de resultaten van de evaluatie van de module WerkBedrijf van de modulair gemeenschappelijke regeling Rijk van Nijmegen. Het rapport geeft inzicht in de mate waarin de doelen in de afgelopen vijf jaar zijn gerealiseerd en bevat aanbevelingen voor de toekomst. Dit eerste hoofdstuk gaat dieper in op de achtergrond, vraagstelling en opzet van de evaluatie.

1.1 Achtergrond en aanleiding

De zeven gemeenten uit de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen - Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen - hebben een modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) voor arbeidsbemiddeling en ICT. De module 'WerkBedrijf Rijk van Nijmegen' bestaat formeel sinds 1 januari 2015. Vanaf hier spreken we vanwege de leesbaarheid over 'WerkBedrijf'. WerkBedrijf voert de arbeidsbemiddeling in het kader van de Participatiewet uit, evenals de regie over de arbeidsmatige dagbesteding. Sinds 1 januari 2016 voert WerkBedrijf ook de Wet sociale werkvoorziening uit.[1]

De gemeenteraad van de gemeente Wijchen heeft op 16 juni 2020 een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen "een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar de

[1] Niet voor Mook en Middelaar, wel voor de gemeente West Maas en Waal.

wijze waarop WerkBedrijf uitvoering heeft gegeven aan zijn taken". De overige deelnemende gemeenten verenigd in het algemeen bestuur van de MGR hebben deze oproep overgenomen.

1.2 Centrale vraagstelling van de evaluatie

Gemeenten hebben bij de start van WerkBedrijf per 1 januari 2015 een aantal doelen beoogd, zoals omschreven in het document '**Sterke werkwoorden'**.[2] De centrale vraagstelling voor het evaluatieonderzoek zoals geformuleerd door het dagelijks bestuur van de MGR is:

- In hoeverre zijn deze doelen in de afgelopen vijf jaar gerealiseerd vanuit het perspectief van ondernemers, kandidaten en gemeenten?
- Welke conclusies kunnen getrokken worden uit de door WerkBedrijf behaalde resultaten ten opzichte van vergelijkbare organisaties in andere arbeidsmarktregio's?
- Welke aanbevelingen naar de toekomst kunnen worden geformuleerd op grond van de resultaten en ervaringen in de afgelopen vijf jaar?

1.3 Scope, evaluatiekader en deelvragen

1.3.1 Scope van de evaluatie

In de evaluatie richten wij ons op de **primaire taken** van WerkBedrijf op het gebied van arbeidsbemiddeling, arbeidsmatige dagbesteding en sociale werkvoorziening. We beoordelen in de evaluatie de uitvoering van de primaire processen en de resultaten van de dienstverlening over de periode 2016 tot en met 2020. Die beoordeling vindt plaats vanuit drie 'lenzen'.

De eerste lens is die van de **doelen** voor WerkBedrijf en de feitelijke realisaties. We gaan na welke doelen zijn geformuleerd en welke concrete prestaties en effecten zijn gerealiseerd in de afgelopen jaren. De tweede lens zijn de **drie hoofdtaken** van WerkBedrijf. Voor een complete evaluatie is een analyse nodig van de activiteiten, prestaties en effecten op het terrein van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. De derde lens kijkt naar de perspectieven en percepties van de **belangrijkste stakeholders** bij WerkBedrijf. Dat zijn:

- **Ondernemers**. Vanuit het perspectief van ondernemers zijn bijvoorbeeld van belang: de kwaliteit van ondersteuning en advisering, de geschiktheid van aangedragen kandidaten, de deskundigheid van medewerkers van WerkBedrijf, de mate van ontzorgen en de transparantie van diensten en instrumenten.
- **Kandidaten**. Vanuit het perspectief van kandidaten gaat het bijvoorbeeld om maatwerk en persoonlijke dienstverlening, gebruik maken van de talenten van kandidaten, juistheid van screening en diagnose, adequate begeleiding en nazorg.

[2] Sterke werkwoorden. Werkboek. een definitief besluit over regionale samenwerking op het domein Werk in de regio Rijk van Nijmegen. November 2013.

- **Gemeenten**. Belangrijke aspecten daarbij zijn onder andere het behalen van de beleidsdoelen en de ruimte die de dienstverleningsovereenkomsten bieden voor lokaal maatwerk.

De beleidsdoelen, beleidsmiddelen en governance van WerkBedrijf zijn geen onderwerp van de evaluatie en worden als een gegeven beschouwd. Met andere woorden: de evaluatie kijkt niet naar de relevantie of haalbaarheid van de gestelde doelen, de financiële keuzes en de toereikendheid van de middelen, en de structuur voor bestuur en toezicht.

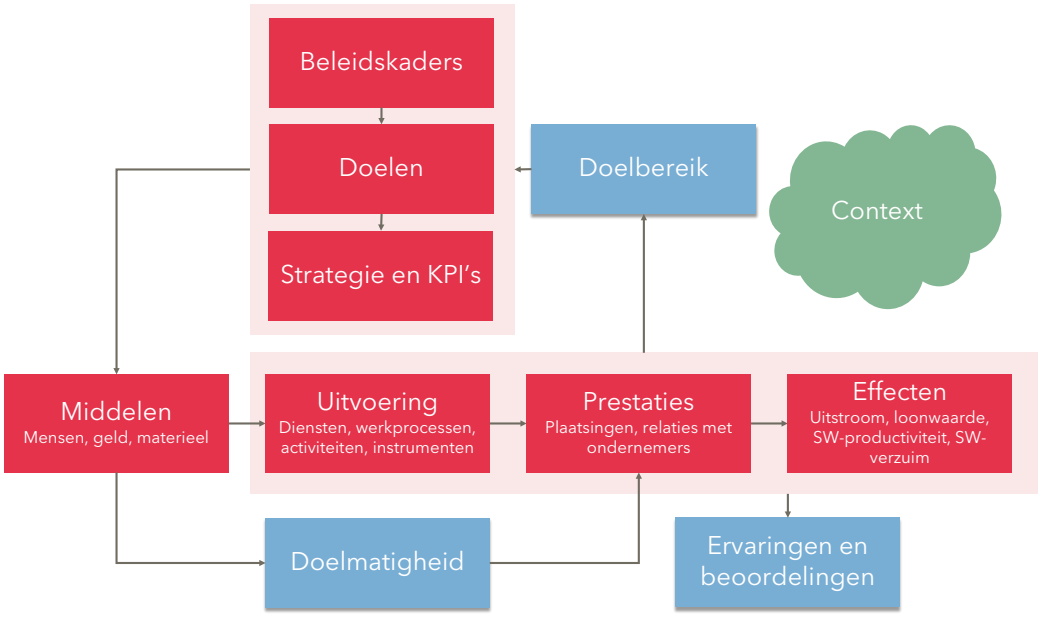
Achter de primaire processen van WerkBedrijf gaan de zogeheten secundaire processen schuil. Die hebben betrekking op intern-organisatorische zaken die ten dienste staan aan de primaire processen, zoals personeel en faciliteiten, innovatie, communicatie. Deze secundaire processen zijn ook geen onderwerp van de evaluatie. Een uitzondering hierop vormt de rol van **de professional**. Uit het document Sterke werkwoorden en latere strategienota's blijkt dat WerkBedrijf een expliciete visie heeft op het belang van de professional en een passende bedrijfscultuur bij de uitvoering van de taken.

1.3.2 Evaluatiekader

Als vertrekpunt voor de evaluatie van WerkBedrijf hebben wij een evaluatiekader opgesteld. Het evaluatiekader preciseert de concepten en begrippen voor de evaluatie. Op basis van het evaluatiekader hebben we ook de centrale vraagstelling uitgewerkt in een aantal onderzoeksvragen.

De onderstaande figuur toont het raamwerk voor de evaluatie.

Figuur 1.1 Evaluatiekader

De evaluatie van WerkBedrijf richt zich op de eerste plaats op het **beschrijven** van WerkBedrijf aan de hand van de volgende aspecten, concepten en begrippen:

- **Doelen en strategie**. Het gaat hierbij om de beleidskaders waarbinnen WerkBedrijf opereert en de doorvertaling daarvan in doelen, strategie en kritieke prestatie-indicatoren. We beschouwen dit als een gegeven. Het is van belang de doelen en strategie goed te beschrijven, omdat het de achtergrond vormt waartegen we de andere aspecten beoordelen.
- **Middelen**. WerkBedrijf zet middelen in (mensen, materieel, geld) om de doelen te behalen. Ook hierbij gaat het om een beschrijving.
- **Prestaties**. De dienstverlening van WerkBedrijf resulteert in concreet meetbare prestaties die zijn toe te schrijven aan de inzet van WerkBedrijf. Een plaatsing op werk is hiervan een voorbeeld. We beschrijven deze prestaties op basis van de door WerkBedrijf bijgehouden gegevens.
- **Effecten**. De dienstverlening van WerkBedrijf leidt tot (verder weg gelegen) effecten die niet alleen door WerkBedrijf, maar ook door externe factoren worden beïnvloed. Uitstroom uit de uitkering is hiervan een voorbeeld. We beschrijven deze effecten op basis van de door WerkBedrijf bijgehouden gegevens.
- **Context**. WerkBedrijf opereert in een specifieke context. Ontwikkelingen daarin, zoals nieuwe wetgeving en de groter wordende mismatch tussen de vraag van ondernemers en het aanbod van kandidaten, zijn enerzijds verklaringen voor de behaalde prestaties en effecten, en kunnen anderzijds invloed hebben op de toekomst en op de aanbevelingen uit de evaluatie.

De evaluatie van WerkBedrijf richt zich op de tweede plaats op het **beoordelen** van de volgende aspecten:

- **Uitvoering**. WerkBedrijf voert diensten uit voor ondernemers en kandidaten conform de dienstverleningsovereenkomsten met gemeenten. Daarbij werkt WerkBedrijf volgens een bepaalde visie op ondernemers- en kandidaatsdienstverlening en de rol van de professional daarbij. In de evaluatie beoordelen we hoe en in hoeverre WerkBedrijf de voorgenomen diensten en activiteiten heeft uitgevoerd en in hoeverre de uitvoeringspraktijk aansluit bij de visie op ondernemers- en kandidaatsdienstverlening zoals neergelegd in de strategie. Ook kijken we naar eventuele knelpunten en inefficiënties in het proces, zoals bij de terugmelding van kandidaten.
- **Doelbereik**. Doelbereik gaat over de mate waarin de voorgenomen doelen worden behaald. De doelen heeft WerkBedrijf omgezet in kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) en kritieke succesfactoren (KSF's). Deze hebben betrekking op zowel uitvoering, resultaten als effecten. We beoordelen het doelbereik door de feitelijke gegevens over uitvoering, prestaties en effecten te vergelijken met de streefwaarden zoals neergelegd in indicatoren.
- **Prestaties en effecten**. De prestaties en effecten van WerkBedrijf beoordelen we ook door ze waar mogelijk te vergelijken met landelijke cijfers en die van organisaties in vergelijkbare arbeidsmarktregio's. We kijken daarbij niet naar de absolute cijfers, maar naar de richting van de ontwikkelingen. Zien we bijvoorbeeld trendbreuken in 2020 als gevolg van de coronacrisis?
- **Doelmatigheid**. Bij doelmatigheid draait het om de verhouding van prestaties en middelen. WerkBedrijf opereert doelmatig als de prestaties met de inzet van minder

middelen redelijkerwijs niet even goed gerealiseerd hadden kunnen zijn, en als het niet meer of betere programmaopbrengsten had kunnen realiseren met dezelfde inzet van middelen
- **Ervaringen en beoordelingen**. Van belang zijn ook de ervaringen en beoordelingen van belanghebbenden op alle bovengenoemde aspecten.

Niet in de figuur opgenomen zijn de aanbevelingen. Aanbevelingen vloeien voort uit de suggesties van gesprekspartners en uit de beoordeling van de bovenstaande aspecten, tegen de achtergrond van een veranderende context.

1.3.3 Deelvragen

Op basis van het raamwerk en de verschillende aspecten daarvan, hebben we negen onderzoeksvragen geformuleerd.

1. Wat zijn de beleidskaders voor WerkBedrijf en hoe zijn deze vertaald in organisatiedoelen en een strategie (missie, visie, diensten)?
2. Welke middelen heeft WerkBedrijf tot zijn beschikking?
3. Hoe en in hoeverre heeft WerkBedrijf zijn diensten voor ondernemers, kandidaten en gemeenten uitgevoerd en in hoeverre sluit de uitvoeringspraktijk aan bij de visie die WerkBedrijf heeft op ondernemers- en kandidaatsdienstverlening en de rol van de professional?
4. Welke resultaten en effecten heeft WerkBedrijf gerealiseerd?
5. Welke conclusies kunnen getrokken worden uit de door WerkBedrijf behaalde resultaten en effecten ten opzichte van vergelijkbare organisaties in andere arbeidsmarktregio's?
6. In hoeverre zijn de doelen in de afgelopen vijf jaar gerealiseerd vanuit het perspectief van ondernemers, kandidaten en gemeenten?
7. Hoe verhouden de behaalde resultaten zich tot de ingezette middelen?
8. Hoe worden de dienstverlening, prestaties en effecten van WerkBedrijf door ondernemers, kandidaten en gemeenten ervaren en beoordeeld?
9. Welke aanbevelingen naar de toekomst kunnen worden geformuleerd op grond van de resultaten en ervaringen in de afgelopen vijf jaar?

1.4 Onderzoeksverantwoording

1.4.1 Klankbordgroep

De evaluatie is begeleid door een commissie bestaande uit Lucile Braam (WerkBedrijf), Nick Derks (wethouder gemeente Wijchen), André van Ginkel (gemeente Nijmegen), Ina Hol (WerkBedrijf), Petra Molenaar (wethouder gemeente Nijmegen) en Huub van Nijnatten (werkorganisatie Druten Wijchen). De commissie is drie keer (online) bijeengekomen om het onderzoeksvoorstel, het evaluatiekader en het conceptrapport te bespreken en becommentariëren.

1.4.2 Documentstudie

Bij de uitvoering van de evaluatie zijn de diverse documenten bestudeerd die zijn aangeleverd door WerkBedrijf. Het gaat om beleidskaders, begrotingen en jaarrekeningen, verslagen van bestuursvergaderingen, voortgangsrapportages, overeenkomsten, jaarverslagen over klachten(afhandeling) en onderzoeksrapporten. Deze documenten hebben een feitelijk inzicht gegeven in de doelen, werkwijze, prestaties en effecten van WerkBedrijf.

1.4.3 Analyse cijfermatige informatie

Voor de evaluatie is een analyse uitgevoerd van kwantitatieve informatie over de uitvoering van taken door WerkBedrijf, de tevredenheid met de dienstverlening, de ontwikkeling van het bijstandsbestand en de prestatie-indicatoren van WerkBedrijf. Deze informatie is afkomstig van WerkBedrijf, CBS (banen en bijstandsdichtheid arbeidsmarktregio), VNG (waarstaatjegemeente.nl), Divosa (Benchmark Werk & Inkomen), Cedris (verdeling SW'ers over werkvormen), jaarverslagen van andere werkbedrijven en SBCM (ziekteverzuim SW).

Ook heeft een vergelijking plaatsgevonden van de prestaties van WerkBedrijf met de prestaties van vergelijkbare organisaties in andere arbeidsmarktregio's. Het gaat hierbij om een kwalitatieve vergelijking en geen benchmark. Vanwege verschillen in werkwijze, doelgroepen, operationalisering, definities en registratiesystemen is informatie van andere werkbedrijven in andere arbeidsmarktregio's meestal niet te vergelijken met die van WerkBedrijf.[3] Bovendien neemt de regio Rijk van Nijmegen niet deel aan de landelijke benchmarks die er zijn, zoals de Divosa Benchmark Werk en Inkomen. Ook komen de gegevens die CBS publiceert over de inzet van re-integratievoorzieningen niet overeen met de bij WerkBedrijf beschikbare gegevens. Zo lijkt het op basis van CBS-gegevens alsof het instrument loonkostensubsidie in de regio Rijk van Nijmegen nauwelijks wordt ingezet, terwijl uit de cijfers van WerkBedrijf een heel ander beeld ontstaat. Het is daardoor niet mogelijk een objectieve vergelijking te maken van de inzet van re-integratievoorziening in Rijk van Nijmegen en andere arbeidsmarktregio's.

1.4.4 Interviews

Bij stakeholders hebben we semigestructureerde (groeps)interviews afgenomen. Geïnterviewd zijn vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten, vertegenwoordigers van kandidaten, medewerkers van WerkBedrijf, samenwerkingspartners en ondernemers. In totaal hebben 61 personen deelgenomen aan een (groeps)interview.

In de onderstaande tabel staan de uitgevoerde interviews.

[3] Een voorbeeld: werkbedrijf Senzer publiceert net als WerkBedrijf in het jaarverslag informatie over de toegevoegde waarde per fte SW. Bij Senzer maken kandidaten uit de Participatiewet al meerdere jaren en in relatief grote aantallen gebruik maken van de voorziening nieuw beschut werk, terwijl deze mogelijkheid bij WerkBedrijf zeer beperkt wordt gebruikt. Hierdoor is de toegevoegde waarde per fte SW tussen deze twee organisatie niet te vergelijken.

Tabel 1.1 Geïnterviewde stakeholders

Stakeholder	Interviews
Gemeenten	7 interviews met wethouders 1 groepsgesprek met beleidsmedewerkers 1 groepsgesprek met uitvoerende medewerkers (o.a. inkomensconsulenten en participatiecoaches) 1 groepsgesprek met teamleiders
Kandidaten	3 groepsgesprekken met de kandidatenraad
Ondernemers	2 groepsgesprekken met ondernemers
MGR/WerkBedrijf	1 interview met de voorzitter van de MGR 2 interviews met directeuren 2 groepsgesprekken met managers 1 groepsgesprek met projectleiders 2 groepsgesprekken met consulenten
Samenwerkingspartners	5 interviews met samenwerkingspartners

De onderzoekers hebben vooraf aangegeven met welke typen gesprekspartners een interview wordt afgenomen. WerkBedrijf heeft vervolgens de contactgegevens van potentiële gesprekspartners doorgegeven. Bij de groep ondernemers zijn ondernemers geworven die hebben deelgenomen aan het klantonderzoek dat WerkBedrijf laat uitvoeren. In de vragenlijst is de vraag opgenomen of ondernemers bereid waren deel te neem aan een groepsgesprek ten behoeve van de evaluatie van WerkBedrijf. 21 ondernemers hebben daarop 'ja' gezegd. Deze zijn benaderd voor het groepsgesprek.

De interviews hebben met name informatie opgeleverd over de ervaringen met de dienstverlening, samenwerking, prestaties en verantwoording door WerkBedrijf. Ook hebben de gesprekspartners ideeën met ons gedeeld over verbetermogelijkheden.

1.4.5 Analyse

Op het verzamelde materiaal hebben we een overkoepelende analyse uitgevoerd. Daarbij hebben we de data thematisch ingedeeld met behulp van het evaluatiekader. Voor het trekken van conclusies hebben we datatriangulatie toegepast. Dat wil zeggen dat we onze uitspraken baseren op meerdere bronnen.

1.5 Leeswijzer

Dit rapport bestaat naast dit inleidende hoofdstuk uit vier hoofdstukken:

Hoofdstuk 2 beschrijft de oprichting, beleidskaders en context van WerkBedrijf. Ook bevat dit hoofdstuk de opvattingen van belanghebbenden over de organisatie die WerkBedrijf is en de strategische keuzes die zijn gemaakt. In dit hoofdstuk beantwoorden we deelvragen 1 en 2.

Hoofdstuk 3 gaat in op de uitvoering van de taken op het vlak van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. We beschrijven ook de veranderingen die zijn opgetreden in de dienstverlening en de ervaringen en opvattingen van belanghebbenden met de dienstverlening van WerkBedrijf. In dit hoofdstuk beantwoorden we deelvragen 3 en 8.

Hoofdstuk 4 bevat een analyse van de prestaties van WerkBedrijf en van het doelbereik en de doelmatigheid. Ook gaan we in op de verantwoording door WerkBedrijf en de opvattingen van belanghebbenden daarover. In dit hoofdstuk beantwoorden we deelvragen 4, 7 en 8.

Hoofdstuk 5 plaatst WerkBedrijf in een breder perspectief. We vergelijken de structuur, sturing en verantwoording en prestaties van WerkBedrijf met andere regionale uitvoeringsorganisaties en met landelijke cijfers. Hiermee beantwoorden we deelvraag 5.

Hoofdstuk 6 bevat de overkoepelende conclusies en aanbevelingen. We beantwoorden hierin ook de meer overkoepelende deelvragen 6, 8 en 9.

Beleidskaders en context van WerkBedrijf

Zeven gemeenten in het Rijk van Nijmegen hebben gezamenlijk besloten tot de oprichting van WerkBedrijf Rijk van Nijmegen. In dit hoofdstuk beschrijven we de achtergrond van deze samenwerking (2.1) en de beleidskaders van de ontstane organisatie (2.2). Ook beschrijven we de taken en middelen van WerkBedrijf (2.3). We gaan in paragraaf 2.4 in op ontwikkelingen in de context. Vervolgens beschrijven we de zienswijze van betrokkenen op de taken en middelen van WerkBedrijf, en de vraagstukken die daarbij spelen (2.5). We sluiten het hoofdstuk af met een tussenconclusie (2.6).

2.1 Oprichting WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

2.1.1 Achtergrond en aanleiding

Samenwerking tussen gemeenten in het Rijk van Nijmegen is niet nieuw. Al lange tijd werken gemeenten in de regio op diverse terreinen samen. In 2011 is de basis gelegd voor een forse intensivering van de samenwerking tussen gemeenten in de regio om uitvoering te geven aan arbeidsmarktbeleid en de arbeidsbemiddeling van diverse doelgroepen. In 2013 hebben de, toen nog negen, gemeenten hun ambitie om meer samen te werken nader geconcretiseerd. Hun voornemen was om één regionaal Werkbedrijf te bouwen.[4] Per 1 januari 2015 is het

[4] Werk is de uitkomst!, p.3, Sterke Werkwoorden, p.6-7.

regionale WerkBedrijf Rijk van Nijmegen een feit. In dit regionale WerkBedrijf hebben zeven gemeenten hun krachten gebundeld: Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar Nijmegen en Wijchen.

De directe aanleiding voor het onderzoeken van verregaande samenwerking in de regio was de aankondiging van de Wet Werken naar Vermogen in 2011. Deze wet werd voor de invoering ervan controversieel verklaard. Met het aantreden van een nieuw kabinet werd als alternatief de Participatiewet geïntroduceerd. Zodoende kwam het in 2015 met de invoering van de Participatiewet alsnog tot één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt: de WSW, Wajong en Wwb. Gemeenten geven sindsdien uitvoering aan de Participatiewet.[5] In datzelfde jaar trad de Wet Banenafspraak in werking, waarin is vastgelegd dat werkgevers extra banen (125.000) voor mensen met een arbeidsbeperking creëren. Aan UWV en gemeenten was de opdracht om werkgevers te ondersteunen bij het realiseren van de extra banen. De indeling in 35 arbeidsmarktregio's bood daarvoor de structuur.[6] Met de Participatiewet ging ook een forse bezuinigingsopdracht gepaard. Het regionale participatiebudget nam af van bijna 19 miljoen euro in 2013 tot 15 miljoen euro in 2018. Bovendien is de groep uitkeringsgerechtigden in de Participatiewet toegenomen, omdat er een groep mensen is die geen toegang meer heeft tot de Wajong en de sociale werkvoorziening.[7] Dit vraagt om een efficiënte benutting van de beschikbare middelen.

Box: Arbeidsbemiddeling was complex en omslachtig

Voorafgaand aan de invoering van de Participatiewet en de oprichting van WerkBedrijf hadden ondernemers met een vraag naar personeel te maken met tal van regelingen en organisaties. Gemeenten, UWV, AWBZ-instellingen en SW-bedrijf Breed hadden allemaal aanbod en concurreerden met elkaar voor dezelfde beschikbare arbeidsplaatsen. Dit betekende ook dat ondernemers door verschillende organisaties benaderd werden, met elk hun eigen regelingen en instrumenten. Arbeidsbemiddeling was zodoende complex en omslachtig. [8]

Naast een wettelijke opdracht waren er andere redenen voor de gemeenten om meer samenwerking te zoeken. Ten eerste vroegen werkgevers om betere facilitering en ontzorging bij het aannemen van werkzoekenden met een verminderd arbeidsvermogen. Deze vraag is niet los te zien van de Banenafspraak en de extra door werkgevers te realiseren banen. Ten tweede vermindert de samenwerking de organisatorische kwetsbaarheid van de individuele gemeenten.[9] Ten derde biedt WerkBedrijf kansen om professionaliteit rondom arbeidsbemiddeling in één organisatie te bundelen.[10] Ten slotte is gesignaleerd dat diverse ontwikkelingen, waaronder demografische ontwikkelingen, samenwerking op diverse thema's wenselijk maken. Zo verschilt de leeftijdsopbouw van de beroepsbevolking tussen de

[5] Werk is de uitkomst!, p.3, Sterke Werkwoorden, p.6-7.

[6] Kennisdocument Wet Banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten (2020); De Beleidsonderzoekers (2021) Perspectief op bestaanszekerheid en arbeidsparticipatie, p.192-194.

[7] Zo werkt het, p.9.

[8] Zo werkt het, p.4.

[9] Sterke Werkwoorden, p.7.

[10] Zo werkt het, p.3.

gemeenten en dat geldt ook voor het profiel van werkzoekenden en het beschikbare arbeidsaanbod. Door samen te werken kunnen gemeenten deze verschillen ondervangen.[11]

2.1.2 Structuur en inrichting

De zeven gemeenten hebben besloten tot de oprichting van een Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR). Deze MGR bestaat uit twee uitvoeringsmodules, namelijk de module WerkBedrijf Rijk van Nijmegen en de module ICT Rijk van Nijmegen (iRvN). Het achterliggende idee hiervan is dat gemeenten in de regio een keuze kunnen maken voor de uitvoeringsmodules waar zij op aan willen sluiten en op welke niet. De module WerkBedrijf wordt inhoudelijk aangestuurd door de Bestuurscommissie Werk. Deze Bestuurscommissie Werk bestaat uit de Portefeuillehouders Werk van de zeven gemeenten, de regiomanager van UWV en de directeur van het WerkBedrijf. Formele besluiten worden genomen door het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de MGR. De Bestuurscommissie Werk bereidt de besluitvorming voor en adviseert aan het Algemeen en Dagelijks Bestuur.[12]

In 2015 zijn de afdelingen Werk van de zeven gemeenten opgegaan in WerkBedrijf Rijk van Nijmegen. In 2016 werd ook SW-bedrijf Breed onderdeel van het WerkBedrijf. Zij vormen gezamenlijk de uitvoeringsorganisatie WerkBedrijf Rijk van Nijmegen. Er is één re-integratieverordening Participatiewet voor de zeven samenwerkende gemeenten in het Rijk van Nijmegen vastgesteld. Dat betekent dat het instrumentarium ten aanzien van de arbeidsinschakeling op grond van de Participatiewet voor alle zeven gemeenten gelijk is. De deelnemende gemeenten hebben de taak van het opstellen van deze re-integratieverordening uitbesteed aan het Algemeen Bestuur van de MGR. In de re-integratieverordening zijn de voorzieningen opgenomen die WerkBedrijf kan inzetten voor kandidaten. Het is aan WerkBedrijf om te bepalen wat in een concreet geval een geschikte voorziening is. Daarmee ligt de uitvoeringsverantwoordelijkheid bij WerkBedrijf.[13] Gemeenten zijn wel verantwoordelijk voor het beleid: de gemeenteraden bepalen de strategische kaders en stellen de financiële middelen beschikbaar aan WerkBedrijf om deze kaders uit te voeren.[14]

Naast WerkBedrijf, die als uitvoeringsorganisatie fungeert, bestaat de Regionale Tafel Arbeidsmarkt (RTA). In 2017 is besloten tot oprichting hiervan, omdat werkzoekenden onvoldoende aansluiting vinden bij de vraag van werkgevers, en omdat als gevolg van ontwikkelingen nieuwe functies ontstaan waarvoor werkzoekenden onvoldoende passende kwalificaties hebben. Het doel van de RTA is de mismatch op de regionale arbeidsmarkt aan te pakken en te verkleinen. De RTA is een tactische werktafel die voorziet in samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs. In de RTA zijn vertegenwoordigd de wethouders Werk & Inkomen en Economische Zaken uit de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen, ondernemers,

[11] Lokale belangen in een sterke regio, p.3.

[12] Daadwerkelijk, p.11-13; Lokale belangen in een sterke regio, p.5.

[13] Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen, via: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR609294/1.

[14] Werk is de uitkomst, p.33.

vakbonden, onderwijsinstellingen, UWV en WerkBedrijf Rijk van Nijmegen.[15] De RTA valt buiten de scope van de evaluatie, maar is in diverse opzichten wel verbonden aan WerkBedrijf.

2.1.3 SW-bedrijf Breed

In 2012 is een start gemaakt met de transitie van SW-bedrijf Breed. Breed moest een omslag maken van productiebedrijf naar een arbeidsbemiddelingsbedrijf. De bedoeling was dat meer mensen buiten de muren van het SW-bedrijf aan de slag zouden gaan. Na afronding van dit transitieproces, in 2016, is Breed opgegaan in WerkBedrijf. Er is om een aantal redenen voor de integratie van Breed in WerkBedrijf gekozen. Ten eerste hebben zowel Breed als WerkBedrijf arbeidsbemiddeling als kernfunctie. Het lag voor de hand om die functies te verbinden. Ten tweede is binnen Breed veel kennis en expertise beschikbaar over mensen met een arbeidsbeperking, iets waar WerkBedrijf met de komst van nieuwe doelgroepen goed gebruik van zou kunnen maken. Ten derde betekent een bundeling van kennis en ervaring kansen voor de verdere professionalisering van het vak arbeidsbemiddeling. Ten slotte zou het "laten uitsterven" van Breed leiden tot kapitaalvernietiging.[16]

2.2 Beleidskaders

WerkBedrijf Rijk van Nijmegen is een arbeidsbemiddelingsbedrijf. WerkBedrijf heeft als belangrijkste taak om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar te brengen, voor de doelgroepen van gemeenten: namelijk mensen die onder de Participatiewet vallen en onder de Wet maatschappelijke ondersteuning.

2.2.1 Missie en visie

De opvatting van WerkBedrijf bij de start in 2015 was dat werk de uitkomst moet zijn.[17] Het streven is zoveel mogelijk mensen te bemiddelen naar zo regulier mogelijk werk binnen bedrijven. De ambitie van WerkBedrijf is zodoende om tot een inclusieve arbeidsmarkt te komen, waaraan iedereen, ook mensen met een arbeidsbeperking, duurzaam kunnen deelnemen.[18] Als missie hanteert WerkBedrijf dat het *steeds meer organisaties wil verrijken met verrassende mensen*. Dat komt concreet tot uiting in de visie dat alle organisaties in de regio Rijk van Nijmegen met meer dan 25 werknemers in dienst, minimaal één kandidaat afkomstig van WerkBedrijf in dienst hebben.[19] In 2017 werd dit aangescherpt tot het streven dat *WerkBedrijf in 2019 is uitgegroeid tot het meest toonaangevende bedrijf van ons land op het gebied van arbeidsbemiddeling. […] We staan erom bekend dat we een partner zijn, die maatschappelijk verantwoord ondernemen mogelijk en makkelijk maakt*. Centraal in de visie staan een scherpere

[15] Netwerkovereenkomst Regionale Tafel Arbeidsmarkt.

[16] Sterke Werkwoorden, p.8; Zo werkt het!, p.5.

[17] Sterke Werkwoorden, p.10.

[18] Werk is uitkomst, p.9.

[19] Daadwerkelijk in bedrijf, p.9.

focus op de bedrijfsdienstverlening aan ondernemers en een positiever mensbeeld van kandidaten.[20]

WerkBedrijf heeft drie kernwaarden geformuleerd voor de organisatie:

- Iedereen is van waarde: iedereen doet mee
- We gaan uit van wat mensen wel kunnen. Vanuit dit perspectief zijn er voor iedereen kansen op de arbeidsmarkt.
- Goede relaties zijn de sleutel tot succes: (blijvend) investeren in een relatie gericht op vertrouwen en wederkerigheid.[21]

2.2.2 Doelen en uitgangspunten

Om te realiseren dat zoveel mogelijk kandidaten werk krijgen en behouden bij reguliere bedrijven, intensiveert WerkBedrijf de contacten met werkgevers, professionaliseert het de dienstverlening en zet instrumenten in om werkgevers en kandidaten te ondersteunen.[22] In de kern bestaat de dienstverlening van WerkBedrijf uit drie aspecten, namelijk bedrijfsdienstverlening, kandidaatsbenadering en de verbindingsfunctie tussen werkgevers en kandidaten (matching). Op elk van deze taken zijn doelen geformuleerd. Daar gaan we hier nader op in.

De ambitie voor de **bedrijfsdienstverlening** is dat WerkBedrijf een betrouwbare en waardevolle partner wil zijn voor werkgevers die zoeken naar arbeidscapaciteit, voor een passende prijs en die maatschappelijk verantwoord is. Doel is om werkgevers te faciliteren en te ondersteunen bij het invullen van de garantiebanen. Samen met werkgevers creëert WerkBedrijf mogelijkheden om mensen naar betaald werk te laten groeien. De vraag van werkgevers staat centraal bij het ontwikkelen van kandidaten. WerkBedrijf is gericht op de buitenwereld en ziet de ondernemer als klant. De bedrijfsdienstverlening is zodoende leidend voor WerkBedrijf.[23]

De ambitie voor de **kandidaatsbenadering** is zoveel mogelijk kandidaten perspectief te bieden op werk en hen mogelijkheden te bieden om zelf hun kansen te vergroten en te benutten. WerkBedrijf werkt mensgericht en integraal, in plaats van dat de verschillende regelingen en verschillend beleid het uitgangspunt van de dienstverlening vormen. Daarbij gaat WerkBedrijf uit van de kansen die iemand heeft op het vinden van een baan. Om de ambitie te kunnen realiseren, is het uitgangspunt dat re-integratie op de werkvloer plaatsvindt. Dat betekent dat kandidaten snel in contact worden gebracht met bedrijven.[24]

Specifiek voor jonge mensen zet WerkBedrijf in op het bestrijden van de jeugdwerkloosheid en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Daartoe trekt WerkBedrijf samen op met onderwijs

---

[20] Daadwerkelijk in bedrijf, p.2.

[21] Meer dan werk, p.19.

[22] Werk is de uitkomst, p.9-10.

[23] Werk is de uitkomst, p.10; Sterke Werkwoorden, p.11; Daadwerkelijk in bedrijf, p.8.

[24] Sterke Werkwoorden, p.16-19; Werk is de uitkomst, p.10.

en bedrijfsleven, om passende stage- en leerwerkplekken beschikbaar te stellen en ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren met een startkwalificatie de arbeidsmarkt opgaan.[25]

De essentie is dat WerkBedrijf werkgevers (bedrijven) en kandidaten (werkzoekenden) met elkaar in **verbinding** brengt. Daartoe werkt WerkBedrijf oplossingsgericht, en sluit WerkBedrijf aan bij de vraag van de werkgever en bij de vaardigheden van de kandidaat.[26] WerkBedrijf brengt bedrijven en kandidaten rechtstreeks met elkaar in contact om partijen een goed beeld te geven van capaciteiten en mogelijkheden over en weer.[27]

2.2.3 Dienstverleningsovereenkomst

Jaarlijks sluit elke gemeente een dienstverleningsovereenkomst af met de MGR WerkBedrijf. In deze dienstverleningsovereenkomst is vastgelegd welke diensten WerkBedrijf uitvoert namens de gemeenten. Alle gemeenten maken gebruik van de basisdienstverlening van WerkBedrijf. Daartoe hevelen gemeenten het participatiebudget over naar WerkBedrijf. Daarnaast maken gemeenten afspraken over maatwerk en eventueel meerwerk, wat betrekking heeft op extra opdrachten en projecten. Maatwerk wordt betaald uit het participatiebudget en meerwerk vanuit andere middelen die zij in willen zetten voor de arbeidsbemiddeling.[28]

2.3 Taken en middelen

WerkBedrijf is verantwoordelijk voor de arbeidsbemiddeling van mensen met een arbeidsbeperking. WerkBedrijf onderscheidt een aantal groepen kandidaten:

- Mensen die onder de Participatiewet vallen (met en zonder verminderde loonwaarde);
- Mensen met een WSW-indicatie;
- Mensen met een indicatie arbeidsmatige dagbesteding.

Het doel van WerkBedrijf is dat zoveel mogelijk kandidaten uitstromen naar zo regulier mogelijke arbeid. WerkBedrijf kan voorzieningen inzetten om plaatsingen bij werkgevers te realiseren. De keuze voor de inzet van voorzieningen is afhankelijk van de kandidaat en van de werkgever. Het uitgangspunt is om de meest lichte, maar adequate voorziening in te zetten.[29]

Box: in te zetten voorzieningen

- *Werkgeversbonus*
- *Proefplaatsing*
- *(Tijdelijke) loonkostensubsidie*
- *Jobcoaching*

[25] Werk is de uitkomst, p.10.

[26] Sterke Werkwoorden, p.20.

[27] Daadwerkelijk in bedrijf, p.8.

[28] Werk is de uitkomst, p.27.

[29] Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen.

- *Leerwerkplek*
- *Ontwikkeltraject*
- *Taalstages en oriëntatietrajecten voor anderstaligen*
- *Beschut werken*
- *Scholing*
- *Diagnose*
- *Premie voor het werken op een participatieplaats*
- *Overige vergoedingen*

2.3.1 Bedrijfsdienstverlening

Om uitstroom van kandidaten naar passend werk te kunnen realiseren, zijn werkgevers nodig die behoefte hebben aan arbeidskrachten. Bedrijven creëren de werkgelegenheid die nodig is om kandidaten aan het werk te helpen. Daarom stelt WerkBedrijf de bedrijfsdienstverlening centraal: ondernemers zijn de klanten van WerkBedrijf. In de kern draait de bedrijfsdienstverlening om het ontzorgen van de werkgever.[30] WerkBedrijf wil zich in de dienstverlening opstellen als partner van werkgevers. Werkgevers worden sterker aangesproken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, onder andere door middel van de Banenafspraak, en WerkBedrijf adviseert en ondersteunt bedrijven met oplossingen en mogelijkheden voor de invulling van die verantwoordelijkheid.[31]

2.3.2 Kandidaatsdienstverlening

WerkBedrijf gaat uit van wat kandidaten wel kunnen bij de toeleiding naar de arbeidsmarkt. WerkBedrijf onderscheidt in de kandidaatsdienstverlening vier groepen kandidaten op basis van hun afstand tot de arbeidsmarkt. De dienstverlening van WerkBedrijf is (gedeeltelijk) afhankelijk van het type kandidaat.

1. Werkfit: mensen die, met een beetje ondersteuning, regulier werk kunnen vinden.
2. Tijdelijke ondersteuning: mensen die zich kunnen ontwikkelen naar regulier werk met de juiste (tijdelijke) ondersteuning/interventies.
3. Structurele ondersteuning: mensen die structureel ondersteuning nodig hebben.
4. Zeer intensieve begeleiding: mensen die structureel zeer intensieve begeleiding nodig hebben om op de arbeidsmarkt actief te kunnen zijn.[32]

2.3.3 Verbindingsfunctie

Uiteindelijk draait het om de match tussen vraag en aanbod: weten werkgever en kandidaat elkaar te vinden? Het is de taak van WerkBedrijf om hen bij elkaar te brengen. De verbindingsfunctie is in feite de essentie van WerkBedrijf. De verbindingsfunctie komt pas tot uiting wanneer zowel kandidaat als werkgever bekend zijn bij WerkBedrijf. Aan de ene kant moet de vraag van de werkgever goed in beeld zijn en aan de andere kant moeten de

[30] Sterke Werkwoorden, p.11.

[31] Sterke Werkwoorden, p.9.

[32] Sterke Werkwoorden, p.18.

vaardigheden en competenties van de kandidaat in kaart zijn gebracht. Het is aan WerkBedrijf om werkgevers en kandidaten direct met elkaar in contact te brengen.

Om daadwerkelijk tot een match te komen kan WerkBedrijf instrumenten inzetten. De inzet van passende en aantrekkelijke arrangementen draagt bij aan het verbinden van kandidaten en bedrijven.[33] Een duurzame match vraagt meer dan alleen het in contact brengen van werkgever en kandidaat. De verbindingsfunctie bestaat uit:

- Goede voorbereiding van kandidaat en werkgever, zodat beide vooraf weten wat er wordt verwacht;
- Bemiddeling van kandidaten;
- Ontwikkeling van kandidaten op de werkplek of ter voorbereiding op een werkplek, zowel op het gebied van vakvaardigheden als werknemersvaardigheden;
- Begeleiding op het werk, hetzij tijdelijk hetzij structureel. Jobcoaching draagt bij aan het voorkomen van uitval, het ontzorgt de ondernemer en verhoogt de motivatie van de kandidaat;
- Keuze voor en advisering over type contract aan de werkgever;
- Monitoring en nazorg, om de duurzaamheid van de match te bestendigen.[34]

2.3.4 Samenwerking

Om tot goede bedrijfsdienstverlening en kandidaatsdienstverlening te komen, resulterend in een duurzame match tussen vraag en aanbod, is samenwerking nodig met andere partijen. Natuurlijk is de samenwerking met werkgevers van belang. Daarnaast zoekt WerkBedrijf samenwerking met onder andere kennisinstellingen, met zorgaanbieders en sociaal wijkteams, en met UWV.

Om de kans op plaatsingen van kandidaten te vergroten is tevens samenwerking gezocht met andere partijen die bijdragen aan het vinden van betaald werk. Voorbeelden daarvan zijn uitzendbureaus, het Bureau Zelfstandigen en particuliere organisaties die een rol spelen in de bemiddeling van kandidaten. Ook met UWV is de samenwerking aangehaald, die eveneens een rol heeft in de arbeidsbemiddeling en zodoende beschikt over een netwerk van werkgevers.

De samenwerking met onderwijsinstellingen dient drie doelen. Ten eerste dragen onderwijsinstellingen bij aan het ontwikkelen van kandidaten, zodat zij beter zijn toegerust voor de arbeidsmarkt. Ten tweede hebben onderwijsinstellingen een belangrijke rol in het voorkomen van schooluitval en het waar nodig terugleiden naar onderwijs van jongeren die zijn uitgevallen. Ten derde doet WerkBedrijf een beroep op onderwijsinstellingen om prioriteit te geven aan een goede aansluiting van het geboden onderwijs op de vraag van de arbeidsmarkt.

Daarnaast werkt WerkBedrijf samen met partijen op het brede terrein van zorg en activering. Een deel van de kandidaten van WerkBedrijf heeft langdurige zorg nodig en woont bijvoorbeeld in een zorginstelling. Voor andere kandidaten geldt zij soms een extra steuntje in de rug kunnen

[33] Sterke Werkwoorden, p.20.

[34] Sterke Werkwoorden, p.20-21; Meer dan werk, p.10.

gebruiken op het gebied van zorg en ondersteuning, bijvoorbeeld van het sociaal wijkteam of van de vrijwilligerscentrale. Zodoende heeft samenwerking met zorgpartijen ten eerste tot doel om kandidaten te identificeren. Ten tweede kunnen partijen op het gebied van zorg en ondersteuning bijdragen aan het ontwikkelen van kandidaten ter voorbereiding op werk. Ten derde hebben zorgpartijen een rol in het begeleiden van kandidaten op het werk of op andere leefgebieden, zodat zij op het werk kunnen functioneren. Te denken valt aan schuldhulpverlening of het inzetten van een Wmo-voorziening.

2.3.5 Financiële middelen

De zeven samenwerkende gemeenten leveren een financiële bijdrage aan WerkBedrijf. Voor de bekostiging van de sociale werkvoorziening wordt voor elke SW-medewerker een kostprijs per SE[35] bepaald. De bijdrage van elke gemeente is gebaseerd op basis van het aantal SE deelnemers in die gemeente.[36] Voor Mook en Middelaar geldt de bijdrage SW niet.

Voor onderdeel Werk is de totale bijdrage van gemeenten opgebouwd uit een aantal componenten, namelijk het participatiebudget (p-budget, inclusief de integratieuitkering Nieuw Begeleiding en Nieuw Wajong), een deel van het Wmo-budget voor arbeidsmatige dagbesteding (AD), loonkostensubsidies voor de uitvoering van beschut werk (BW), loonkostensubsidies voor banenafspraak-kandidaten (regulier) en eventueel extra budget dat gemeenten inzetten bovenop het participatiebudget (meerwerk).[37]

In de afgelopen jaren is de begroting van WerkBedrijf afgenomen van 81 miljoen in 2016 naar 75 miljoen in 2020. Het meeste geld (circa 60%) wordt ingezet voor de sociale werkvoorziening. De kosten hangen vooral samen met de salariskosten van (gemiddeld in 2020) 1.557 SW-medewerkers. Het overige gaat naar onderdeel Werk en wordt ingezet voor onder andere voorzieningen (zoals ontwikkeltrajecten, arbeidsmatige dagbesteding, jobcoaching en loonkostensubsidies), banenarrangementen kansberoepen, oude en nieuwe lokale afspraken met gemeenten, huisvesting en personeel (uitvoering).

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de financiële resultaten die het WerkBedrijf in de afgelopen jaren heeft geboekt.

Tabel 2.1 Financiële resultaten WerkBedrijf (incl. SW)

Jaar	Totale baten	Totale lasten	Resultaat
2016	€ 81.038.000	€ 80.890.000	€ 148.000
2017	€ 78.484.000	€ 78.294.000	€ 190.000
2018	€ 78.386.000	€ 78.883.000	- € 496.000
2019	€ 78.635.000	€ 78.563.000	€ 72.000
2020	€ 75.175.000	€ 72.849.000	€ 2.326.000

[35] 1 SE staat gelijk aan 1 FTE in de SW-sector.

[36] Jaarstukken 2017, p.37.

[37] Begroting 2016-2020.

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, is in de meeste jaren een positief resultaat geboekt. Voor het jaar 2018 hebben de gemeenten een aanvullende declaratie ontvangen. Dit vanwege meer uitgaven aan loonkostensubsidie dan eerder geraamd en een declaratie inzake verhoging van het participatiebudget. De aanvullende declaratie kwam daarnaast voort uit een overschrijding aan loonkostensubsidies en meer uitgaven aan arbeidsmatige dagbesteding.[38] Het jaar 2020 was, gezien de coronacrisis, een bijzonder jaar. WerkBedrijf, zowel het onderdeel Werk als de Sociale Werkvoorziening, laat een flink positief resultaat zien, onder andere doordat extra toegekende middelen niet zijn ingezet. Vanwege de coronacrisis zijn er minder trajecten ingezet, resulterend in een onderbesteding van instrumentgelden. Ook is minder personeel ingehuurd in de uitvoering en ondersteuning.[39]

De programmalasten voor het onderdeel WERK bestaan uit onder andere de loonkostensubsidie, arbeidsmatige dagbesteding, de inzet van instrumenten en algemene uitvoeringslasten. Een overzicht van baten en lasten voor het onderdeel WERK is opgenomen in tabel 2.2.

Tabel 2.2 Overzicht van baten en lasten voor de Participatiewet/WERK (x € 1.000)

	Baten	Programmalasten	Overhead
2016	€ 19.984	€ 19.959	.
2017	€ 20.475	€ 16.779	€ 3.697
2018	€ 23.187	€ 19.334	€ 3.852
2019	€ 23.606	€ 18.840	€ 4.766
2020	€ 21.432	€ 17.363	€ 4.068

De SW-voorziening wordt apart bekostigd. Gemeenten dragen naar rato bij aan de Sociale Werkvoorziening, gebaseerd op het aantal SW-medewerkers (naar SE). Gemeenten krijgen een vergoeding van het Rijk voor SW-medewerkers (rijksbijdrage) en daarnaast leveren gemeenten een aanvullende bijdrage. Sinds 2015 stromen er geen nieuwe mensen meer in de sociale werkvoorziening. Dit is terug te zien in de begroting: in de afgelopen jaren zijn zowel de baten als de programmalasten afgenomen. De SW laat in alle jaren een voordelig resultaat zien. Daar zijn verschillende verklaringen voor, waaronder lagere overheadkosten en een stijging van de toegevoegde waarde per SE[40]. Voor de SW gold dat de personele lasten moesten worden afgebouwd als gevolg van de aflopende inkomsten uit de Sociale Werkvoorziening.[41]

Wel heeft WerkBedrijf te maken gehad met financiële tegenvallers op de SW. Zo is gesignaleerd dat de arbeidsproductiviteit bij sommige medewerkers af is genomen, het ziekteverzuim lag in 2019 relatief hoog met een omzetdaling tot gevolg en in 2018 was sprake van minder

[38] Jaarrekening 2018, p.70.

[39] Jaarrekening 2020, p.43.

[40] Equivalent van FTE in de Sociale Werkvoorziening.

[41] Jaarrekening 2018, p.68.

declarabele uren. In tabel 2.3 is een overzicht opgenomen van baten en lasten voor de Sociale Werkvoorziening.

Tabel 2.3 Overzicht van baten en lasten voor de Sociale Werkvoorziening (x € 1.000)

	Baten	Programmalasten	Overhead
2016	€ 61.054	€ 60.931	.
2017	€ 57.087	€ 53.212	€ 3.874
2018	€ 54.683	€ 51.340	€ 3.343
2019	€ 53.937	€ 50.998	€ 2.939
2020	€ 50.430	€ 47.328	€ 3.102

2.3.6 Overeenkomsten met gemeenten

WerkBedrijf maakt onderscheid tussen de basisdienstverlening, maatwerk en meerwerk. Zoals eerder in dit hoofdstuk aan bod is gekomen, nemen alle gemeenten de basisdienstverlening af en maken zij aanvullende afspraken over de invulling van maatwerk en eventueel meerwerk. De basisdienstverlening en maatwerk worden door gemeenten bekostigd vanuit het participatiebudget, meerwerk financieren gemeenten uit extra middelen die zij willen inzetten. De verhouding tussen de basisdienstverlening en maatwerk is in de loop der jaren veranderd. Het aandeel maatwerk is toegenomen, waardoor gemeenten meer en beter lokale accenten kunnen leggen in de dienstverlening van WerkBedrijf. Er is sprake van een gestage terugloop van de afname van meerwerk. In 2020 heeft alleen de gemeente Nijmegen meerwerk afgenomen. Een deel van het meerwerkbudget werd door het WerkBedrijf ingezet voor personeelskosten en zodoende heeft de afname van het budget consequenties voor het aantal formatieplaatsen gehad.[42]

Uit een analyse van het afgenomen maat- en meerwerk blijkt dat gemeenten hun eigen accenten leggen (zie bijlage 1). We zien dat gemeenten inzetten op diverse doelgroepen. Zo zijn er projecten voor 50-plussers gestart, voor migranten (arbeids- en asiel) en voor jongeren. Enkele projecten waren gericht op specifieke sectoren waarin meer kans is op werk, zoals de zorg. Ook zijn er projecten gestart in een aantal gemeenten die meer gericht zijn op werkgevers, met name op het vergroten van de bekendheid van WerkBedrijf bij werkgevers en het aangaan van nieuwe samenwerkingen.

Voor een aantal kleinere gemeenten is lokale zichtbaarheid en nabijheid van belang: zij zetten in op dienstverlening van WerkBedrijf op een locatie binnen de eigen gemeente, bijvoorbeeld door een consulent een aantal dagen in de gemeente te hebben, of door het organiseren van inloopdagen bij de bibliotheek. Ook is in een aantal gemeente ingezet op samenwerking met lokale ondernemers en aansluiting bij de sociale wijkteams.

[42] Jaarstukken 2018, p.26.

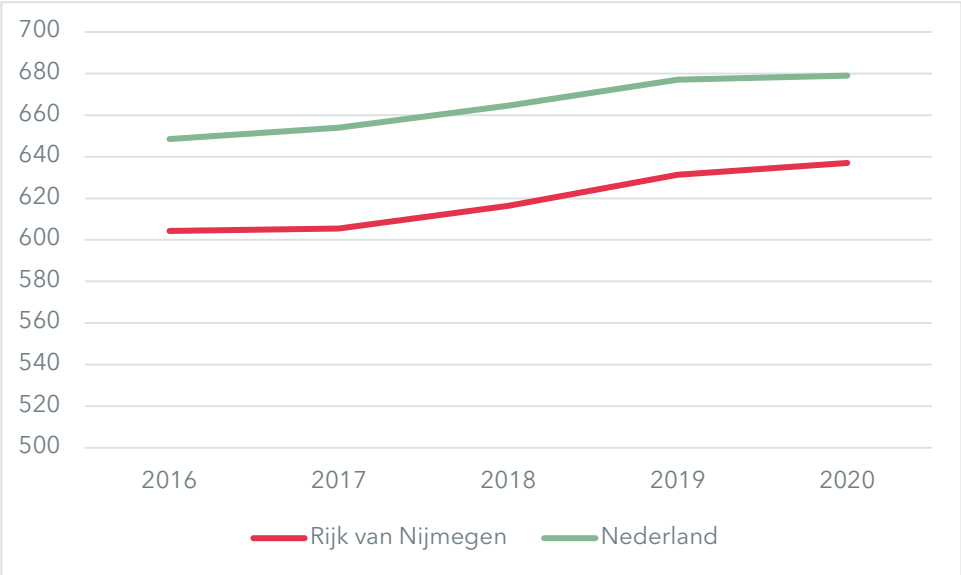
2.4 Ontwikkelingen in de context

In de omgeving van WerkBedrijf hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn geweest op WerkBedrijf. We gaan in deze paragraaf beknopt in op enkele van de belangrijkste ontwikkelingen in de context.

2.4.1 Regionale arbeidsmarkt en economie

WerkBedrijf ging in 2015 van start in een periode van economisch herstel na de economische crisis die duurde van 2008 tot 2013. In de jaren die volgden was het landelijke beeld er duidelijk één van economisch herstel. Het aantal banen nam toe en het werkloosheidspercentage nam af. In de regio Rijk van Nijmegen was eveneens sprake van een positieve ontwikkeling, maar de economische groei is minder sterk dan landelijk. Uit onderstaande grafiek blijkt dat de ontwikkeling van het aantal banen in de regio onder het landelijke gemiddelde ligt, hoewel sprake is van een positieve trend.[43]

Figuur 2.1 Aantal banen per 1.000 inwoners tussen 15-74 jaar

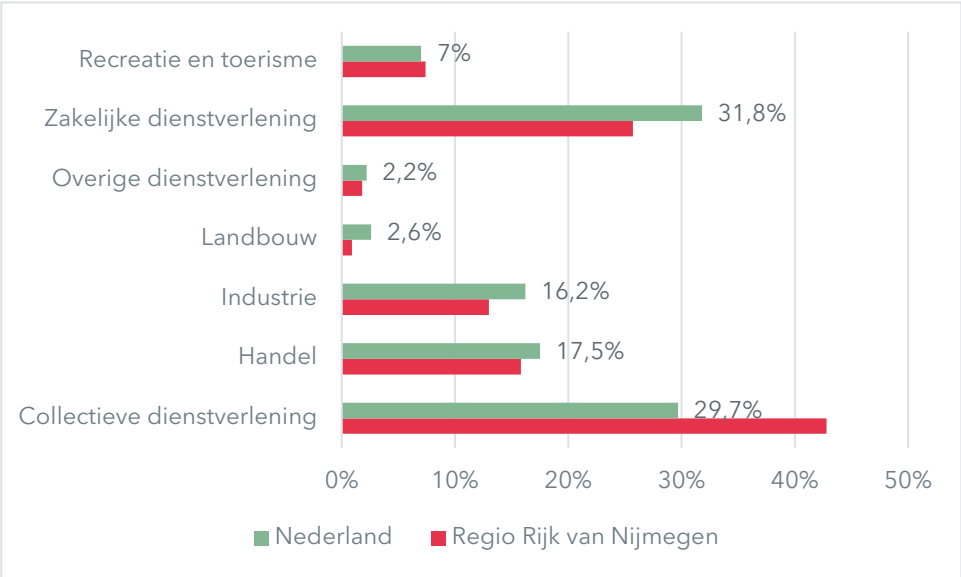

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research

De groei van werkgelegenheid op landelijk niveau is toe te schrijven aan een aantal sectoren, namelijk communicatie, industrie, bouw en handel. Deze sectoren zijn minder vertegenwoordigd in de regio Rijk van Nijmegen dan landelijk. Sectoren die sterk aanwezig zijn in de regio zijn overheid, zorg & welzijn en onderwijs. Deze sectoren profiteren niet direct van economische ontwikkelingen en daar is dan ook een minder sterke banengroei zichtbaar.

[43] Jaarverslagen 2016-2019.

Figuur 2.2 Werkgelegenheid naar sector in 2020

Bron: LISA

Er is sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod in de regio Rijk van Nijmegen. Daarom heeft WerkBedrijf er met name vanaf 2018 op ingezet om vraag en aanbod beter op elkaar te laten aansluiten. Samen met ondernemers in kansrijke sectoren zijn projecten opgezet voor werkzoekenden om zich vakinhoudelijk en qua werknemersvaardigheden te ontwikkelen.[44] De RTA is onder andere opgericht om een verbetering in aansluiting van vraag en aanbod te realiseren.

2.4.2 Complexere problematiek kandidaten

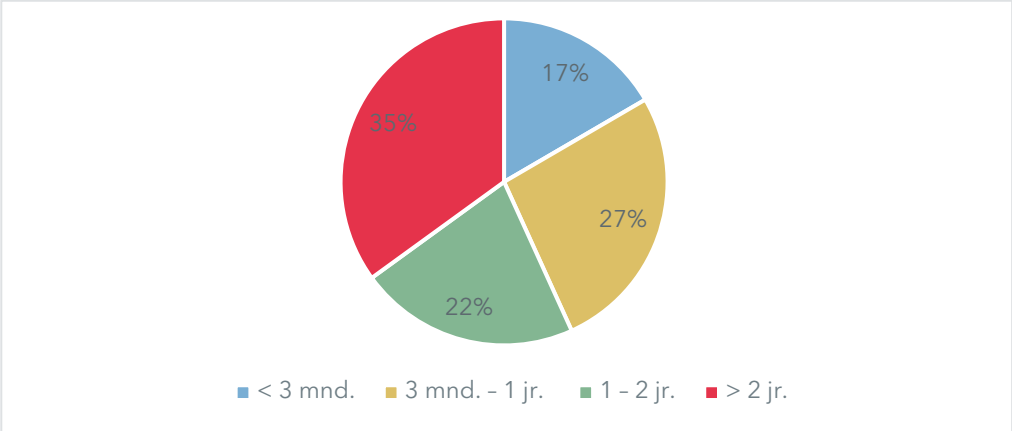
Al in 2015 constateerde WerkBedrijf in de jaarstukken dat de populatie in de bijstand 'zwaarder' wordt. Dat komt enerzijds doordat gemeenten sinds de invoering van de Participatiewet verantwoordelijk zijn geworden voor mensen met een arbeidsbeperking. Ook speelt de grote instroom van statushouders uit Syrië en Eritrea vanaf 2015 een rol. Anderzijds is de uitstroom van de meest kansrijke kandidaten toegenomen als gevolg van de gunstige conjunctuur in de periode 2015 t/m begin 2020, waardoor met name moeilijker bemiddelbare kandidaten bij WerkBedrijf terechtkomen of blijven. Meer kandidaten hebben hierdoor langere en intensievere ondersteuning nodig, signaleert WerkBedrijf.

In 2020 heeft WerkBedrijf een evaluatie uitgevoerd van de intake en diagnose. Het evaluatierapport gaat ook in op de duur van de dienstverlening voor kandidaten (zie figuur 2.3). Het blijkt dat de grootste groep kandidaten in het bestand (35%) meer dan twee jaar dienstverlening ontvangt. Van deze groep van 1.500 kandidaten hebben er 900 geen indicatie voor een arbeidsbeperking. Bij deze groep wordt de standaard dienstverleningstermijn van

[44] WerkBedrijf, Jaarverslag 2018.

twee jaar overschreden. Uit het rapport blijkt dat het om kandidaten gaat met fysieke beperkingen, mentale belemmeringen, een verborgen agenda en/of motivatieproblemen.

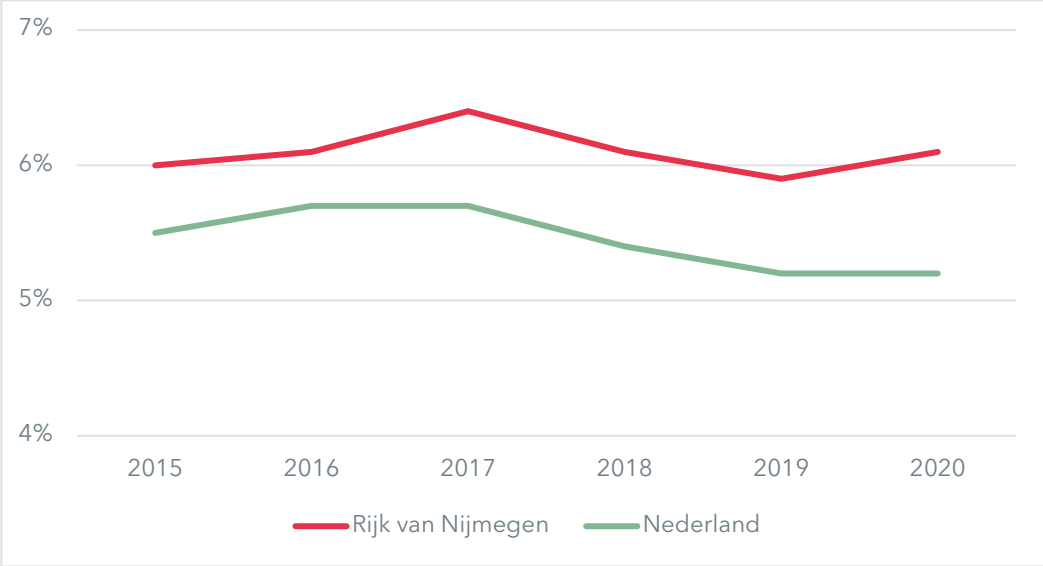
Figuur 2.3 Trajectduur van kandidaten in 2020

Bron: WerkBedrijf, rapportage evaluatie intake en diagnose (2020)

De regio Rijk van Nijmegen kent relatief veel mensen met een bijstandsuitkering: het landelijk gemiddelde ligt onder het aantal bijstandsgerechtigden in de regio. Wel volgt het percentage bijstandsgerechtigden in de regio globaal de landelijke trend bij de toe- en afname van bijstandsgerechtigden.

Figuur 2.4 Percentage inwoners met een bijstandsuitkering

Bron: CBS - Participatiewet

2.4.3 Coronacrisis

De coronacrisis was een van de belangrijkste ontwikkelingen in de context van WerkBedrijf in 2020 en 2021. De beperkingen van de coronamaatregelen hebben volgens WerkBedrijf veel impact gehad op alle facetten van de bedrijfsvoering. De gevolgen waren merkbaar in de dienstverlening aan zowel kandidaten als werkgevers. Werknemers in bepaalde sectoren kwamen plotseling thuis te zitten, zeker die werknemers met tijdelijke contracten. Zo meldden zich in de eerste coronagolf relatief veel jongeren die een nulurencontract hadden en die opeens zonder werk zaten. Voor kandidaten van WerkBedrijf gold dat zij niet bemiddeld konden worden naar werk in bepaalde sectoren, omdat de werkgelegenheid plotseling sterk was gedaald. Sectoren die sterk geraakt zijn, zijn bijvoorbeeld de horeca en de detailhandel. En ook in het groen en de schoonmaak liepen werkkansen terug. Dit zijn sectoren waar WerkBedrijf normaal gesproken relatief veel kandidaten kan plaatsen. Van invloed op de kandidaatsdienstverlening was ook dat er niet of nauwelijks face-to-face contact met kandidaten kon plaatsvinden. WerkBedrijf heeft op de coronabeperkingen ingespeeld door meer online diensten voor kandidaten aan te bieden en door vaker te bemiddelen naar sectoren waar nog wel vraag was. WerkBedrijf kon ondernemers helpen bij hun vraag naar toezichthouders (bijvoorbeeld voor winkels) en verkeersregelaars (bij teststraten). In de zorgsector is sprake van een tekort aan arbeidskrachten, maar er is vooral vraag naar gediplomeerd personeel. Daar speelde WerkBedrijf op in met opleidingstrajecten in de zorg.

Ook binnen de SW was de impact van corona groot. Een deel van de SW-medewerkers kon tijdens de eerste coronagolf tijdelijk niet werken omdat de opdrachtgever minder werk had of geen coronaproof werkplek kon bieden. Thuiszitten had veel impact op SW-medewerkers. De structuur viel weg en eenzaamheid en sociaal isolement lagen op de loer. WerkBedrijf heeft er daarom voor gekomen om redelijk snel (tijdens de eerste coronagolf) SW-medewerkers weer (in kleine groepen) te laten werken. Daarnaast huurt WerkBedrijf sinds medio 2020 een extra locatie. Op die manier probeert WerkBedrijf iedereen, met inachtneming van de RIVM-maatregelen, weer te laten werken.

Voor veel ondernemers was 2020 een pittig jaar. Sommige ondernemers zagen zich geconfronteerd met gedwongen sluitingen, maar voor alle ondernemers gold dat zij aanpassingen in het werk moesten doen. Ondernemers bleken (veel) voorzichtiger te zijn in het aannemen van personeel door de ervaren onzekerheid. Het detacheren van kandidaten is een manier om risico's weg te nemen voor ondernemers.

WerkBedrijf verwacht een na-ijleffect van de coronacrisis. Het is nodig om in te spelen op de risico's die ondernemers ervaren in het aannemen van personeel. Daarom heeft WerkBedrijf besloten mogelijkheden voor (groeps-) detacheringen verder te ontwikkelen. En voor kwetsbare kandidaten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt geldt dat zij moeten concurreren met werkzoekenden die recent hun baan hebben verloren. Er is dus meer, andere en mogelijk blijvende ondersteuning nodig voor kwetsbare kandidaten om duurzame arbeidsparticipatie te realiseren. Ook verwacht WerkBedrijf dat er een groep zelfstandigen is die actief was in een sector die (te) langzaam herstelt. Zij zullen zich moeten heroriënteren op de arbeidsmarkt.

2.5 Opvattingen over beleidskaders, taken en middelen

Bij WerkBedrijf Rijk van Nijmegen zijn veel verschillende partijen betrokken. Zij hebben allemaal een andere rol en positie, en vanuit die hoedanigheid soms ook een ander perspectief op WerkBedrijf. In deze paragraaf brengen we de ervaringen met en opvattingen over de positionering, taken en middelen van WerkBedrijf in beeld.

2.5.1 Spanningsveld tussen regionaal en lokaal

Geïnterviewde betrokkenen, zowel van gemeenten als van WerkBedrijf, zijn het erover eens dat de regionale schaal waarop WerkBedrijf opereert voordelen biedt. We komen hierop in het volgende hoofdstuk uitgebreider terug, als we de opvattingen over de uitvoering van taken bespreken.

Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat sprake is van een spanningsveld met lokale belangen en het lokale perspectief. WerkBedrijf is een uitvoeringsorganisatie, maar de individuele gemeenten blijven verantwoordelijk voor de dienstverlening aan hun eigen burgers. Wethouders leggen zodoende verantwoording af aan hun gemeenteraden over de resultaten voor hun eigen burgers. We signaleren dat hier sprake is van een soms lastige spagaat: het gaat voor de zeven gemeenten uiteindelijk niet zozeer om de regionale prestaties, maar om de lokale prestaties. Het regionale niveau waarop het WerkBedrijf acteert vraagt om een regionaal perspectief, met een goede afweging van de verschillende belangen. Het is echter het lokale belang, de lokale prestaties en het lokale perspectief wat voor gemeenten onder aan de streep prevaleert. De ene gemeente heeft hierbij meer oog voor het regionale perspectief dan de andere gemeente.

"Je ontkomt er niet aan: bestuurders kijken naar 'what's in it for me'. Dat geeft altijd discussie. Het uitgangspunt dat we alles samen doen is dan heel ver weg."

In de interviews met betrokkenen komt naar voren dat het tijd heeft gekost om tot een goede rol- en taakverdeling te komen tussen gemeenten en WerkBedrijf. En hoewel die verdeling inmiddels uitgekristalliseerd is, doen zich nog steeds sturingsvraagstukken voor. Er gaat veel geld naar WerkBedrijf en er ligt een grote beslissingsbevoegdheid, maar gemeenten hebben naar hun gevoel weinig sturingsmogelijkheden. Dat schuurt. Daar komt bij dat de ene gemeente sterker een verlies van autonomie voelt dan de andere. Het is in die context dat we de behoefte van gemeenten aan controle moeten zien. Gemeenten willen meer grip krijgen op de dienstverlening en dat komt tot uiting in onder andere verzoeken tot meer inzicht in de dienstverlening en overleg over individuele klanten. De behoefte aan sturing en controle wordt door WerkBedrijf soms ervaren als een gebrek aan vertrouwen.

Uit de interviews blijkt dat gemeenten verschillen in hun houding ten opzichte van WerkBedrijf. Er is sprake van verschillen in politieke kleur en zodoende ook in hun visie op de bedrijfs- en

kandidaatsdienstverlening. Een andere verklaring voor de verschillen in houding tussen gemeenten is mogelijk te vinden in de omvang van gemeenten: er zijn gemeenten die voldoende groot zijn om dienstverlening zelf aan te bieden. En hoewel er een functionerend model is gevonden om de dienstverlening op punten aan te passen aan lokale wensen, zijn niet alle lokale wensen uit te voeren door een regionale organisatie als WerkBedrijf. We signaleren dat sprake is van uiteenlopende wensen ten aanzien van de inzet op verschillende doelgroepen, waarbij de ene gemeente om specifieke aandacht voor bijvoorbeeld jongeren vraagt, terwijl de andere gemeente meer inzet op 50-plussers wil zien. Daarnaast blijkt dat gemeenten verschillend aankijken tegen onder andere de inzet van instrumenten, het toekennen van voorzieningen aan kandidaten en het opleggen van maatregelen. Dit maakt het voor WerkBedrijf niet goed mogelijk om één duidelijke, regionale, lijn te hanteren. Kortom, de verschillende gemeenten hebben allemaal een eigen visie en een eigen afwegingskader en dat is niet gemakkelijk te verenigen met één gezamenlijke uitvoeringsorganisatie.

Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat het spanningsveld tussen regionale en lokale belangen een risico vormt voor WerkBedrijf. Aan de ene kant is er vertrouwen dat iedereen inziet dat het regionale niveau het geëigende niveau is om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Aan de andere kant wordt gesignaleerd dat sprake is van afkalvend draagvlak en de roep om het zelf te doen in enkele gemeenten dominanter wordt. Daarbij speelt mee dat de bestuurders die ooit besloten hebben tot oprichting van WerkBedrijf, en die zich daar dus aan verbonden hadden, niet meer in functie zijn. En nieuwe bestuurders maken andere afwegingen en keuzes.

2.5.2 Budgettaire middelen en de inzet daarvan

De spanningen tussen het regionale en lokale perspectief die in de vorige paragraaf aan de orde zijn gekomen, hebben tevens een financiële component in zich. Gemeenten maken het volledige participatiebudget over aan WerkBedrijf. Het gaat voor gemeenten om veel geld. Zij moeten daar verantwoording over afleggen op lokaal niveau. Het is vanuit dat perspectief dat sommige gemeenten zich afvragen of de middelen die zij investeren in WerkBedrijf in verhouding staan tot de opbrengsten. Die opbrengsten zien zij primair als lokale uitstroom uit de uitkering. Er zijn enkele gemeenten die constateren dat er weinig van “hun” kandidaten zijn bemiddeld, terwijl de kosten hoog zijn.

Uit het onderzoek blijkt dat er gemeenten zijn die ruimer in hun financiële middelen zitten en gemeenten die te maken hebben met budgettaire krapte of zelfs forse tekorten. Wanneer sprake is van financiële tekorten, neemt de druk op het WerkBedrijf om lokale resultaten te boeken toe.

Aangezien gemeenten hun volledige participatiebudget overmaken naar WerkBedrijf, is er bij gemeenten zelf weinig ruimte voor dienstverlening aan kandidaten. Uit de interviews komt naar voren dat daar bij een aantal gemeenten wel behoefte aan is. De oorzaak daarvan is gelegen in het feit dat WerkBedrijf een deel van de aangeleverde kandidaten niet kan bemiddelen naar werk en deze kandidaten terug meldt aan gemeenten. Dat betekent dat er een groep bijstandsgerechtigden is die geen dienstverlening krijgt, omdat het gemeenten ontbreekt aan de middelen. We gaan hier in paragraaf 2.5.3 nader op in.

"Vorig jaar zijn er uit mijn gemeente heel weinig mensen door WerkBedrijf naar werk toegeleid. Als je dan kijkt naar welk bedrag is overgemaakt naar WerkBedrijf, dan kun je vragen stellen bij je Return on Investment."

In 2020 heeft WerkBedrijf veel financiële middelen overgehouden. De oorzaak hiervan is gelegen in de coronacrisis: er zijn extra middelen door het Rijk toegekend, terwijl er minder of andere dienstverlening kon plaatsvinden. Dat overschot is overgeheveld naar 2021. Uit de interviews komt naar voren dat een aantal betrokkenen vanuit gemeenten zich afvragen of de middelen niet anders besteed hadden kunnen worden. Bovendien is het voor sommige gemeenten moeilijk uit te leggen dat ze met financiële tekorten te maken hebben, terwijl WerkBedrijf er met hun financiële middelen niet in slaagt die uit te geven. Het is voor deze gemeenten zodoende moeilijk om verantwoording af te leggen aan de gemeenteraad. Daar komt bij dat WerkBedrijf in de beleving van een aantal gemeenten laat was met het afleggen van verantwoording over het budgettaire overschot.

2.5.3 Doelgroep van de kandidaatsdienstverlening: wie wel en wie niet?

WerkBedrijf richt zich in zijn dienstverlening op kandidaten die bemiddelbaar zijn. Er is zodoende een groep kandidaten die niet in bemiddeling wordt genomen of na verloop van tijd wordt terug gemeld aan gemeenten. Het is aan de individuele gemeenten om eventueel dienstverlening aan deze kandidaten aan te bieden. Uit de interviews blijkt dat voor gemeenten niet altijd duidelijk is waarom kandidaten worden terug gemeld. Daarbij speelt mee dat er gemeenten zijn die aangeven dat een meerderheid van hun bijstandsgerechtigden niet in bemiddeling is genomen door WerkBedrijf. Daarover is bij een aantal betrokkenen onvrede, aangezien er evenmin financiële middelen zijn in deze gemeenten om die groep kandidaten dienstverlening aan te bieden: de gemeenten maken het volledige participatiebudget over aan WerkBedrijf. We signaleren dat een discussie plaatsvindt over de doelgroep van WerkBedrijf, waarbij het specifiek gaat om de vraag of WerkBedrijf ook dienstverlening moet bieden aan kandidaten die (nog) niet bemiddelbaar zijn. Er zijn ook gemeenten die er op aan lijken te sturen een deel van het participatiebudget niet over te maken naar WerkBedrijf, zodat zij zelf dienstverlening kunnen bieden aan deze kandidaten.

Zodoende signaleren we ook ten aanzien van de keuzes in de kandidaatsdienstverlening dat sprake is van een spanningsveld. Aan de ene kant vragen gemeenten om meer aandacht voor moeilijke bemiddelbare kandidaten, die minder kans hebben op uitstroom naar betaald werk. Aan de andere kant sturen gemeenten sterk op de prestaties van WerkBedrijf in termen van uitstroom. Zoals in paragraaf 2.5.2 aan bod is gekomen vinden gemeenten hun lokale uitstroomcijfers van groot belang als maatstaf voor de kwaliteit van de dienstverlening van WerkBedrijf. Deze twee overwegingen zijn moeilijk met elkaar te verenigen. Uit de interviews

komt naar voren dat de prikkel om snel kandidaten aan het werk te helpen als groot wordt ervaren.

Werkgevers hebben veel vraag naar arbeidskrachten. WerkBedrijf en gemeenten zijn het er over eens dat de huidige arbeidsmarkt kansen biedt voor de doelgroep. Daarom wordt het door alle betrokkenen als een goed moment ervaren om met de moeilijker bemiddelbare kandidaten aan de slag te gaan. Wel wijzen enkele betrokkenen van WerkBedrijf erop dat het simpele feit dat er vacatures zijn nog niet betekent dat de doelgroep dan ook goed bemiddeld kan worden. Er ligt volgens een aantal betrokkenen een taak voor WerkBedrijf om zowel aan werkgevers als aan gemeenten beter uit te leggen wie hun kandidaten zijn en met welke beperkingen zij te maken hebben.

2.5.4 Bedrijfsdienstverlening versus kandidaatsdienstverlening

In de visie van WerkBedrijf staat de bedrijfsdienstverlening centraal. Dat is een bewuste keuze geweest bij de start van WerkBedrijf. Er was in de beleving van betrokkenen een omslag in de focus nodig, die meer gericht was op de ondernemer en minder volledig gericht was op de kandidaat. Achter de schermen wordt erkend dat beide partijen nodig zijn, maar het is de overtuiging van WerkBedrijf dat uitsluitend een kandidaatsbenadering te beperkt is. Daarom is door WerkBedrijf sterk ingezet op goede dienstverlening aan werkgevers.

We concluderen hieruit dat de dienstverlening vanuit WerkBedrijf in de praktijk gericht is op beide partijen, zowel op de kandidaat als op de ondernemer. WerkBedrijf presenteert zich echter als gericht op ondernemers. Uit de interviews met vertegenwoordigers van gemeenten blijkt dat gemeenten ook het gevoel hebben dat WerkBedrijf zich sterk richt op ondernemers. Een aantal gemeenten vraagt meer aandacht in de strategie en werkwijze van WerkBedrijf voor de kandidaat. Niet duidelijk is of er daadwerkelijk (te) veel aandacht is voor de bedrijfsdienstverlening, of dat de marketing van WerkBedrijf dusdanig effectief is gebleken dat gemeenten denken dat het uitsluitend om de ondernemer gaat in de dienstverlening. Ten aanzien hiervan signaleren we twee zaken. Aan de ene kant blijkt uit interviews met consulenten van WerkBedrijf dat zij zich veel meer op kandidaten dan op ondernemers richten. Zij geven aan het moeilijk te vinden werkgevers te werven voor wie zij geen (passende) kandidaten hebben, dus dat ze bij een kandidaat een werkgever zoeken en niet andersom. Een samenwerkingspartner geeft aan dat consulenten de kandidaat centraal stellen en zij veel oog en aandacht hebben voor zorgvragen. Aan de andere kant richt WerkBedrijf zich volgens betrokkenen op relatief makkelijk bemiddelbare kandidaten, en blijven de kandidaten met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt meer buiten beeld. Gemeenten denken zelf kandidaten met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt wél op te kunnen en willen pakken.

2.5.5 Marktbewerking

WerkBedrijf opereert op regionale schaal. Door als één WerkBedrijf naar buiten te treden is duidelijker waar ondernemers en kandidaten terecht kunnen, was het idee. Breed wordt erkend dat het werkveld hierdoor inderdaad minder verkokerd is, omdat niet langer elke gemeente zelf kandidaten en werkgevers met elkaar probeert te matchen. Aan de andere kant stellen we vast dat UWV niet is opgenomen in WerkBedrijf. UWV bemiddelt zodoende binnen dezelfde regio

een andere groep kandidaten richting dezelfde werkgevers in de regio. Om die reden is nog altijd geen sprake van één duidelijk loket voor bemiddeling van mensen met een uitkering in de regio. Dit speelt mogelijk werkgevers en kandidaten parten, maar hier is geen onderzoek naar gedaan. Hoewel sprake is van samenwerking tussen UWV en WerkBedrijf zien sommige betrokkenen reden om meer als één organisatie naar buiten te treden; wat niet wil zeggen dat beide organisaties moeten integreren.

Meerdere betrokkenen signaleren dat er sprake is van een mismatch op de arbeidsmarkt. Enerzijds zijn er mensen werkloos die wel graag willen en kunnen werken. Anderzijds hebben werkgevers veel vacatures open staan. Het blijkt in de praktijk moeilijk om deze mismatch tussen vraag en aanbod te overbruggen. Vanuit deze achtergrond denken enkele betrokkenen dat er een andere rol voor WerkBedrijf weggelegd kan zijn. Zo stelt een bestuurder dat WerkBedrijf zich meer als arbeidsbemiddelingsbedrijf zou kunnen profileren. Nu bemiddelt het WerkBedrijf uitsluitend kandidaten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, maar die taak zou verbreed kunnen worden naar de bemiddeling van mensen zonder uitkering die wel langs de kant staan. Ook suggereren enkele betrokkenen dat WerkBedrijf zich meer zou kunnen richten op de ontwikkeling en opleiding van kandidaten om de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken. Dit raakt zodoende ook aan de onderwijssector. Een strategie gericht op ontwikkeling en omscholing biedt mogelijk kansen voor meer plaatsingen in tekortsectoren. Verder zijn er betrokkenen die aangeven dat een goede bedrijfsdienstverlening en een betere aansluiting van vraag en aanbod gerealiseerd kan worden door het vestigingsklimaat voor werkgevers onder de loep te nemen. WerkBedrijf zou, in samenwerking met andere partijen in de regio, kunnen proberen specifieke werkgevers die aansluiten bij het profiel van de eigen kandidaten naar de regio te trekken.

2.6 Deelconclusie

WerkBedrijf is een samenwerkingsverband van zeven gemeenten die de uitvoering van de Participatiewet, Sociale Werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding voor rekening neemt. Er is één re-integratieverordening en zodoende is het instrumentarium in de zeven gemeenten gelijk. WerkBedrijf heeft als ambitie om tot een inclusieve arbeidsmarkt te komen, waaraan iedereen, ook mensen met een arbeidsbeperking, duurzaam kunnen deelnemen. Het uitgangspunt in de dienstverlening is dat iedereen van waarde is. De focus ligt op wat mensen wel kunnen.

Ondernemers zijn nodig om kandidaten kansen op werk te bieden. Daarom stelt WerkBedrijf de bedrijfsdienstverlening centraal: ondernemers zijn de klanten. De komst van WerkBedrijf heeft er niet toe geleid dat er één duidelijk loket voor werkgevers en werkzoekenden is. UWV heeft namelijk een vergelijkbare functie in de arbeidsmarktbemiddeling van werkzoekenden: UWV richt zich voor andere doelgroepen op dezelfde werkgevers in de regio. UWV en WerkBedrijf werken in de uitvoering wel samen.

In de omgeving van WerkBedrijf hebben zich in de jaren 2015 tot 2021 een aantal relevante ontwikkelingen voorgedaan. De economische ontwikkeling was in de jaren na de start van WerkBedrijf gunstig, wat zich uitte in een groeiend aantal banen in de arbeidsmarktregio en een

dalende bijstandsafhankelijkheid van de bevolking, al bleef de regio wel achter bij de landelijke ontwikkeling. De kandidaten die WerkBedrijf bedient hebben in de afgelopen jaren vaker te maken met een arbeidsbeperking, motivatieproblemen of complexe problematiek. Meer kandidaten hebben hierdoor langere en intensievere ondersteuning nodig. De coronacrisis in 2020 heeft veel impact gehad op alle facetten van de bedrijfsvoering. Kandidaten, SW-medewerkers en medewerkers van WerkBedrijf kwamen tijdelijk thuis te zitten. Ondernemers bleken voorzichtiger te zijn in het aannemen van personeel door de ervaren onzekerheid.

Bij gemeenten is sprake van verschillende wensen en behoeften. Dat heeft geleid tot een verschuiving naar meer maatwerkdienstverlening, waardoor gemeenten individuele afspraken over de dienstverlening kunnen maken. Dit is een manier om tegemoet te komen aan lokale wensen en belangen, maar hiermee zijn niet alle lokale wensen te ondervangen. De verschillen tussen gemeenten qua wensen, politieke kleur, visie en afwegingskader maken het soms lastig om tot een duidelijke regionale lijn te komen. Dat maakt het lastig voor WerkBedrijf om de taken efficiënt uit te voeren. Het besef is aanwezig bij gemeenten dat de regionale schaal waarop WerkBedrijf opereert voordelen biedt, maar in de praktijk overheerst het lokale perspectief voor gemeenten. Uiteindelijk blijven gemeenten verantwoordelijk voor de dienstverlening aan hun eigen burgers en zij moeten daarover verantwoording afleggen. Ook financiële overwegingen doen ertoe: gemeenten dragen hun participatiebudget over aan WerkBedrijf en zij willen daar primair op lokaal niveau de resultaten van zien. Dit geldt zeker voor die gemeenten die te maken hebben met een krappe begroting. We signaleren zodoende dat sprake is van een wezenlijk spanningsveld tussen het regionale en lokale perspectief. Dit komt tot uiting in de behoefte aan controle op de uitvoering die diverse gemeenten aan de dag leggen. Het draagvlak voor WerkBedrijf lijkt in een aantal gemeenten te verminderen.

Het vraagt inspanningen van alle betrokkenen om het spanningsveld tussen het regionale en lokale perspectief te overbruggen. Enerzijds vraagt WerkBedrijf de lokale politiek om de uitvoering meer los te laten. Anderzijds kan het gevoel van eigenaarschap bij gemeenten ten opzichte van WerkBedrijf verbeterd worden. Dit vraagt transparantie en een heldere verantwoording met sturingsmogelijkheden voor gemeenten.

Uitvoering taken

In dit hoofdstuk evalueren wij de wijze waarop WerkBedrijf zijn diensten heeft uitgevoerd en wat ondernemers, kandidaten en gemeenten daarvan vinden. Daarbij kijken we eerst naar de werkwijze (3.1), uitgesplitst naar kandidaatsdienstverlening), bedrijfsdienstverlening, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. Vervolgens brengen we in kaart hoe de werkwijze en dienstverlening in de afgelopen jaren zijn veranderd. Daarna beschrijven we de ervaringen met en opvattingen over de dienstverlening (3.3). We sluiten het hoofdstuk af met een tussenconclusie (3.4).

3.1 Werkwijze in de praktijk

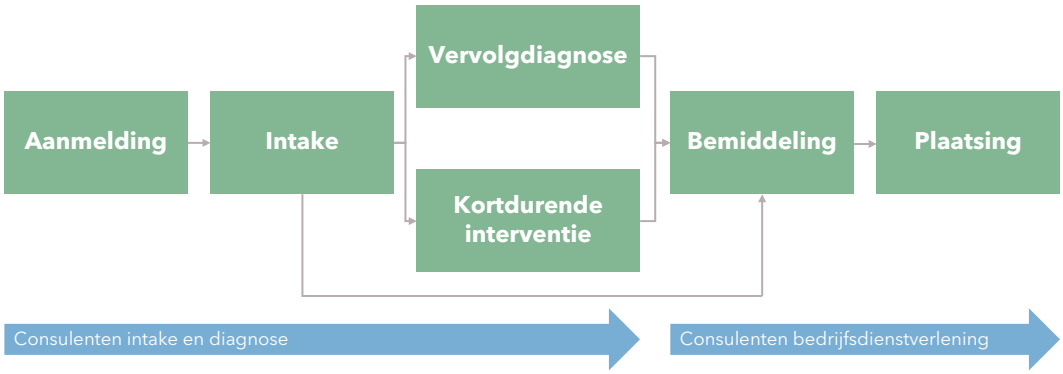
3.1.1 Kandidaatsdienstverlening

Voor de dienstverlening voor kandidaten heeft WerkBedrijf een interne WerkWijzer opgesteld.[45] De WerkWijzer beschrijft het dienstverleningsproces, de activiteiten en de taken van de verschillende functionarissen van WerkBedrijf. Het dienstverleningsproces voor kandidaten is opgedeeld in een aantal fases. Figuur 3.1 toont het dienstverleningsproces in hoofdlijnen vanuit

[45] WerkWijzer WerkBedrijf Rijk van Nijmegen.

het perspectief van de kandidaat. Onder de figuur lichten we de kernelementen van de dienstverlening toe.

Figuur 3.1 Dienstverleningsproces voor kandidaten

Bron: WerkWijzer WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

- **Aanmelding en intake**. Kandidaten melden zichzelf aan of worden door gemeenten, scholen, sociale wijkteams en andere instanties aangemeld voor de dienstverlening van WerkBedrijf. Eerst worden kandidaten uitgenodigd voor een startbijeenkomst, waarin ze te horen krijgen wat WerkBedrijf is, wat hun rechten en plichten zijn en wat van hen wordt verwacht. Vervolgens heeft een kandidaat één of meer gesprekken met een consulent intake en diagnose over waar de kandidaat staat, wat hij wil bereiken, wat hem daarin belemmerd en wat juist kan helpen. Dit resulteert in een bemiddelingsprofiel. Daarin wordt een uitspraak gedaan over de inzetbaarheid en de meest passende werkvorm en werksoort, dat is de indeling in sectoren die WerkBedrijf hanteert. Ook komen aan de orde: werknemersvaardigheden, gezondheid in relatie tot werk; motivatie; vakvaardigheden, sollicitatievaardigheden; beschikbaarheid/ flexibiliteit/ randvoorwaarden.
- **Vervolgdiagnose en kortdurende interventies**. Om een nauwkeuriger beeld te krijgen van de kandidaat wordt soms een vervolgdiagnose gesteld. Daarbij kan de consulent intake en diagnose drie typen instrumenten inzetten:
    a. Een praktijkdiagnose, waarbij kandidaten gedurende 14 weken verschillende soorten (eenvoudige) werkzaamheden verrichten om de werkmogelijkheden, begeleidingsbehoefte, benodigde werkplekaanpassingen en werknemersvaardigheden in kaart te brengen.
    b. Een onderzoek door een specialist zoals een arbeidspsycholoog, een arbeidsdeskundige of een arbo-arts.
    c. Een digitaal diagnose-instrument dat bijvoorbeeld talenten en de mate van redzaamheid van de kandidaat in kaart brengt. Beschikbare instrumenten zijn onder meer de NOA Talentenscan en (in het verleden) de ABC-meting.

  Ook worden in deze fase regelmatig kortdurende interventies ingezet om de kandidaat voor te bereiden op bemiddeling naar werk. Het gaat daarbij om workshops en trainingen gericht op onder meer empowerment, sollicitatietraining, beroepsoriëntatie en op trainingen voor specifieke doelgroepen zoals jongeren, statushouders, hoger opgeleiden en kandidaten met een arbeidsbeperking.

- **Bemiddeling naar werk**. Zodra helder is wat de kandidaat kan en welk werk bij hem of haar past, wordt de kandidaat overgedragen aan een nieuwe consulent, de consulent bedrijfsdienstverlening.[46] Deze consulent helpt en ondersteunt de kandidaat met het vinden van een passende baan. De consulent begeleidt kandidaten en heeft daarnaast contacten met ondernemers in een bepaalde werksoort. Afhankelijk van het bemiddelingsprofiel is de begeleiding in deze fase meer of minder intensief. In deze fase kunnen kandidaten de volgende instrumenten en trajecten aangeboden krijgen:
    a. (Groeps)activiteiten gericht op matchen op werk, zoals vacatures voorleggen en bespreken, speeddates en andere activiteiten met ondernemers, specifieke workshops en het uitvoeren van opdrachten die de consulent heeft meegegeven.
    b. Ontwikkeltrajecten. Hierin ontwikkelen kandidaten die nog onvoldoende werknemersvaardigheden hebben hun werknemersvaardigheden bij veelal sociale organisaties die een passende plek, werkomgeving en begeleiding kunnen bieden. Gedurende het ontwikkeltraject werkt de kandidaat met behoud van uitkering.
    c. Vakgerichte scholing, zoals een VCA-certificaat.
- **Plaatsing en ondersteuning.** In de laatste fase gaat de kandidaat aan het werk. Sommige kandidaten, zoals die met een indicatie banenafspraak, blijven daarbij begeleiding en ondersteuning van WerkBedrijf ontvangen. Denk hierbij aan de inzet van een jobcoach. Wanneer plaatsing niet lukt, meldt WerkBedrijf kandidaten terug bij de gemeente. De volgende vormen van dienstverband zijn mogelijk:
    a. Regulier in dienst.
    b. Detachering van kandidaten bij een werkgever (individueel of in groepen).
    c. Werken met behoud van uitkering in de vorm van een proefplaatsing (maximaal 3 maanden), leerwerkplek (maximaal 6 maanden) of ontwikkeltraject (maximaal 12 maanden).

Voor jongeren en statushouders wijkt de praktijk op een aantal punten af. De belangrijkste verschillende voor jongeren zijn[47]:

- **Aanmelding en intake**. Jongeren kunnen zichzelf aanmelden, kunnen door de gemeente aangemeld worden of zijn soms al in beeld via het netwerk dat WerkBedrijf heeft met scholen. Denk aan jongeren vanuit het praktijkonderwijs of speciaal onderwijs en aan voortijdig schoolverlaters. Voor jongeren geldt bovendien na de intake een wettelijke zoekperiode van vier weken waarin de jongere zelf op zoek gaat naar werk of opleiding. Een consulent van WerkBedrijf ondersteunt de jongeren tijdens deze periode. De inzet is dat zij voor het einde van de zoekperiode werk hebben gevonden of weer naar school zijn en dat de uitkering niet nodig is.
- **Vervolgdiagnose en kortdurende interventies** Bij het stellen van een vervolgdiagnose zijn specifieke instrumenten gericht op jongeren beschikbaar, zoals de talentenexpeditie. Ook is er in deze fase bij jongeren regelmatig contact met het netwerk rondom jongeren vanuit onderwijs, bureau Leerplicht, sociale (wijk)teams en MEE.
- **Bemiddeling naar werk of school**. Bij jongeren kan bemiddeling zowel gericht zijn op werk of als terugkeer naar school.

---

[46] Er is ook een senior consulent bedrijfsdienstverlening. Deze heeft als extra taken het aangaan van nieuwe relaties met bedrijven die nog niet bekend zijn bij WerkBedrijf of het UWV en is leidinggevende van geplaatste (SW-)medewerkers in geval van groepsdetachering.

[47] Dienstenboek Meer dan werk.

De dienstverlening voor statushouders wijkt op de volgende punten af[48]:

- **Aanmelding en intake**. Statushouders worden door gemeenten bij WerkBedrijf aangemeld. Statushouders beginnen met een digitaal assessment in de eigen taal. Zo ontstaat een beeld van opleiding, werkervaring, niveau Nederlands en Engels, competenties en gezondheid. De uitkomsten gebruikt de gespecialiseerde consulent bij het intakegesprek.
- **Bemiddeling naar werk of school**. Net als bij jongeren kunnen ook statushouders zowel naar werk als naar school geleid worden. Bij bemiddeling naar werk kan de consulent specifieke instrumenten inzetten, zoals:
    - Taalstage. Deze stage is gericht op het verbeteren van de Nederlandse taal. Daarnaast is een tweede doelstelling het opdoen van ervaring in een Nederlandse werkomgeving en het verbeteren van de werknemersvaardigheden. De productie die de stagiair levert is ondergeschikt.
    - Oriëntatietraject. Doel van de inzet van een oriëntatietraject is dat de kandidaat bezig is met een zinvolle dagbesteding (eventueel naast zijn inburgeringstraject), zijn Nederlandse taalvaardigheid verbetert en zijn werknemersvaardigheden verbetert. Aan het einde van het traject weet de statushouder welke arbeidsrichting het beste aansluit bij zijn interesses en kansen op de huidige arbeidsmarkt en hij weet of hij nog een (BOL)opleiding kan volgen in Nederland en zo ja welke.
    - Leerwerkplek, waar statushouders werken en leren combineren. Zo volgen ze een opleiding én oefenen ze in een werksituatie verder met de Nederlandse taal.

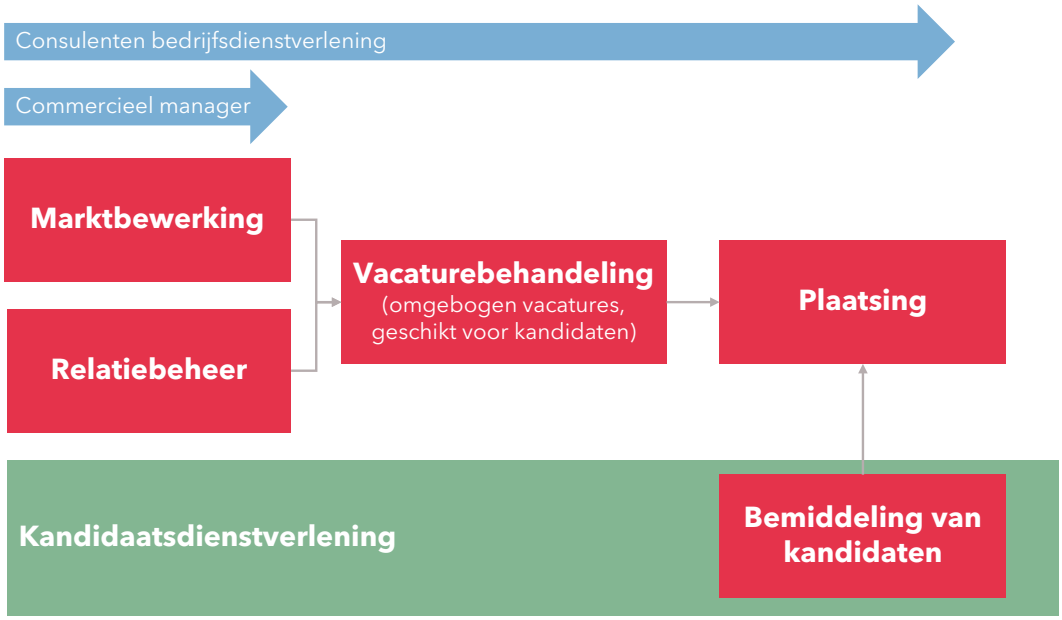
3.1.2 Bedrijfsdienstverlening

Net als voor de kandidaatsdienstverlening bevat de interne WerkWijzer van WerkBedrijf ook een procesbeschrijving van de bedrijfsdienstverlening.[49] Het dienstverleningsproces voor ondernemers is opgedeeld in een aantal activiteiten. Figuur 3.2 toont het dienstverleningsproces in hoofdlijnen. Daarin is ook de relatie met de kandidaatsdienstverlening weergegeven. Onder de figuur lichten we de kernelementen van de dienstverlening toe.

[48] Dienstenboek Meer dan werk.

[49] WerkWijzer WerkBedrijf Rijk van Nijmegen.

Figuur 3.2 Bedrijfsdienstverlening in hoofdlijnen

Bron: WerkWijzer WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

- **Marktbewerking**. Marktbewerking is het planmatig benaderen van ondernemers in de regio, met als doel het generen van aanvragen voor werk voor kandidaten. WerkBedrijf streeft daarbij na om bij de ondernemer langs te gaan. Verantwoordelijk hiervoor zijn enerzijds de commercieel managers, die zich richten op ondernemers met meer dan 50 werknemers, en anderzijds de consulenten bedrijfsdienstverlening, die zich richten op ondernemers met minder dan 50 werknemers. WerkBedrijf stemt de marktbenadering af met adviseurs van UWV WERKbedrijf en met accountmanagers van de gemeentelijke afdelingen Economische Zaken. Bij de marktbewerking maakt WerkBedrijf onderscheid tussen 'koude acquisitie' bij ondernemers die nog niet bekend zijn of al langer dan een jaar geen zaken doen met WerkBedrijf, en 'warme acquisitie' bij bekende ondernemers. Tijdens het benaderen van ondernemers proberen de consulenten bedrijfsdienstverlening kennis op te doen van de strategie en werkprocessen van het bedrijf, zodat ze in staat zijn een samenwerkingsrelatie op te bouwen en mogelijkheden te vinden voor geschikt werk voor kandidaten. Daarbij worden de zeven werksoorten in het achterhoofd gehouden die WerkBedrijf onderscheidt: grijs en groen; zakelijke dienstverlening; schoonmaak; productie, magazijn en logistiek; horeca, zorg en verkoop; bouw, ict, toezicht en techniek.
- **Vacaturebehandeling**. Wanneer er geschikt werk is gevonden bij een ondernemer, leidt dit tot een vacature. Vaak gaat het daarbij om een 'omgebogen' vacature die aansluit bij het profiel van kandidaten van WerkBedrijf. De consulent bedrijfsdienstverlening zoekt vervolgens kandidaten in het totale bestand van WerkBedrijf en matcht op basis van de informatie uit het bemiddelingsprofiel (zie 3.1.1.). Bij het matchen dient de consulent rekening te houden met de behoeften van ondernemer (vraaggericht) en met de mogelijkheden van de kandidaat (aanbodgericht). De consulent heeft altijd telefonisch of persoonlijk contact met de kandidaat over de vacature, bereidt de kandidaat voor op de kennismaking met de ondernemer, en gaat desgewenst mee naar het eerste gesprek.
- **Plaatsing**. Na de keuze voor de best passende kandidaat worden de contractuele aspecten verder afgestemd met de ondernemer en kandidaat. Het betreft aspecten als duur plaatsing of dienstverband, noodzakelijke werkplekaanpassingen, tariefstelling (bij SW), inzet van subsidies of andere producten afhankelijk van de behoeften, productiviteit van de kandidaat,

de noodzakelijke aanpassingen en de mogelijke regelingen binnen wet- en regelgeving. Tijdens en na de plaatsing kan de ondernemer gebruik maken van diverse voorzieningen, zoals een Harrie-training[50], een jobcoach, een werkgeversbonus, loonkostensubsidie, scholingsbudget.

- **Relatiebeheer**. WerkBedrijf streeft een goede klantrelatie na. De ambitie is ondernemers en kandidaten goed te kennen en een vertrouwensband met beide partijen te hebben. Een goede relatie stelt WerkBedrijf in staat tot succesvolle en nieuwe plaatsingen. Relatiebeheer is een taak voor de commercieel managers en de consulenten bedrijfsdienstverlening. Het doel is minimaal twee keer per jaar contact met een relatie te hebben, waarvan minimaal een keer een persoonlijk bezoek aan de ondernemer betreft.

Box: Samenwerking met UWV WERKBedrijf

WerkBedrijf Rijk van Nijmegen en UWV WERKBedrijf treden als aparte organisaties naar buiten. Ondernemers kunnen met beide organisaties te maken hebben, maar krijgen wel de mogelijkheid om één contactpersoon namens beide organisaties te hebben. Samenwerking vindt vooral plaats bij de benadering van grote ondernemers waar veel potentiële vacatures zijn, bij het vinden van geschikte kandidaten voor vacatures waarbij UWV geen kandidaten heeft, en op projecten die bijvoorbeeld gericht zijn op schaarsteberoepen.

3.1.3 Sociale werkvoorziening

Voor de sociale werkvoorziening is geen dienstverleningsproces uitgeschreven. Bij de start van WerkBedrijf is het voormalige SW-bedrijf Breed in zijn geheel ondergebracht bij WerkBedrijf en zijn de taken van Breed overgenomen. Na de start van WerkBedrijf zijn diverse organisatorische veranderingen doorgevoerd (zie paragraaf 3.2.2).

In de sociale werkvoorziening kan onderscheid gemaakt worden tussen vijf werkvormen voor SW-medewerkers[51]:

- **Beschut werk**. Dit is werk binnen de muren van WerkBedrijf, gericht op de ontwikkeling, re-integratie en opvang van SW-medewerkers met veel begeleidingsbehoefte en een lage loonwaarde. Sinds 2020 is het aantal SW-medewerkers dat beschut werkt sterk verminderd en zijn bijna alle SW-medewerkers gedetacheerd.
- **Werken op locatie**. Dit is een vorm van aanneming van productie of diensten door WerkBedrijf. De SW-medewerker is in dienst bij WerkBedrijf en werkt ook onder het gezag en verantwoordelijkheid van WerkBedrijf, waar nodig met een werkcoach van WerkBedrijf op de werkvloer van de werkgever/ inlener. De werkzaamheden vinden wel plaats buiten de muren van WerkBedrijf bij de werkgever/opdrachtgever op locatie.
- **Groepsdetacheringen**. Hierbij is een groep SW-medewerkers in dienst bij WerkBedrijf maar werkt onder het gezag van een reguliere werkgever, waar nodig met een werkcoach van WerkBedrijf op de werkvloer van de werkgever/ inlener. WerkBedrijf brengt een uurtarief in rekening bij de werkgever/inlener.

[50] De Harrie Helpt-training is een tweedaagse training waarin de deelnemer opgeleid wordt tot de ideale collega van iemand met een arbeidsbeperking

[51] Discussiememo Beschut werken, 10 november 2015.

- **Individuele detacheringen**. Bij een individuele detachering is de SW-medewerker is in dienst bij WerkBedrijf, maar werkt onder het gezag van een reguliere werkgever. WerkBedrijf brengt een uurtarief in rekening bij de werkgever/inlener.
- **Begeleid werken**. Dit is de hoogst haalbare werkvorm voor SW-medewerkers. De persoon is in dienst van een reguliere werkgever. De werkgever ontvangt een loonkostensubsidie van WerkBedrijf ter compensatie van verminderde arbeidsproductiviteit.

Bij de aansturing en begeleiding van SW-medewerkers zijn twee functionarissen betrokken[52]:

- **Werkcoach**. De werkcoach begeleidt SW-medewerkers die beschut werken of werken op locatie.
- **Senior consulent bedrijfsdienstverlening**. Dit is de leidinggevende van SW-medewerkers die als groep gedetacheerd zijn.

3.1.4 Arbeidsmatige dagbesteding (Op Weg Naar Werk)

Gemeenten hevelen een deel van het Wmo-budget over voor de arbeidsmatige dagbesteding. Hiervan koopt WerkBedrijf plekken in, plaatst de kandidaten en monitort de ontwikkeling. Het gaat daarbij om een brede groep mensen met een arbeidsbeperking, niet alleen mensen met een uitkering uit hoofde van de Participatiewet. Feitelijk voert WerkBedrijf de regie over de arbeidsmatige dagbesteding, die sinds 2020 Op Weg Naar Werk heet, omdat WerkBedrijf contracten afsluit met samenwerkingspartners en die het grootste deel van de uitvoering van de arbeidsmatige dagbesteding op zich nemen.[53] Samenwerkingspartners zijn organisaties die gespecialiseerd zijn in het ondersteunen, behandelen en begeleiden van mensen met een beperking, met complexe problematiek of een grote begeleidingsbehoefte.

De arbeidsmatige dagbesteding vervult bij WerkBedrijf een functie in de ontwikkeling van kandidaten met arbeidsvermogen maar waarvoor betaald werk (nog) niet haalbaar is. Deze kandidaten hebben intensieve ondersteuning nodig op de werkplek en gaan aan de slag op een plek binnen de arbeidsmatige dagbesteding. Daar ligt de focus op het ontwikkelen van zelfredzaamheid en loonwaarde. Arbeidsmatige dagbesteding kan een opstap zijn naar (regulier) werk voor mensen met een arbeidsbeperking.

3.1.5 Organisatie en professional

Voor WerkBedrijf staat de bedrijfsdienstverlening centraal. Daarom is bij de inrichting van de organisatie geprobeerd zoveel mogelijk aan te sluiten bij hoe bedrijven werken. WerkBedrijf is ingericht in werkteams. Deze werkteams zijn integraal verantwoordelijk voor het hele werkproces, van acquisitie van vacatures tot de plaatsing van kandidaten. Er zijn werkteams die zich richten op branches en sectoren. Tot medio 2021 waren er daarnaast werkteams die zich richten op specifieke doelgroepen. Voorbeelden daarvan zijn het Team Jongeren en Team Ontwikkeling SW. Alle werkteams hebben dezelfde functiegroepen in het team, namelijk teammanager, consulenten bedrijfsdienstverlening, consulenten intake en diagnose, jobcoaches en werkcoaches.[54] Om de kwaliteiten van consulenten beter tot hun recht te laten komen, is recent meer ingezet op samenwerking onderling (integraler werken) en kennis en

[52] Daadwerkelijk in bedrijf. Het integratie- en inrichtingsplan voor het gemeentelijk WerkBedrijf.

[53] Daadwerkelijk in bedrijf. Het integratie- en inrichtingsplan voor het gemeentelijk WerkBedrijf.

[54] Daadwerkelijk in bedrijf, p.17; Integraal werken, p.4-5.

ervaring beter te verspreiden over meer medewerkers.[55] Sinds september 2021 werkt WerkBedrijf met nieuwe integrale werkteams. De gespecialiseerde teams gericht op Statushouders en Jongeren zijn opgegaan in deze integrale werkteams.

Het is de overtuiging van WerkBedrijf dat een professional die met passie werkt, resultaat boekt. Daartoe heeft WerkBedrijf ingezet op het vergroten van professionaliteit, biedt ze ruimte voor ontwikkeling en initiatief en is WerkBedrijf een veilige leeromgeving waarin zelfreflectie en werken aan verbetering erbij horen.[56] Van medewerkers wordt verwacht dat zij extern georiënteerd en ondernemend te werk gaan.[57] Ze moeten voldoende kennis hebben van wet- en regelgeving en van de dienstverlening, bijvoorbeeld om de juiste instrumenten aan te kunnen bieden. Consulenten moeten ook weten naar welke partijen zij eventueel kunnen doorverwijzen. En van consulenten wordt verwacht dat zij oplossingsgericht te werk gaan, om de personeelsvraag van de ondernemer te kunnen invullen.[58]

Bij de start van het WerkBedrijf in 2015 bedroeg de totale formatie inclusief het voormalige Breed 229,1 FTE. Daarvan werkte 143,35 FTE in het primaire proces.[59].

3.2 Ontwikkelingen in de dienstverlening

Sinds de start van WerkBedrijf in 2015 is de dienstverlening op onderdelen aangepast. Ook heeft WerkBedrijf de nodige onderzoeken en evaluaties uitgevoerd. In deze paragraaf beschrijven we de ontwikkelingen en veranderingen in de jaren 2016 tot en met 2020[60] en de resultaten van onderzoek en evaluaties. Doel is niet een uitputtend overzicht te geven, maar de meest markante ontwikkelingen en veranderingen aan te stippen. Daarbij maken we onderscheid tussen arbeidsbemiddeling (3.2.1), sociale werkvoorziening (3.2.2), arbeidsmatige dagbesteding (3.2.3) en samenwerking (3.2.4). We baseren ons voornamelijk op basis van schriftelijke bronnen aangeleverd door WerkBedrijf.

3.2.1 Arbeidsbemiddeling

Dienstenaanbod en evaluatie van onderdelen daarvan door WerkBedrijf

Sinds de oprichting van WerkBedrijf is het dienstverleningsproces voor kandidaten en ondernemers zo goed als ongewijzigd gebleven. Het aanbod aan instrumenten voor kandidaten is **in beperkte mate aangepast of uitgebreid**. Zo zijn meer en andere diagnose-instrumenten beschikbaar gekomen, waaronder invoering van instrumenten om laaggeletterdheid bij kandidaten beter te herkennen.[61] Sinds 2019 voert WerkBedrijf jobcoaching en

[55] Integraal werken 2021, p.3.
[56] Meer dan werk, p.22.
[57] Daadwerkelijk in bedrijf, p.16.
[58] Integraal werken 2021, p.2.
[59] Daadwerkelijk in bedrijf, p.26.
[60] In enkele gevallen benoemen we ook ontwikkelingen voor het jaar 2021 die hun oorsprong vinden in de jaren daarvoor.
[61] Jaarstukken 2020.

loonwaardemetingen zelf uit.[62] Het aantal jobcoaches is sindsdien ook uitgebreid. Sinds 2019 kunnen kandidaten ook modules uit een training volgen in plaats van een volledige reeks.[63]

In 2017 en 2020 heeft WerkBedrijf onderzoek en evaluaties uitgevoerd naar (onderdelen van) de dienstverlening op het vlak van arbeidsbemiddeling. Het gaat om een 'data-science' onderzoek (2017),[64] een evaluatie van de intake- en diagnosefase (2020)[65] en een evaluatie van het instrument 'ontwikkeltrajecten' (2020).[66]

In het voorjaar van 2017 heeft WerkBedrijf een **data-science onderzoek** laten uitvoeren. Aanleiding hiervoor was de opdracht van de Bestuurscommissie WerkBedrijf om eens in de twee jaar een onderzoek te laten uitvoeren naar de effectiviteit van de re-integratie instrumenten en dienstverlening. Tijdens het onderzoek bleek dat de beschikbare data niet toereikend waren om conclusies te kunnen trekken over de effectiviteit van de inzet van instrument. Het ontbreekt in de data aan relevante 'zachte kenmerken' zoals motivatie en zelfbeeld, en het aantal waarnemingen (3.250 in de onderzochte periode) is te klein om significante verschillen te kunnen detecteren. Wel heeft WerkBedrijf op basis van het onderzoek het beleid ten aanzien van parttime werk veranderd. Uit het onderzoek blijkt namelijk dat kandidaten die de afgelopen zes maanden parttime hebben gewerkt, een beduidend grotere uitstroomkans hebben dan mensen die niet parttime hebben gewerkt. WerkBedrijf ziet parttime werk als een opstap naar volledige uitstroom uit de uitkering. In de gewijzigde re-integratieverordening stimuleert WerkBedrijf dat kandidaten parttime aan de slag gaan. De inzet van tijdelijke loonkostensubsidie en de werkgeversbonus zijn niet meer gekoppeld aan volledige uitstroom uit de uitkering.

Uit de **evaluatie van de intake- en diagnosefase** blijkt dat deze fase grotendeels effectief is. De consulenten intake en diagnose vervullen de gewenste rol van poortwachter. Wel worden enkele knel- en verbeterpunten benoemd.

- Circa 10% van de kandidaten ontvangt na één jaar nog altijd begeleiding van een consulent intake en diagnose en is dus niet voorgedragen voor bemiddeling naar werk. Op basis hiervan stelt WerkBedrijf voor om het kandidatenbestand op te schonen.
- Ook constateert WerkBedrijf dat bij circa 25% van voor bemiddeling overgedragen kandidaten het bemiddelingsprofiel niet is ingevuld. De overdracht van kandidaten van de consulent intake en diagnose naar de consulent bedrijfsdienstverlening kan verder worden geoptimaliseerd volgens het rapport.
- Er is behoefte aan een Arboarts + die een uitspraak doet over het onderscheid tussen niet kunnen en willen, en het herstel van een kandidaat koppelt aan een tijdspad met concrete aanbevelingen.
- Er is behoefte aan uitbreiding van het werkaanbod van de praktijkdiagnose. Dat is gelegen in de aard en het (te lage) niveau van de werkzaamheden die kandidaten binnen de praktijkdiagnose uitvoeren.
- Er wordt niet optimaal gebruik gemaakt van het digitaal diagnose-instrument NOA Talentenscan en er is behoefte aan een diagnose-instrument dat inzicht geeft waar de kandidaat

[62] Jaarstukken 2019.

[63] Jaarstukken 2019.

[64] Resultaten onderzoek data science. Effectiviteit van inzet instrumenten WerkBedrijf.

[65] Rapportage evaluatie intake en diagnose.

[66] Evaluatie en advies ontwikkeltrajecten, 26 november 2020.

op de participatieladder staat, de mate van zelfredzaamheid, of iemand toe is aan een traject en de motivatie van de kandidaat.
- Verder is er behoefte aan een 'voorportaal' tijdens de intake- en diagnosefase waarin niet-werkfitte kandidaten een verkorte praktijkdiagnose doorlopen.
- Ten slotte bevat het evaluatierapport de aanbeveling een persoonlijk budget voor maatwerkvoorzieningen voor zorgjongeren in de intake- en diagnosefase te introduceren.

Eind 2020 heeft WerkBedrijf de **ontwikkeltrajecten geëvalueerd**. Binnen ontwikkeltrajecten ontwikkelen kandidaten die nog onvoldoende werknemersvaardigheden hebben hun werknemersvaardigheden bij veelal sociale organisaties die een passende plek, werkomgeving en begeleiding kunnen bieden. Doel van de evaluatie was om tot een advies te komen hoe WerkBedrijf met deze voorziening in de toekomst verder moet gaan. De conclusie is dat WerkBedrijf een voorziening zoals ontwikkeltrajecten nodig heeft in de dienstverlening met het doel kandidaten te ontwikkelen en begeleiden op een passende werkplek. De ontwikkeltrajecten zijn geschikt voor kandidaten die te zwak zijn voor een leerwerkplek, maar te sterk voor arbeidsmatige dagbesteding. WerkBedrijf ziet dat dit instrument sinds 2017 minder wordt ingezet en dat de transfer van ontwikkeltraject naar werk of een andere voorziening bij een ondernemer lastig is. Er is vanuit meerdere perspectieven behoefte aan trajecten gericht op het werkfit maken van kandidaten. Deze trajecten dienen naadloos aan te sluiten op regulier werk of leerwerkplekken enerzijds, en arbeidsmatige dagbesteding anderzijds.

Afstemming met gemeenten

In 2017 is WerkBedrijf gestart met het verbeteren van de afstemming met de afdelingen Inkomen van de gemeenten.[67] Aandachtspunten zijn de **aansluiting van de werkprocessen** en gezamenlijk nadrukkelijker **sturen op naleving van de re-integratieplicht**. WerkBedrijf signaleert daarbij dat de naleving van de re-integratieplicht in de eerste jaren relatief weinig aandacht had. Sinds eind 2017 werkt WerkBedrijf ook intensiever samen met de sociale wijkteams en regieteams in de regio.[68] Een aantal consulenten van WerkBedrijf zijn vaste contactpersonen voor deze teams. De contactpersonen geven advies over de werkmogelijkheden binnen een zorgtraject.

In 2019 heeft WerkBedrijf opdracht gegeven tot het onderzoek 'Succesfactoren in de arbeidsbemiddeling'.[69] Aanleiding was het gegeven dat in iedere gemeente de uitstroom in 2017 is toegenomen ten opzichte van de uitstroom 2014, maar dat deze toename in Wijchen relatief laag was (13%) en in Berg en Dal relatief hoog (53%). In het onderzoek zijn zes succesfactoren aan het licht gekomen. Die factoren verklaren niet alleen het verschil tussen Berg en Dal en Wijchen, maar verklaren mogelijk ook het succes van arbeidsbemiddeling voor WerkBedrijf als geheel. Dit zijn de succesfactoren:

1. Een eerste succesfactor betreft de samenwerking en het onderlinge contact tussen consulenten van WerkBedrijf en de gemeente. Volgens de respondenten in beide gemeenten is samenwerking en onderling contact een belangrijk factor voor succesvol werken en een hogere uitstroom.

---

[67] Ontwerpbegroting 2018-2021 en bijstelling 2017.

[68] Idem.

[69] UMP Research (2019). SUCCESFACTOREN in de arbeidsbemiddeling. Een onderzoek naar de uitvoeringspraktijk door WerkBedrijf en de gemeenten Wijchen en Berg en Dal.

2. De aanpak vormt een tweede succesfactor. Een succesvolle aanpak bestaat uit lokale loket-tenwaar kandidaten zonder afspraak kunnen binnenlopen, een persoonsgerichte en flexibele aanpak, groepsbijeenkomsten, een 'warme' overdracht en extra uren voor consulenten van WerkBedrijf voor overleg met klantmanagers/consulenten inkomen en intake.
3. De derde succesfactor is de werkhouding van de consulent intake en de bedrijfsdienstverleners van WerkBedrijf. Succesvolle professionals zijn getraind in gesprekstechnieken het inschatten van kandidaten, mensgericht, enthousiast, netwerker, flexibel in aanpak, ondernemend en naar buiten gericht, bekend met de lokale situatie.
4. Een vierde belangrijke succesfactor is de aanwezigheid en het proactieve optreden van de consulenten participatie in Berg en Dal, waardoor zorgkandidaten goed worden begeleid en geactiveerd voordat ze worden aangemeld bij WerkBedrijf.
5. De vijfde factor is de framing van kandidaten, waarbij de gemeente Berg en Dal meer van de positieve bereidheid en bemiddelbaarheid van kandidaten uit gaat dan de gemeente Wijchen.
6. Als zesde succesfactor zijn gemeentelijke regelingen en projecten van invloed. We zagen in hoofdstuk 2 dat de projecten die gemeenten samen met WerkBedrijf uitvoeren sterk verschillen.

Projecten met een regionale uitstraling

WerkBedrijf heeft in de jaren 2016 tot 2021 in samenwerking met gemeenten regelmatig projecten geïnitieerd gericht op een specifieke doelgroep en/of sector of met een specifiek doel. Hieronder staan de projecten met regionale uitstraling:

- **Kansberoepenprojecten**. De gemeente Nijmegen financierde in de periode medio 2017 tot medio 2019 kansberoepenprojecten.[70] Dit zijn projecten waarin WerkBedrijf samen met ondernemers en onderwijsinstellingen opleidingstrajecten opzet om kandidaten te scholen in functies waar vraag naar is. Met ondernemers maakt WerkBedrijf afspraken zodat kandidaten na hun leertraject betaald aan het werk kunnen. Ook kandidaten uit andere regiogemeenten namen deel aan deze projecten. Voorbeelden van kansberoepenprojecten zijn: Talent in het groen, Talent in de keuken en Verzorgende 3 IG
- **100-banenplan.** Eind 2020 is WerkBedrijf gestart met het 100-banenplan.[71] Daarmee biedt WerkBedrijf 100 kandidaten uit de Participatiewet via een detacheringsconstructie een baan aan bij BlueView. BlueView is een commercieel bedrijf dat sinds 2020 de productieverantwoordelijkheid heeft overgenomen van de sociale werkvoorziening van Rijk van Nijmegen (zie verder paragraaf 3.2.2). Het 100-banenplan dient verschillende doelen. Het type werk sluit aan bij de kwaliteiten van de kandidaten. Kandidaten worden begeleid op de werkplek en als het contract afloopt worden zij verlengd (via detachering), rechtstreeks in dienst genomen of bemiddeld naar een volgende baan. Met deze constructie behoudt WerkBedrijf ook industrieel werk in de regio dat aansluit op competenties van kandidaten.
- **Project Doe je mee**. WerkBedrijf werkt samen met de gemeenten Beuningen, Druten, Mook en Middelaar en Nijmegen aan een meerjarig project tot en met 2024 om hun aanvullende re-integratiemiddelen vanaf 2021 in te zetten bij WerkBedrijf.[72] De overige gemeenten hebben gekozen voor versterking van de eigen dienstverlening aan hun bijstandsgerechtigden. De centrale vraag is hoe WerkBedrijf en de gemeenten een impuls kunnen ge-

[70] Jaarstukken 2019.

[71] Jaarstukken 2020.

[72] Begroting 2022 – 2025 en bijstelling 2021.

ven aan brede dienstverlening voor bijstandsgerechtigden in de regio. De kern is dat WerkBedrijf met meer bijstandsgerechtigden in persoonlijk contact komt en beter behoeften van mensen kan detecteren op de leefgebieden werk, participatie, activering, financiële situatie en gezondheid. En op basis hiervan een passend vervolg aan (reguliere) dienstverlening kan bieden.

Tevredenheidsonderzoek onder kandidaten

WerkBedrijf laat met enige regelmaat onderzoek onder kandidaten uitvoeren. Zo vindt er doorlopend tevredenheidsonderzoek plaats. Ook heeft WerkBedrijf opdracht gegeven tot het onderzoek 'De rode draad in de kandidaat'.[73] De tevredenheid van kandidaten wordt door WerkBedrijf gezien als een kritieke succes factor (KSF). Uit de tevredenheidsonderzoeken blijkt dat kandidaten relatief tevreden zijn over de dienstverlening op het vlak van arbeidsbemiddeling.

In het meeste recente tevredenheidsonderzoek geven kandidaten WerkBedrijf gemiddeld het cijfer 7,5.[74] Kandidaten zijn met name **tevreden over de consulent**. Die krijgt gemiddeld het cijfer 8. Van de fases scoren de intake (7,5) en bemiddeling (7,7) het hoogst en de diagnose (6,7) en interventie (7,2) het laagst. Het relatief lage cijfer voor diagnose hangt mogelijk samen met de omstandigheden waarin deze fase wordt ingezet. De diagnose is nodig voor kandidaten waarvan de bemiddelbaarheid niet snel ingeschat kan worden. Deze kandidaten worden dus nog niet bemiddeld naar werk en blijven daardoor wat langer in traject.

Het meest positief zijn kandidaten over de vriendelijkheid van de consulent, de ervaren veiligheid in het intakegesprek, de mate waarin het intakegesprek stimulerend was, het feit dat kandidaten zich bij bemiddeling klaar voelen voor de vervolgstap en de geboden ondersteuning. De meeste kandidaten vinden de frequentie van de gesprekken bij intake en bemiddeling precies goed (73-75%). 13-16% zou vaker een gesprek willen hebben. Minder positief volgens kandidaten zijn de informatie over rechten en plichten, de duidelijkheid van de afspraken, de NOA talentenscan (voor diegene die deze hebben ingevuld) en de mogelijkheden voor de toekomst. Ook worden de ontwikkeltrajecten en leerwerktrajecten minder positief beoordeeld dan de andere trajecten die kandidaten volgen.

Kijkend naar de verbetersuggesties volgens kandidaten, dan blijkt dat zij behoefte hebben aan **meer persoonlijk contact** met consulenten, **meer aandacht voor de beleving** van de kandidaat en voor de wensen van de kandidaat. Ook blijkt dat **hoog opgeleide kandidaten meer begeleiding en passende hulp** wensen. De huidige voorzieningen zijn naar hun mening te veel gericht op laagopgeleiden en mensen met een beperking. Kennelijk voorziet de 'Denktank', dat is een door WerkBedrijf gefaciliteerde praatgroep voor kandidaten met een hbo/wo-opleiding[75], onvoldoende in de behoeftes van deze groep.

Het onderzoek 'De rode draad in de kandidaat' laat op basis van interviews met kandidaten zien dat kandidaten het gevoel hebben dat ze serieus genomen worden en dat er voor hen de tijd wordt genomen. De begeleiding die wordt geboden door WerkBedrijf wordt als prettig ervaren. De kritische kanttekeningen die in het onderzoeksrapport worden geplaatst, komen overeen met die uit het doorlopend tevredenheidsonderzoek. De dienstverlening kan meer gericht

[73] Mulkom, S. van (2021). De Rode Draad in Kandidaat. Nog niet gepubliceerd.

[74] De tevredenheidsonderzoeken zijn na inlog online beschikbaar voor medewerkers van WerkBedrijf.

[75] Dienstenboek Meer dan werk, p. 14.

worden op **wat iemand *wil*** en niet alleen wat iemand kan. Kandidaten kregen het gevoel dat de focus werd gelegd op een zo hoog mogelijk uitstroom. Daarbij werden wel eens de voorkeuren van kandidaten vergeten.

Verbetering bejegening kandidaten

Uit de jaarstukken van WerkBedrijf blijkt dat WerkBedrijf de feedback van kandidaten heeft aangegrepen om de **bejegening te verbeteren**. De Kandidatenraad van WerkBedrijf bevestigt dit. De toonzetting en begrijpelijkheid van de brieven die WerkBedrijf stuurt is in 2018 aangepast na feedback van de Kandidatenraad.[76] De oorspronkelijke toon werd door sommige kandidaten als dreigend ervaren. Aangezien kandidaten zich in een afhankelijke positie bevinden én relatief vaak laaggeletterd zijn, is er behoefte aan eenvoudig en enthousiasmerend taalgebruik.

Ook bevat de brief nu duidelijkere informatie over wat WerkBedrijf is en wat er gaat gebeuren, omdat bleek dat voor kandidaten niet duidelijk is wat de rol van WerkBedrijf is ten opzichte van die van de gemeente of UWV WERKbedrijf. Op basis van feedback uit het tevredenheidsonderzoek over de eerste kennismaking met WerkBedrijf zijn in 2018 aanpassingen in de groepsbijeenkomsten gedaan.

Klachtenafhandeling

We zien dat WerkBedrijf jaarlijks **relatief weinig klachten** over de dienstverlening ontvangt (tussen 3 en 11 per jaar; zie tabel 3.1).[77] Klachten gaan onder meer over het niet-nakomen van afspraken door WerkBedrijf, het gevoel dat er onvoldoende hulp werd geboden of dat er onvoldoende inlevingsvermogen werd getoond, het gebrek aan coördinatie van processen, onjuist verstrekte informatie of het zoekraken van een e-mail. De ontvangen klachten zijn bijna allemaal minnelijk door WerkBedrijf afgehandeld binnen de geldende wettelijke termijn.

Tabel 3.1 Aantal klachten ontvangen en behandeld

2015	2016	2017	2018	2019	2020
10	11	6	8	8	3

Bron: Jaarverslag klachtafhandeling WerkBedrijf (meerdere jaren)

Tevredenheidsonderzoek onder ondernemers

WerkBedrijf laat met enige regelmaat onderzoek onder ondernemers uitvoeren.[78] De tevredenheid van ondernemers wordt door WerkBedrijf gezien als een kritieke succes factor (KSF). Het meest recente klanttevredenheidsonderzoek dat WerkBedrijf in 2021 bij ondernemers heeft verricht, laat zien dat deze groep over het algemeen (zeer) **tevreden is met de dienstverlening**. In het klanttevredenheidsonderzoek geven ondernemers de dienstverlening een 7,8, de bereikbaarheid een 7,9 en de contactpersoon een 8,3.

Uit het klanttevredenheidsonderzoek blijkt tevens dat ondernemers vinden dat de consulent goed uitleg geeft over de ondersteuning die WerkBedrijf kan bieden en over wet- en

[76] Jaarstukken 2019.

[77] Jaarverslag klachtafhandeling Werkbedrijf 2019; Jaarverslag klachtafhandeling Werkbedrijf 2020.

[78] Ook hiervan zijn de resultaten na inlog online beschikbaar voor WerkBedrijf.

regelgeving. De kennis van consulent over branchespecifieke ontwikkelingen vinden ondernemers wat beperkt. Sommige ondernemers die wij hebben gesproken krijgen de indruk dat de werkdruk onder consulenten de afgelopen maanden hoog is. Ze merken ook dat meer zaken schriftelijk worden afgedaan. Regelmatig persoonlijk contact – in de vorm van een face-to-face gesprek op het bedrijf – wordt zeer op prijs gesteld.

Ondernemers die klant zijn bij WerkBedrijf zeggen ook dat ze weten waar WerkBedrijf voor staat en dat WerkBedrijf over het algemeen duidelijke en volledige informatie verschaft. Het beeld van WerkBedrijf is dat van een organisatie die afspraken nakomt, deskundig, adviserend en gericht op samenwerking is.

3.2.2 Sociale werkvoorziening

Masterplan Beschut en evaluatie daarvan

Sinds de oprichting van WerkBedrijf heeft de focus gelegen op de beweging 'van binnen naar buiten', dat wil zeggen mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt zo regulier mogelijk aan het werk helpen bij reguliere ondernemers. Daarbij bouwde WerkBedrijf voort op de plannen die al in gang waren gezet door voorloper Breed. Voor de groep SW-medewerkers waarbij regulier werk bij reguliere ondernemers niet haalbaar is, garandeert WerkBedrijf een 'beschutte' werkplek met goede werkomstandigheden. De aandacht voor de beweging 'van binnen naar buiten' in de jaren voor en vlak na oprichting van WerkBedrijf, heeft er volgens WerkBedrijf toe geleid dat minder aandacht is uitgegaan naar de aansturing van de SW-medewerkers op beschutte werkplekken.[79] De volgende knelpunten werden in 2016 door WerkBedrijf geconstateerd:

- SW-medewerkers ontvingen niet genoeg en onvoldoende passende begeleiding.
- De fysieke omstandigheden van het gebouw aan de Boekweitweg schoten tekort. Knelpunten betroffen het binnenklimaat, de indeling van werkruimtes en het verouderde meubilair.
- Door onvoorspelbaarheid in personele capaciteit en productiematerialen was het lastig om een continu werkaanbod aan te bieden. Daardoor konden SW-medewerkers soms een aantal uur of dagdeel geen werkzaamheden verrichten.
- De gesplitste aansturing van mens en productie was niet efficiënt voor de productieplanning en leidde tot onduidelijkheid onder professionals en SW-medewerkers over rol-en taakafbakening.
- De werkcultuur was 'top-down' en mensen spraken elkaar weinig aan op elkaars gedrag, regels of verantwoordelijkheden.

Deze knelpunten hebben, in combinatie met de overgang van SW-medewerkers van Breed naar WerkBedrijf, geleid tot ontevredenheid en onrust bij een deel van de medewerkers en een stijging van het ziekteverzuim en de leegloop.[80] Tegen deze achtergrond heeft WerkBedrijf in 2017 het Masterplan Beschut opgesteld. Doel was het **verbeteren van de werkomstandigheden, werkaanbod, cultuur en begeleiding van SW-medewerkers en het**

[79] Toekomst Beschut Werk, 8 februari 2016.

[80] Tijdelijk geen werk dat aangeboden kan worden aan SW-medewerkers.

verlagen van het ziekteverzuim.[81] Het plan moest leiden tot een prettige, rustige en stabiele werkomgeving met een passend werkaanbod en de juiste begeleiding voor SW-medewerkers.

Uit de evaluatie die WerkBedrijf in 2019 uitvoerde, blijkt dat de werkomstandigheden zijn verbeterd door de verbouwing van de Boekweitweg. De werkplek sloot beter aan bij het type werk en de beperking van de SW-medewerker. Ook SW-medewerkers zijn volgens WerkBedrijf tevreden(er) over hun werkplek. De evaluatie laat verder zien dat het werkaanbod is verbeterd. Voor medewerkers op de beschutte afdeling is er een continu werkaanbod omdat het logistieke proces is geoptimaliseerd en WerkBedrijf afspraken heeft gemaakt met (grote) opdrachtgevers. Het is WerkBedrijf naar eigen zeggen minder goed gelukt om medewerkers afwisselend werk aan te bieden. Afwisselend werk is voor iedereen iets anders en tegelijkertijd moet het wel werk zijn dat door een grotere groep SW-medewerkers verricht kan worden, vermeld WerkBedrijf in de evaluatie. Voorts blijkt dat het combineren van de productie- en leidinggevende taken in de functie van werkcoach efficiënt is. Tegelijk is er volgens WerkBedrijf nog ruimte voor verbetering, met name in de aansturing door voorlieden. Ten slotte zijn medewerkers in de SW gecoacht op het nemen van eigen verantwoordelijkheid, samenwerken en leren van elkaar. Volgens WerkBedrijf heeft dit geleid tot verbeteringen, maar is de cultuur en manier van werken niet geheel veranderd.

Aanpak ziekteverzuim en onderzoek naar ziekteverzuim

Sinds 2017 heeft WerkBedrijf een aantal veranderingen doorgevoerd om het **relatief hoge ziekteverzuim te verminderen**. Op de eerste plaats moest het Masterplan Beschut resulteren in daling van het ziekteverzuim. Naast het Masterplan zijn ook specifieke acties uitgevoerd om het verzuim te doen dalen. Zo moesten de teammanagers in de SW in 2016 plannen van aanpak opstellen om het verzuim binnen hun team te verlagen.[82] Ook volgden diverse functionarissen in dat jaar workshops in het kader van deskundigheidsbevordering op het vlak van verzuim. In 2018 is een extra functionaris aangesteld, de coach Arbeid en Gezondheid om de bestaande functionarissen (bedrijfsarts en arboarts) te ondersteunen.[83] WerkBedrijf constateert in de hierboven genoemde evaluatie uit 2019 van het Masterplan Beschut dat SW-medewerkers zeggen dat ze de verzuimregels kennen en dat er meer aandacht is voor verzuim. In hoofdstuk 4 gaan we dieper in op de prestaties van WerkBedrijf waaronder het verloop van het ziekteverzuim.

Beweging naar buiten: samenwerking BlueView

De eerder genoemde ambitie van WerkBedrijf om meer SW-medewerkers 'naar buiten' te detacheren bij een ondernemer, resulteerde in 2018 in **samenwerking met BlueView**.[84] BlueView is een onderneming en verzorgt productie- en montagewerk voor kleine en grote (inter)nationale opdrachtgevers. In oktober 2018 opende BlueView een nieuwe vestiging in het pand van WerkBedrijf: BlueView Noviomagum. In 2019 startte 30 SW-medewerkers via een groepsdetachering bij BlueView Noviomagum. Deze SW-medewerkers werken dus nog op een vertrouwde locatie onder aansturing van een ondernemer en dus 'buiten de muren van WerkBedrijf'.

---

[81] Samenvatting Evaluatie Masterplan Beschut.

[82] MGR Regio Rijk van Nijmegen. Derde kwartaalrapportage 2016.

[83] Jaarstukken 2018.

[84] Al sinds 2012 werd er samengewerkt met BlueView, maar niet op locatie van WerkBedrijf.

In 2020 constateerde WerkBedrijf dat de beweging naar buiten ook een keerzijde heeft: de productiefaciliteit op de Boekweitweg wordt kwetsbaarder, zowel in financieel opzicht als wat betreft personeel. De deskundigheid voor wat betreft het runnen van een productiefaciliteit wordt steeds fragieler en het aantal SW-medewerkers werkzaam in de productiefaciliteit (350 fte) neemt af, waardoor voordelen van schaalgrootte verdwijnen. Tegen deze achtergrond is de samenwerking met BlueView in 2020 uitgebreid. Een belangrijke overweging was ook dat door de samenwerking meer gevarieerd werk geboden zou kunnen worden aan SW-medewerkers. BlueView heeft de 'resterende' 350 fte werkzaam op de Boekweitweg ingeleend en de productieverantwoordelijkheid overgenomen. WerkBedrijf blijft verantwoordelijk voor de begeleiding en ontwikkeling van de SW-medewerkers. De samenwerking heeft een scope van vijf jaar. Hoe SW-medewerkers denken over de samenwerking met BlueView is niet ter sprake gekomen in onze gesprekken.

Tevredenheidsonderzoek onder SW-medewerkers

Ook onder SW-medewerkers vindt met enige regelmaattevredenheidsonderzoek plaats. In 2017, nog voor de veranderingen in het kader van het Masterplan Beschut, vulde ongeveer de helft van de medewerkers het tevredenheidsonderzoek in.[85] Voor het werken bij WerkBedrijf geven zij gemiddeld een 6,4. De meerderheid vindt dat de leiding prettig met hen omgaat. SW-medewerkers willen zich graag ontwikkelen. Maar er zijn ook aandachtspunten: frequenter werkoverleg, meer aandacht voor de persoon en meer duidelijkheid over de toekomst. In 2019 is opnieuw een medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd.[86] WerkBedrijf kreeg hierin een gemiddeld rapportcijfer van een 6,7. De **tevredenheid is dus licht gestegen**.

3.2.3 Arbeidsmatige dagbesteding

In de eerste jaren na de start van WerkBedrijf bleef de aanlevering van kandidaten voor arbeidsmatige dagbesteding achter bij het beschikbare budget.[87] Vanaf 2016 heeft WerkBedrijf daarom ingezet op het **vergroten van de bekendheid** van deze voorziening, zowel intern als extern.[88] Zo zijn klantmanagers van gemeenten, professionals uit zorg- en welzijnsorganisaties en consulenten van WerkBedrijf op structurele basis geïnformeerd over de mogelijkheden. Om het aantal dienstverbanden in de arbeidsmatige dagbesteding te vergroten, heeft WerkBedrijf sinds 2017 in de aanbesteding van arbeidsmatige dagbesteding een **sociale return verplichting** opgenomen.[89] Partijen aan wie de opdracht gegund wordt, zijn sindsdien verplicht beschutte werkplekken te realiseren.

In 2019 is de **dienstverlening vernieuwd** en heet arbeidsmatige dagbesteding Op Weg Naar Werk.[90] Het traject is sinds dat jaar meer gericht op ontwikkeling en een opstart voor een vervolgstap richting werk. De financiering is daarmee veranderd naar trajectfinanciering in plaats van vergoedingen per dag en verantwoording vindt plaats op basis van resultaat.

---

[85] Jaarstukken 2017.
[86] Jaarstukken 2019.
[87] Jaarstukken 2016.
[88] Jaarstukken 2017.
[89] Jaarstukken 2017.
[90] Jaarstukken 2019.

In dat jaar is WerkBedrijf ook gestart met het **verbeteren van de aansluiting** tussen WerkBedrijf en aanbieders, sociale teams en maatschappelijke instellingen.[91] WerkBedrijf werkt toe aan een gezamenlijke intake voor ontwikkelingsgerichte- en arbeidsmatige dagbesteding ('lokale toegangspoorten'), aan een gezamenlijke aanpak van WerkBedrijf en maatschappelijke instellingen, sociale teams en onderwijs en inrichting van een Werkplaats gericht op kwetsbare jongeren (met onder andere onderwijs, gemeenten, HAN), om kennis op te bouwen en te delen.

In 2020 moest een aantal aanbieders van arbeidsmatige dagbesteding door corona **hun locatie (tijdelijk) sluiten**.[92] De coronacrisis had ook gevolgen voor de ondersteuning van kandidaten. Een groot deel van hen zat, met name tijdens de eerste golf, noodgedwongen thuis en kon niet terecht op de werkplek. Met ondersteuning vanuit WerkBedrijf slaagden de aanbieders erin om de dienstverlening aan de kandidaten zoveel mogelijk (thuis of op de werkplek) voort te zetten.

3.3 Ervaringen met en opvattingen over dienstverlening

In deze paragraaf beschrijven we de ervaringen met, en opvattingen over de werkwijze en dienstverlening van WerkBedrijf. Dat doen we vanuit het perspectief van respectievelijk kandidaten, ondernemers, gemeenten en aanbieders van arbeidsmatige dagbesteding. Ook geven we de reflecties van WerkBedrijf over de eigen dienstverlening weer. We starten met een algemeen beeld.

3.3.1 WerkBedrijf is een volwassen organisatie geworden

De meeste geïnterviewde betrokkenen, binnen en buiten het WerkBedrijf, geven aan dat WerkBedrijf een **volwassen organisatie** is geworden. WerkBedrijf is een op zichzelf staande, functionerende organisatie geworden. En dat wordt door een aantal betrokkenen als een hele prestatie benoemd. WerkBedrijf wordt getypeerd als een volwaardig bedrijf, dat een belangrijke positie heeft verkregen in de regio en in de markt.

Er is over het algemeen waardering voor de structuur die in vijf jaar tijd is neergezet. Die wordt ervaren als functioneel. Door werknemers wordt benoemd dat er eenheid binnen de organisatie is ontstaan, waarbij de verschillende achtergronden van werknemers, afkomstig uit zeven verschillende gemeenten, op de werkvloer geen rol meer spelen. De professionaliteit van de werknemers en van de organisatie als geheel heeft zich ontwikkeld.

In de loop der jaren heeft zich duidelijk uitgekristalliseerd wat WerkBedrijf doet en wat gemeenten doen. Die taken en rollen zijn nu (over het algemeen) helder, maar dat heeft wel tijd en ook spanningen gekost.

3.3.2 Kandidaten en SW-medewerkers

Uit onze gesprekken met (vertegenwoordigers van) kandidaten, blijkt dat kandidaten over het algemeen **tevreden zijn met de dienstverlening**, maar ook vinden dat er duidelijke verbeterpunten mogelijk zijn.

---

[91] Ontwerpbegroting 2018-2021 en bijstelling 2017.

[92] Jaarstukken 2020.

Op de eerste plaats hebben sommige kandidaten behoefte aan **meer persoonlijke aandacht**. Verblijf in de uitkering is voor veel kandidaten een vernederende ervaring die veel impact heeft op het geloof in eigen kunnen. Hoewel de huidige contacten met de consulenten van WerkBedrijf over het algemeen worden gewaardeerd, vinden deze contacten niet vaak *face-to-face* plaats en zijn de contactmomenten niet voor alle kandidaten voldoende lang of frequent. De aandacht van de consulent gaat bovendien vooral uit naar werk en minder naar de persoonlijke omstandigheden en beleving van de kandidaat. Persoonlijke aandacht en intensieve persoonlijke begeleiding door één '*dedicated*' professional kan kandidaten met een negatief zelfbeeld, stress of problemen in de privésfeer helpen om het (zelf)vertrouwen terug te winnen en stapjes in de richting van participatie en betaald werk te zetten.[93]

Op de tweede plaats willen sommige kandidaten dat er **meer geluisterd wordt naar hun wensen**. De focus in de dienstverlening van WerkBedrijf ligt op wat kandidaten kunnen en op de mogelijkheden op de arbeidsmarkt en minder op wat mensen *willen*. Meer aandacht voor de wensen van de kandidaat kan ook het geloof in eigen kunnen versterken. Sommige geïnterviewde kandidaten kregen het gevoel dat de focus door de consulent werd gelegd op een zo hoog mogelijk uitstroom. Daarbij werden wel eens de voorkeuren van kandidaten vergeten. Dat kan tot gevolg hebben dat kandidaten na verloop van tijd weer uitvallen. Overigens ontstaat uit de gesprekken die wij met alle betrokken hebben gevoerd niet het beeld dat WerkBedrijf altijd voor de snelle plaatsing gaat. Consulenten lijken wel degelijk mensgericht te zijn en aandacht te hebben voor duurzame plaatsing. In de beleving van sommige kandidaten mag het accent daarbij dus meer komen te liggen op de wensen van de kandidaat.

Op de derde plaats hebben sommige kandidaten **behoefte aan nazorg**. Uit het tevredenheidsonderzoek onder kandidaten blijkt dat ongeveer twee derde van de kandidaten naar eigen zeggen na plaatsing geen contact meer heeft met de consulent. Kandidaten die aan het werk zijn zouden graag contact met WerkBedrijf willen blijven houden. De Kandidatenraad merkt op dat "mensen van het werkbedrijf" nauwelijks kijken op de werkvloer bij kandidaten. WerkBedrijf heeft weliswaar beschikking over jobcoaches, maar deze kunnen en hoeven niet bij iedere kandidaat ingezet te worden.

In de afgelopen jaren heeft WerkBedrijf gezien dat kandidaten moeilijker bemiddelbaar zijn geworden omdat ze te maken hebben met complexe problematiek. Kandidaten hebben bijvoorbeeld beperkte werknemersvaardigheden, spreken slecht Nederlands, hebben geen goed beroepsbeeld, hebben gedragsproblemen of zijn op bepaalde leefgebieden beperkt redzaam. Vaak is sprake van een combinatie van voorgaande belemmeringen, terwijl kandidaten nog wel voldoende loonwaarde hebben om in aanmerking te komen voor bemiddeling naar werk.

De huidige voorzieningen van WerkBedrijf voorzien nog onvoldoende in **begeleiding op andere leefgebieden dan werk**. Dit knelpunt in de dienstverlening wordt door onze gesprekspartners gesignaleerd, maar ook door WerkBedrijf in de evaluatie van de ontwikkeltrajecten. Er is in de kandidaatsdienstverlening van WerkBedrijf dus behoefte aan een stelselmatige inbedding van trajecten gericht op zorg, ondersteuning, gedrag en persoonlijke effectiviteit, al dan niet verzorgd door samenwerkingspartners van WerkBedrijf.

---

[93] Zie ook: Ruig, L. de (2021). 'Persoonlijke begeleiding in de Participatiewet: drie veelbelovende gemeentelijke pilots'. In: Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken 37.3 (2021) 296-309.

Uit de gesprekken met kandidaten blijkt dat het grote aantal instrumenten en voorzieningen voor kandidaten wordt gewaardeerd. Het grote dienstenaanbod maakt het ook mogelijk voor kandidaten om een traject op maat te volgen. Hiermee sluit de kandidaatsdienstverlening aan bij de visie die is neergelegd in Sterke Werkwoorden. Tegelijkertijd ontbreekt in de ogen van onze gesprekspartners **de samenhang in het instrumentarium**. De interne WerkWijzer van WerkBedrijf beschrijft met name de processtappen vanuit het perspectief van de kandidaat en de consulent, maar koppelt dit niet aan de precieze mogelijkheden van de kandidaat. Er is behoefte aan een duidelijk en samenhangend overzicht van instrumenten en voorzieningen die bijvoorbeeld zijn opgedeeld in 'routes' voor kandidaten met een bepaald bemiddelingsprofiel.

Uit de gesprekken die wij hebben gevoerd met (vertegenwoordigers van) SW'ers concluderen we dat een groep SW-medewerkers **weinig perspectief heeft en zich niet gezien en gehoord voelt**. Het gaat bijvoorbeeld om medewerkers die door hun beperking weinig kansen of mogelijkheden hebben, om medewerkers die zich door een vermeende "angstcultuur" niet durven uit te spreken tegen hun werkbegeleider over knelpunten in de organisatie, of om medewerkers die teleurgesteld zijn omdat er door de rechtsvoorgangers van WerkBedrijf mondelinge beloftes zijn gedaan over doorgroeimogelijkheden zonder dat in de personeelsdossiers te verwerken. Het is niet mogelijk om deze signalen, die afkomstig zijn van enkele gesprekspartners, te kwantificeren.

3.3.3 Ondernemers

Uit de gesprekken die wij hebben gevoerd met ondernemers blijkt dat ondernemers **tevreden zijn over de dienstverlening**. De ondernemers die wij hebben gesproken, vinden het prettig dat zij een vast contactpersoon hebben, en vinden deze contactpersoon deskundig, flexibel, meedenkend en goed bereikbaar. De woorden "warm contact" en "fijne samenwerkingspartner" vallen regelmatig in de gesprekken met ondernemers. *"Als het niet goed dreigt te gaan, hebben we heel intensief contact"*, zegt een ondernemer.

Hoewel de meeste ondernemers tevreden zijn over de dienstverlening, vinden (sommige) ondernemers dat WerkBedrijf **niet altijd (tijdig) passende kandidaten** aandraagt. Ook zouden ondernemers **vooraf meer informatie over kandidaten** willen hebben. Volgens een ondernemer levert WerkBedrijf soms kandidaten aan die niet reageren op telefoontjes en mailtjes. Een andere ondernemer vindt dat sommige kandidaten geen goed zelfbeeld hebben en te snel verwachten meer taken te krijgen en meer uren te werken. Sommige ondernemers die wij hebben gesproken, merken dat het aantal geschikte kandidaten opdroogt; hun vacatures staan lang open. Meerdere ondernemers wensen vooraf meer informatie over de achtergrond en mogelijke beperkingen van kandidaten. Vaak komen die pas op een later moment boven water, wat volgens ondernemers veel onrust en gedoe kan geven.

Wanneer kandidaten geplaatst zijn, dan verwachten ondernemers wat **vaker een driegesprek** tussen de kandidaat, consulent (of jobcoach) en de ondernemer. Sommige ondernemers merken dat de motivatie en betrokkenheid van sommige kandidaten na plaatsing kan verminderen. Kandidaten melden zich bijvoorbeeld vaak ziek, kunnen minder uren werken dan afgesproken, of komen (andere) verplichtingen niet na. Ondernemers denken dat een langere nazorgperiode vanuit WerkBedrijf na plaatsing van een kandidaat dit soort knelpunten kan verminderen.

Kennelijk wordt het voor WerkBedrijf vanwege de in hoofdstuk 2 gesignaleerde veranderingen in het kandidatenbestand moeilijker om tijdig passende kandidaten aan te leveren.

De ondernemers die wij hebben gesproken vinden dat WerkBedrijf **veel en bruikbare voorzieningen** voor ondernemers heeft. Een ondernemer heeft de HARRIE training gevolgd en is daar erg tevreden over. Een andere ondernemer vertelt dat hij onder de indruk is van het trainingsaanbod. Meerdere ondernemers vinden het voorzieningenaanbod echter **niet overzichtelijk**. Zo heeft WerkBedrijf een Productenboek dat ondernemers naar eigen zeggen pas relatief laat tijdens de contacten te zien krijgen. Het Productenboek zou ook op de website van WerkBedrijf beschikbaar gesteld moeten worden, zo stellen enkele ondernemers. Daarnaast vinden meerdere ondernemers de voorlichting over het voorzieningenaanbod voor buitenstaanders niet altijd helder. Een ondernemer wenst "extra voorlichtingsmateriaal in 'Jip- en Janneketaal' over de diverse subsidiemogelijkheden en bijbehorende afkortingen".

3.3.4 Gemeenten

De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, hebben over het algemeen **waardering voor de manier waarop WerkBedrijf zijn taken uitvoert**. WerkBedrijf heeft volgens gemeenten een groot regionaal netwerk van ondernemers en samenwerkingspartners opgebouwd. WerkBedrijf is ook ondernemersgericht waar gemeenten geneigd kunnen zijn om vooral vanuit de inwoner te redeneren. De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, realiseren zich dat ondernemers nodig zijn om kandidaten te kunnen plaatsen en dat ondernemers ook tevreden gehouden moeten worden. Daarnaast is als voordeel benoemd dat WerkBedrijf er, vanwege de schaal, in is geslaagd een professionele organisatie op te bouwen waar veel deskundigheid zit. Professionals kunnen zich goed ontwikkelen en zich toeleggen op hun kerntaak, namelijk bemiddelen van vraag en aanbod. Gemeenten geven aan profijt te hebben van die deskundigheid en professionaliteit. WerkBedrijf beschikt daarbij over specialistische functies waarover kleine gemeenten niet over kunnen beschikken, zoals consulenten bedrijfsdienstverlening met sectorale kennis, jobcoaches, arbeidsdeskundigen en arbo- en bedrijfsartsen. Vertegenwoordigers van gemeenten zijn ook positief over de verbeteringen in de SW, in het bijzonder over de samenwerking met BlueView, en over specifieke projecten, zoals het 100-banenplan.

Er zijn gemeenten die zich afvragen of **moeilijk bemiddelbare kandidaten wel voldoende dienstverlening krijgen**. Zij hebben het beeld dat WerkBedrijf zich uitsluitend op de makkelijk bemiddelbare kandidaten richt. Er is behoefte bij een aantal gemeenten om meer in te zetten op innovatie in de dienstverlening, zodat er voor diverse doelgroepen een passend aanbod van dienstverlening is. Aan de andere kant zijn er ook betrokkenen van gemeenten die zeggen dat WerkBedrijf wel degelijk moeilijk bemiddelbare kandidaten actief dienstverlening aanbiedt. Met de start van project Doe je mee is de afspraak dat WerkBedrijf zich meer richt op de bijstandsgerechtigden die langdurig in de uitkering zitten en die minder goed in beeld zijn.

Wat betreft de uitvoeringspraktijk is er met name **kritiek van gemeenten op de samenwerking op kandidaatsniveau**. Soms moet een consulent van WerkBedrijf met een professional van een gemeente samenwerken rond een specifieke kandidaat. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij aanmelding van een nieuwe kandidaat, bij inzet van voorzieningen zoals schuldhulpverlening of terugmelding van een kandidaat aan de inkomensconsulent van de gemeente vanwege het niet-plaatsbaar zijn van de kandidaat of bij zogeheten maatregelwaardig gedrag. De gemeentelijke

uitvoerders die wij hierover hebben gesproken vinden dat de samenwerking met WerkBedrijf rond kandidaten niet altijd optimaal verloopt.

Een knelpunt is de soms gebrekkige informatieoverdracht. Inkomensconsulenten hebben vaak behoefte aan informatie over het voortraject bij WerkBedrijf. Het systeem EVA dat WerkBedrijf hanteert is daarbij onvoldoende gebruiksvriendelijk en bevat niet altijd de gewenste informatie. Het gevolg is dat kandidaten soms hun verhaal meerdere malen moeten vertellen. Persoonlijk contact tussen consulenten van gemeenten en WerkBedrijf vindt niet altijd plaats, of inkomensconsulenten weten niet wie de consulent is van de kandidaat. Ook zeggen inkomensconsulenten dat de werkwijze van consulenten bij terugmeldingen van kandidaten verschilt. Deze knelpunten en ervaringen hebben tot gevolg dat de samenwerking door gemeentelijke professionals als 'moeizaam' wordt gekenmerkt.

3.3.5 Aanbieders arbeidsmatige dagbesteding

De aanbieders van arbeidsmatige dagbesteding zijn tevreden over de samenwerking met WerkBedrijf. Die samenwerking heeft zich wel moeten ontwikkelen. Bij de start van WerkBedrijf was veel onduidelijk: wat verstaan we onder arbeidsmatige dagbesteding? Wat verwachten we van begeleiders? In de eerste jaren hebben aanbieders en WerkBedrijf samen veel moeten uitvinden. Daardoor voelen aanbieders zich **erg betrokken bij de keuzes die WerkBedrijf maakt**. Er zijn (inmiddels) 'korte lijntjes' en aanbieders hebben regelmatig overleg met WerkBedrijf.

Bij de aanbesteding van Op Weg Naar Werk en bij de financiële verantwoording achteraf komt volgens aanbieders **veel administratie** kijken. Eén aanbieder die wij hebben gesproken vond de aanbesteding niet professional. Een aantal geïnterviewde aanbieders zeggen dat ze veel contracten voor verschillende doelgroepen hebben waaraan weer verschillende regels en tarieven zijn gekoppeld. Dat komt mede doordat WerkBedrijf ook voor andere doelgroepen dan de geïndiceerde Wmo-doelgroep arbeidsmatige dagbesteding wil aanbieden. Dat leidt volgens aanbieders tot een enorme bureaucratie. Aanbieders zouden liever zien dat de beschikbare werkplekken het uitgangspunt (van verantwoording en financiering) zijn in plaats van de verschillende doelgroepen.

Aanbieders zien de **afbakening** van arbeidsmatige dagbesteding en de **aansluiting** van deze voorziening op andere voorzieningen binnen arbeidsbemiddeling als een belangrijk vraagstuk voor de toekomst. Enerzijds vragen aanbieders zich af of de populatie die geen ontwikkeling doormaakt wel binnen Op Weg Naar Werk past. Anderzijds signaleren aanbieders dat de populatie die wel een ontwikkeling doormaakt, moeilijk vanuit de Wmo-gefinanciering voorzieningen is door te geleiden naar voorzieningen die vanuit de Participatiewet gefinancierd worden.

3.3.6 WerkBedrijf

De geïnterviewde medewerkers van WerkBedrijf vinden dat er een sterke organisatie staat met **een eigen identiteit**. Bij de start van WerkBedrijf moest eenheid gesmeed worden uit de fusie van zeven gemeentelijke afdelingen werk en een grote SW-organisatie. Die fusie is volgens de geïnterviewde medewerkers geslaagd. Inmiddels is er één organisatiecultuur, verbinden medewerkers zich aan WerkBedrijf en zijn de 'eilandjes' uit de startfase van WerkBedrijf verdwenen. De missie van WerkBedrijf ('iedereen is van waarde') is volgens de geïnterviewde

medewerkers ook 'geland' in de organisatie. Consulent zijn oprecht betrokken bij de doelgroep en hebben een mensgerichte blik volgens de geïnterviewden.

De geïnterviewde medewerkers zijn ook van mening dat er echt een **regionale aanpak** is ontwikkeld voor kandidaten en ondernemers met een goede balans tussen die twee. Arbeidsbemiddeling vraagt om kennis van en focus op beide groepen. Medewerkers van WerkBedrijf vinden dat de organisatie flexibel is en meebeweegt met de wensen van werkzoekenden en ondernemers. Ook vinden ze dat WerkBedrijf een positie heeft verworven onder ondernemers in de markt van arbeidsbemiddeling.

Kenmerkend voor WerkBedrijf is volgens de geïnterviewden ook **doelgerichtheid**. Medewerkers kijken naar eigen zeggen naar de mogelijkheden, naar wat wel kan en doen over het algemeen wat is afgesproken met de kandidaat en ondernemer. De organisatie is volgende de geïnterviewden medewerkers dan ook daadkrachtig en veranderingsgezind. De geïnterviewde medewerkers die voorheen bij een gemeente hebben gewerkt, vinden dat gemeenten niet dezelfde mate van doelgerichtheid hebben. Ze ervaarden meer politieke inmenging in de uitvoering en meer gerichtheid op wetten en regels in plaats van op het uiteindelijke doel.

Medewerkers van WerkBedrijf benoemen enkele **verbeterpunten in de uitvoering** van de taken op het vlak van arbeidsbemiddeling. Ondanks de doelgerichtheid gaat soms snelheid verloren. Bijvoorbeeld als een werkgever een acute personeelsbehoefte heeft en WerkBedrijf veel tijd nodig heeft om een geschikte kandidaat te vinden. En net als ondernemers, zeggen ook medewerkers van WerkBedrijf dat kandidaten niet altijd goed zijn voorbereid op de plaatsing. Zowel kandidaten als ondernemers zouden meer moeten worden 'meegenomen' in het plaatsingsproces. Wat verwacht de ondernemer van de kandidaat? Wat moet de kandidaat vooraf weten over de werkplek? Hoe kan de functie aangepast worden zodat een betere match mogelijk wordt? Het komt volgens de geïnterviewde medewerkers dus neer op beter verwachtingenmanagement bij ondernemers en betere informatievoorziening rond de plaatsing aan ondernemers en kandidaten. Medewerkers van WerkBedrijf zien net als gemeenten ook dat de samenwerking in de uitvoering voor verbetering vatbaar is. Een laatste verbeterpunt betreft de nazorg aan kandidaten. WerkBedrijf heeft niet bij alle kandidaten goed in beeld welke begeleiding zij op de werkvloer ontvangen, hoe duurzaam plaatsingen zijn en wat er gebeurt als een kandidaat uitvalt. De focus van de nazorg ligt op kandidaten met een arbeidsbeperking die vaak ook een jobcoach hebben. Medewerkers van WerkBedrijf suggereren om een visie en aanpak rond duurzame inzetbaarheid van kandidaten te ontwikkelen.

Een deel van de medewerkers van WerkBedrijf staat **kritisch tegenover de integrale werkteams** die per september 2021 zijn gestart. Ze vragen zich af of deze teams een verbetering vormen. De teams zijn volgens hen ingedeeld op basis van de te behalen SW-omzet, niet op basis van een mix van deskundigheid. De vrees bestaat dat de specifieke deskundigheid gericht op jongeren en statushouders verloren gaat.

3.4 Deelconclusie

WerkBedrijf heeft na de start dienstverlening ingericht voor arbeidsbemiddeling en arbeidsmatige dagbesteding. WerkBedrijf kon in de eerste jaren voortbouwen op de sociale werkvoorziening die al aanwezig was bij voorloper Breed. In de eerste jaren na oprichting heeft

WerkBedrijf – een fusie van acht organisaties – geïnvesteerd in het creëren van eenheid door het formuleren van een gedeelde missie, het werken aan een gedeelde organisatiecultuur en het inrichten van een duidelijke organisatiestructuur. Hierdoor staat er inmiddels een adequaat functionerende organisatie met een regionale aanpak voor kandidaten, werkgevers, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. WerkBedrijf is er in het bijzonder in geslaagd een groot netwerk van ondernemers op te zetten waar zij kandidaten kunnen plaatsen. Dat brengt zodoende meer kansen voor kandidaten met zich mee. Er is veel professionaliteit en deskundigheid opgebouwd binnen de organisatie en daar hebben gemeenten profijt van.

De aangeboden dienstverlening en werkwijze van WerkBedrijf sluiten goed aan bij de visie die is neergelegd in Sterke Werkwoorden. WerkBedrijf voert arbeidsbemiddeling uit met als doel zoveel mogelijk uitstroom van kandidaten naar regulier werk. WerkBedrijf heeft in de praktijk oog voor zowel de vraag van de ondernemer als de mogelijkheden van de kandidaat. In de ervaringen en opvattingen van stakeholders horen wij impliciet de kernwaarde terug dat 'iedereen van waarde is'. Ook ligt het accent in de dienstverlening op wat mensen *wel* kunnen, conform de kernwaarde uit Sterke Werkwoorden.

WerkBedrijf is op veel punten ook een wendbare organisatie gebleken. We zien dat met name in de SW, waar bij de start van WerkBedrijf de al aanwezige knelpunten rond ziekteverzuim, arbeidsomstandigheden, werkaanbod, begeleiding en cultuur zijn aangepakt. Ook de samenwerking met BlueView laat zien dat WerkBedrijf adequaat blijft inspelen op kansen en bedreigingen in de SW. De arbeidsmatige dagbesteding heeft in de loop der jaren steeds meer vorm gekregen, waarbij de nu resterende uitdaging is hoe deze voorziening zo soepel mogelijk kan aansluiten op de arbeidsbemiddeling.

Ook op het gebied van arbeidsbemiddeling zien we dat WerkBedrijf veranderingen heeft doorgevoerd, al zijn die beperkter dan bij de andere taken. WerkBedrijf heeft onderzoek verricht naar de arbeidsbemiddeling en de uitkomsten aangegrepen om knelpunten op te lossen of dienstverlening te verbeteren. Ook heeft WerkBedrijf feedback van kandidaten aangegrepen om de bejegening en communicatie te verbeteren. We merken op dat de door WerkBedrijf zelf uitgevoerde evaluaties nog enkele grote uitdagingen bevatten die voor zover wij weten, nog niet zijn opgepakt.

Bij een relatief grote groep moeilijk bemiddelbare kandidaten wordt de standaard dienstverleningstermijn van twee jaar overschreden. Dit roept vragen op: heeft WerkBedrijf voldoende geschikte voorzieningen voor deze moeilijk bemiddelbare groep? Vindt er voldoende contact plaats tussen deze kandidaten en hun consulenten? Horen deze kandidaten thuis bij WerkBedrijf of bij de gemeenten? Daarnaast zijn de voorzieningen in de dienstverlening voor het werkfit maken en ontwikkelen van kandidaten niet toereikend (meer), en sluiten ze onvoldoende aan op overige voorzieningen zoals bemiddeling naar regulier werk, leerwerkplekken en arbeidsmatige dagbesteding. Dit raakt aan de fundamentele vraag: is WerkBedrijf (nog steeds) een arbeidsbemiddelingsbedrijf of (ook) een mensontwikkelbedrijf? Feit is dat WerkBedrijf ervoor heeft gekozen een bemiddelingsbedrijf te zijn, maar steeds meer kandidaten in het bestand heeft die meer thuishoren in een ontwikkelbedrijf.

De stakeholders – kandidaten, ondernemers en gemeenten – zijn over het algemeen behoorlijk tevreden met de dienstverlening van WerkBedrijf en de wijze waarop WerkBedrijf zijn taken uitvoert. WerkBedrijf wordt gezien als een deskundige, doelgerichte organisatie met een groot netwerk en een sterke bedrijfsdienstverlening. Er is vanuit ondernemers en kandidaten veel

waardering voor de consulenten, die gezien worden als vriendelijk, flexibel, deskundig en meedenkend. Maar er zijn volgens stakeholders ook duidelijke verbeterpunten. Die komen neer op een (verdere) investering in de samenwerking met gemeenten rond individuele kandidaten, meer persoonlijke aandacht voor (de beleving en wensen van) kandidaten, beter verwachtingenmanagement rond het matchen van kandidaten en ondernemers, meer nazorg en duidelijke, eenvoudige informatie voor ondernemers en kandidaten over de voorzieningen van WerkBedrijf.

.

Prestaties van WerkBedrijf

In dit hoofdstuk evalueren we de prestaties van WerkBedrijf. Eerst kijken we naar de prestatie-indicatoren en verantwoording daarover (4.1). Vervolgens beschrijven we de resultaten per taakgebied: arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding (4.2). We baseren ons daarbij op de verantwoordingsgegevens van WerkBedrijf. Aansluitend gaan we in op de doelmatigheid van de prestaties (4.3). Daarna geven we de opvattingen van stakeholders over de prestaties weer (4.4). We sluiten het hoofdstuk af met een tussenconclusie (4.5).

4.1 Prestatie-indicatoren en verantwoording door WerkBedrijf

WerkBedrijf rapporteert jaarlijks in de jaarstukken over de prestaties op het vlak van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. In deze paragraaf beschrijven we de prestatie-indicatoren en doelstellingen die WerkBedrijf hanteert en de opvattingen van de door ons geïnterviewde stakeholders over de verantwoording door WerkBedrijf. We sluiten af met onze beoordeling over de toereikendheid van de prestatie-indicatoren.

4.1.1 Arbeidsbemiddeling

De verantwoording in de jaarstukken is in de onderzoeksperiode regelmatig gewijzigd. Dan gaat het zowel om de indicatoren waarmee de inhoudelijke voortgang en prestaties worden

bijgehouden als om de doelstellingen die op die indicatoren zijn geformuleerd. In tabel 4.1 presenteren we de indicatoren waarover WerkBedrijf in de jaren 2016 tot en met 2020 heeft gerapporteerd. Een rood gekleurd vakje betekent dat over die indicator in het betreffende jaar is gerapporteerd. Een getal tussen haakjes verwijst naar de doelstelling die dat jaar gold of het aantal dat begroot is voor dat jaar. Over vier indicatoren is alle jaren consequent gerapporteerd: het aantal unieke relaties met ondernemers; het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering; het aantal plaatsingen op parttime werk; de uitstroom uit de bijstand naar werk.

Tabel 4.1 Indicatoren die gebruikt zijn bij jaarlijkse verantwoording rond arbeidsbemiddeling (tussen haakjes doelstellingen/begrote aantallen)

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal kandidaten in dienstverlening	(4.000)			(4.300)	
Aantal aanmeldingen van kandidaten	(3.600)				
Aantal terugmeldingen van kandidaten					
Aantal unieke relaties met ondernemers					
Aantal kandidaten dat werkt met behoud met behoud van uitkering	(1.400)				
Plaatsingen op werk (fulltime)		(1.850)			
Plaatsingen op parttime werk			(900)	(1.078)	(900)
Plaatsingen van jongeren op werk				(450)	(450)
Plaatsingen van 55-plussers op werk					
Plaatsingen van mensen met arbeidsbeperking op werk				(150)	
Plaatsingen van statushouder op werk					
Aantal kandidaten met arbeidsbeperking aan het werk (geweest)					(400)
Uitstroom uit bijstand naar werk	(1.100)	(1.100)	(1.100)	(1.100)	(1.100)
Uitstroom jongeren naar onderwijs					

Bron: Begrotingen en Jaarstukken WerkBedrijf (meerdere jaren)

Sinds 2020 is de verantwoording geharmoniseerd en is een nieuw Informatieprotocol opgesteld.[94] Doel hiervan is om alle aangeboden informatie te stroomlijnen en aan te haken bij de gemeentelijke planning- en controlcylus. In het huidige Informatieprotocol wordt onderscheid gemaakt tussen kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) en kritieke succesfactoren (KSF's). Op deze KPI's zit ook een doelstelling die jaarlijks wordt vastgesteld en vastgelegd in de begroting van WerkBedrijf. Naast de generieke KPI's kunnen in de dienstverleningsovereenkomst tussen de deelnemende gemeente en WerkBedrijf aanvullende KPI's worden vastgelegd. Het valt ons op dat er in het Informatieprotocol geen indicatoren voor Op Weg Naar Werk zijn benoemd, terwijl er wel indicatoren en doelen in de begrotingen en jaarstukken staan vermeld.

[94] Informatieprotocol 2020. MGR Rijk van Nijmegen.

Box: KPI's en KSF's genoemd in Informatieprotocol 2020

Kritieke prestatie-indicatoren:

- *Het aantal kandidaten dat volledig is uitgestroomd naar werk op basis van de bijstandscijfers van gemeenten.*
- *Het aantal plaatsingen op betaald werk (parttime en fulltime, met daarbij een onderscheid naar aangewezen prioritaire doelgroepen).*
- *Resultaten SW-voorziening: verdeling van de werkvormen; ziekteverzuim; toegevoegde waarde per fte*

Kritieke succesfactoren:

- *De tevredenheid van kandidaten, SW-medewerkers en ondernemers over (de dienstverlening van) WerkBedrijf*
- *Het aantal kandidaten in een actief arbeidsbemiddelingsproces*
- *Het aantal plaatsingen op werk met behoud van uitkering (ontwikkeltraject, leerwerkplek, Op weg naar werk)*
- *Het aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar onderwijs (m.n. jongeren en statushouders)*
- *Duur van de dienstverlening (o.a. indicatie van intensiteit van de begeleiding)*
- *Het aantal unieke relaties met ondernemers.*

De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, vinden de verantwoording van WerkBedrijf over het algemeen adequaat, vooral sinds WerkBedrijf de verantwoording en vormgeving in de jaarstukken vanaf 2018 heeft geüniformeerd en verbeterd. Wethouders zijn van mening dat zij zich met de aard van de verantwoordingsinformatie ook goed kunnen verantwoorden aan de gemeenteraden. Bij gemeenten bestaat wel de neiging om vooral naar de verantwoording op gemeenteniveau te kijken en minder dan de overkoepelende prestaties van WerkBedrijf, zoals we ook in hoofdstuk 2 bespraken.

Hoewel gemeenten de verantwoording adequaat vinden, zijn er ook aanvullende wensen bij de verantwoording. Die komen er op neer dan de verantwoording zowel kwantitatief als kwalitatief diepgravender mag worden. Hoe duurzaam is de uitstroom? Welke verhalen hoor je van kandidaten? Welke tussenstapjes zetten kandidaten op weg naar werk? Daarbij maken sommige gemeenten wel de kanttekening dat extra verantwoording wel doelmatig moet zijn en niet gepaard moet gaan met een forse stijging van de administratieve lasten voor WerkBedrijf en/of gemeenten. In de interviews met vertegenwoordigers zijn de volgende concrete suggesties gegeven:

- WerkBedrijf zou meer informatie kunnen verstrekken over de duurzaamheid van uitstroom.
- WerkBedrijf zou kunnen laten zien in welke gemeente kandidaten worden geplaatst, zodat discussies niet alleen gaan over de *uitstroom* per gemeente.
- WerkBedrijf zou zich ook kwalitatief kunnen verantwoorden en de verhalen van kandidaten kunnen ophalen over de kwaliteit van de plaatsing en de betekenis van de dienstverlening van WerkBedrijf voor de kandidaat.
- WerkBedrijf zou de verhouding tussen wel/niet aangemelde kandidaten vanuit gemeenten kunnen weergeven.

- WerkBedrijf zou ook doelstellingen kunnen formuleren op het vlak van participatie (tussenstappen in de richting van werk) en zich daarover kunnen verantwoorden.
- WerkBedrijf zou duidelijker kunnen maken in hoeverre uitstroom van kandidaten uit de uitkering daadwerkelijk is toe te rekenen aan de dienstverlening van WerkBedrijf en niet aan andere oorzaken.
- WerkBedrijf zou gemeenten toegang moeten verschaffen

4.1.2 Sociale werkvoorziening

WerkBedrijf rapporteert jaarlijks in de jaarstukken ook over de prestaties voor de sociale werkvoorziening. De indicatoren zijn in de jaren 2016 tot en met 2020 niet veranderd, de doelstellingen in beperkte mate. Tabel 4.2 geeft de indicatoren weer waarover WerkBedrijf rapporteert en de doelstellingen indien die geformuleerd zijn.

Tabel 4.2 Indicatoren die gebruikt zijn bij jaarlijkse verantwoording over de sociale werkvoorziening (tussen haakjes doelstellingen/begrote aantallen)

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal SW-medewerkers in dienst	.	.	.	.	.
Toegevoegde waarde per fte SW	.	(€ 7.100)	(€ 7.587)	(€ 7.761)	(€ 7.918)
Ziekteverzuim in de SW	(12,5%)	(15%)	(15%)	(15%)	(15%)
Percentage gedetacheerde SW'ers	.	.	.	.	.

Bron: Begrotingen en Jaarstukken WerkBedrijf (meerdere jaren)

Onze gesprekspartners bij gemeenten hebben geen opvattingen over de verantwoording rond de SW. Alleen vanuit de Kandidatenraad is opgemerkt dat WerkBedrijf (te) veel stuurt op 'harde' kwantitatieve indicatoren die te weinig zeggen over de daadwerkelijke ervaringen van mensen. Gezien de aard van de SW – mensen ontwikkelen – zou de verantwoording ook meer daarop gericht moeten zijn.

4.1.3 Arbeidsmatige dagbesteding

Ook over de prestaties op het vlak van arbeidsmatige dagbesteding rapporteert WerkBedrijf in de jaarstukken. Er is één indicator: het aantal kandidaten dat actief is (geweest) binnen Op Weg Naar Werk. De doelstelling voor deze indicator is in 2017 en 2019 verhoogd naar 400 respectievelijk 475 kandidaten. Tabel 4.3 geeft de indicator weer waarover WerkBedrijf rapporteert en de doelstellingen die geformuleerd zijn.

Tabel 4.3 Indicatoren die gebruikt zijn bij jaarlijkse verantwoording over arbeidsmatige dagbesteding (tussen haakjes doelstellingen/begrote aantallen)

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal kandidaten actief (geweest)	300	400	400	475	475

Bron: Begrotingen en Jaarstukken WerkBedrijf (meerdere jaren)

Onze gesprekspartners hebben geen opvattingen over de verantwoording en indicatoren voor de prestaties op het vlak van arbeidsmatige dagbesteding.

4.1.4 Toereikendheid prestatie-indicatoren

Wij signaleren dat de cijfers die WerkBedrijf heeft over prestaties – en die zijn aangeleverd ten behoeve van deze evaluatie – beperkingen hebben. Hierdoor zijn ze niet toereikend om een compleet inzicht te verkrijgen in de effectiviteit van de dienstverlening, in langetermijntrends en in de prestaties van de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen in vergelijkend perspectief. Specifiek signaleren wij de volgende beperkingen:

- De registratiesystemen van WerkBedrijf zijn niet ontwikkeld met het oog op onderzoek of benchmarking, maar met het oog op (financiële) verantwoording en management van werkprocessen. WerkBedrijf Rijk van Nijmegen is hierin niet uniek. Ook vergelijkbare organisaties uit andere arbeidsmarktregio's hanteren hetzelfde soort prestatie-indicatoren en baseren zich op dezelfde soort gegevens, zoals we in het volgende hoofdstuk zullen zien.
- In 2019 is door WerkBedrijf een ander registratiesysteem ingevoerd (EVA). We zullen verderop zien dat dit heeft geresulteerd in trendbreuken.
- Cijfers over uitstroom uit de bijstand naar werk worden aangedragen door gemeenten aan WerkBedrijf. Deze indicator zegt niet per se iets over de prestaties van WerkBedrijf, omdat uitstroom uit de bijstand naar werk ook door andere factoren veroorzaakt kan zijn.
- De beschikbare data van gemeenten en WerkBedrijf bevatten geen informatie over de bemiddelbaarheid van kandidaten (zoals motivatie, zelfredzaamheid) en over de ingezette voorzieningen. Dit zijn relevante factoren bij het interpreteren van de effecten van WerkBedrijf.
- Relevante indicatoren zoals de duur van de dienstverlening, de duurzaamheid van uitstroom, herinstroom of parttime uitstroom uit de uitkering worden niet (systematisch) geregistreerd of zijn niet gemakkelijk aan te leveren.
- De regio Rijk van Nijmegen neemt niet deel aan de Divosa Benchmark Werk & Inkomen. Sommige vergelijkbare werkbedrijven doen dit wel. Cijfers over (her)instroom, uitstroom(bestemmingen) en de samenstelling van het bijstandsbestand zijn daardoor niet te vergelijken met andere arbeidsmarktregio's.
- De gegevens die vanuit de regio Rijk van Nijmegen worden aangeleverd aan CBS ten behoeve van de Statistiek Re-integratie Gemeenten komen niet overeen met de gegevens over inzet van voorzieningen bij WerkBedrijf.

4.2 Resultaten per taakgebied

In deze paragraaf beschrijven we de resultaten per taakgebied: arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding.

4.2.1 Arbeidsbemiddeling

Hieronder bespreken we de realisaties op de prestatie-indicatoren waarover voor meer jaren informatie beschikbaar is. We baseren ons hierbij op door WerkBedrijf aangeleverde gegevens over:

1. Het aantal kandidaten in de dienstverlening.

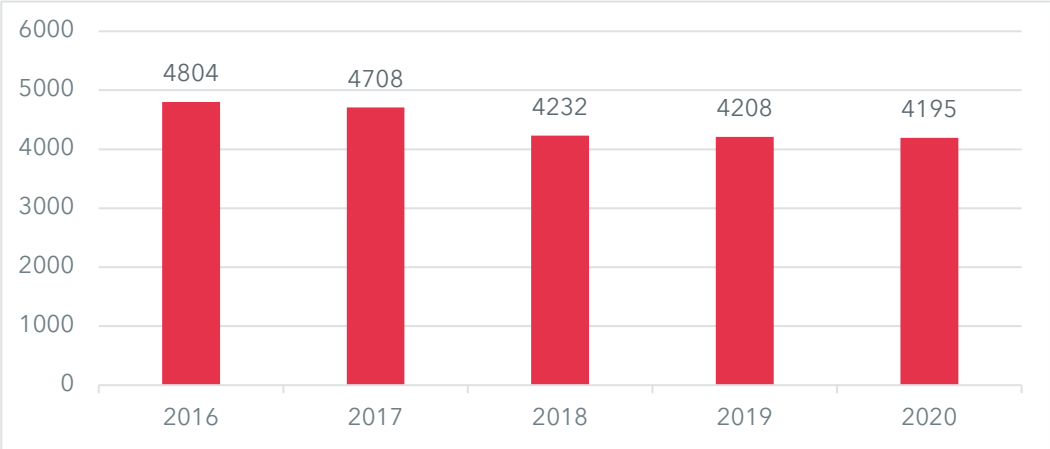
2. Het aantal unieke relaties met ondernemers.
3. Het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering.
4. Het aantal verstrekte loonkostensubsidies en de gemiddelde loonwaarde.
5. Het aantal plaatsingen op werk, uitgesplitst naar prioritaire doelgroepen.
6. Het aantal kandidaten dat de uitkering is uitgestroomd naar werk.
7. Het aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar onderwijs.
8. Het aantal terugmeldingen van kandidaten.

In tegenstelling tot wat genoemd staat in het Informatieprotocol 2020, beschikt WerkBedrijf niet over gegevens over de duur van de dienstverlening.

Ad 1) Aantal kandidaten in de dienstverlening

Bij de start van WerkBedrijf is afgesproken ongeveer 4.000 kandidaten dienstverlening aan te bieden. In 2018 is in de begroting het aantal van 4.300 genoemd. Dit zijn geen 'harde' doelstellingen, maar geschatte aantallen die gebruikt worden voor de begroting. Tussen 2016 en 2021 heeft WerkBedrijf jaarlijks ongeveer 4.200 tot 4.800 kandidaten in de dienstverlening (figuur 4.1). In de regio Rijk van Nijmegen waren volgens CBS in die periode ongeveer 9.600 tot ruim 10.000 personen die een bijstandsuitkering ontvingen. WerkBedrijf heeft dus ongeveer 40 procent van het aantal bijstandsontvangers in de regio Rijk van Nijmegen in de dienstverlening. Het aantal mensen in de dienstverlening is de afgelopen jaren iets afgenomen.

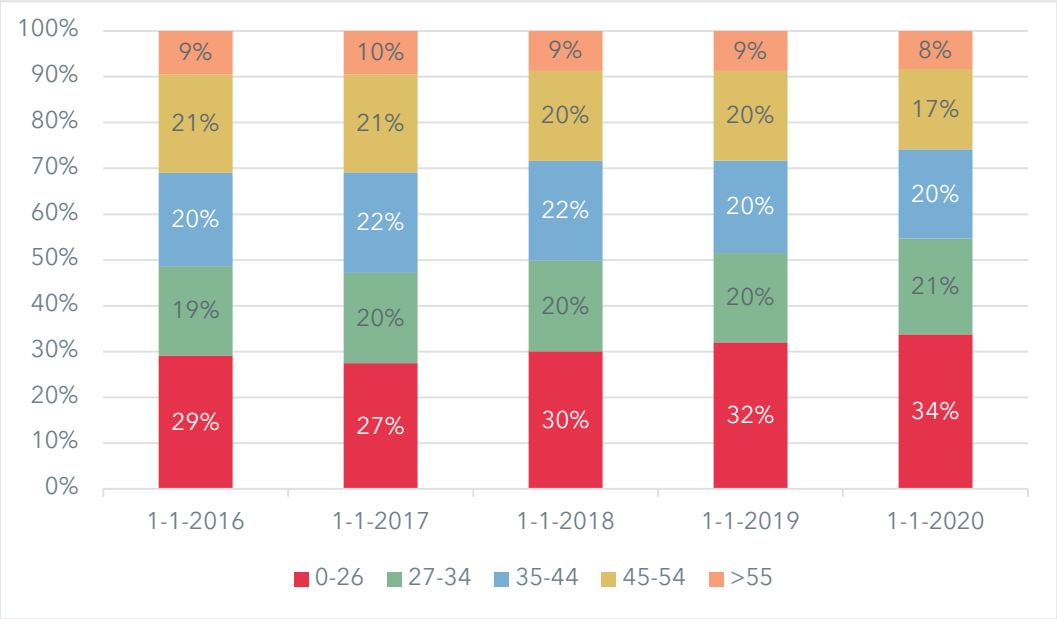
Figuur 4.1 Aantal kandidaten in dienstverlening WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

Bron: GWS, EVA

Wanneer we kijken naar de samenstelling van het kandidatenbestand, dan zien we dat de grootste groep uit jongeren tot 27 jaar bestaat. Daarna volgt de leeftijdsgroep 35 tot 44 jaar. WerkBedrijf bedient in de afgelopen jaren een toenemend aantal jongeren tot 27 jaar (zie figuur 4.2). Het aandeel kandidaten met een leeftijd van 45 jaar of ouder neemt iets af. De leeftijdsgroep van 27 tot 45 jaar blijft ongeveer gelijk.

Figuur 4.2 Percentage kandidaten in de dienstverlening uitgesplitst naar leeftijdsgroep

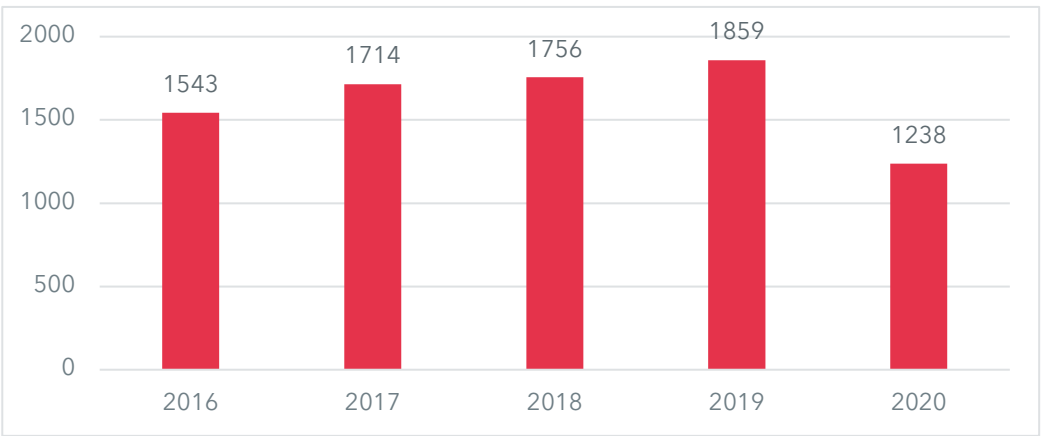

Bron: GWS, EVA

Ad 2) Aantal unieke relaties met ondernemers

Het aantal unieke relaties met ondernemers is in de jaren 2016 tot en met 2019 toegenomen van ruim 1.500 naar ruim 1.800. In 2020 telt WerkBedrijf 1.238 unieke relaties met ondernemers. In dit jaar is WerkBedrijf kritischer gaan kijken wat als unieke relatie telt: alleen ondernemers waar in het afgelopen jaar een kandidaat is geplaatst, tellen als unieke relatie.

Figuur 4.2 Aantal unieke relaties met ondernemers

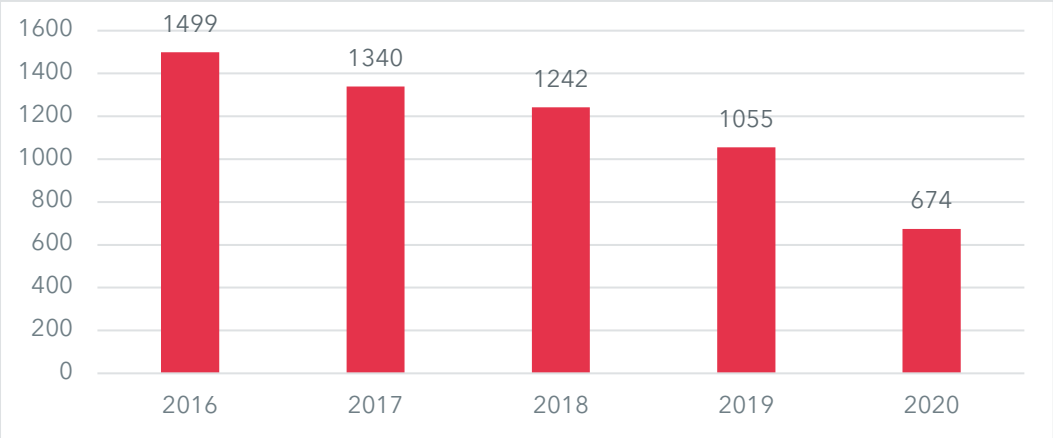
Bron: Jaarstukken

Ad 3) Aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering

Voor kandidaten bij wie de stap naar een reguliere werkplek te groot is, biedt WerkBedrijf werken met behoud van uitkering aan. Voorbeelden zijn: proefplaatsingen, leerwerkplekken, ontwikkeltrajecten, taalstages en oriëntatietrajecten. Het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering is de afgelopen jaren gehalveerd: van bijna 1.500 in 2016 naar bijna 700

in 2020. Daarvoor zijn vier verklaringen. Op de eerste plaats speelt de eerder genoemde invoering van het registratiesysteem EVA een rol. Dit veroorzaakt vanaf 2019 een trendbreuk. Op de tweede plaats spelen de coronabeperkingen in 2020 een rol. Op de derde plaats speelt een structurele ontwikkeling mee: meer kandidaten (met arbeidsbeperking) gaan met loonkostensubsidie aan de slag. Op de vierde plaats blijkt dat de consulenten de ontwikkeltrajecten – een van de vormen van werken met behoud van uitkering – minder vaak inzetten (zie hoofdstuk 3).

Figuur 4.3 Aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering

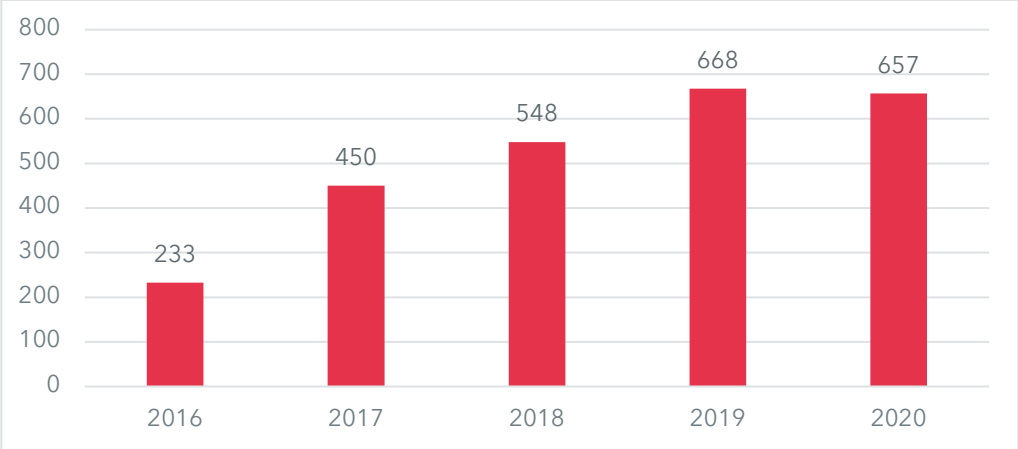

Bron: GWS, EVA

Ad 4) Het aantal verstrekte loonkostensubsidies en de gemiddelde loonwaarde

Werken met behulp van het instrument loonkostensubsidie fungeert bij WerkBedrijf steeds meer als substituut voor werken met behoud van uitkering, met name voor kandidaten met een arbeidsbeperking. Bij loonkostensubsidie is geen sprake van werken met behoud van de volledige uitkering, maar ontvangt de kandidaat loon van de werkgever en wordt de werkgever door WerkBedrijf gecompenseerd voor de verminderde arbeidsproductiviteit van de kandidaat. Het aantal verstrekte loonkostensubsidies nam toe van 233 in 2016 naar 657 in 2020. Loonkostensubsidies worden gemeten per verstrekking, niet per persoon.

Figuur 4.4 Aantal verstrekte loonkostensubsidies

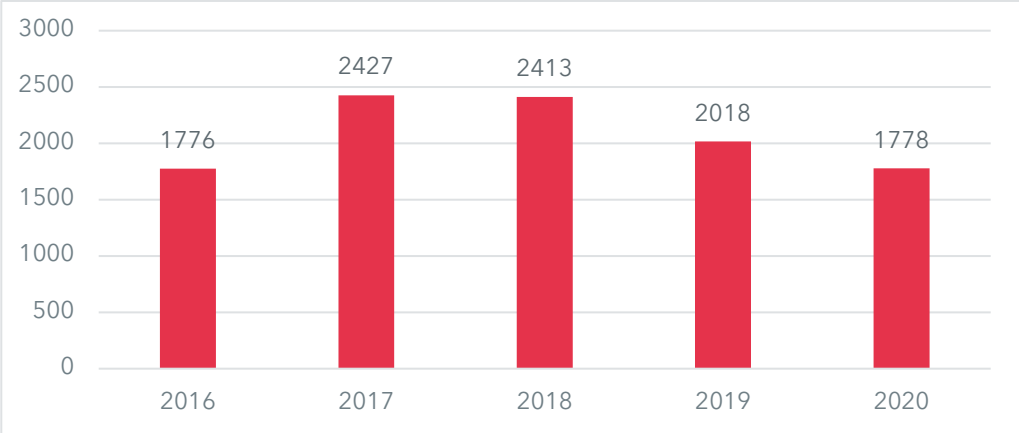
Bron: GWS, EVA

De loonwaarde van kandidaten is in de jaren 2019 en 2020 geregistreerd. De loonwaarde is de economische waarde van de arbeidsprestaties van een kandidaat afgezet tegen een normfunctie, uitgedrukt in een percentage. In 2019 bedroeg de gemiddelde loonwaarde 59%, in 2020 56%.

Ad 5) Het aantal plaatsingen op werk

Het aantal plaatsingen van kandidaten met een bijstandsuitkering op werk is een belangrijke prestatie-indicator. Van 2016 tot en met 2018 stijgt het aantal plaatsingen op werk. In 2017 is het toenmalige doel van 1.850 plaatsingen ruimschoots behaald. In 2019 en 2020 ligt het aantal plaatsingen ten opzichte van het 'piekjaar' 2017 circa 15-25% lager. De afname in 2019 wordt mogelijk (deels) verklaard door gebruik van een ander registratiesysteem, terwijl de afname in 2020 waarschijnlijk verklaard wordt door de coronabeperkingen.

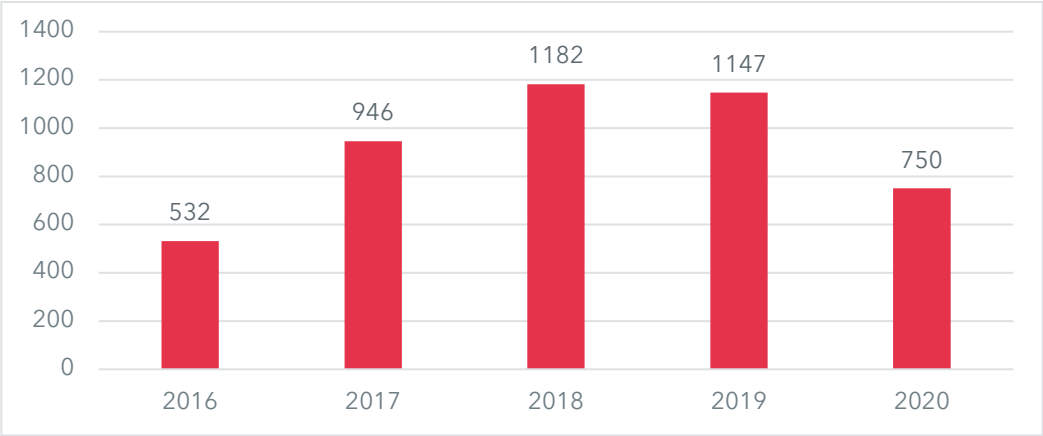
Figuur 4.5 Aantal plaatsingen op werk (fulltime en parttime)

Bron: GWS, EVA

In figuur 4.6 is te zien dat het aantal plaatsingen op een parttime baan toeneemt, met uitzondering van het coronajaar 2020. De doelen van respectievelijk 900 en 1.078 worden in 2018 en 2019 behaald. Het doel van 900 plaatsingen in 2020 is niet behaald. De groei van het aantal plaatsingen op parttime werk tot 2020 komt enerzijds doordat het aanbod parttime werk groeit, anderzijds doordat parttime werk voor sommige kandidaten – zoals kandidaten met een arbeidsbeperking – het hoogst haalbare is.

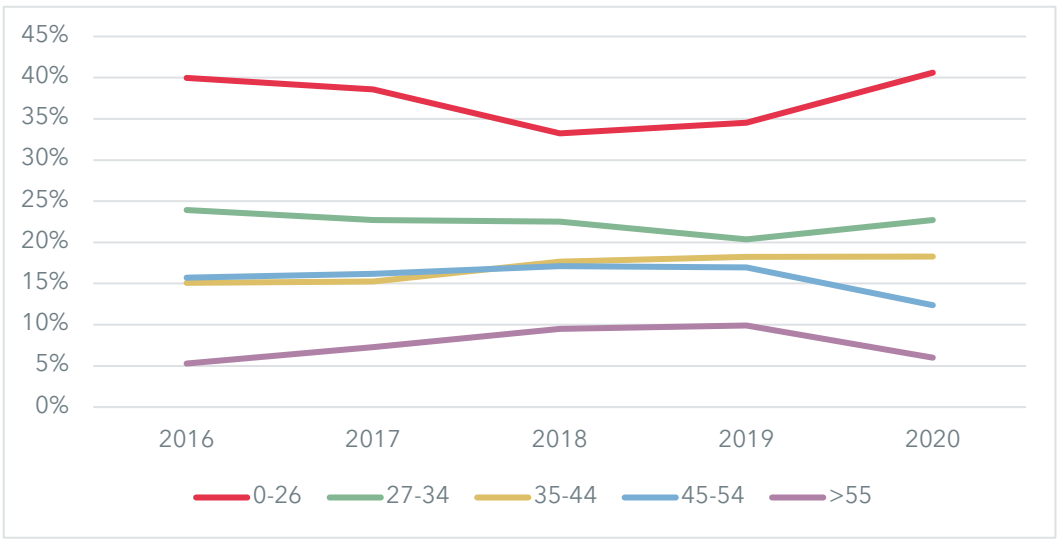
Figuur 4.6 Aantal plaatsingen op parttime werk

Bron: GWS, EVA

De meerderheid van de plaatsingen op werk betreft jongeren tot 27 jaar. Van alle plaatsingen op werk is de kandidaat in 33% van de gevallen (in 2018) tot 41% van de gevallen (in 2020) jonger dan 27 jaar. Hoe ouder de kandidaat, hoe kleiner het aandeel in het aantal plaatsingen op werk (zie figuur 4.7). Ook valt op dat in het coronajaar 2020 het aandeel plaatsingen op werk bij de jongere leeftijdsgroepen (< 27 jaar en 27-34 jaar) is toegenomen, terwijl het aandeel plaatsingen op werk van oudere leeftijdsgroepen (45-54 jaar en 55-plussers) is afgenomen. Dat duidt erop dat relatief gemakkelijk bemiddelbare kandidaten in het coronajaar vaker aan werk zijn geholpen dan moeilijker bemiddelbare kandidaten.

Figuur 4.7 Percentage plaatsingen op werk naar leeftijdsgroep

Bron: GWS, EVA

WerkBedrijf heeft vier prioritaire doelgroepen: jongeren tot 27 jaar; 55-plussers; statushouders en mensen met een arbeidsbeperking. Wanneer we kijken naar de ontwikkelingen in plaatsingen op werk per prioritaire doelgroep, dan zien we dat WerkBedrijf jaarlijks zo'n 1.200-1.300 jongeren plaatst, zo'n 300-400 55-plussers, zo'n 300-500 statushouders en circa 800 mensen met een arbeidsbeperking. Door de wijziging van het registratiesysteem in 2019 en het

coronajaar 2020 is het niet gemakkelijk duidelijke trends te signaleren. De meest duidelijke ontwikkelingen lijken het fors stijgend aantal plaatsingen op werk van statushouders en het licht dalend aantal plaatsingen op werk van 55-plussers. Dat laatste komt overeen met wat in de voorgaande paragraaf signaleerden.

Tabel 4.2 *Aantal plaatsingen op werk per prioritaire doelgroep (NB een kandidaat kan onder meerdere doelgroepen vallen)*

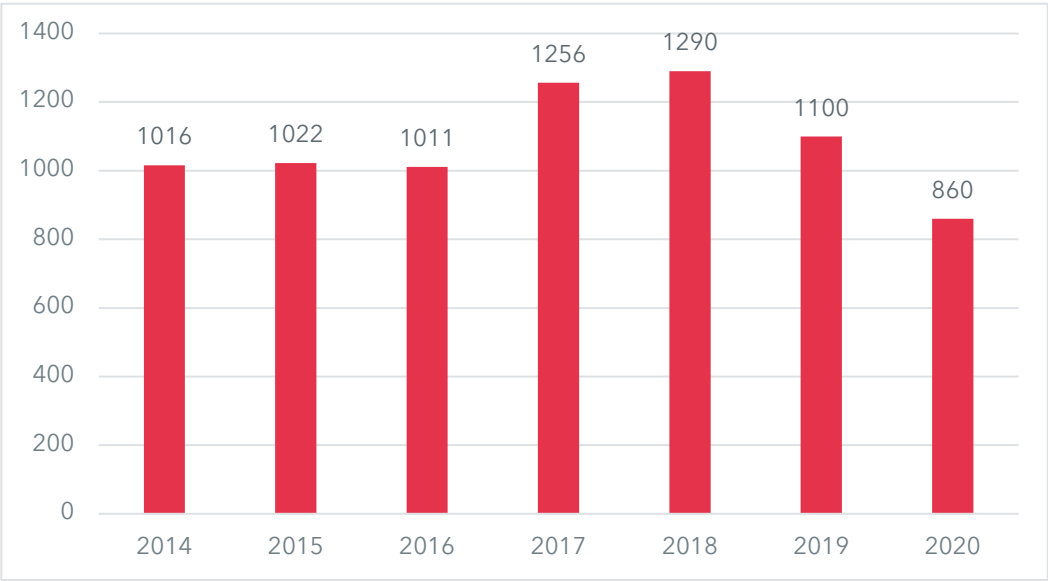
	2016	2017	2018	2019	2020
Jongeren (<27 jaar)	1325	1214	1185	1270	1335
55-plussers	438	416	340	339	324
Statushouders	261	337	416	502	496
Arbeidsbeperkten	.	.	.	771	809

Bron: GWS, EVA

Ad 6) Het aantal kandidaten dat de uitkering is uitgestroomd naar werk

Het aantal kandidaten dat de bijstandsuitkering uitstroomt naar werk is de belangrijkste prestatie-indicator op het gebied van arbeidsbemiddeling. De gegevens worden aangeleverd door gemeenten, omdat deze indicator gebaseerd wordt op de door gemeenten geregistreerde uitkeringsgegevens. Er is daardoor geen sprake van trendbreuken als gevolg van invoering van een ander registratiesysteem. De doelstelling is in de jaren 2016-2020 ongewijzigd gebleven en gesteld op 1.100. We zien dat de uitstroom in de jaren tot 2017 ongeveer rond de 1.000 lag. In 2017, 2018 en 2019 is de uitstroom gestegen en is de doelstelling behaald. In 2020 is deze doelstelling niet behaald. De belangrijkste oorzaak in 2020 zijn de coronabeperkingen.

Figuur 4.8 *Aantal kandidaten dat de uitkering is uitgestroomd naar werk*

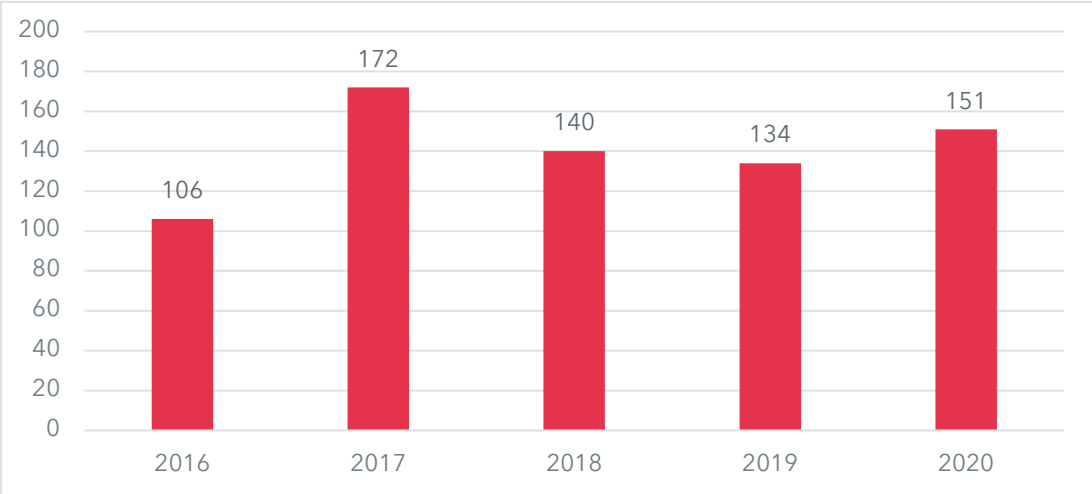

Bron: Gemeenten (via WerkBedrijf)

Ad 7) Het aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar onderwijs

Het aantal kandidaten dat de bijstandsuitkering uitstroomt naar onderwijs is vooral voor jongeren tot 27 jaar een relevante indicator, omdat toe- of terugleiding naar een opleiding een taak voor WerkBedrijf is, en starten met een voltijdsstudie recht geeft op studiefinanciering en daarmee leidt tot uitstroom uit de uitkering. Ook deze indicator wordt aangeleverd door gemeenten en is niet beïnvloed geweest door invoering van een ander registratiesysteem. De uitstroom naar onderwijs varieert nogal per jaar. De uitstroom ligt in de jaren na 2016 hoger dan in 2016. Er zijn geen doelstellingen geformuleerd en daardoor ook geen duidelijke conclusies te verbinden aan deze indicator.

Figuur 4.10 Aantal kandidaten dat de uitkering is uitgestroomd naar onderwijs

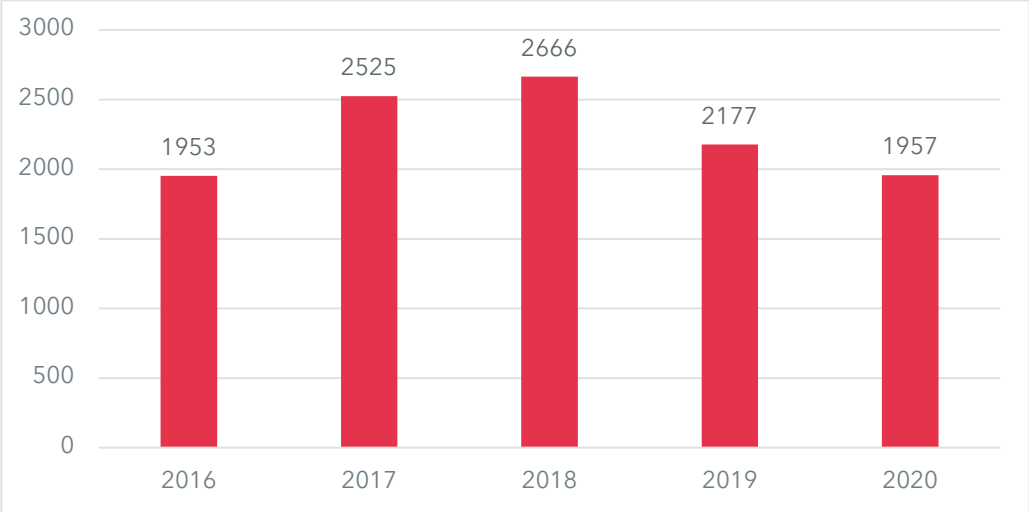

Bron: Gemeenten (via WerkBedrijf)

Ad 8) Het aantal terugmeldingen van kandidaten

Wanneer kandidaten twee jaar of langer dienstverlening hebben ontvangen zonder resultaat, of wanneer kandidaten door WerkBedrijf niet bemiddelbaar worden geacht, dan meldt WerkBedrijf kandidaten terug bij de gemeenten. De gegevens hierover komen vanaf 2019 uit een ander registratiesysteem, wat kan leiden tot een trendbreuk. Het aantal terugmeldingen liep in 2016 tot 2019 op van bijna 2.000 tot ruim 2.600. In 2020 lag het aantal terugmeldingen beduidend lager dan in 2019.

Figuur 4.11 Aantal terugmeldingen van kandidaten

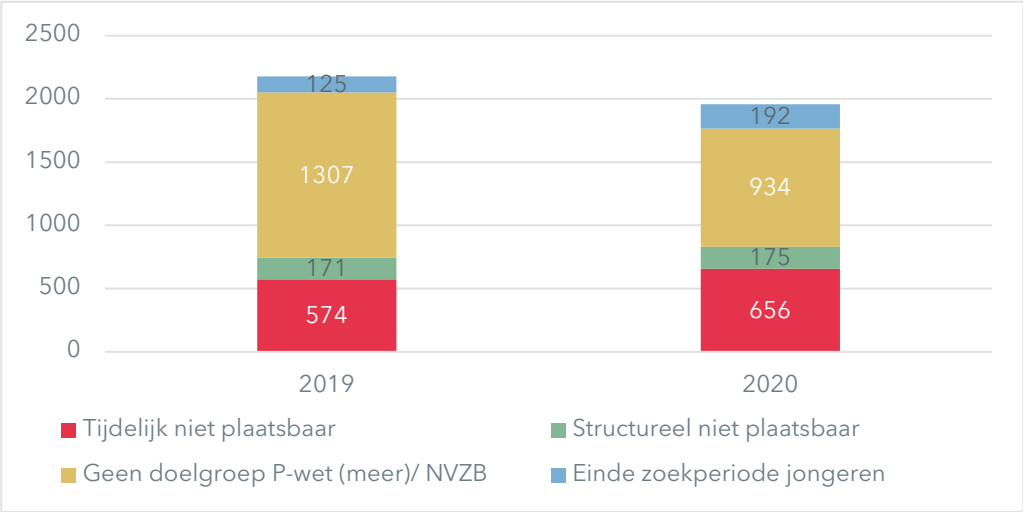
Bron: GWS, EVA

Voor de jaren 2019 en 2020 is ook informatie beschikbaar over de redenen van terugmelding. Daarbij worden de volgende redenen onderscheiden:

- Kandidaat is tijdelijk niet plaatsbaar.
- Kandidaat is structureel niet plaatsbaar.
- Kandidaat is geen doelgroep voor de Participatiewet (meer) of niet verschenen zonder bericht.
- Einde van de zoekperiode van vier weken voor jongeren tot 27 jaar die een bijstandsuitkering aanvragen.

De meest voorkomende reden voor terugmelding is 'kandidaat is geen doelgroep voor de Participatiewet (meer) of niet verschenen zonder bericht'. In 2020 kwam dit minder vaak voor dan in 2019. Iets minder vaak komt de reden voor dat kandidaten tijdelijk niet plaatsbaar zijn. Deze reden is in 2020 vaker genoemd dan in 2019.

Figuur 4.12 Redenen voor terugmelding van kandidaten

Bron: EVA

4.2.2 Ontwikkelingen arbeidsbemiddeling per gemeente

In bijlage 2 hebben we de resultaten per gemeente samengevat in indexcijfers, waarbij het jaar 2016 geldt als 100, behalve bij uitstroom uit de uitkering naar werk (2014 = 100). De ontwikkelingen per gemeente zijn echter niet zondermeer met elkaar te vergelijken om de volgende redenen:

1. WerkBedrijf heeft één kandidatenbestand en werkt niet met specifieke doelstellingen per gemeente. Een uitzondering hierop zijn projecten en aanvalsplannen die WerkBedrijf samen met gemeenten initieert, die zich vaak richten op een bepaalde groep kandidaten en die soms wel een gemeentelijke doelstelling hebben.
2. De ontwikkelingen per gemeente worden mede beïnvloed door verschillen in bijstandspopulatie, zoals het aandeel jongeren tot 27 jaar en het aandeel gemakkelijk te bemiddelen kandidaten. Wij beschikken niet over bestanden met de kenmerken van de bijstandspopulatie per gemeente.
3. In kleine gemeenten met een kleine bijstandspopulatie zijn ontwikkelingen in bijvoorbeeld plaatsingen op werk sterker afhankelijk van toeval dan in grote gemeenten met een grote bijstandspopulatie. Ontwikkelingen fluctueren in kleine gemeenten sterker per jaar.
4. De gegevens van WerkBedrijf over de jaren 2019 en 2020 – met uitzondering van uitkeringsgegevens – komen uit een ander systeem, wat kan leiden tot vertekeningen.

De onderstaande bevindingen moeten gelezen worden met de bovenstaande kanttekeningen in het achterhoofd.

Volume uitkeringsbestand neemt af behalve in Druten

In alle gemeenten, op Druten na, is het volume van het uitkeringsbestand in de jaren na 2016 afgenomen. De afname is het sterkst in Heumen en Mook en Middelaar. In Nijmegen en Wijchen is het uitkeringsbestand in 2020 met minder dan vijf procent gedaald ten opzichte van 2016.

Instroom kandidaten in dienstverlening WerkBedrijf neemt af, behalve in Nijmegen en Wijchen

In de meeste gemeenten is de instroom van kandidaten in de dienstverlening van WerkBedrijf afgenomen. De afname is het sterkst in Druten, Heumen en Mook en Middelaar. In 2020 was de instroom vanuit deze gemeenten meer dan 25 procent lager dan in 2016. Ook vanuit Beuningen en Berg en Dal is de instroom afgenomen, maar iets minder sterk. Nijmegen en Wijchen zijn een uitzondering op deze trend. Vanuit Nijmegen nam de instroom in de dienstverlening juist meer dan 25 procent toe in 2020 ten opzichte van 2016. Ook in Wijchen is er sprake van een stijging, maar die is met 8 procent in 2020 ten opzichte van 2016 minder sterk dan in Nijmegen.

Aantal kandidaten in dienstverlening WerkBedrijf neemt in alle gemeenten af

De daling dan wel stijging van de instroom in de dienstverlening van WerkBedrijf per gemeente tekent zich niet zo sterk af in het totaal aantal kandidaten dat dienstverlening van WerkBedrijf ontvangt. WerkBedrijf heeft vanuit alle gemeenten in 2019 en 2020 minder kandidaten in de dienstverlening. De afname is het sterkst bij de gemeenten Wijchen (-27 procent in 2020 ten opzichte van 2016), Druten (-24 procent) en Beuningen (-21 procent). Vanuit Nijmegen zijn in 2016 bijna evenveel kandidaten in de dienstverlening als in 2020 (-3 procent).

Aantal terugmeldingen van kandidaten naar gemeenten neemt toe in Nijmegen en Wijchen en af in andere gemeenten

Het aantal terugmeldingen van kandidaten per gemeente laat een vergelijkbaar beeld zien als de instroom van kandidaten in de dienstverlening. Bij de gemeenten met een relatief hoge instroom van kandidaten in 2020 ten opzichte van 2016, dus Nijmegen en Wijchen, ligt ook het aantal terugmeldingen relatief hoog. In Nijmegen ligt het aantal terugmeldingen in de jaren na 2016 22 tot 51 procent hoger. In Wijchen ligt het 25 tot 57 procent hoger. Het aantal terugmeldingen van kandidaten uit Heumen lag tot 2020 hoger dan in 2016, maar is in 2020 juist fors gedaald. De sterkste daling van het aantal terugmeldingen is te zien in Mook en Middelaar (-41 procent in 2020 ten opzichte van 2016), Beuningen (-37 procent) en Heumen (-21 procent).

Aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering neemt in alle gemeenten af

Eerder zagen we dat het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering daalt. Deze ontwikkeling speelt in alle gemeenten, waarbij de daling in Mook en Middelaar (-85% in 2020 ten opzichte van 2016), Wijchen (-63 procent) en Druten (-71 procent) het sterkst is. In Nijmegen is de daling van het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering minder fors dan in de andere gemeenten (-44 procent in 2020 en -17 procent in 2019).

Aantal plaatsingen op werk neemt tot 2018 overal toe en daalt daarna in alle gemeenten behalve Nijmegen en Heumen

Het aantal plaatsingen op werk nam in alle gemeenten tot en met 2018 toe. Vanaf 2019 ontstaat een gemengder beeld. Kandidaten uit Nijmegen (+33 procent in 2020 ten opzichte van 2016) en Heumen (+9 procent in 2020 ten opzichte van 2016) worden vaker geplaatst op werk. Kandidaten vanuit Berg en Dal, Beuningen en Mook en Middelaar worden in 2019 en 2020 minder vaak geplaatst op werk dan de jaren daarvoor. De daling is het sterkste in Beuningen (-43 procent in 2020 ten opzichte van 2016).

Uitstroom uit de uitkering nam in de meeste gemeenten tot 2020 toe

De ontwikkeling in de uitstroom uit de uitkering verschilt aanzienlijk binnen en tussen gemeenten. In alle gemeenten lag de uitstroom in de jaren 2015 tot en met 2020 meerdere jaren hoger dan het referentiejaar 2014. In sommige gemeenten, zoals Berg en Dal, Druten en Heumen, lag de uitstroom enkele jaren zelfs twee keer zo hoog dan in 2014. Vooral in Heumen nam de uitstroom sterk toe. In 2020 ligt de uitstroom in de meeste gemeenten lager dan in 2014, met uitzondering van Berg en Dal en Heumen. De daling in 2020 ten opzichte van 2014 is het sterkste in Beuningen (-28 procent) en Druten (-59 procent).

4.2.3 Sociale Werkvoorziening

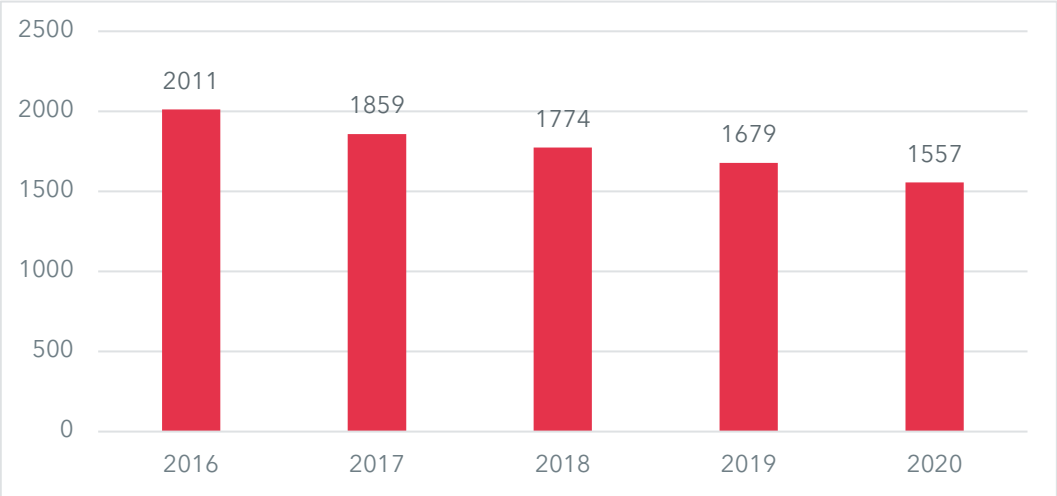
Voor de sociale werkvoorziening heeft WerkBedrijf drie hoofddoelen geformuleerd:

1. het verhogen van de toegevoegde waarde per fte SW
2. het verlagen van het ziekteverzuim
3. het detacheren van zoveel mogelijk medewerkers.

Daarnaast beschikken we via de jaarstukken over gegevens over het aantal SW-medewerkers.

Het aantal SW-medewerkers daalt (zie figuur 4.13), gemiddeld met 6% per jaar. Dat is het gevolg van het 'afsluiten' van nieuwe instroom in de WSW en uitstroom van SW-medewerkers vanwege het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd of ziekte/arbeidsongeschiktheid. In 2020 lag het aantal SW-medewerkers 23% lager dan in 2016.

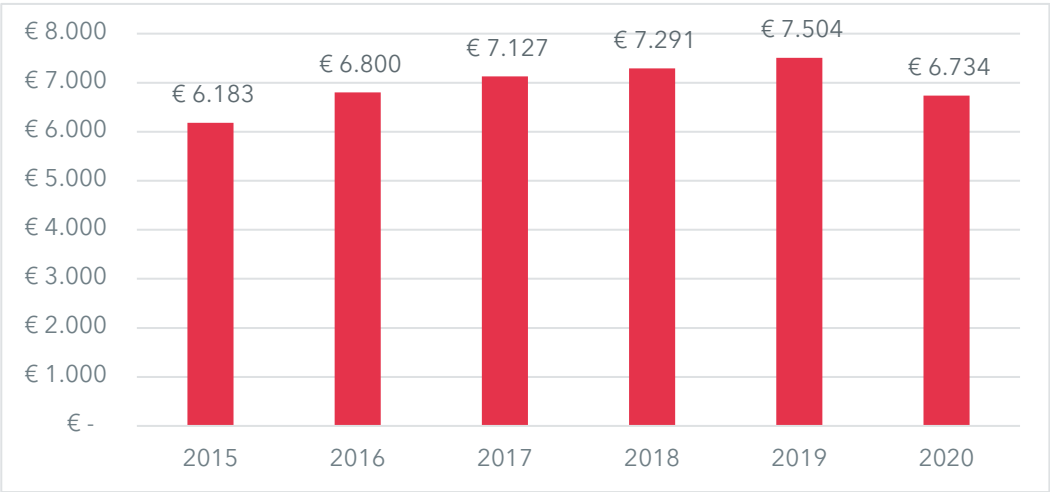
Figuur 4.13 Aantal SW-medewerkers in dienst bij WerkBedrijf

Bron: Compas

De toegevoegde waarde per fte in de SW is in de jaren tot 2020 gestaag toegenomen (zie figuur 4.14). In het coronajaar 2020 lag de toegevoegde waarde fors lager omdat veel SW-medewerkers gedurende een aantal maanden niet of minder aan het werk waren. Wanneer we de gerealiseerde toegevoegde waarde vergelijken met de doelstellingen zoals beschreven in tabel 4.2, dan zien we dat het doel alleen in het jaar 2017 is behaald. In de overige jaren lag de gerealiseerde toegevoegde waarde 4 procent tot 15 procent lager dan de doelstelling.

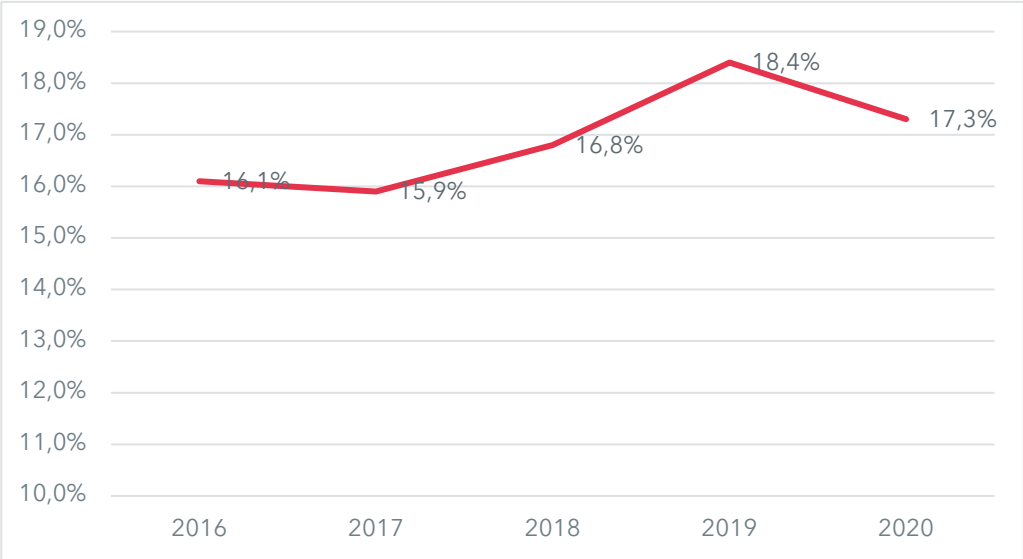
Figuur 4.14 Gerealiseerde toegevoegde waarde per fte SW

Bron: Compas

Het ziekteverzuim is structureel hoger dan WerkBedrijf wenst. De doelstelling van 12,5% (in 2016) en 15% (in de overige jaren) is in geen enkel jaar behaald. Figuur 4.15 geeft de ontwikkeling van het ziekteverzuim bij WerkBedrijf weer. Te zien is dat het verzuim bij WerkBedrijf toeneemt. In 2020 lag het verzuim bij WerkBedrijf lager.

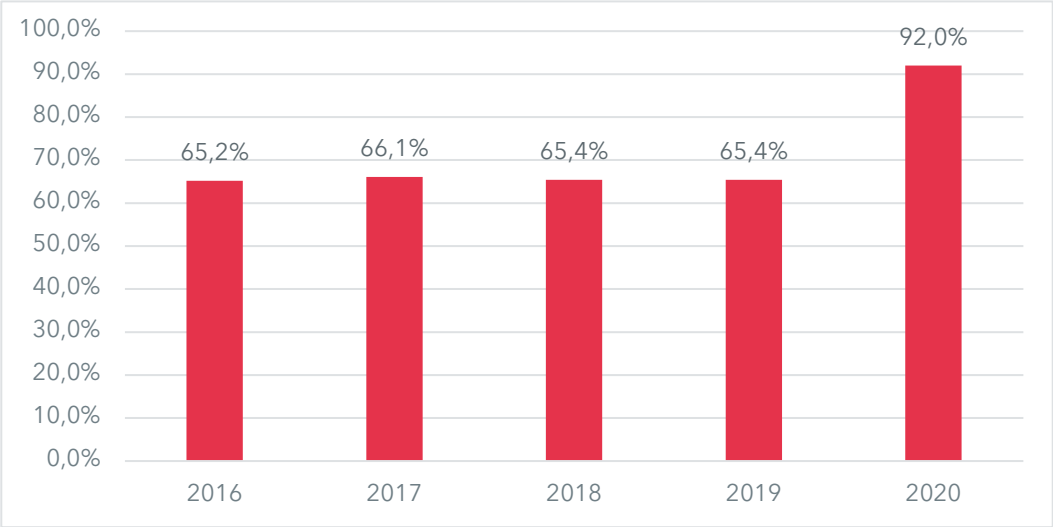
Figuur 4.15 Ziekteverzuim in de SW bij WerkBedrijf

Bron: Compas

Ten slotte presenteert figuur 4.16 het percentage SW'ers dat 'buiten de muren' van WerkBedrijf werkt. Dit percentage lag van 2016 tot 2020 rond de 65 procent en is in 2020 toegenomen naar 92 procent. Oorzaak is de in hoofdstuk 3 beschreven komst van BlueView. WerkBedrijf heeft geen doelstellingen verbonden aan deze indicator. We kunnen concluderen dat de ambitie 'zoveel mogelijk' SW'ers te detacheren bereikt is.

Figuur 4.16 Percentage SW'ers dat buiten de muren van WerkBedrijf werkt

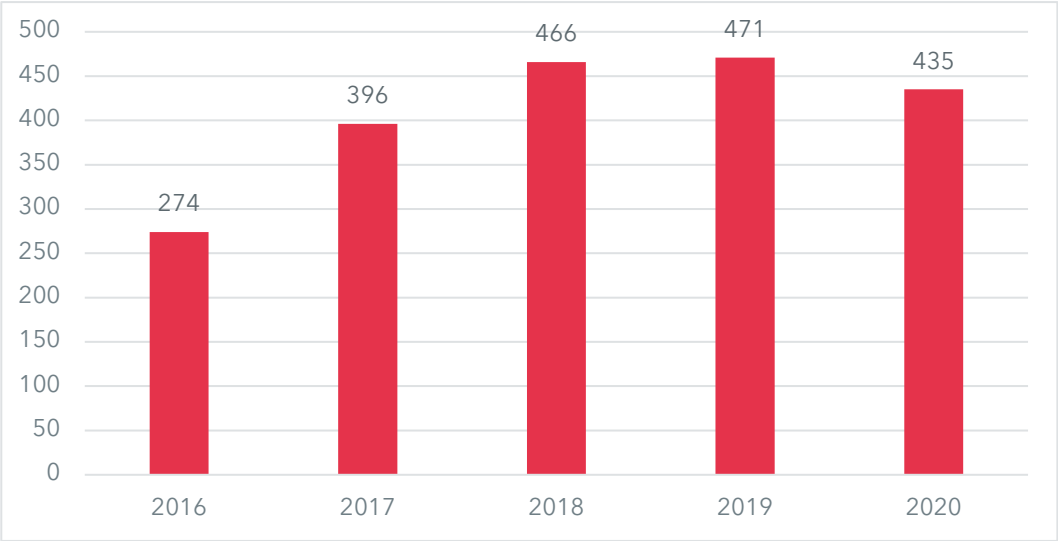

Bron: Jaarstukken (meerdere jaren)

4.2.4 Arbeidsmatige dagbesteding (Op Weg Naar Werk)

Het doel voor arbeidsmatige dagbesteding is het aantal kandidaten dat actief is (geweest) binnen Op Weg Naar Werk te verhogen. Het aantal kandidaten dat actief is (geweest) binnen Op Weg Naar Werk is tussen 2016 en 2020 toegenomen (zie figuur 4.17). In het coronajaar 2020 lag het wat lager dan in 2019. Dit is volgens WerkBedrijf (mede) het gevolg van het sneller administratief afsluiten van trajecten wanneer een aanbieder geen tijdige aanvraag doet voor een herindicatie. Kijkend naar de doelstelling, dan zien we dat deze in 2018 volledig is behaald en in de andere jaren bijna is behaald. Het aantal kandidaten binnen Op Weg Naar Werk ligt in die jaren iets lager dan de doelstelling.

Figuur 4.17 Aantal kandidaten actief (geweest) binnen Op Weg Naar Werk

Bron: Jaarstukken en EVA

De toename van kandidaten in Op Weg Naar Werk verklaart WerkBedrijf door de groeiende bekendheid bij de toeleidende organisaties over de mogelijkheden. Toeleidende organisaties zijn bijvoorbeeld sociale wijkteams, jeugdhulpverlening en afdelingen Inkomen van de deelnemende gemeenten. Tegelijk vindt WerkBedrijf dat de aanlevering van kandidaten achterblijft ten opzichte van het beschikbare budget.

4.2.5 Afsluitend: doelbereik

Ter afsluiting vatten we samen op welke prestatie-indicatoren WerkBedrijf de doelen al dan niet behaald heeft. We kijken daarbij naar de kritieke prestatie-indicatoren waarop een doelstelling is geformuleerd. Wanneer de realisatie slechts een paar procenten lager ligt dan de doelstelling, beschouwen we de doelstelling als behaald. Tabel 4.3 bevat het overzicht.

Tabel 4.3 Doelbereik kritieke prestatie-indicatoren 2016 t/m 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal plaatsingen op fulltime/parttime werk	.	✓	✓	✓	✗
Uitstroom uit bijstand naar werk	✗	✓	✓	✓	✗
Toegevoegde waarde SW per fte	✗	✓	✗	✗	✗
Verzuimpercentage SW	✗	✗	✗	✗	✗
Aantal kandidaten Op Weg Naar Werk	✗	✗	✓	✓	✗

4.3 Doelmatigheid

Onder doelmatigheid verstaan wij in deze evaluatie de kwalitatieve verhouding tussen de ingezette middelen en de behaalde resultaten.

De ingezette middelen zijn in de jaren 2015 t/m 2020 iets afgenomen, zoals we zagen in hoofdstuk 2. WerkBedrijf kreeg bij de oprichting een bezuinigingstaakstelling van € 750.000 per jaar. Die taakstelling heeft WerkBedrijf ingevuld door te bezuinigen op overhead. Ook is budget verschoven naar de primaire dienstverlening. Binnen de sociale werkvoorziening probeert WerkBedrijf een zo laag mogelijke kostprijs voor gemeenten te realiseren. Daarom is er gestuurd op een zo hoog mogelijke omzet. Volgens de geïnterviewden bij WerkBedrijf zijn de huidige middelen toereikend om de taken te vervullen.

Wanneer we kijken naar de prestaties, dan zien we dat deze ondanks de bezuinigingen meestal niet zijn afgenomen en op punten zijn toegenomen. De uitstroom uit de bijstand naar werk bijvoorbeeld lag in 2017 t/m 2019 hoger dan in de jaren daarvoor. Met minder middelen worden dus dezelfde of iets betere prestaties behaald. Dat wijst op een doelmatige inzet van middelen. Het coronajaar 2020 vormt hierop een uitzondering. In dat jaar zijn de prestaties fors gedaald, maar heeft WerkBedrijf ook relatief veel budget overgehouden. Dat budget is doorgeschoven naar 2021 en wordt aangewend om een grote groep bijstandsgerechtigden te spreken en te screenen op bemiddelbaarheid naar werk. Daarmee sluit WerkBedrijf aan bij de behoefte van een aantal gemeenten in de regio.

Bovenstaande bevindingen over de doelmatigheid nemen niet weg dat WerkBedrijf in de perceptie van sommige gemeenten onvoldoende doelmatig opereert. Zoals in hoofdstuk 2 beschreven kijken gemeenten daarbij vooral naar de verhouding tussen het participatiebudget dat jaarlijks wordt overgemaakt en de lokale uitstroom. Omdat WerkBedrijf werkt met één regionaal budget en één regionale set prestatie-indicatoren, kan op regionaal niveau doelmatig gewerkt worden, terwijl de doelmatigheid voor een individuele gemeente tekortschiet. Een factor van betekenis daarbij is ook het aandeel werkfitte klanten in de bijstand. Gemeenten met een klein aantal klanten dat loonvormend is en aangemeld kan worden bij WerkBedrijf, maken een relatief groot deel van hun participatiebudget over en ervaren de dienstverlening van WerkBedrijf dus eerder als niet doelmatig.

4.4 Opvattingen over de prestaties

In deze paragraaf beschrijven we de opvattingen over de prestaties op het gebied van arbeidsbemiddeling en de verantwoording daarover door WerkBedrijf. Het gaat om de opvattingen van (medewerkers van) gemeenten, omdat gemeenten meer zicht hebben op, en een duidelijkere mening hebben over de prestaties van WerkBedrijf dan ondernemers en kandidaten.

4.4.1 Arbeidsbemiddeling

De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, zijn van mening dat WerkBedrijf de doelen over het algemeen behaald. De uitstroom naar werk is volgens de meeste gemeenten hoger dan in de jaren voor oprichting van WerkBedrijf. In de praktijk is uitstroom ook de belangrijkste indicator waar gemeenten naar kijken. Gemeenten missen – zoals in paragraaf 4.1 beschreven – informatie over de kwaliteit van de uitstroom. Zitten kandidaten op hun plek? Vallen ze niet weer terug in de uitkering? Daarnaast hebben sommige vertegenwoordigers van gemeenten de indruk dat de naamsbekendheid van WerkBedrijf – buiten de groep van vaste relaties – beperkt is. Door het ontbreken van prestatie-indicatoren valt deze observatie niet te staven.

Enkele vertegenwoordigers van gemeenten die zich bezighouden met inkomen en/of participatie vinden dat WerkBedrijf relatief veel kandidaten terugmeldt bij de gemeente. De indruk bestaat dat WerkBedrijf zich soms onvoldoende inspant voor moeilijk bemiddelbare kandidaten en te snel kiest voor terugmelding bij de gemeente. Gemeenten geven voorbeelden van kandidaten die na terugmelding bij de gemeente daarna op eigen kracht werk hebben gevonden. Wij beschikken niet over gegevens waarmee is na te gaan of dit incidenteel of structureel gebeurt. Uit de beschikbare gegevens blijkt wel dat het aantal terugmeldingen in 2020 en 2019 lager lag dan in de jaren daarvoor en dat het aantal terugmeldingen in alle gemeenten – op Nijmegen en Wijchen na – is gedaald.

4.4.2 Sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding

Wij hebben in onze gesprekken met vertegenwoordigers van gemeenten weinig uitgesproken opvattingen gehoord over de prestaties op het gebied van de sociale werkvoorziening en geen opvattingen over arbeidsmatige dagbesteding. Het al dan niet behalen van doelstellingen rond de toegevoegde waarde en het ziekteverzuim is niet genoemd door gesprekspartners. Het beeld bij onze gesprekspartners is dat de SW het 'goed doet', dat de samenwerking met

BlueView een succes is en een verbetering ten opzichte van de oude situatie. Wij krijgen de indruk dat de sociale werkvoorziening gezien wordt als *going concern* en daardoor niet in het middelpunt van de belangstelling staat.

4.5 Deelconclusie

Het algemene beeld dat uit de prestaties naar voren komt, is dat de meeste indicatoren vanaf de oprichting van WerkBedrijf tot 2020 een positieve, stijgende lijn laten zien. WerkBedrijf heeft in deze periode een groeiend aantal unieke relaties met ondernemers; plaatste meer mensen op (parttime) werk, vooral jongeren tot 27 jaar en statushouders; registreerde een stijging van de uitstroom uit de bijstand naar werk; realiseerde een aanzienlijke toename van de toegevoegde waarde per fte SW; liet meer SW'ers buiten de muren van WerkBedrijf werken en zag een forse groei in het aantal kandidaten dat actief was binnen Op Weg Naar Werk.

Een uitzondering op deze positieve tendensen is het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering, dat fors afnam. Wel vond er substitutie plaats tussen deze voorziening en loonkostensubsidie. Het ziekteverzuim in de SW is net als bij de start van WerkBedrijf nog steeds een zorgenkindje. De trend vertoont een stijgende lijn in plaats van de gewenste dalende lijn.

Ondanks de meestal positieve trend in de prestaties, behaalt WerkBedrijf niet alle doelen. We zien met name dat de doelrealisatie bij de sociale werkvoorziening achterblijft. Wat betreft arbeidsbemiddeling zijn de doelen in de jaren 2017 tot en met 2019 behaald, terwijl de jaren 2016 en 2020 achterblijven qua doelrealisatie. Een verklaring voor deze achterblijvende doelrealisatie moet op de eerste plaats gezocht worden in 'zwaardere problematiek' van kandidaten. Het aandeel kandidaten met een hoge uitkeringsduur en oudere SW-medewerkers neemt toe, terwijl werkgevers op de arbeidsmarkt eerder hogere dan lagere eisen aan werknemers stellen. Daarnaast wordt de doelrealisatie ook beïnvloed door incidentele factoren. Het coronajaar 2020 is daarvan het meest in het oog springende voorbeeld. De invoering van een ander registratiesysteem (EVA) leidt tot een trendbreuk in de cijfers over prestaties vanaf 2019.

WerkBedrijf rapporteert jaarlijks in de jaarstukken over de prestaties op het vlak van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. Vanaf 2020 is de verantwoording geharmoniseerd en wordt onderscheid gemaakt tussen een vaste set kritieke prestatie-indicatoren en een set kritieke succesfactoren. Op de kritieke prestatie-indicatoren zit ook een doelstelling die jaarlijks wordt vastgesteld en vastgelegd in de begroting van WerkBedrijf.

De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, vinden de verantwoording van WerkBedrijf over het algemeen adequaat, maar hebben ook aanvullende wensen bij de verantwoording. Die komen er op neer dan de verantwoording zowel kwantitatief als kwalitatief diepgravender mag worden. Daarbij maken sommige gemeenten wel de kanttekening dat extra verantwoording wel doelmatig moet zijn en niet gepaard moet gaan met een forse stijging van de administratieve lasten voor WerkBedrijf en/of gemeenten. Wat betreft verantwoording over SW is vanuit de Kandidatenraad opgemerkt dat WerkBedrijf (te) veel stuurt op 'harde' kwantitatieve indicatoren die te weinig zeggen over de daadwerkelijke ervaringen van mensen.

Vergelijking met andere arbeids-marktregio's

In dit hoofdstuk vergelijken we de regio Rijk van Nijmegen met andere arbeidsmarktregio's. Op basis van deze vergelijking kunnen we de prestaties van het WerkBedrijf beter duiden: hoe verhouden de behaalde resultaten en effecten zich ten opzichte van die van andere arbeidsmarktregio's?

5.1 Taken van het regionale werkbedrijf

Het fenomeen "WerkBedrijf" is niet nieuw en ook niet uniek. In alle 35 arbeidsmarktregio's is een werkbedrijf opgericht. De opdracht van de wetgever was dat gemeenten, UWV, andere publieke partijen en werkgevers- en werknemersorganisaties hierin samenwerken. In veel arbeidsmarktregio's is het werkbedrijf uitsluitend een bestuurlijk samenwerkingsverband. WerkBedrijf Rijk van Nijmegen wijkt daarvan af, omdat ten eerste uitsluitend gemeenten hierin vertegenwoordigd zijn[95] en ten tweede sprake is van een uitvoeringsorganisatie voor arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. Er zijn maar weinig regio's waarin de dienstverlening op deze terreinen door één organisatie uitgevoerd wordt op één fysieke locatie, zoals bij WerkBedrijf.

[95] Hoewel samenwerkingspartners zijn aangehaakt, maken zij geen onderdeel uit van het WerkBedrijf.

In de meeste arbeidsmarktregio's zijn verschillende uitvoeringsorganisaties actief. De uitvoering van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding verschilt fors tussen arbeidsmarktregio's. Vaak is er een splitsing tussen:

- De dienstverlening voor werkgevers. Dit wordt in veel arbeidsmarktregio's uitgevoerd door gemeenten samen met UWV in een Werkgeverservicepunt.
- De inkomensverstrekking en dienstverlening voor kandidaten. Dit wordt in veel regio's uitgevoerd door individuele gemeenten of door regionale/intergemeentelijke sociale diensten.
- De sociale werkvoorziening. Dit wordt in veel arbeidsmarktregio's uitgevoerd door één of meer SW-bedrijven.
- De arbeidsmatige dagbesteding. Dit wordt in veel gemeenten uitgevoerd door gespecialiseerde organisaties in opdracht van individuele gemeenten.

Naast Rijk van Nijmegen heeft alleen de arbeidsmarktregio Helmond-De Peel (met werkbedrijf Senzer) een volledig geïntegreerde structuur voor arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. In Helmond-De Peel verzorgt Senzer ook de inkomensverstrekking in het kader van de Participatiewet. Daarnaast zijn er een paar arbeidsmarktregio's met een gedeeltelijk geïntegreerde structuur of sterke regionale samenwerking op deelgebieden. Een eerste voorbeeld is de arbeidsmarktregio Rivierenland. Hier voert Werkzaak Rivierenland voor de gemeenten uit de regio de arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en inkomensverstrekking uit, maar niet de arbeidsmatige dagbesteding. Een ander voorbeeld is de arbeidsmarktregio Gorinchem, waar Avres namens drie gemeenten de Participatiewet, de WSW en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening uitvoert. Een laatste voorbeeld is de arbeidsmarktregio Drechtsteden, waar de gemeenten intensief samenwerken, maar de dienstverlening op het vlak van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding door drie verschillende uitvoeringsorganisaties wordt uitgevoerd.

In onderstaande tabel geven we de structuur weer in vier arbeidsmarktregio's waarin net als in Rijk van Nijmegen relatief intensief wordt samengewerkt op het vlak van arbeidsbemiddeling en/of sociale werkvoorziening en/of arbeidsmatige dagbesteding en/of inkomensverstrekking.

Tabel 5.2 Uitvoeringsorganisaties in vijf arbeidsmarktregio's

	Rijk van Nijmegen	Helmond-De Peel	Rivierenland	Drechtsteden	Gorinchem
Arbeidsbemiddeling / diensten werkgevers	WerkBedrijf RvN	Senzer	Werkzaak Rivierenland	Baanbrekend Drechtsteden	Avres
Arbeidsbemiddeling / diensten kandidaten	WerkBedrijf RvN	Senzer	Werkzaak Rivierenland	Sociale dienst Drechtsteden	Avres
Sociale Werkvoorziening	WerkBedrijf RvN	Senzer	Werkzaak Rivierenland	Drechtwerk	Avres
Arbeidsmatige dagbesteding	WerkBedrijf RvN	Senzer	Gemeenten	Drechtwerk	Gemeenten
Inkomensverstrekking	Gemeenten	Senzer	Werkzaak Rivierenland	Sociale dienst Drechtsteden	Avres

5.2 Sturing en verantwoording

In deze paragraaf vergelijken we de wijze van sturing en verantwoording binnen WerkBedrijf Rijk van Nijmegen met drie redelijk vergelijkbare uitvoeringsorganisaties: Senzer in Helmond-De Peel, Werkzaak Rivierenland in Rivierenland en Avres in Gorinchem. Deze drie uitvoeringsorganisaties betreffen net als WerkBedrijf allemaal gemeenschappelijke regelingen met een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur en een jaarlijkse verantwoordingscyclus met een begroting en een jaarrekening. Het re-integratiebeleid wordt door de gemeenten uit de regio's opgesteld. In drie van de vier arbeidsmarktregio's is de re-integratieverordening regionaal.

In Rijk van Nijmegen en Helmond-De Peel wordt het werkbedrijf ook gebruikt als platform voor regionale afstemming en overleg over onder meer het regionale arbeidsmarktbeleid. In Rivierenland en Gorinchem is er een (extern) werkbedrijf in de vorm van een bestuurlijk samenwerkingsverband voor arbeidsmarktbeleid waarin naast de regiogemeenten ook werkgevers- en werknemersorganisaties, UWV en onderwijsinstellingen participeren.

Tabel 5.2 Sturing en verantwoording uitvoeringsorganisatie (werkbedrijf) in vier arbeidsmarktregio's

	Rijk van Nijmegen	Helmond-De Peel	Rivierenland	Gorinchem
Platform voor arbeidsmarktbeleid	Via WerkBedrijf (Regionale Tafel Arbeidsmarkt)	Via Senzer	Extern: Regionaal Werkbedrijf & Platform Onderwijs Arbeidsmarkt Rivierenland (RW POA)	Extern: Regionaal Werkbedrijf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
Structuur	Gemeenschappelijke regeling	Gemeenschappelijke regeling	Gemeenschappelijke regeling	Gemeenschappelijke regeling
Re-integratiebeleid	Gemeenten	Gemeenten	Gemeenten	Gemeenten
Re-integratieverordening	Regionaal	Regionaal	Gemeenten	Regionaal
Bestuur	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur
Verantwoording	Begroting en jaarstukken	Begroting en jaarrekening	Begroting en jaarrekening	Jaarplan en jaarverslag

De vier arbeidsmarktregio's hanteren prestatie-indicatoren voor arbeidsbemiddeling en sociale werkvoorziening. Deze zijn te kenschetsen als *throughput*- en *output*-indicatoren. Throughput heeft betrekking op het uitvoeringsproces, zoals het aantal kandidaten dat wordt begeleid of in een bepaalde SW-werkvorm werkt. Output heeft betrekking op de directe prestaties van de organisatie, zoals plaatsing op werk. Alle regio's waarmee we vergelijken hebben een regionale prestatie-indicator voor uitstroom uit de uitkering naar werk en voor de verdeling van SW-

medewerkers over de werkvormen. De overige prestatie-indicatoren verschillen enigszins tussen de vier arbeidsmarktregio's. Rijk van Nijmegen heeft als enige arbeidsmarktregio een prestatie-indicator voor het ziekteverzuim binnen de SW, voor plaatsingen op werk (ongeacht uitstroom uit de uitkering) en voor relaties met ondernemers. Verder valt op dat de arbeidsmarktregio Gorinchem als enige een prestatie-indicator heeft voor binnengekomen verzoeken van gemeenten op het gebied van Social Return. Een interessant voorbeeld is ook de indicatoren herinstroom binnen 12 maanden in Helmond-De Peel.

Geen van de vier arbeidsmarktregio's heeft targets geformuleerd op het niveau van *outcome*, zoals kwaliteit van leven of duurzaamheid van werk. De prestatie-indicatoren betreffen in hoofdzaak gegevens die gemakkelijk te registreren zijn en die uit de standaard registratiesystemen te halen zijn. We zijn onder de drie arbeidsmarktregio's waarmee we vergelijken geen *best practice* tegengekomen die inzicht biedt in de effectiviteit van de dienstverlening of de kwaliteit van de uitstroom.

Tabel 5.3 *Prestatie-indicatoren op het gebied van arbeidsbemiddeling en sociale werkvoorziening*

Rijk van Nijmegen	Helmond-De Peel	Rivierenland	Gorinchem
KPI's: • Uitstroom uit de uitkering naar werk • Aantal plaatsingen op betaald werk • Verdeling werkvormen SW • Ziekteverzuim SW • Toegevoegde waarde per fte SW KSF's: • Tevredenheid kandidaten, SW'ers en ondernemers • Aantal kandidaten in actief arbeidsbemiddelingsproces • Aantal plaatsingen op werk met behoud van uitkering • Uitstroom naar onderwijs • Aantal unieke relaties met ondernemers	• Herinstroom binnen 12 maanden • Aantal gestarte parttime dienstverbanden • Beëindiging uitkering door werk of studie • Gemiddeld aantal leerwerkplekken • Aantal fte per doelgroep leerwerkbedrijf (beschut, gedetacheerd, etc.) • Loonwaarde dienstverband regulier • Werknemerstevredenheid leerwerkbedrijf • Omvang netto toegevoegde waarde per fte	• Aantal detacheringen • Aantal groepsplaatsingen • Aantal plaatsingen met loonkostensubsidie • Duurzame uitstroom (volledige uitstroom)	• Uitstroom uit de uitkering richting werk naar leeftijd en duur • Ontwikkeling SW-bestand (o.a. aantal detacheringen) • Aantal mensen dat begeleid wordt in het kader van de baanafspraak • Binnengekomen verzoeken van gemeenten op het gebied van Social Return • Ontwikkeling uitkeringsbestand (duur/leeftijd) • Redenen in/uitstroom • Percentage statushouders en parttime werkenden

Bron: Informatieprotocol MGR Rijk van Nijmegen, Jaarrekening 2020 Senzer, Jaarrekening 2020 Werkzaak Rivierenland, Jaarverslag 2020 Avres.

5.3 Ontwikkelingen in de doelgroep

5.3.1 Bemiddelbaarheid

Zoals in hoofdstuk 2 aan bod is gekomen, leeft bij betrokkenen van het WerkBedrijf de opvatting dat de kandidaten in de loop der jaren moeilijker bemiddelbaar zijn geworden. Er is niet onderzocht of dit daadwerkelijk het geval is in de regio of op landelijk niveau. Wel is het een geluid dat in andere onderzoeken en andere regio's eveneens naar voren wordt gebracht. Zo blijkt uit onderzoek van CentERdata dat de doelgroep van gemeenten divers is, zowel in de mate waarin zij bemiddelbaar zijn als hun beschikbaarheid voor werk. Uit een inschatting van hun klantenbestand blijkt dat gemeenten 36,3% van hun klanten als wél beschikbaar voor werk inschat, maar niet bemiddelbaar. Gemeenten verwoorden in dat onderzoek het gevoel dat er sprake is van een toename van de groep die moeilijk bemiddelbaar is: "er is een stijging zichtbaar (nu 38%) van de groep met het moeilijkst bemiddelbare profiel. Dit hangt niet samen met de wet, maar met het feit dat de sterke kandidaten inmiddels werk hebben en dat wie nu niet zelf werk kan vinden in meer of mindere mate andere belemmeringen heeft."[96]

In een aantal arbeidsmarktregio's wordt deze trend benoemd in de jaarstukken. Senzer (Helmond-De Peel) schrijft in de jaarrekening van 2019 dat de dalende lijn in de uitstroomcijfers te maken heeft met een steeds moeilijker te bemiddelen doelgroep.[97] En ook Werkzaak Rivierenland constateert dat sprake is van een teruglopend aantal werkzoekenden en een steeds moeilijker te bemiddelen doelgroep.[98] WerkSaam West-Friesland signaleerde in 2019 dat huidige cliënten vaak te maken hebben met complexe problematiek. Schulden, armoede, verslaving, lichamelijke en veelal psychische beperkingen maken de stap naar werk, volgens WerkSaam West-Friesland, steeds moeilijker.[99] Verder weten we op basis van eerder onderzoek dat meer dan de helft (60%) van doelgroep die vergelijkbaar is met de voormalige groep mensen met een bijstandsuitkering naar eigen inschatting niet in staat is te werken. De helft van hen verwacht in de toekomst te kunnen werken, de andere helft denkt nooit meer te kunnen werken.[100] Of de doelgroep daadwerkelijk moeilijker bemiddelbaar is geworden weten we niet. Het zou plausibel kunnen zijn, aangezien er mede onder druk van de beperkt beschikbare financiële middelen, vooral lijkt te zijn ingezet op de bemiddeling van kandidaten die relatief dichtbij de arbeidsmarkt staan.

5.3.2 Aandeel jongeren in de uitstroom

Zoals in hoofdstuk 4 naar voren is gekomen is het aandeel jongeren dat uitstroomt naar betaald werk in de regio Rijk van Nijmegen relatief groot. Dit komt overeen met het landelijke beeld. Het aandeel werkenden met een Participatiewet-uitkering is het hoogst in de leeftijdsgroep tot 20 jaar (54% in 2019) en het laagst bij de oudste leeftijdsgroep (38% in 2019). Het aandeel werkende mensen met een Participatiewet-uitkering in het doelgroepregister stijgt vooral bij de oudere leeftijdsgroepen en bij de groep tussen de 20 en 25 jaar. De ontwikkeling van het aandeel werkende mensen met een Participatiewet-uitkering in het doelgroepregister wordt vooral bepaald door de jongeren (onder 25 jaar). Zij zijn de grootste groep en hebben het

[96] Centerdata, Ervaringen gemeenten met Participatiewet, 3e meting, p.29-30

[97] Senzer, Jaarrekening 2019, p.24

[98] Werkzaak Rivierenland, Jaarrekening 2019, p.7.

[99] Begroting WerkSaam West-Friesland 2019

[100] SCP, eindevaluatie Participatiewet, p.53

hoogste aandeel werkenden.[101] Verder blijkt uit eerder onderzoek dat de onderzochte gemeenten vooral inzetten op de bemiddeling naar werk van jongeren afkomstig uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso) en praktijkonderwijs (pro).[102] Sinds de invoering van de Participatiewet is vaker sprake van tijdelijke contracten. Van de jongeren die in een bepaald jaar in het doelgroepregister zijn ingestroomd en in dat jaar een baan heeft gevonden, heeft 13% een vast contract.[103]

5.4 Prestaties

In deze paragraaf vergelijken we de prestaties van WerkBedrijf met die van vergelijkbare organisaties in andere regio's of met landelijke cijfers. Zoals in hoofdstuk 1 en hoofdstuk 4 is toegelicht zijn er relatief weinig vergelijkbare gegevens door verschillen in definities en registraties. De volgende prestatie-indicatoren zijn wel beschikbaar:

- Arbeidsbemiddeling:
    - Uitstroom uit de uitkering (landelijk gemiddelde).
    - Aantal kandidaten dat uitstroomt uit de uitkering naar werk (arbeidsmarktregio's Rijk van Nijmegen, Drechtsteden, Gorinchem en Rivierenland).
    - Percentage werkzame personen uit de doelgroep Banenafspraak (arbeidsmarktregio's Rijk van Nijmegen, Helmond-De Peel, Rivierenland, Gorinchem en Drechtsteden).
    - Gemiddelde loonwaarde van kandidaten met loonkostensubsidie (Rijk van Nijmegen en landelijke gemiddelde).
- Sociale Werkvoorziening
    - Percentage ziekteverzuim SW (Rijk van Nijmegen en landelijk gemiddelde).
    - Verdeling over de werkvormen (Rijk van Nijmegen en landelijk gemiddelde).

5.4.1 Arbeidsbemiddeling

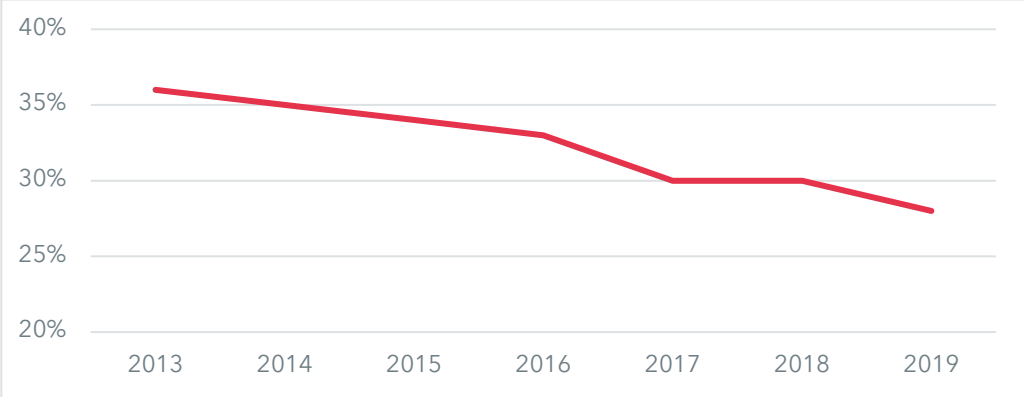
Een eerste indicator die een beeld geeft van ontwikkelingen, is het landelijke uitstroompercentage waarover Divosa in de jaarlijkse Benchmark Werk & Inkomen rapporteert. Het uitstroompercentage is het aandeel gestopte bijstandsuitkeringen in een bepaald jaar ten opzichte van het totale bestand van het eind van het voorgaande jaar. Het gaat hierbij om alle vormen van uitstroom, niet alleen om uitstroom naar werk. Figuur 5.1 laat de landelijke ontwikkeling van het uitstroompercentage zien.

[101] UWV, Monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2020, p.63

[102] SEO en De Beleidsonderzoekers (2019) Jonggehandicapten onder de Participatiewet, p.i-iiii

[103] SCP, eindevaluatie Participatiewet, p.120-121

Figuur 5.1 Landelijke ontwikkeling uitstroompercentage 2013 t/m 2019

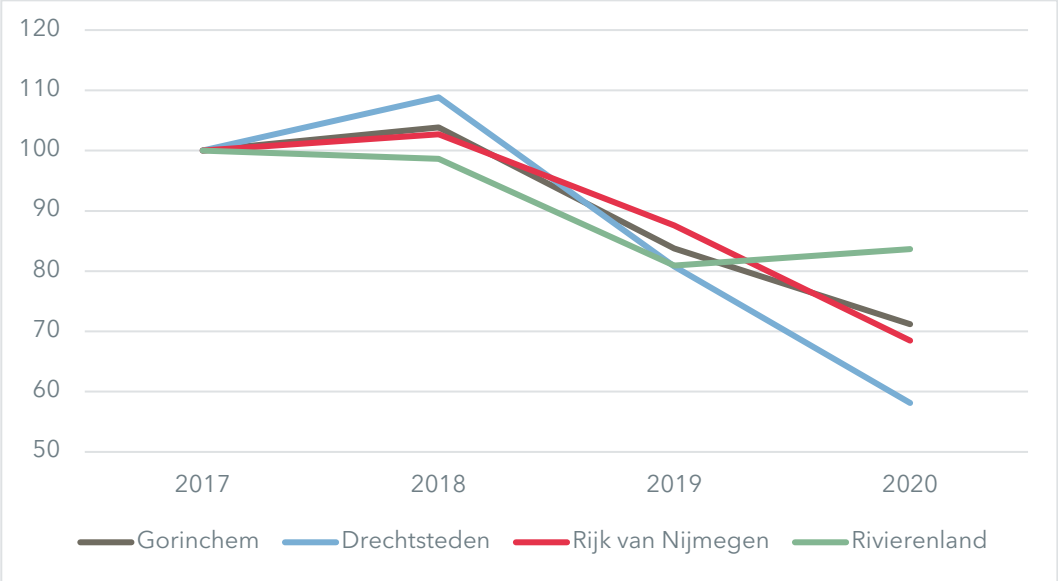

Bron: Divosa Benchmark Werk & Inkomen (meerdere jaren)

Te zien is dat de uitstroom uit de bijstand van 2013 tot en met 2019 afneemt van 36% naar 28%. Het uitstroompercentage daalt volgens Divosa omdat er steeds minder mensen in de bijstand zitten die makkelijk aan werk te helpen zijn. De instroom van mensen die kunnen werken is immers ook beperkt.

De arbeidsmarktregio's Rijk van Nijmegen, Rivierenland, Drechtsteden en Gorinchem vermelden in hun jaarverslagen hoeveel kandidaten jaarlijks de uitkering uitstromen *naar werk*. In figuur 5.2 zetten we de ontwikkeling in uitstroom naar werk per arbeidsmarktregio over de jaren 2017 t/m 2020 op een rij. Dat doen we in indexcijfers waarbij het jaar 2017 100 is. Hierdoor zijn de arbeidsmarktregio's – waarvan de omvang van de uitstroom en het kandidatenbestand sterk verschilt – beter vergelijkbaar. Of de definitie van de indicator uitstroom uit de uitkering naar werk in de vier arbeidsmarktregio's precies gelijk is, weten we niet. Door indexcijfers te gebruiken krijgen we een beeld van ontwikkelingen en doen eventuele verschillen in registratie en definitie er minder toe. In bijlage 3 staan de brongegevens voor figuur 5.2.

Figuur 5.2 Indexcijfer uitstroom uit de uitkering in vier arbeidsmarktregio's (2017=100)

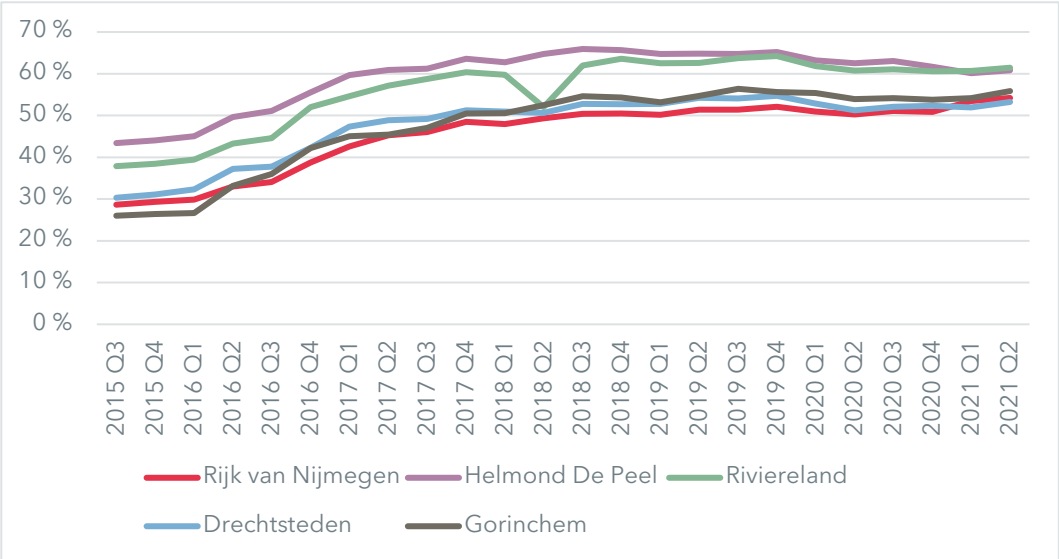

Bron: Jaarstukken Avres, MGR Rijk van Nijmegen, Werkzaak Rivierenland, Sociale Dienst Drechtsteden (meerdere jaren)

De vier arbeidsmarktregio's laten een redelijk vergelijkbare ontwikkeling zien. In de jaren 2017 en 2018 lag de uitstroom fors hoger dan in 2019 en 2020. Er lijkt sprake te zijn van een structurele trend van een afnemende uitstroom uit de uitkering naar werk. Alleen in de arbeidsmarktregio Rivierenland is de negatieve trend wat minder sterk en was er in 2020 zelfs iets meer uitstroom uit de uitkering naar werk dan in 2019.

UWV registreert per kwartaal welk aandeel van de doelgroep Banenafspraak werkzaam is. In figuur 5.3 vergelijken we de ontwikkeling vanaf 2015 voor de arbeidsmarktregio's Rijk van Nijmegen, Helmond-De Peel, Rivierenland, Drechtsteden en Gorinchem.

Figuur 5.3 Percentage werkzame personen uit doelgroep Banenafspraak

Bron: https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/banenafspraak

De ontwikkeling van het percentage werkzame personen uit de doelgroep Banenafspraak laat in alle vergeleken arbeidsmarktregio's een positieve ontwikkeling zien. Het percentage neemt toe van gemiddeld 33% in het derde kwartaal van 2015 naar gemiddeld 57% in het tweede kwartaal van 2021. Het aandeel werkzame personen uit de doelgroep Banenafspraak ligt in de arbeidsmarktregio Helmond-De Peel en Rivierenland het hoogst. De relatieve groei over de periode Q3 2015 t/m Q2 2021 is in de regio's Rijk van Nijmegen (+26%) en Gorinchem (+30%) het grootst.

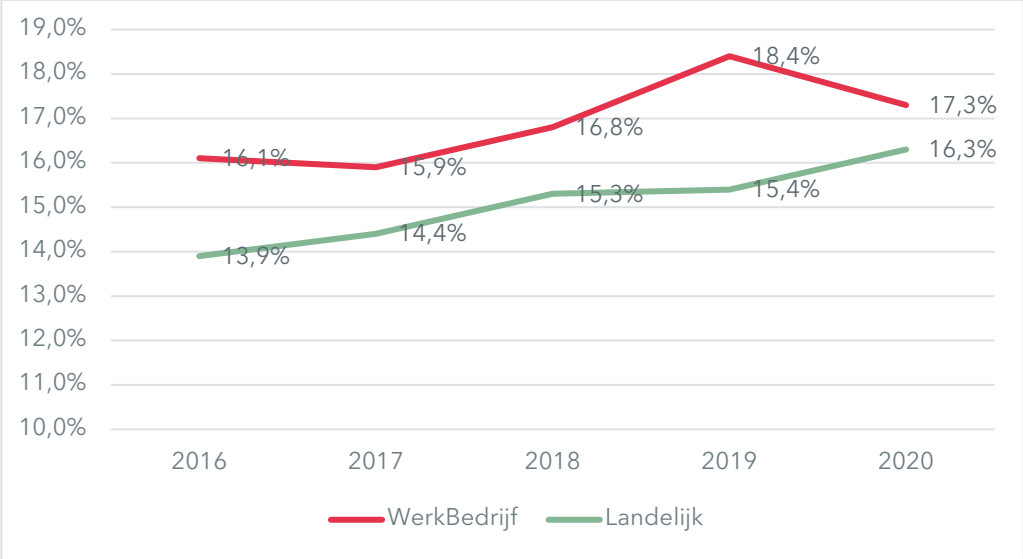
Bij kandidaten die werken met een loonkostensubsidie wordt de loonwaarde gemeten. We zagen in hoofdstuk 4 dat de gemiddelde loonwaarde in Rijk van Nijmegen in 2019 59% bedroeg en in 2020 56%. Dat is boven het landelijk gemiddelde van 50% in 2019 en 51% in 2020 volgens de Divosa Benchmark Werk en Inkomen. Dat betekent dat Rijk van Nijmegen minder budget kwijt is aan loonkostensubsidie.

5.4.2 Sociale werkvoorziening

Cedris, de brancheorganisatie voor SW-bedrijven houdt in de jaarlijkse sectorinformatierapporten bij wat het ziekteverzuim is bij Wsw-medewerkers. Dit landelijk

gemiddelde is ook voor WerkBedrijf een belangrijke maatstaf, omdat de doelstelling is onder het landelijk gemiddelde te blijven.

Figuur 5.4 Ziekteverzuim in de SW bij WerkBedrijf en het landelijk gemiddelde

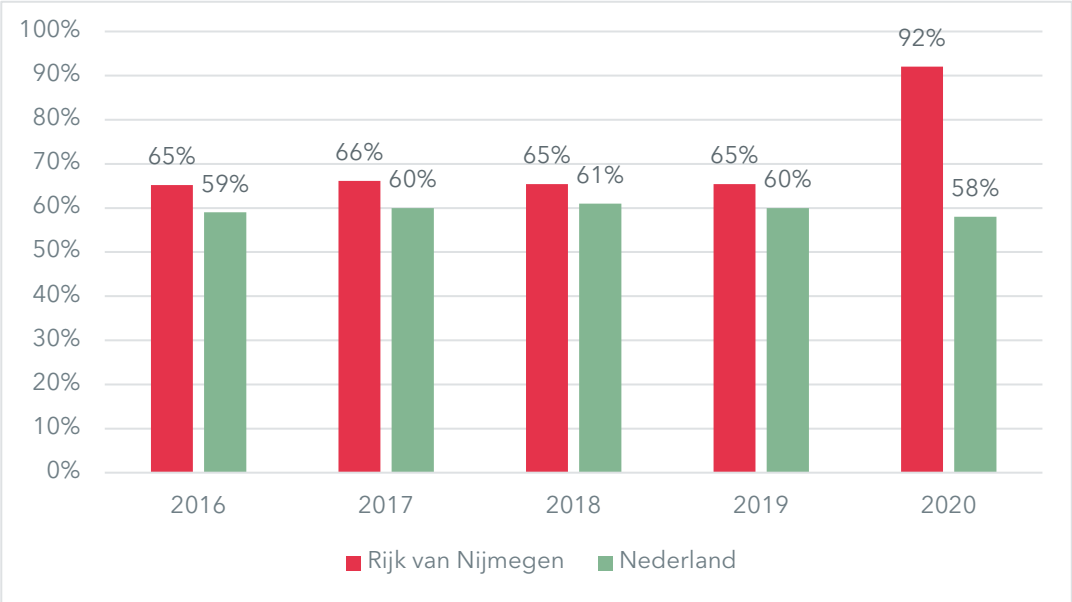

Bron: Cedris Sectorinformatie (meerdere jaren), Compas (meerdere jaren)

Uit de sectorinformatie van Cedris blijkt dat het gemiddelde ziekteverzuim in de SW sinds 2016 toeneemt. Lag het verzuimpercentage in 2016 nog op bijna 14%, in 2020 is dat gestegen naar 16,3%. Het verzuimpercentage is bij WerkBedrijf structureel hoger. In 2020 lagen het verzuimpercentage bij WerkBedrijf dichter bij het landelijk gemiddelde.

Ten slotte kijken we naar de verdeling van Wsw-medewerkers over de werkladder. Daarbij maken we onderscheid tussen het totaal beschut werk (binnen) en het totaal aan werk buiten de muren van de SW (begeleid werken, groeps- en individuele detacheringen, werken op locatie). In de sectorinformatie van Cedris wordt jaarlijks vermeld welk percentage van de Wsw-medewerkers buiten de muren van de SW werkt.

Figuur 5.5 Percentage SW-medewerkers buiten de muren van de SW

Bron: Cedris Sectorinformatie (meerdere jaren), Jaarstukken WerkBedrijf (meerdere jaren)

Het percentage SW-medewerkers dat buiten de muren van de SW werkt, ligt in Rijk van Nijmegen structureel hoger dan het landelijk gemiddelde. Als gevolg van de groepsdetachering bij BlueView in 2020 is het percentage 'buiten' in Rijk van Nijmegen zeer sterk gestegen.

5.5 Deelconclusie

Waar in veel arbeidsmarktregio's gekozen is voor een lichte organisatie voor het werkbedrijf in de vorm van een bestuurlijk platform of samenwerkingsverband, is in het Rijk van Nijmegen een uitvoerende organisatie neergezet met een breed regionaal takenpakket. WerkBedrijf Rijk van Nijmegen is niet alleen een samenwerking tussen de zeven gemeenten op het gebied van arbeidsbemiddeling en arbeidsmatige dagbesteding, maar ook een integratie met het voormalige SW-bedrijf Breed. De regio heeft als geheel één re-integratieverordening en één set prestatie-indicatoren voor de hele regio. We stellen vast dat WerkBedrijf daarmee een betrekkelijk unieke organisatie in Nederland is. Van de 35 arbeidsmarktregio's zijn er naast Rijk van Nijmegen nog drie arbeidsmarktregio's met een dergelijke sterk geïntegreerde regionaal structuur: Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem. De takenpakketten van deze regionale werkbedrijven verschillen enigszins (wel/niet inkomensverstrekking, wel/niet arbeidsmatige dagbesteding, wel/niet schuldhulpverlening). Geen van de vier arbeidsmarktregio's heeft targets geformuleerd op het niveau van *outcome*, zoals kwaliteit van leven of duurzaamheid van werk. De prestatie-indicatoren hebben vooral betrekking op output zoals uitstroom uit de uitkering en throughput, zoals het aantal kandidaten dat wordt begeleid.

Niet alleen in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen, maar ook landelijk en in andere regio's wordt gesignaleerd dat kandidaten in de loop der jaren moeilijker bemiddelbaar zijn geworden. En net als in Rijk van Nijmegen is ook landelijk het aandeel jongeren in de uitstroom relatief hoog. De ontwikkelingen op een aantal prestatie-indicatoren komen in de regio Rijk van Nijmegen redelijk overeen met die in vergelijkbare arbeidsmarktregio's en met landelijke trends. We zien dat de uitstroom uit de uitkering naar werk in zowel Rijk van Nijmegen als

Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem afneemt van 2017 tot en met 2020. Het percentage werkenden uit de doelgroep Banenafspraak neemt van 2015 tot en met 2020 juist in alle regio's toe. De relatieve stijging is in Nijmegen nog wat sterker dan in de andere regio's. Verder zien we dat het ziekteverzuim in de SW in Rijk van Nijmegen boven het landelijk gemiddelde ligt, maar de opwaartse trend ook in het landelijk gemiddelde zichtbaar is. Ten slotte ligt het percentage SW-medewerkers dat buiten de muren van de SW werkt in Rijk van Nijmegen structureel hoger dan het landelijk gemiddelde. We concluderen hiermee dat de prestaties van Rijk van Nijmegen over het algemeen vergelijkbaar zijn met het landelijke beeld en met de prestaties van vergelijkbare arbeidsmarktregio's.

Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de centrale vragen van de evaluatie en geven we mogelijkheden voor verbeteringen.

6.1 Conclusies

WerkBedrijf is een wendbare uitvoeringsorganisatie met een herkenbare visie

De doelen en uitgangspunten van WerkBedrijf zijn door de zeven gemeenten in 2013 neergelegd in het visiedocument 'Sterke werkwoorden'. Als we kijken naar de aangeboden dienstverlening en de werkwijze van WerkBedrijf in de praktijk, dan concluderen we dat die goed aansluiten bij de visie uit Sterke werkwoorden. WerkBedrijf voert arbeidsbemiddeling uit met als doel zoveel mogelijk uitstroom van kandidaten naar regulier werk. Ondernemers zijn in de praktijk de klant, dus WerkBedrijf zet de bedrijfsdienstverlening conform de visie centraal. WerkBedrijf heeft in de uitvoering oog voor zowel de vraag van de ondernemer als de mogelijkheden van de kandidaat. In de ervaringen van stakeholders met de dienstverlening horen wij impliciet terug dat de kernwaarde 'iedereen is van waarde' bij WerkBedrijf op de voorgrond staat. Ook ligt het accent in de dienstverlening op wat mensen *wel* kunnen, conform de kernwaarde uit Sterke werkwoorden.

WerkBedrijf is in de uitvoering een wendbare organisatie gebleken. Zo heeft WerkBedrijf onderzoek verricht en de uitkomsten aangegrepen om knelpunten op te lossen of dienstverlening te verbeteren. Ook wordt feedback van stakeholders over het algemeen serieus genomen en benut om verbeteringen door te voeren. WerkBedrijf speelt adequaat in op de

kansen en bedreigingen die zich met name voordoen in de sociale werkvoorziening. De samenwerking met BlueView is hierbij het meest in het oog springende voorbeeld.

Ondernemers en gemeenten hebben over het algemeen waardering voor de organisatie en dienstverlening; deel kandidaten wil andere focus

Gemeenten vinden dat er een herkenbare, solide en deskundige organisatie staat. WerkBedrijf is niet gericht op regels en is in de uitvoering vrij van politieke druk, zodat de focus op de kandidaat en de ondernemer kan liggen. WerkBedrijf is er volgens gemeenten vooral in geslaagd een groot netwerk van ondernemers op te zetten en te onderhouden waar zij kandidaten kunnen plaatsen. Dat brengt meer kansen voor kandidaten met zich mee. Een duidelijk knelpunt is de soms gebrekkige samenwerking tussen gemeenten en WerkBedrijf rond individuele kandidaten. We concluderen dat gemeenten waardering hebben voor de wijze waarop WerkBedrijf zijn taken uitvoert, maar een stuk kritischer zijn over de samenwerking met WerkBedrijf op kandidaatsniveau.

Ondernemers zijn over het algemeen tevreden met de dienstverlening en de consulenten van WerkBedrijf. WerkBedrijf heeft ook veel en bruikbare voorzieningen voor ondernemers. Een knelpunt is de mismatch die soms optreedt tussen de verwachtingen van ondernemers en het aanbod van kandidaten. Sommige ondernemers verwachten dat WerkBedrijf gemakkelijk inzetbare mensen kan leveren en ook na de match een structurele rol bij de begeleiding van kandidaten met motivatieproblemen kan blijven spelen. We stellen vast dat WerkBedrijf de verwachtingen van ondernemers over het algemeen waarmaakt, maar ondernemers nog beter kan voorbereiden op de komst van kandidaten met complexe problematiek en de rol van WerkBedrijf daarbij.

Kandidaten ten slotte zijn over het algemeen redelijk tevreden over de dienstverlening van WerkBedrijf. Ze vinden de consulenten van WerkBedrijf vriendelijk, hebben het gevoel dat ze serieus genomen worden en ervaren de begeleiding door WerkBedrijf als prettig. De dienstverlening biedt veel mogelijkheden en de mens staat centraal. De dienstverlening sluit minder goed aan bij de groeiende groep kandidaten met zwaardere problematiek en op de behoeften van hoger opgeleide kandidaten. Een deel van de kandidaten heeft behoefte aan meer persoonlijke aandacht en nazorg, focus op de wat de kandidaat wil in plaats van kan, en begeleiding op andere leefgebieden dan werk.

De prestaties van WerkBedrijf vertonen een stijgende lijn, maar niet alle doelen worden behaald

De prestaties en het doelbereik van WerkBedrijf laten een gemêleerd beeld zien. We stellen vast dat WerkBedrijf in de periode van 2015 tot en met 2020 op de meeste indicatoren steeds betere realisaties laat zien, behalve in coronajaar 2020. WerkBedrijf heeft tot 2020 steeds meer unieke relaties met ondernemers; plaatste meer mensen op (parttime) werk, vooral jongeren tot 27 jaar en statushouders; registreerde een stijging van de uitstroom uit de bijstand naar werk; realiseerde een aanzienlijke toename van de toegevoegde waarde per fte SW; liet meer SW'ers buiten de muren van WerkBedrijf werken en zag een forse groei in het aantal kandidaten dat actief was binnen Op Weg Naar Werk. Op sommige indicatoren is het beeld minder positief. Het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering nam fors af en het ziekteverzuim in de SW is net als bij de start van WerkBedrijf nog steeds hoger dan het landelijk gemiddelde.

We constateren tevens dat WerkBedrijf niet alle doelen behaald. De doelrealisatie bij de sociale werkvoorziening blijft achter. Wat betreft arbeidsbemiddeling zijn de doelen in de jaren 2017 tot

en met 2019 behaald, terwijl de jaren 2016 en 2020 achterblijven qua doelrealisatie. Het niet behalen van doelen heeft mogelijk te maken met de toename van het aandeel kandidaten met een hoge uitkeringsduur en oudere SW-medewerkers.

WerkBedrijf is een redelijk unieke organisatie die in hoofdlijnen hetzelfde presteert als vergelijkbare organisaties

Waar in veel arbeidsmarktregio's gekozen is voor een lichte organisatie voor het werkbedrijf in de vorm van een bestuurlijk platform of samenwerkingsverband, is in het Rijk van Nijmegen een uitvoerende organisatie neergezet met een breed regionaal takenpakket. WerkBedrijf Rijk van Nijmegen is niet alleen een samenwerking tussen de zeven gemeenten op het gebied van arbeidsbemiddeling en arbeidsmatige dagbesteding, maar ook een integratie met het voormalige SW-bedrijf Breed. De regio heeft als geheel één re-integratieverordening en één set prestatie-indicatoren voor de hele regio. We stellen vast dat WerkBedrijf daarmee een betrekkelijk unieke organisatie in Nederland is. Van de 35 arbeidsmarktregio's zijn er naast Rijk van Nijmegen drie arbeidsmarktregio's met een dergelijke sterk geïntegreerde regionale uitvoeringsstructuur: Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem.

Niet alleen in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen, maar ook landelijk en in andere regio's wordt gesignaleerd dat kandidaten in de loop der jaren moeilijker bemiddelbaar zijn geworden. En net als in Rijk van Nijmegen is ook landelijk het aandeel jongeren in de uitstroom relatief hoog. De ontwikkelingen op een aantal prestatie-indicatoren komen in de regio Rijk van Nijmegen redelijk overeen met die in vergelijkbare arbeidsmarktregio's en met landelijke trends. We zien dat de uitstroom uit de uitkering naar werk in zowel Rijk van Nijmegen als Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem afneemt na 2018, waarbij het coronajaar 2020 in alle regio's een dieptepunt vormt. Het percentage werkenden uit de doelgroep Banenafspraak neemt van 2015 tot en met 2020 juist in alle regio's toe. De relatieve stijging is in Nijmegen nog wat sterker dan in de andere regio's. Verder zien we dat het ziekteverzuim in de SW in Rijk van Nijmegen boven het landelijk gemiddelde ligt, maar de opwaartse trend ook in het landelijk gemiddelde zichtbaar is. Ten slotte ligt het percentage SW-medewerkers dat buiten de muren van de SW werkt in Rijk van Nijmegen structureel hoger dan het landelijk gemiddelde. We concluderen hiermee dat de prestaties van Rijk van Nijmegen over het algemeen vergelijkbaar zijn met het landelijke beeld en met de prestaties van vergelijkbare arbeidsmarktregio's.

De verantwoording door Werkbedrijf is voor verbetering vatbaar

WerkBedrijf rapporteert jaarlijks in de jaarstukken over de prestaties op het vlak van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, vinden de verantwoording van WerkBedrijf over het algemeen adequaat, maar zouden willen dat de verantwoording zowel kwantitatief als kwalitatief diepgravender wordt en antwoord geeft op vragen als: Hoe duurzaam is de uitstroom? Welke verhalen hoor je van kandidaten? Welke tussenstapjes zetten kandidaten op weg naar werk? Daarbij maken sommige gemeenten de kanttekening dat extra verantwoording wel doelmatig moet zijn en niet gepaard moet gaan met een forse stijging van de administratieve lasten voor WerkBedrijf en/of gemeenten. Vanuit de Kandidatenraad is opgemerkt dat WerkBedrijf (te) veel stuurt op 'harde' kwantitatieve indicatoren die te weinig zeggen over de daadwerkelijke ervaringen van mensen. Gezien de aard van de SW – mensen ontwikkelen – zou de verantwoording ook meer daarop gericht moeten zijn.

Wij signaleren dat de cijfers die WerkBedrijf heeft over prestaties – en die zijn aangeleverd ten behoeve van deze evaluatie – beperkingen hebben. Hierdoor zijn ze niet toereikend om een

compleet inzicht te verkrijgen in de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening, in langetermijntrends en in de prestaties van de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen in vergelijkend perspectief. WerkBedrijf is daarin niet uniek. Geen van de vier organisaties in andere arbeidsmarktregio's waarmee we WerkBedrijf hebben vergeleken, heeft targets geformuleerd op het niveau van *outcome*, zoals kwaliteit van leven of duurzaamheid van werk. De prestatie-indicatoren betreffen in hoofdzaak gegevens die gemakkelijk te registreren zijn en die gemakkelijk uit bestaande registratiesystemen te halen zijn. De prestatie-indicatoren van arbeidsmarktregio's hebben vooral betrekking op output zoals uitstroom uit de uitkering en *throughput*, zoals het aantal kandidaten dat wordt begeleid. We zijn onder de drie arbeidsmarktregio's waarmee we vergelijken geen *best practice* tegengekomen die inzicht biedt in de effectiviteit van de dienstverlening of de kwaliteit van de uitstroom.

Lokale sturing op uitstroom kan het draagvlak voor regionale samenwerking ondergraven

Bij de oprichting van WerkBedrijf was er bij lokale bestuurders een groot draagvlak voor regionale samenwerking. Wij constateren dat gemeenten nog steeds voordelen zien in de aanwezigheid van een regionaal opererend werkbedrijf, maar dat het lokale perspectief de afgelopen jaren meer is gaan prevaleren. Dat is te zien aan de toenemende behoefte van gemeenten aan lokaal maatwerk, aan de neiging van gemeenten om de opbrengsten van WerkBedrijf af te meten aan de lokale uitstroom uit de uitkering, en aan de sterker wordende roep in enkele gemeenten om de re-integratie misschien maar weer zelf te gaan doen.

Deze tendens lijkt niet zozeer ingegeven door de prestaties van WerkBedrijf – die immers niet verslechterd zijn – maar door de 'natuurlijke' neiging van gemeenten om financiële afwegingen en lokale belangen mee te wegen. De gemeenten in de regio verschillen aanzienlijk qua wensen, politieke kleur, visie en afwegingskader. Gemeenten dragen hun participatiebudget over aan WerkBedrijf en verwachten daar primair op lokaal niveau de resultaten van te zien. Dit geldt zeker voor die gemeenten die te maken hebben met een krappe begroting. Ook speelt mee dat gemeenten verantwoordelijk blijven voor de dienstverlening aan hun eigen burgers en wethouders daarover lokaal verantwoording moeten afleggen.

Het regionale niveau waarop WerkBedrijf acteert vraagt echter om een regionaal perspectief, met een goede afweging van de verschillende belangen. De toenemende wens tot lokaal maatwerk maakt het soms lastig om tot een duidelijke regionale lijn te komen en taken efficiënt uit te voeren. Bovendien signaleren wij een spanning tussen de wijze waarop gemeenten sturen op de prestaties van WerkBedrijf in termen van uitstroom aan de ene kant en aan de andere kant de vraag van gemeenten om meer aandacht voor moeilijke bemiddelbare kandidaten die minder kans hebben op uitstroom naar betaald werk. De gemeentelijke sturing en het gemeentelijke beleid zijn in de uitvoeringspraktijk van WerkBedrijf niet altijd goed verenigbaar.

6.2 Aanbevelingen

Hieronder formuleren we enkele aanbevelingen voor de gemeenten in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen. Die hebben we opgedeeld in: opdracht en financiering; beleidsvisie op WerkBedrijf; sturing en verantwoording. Per (set) aanbevelingen geven we een onderbouwing.

6.2.1 Opdracht en financiering

- Waak voor de uitholling van WerkBedrijf en voorkom a) terugkerende discussies over lokale prestaties en *return on investment*, b) toenemende inzet van maatwerk en c) eventuele overheveling van taken naar gemeenten.
- Geef WerkBedrijf een meerjarige opdracht en meerjarige middelen om de taken adequaat uit te kunnen blijven voeren.

We concludeerden dat WerkBedrijf functioneert conform de doelen en uitgangspunten die de zeven gemeenten in 2013 hebben neergelegd in Sterk Werkwoorden. Er staat een wendbare uitvoeringsorganisatie die tamelijk uniek is in Nederland en vergelijkbare prestaties laat zien als vooruitstrevende uitvoeringsorganisaties in andere arbeidsmarktregio's. Hoewel stakeholders diverse verbetermogelijkheden zien, lijkt er geen grond te zijn voor een fundamentele heroverweging van de opdracht van gemeenten aan, en financiering van WerkBedrijf.

Het is met het oog op de continuïteit van de dienstverlening en de regionale samenwerking belangrijk als gemeenten zich blijvend verbinden aan de regionale samenwerking binnen WerkBedrijf. Daarbij horen een meerjarige opdracht en meerjarige financiële middelen. Een zekere politieke 'rust' is nodig voor een uitvoeringsorganisatie om efficiënt te kunnen blijven opereren. Toenemende inzet van maatwerk kan resulteren in versnipperde dienstverlening en de regionale prestaties negatief beïnvloeden. WerkBedrijf heeft bovendien in de uitvoering voldoende massa nodig om adequaat te kunnen blijven functioneren.

Het is van belang dat gemeenten met elkaar en met de uitvoeringsorganisatie het goede gesprek voeren over gezamenlijke doelen en uitgangspunten en improductieve discussies over lokale cijfers zoveel mogelijk proberen te vermijden. Het is met name van belang daarbij het centrale principe achter de bekostiging (opnieuw) met elkaar vast te stellen: WerkBedrijf is een zelfstandige entiteit waaraan de gemeenten hun middelen overdragen en die daarmee regionale doelen behaalt. Het alternatief - gemeenten betalen voor de dienstverlening die WerkBedrijf biedt en mogen eisen stellen aan de lokale prestaties – lijkt ons geen passend principe voor een regionaal opererende organisatie als WerkBedrijf. Gebruik van de diensten van WerkBedrijf op een soort transactiebasis zou leiden tot onwerkbare prikkels in de uitvoering en daarmee tot inefficiënties. Een voorbeeld: Moet de consulent kandidaat A loslaten omdat kandidaat B uit een gemeente komt waar de targets nog niet zijn behaald?

6.2.2 Beleidsvisie op WerkBedrijf

- Maak een heldere politieke keuze voor de beleidsvisie op WerkBedrijf: als een bemiddelingsbedrijf gericht op uitstroom of (vooral) als een mensontwikkelbedrijf gericht op participatie en ontwikkeling van mensen?
- Overweeg een beleidsvisie waarin participatie en ontwikkeling van mensen meer centraal komen te staan, maar vergeet daarbij niet dat ondernemers nodig zijn om werk te vinden.
- Leg meer nadruk op persoonlijke aandacht voor de wensen en beleving van kandidaten.
- Positioneer WerkBedrijf nadrukkelijker als strategische arbeidsmarktspeler binnen de 'triple helix' van overheid, ondernemers en onderwijs.

Politieke keuze voor beleidsvisie op WerkBedrijf

In de huidige beleidsvisie is WerkBedrijf een arbeidsbemiddelingsbedrijf. Dat was in 2013 een voor de hand liggende keuze. Betrokken wilden geen "typische sociale dienst" bouwen, maar

één regionaal aanspreekpunt voor ondernemers dat kandidaten aan ondernemers verbindt.[104] Gemeenten bleven verantwoordelijk voor de inkomensvoorziening en ondersteuning van mensen in de niet-loonvormende keten. Inmiddels heeft WerkBedrijf een groeiende groep kandidaten met een arbeidsbeperking of met een lange uitkeringsduur, waardoor snelle plaatsing vaker niet haalbaar is en volledige uitstroom uit de uitkering ook niet altijd tot de mogelijkheden behoort. Deze groep kandidaten verblijft permanent of langer dan de afgesproken termijn van twee jaar in de dienstverlening van WerkBedrijf. De beschikbare voorzieningen van WerkBedrijf sluiten echter niet altijd goed aan op de behoeften en mogelijkheden van deze groep. Vanuit gemeenten is de roep te horen om meer aandacht van WerkBedrijf voor moeilijk bemiddelbare kandidaten die minder kans hebben op uitstroom naar betaald werk.

Deze ontwikkelingen leiden tot een fundamentele vraag over de visie op de rol van WerkBedrijf: Sluit de visie van bemiddelingsbedrijf nog aan op de huidige kandidaten in de Participatiewet, of past het profiel van 'mensontwikkelbedrijf'[105] inmiddels beter? Wij signaleren dat diverse gemeenten en werkbedrijven in andere arbeidsmarktregio's het accent verleggen van bemiddeling en uitstroom naar ontwikkeling en participatie van bijstandsgerechtigden. In de dienstverlening ligt de nadruk op het werkfit maken van mensen in relatief langdurige ontwikkeltrajecten (die ook meer dan twee jaar kunnen duren). Integrale dienstverlening staat daarbij centraal. De begeleiding heeft dan (ook) betrekking op problemen zoals schulden, verslaving of een onstabiele thuissituatie en in de trajecten gaat het om de ontwikkeling van werknemersvaardigheden en het opdoen van werkervaring. Bemiddeling naar regulier werk en (volledige) uitstroom uit de uitkering zijn geen hoofddoel van deze trajecten, maar kunnen op de langere termijn wel tot de mogelijkheden behoren.

Het is van belang dat betrokkenen een antwoord proberen te formuleren op de vraag of een bemiddelingsbedrijf of een ontwikkelbedrijf beter past bij WerkBedrijf, rekening houdend met de dilemma's die spelen. Want een transitie naar een ontwikkelbedrijf heeft consequenties op een aantal gebieden:

- Voor de taakverdeling tussen WerkBedrijf en gemeenten. Een transitie naar mensontwikkelbedrijf vraagt om de ontwikkeling van een samenhangend begeleidingsaanbod op andere leefgebieden dan werk. Wat betekent dit voor de taakverdeling tussen WerkBedrijf (loonvormende keten, begeleiding naar werk) en gemeenten (niet-loonvormende keten, begeleiding op andere leefgebieden dan werk)?
- Voor het draagvlak onder gemeenten. Gemeenten verschillen van politieke kleur. Sommige gemeenten leggen meer focus op (snelle) uitstroom en naleving van de plichten van kandidaten, andere gemeenten leggen meer nadruk op maatschappelijke participatie. Kunnen alle gemeenten meegaan in een transitie van WerkBedrijf naar mensontwikkelbedrijf?
- Voor de dienstverlening aan ondernemers. Door ondernemers als klant te zien en de bedrijfsdienstverlening centraal te stellen, ontstaan kansen op werk voor kandidaten, is de huidige visie op arbeidsbemiddeling. Daarbij speelt mee dat een positieve ervaring van een ondernemer met een makkelijk bemiddelbare kandidaat draagvlak kan scheppen bij de ondernemer voor plaatsing van een kandidaat die meer begeleiding nodig heeft. Hoe is bij

[104] Raadsvoorstel werkbedrijf, 26 november 2013.

[105] Deze term is gebaseerd op het Mens Ontwikkel Bedrijf van de gemeente Landgraaf. Dat biedt ontwikkeltrajecten en ontwikkelplekken voor bijstandsgerechtigden.

een transitie naar een mensontwikkelbedrijf te voorkomen dat de ondernemer en de makkelijk bemiddelbare kandidaat uit het oog worden verloren?
- In tijden van laagconjunctuur en een ruime arbeidsmarkt. WerkBedrijf zal in tijden van laagconjunctuur opnieuw te maken krijgen met relatief makkelijk bemiddelbare kandidaten. De voorzieningen voor arbeidsbemiddeling en snelle plaatsing op regulier werk zouden dus niet moeten verdwijnen.

Project Doe je mee kan gezien worden als een pilot waarin op kleine schaal wordt geëxperimenteerd met het vinden van antwoorden op deze vragen. De resultaten en conclusies uit dit project kunnen aangegrepen worden om strategische keuzes te maken voor de toekomst van WerkBedrijf.

Persoonlijke aandacht voor wensen en beleving kandidaten

Bij een nieuw beleidsvisie op WerkBedrijf is een andere benadering van kandidaten essentieel. WerkBedrijf heeft in de uitvoering oog voor de kandidaat en is over het algemeen mensgericht. In de persoonlijke contacten met kandidaten is de benadering enthousiasmerend en ligt de nadruk op wat mensen kunnen. Verblijf in de uitkering is voor veel kandidaten echter een vernederende ervaring die veel impact heeft op het geloof in eigen kunnen. Uit onderzoek blijkt dat persoonlijke aandacht en intensieve persoonlijke begeleiding door één 'dedicated' professional kandidaten met een negatief zelfbeeld, stress of problemen in de privésfeer kan helpen om het (zelf)vertrouwen terug te winnen en stapjes in de richting van participatie en betaald werk te zetten. Meer aandacht voor de wensen van de kandidaat kan ook het geloof in eigen kunnen versterken. Ten slotte zou WerkBedrijf meer nazorg kunnen bieden aan kandidaten die daaraan behoefte hebben. Daarbij valt te denken aan driegesprekken tussen de consulent, werkgever en kandidaat.

Strategische arbeidsmarktspeler

De huidige krapte op de arbeidsmarkt biedt kansen voor een ambitieuzere invulling van het regionale arbeidsmarkt- en re-integratiebeleid. WerkBedrijf kan daarbij sterker gepositioneerd worden als intermediair tussen overheden, ondernemers en onderwijs ('de drie O's') waaronder UWV en het regionale mobiliteitsteam (RMT). Een ambitieuzere invulling van het regionale arbeidsmarkt- en re-integratiebeleid houdt in dat beleid en uitvoering op het vlak van economie, arbeidsmarkt en arbeidsbemiddeling meer met elkaar verbonden worden. Daarbij krijgt WerkBedrijf de bredere opdracht om samen met de drie O's mismatches op de regionale arbeidsmarkt het hoofd te bieden en transities op de arbeidsmarkt – van werk naar werk, van school naar werk, van uitkering naar werk en van uitkering naar school – zo soepel mogelijk te laten verlopen. Dit kan ook een nieuwe impuls geven aan het lokale draagvlak voor regionale samenwerking. Daarbij moet rekening gehouden worden met een aantal belemmerende factoren. De financiering en prikkels tussen en binnen de drie O's (denk vooral aan UWV en gemeenten) verschillen sterk. Ook ligt handelingsverlegenheid op de loer. Het is daarom van belang klein te beginnen. Van belang is bij de uitvoering van die projecten ook na te gaan hoe samenwerking en werkwijzen structureel zijn te borgen.

6.2.3 Sturing en verantwoording

- Formuleer als gemeenten gezamenlijke indicatoren die goed weergeven wat gemeenten van WerkBedrijf verwachten.

- Zoek naar indicatoren en vormen van verantwoording die – aansluitend bij de visie op WerkBedrijf – meer inzicht geven in de ontwikkeling van kandidaten en de kwaliteit van de uitstroom.
- Participeer in benchmarks zodat regionale vergelijking mogelijk is.

Moeilijk bemiddelbare kandidaten hebben minder kans op uitstroom naar betaald werk. Sturing door gemeenten op volledige uitstroom uit de uitkering verhoudt zich niet goed tot een complexer kandidatenbestand. Het is daarom vang belang dat gemeenten – zeker bij een nieuwe beleidsvisie –prestatie-indicatoren herformuleren. Die moeten goed uitdrukken wat gemeenten verwachten van WerkBedrijf en wat ze echt belangrijk vinden. Gegeven de wensen die gemeenten in de evaluatie hebben geuit, zouden prestatie-indicatoren meer inzicht moeten geven in de ontwikkeling van kandidaten en de kwaliteit van de uitstroom. Hieronder noemen wij mogelijke nieuwe indicatoren.

- Herinstroom in de uitkering binnen 12 maanden na uitstroom naar werk. Deze indicator geeft een beeld van de duurzaamheid van uitstroom. Uitval van mensen uit het arbeidsproces leidt tot herinstroom. Gemeenten kunnen door middel van bestandskoppeling inzicht verkrijgen in de herinstroom.
- Parttime uitstroom uit de uitkering. Sommige kandidaten stromen de uitkering gedeeltelijk uit omdat hun loon, bijvoorbeeld door deeltijdwerk, onder de bijstandsnorm blijft. Voor sommige kandidaten is dit het hoogst haalbare, en voor gemeenten betekent dit een besparing op de uitkeringslasten. Wanneer gemeenten registreren bij hoeveel bijstandsgerechtigden de uitkering door bijverdiensten lager ligt, is inzicht te verkrijgen in parttime uitstroom.
- Duur van de dienstverlening. Met deze indicator is te monitoren hoeveel kandidaten langdurige ondersteuning nodig hebben. Het geeft gemeenten ook inzicht hoeveel kandidaten in de toekomst mogelijk terug gemeld gaan worden omdat ze de maximale ondersteuningsduur dreigen te bereiken. WerkBedrijf registreert de duur van de dienstverlening, maar rapporteert hier nog niet over.
- Ontwikkeling van kandidaten. Hiervoor zouden één of meerdere nieuwe indicatoren opgesteld moeten worden. Bij ontwikkeling valt te denken aan vergroting van zelfredzaamheid (bijvoorbeeld gemeten met de Zelfredzaamheidsmatrix), groei in werknemersvaardigheden, toename van motivatie of stappen op de Participatieladder die kandidaten zetten. Van belang is dat er gekozen wordt voor een betekenisvolle indicator die structureel geregistreerd wordt en niet te veel belasting voor de uitvoering oplevert.
- Kwaliteit van de baan. Hierbij gaat het om aspecten als de contractvorm (tijdelijk, vast), de omvang van het contract in aantal uren en de ervaren tevredenheid van de kandidaat-werknemer. Dat laatste zou vastgesteld kunnen worden door middel van een soort alumni-onderzoek onder uitgestroomde kandidaten. De contractvorm en omvang van het contract zijn ook indirect vast te stellen via onderzoek met gebruik van CBS-microdata.

Het is ook aan te bevelen om als regio deel te nemen aan een benchmark zoals de Divosa-benchmark Werk & Inkomen. Daarmee kan Rijk van Nijmegen op regelmatige basis vaststellen hoe de prestaties zich verhouden tot andere arbeidsmarktregio's. Denk aan cijfers over (her)instroom, uitstroom(bestemmingen) en de samenstelling van het bijstandsbestand.

Bijlage 1: Maat- en meerwerkafspraken

In onderstaande tabellen zijn per gemeente de afspraken opgenomen die zij hebben gemaakt met het WerkBedrijf over maat- en meerwerk.

Tabel B1 Berg en Dal

Jaar	Maat- en meerwerk
2016	• Berg en Dal Werkt!: intensieve bemiddeling van kandidaten uit Millingen aan de Rijn, Leuth en Kekerdom. Kandidaten worden in beeld gehouden zo lang dat nodig is.
2017	• Berg en Dal Werkt!: uitbreiding naar andere dorpen. • Ontwikkeltrajecten: met 3 ondernemers zijn afspraken gemaakt over ontwikkeltrajecten.
2018	• Berg en Dal Werkt! • Ontwikkeltrajecten bij 3 ondernemers.
2019	• Berg en Dal Werkt!
2020	• Basis dichtbij: dienstverlening op locatie in Berg en Dal. • Berg en Dal Werkt! • Directieve benadering (niet uitgevoerd vanwege coronamaatregelen): intensieve gespreksvoering, focus op werksoort o.b.v. mogelijkheden arbeidsmarkt en opleggen van maatregelen bij no show of weigering. • Samenwerking Sociaal Team: advies over werkmogelijkheden binnen een zorgtraject van het Sociaal Team. • Intensivering bedrijfsdienstverlening: benaderen ondernemers met werkkansen voor kandidaten, maar waarmee nog geen samenwerking bestaat.

Tabel B2 Beuningen

Jaar	Maat- en meerwerk
2016	• Doelgroep 50+: screening van extra kandidaten. • Beuningen Werkt!: vrijwillige inloopdagen voor kandidaten op locatie in Beuningen en aansluiting van consulent bij de Walk en Talk sessies voor werkzoekenden in de bibliotheek. • P-INK: doel is urenuitbreiding realiseren, zodat kandidaten met inkomen uit een parttime baan volledig uit de uitkering stromen. • Beuningen Actief: extra stimulans en ondersteuning om deel te nemen aan de samenleving voor mensen met weinig perspectief op betaald werk.

Jaar	Maat- en meerwerk
2017	• Beuningen Actief.
2018	• Beuningen Actief. • Basis dichtbij: op locatie in Beuningen voor intakegesprekken, vragen van kandidaten en afstemming met de afdeling Inkomen. • Taalmeter: signaleren en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid.
2019	• Beuningen Actief. • Basis dichtbij. • Taalmeter.
2020	• Basis Dichtbij. • Beuningen Actief. • Taalmeter.

Tabel B3 Druten

Jaar	Maat- en meerwerk
2016	• Advertentiecampagne: presentatie van kandidaten door middel van advertentie in het lokale weekblad. • Oriënteren op werk in Nederland: training over solliciteren en werk voor arbeids- en asielmigranten. • Zwerfafvalteam: werving van statushouders voor het zwerfafvalteam en begeleiding, ter voorbereiding op een betaalde baan. • Zorgbrigade: voorbereiding op instroom in zorgopleiding bij het ROC.
2017	• Zwerfafvalteam. • Oriënteren op werk in Nederland. • Advertentiecampagne (per 3e kwartaal gestopt).
2018	• Zwerfafvalteam (opgeheven in 2018 vanwege aantrekkende baankansen in de sector). • Basis dichtbij: op locatie in Druten voor intakegesprekken, vragen van kandidaten en afstemming met de afdeling Inkomen.
2019	• Wijkgericht beheer: onder begeleiding aan het werk in wijkbeheer; in feite een verbreding van het zwerfafvalteam. • Basis dichtbij.
2020	• Basis dichtbij. • Wijkgericht beheer. • Intensivering bedrijfsdienstverlening: benaderen ondernemers met werkkansen voor kandidaten, maar waarmee nog geen samenwerking bestaat.

Tabel B4 *Heumen*

Jaar	Maat- en meerwerk
2016	• Overdracht van extra kandidaten aan het WerkBedrijf.
2017	• Werkpunt Heumen-Mook: kandidaten zochten onder begeleiding coaches maximaal 12 weken actief naar werk. Empowerment en eigen verantwoordelijkheid is het uitgangspunt. • Gemeentewerf: begeleiding en coaching van werkzoekenden die met behoud van uitkering op de gemeentewerf werken. Doel is uitstroom naar betaald werk.
2018	• Basis dichtbij: consulent van WerkBedrijf op locatie in Heumen.
2019	• Basis dichtbij. • Zorgjongeren: begeleiding van jongeren op meerdere leefgebieden.
2020	• Basis dichtbij. • Zorgjongeren. • Doorontwikkeling samenwerking: verbeteren van de aansluiting tussen participatiecoaches en klantmanagers (gemeente) en consulenten WerkBerdijf zodat bijstandsgerechtigden op het juiste moment een passend traject ingaan. • Intensivering bedrijfsdienstverlening: benaderen ondernemers met werkkansen voor kandidaten, maar waarmee nog geen samenwerking bestaat.

Tabel B5 *Mook en Middelaar*

Jaar	Maat- en meerwerk
2016	• P-INK: doel is urenuitbreiding realiseren, zodat kandidaten met inkomen uit een parttime baan volledig uit de uitkering stromen. • Netwerkbijeenkomst ondernemers: WerkBedrijf is lid geworden van de Ondernemers Vereniging Mook en maakt afspraken met lokale ondernemers.
2017	• P-INK: vanwege gebrek aan kandidaten gestopt lopend 2017. • Werkpunt Heumen-Mook: kandidaten zochten onder begeleiding coaches maximaal 12 weken actief naar werk. Empowerment en eigen verantwoordelijkheid is het uitgangspunt. • Statushouders: traject voor statushouders.
2018	• Statushouders • Basis dichtbij: lokale dienstverlening aan ondernemers en uitwisseling tussen WerkBedrijf en gemeente op locatie.
2019	• Basis dichtbij. • Project horeca en leisure: ondernemers bezocht over het vervullen van hun personeelsvraag. • Zorgjongeren: begeleiding van jongeren op meerdere leefgebieden.

Jaar	Maat- en meerwerk
2020	• Basis dichtbij. • Zorgjongeren.

Tabel B6 Nijmegen

Jaar	Maat- en meerwerk
2016	• Ontwikkeltrajecten voor kandidaten bij ondernemers. • Wijkgericht werken: samenwerking tussen het WerkBedrijf en de sociale wijkteams intensiveren en zo meer gebruik te maken van elkaars kennis en expertise. • Zorgjongeren: 3 consulenten begeleiden jongeren met problemen op meerdere leefgebieden. • Extra inzet van tijdelijke loonkostensubsidie.
2017	• Ontwikkeltrajecten. • Wijkgericht werken. • Zorgjongeren. Extra afspraken over basisdienstverlening: • Project kansberoepen: extra uitstroom realiseren door focus op sectoren waar veel vraag naar personeel is. • IPS-trajecten voor kandidaten met een ernstig psychiatrische aandoening. • Beperken doorstroom WW naar bijstand: samenwerking met UWV om instroom te beperken.
2018	• Ontwikkeltrajecten. • Wijkgericht werken. • Zorgjongeren. De extra afspraken over basisdienstverlening zijn voortgezet.
2019	• Ontwikkeltrajecten. • Wijkgericht werken. • Zorgjongeren. De extra afspraken over basisdienstverlening zijn voortgezet.
2020	• Aanvullende aanpak: intensief en doelgericht traject voor kandidaten met motivatieproblemen. • Gezamenlijke intake: WerkBedrijf en afdeling Inkomen voeren gezamenlijk intakegesprekken met kandidaten die al langer in de bijstand zitten. • De Versnelling: 10-weekse workshop waarbij kandidaten intensief gecoacht worden op een traject naar betaald werk. • Jongeren: driegesprekken van WerkBedrijf en de gemeente met jongeren. • Zorgjongeren. • Wijkgericht werken.

Tabel B7 Wijchen

Jaar	Maat- en meerwerk
2016	• Extra kandidaten overgedragen aan WerkBedrijf. • Ontwikkeltrajecten voor kandidaten bij ondernemers. • Werkacademie: een programma van 8 weken voor kandidaten die nieuw instromen. Onder begeleiding van coaches gaan kandidaten op zoek naar een baan en in groepsbijeenkomsten worden inspanningen besproken.
2017	• Werkacademie. • Ontwikkeltrajecten. • Vacaturemarkt: trainingen en workshops over solliciteren en kennismaken met werkgevers. • Wijkgericht werken: intensivering samenwerking tussen WerkBedrijf en de sociale wijkteams, waarbij een consulent van WerkBedrijf 2 dagdelen aanwezig is op locatie.
2018	• Lokaal scharnierpunt ketens: consulent van het WerkBedrijf op locatie in Wijchen. Dit wordt omgebouwd tot een plek voor ontmoeting en activiteiten met als doel werkzoekenden stappen naar werk te laten zetten. • Ontwikkeltrajecten. • Vacaturemarkt. • Wijkgericht werken.
2019	• Basis dichtbij: ter voortzetting van het scharnierpunt. Lokale dienstverlening aan ondernemers en uitwisseling tussen WerkBedrijf en gemeente op locatie. • Wijkgericht werken. • Intensivering lokale bedrijfsdienstverlening: meer kansen bij Wijchense ondernemers benutten door het vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van WerkBedrijf. • Pilot directieve kandidaatsbenadering: intensieve gespreksvoering, focus op werksoort o.b.v. mogelijkheden arbeidsmarkt en opleggen van maatregelen bij no show of weigering.
2020	• Basis dichtbij. • Directieve kandidaatsbenadering. • Lokale leerwerkplek carrousel: 5 lokale werkgevers stellen leerwerkplekken beschikbaar aan maximaal 10 kandidaten die achtereenvolgens bij de verschillende werkgevers aan de slag gaan. • Zorgjongeren: consulenten begeleiden jongeren met problemen op meerdere leefgebieden.

Bijlage 2: Prestaties per gemeente

Arbeidsbemiddeling

In deze bijlagen beschrijven we de prestaties per gemeente en voor de regio als geheel. Dat doen we in de vorm van indexcijfers om (de ontwikkelingen tussen) gemeenten beter vergelijkbaar te maken. De hoeveelheid kandidaten, plaatsingen en uitstroom varieert immers sterk tussen gemeenten vanwege verschillen in de omvang van de bijstandspopulatie.

Tabel B1 *Index volume uitkeringsbestand per gemeente op 31-12 van het betreffende jaar (2016=100)*

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen
2020	95	91	95	102	79	77	96	96
2019	91	88	91	89	76	84	92	94
2018	94	87	90	98	82	91	95	96
2017	98	95	102	103	89	95	99	99
2016	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel B2 *Index instroom van kandidaten in dienstverlening WerkBedrijf per gemeente (2016 =100)*

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen
2020	105	82	75	58	64	73	132	108
2019	102	85	82	69	94	65	123	110
2018	90	82	69	64	87	55	104	96
2017	100	106	87	96	103	108	103	106
2016	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel B3 *Index aantal kandidaten in dienstverlening WerkBedrijf per gemeente (2016=100)*

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen
2020	87	83	79	76	92	89	97	73
2019	88	86	79	83	97	80	97	71
2018	88	83	79	93	100	93	95	82
2017	98	100	91	102	119	98	101	95
2016	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel B4 *Index aantal terugmeldingen van kandidaten per gemeente (2016=100)*

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen
2020	100	84	63	84	79	59	122	125
2019	111	79	69	72	110	72	137	145
2018	137	133	90	97	186	66	151	157
2017	129	122	104	131	133	117	132	151
2016	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel B5 *Index aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering per gemeente (2016=100)*

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen
2020	45	33	33	29	43	15	56	27
2019	70	46	67	48	76	62	83	59
2018	83	63	82	73	100	123	93	68
2017	89	78	99	74	126	185	93	86
2016	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel B6 *Index aantal plaatsingen op werk per gemeente (2016=100)*

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen
2020	100	73	57	61	109	67	133	82
2019	114	84	91	145	144	67	136	131
2018	136	122	109	132	195	200	157	138
2017	137	116	123	120	153	178	149	141
2016	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel B7 *Index aantal kandidaten dat de uitkering is uitgestroomd naar werk per gemeente (Let op, 2014=100)*

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen
2020	85	108	72	41	135	82	84	82
2019	108	141	97	218	206	100	97	148
2018	127	212	110	241	224	112	117	127
2017	124	215	128	188	194	147	113	116
2016	100	179	73	171	59	129	92	114
2015	101	100	115	165	182	94	98	86
2014	100	100	100	100	100	100	100	100

Sociale werkvoorziening

Tabel B8 Index aantal SW-medewerkers per gemeente (2016=100)

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Nijmegen	Wijchen
2020	77	78	79	78	75	81	74
2019	83	86	86	89	81	86	84
2018	88	90	91	95	85	90	90
2017	92	96	99	96	88	94	95
2016	100	100	100	100	100	100	100

Op Weg Naar Werk (arbeidsmatige dagbesteding)

Tabel B9 Index aantal kandidaten Op Weg Naar Werk per gemeente (2016=100)

Jaar	Totaal	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Nijmegen	Wijchen
2020	159	165	133	233	71	183	188
2019	172	191	142	256	118	150	199
2018	170	204	150	211	159	167	188
2017	145	139	142	211	159	117	152
2016	100	100	100	100	100	100	100

Bijlage 3: Uitstroom andere arbeidsmarktregio's

De onderstaande tabel geeft op basis van de jaarverslagen weer hoeveel personen in het betreffende jaar de uitkering zijn uitgestroomd naar betaald werk. Ook geven we de indexcijfers weer (2017=100).

Tabel B10 *Uitstroom uit de uitkering naar betaald werk in aantal personen en indexcijfers (2017=100) in vier arbeidsmarktregio's*

		Rijk van Nijmegen	Gorinchem	Rivierenland	Drechtsteden
2020	Index	68	71	84	58
	Aantal personen	860	173	307	694
2019	Index	88	84	81	81
	Aantal personen	1100	196	297	886
2018	Index	103	104	99	109
	Aantal personen	1290	243	362	1194
2017	Index	100	100	100	100
	Aantal personen	1256	234	367	1097

Bron: Jaarstukken MGR Rijk van Nijmegen, Avres, Werkzaak Rivierenland, Sociale Dienst Drechtsteden (meerdere jaren)

De Beleidsonderzoekers

Schipholweg 103
2316 XC Leiden

071 566 59 47
info@beleidsonderzoekers.nl

debeleidsonderzoekers

Samen aan het werk voor ondernemers en kandidaten

Samenvatting evaluatie WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

7 DECEMBER 2021

Projectnummer P0216

Onderzoek in opdracht van Modulair Gemeenschappelijk Regeling Rijk van Nijmegen

Auteurs: Lennart de Ruig, Marjolein Sax en Noortje Hippert

© 07 December 2021 | De Beleidsonderzoekers | www.beleidsonderzoekers.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt via druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Samenvatting

Dit rapport bevat de resultaten van de evaluatie van de module WerkBedrijf van de modulair gemeenschappelijke regeling Rijk van Nijmegen. Het rapport geeft inzicht in de mate waarin de doelen in de afgelopen vijf jaar zijn gerealiseerd en bevat aanbevelingen voor de toekomst.

Inleiding

De zeven gemeenten uit de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen - Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen hebben een modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) voor arbeidsbemiddeling en ICT. De module 'WerkBedrijf Rijk van Nijmegen' bestaat formeel sinds 1 januari 2015. Vanaf hier spreken we vanwege de leesbaarheid over 'WerkBedrijf'. WerkBedrijf voert de arbeidsbemiddeling in het kader van de Participatiewet uit, evenals de regie over de arbeidsmatige dagbesteding. Sinds 1 januari 2016 voert WerkBedrijf ook de Wet sociale werkvoorziening uit.

De gemeenteraad van de gemeente Wijchen heeft op 16 juni 2020 een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen "een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar de wijze waarop WerkBedrijf uitvoering heeft gegeven aan zijn taken". De overige deelnemende gemeenten verenigd in het algemeen bestuur van de MGR hebben deze oproep overgenomen.

Gemeenten hebben bij de start van WerkBedrijf per 1 januari 2015 een aantal doelen beoogd, zoals omschreven in het visiedocument 'Sterke werkwoorden'. De centrale vraagstelling voor het evaluatieonderzoek zoals geformuleerd door het dagelijks bestuur van de MGR is:

- In hoeverre zijn deze doelen in de afgelopen vijf jaar gerealiseerd vanuit het perspectief van ondernemers, kandidaten en gemeenten?
- Welke conclusies kunnen getrokken worden uit de door WerkBedrijf behaalde resultaten ten opzichte van vergelijkbare organisaties in andere arbeidsmarktregio's?
- Welke aanbevelingen naar de toekomst kunnen worden geformuleerd op grond van de resultaten en ervaringen in de afgelopen vijf jaar?

In de evaluatie richten wij ons op de primaire taken van WerkBedrijf op het gebied van arbeidsbemiddeling, arbeidsmatige dagbesteding en sociale werkvoorziening in de periode 2016 tot en met 2020. Het evaluatieonderzoek is gebaseerd op een documentenstudie, een analyse van cijfermatige ontwikkelingen bij WerkBedrijf en vergelijkbare organisaties en (groeps)interviews met in totaal circa 61 stakeholders en medewerkers van WerkBedrijf.

Uitvoering taken en ervaringen van stakeholders

WerkBedrijf is een wendbare uitvoeringsorganisatie met een herkenbare visie

WerkBedrijf heeft na de start dienstverlening ingericht voor arbeidsbemiddeling en arbeidsmatige dagbesteding. WerkBedrijf kon in de eerste jaren voortbouwen op de sociale werkvoorziening die al aanwezig was bij voorloper Breed. In de eerste jaren na oprichting heeft WerkBedrijf – een fusie van acht organisaties – geïnvesteerd in het creëren van eenheid door het formuleren van een gedeelde missie, het werken aan een gedeelde organisatiecultuur en het inrichten van een duidelijke organisatiestructuur. Hierdoor staat er inmiddels een adequaat functionerende organisatie met een regionale aanpak voor kandidaten, werkgevers, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. WerkBedrijf is er in het bijzonder in geslaagd een groot netwerk van ondernemers op te zetten waar zij kandidaten kan plaatsen. Dat brengt zodoende meer kansen voor kandidaten met zich mee. Er is veel professionaliteit en deskundigheid opgebouwd binnen de organisatie en daar hebben gemeenten naar eigen zeggen profijt van.

De aangeboden dienstverlening en werkwijze van WerkBedrijf sluiten goed aan bij de visie die is neergelegd in het document Sterke Werkwoorden in 2013. WerkBedrijf voert arbeidsbemiddeling uit met als doel zoveel mogelijk uitstroom van kandidaten naar regulier werk. WerkBedrijf heeft in de praktijk oog voor zowel de vraag van de ondernemer als de mogelijkheden van de kandidaat. In de ervaringen en opvattingen van stakeholders horen wij impliciet de kernwaarde terug dat 'iedereen van waarde is'. Ook ligt het accent in de dienstverlening op wat mensen *wel* kunnen, conform de kernwaarde uit Sterke Werkwoorden.

WerkBedrijf is op veel punten ook een wendbare organisatie gebleken. We zien dat met name in de SW, waar bij de start van WerkBedrijf de al aanwezige knelpunten rond ziekteverzuim, arbeidsomstandigheden, werkaanbod, begeleiding en cultuur zijn aangepakt. Ook de samenwerking met BlueView laat zien dat WerkBedrijf adequaat blijft inspelen op kansen en bedreigingen in de SW. De arbeidsmatige dagbesteding heeft in de loop der jaren steeds meer vorm gekregen, waarbij de nu resterende uitdaging is hoe deze voorziening zo soepel mogelijk kan aansluiten op de arbeidsbemiddeling.

Ook op het gebied van arbeidsbemiddeling zien we dat WerkBedrijf veranderingen heeft doorgevoerd, al zijn die beperkter dan bij de andere taken. WerkBedrijf heeft onderzoek verricht naar de arbeidsbemiddeling en de uitkomsten aangegrepen om knelpunten op te lossen of dienstverlening te verbeteren. Ook heeft WerkBedrijf feedback van kandidaten aangegrepen om de bejegening en communicatie te verbeteren. We merken op dat de door WerkBedrijf zelf uitgevoerde evaluaties nog enkele grote uitdagingen bevatten die voor zover wij weten, nog niet zijn opgepakt.

Ondernemers en gemeenten hebben over het algemeen waardering voor de organisatie en dienstverlening; deel kandidaten wil andere focus

Gemeenten vinden dat er een herkenbare, solide en deskundige organisatie staat. WerkBedrijf is niet gericht op regels en is in de uitvoering betrekkelijk vrij van politieke druk, zodat de focus op de kandidaat en de ondernemer kan liggen. WerkBedrijf is er volgens gemeenten vooral in geslaagd een groot netwerk van ondernemers op te zetten en te onderhouden waar zij kandidaten kan plaatsen. Dat brengt meer kansen voor kandidaten met zich mee. Een duidelijk knelpunt is volgens gemeenten de soms gebrekkige samenwerking tussen gemeenten en WerkBedrijf rond individuele kandidaten. We concluderen dat gemeenten waardering hebben voor de wijze waarop WerkBedrijf zijn taken uitvoert, maar een stuk kritischer zijn over de samenwerking met WerkBedrijf op kandidaatsniveau.

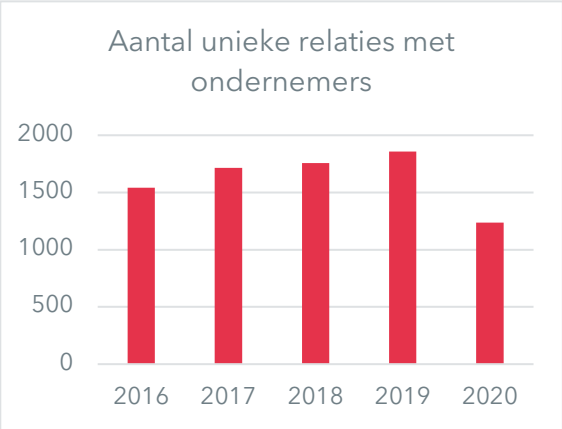
Ondernemers zijn over het algemeen tevreden met de dienstverlening en de consulenten van WerkBedrijf. WerkBedrijf heeft ook veel en bruikbare voorzieningen voor ondernemers. Een knelpunt is de mismatch die soms optreedt tussen de verwachtingen van ondernemers en het aanbod van kandidaten. Sommige ondernemers verwachten dat WerkBedrijf gemakkelijk inzetbare mensen kan leveren en ook na de match een structurele rol bij de begeleiding van kandidaten met motivatieproblemen kan blijven spelen. We stellen vast dat WerkBedrijf de verwachtingen van ondernemers over het algemeen waarmaakt, maar ondernemers nog beter kan voorbereiden op de komst van kandidaten met complexe problematiek en de rol van WerkBedrijf daarbij.

Kandidaten ten slotte zijn over het algemeen redelijk tevreden over de dienstverlening van WerkBedrijf. Ze vinden de consulenten van WerkBedrijf vriendelijk, hebben het gevoel dat ze serieus genomen worden en ervaren de begeleiding door WerkBedrijf als prettig. De dienstverlening biedt veel mogelijkheden en de mens staat centraal. De dienstverlening sluit minder goed aan bij de groeiende groep kandidaten met zwaardere problematiek en op de behoeften van hoger opgeleide kandidaten. Een deel van de kandidaten heeft behoefte aan meer persoonlijke aandacht en nazorg, focus op de wat de kandidaat wil in plaats van kan, en begeleiding op andere leefgebieden dan werk.

Prestaties, sturing en verantwoording

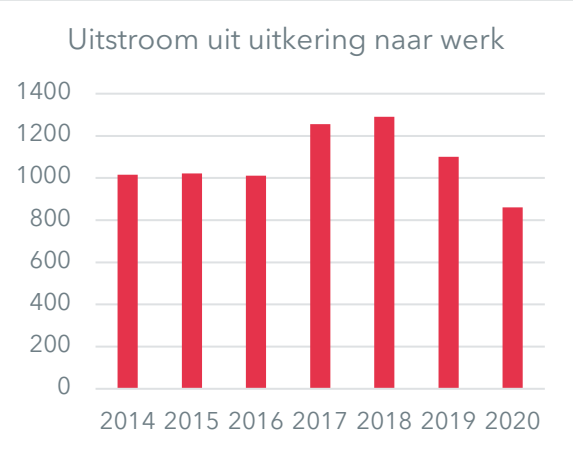
De prestaties van WerkBedrijf vertonen een stijgende lijn, maar niet alle doelen worden behaald

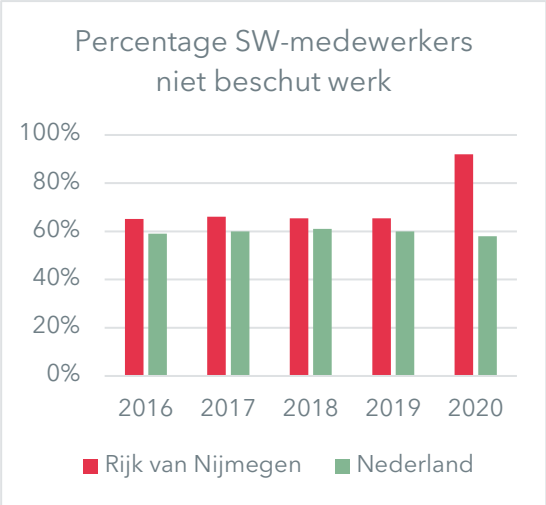
De prestaties en het doelbereik van WerkBedrijf laten een gemêleerd beeld zien. We stellen vast dat WerkBedrijf in de periode van 2015 tot en met 2020 op de meeste indicatoren steeds betere realisaties laat zien, behalve in coronajaar 2020. WerkBedrijf heeft tot 2020 steeds meer unieke relaties met ondernemers; plaatste meer mensen op (parttime) werk, vooral jongeren tot 27 jaar en statushouders; verstrekte meer loonkostensubsidies; registreerde tot 2019 een stijging van de uitstroom uit de bijstand naar werk; realiseerde een aanzienlijke toename van de toegevoegde waarde per fte SW; liet meer SW'ers buiten de muren van WerkBedrijf werken en zag een forse groei in het aantal kandidaten dat actief was binnen Op Weg Naar Werk. Op sommige indicatoren is het beeld minder positief. Het aantal kandidaten dat werkt met behoud van uitkering nam fors af en het ziekteverzuim in de SW is net als bij de start van WerkBedrijf nog steeds hoger dan het landelijk gemiddelde.

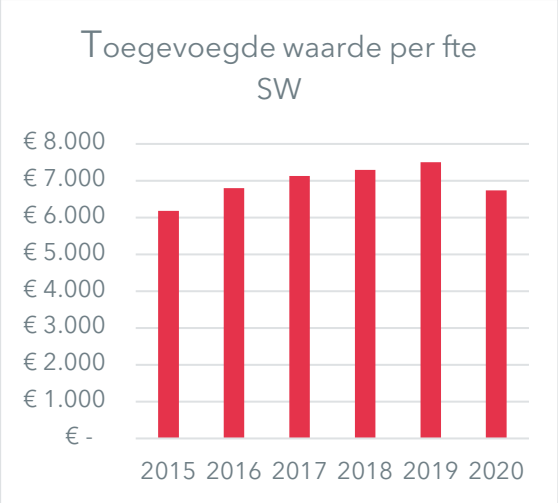

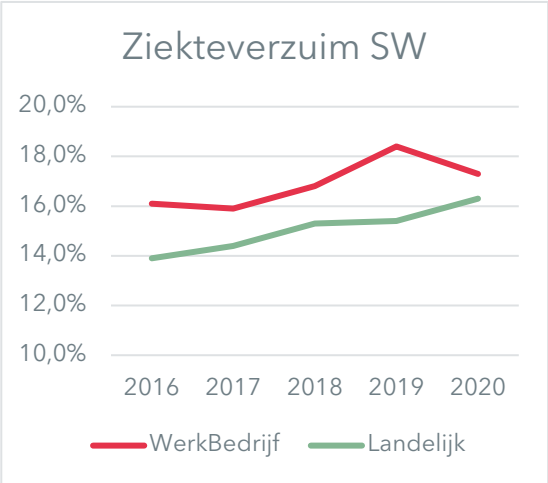

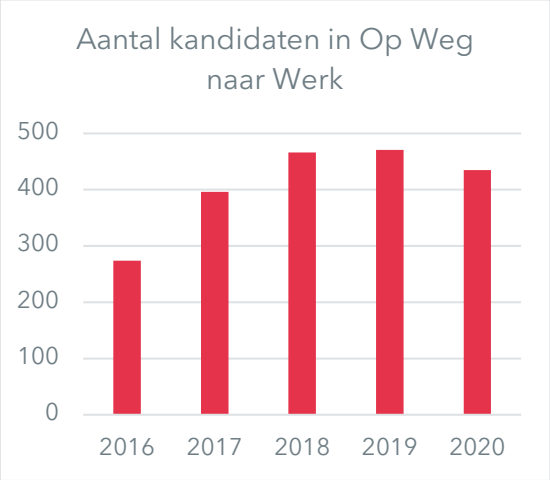

Percentage SW-medewerkers niet beschut werk
100%
80%
60%
40%
20%
0%
2016
2017
2018
2019
2020
Rijk van Nijmegen
Nederland

Toegevoegde waarde per fte SW
€ 8.000
€ 7.000
€ 6.000
€ 5.000
€ 4.000
€ 3.000
€ 2.000
€ 1.000
€ -
2015
2016
2017
2018
2019
2020

Ziekteverzuim SW
20,0%
18,0%
16,0%
14,0%
12,0%
10,0%
2016
2017
2018
2019
2020
WerkBedrijf
Landelijk

Aantal kandidaten in Op Weg naar Werk
500
400
300
200
100
0
2016
2017
2018
2019
2020

We constateren tevens dat WerkBedrijf niet alle doelen behaald. De doelrealisatie bij de sociale werkvoorziening blijft achter. Wat betreft arbeidsbemiddeling zijn de doelen in de jaren 2017 tot en met 2019 behaald, terwijl de jaren 2016 en 2020 achterblijven qua doelrealisatie. Het niet behalen van doelen heeft mogelijk te maken met de toename van het aandeel kandidaten met een hoge uitkeringsduur en oudere SW-medewerkers. Dat zien we ook in andere arbeidsmarktregio's.

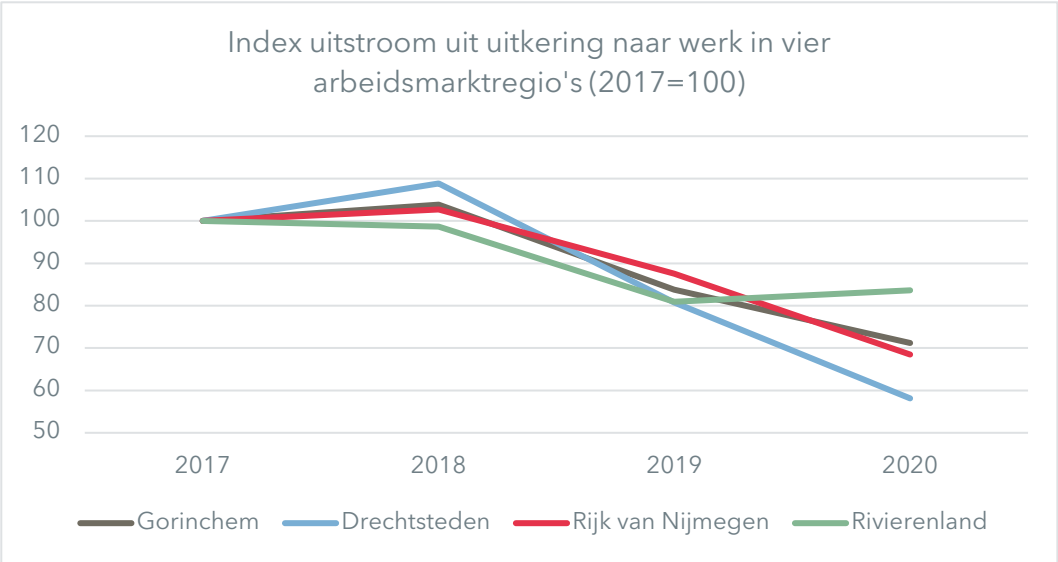
Tabel S1 Doelbereik kritieke prestatie-indicatoren 2016 t/m 2020

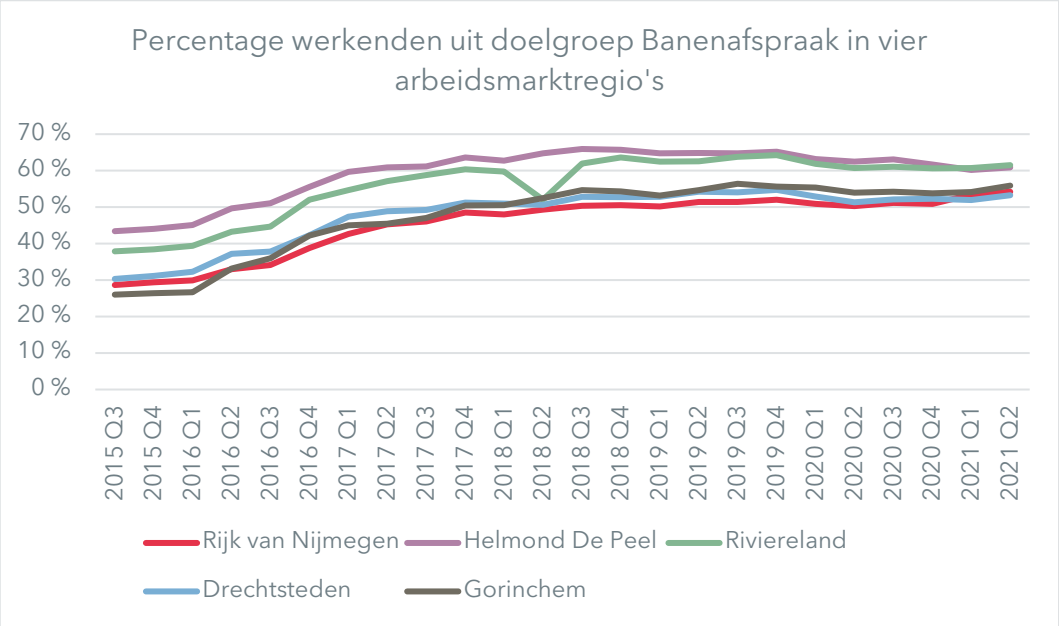
	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal plaatsingen op fulltime/parttime werk	.	✓	✓	✓	✗
Uitstroom uit bijstand naar werk	✗	✓	✓	✓	✗
Toegevoegde waarde SW per fte	✗	✓	✗	✗	✗
Verzuimpercentage SW	✗	✗	✗	✗	✗
Aantal kandidaten Op Weg Naar Werk	✗	✗	✓	✓	✗

WerkBedrijf is een unieke organisatie die in hoofdlijnen hetzelfde presteert als andere werkbedrijven

Waar in veel arbeidsmarktregio's gekozen is voor een lichte organisatie voor het werkbedrijf in de vorm van een bestuurlijk platform of samenwerkingsverband, is in het Rijk van Nijmegen een uitvoerende organisatie neergezet met een breed regionaal takenpakket. WerkBedrijf Rijk van Nijmegen is niet alleen een samenwerking tussen de zeven gemeenten op het gebied van arbeidsbemiddeling en arbeidsmatige dagbesteding, maar ook een integratie met het voormalige SW-bedrijf Breed. De regio heeft als geheel één re-integratieverordening en één set prestatie-indicatoren. We stellen vast dat WerkBedrijf daarmee een betrekkelijk unieke organisatie in Nederland is. Van de 35 arbeidsmarktregio's zijn er naast Rijk van Nijmegen drie arbeidsmarktregio's met een redelijk vergelijkbare, sterk geïntegreerde regionale uitvoeringsstructuur: Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem.

Niet alleen in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen, maar ook landelijk en in andere regio's wordt gesignaleerd dat kandidaten in de loop der jaren moeilijker bemiddelbaar zijn geworden. En net als in Rijk van Nijmegen is ook landelijk het aandeel jongeren in de uitstroom relatief hoog. De ontwikkelingen op een aantal prestatie-indicatoren komen in de regio Rijk van Nijmegen redelijk overeen met die in vergelijkbare arbeidsmarktregio's en met landelijke trends. We zien dat de uitstroom uit de uitkering naar werk in zowel Rijk van Nijmegen als Helmond-De Peel, Rivierenland en Gorinchem afneemt na 2018, waarbij het coronajaar 2020 in alle regio's een dieptepunt vormt. Het percentage werkenden uit de doelgroep Banenafspraak neemt van 2015 tot en met 2020 juist in alle regio's toe. De relatieve stijging is in Nijmegen nog wat sterker dan in de andere regio's. We concluderen hiermee dat de prestaties van Rijk van Nijmegen over het algemeen vergelijkbaar zijn met het landelijke beeld en met de prestaties van andere arbeidsmarktregio's.

De verantwoording door Werkbedrijf is voor verbetering vatbaar

WerkBedrijf rapporteert jaarlijks in de jaarstukken over de prestaties op het vlak van arbeidsbemiddeling, sociale werkvoorziening en arbeidsmatige dagbesteding. De vertegenwoordigers van gemeenten die wij hebben gesproken, vinden de verantwoording van WerkBedrijf over het algemeen adequaat, maar zouden willen dat de verantwoording zowel kwantitatief als kwalitatief diepgravender wordt en antwoord geeft op vragen als: Hoe duurzaam is de uitstroom? Welke verhalen hoor je van kandidaten? Welke tussenstapjes zetten kandidaten op weg naar werk? Daarbij maken sommige gemeenten de kanttekening dat extra verantwoording wel doelmatig moet zijn en niet gepaard moet gaan met een forse stijging van de administratieve lasten voor WerkBedrijf en/of gemeenten. Vanuit de Kandidatenraad is opgemerkt dat WerkBedrijf (te) veel stuurt op 'harde' kwantitatieve indicatoren die te weinig zeggen over de daadwerkelijke ervaringen van mensen. Gezien de aard van de SW – mensen ontwikkelen – zou de verantwoording ook meer daarop gericht moeten zijn.

Wij signaleren dat de cijfers die WerkBedrijf heeft over prestaties – en die zijn aangeleverd ten behoeve van deze evaluatie – beperkingen hebben. Hierdoor zijn ze niet toereikend om een compleet inzicht te verkrijgen in de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening, in langetermijntrends en in de prestaties van de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen in vergelijkend perspectief. WerkBedrijf is daarin niet uniek. Geen van de vier organisaties in andere arbeidsmarktregio's waarmee we WerkBedrijf hebben vergeleken, heeft targets geformuleerd op het niveau van *outcome*, zoals kwaliteit van leven van kandidaten of duurzaamheid van werk. De prestatie-indicatoren betreffen in hoofdzaak gegevens die gemakkelijk te registreren zijn en die gemakkelijk uit bestaande registratiesystemen te halen zijn. De prestatie-indicatoren van arbeidsmarktregio's hebben vooral betrekking op *output* zoals uitstroom uit de uitkering en *throughput*, zoals het aantal kandidaten dat wordt begeleid. We zijn onder de drie arbeidsmarktregio's waarmee we vergelijken geen *best practice* tegengekomen die inzicht biedt in de effectiviteit van de dienstverlening of de kwaliteit van de uitstroom.

Lokale sturing op uitstroom kan het draagvlak voor regionale samenwerking ondergraven

Bij de oprichting van WerkBedrijf was er bij lokale bestuurders een groot draagvlak voor regionale samenwerking. Wij constateren dat gemeenten nog steeds voordelen zien in de aanwezigheid van een regionaal opererend werkbedrijf, maar dat het lokale perspectief de afgelopen jaren meer is gaan prevaleren. Dat is te zien aan de toenemende behoefte van gemeenten aan lokaal maatwerk, aan de neiging van gemeenten om de opbrengsten van WerkBedrijf af te meten aan de lokale uitstroom uit de uitkering, en aan de sterker wordende roep in enkele gemeenten om de re-integratie misschien maar weer zelf te gaan doen.

Deze tendens lijkt niet zozeer ingegeven door de prestaties van WerkBedrijf – die immers niet verslechterd zijn op coronajaar 2020 na – maar door de 'natuurlijke' neiging van gemeenten om financiële afwegingen en lokale belangen mee te wegen. De gemeenten in de regio verschillen aanzienlijk qua wensen, politieke kleur, visie en afwegingskader. Gemeenten dragen hun participatiebudget over aan WerkBedrijf en verwachten daar primair op lokaal niveau de resultaten van te zien. Dit geldt zeker voor die gemeenten die te maken hebben met een krappe begroting. Ook speelt mee dat gemeenten verantwoordelijk blijven voor de dienstverlening aan hun eigen burgers en wethouders daarover lokaal verantwoording moeten afleggen.

Het regionale niveau waarop WerkBedrijf acteert vraagt echter om een regionaal perspectief, met een goede afweging van de verschillende belangen. De toenemende wens tot lokaal maatwerk maakt het soms lastig om tot een duidelijke regionale lijn te komen en taken efficiënt uit te voeren. Bovendien signaleren wij een spanning tussen de wijze waarop gemeenten sturen op de prestaties van WerkBedrijf in termen van uitstroom aan de ene kant en aan de andere kant de vraag van gemeenten om meer aandacht voor moeilijke bemiddelbare kandidaten die minder kans hebben op uitstroom naar betaald werk.

Aanbevelingen

Op basis van onze conclusies en de suggesties van stakeholders formuleren we de volgende aanbevelingen:

- Waak voor de uitholling van WerkBedrijf en voorkom a) terugkerende discussies over lokale prestaties en *return on investment*, b) toenemende inzet van maatwerk en c) eventuele overheveling van taken naar gemeenten.
- Geef WerkBedrijf een meerjarige opdracht en meerjarige middelen om de taken adequaat uit te kunnen blijven voeren.
- Maak een heldere politieke keuze voor de beleidsvisie op WerkBedrijf: als een bemiddelingsbedrijf gericht op uitstroom of (vooral) als een mensontwikkelbedrijf gericht op participatie en ontwikkeling van mensen.
- Overweeg een beleidsvisie waarin participatie en ontwikkeling van mensen meer centraal komen te staan, maar vergeet daarbij niet dat ondernemers nodig zijn om werk te vinden.
- Leg meer nadruk op persoonlijke aandacht voor de wensen en beleving van kandidaten.
- Positioneer WerkBedrijf nadrukkelijker als strategische arbeidsmarktspeler binnen de 'triple helix' van overheid, ondernemers en onderwijs.

- Formuleer als gemeenten gezamenlijke indicatoren die goed weergeven wat gemeenten van WerkBedrijf verwachten.
- Zoek naar indicatoren en vormen van verantwoording die – aansluitend bij de visie op WerkBedrijf – meer inzicht geven in de ontwikkeling van kandidaten en de kwaliteit van de uitstroom.
- Participeer in benchmarks zodat een zuivere regionale vergelijking mogelijk is.

De Beleidsonderzoekers

Schipholweg 103
2316 XC Leiden

071 566 59 47
info@beleidsonderzoekers.nl

Evaluatie WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

Marjolein Sax en Lennart de Ruig
17 januari 2021

debeleidsonderzoekers

Onze opdracht

Aanleiding: motie in gemeenteraad Wijchen

Onze opdrachtgever: Algemeen Bestuur van WerkBedrijf

Onderzoeksvragen:

- In hoeverre zijn de doelen in de afgelopen 5 jaar gerealiseerd vanuit het perspectief van ondernemers, kandidaten en gemeenten?
- Welke conclusies kunnen we trekken uit de behaalde resultaten ten opzichte van vergelijkbare organisaties in andere arbeidsmarktregio's ?
- Welke aanbevelingen kunnen worden geformuleerd voor de komende 5 jaar?

Opzet van de evaluatie

- Focus op primaire taken van WerkBedrijf in periode 2016 t/m 2020
- Uitvoering taken, prestaties, doelbereik en ervaringen van stakeholders: kandidaten, ondernemers en gemeenten
- Geen analyse kansen en bedreigingen externe omgeving/arbeidsmarkt

Onderzoeksactiviteiten:

- Documentstudie
- Analyse cijfermatige informatie (incl. vergelijking andere am-regio's)
- (Groeps)interviews met 61 personen

debeleidsonderzoekers

Doel WerkBedrijf

Sterke Werkwoorden 2013:

“Zoveel mogelijk mensen bemiddelen naar zo regulier mogelijk werk binnen bedrijven.”

- Verregaande samenwerking tussen gemeenten vanwege a) komst (voorloper) Participatiewet, b) betere facilitering werkgevers, c) financiële kwetsbaarheid gemeenten en d) vergroten professionaliteit arbeidsbemiddeling.

- De dienstverlening bestaat uit drie aspecten:
  - Kandidaatsdienstverlening
  - Bedrijfsdienstverlening
  - Verbindingsfunctie tussen kandidaat en werkgever

- Er zijn prestatie-indicatoren geformuleerd om de prestaties te beoordelen

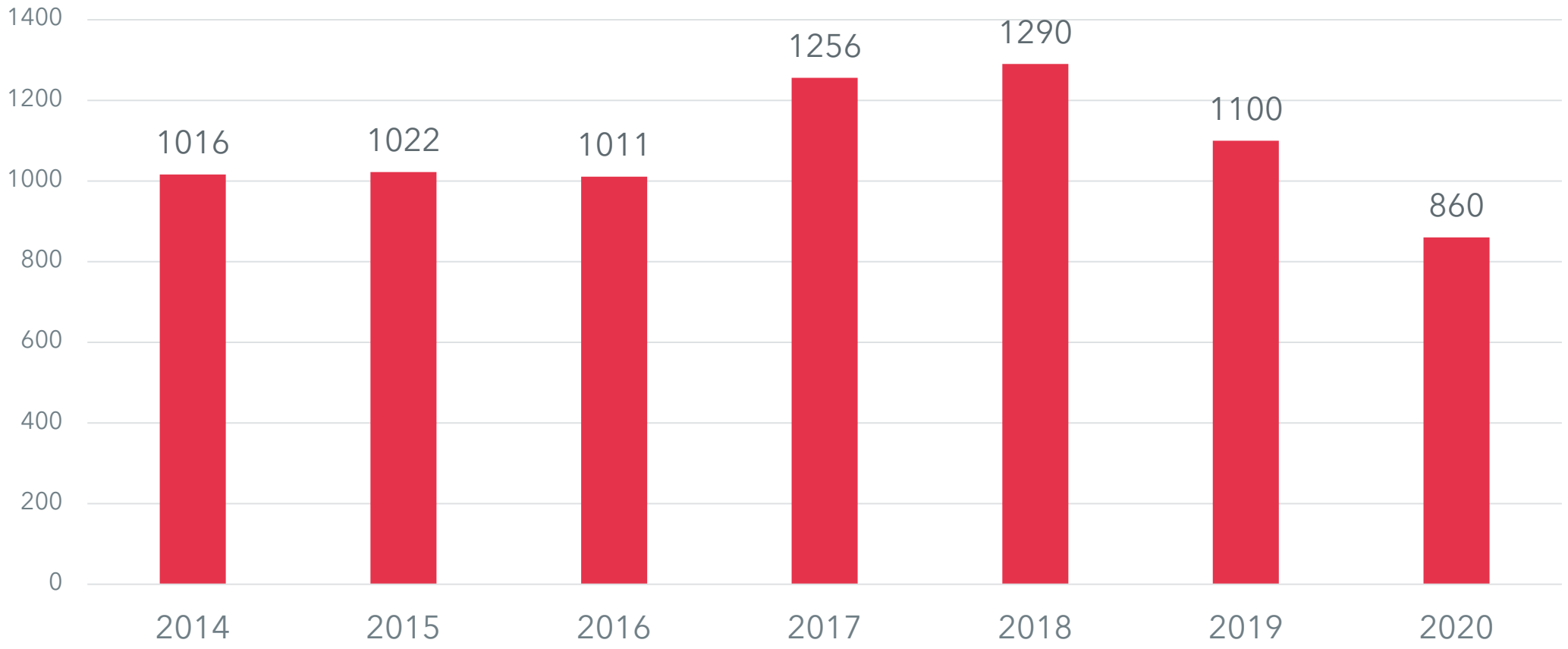
Positief algemeen beeld

- WerkBedrijf is een volwassen organisatie geworden: herkenbaar voor werkgevers, deskundig volgens stakeholders en functionerend zoals beoogd
- Belangrijke positie verkregen in de regio en in de markt (netwerk werkgevers)
- WerkBedrijf is wendbaar geweest en heeft verbeteringen doorgevoerd (SW, bejegening kandidaten, parttime werk, arbeidsmatige dagbesteding)
- Prestaties vertonen stijgende lijn, maar dip in coronajaar 2020
- Prestaties zijn vergelijkbaar met andere organisaties in andere regio's

Prestaties WerkBedrijf: arbeidsbemiddeling

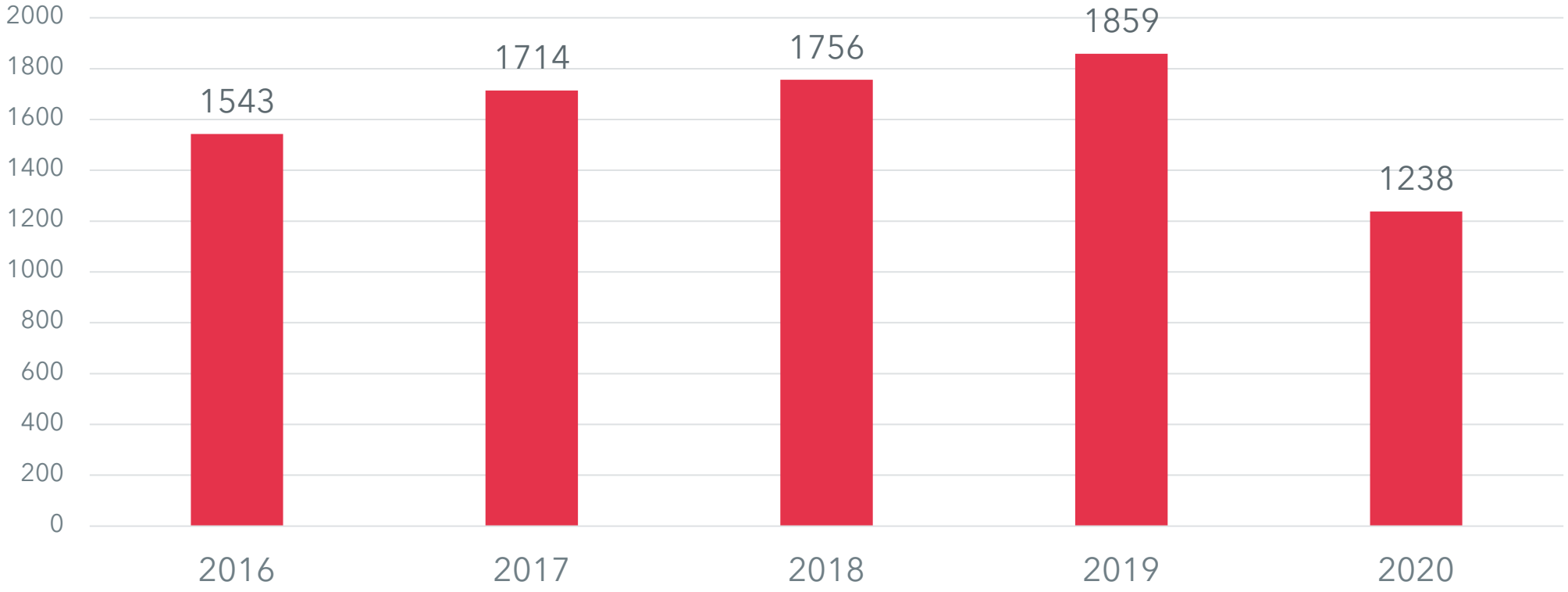
- Uitstroom uit de uitkering bereikt een piek in 2018. In 2019 en 2020 neemt uitstroom af
- Aantal unieke relaties met ondernemers is toegenomen
- Aantal verstrekte loonkostensubsidies is sterk gestegen
- Jongeren worden het meeste geplaatst op werk

Prestaties: uitstroom uit de uitkering naar werk

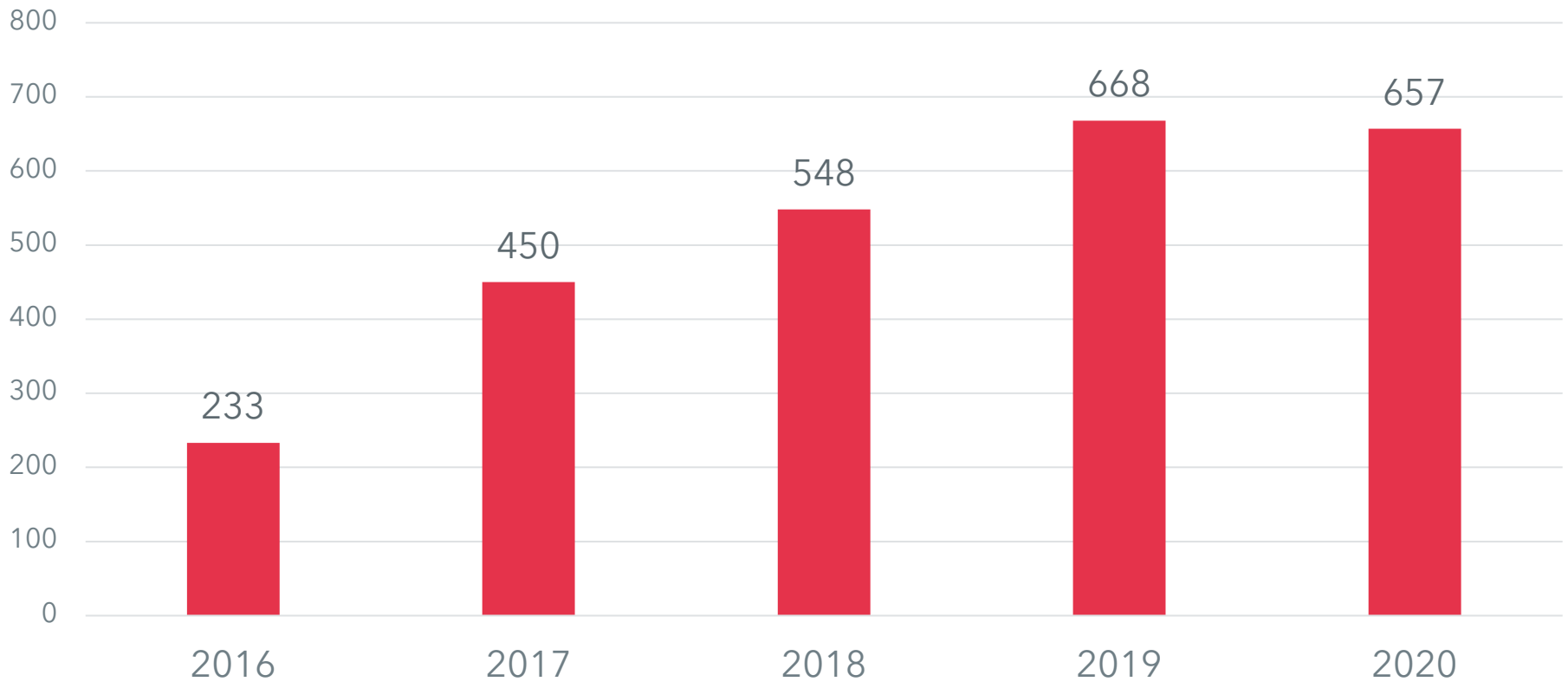
debeleidsonderzoekers

Prestaties: unieke relaties met werkgevers

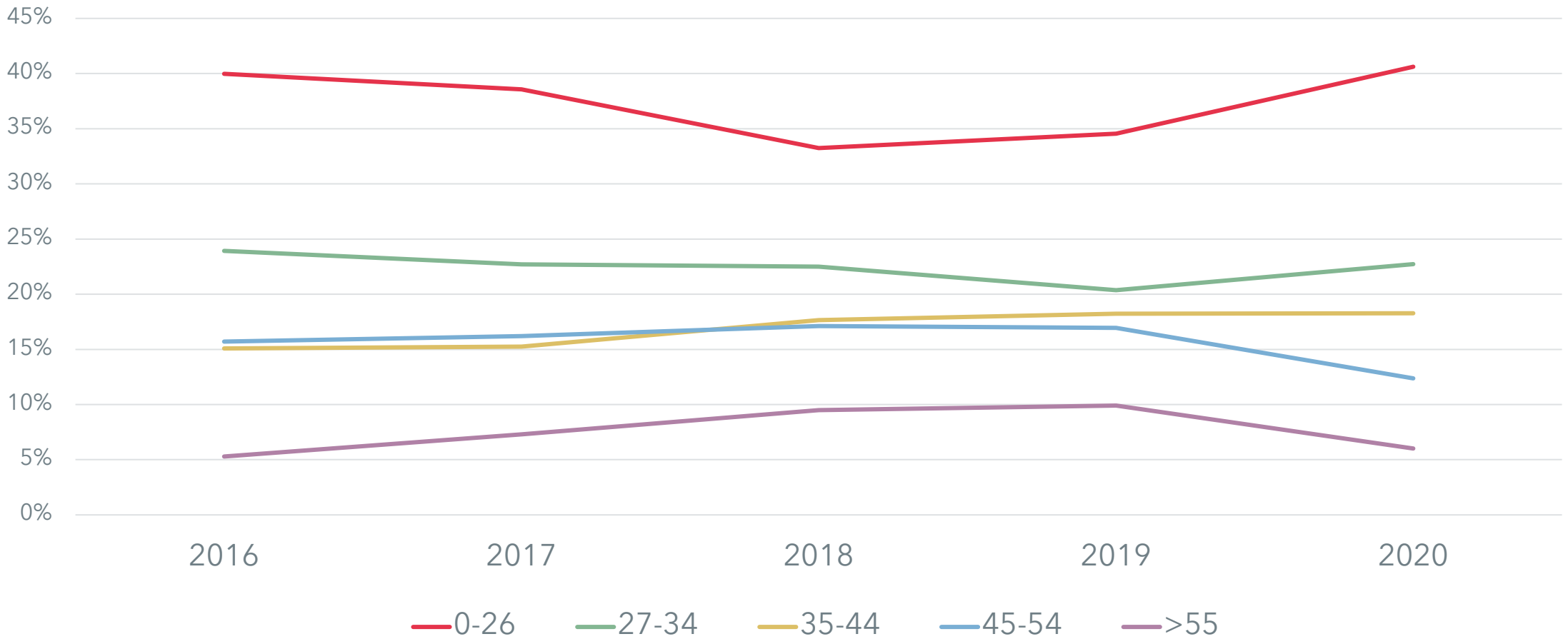
debeleidsonderzoekers

Prestaties: verstrekte loonkostensubsidies

debeleidsonderzoekers

Prestaties: % plaatsingen naar leeftijdsgroep

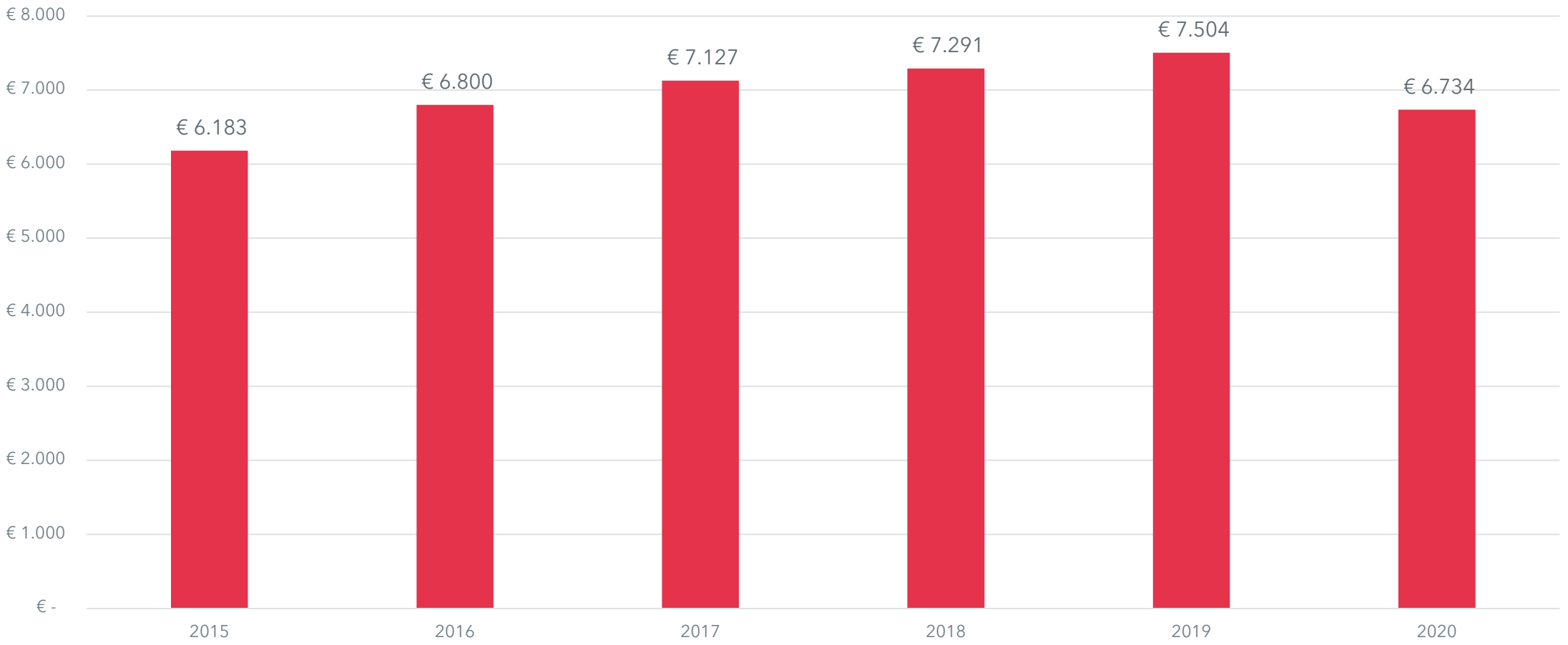

debeleidsonderzoekers

Prestaties: SW

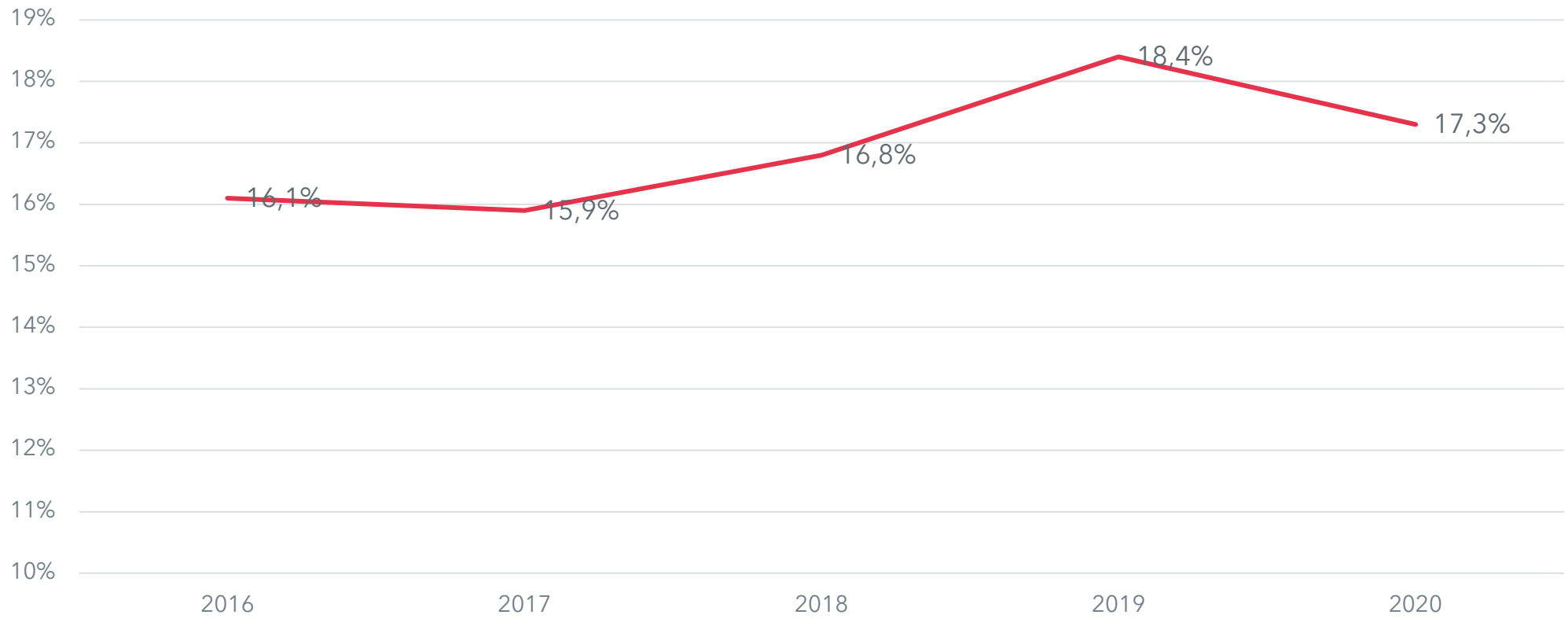
- Toegevoegde waarde per fte gestaag toegenomen, m.u.v. 2020
- Doelstelling toegevoegde waarde meestal niet behaald ondanks stijging toegevoegde waarde, omdat streefwaarden steeds zijn toegenomen
- Ziekteverzuim neemt toe conform landelijke trend, maar ligt hoger dan landelijk gemiddelde
- Steeds meer mensen zijn niet beschut aan het werk (‘buiten de muren van de sw’)

Prestaties: toegevoegde waarde per fte SW

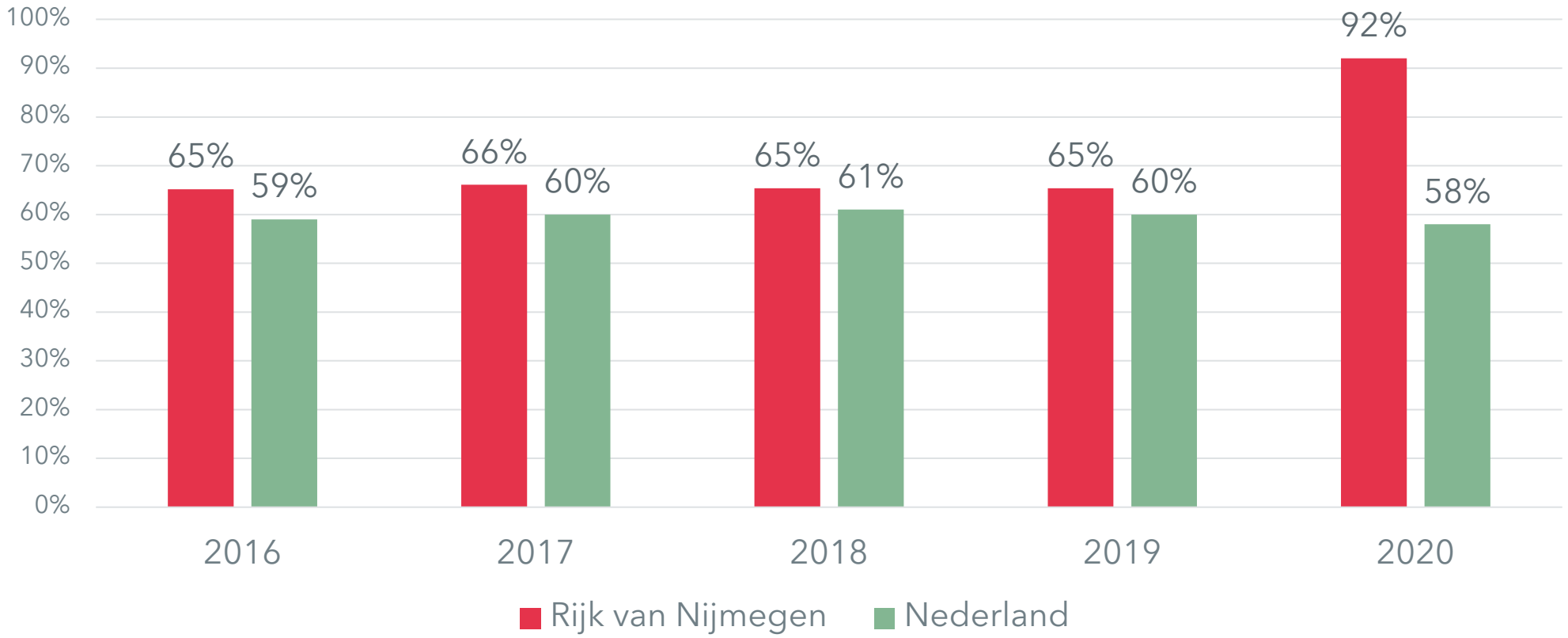
debeleidsonderzoekers

Prestaties: ziekteverzuim SW

debeleidsonderzoekers

Prestaties: % SW'ers dat niet beschut werkt

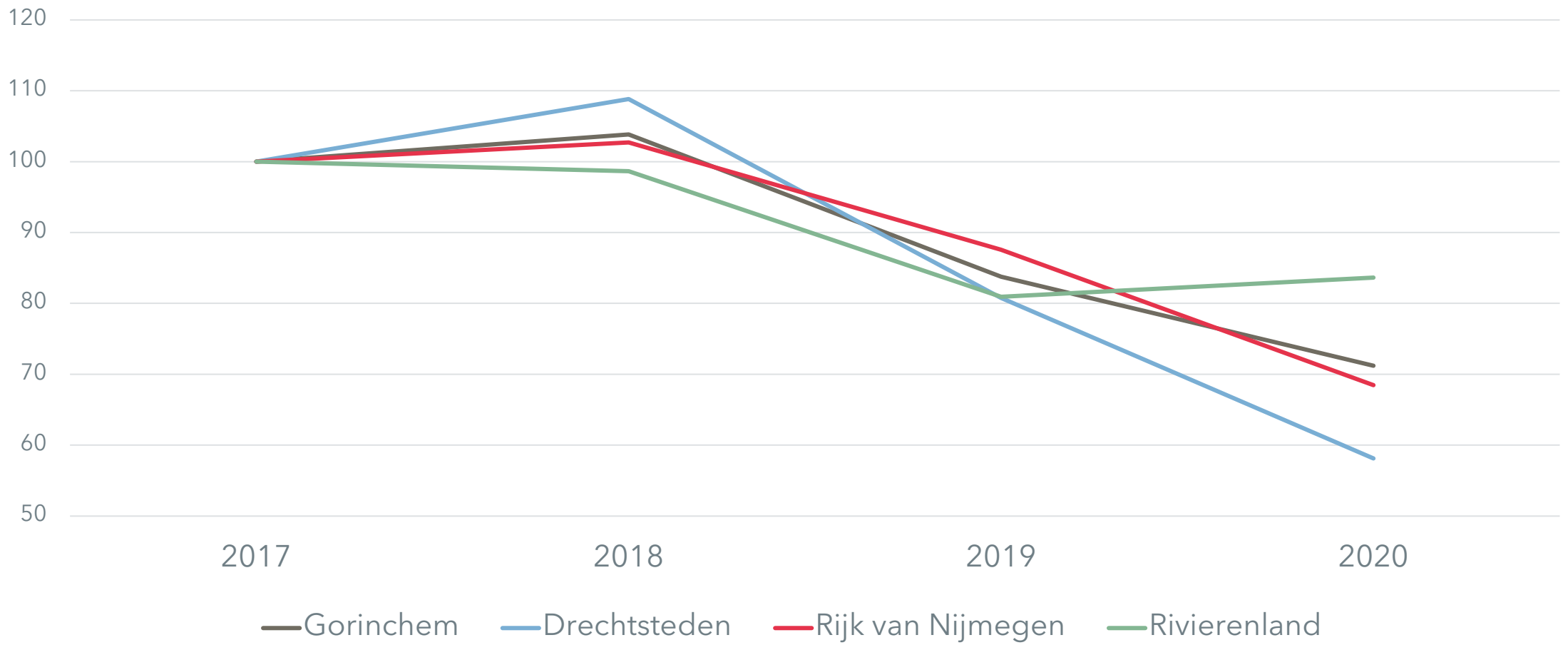

debeleidsonderzoekers

Regionale vergelijking

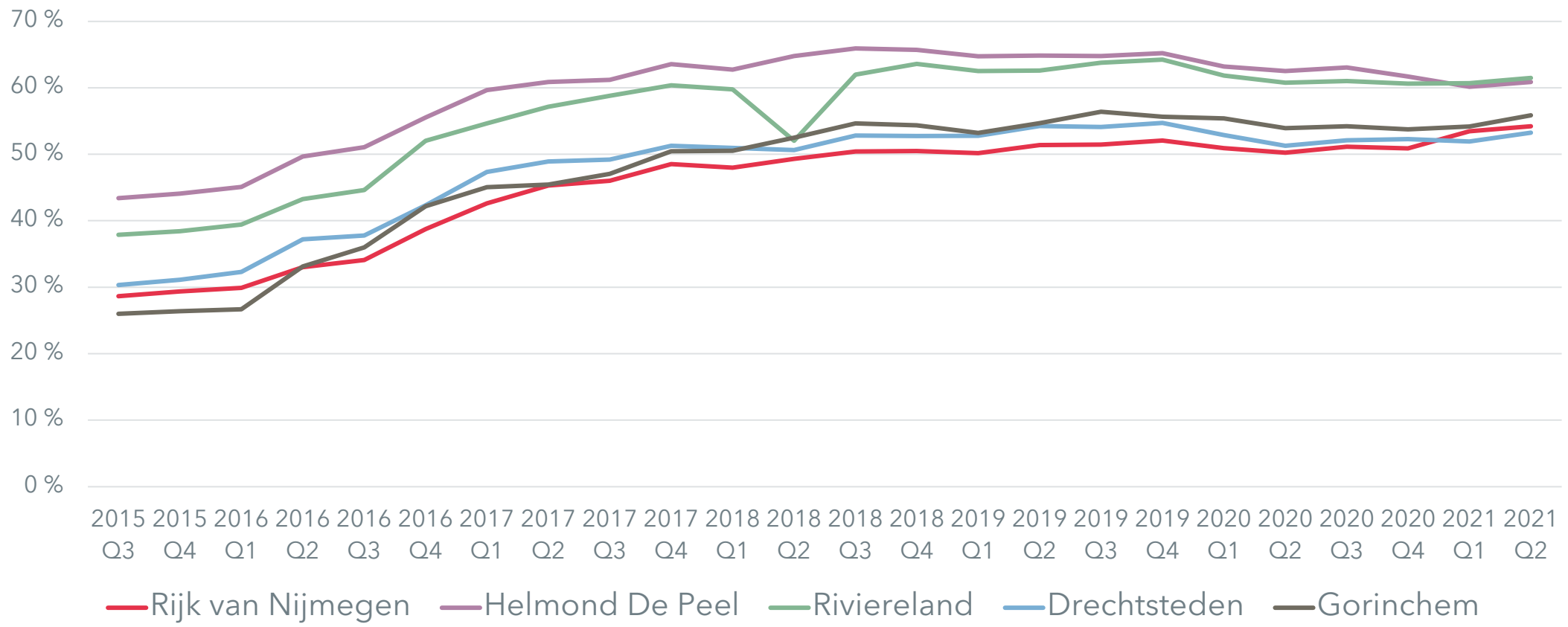
- Betrekkelijk unieke organisatie in Nederland (Werkzaak, Senzer, Avres)
- Kandidaten zijn in de loop der jaren overal moeilijker bemiddelbaar geworden
- Relatief veel jongeren stromen uit naar werk
- Uitstroom naar werk neemt af na 2018
- Percentage werkenden uit doelgroep Banenafspraak neemt toe

Uitstroom naar werk vergeleken

debeleidsonderzoekers

Percentage werkenden Banenafspraak

debeleidsonderzoekers

Ervaringen ondernemers

- Tevreden over dienstverlening en geboden voorzieningen

- Mismatch tussen verwachtingen ondernemers en aanbod kandidaten: behoefte aan betere voorbereiding en nazorg door WerkBedrijf

Ervaringen kandidaten

- Kandidaten voelen zich serieus genomen en prettig begeleid
- Dienstverlening sluit minder goed aan bij groeiende groep kandidaten met complexere problematiek
- Behoefte aan persoonlijke aandacht en nazorg
- Behoefte aan begeleiding op andere leefgebieden dan werk
- Behoefte aan meer aandacht voor wat kandidaten *willen* i.p.v. kunnen

Ervaringen gemeenten

- Er is veel professionaliteit en deskundigheid opgebouwd binnen de organisatie
- Groot netwerk van werkgevers opgebouwd: veel kansen voor kandidaten
- Verschillende ervaringen met samenwerking tussen gemeenten en WerkBedrijf rondom individuele kandidaten (systemen, contacten consulenten)

Lokale belangen en regionale samenwerking

- In de loop der jaren is het lokale perspectief belangrijker geworden
- In reactie daarop meer mogelijkheden voor maatwerk
- Gemeenten dragen participatiebudget over en verwachten daar primair op lokaal niveau resultaat van
- Aan de ene kant vinden gemeenten lokale uitstroomcijfers van belang, aan de andere kant roep om meer aandacht voor moeilijk bemiddelbare kandidaten. Dat is moeilijk te verenigen.

Verantwoording voor verbetering vatbaar

- Verantwoording is volgens gemeenten adequaat, maar kan kwantitatief en kwalitatief diepgravender.
- De cijfers geven geen compleet beeld van kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening. Het ontbreekt aan informatie over:
  - Bemiddelbaarheid van kandidaten
  - Ingezette voorzieningen
  - Diverse indicatoren zoals duurzaamheid van werk, uitstroom naar parttime werk en duur van dienstverlening.

- Wens om ook aandacht te hebben voor kwalitatieve verantwoording, o.a. ervaringen van kandidaten

Aanbevelingen

- Waak voor de uitholling van WerkBedrijf en voorkom a) terugkerende discussies over lokale prestaties en return on investment, b) toenemende inzet van maatwerk en c) eventuele overheveling van taken naar gemeenten
- Geef WerkBedrijf een meerjarige opdracht en meerjarige middelen om de taken goed uit te kunnen blijven voeren
- Overweeg een beleidsvisie waarin participatie en ontwikkeling van mensen meer centraal komen te staan
- Meer aandacht voor de wensen en beleving van kandidaten
- Formuleer als gemeenten gezamenlijke indicatoren die goed weergeven wat gemeenten van WerkBedrijf verwachten
- Positioneer WerkBedrijf nadrukkelijker als strategische arbeidsmarktspeler binnen de ‘triple helix’ van overheid, ondernemers en onderwijs.

Rol van de raden

- Wat is je visie op WerkBedrijf, gegeven de complexiteit van het kandidatenbestand?
  - Arbeidsbemiddeling en uitstroom?
  - Ontwikkeling en (maatschappelijke) participatie?
- Welke verantwoordingsinformatie geeft je zicht op wat je echt belangrijk vindt?
  - Duurzaamheid van uitstroom?
  - Ontwikkeling van kandidaten/tussenstapjes die mensen zetten?
  - Tevredenheid van ondernemers en kandidaten?
  - Kwaliteit van werk?
  - Vergelijking met andere regio's

Commissievergadering Wijchen

Dossiernummer	3377
Extern Zaak ID	Z/21/066341
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	17 februari 2022
Agendapunt	6
Titel	66341 Krediet Hybrideveld Diosa
Organisatieonderdeel	domein Sociale leefomgeving - team Welzijn, Onderwijs en Sport
Eigenaar	Leenders, Barry
Soort nota	Beslisnota
Programma/Paragraaf	P5 Sport, cultuur en recreatie
Portefeuillehouder(s) Wijchen	Loermans, P.L.J. (Paul)

Bijlagen
Raadsvoorstel aanleg hybrideveld Diosa 387061_1_n

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College BenW openbaar Wijchen	18 januari 2022
Stukken gemeenteraad Wijchen	1 februari 2022
Commissievergadering Wijchen	**17 februari 2022**
Raad openbaar Wijchen	24 februari 2022

Toelichting

In 2014 heeft de gemeente op sportpark De Wissen een hybrideveld aangelegd. Het veld heeft vanaf de oplevering niet voldaan aan de behoefte van de vereniging en de gemeentelijke kwaliteitseisen. In de afgelopen jaren hebben we met aannemer en externe adviseur die betrokken waren bij de aanleg veel discussie gevoerd over de oorzaak van de wateroverlast en de schuldvraag. Ondertussen heeft Diosa nog steeds niet de beschikking over een veld waar zij voldoende gebruik van kunnen maken. Uit onderzoek is gebleken dat herstel niet mogelijk is, alleen nieuwe aanleg kan de bestaande problemen oplossen.
Om er voor te zorgen dat de vereniging met ingang van het voetbalseizoen 2022-2023 kan beschikken over een goed veld vragen we de gemeenteraad om het benodigde krediet.

Voorgesteld besluit

De raad besluit:

1. Een krediet van € 473.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereiding van de renovatie/nieuwe aanleg van veld 2 op sportpark De Wissen in Balgoij
2. € 160.000 te dekken uit de RSA
3. € 313.000 te dekken uit de Algemene reserve

Besluit

Agenderen als hamerstuk voor de raadsvergadering van 24 februari.

Openbaar Zaaknummer: 66341

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Hybrideveld Diosa

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

1. Een krediet van € 473.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereiding van de renovatie/nieuwe aanleg van veld 2 op sportpark De Wissen in Balgoij
2. € 160.000 te dekken uit de RSA
3. € 313.000 te dekken uit de Algemene reserve

Aanleiding

In 2014 heeft de gemeente op sportpark De Wissen een hybrideveld aangelegd. Het veld heeft eigenlijk vanaf het begin niet voldaan aan de behoefte van de vereniging en de gemeentelijke kwaliteitseisen. Doordat de afwatering onvoldoende is kan Diosa het veld regelmatig niet gebruiken vanwege wateroverlast.

In de afgelopen jaren hebben we met aannemer en externe adviseur die betrokken waren bij de aanleg veel discussie gevoerd over de oorzaak van de wateroverlast en de schuldvraag. Dit heeft geleid tot een rechtszaak, waarin de gemeente in eerste aanleg in het gelijk is gesteld. In hoger beroep werd de uitspraak echter terug gedraaid, waarna de gemeente in cassatie is gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft nog geen uitspraak gedaan in de zaak.

Ondertussen heeft Diosa nog steeds niet de beschikking over een veld waar zij voldoende gebruik van kunnen maken. Daarom heeft het college eind 2021 opdracht gegeven aan een adviesbureau om antwoord te krijgen op de vraag wat er nodig is om v.v. Diosa de beschikking te geven over een goed functionerend hybrideveld.

De enige oplossing is om het veld opnieuw op te bouwen, waarbij we de verstorende laag doorbreken. Dit betekent echter wel dat we het huidige veld volledig moeten afschrijven, omdat de kunstgrasmat verloren gaat.

Eerdere besluiten

Datum	**Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)**

Gewenst resultaat
Voetbalvereniging Diosa beschikt bij aanvang van het seizoen 2022-2023 over een kwalitatief goed hybrideveld.

Argumenten
1.1. Het huidige veld is niet te herstellen
De problemen worden veroorzaakt door een verstorende laag in de onderbouw van het veld. Dit is niet op te lossen zonder diepe bewerking van de ondergrond, waardoor de kunstgrasmat die in de constructie is opgenomen verwoest wordt. De enige optie is het veld opnieuw aan te leggen.

1.2. De gemeente is verantwoordelijk voor de eerste aanleg van sportvelden
Conform het gemeentelijk beleid zorgt de gemeente Wijchen voor de eerste aanleg van sportvelden. Feitelijk is hier in dit geval sprake van: we moeten het veld opnieuw aanleggen omdat er in 2015 zaken niet juist zijn aangepakt.

1.3 Afspraken over renovaties staan in het RSA
Renovatie van (kunst-)grasvelden in de gemeente Wijchen doen we volgens de bepalingen uit het Renovatieplan Sport Accommodaties (RSA). In het RSA staat onder meer een onderhoudsplanning en een verdeling van de kosten van de renovaties: zowel gemeente (66,6%) als de gebruikers (33,4%) 'sparen' voor de renovatie werkzaamheden.

1.4 Diosa heeft meebetaald aan het gemeentelijke deel van de reservering renovatie
Diosa heeft een flinke eigen bijdrage gedaan in de aanleg van het veld. De vereniging heeft een extra bijdrage aan de reservering voor vervanging toegezegd bovenop de reguliere RSA bijdrage. Omdat het veld niet volledig gebruikt kon worden is de eigen bijdrage verlaagd naar € 39.470. De eigen bijdrage hebben we in mindering gebracht op het gemeentelijke deel van de RSA-bijdrage.

1.5 De middelen uit het RSA zijn onvoldoende
In de raming van het RSA hebben we alleen rekening gehouden met de renovatie van de toplaag van het veld na 12 jaar. Maar doordat de onderbouw niet voldoet moeten we ook deze opnieuw aanleggen. Dit leidt tot meerkosten ten opzichte van de raming uit het RSA.

1.6 Diosa heeft het veld nodig om alle activiteiten uit te voeren
Op basis van ledenaantal en elftallen had Diosa onvoldoende ruimte op twee 'gewone' natuurgrasvelden. In 2014 kozen we daarom in overleg met de vereniging voor de aanleg van een hybrideveld, omdat de vereniging op een dergelijk veld meer uren kan voetballen (trainingen en wedstrijden) dan op een gewoon natuurgrasveld (700 uur in plaats van 250 uur). Een kunstgrasveld is jaarlijks 1200 uur te bespelen.

Op basis van een berekening in 2021 blijkt dat een hybrideveld nog steeds de beste oplossing is voor de capaciteitsvraag van Diosa: op jaarbasis heeft de vereniging een capaciteitsbehoefte van ruim 800 uur. Twee natuurgrasvelden zorgen niet voor voldoende speelmogelijkheden, terwijl een kunstgrasveld juist zorgt voor een aanzienlijke overcapaciteit.

1.7 We maken concrete prestatieafspraken
Uit het advies van BAS blijkt dat het mogelijk is om op het sportpark en hybrideveld aan te leggen dat voldoet aan de norm. Om te voorkomen dat we in dezelfde situatie terecht komen als nu maken we met de betrokken partijen (engineering, directie & toezicht, aannemer) heldere prestatieafspraken over de kwaliteit en bespeelbaarheid van het

nieuwe veld. Dis is in lijn met het advies van de werkgroep RSA: deze gaf de gemeente het dringende advies mee voldoende aandacht te besteden aan directie en toezicht, zowel tijdens de voorbereiding als tijdens de aanleg, zodat bij oplevering ook daadwerkelijk is aangelegd waar gemeente en vereniging om hebben gevraagd.

1.8 We willen Diosa snel aan een goed veld helpen
Nu onomstotelijk vast staat dat het opnieuw aanleggen van het veld de enige optie is willen we Diosa ook snel tegemoet komen. Normaliter verzoekt het college in de Perspectiefnota om aanvullend krediet, maar om aan het begin van het voetbalseizoen 2022-2023 over een goed veld te kunnen beschikken is het noodzakelijk dat de werkzaamheden in de periode juni-augustus uitgevoerd kunnen worden. Wanneer we de reguliere route bewandelen betekent dit feitelijk een jaar uitstel, omdat de zomer van 2023 pas de volgende gelegenheid biedt de werkzaamheden uit te voeren.

Tegenargumenten en risico's
1.1 De schuldvraag is nog niet beantwoord
Sinds 2014 loopt een juridische procedure tegen de externe adviseur die is betrokken bij de aanleg van het veld. De gemeente heeft om een schadevergoeding gevraagd en is in eerste aanleg in het gelijk gesteld. Nadat de gemeente in hoger beroep in het ongelijk is gesteld heeft de gemeente cassatie aangespannen tegen de uitspraak van de hoger beroep rechter. De uitspraak van de cassatierechter verwachten we in het eerste kwartaal van 2022.

Financiële gevolgen
De kosten voor de aanleg van een hybrideveld ramen we op € 473.000 (inclusief voorbereidingskosten).

Renovatie van sportvelden betalen we uit de reserve RSA. Deze reserve wordt 'gevuld' door zowel de gemeente (66,6%) als door de buitensportverenigingen (33,4%). De afschrijvingstermijn van de toplaag van een hybrideveld is 12 jaar, de kosten van renovatie zijn geraamd op € 240.000. In 2026 hebben dit bedrag opgebouwd, in 2022 hebben we dus € 160.000 'gespaard'.

Vanwege het feit dat Diosa geen recht had op een geheel hybrideveld zijn we met de vereniging overeen gekomen dat er een extra 'eigen bijdrage' aan de RSA reserve gedaan moest worden. De gemeentelijke bijdrage aan de RSA reserve is hiermee verlaagd.

Dekking uit reserve RSA 2022		**€ 160.000**
RSA bijdrage DIOSA (33,4%) 2015 - 2022	*€ 53.440*	
Extra bijdrage DIOSA	*€ 39.470*	
RSA bijdrage gemeente 2015-2022	*€ 67.090*	
Extra krediet (algemene reserve)		**€ 313.000**
		€ 473.000

Een deel van de incidentele kosten (€ 160.000) wordt gedekt uit de Reserve RSA. De aanvullende kosten ad € 313.000 dekken we uit de éénmalige middelen.

De genoemde bedragen zijn inclusief BTW. Aanleg en renovatie van sportvelden komt in aanmerking voor een compensatie van kosten vanuit de regeling Specifieke uitkering

sport (SPUK sport), wat betekent dat 17,5% van de kosten door de Rijksoverheid wordt gecompenseerd. Dit brengt de totale (netto) kosten op € 390.225.

Communicatie
De gekozen oplossing is tot stand gekomen in nauwe samenspraak met het bestuur van v.v. Diosa. Het besluit om de renovatie van het veld naar voren te halen is besproken en akkoord bevonden in de 'werkgroep RSA'.

Inwonersparticipatie
De gekozen oplossing is tot stand gekomen in nauwe samenspraak met het bestuur van v.v. Diosa. Het besluit om de renovatie van het veld naar voren te halen is besproken en akkoord bevonden in de 'werkgroep RSA'. De werkgroep gaf de gemeente het dringende advies mee voldoende aandacht te besteden aan directie en toezicht, zowel tijdens de voorbereiding als tijdens de aanleg, zodat bij oplevering ook daadwerkelijk is aangelegd waar gemeente en vereniging om hebben gevraagd.

Uitvoering of Vervolgstappen
Om ervoor te zorgen dat Diosa in september 2022 (bij aanvang van het nieuwe seizoen) over een goed veld beschikt moeten we de werkzaamheden in de periode juni/juli 2022 te laten uitvoeren. Dat betekent dat aanbesteding aan het einde van het eerste kwartaal moet plaatsvinden. Na het besluit van de gemeenteraad starten we daarom gelijk met de voorbereiding van de aanbesteding (onderzoeken, bestek).

Geheimhouding:
Niet van toepassing

Voorstel
We stellen de gemeenteraad voor een krediet van € 473.000 beschikbaar te stellen voor de aanleg van een hybrideveld op sportpark De Wissen in Balgoij. De kosten dekken we deels uit de reserve RSA (€ 160.000) en deels uit de éénmalige middelen (€ 313.000).

Advies
De afdeling Financien is akkoord met het voorstel.